

Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 190

Oskar Merikannon teosluettelo

Heikki Poroila

Honkakirja 2020

Julkaisija
Honkakisija

Kustantaja
Honkakisija

Ulkoasu
Heikki Poroila

Kannen valokuva
Paul Heckscher

© Heikki Poroila 2020

Tarkistettu ja hiukan korjattu verkkoversio 1.0 vuonna 2019 julkaistusta samannimisestä paperikirjasta (ISBN 978-952-68711-7-2).

Suomen tietokirjailijat ry on taloudellisesti tukenut kirjan tekemistä.

Poroila, Heikki, kirjoittaja

Oskar Merikannon teosluettelo / Heikki Poroila. – Helsinki : Honkakisija, Suomen musiikkikirjastoyhdistys, 2020. – 554 sivua : kuvitettu, nuotteja. – (Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja, ISSN 0784-0322; 190). –ISBN 978-952-68711-8-9 (PDF)

ISBN 978-952-68711-8-9 (PDF)
ISBN 978-952-68711-7-2 (nid.)

Sisällysluettelo

Esipuhe 5

Esipuhe 200 6

Käyttöohjeita 7

Opusnumeroidut teokset 11

Opusnumerottomat teokset (OM001-332) 244

Oskar Merikannon sovituksia muiden säveltäjien teoksista 443

Virheellisesti Oskar Merikannon nimiin merkitty sävellyksiä,
toteutumattomia hankkeita ja epämääräisiä viitteitä 463

Arkistolähteet 465

Haastattelut 465

Painetut lähteet 465

Oskar Merikannon sävellyksiä sisältäviä nuottikokoelmia 470

Oskar Merikannon sävellyksistä tehtyjä sovituksia äänitteillä 539

Liitteet

1. Oskar Merikannon sävellysten opusnumeroiden historiaa 541

2. Teosluettelon kokoamisen ongelmia ja ratkaisuja 546

3. Oskar Merikannon kadoksissa olevat sävellykset 551

4. Oskar Merikannon kadoksissa olevat käsikirjoitukset 552

Esipuhe

Julkaisin vuonna 1994 luettelon *Oskar Merikannon sävellykset* (Suomen musiikkikirjastoyhdistys). Se oli ensimmäinen perusteellinen yhteenveto säveltäjä Oskar Merikannon sävellystuotannosta ja samalla alustava johdatus hänen elämäänsä muutenkin. Luettelo ilmestyi ennen Seppo Heikinheimon vuotta myöhemmin julkaistua elämäkertaa *Oskar Merikanto ja hänen aikansa* (Otava 1995). Yhdessä ne korvasivat Yrjö Suomalaisen suppean kirjan *Oskar Merikanto : Suomen kotien säveltäjä* (Otava 1950). Varsin suppeaksi on jäänyt myöhemminkin Merikanto-bibliografia: vuonna 2009 Sibelius-Akatemia julkaisi Jan Lehtolan tutkimuksen *Oskar Merikannon perintö suomalaiselle urkutaiteelle*, vuonna 2011 Lehtolan toimittaman *Merikanto-symposium* ja vuonna 2012 Hannele Ketomäen tutkimuksen *Oskar Merikannon kansalliset aatteet*. Kun näihin lisätään Partuunan vuonna 2015 julkaiseman kirjekokoelma *Oskar Merikannon kirjeitä Liisalle 1889–1912 : ”Rakas, kaivattu muoriseni!”*, on lueteltu käytännössä kaikki Oskar Merikannon henkilöön ja elämäntyöhön keskitetyt julkaisut.

Tämä vähäinen tutkimuksellinen kiinnostus säveltäjää itseään kohtaan ei ole estänyt sitä, että Oskar Merikanto on vuodesta toiseen suosittu ja rakastettu suomalainen säveltäjä. Hänen suosituimpia laulujaan ja pianokappaleitaan julkaistaan uudelleen ja uudelleen. Pysyvän kansansuosion alle jää se tosiasia, että varsin pieni osa Merikannon tuotannosta on levytetty ja sen takia tunnemme vain yhden nurkan hänen musiikistaan, ne ikisuosikit. Merikannon suosion yksipuolisuutta kuvastaa sekin, ettei ensimmäistäkään hänen kolmesta oopperastaan ole levytetty, ei edes *Pohjan neitiä*, joka kuitenkin oli historian ensimmäinen suomenkielinen ooppera. Näyttää vahvasti siltä, että rakkaus on valikoivaa ja suomalaisen musiikkimaailman näkökulmasta näin saa olla vastakin.

Oskar Merikannon syntymästä tuli 5.8.2018 kuluneeksi 150 vuotta. Käsillä oleva teosluettelo on oma panokseni juhluvuoden tarjontaan, vaikka uuden tiedon yllättävän suuren määrän takia ei ehtinyt valmiiksi vuoden 2018 puolella. *Oskar Merikannon teosluettelo* on sävellysten osalta huomattavasti perusteellisempi ja kattavampi kuin vuoden 1994 luettelo, mutta jättää toisaalta henkilöhistoriallisen osuuden edellä mainittujen teosten varaan. Kuluneet vuosikymmenet eivät ole Merikannon säveltäjäkuvaan tuoneet radikaaleja muutoksia, mutta kaikenlaista pientä on löytynyt, mikä osaltaan on lisännyt teosluettelon päivittämisen mielekkyyttä. Henkilökohtaisella tasolla on kysymys myös siitä, että yritän nyt tehdä kunnolla sen, mikä vuonna 1994 oli lähinnä harjoittelua. Olen vuoden 1994 jälkeen paneutunut teosluetteloiden tekemisen maailmaan ja julkaissut kahden muun suomalaisen säveltäjän teosluettelot (Selim Palmgren 2014, Erkki Melartin 2000 ja 2016). *Oskar Merikannon teosluettelo* on yritys tehdä luettelo riittävän hyvin myös Merikannon osalta. Ainoaksi merkittäväksi puutteeksi jää tämänkin jälkeen nuottiesimerkkien (*incipit*) puuttuminen. Niiden keräämiseen ja lisäämiseen ei ole ollut taloudellisia mahdollisuuksia. Merikannon kohdalla ei ehkä tarvekaan olisi erityisen suuri, mutta periaatteen tasolla kyseessä on selkeä puute.

Vuoden 1994 Merikanto-luettelo ei muutu uuden luettelon myötä saman tien jätepaperiksi, mutta kaikkia sävellystuotantoa koskevia tietoja on jatkossa syytä tutkia vain tästä uudemmasta luettelosta. Sen lisäksi, että oma osaamiseni on parantunut, tutkimusmahdollisuudet ovat internetin ja erityisesti Kansalliskirjaston digitaalisen lehtiarkiston myötä parantuneet dramaattisesti. Toivon, että olen kyennyt siirtämään kaiken olennaisen Oskar Merikannon sävellystuotantoon liittyvän tiedon yhteiseen käyttöön tiiviissä ja selkeässä muodossa. Samalla toivon, että tämäkin luettelo lisää suomalaisen tietoisuutta siitä, mitä kaikkea Merikanto sävelsi ja alentaa osaltaan kynnystä esittää ja julkaista Merikannon musiikkia – myös sitä vähemmän tunnettua.

Olen saanut upeaa apua arkistoissa ja kirjastoissa, erityisesti Kansalliskirjaston eri osastoja olen pommittanut lukuisilla pyynnöillä, joihin on ripeästi vastattu myös keskellä kuuminta hellekesää. ILONA FORS, INKA MYYRY ja PETRI TUOVINEN ovat olleet korvaamaton apu. Muista tärkeistä auttajista on mainittava Yleisradion nuotisto ja KRISTIINA HAKO, Sibelius-museo ja SANNA LINJAMA-MANNERMAA, Sibelius-Akatemian kirjaston koko henkilökunta ja Teatterimuseon PÄLVI LAINE. Fennica Gehrmanin kustantamo on auliisti avannut minulle ainutlaatuiset arkistonsa, mistä kiitokset sekä ARI NIEMISELLE että JARI ESKOLALLE. Minua ovat edellisten lisäksi auttaneet mm. Music Finlandin KARI LAITINEN, SKS:n MERVİ PIRJONEN, Kainuun museon ANTTI MÄKINEN, Valkonauhaliiton IRJA ESKELINEN, Svenska Litteratursällskapetin MIRVA VIRTANEN ja Jyväskylän yliopiston kirjaston HARRI HIRVI. Sulasolin REIJO KEKKONEN on auttanut kokonaan uusien teosten löytämisessä, samoin KALLE STENBÄCK. Erityiset kiitokset haluan osoittaa urkuri ja tutkija JAN LEHTOLALLE, joka on auttanut Merikannon urkutuotantoa koskeneissa monissa pulmissani. Teille kaikille, kuten myös tässä nimeltä mainitsemattomille kymmenille oman panoksensa antaneille kirjasto- ja arkistoihmisille lämmin kiitos. Yksin ei tällaisia saa valmiiksi.

Suomen tietokirjailijat ry on taloudellisesti tukenut tämän kirjan tekemistä, mistä lämmin kiitos, kuten myös kärsivällisyydestä. Luettelon piti valmistua joulukuksi 2018, mutta jatkuvat uudet löydöt pakottivat lykkäämään julkaisemista. Uskon, että lopputulos on näin parempi.

Helsingin Veräjälaaksossa toukokuussa 2019

Heikki Poroila

Esipuhe 2020

Teosluettelon verkkoversion julkaisemiseen on kaksi syytä. Paperipainos on myyty loppuun ja verkkoversiota voi pitää tiedollisesti paremmin yllä. Yksityiskohtaista tarkkuutta esimerkiksi käsikirjoitusaineiston sijaintitiedon osalta kaipaavan kannattaa aina tarkistaa asiaa verkkoversiosta. Mitään suuria muutoksia ei verkkoversioon ole tarvinnut tehdä, vaan tämä versio 1.0 on pääosin identtinen paperiversion kanssa. Hakemisto on kuitenkin jätetty pois, koska PDF-version sisältöä voi tehokkaasti hakea. Myös sivutaittoa on väljennetty ja joitakin kuvia jätetty pois.

Helsingin Veräjälaaksossa marraskuussa 2020

Heikki Poroila

Käyttöohjeita

Oskar Merikannon teosluettelo jakautuu kolmeen pääryhmään: varsinaiseen teosluetteloon, liitteisiin sekä hakemistoihin. Teosluettelo jakautuu opusnumerollisiin teoksiin ja niihin, joille Merikanto ei opusnumeroa antanut. Jälkimmäiset oli vuoden 1994 luettelossa järjestetty systemaattisesti, nyt ne ovat nimensä mukaisessa aakkosjärjestyksessä ja jokainen teos on varustettu yksilöllisellä OM-tunnuksella. Näiden OM-koodien tehtävänä on yksilöidä teokset, joista monilla ei ole erisnimeä. Tällaiset keinotekoiset teosluettelokoodit ovat yleisessä käytössä kansainvälisissä teosluetteloissa, koska ne on havaittu hyödylliseksi lisätiedoksi olosuhteissa, joissa erisnimi ei riittävästi yksilöi sävellyksiä. Onkin toivottavaa, että OM-koodeja ryhdytään jatkossa käyttämään ainakin sellaisissa yhteyksissä, joissa niillä voi olla tiedonhakua helpottavaa merkitystä.

Samalla kun itse teosluettelon rakenne on muuttunut radikaalisti, sen sisältö on kohentunut maltillisemmin. Olen kuitenkin pyrkinyt parantamaan perustietojen tarjontaa tavalla, joka vastaa 2000-luvun kasvaneita tarpeita ja mahdollisuuksia. Tässä suhteessa koko teosluettelo on uudistettu, vaikka kokonaan uusia sävellyksiä on suhteellisen vähän. Tähän on vaikuttanut erityisesti se, ettei Merikannon jäämistössä ole ollut luonnosmaista aineistoa, jonka tarkempi tutkiminen olisi nostanut esiin runsaasti uusia sävellyksiä, kuten on tapahtunut mm. Erkki Melartinin kohdalla. Aiemmin tuntemattomia teoksia voi kyllä tämänkin jälkeen ilmaantua yksityisarkistoista. Maaliskuussa 2019 piti vielä löytää tilaa muutamalla uudelle teokselle, eikä ole mitään erityistä syytä uskoa, että kaikki mahdollinen olisi jo tullut esiin. Yleensä ensimmäiset löytyvät heti, kun kirja on tullut painosta.

Tämä luettelo julkaistaan sekä paperikirjana että myöhemmin PDF-muotoisena verkkoversiona. Molemmissa lähdetään siitä, että osa hyödyllisestä tiedosta löytyy suoraan verkon kautta, eikä sitä ole mielekästä ruvetaan tällaiseen luetteloon kokoamaan. Erityisesti diskografinen tieto muuttuu niin nopeasti, ettei edes tärkeimpien levytysten mainitseminen ole mielekästä, vaan ajantasainen tieto kannattaa etsiä suoraan Viola-tietokannasta. Nuottijulkaisuja on sen sijaan kirjattu mahdollisimman perusteellisesti, koska niitten löytäminen on käytännössä äänitteitä hankalampaa.

Vuoden 1994 luettelon tiedot ovat osittain edelleen käyttökelpoisia, mutta siellä on puutteiden lisäksi myös selkeitä virheitä, jotka on tähän uuteen laitokseen pyritty korjaamaan. Siksi on suotavaa, että vanhaa luetteloa käytettäisiin lähinnä historiallisena dokumenttina, jossa on joitain osia (ennen muuta luku *Oskar Merikanto ihmisenä ja muusikkona*), joita ei ole siirretty uuteen luetteloon. Erityisesti luettelossa esiintyvien runoilijoiden ja muiden näyttämöllä vilahtavien ihmisten henkilötietoja on kerätty runsaasti lisää, joten niiltä osin uusi luettelo on ehdottomasti vanhaa parempi. Teosten systemaattinen luettelo löytyy jatkossa Wikipediasta, samoin yritys Merikannon sävellysten kronologiaksi.

Olen tätä uutta laitosta varten tehnyt paljon lisää arkistotyötä ja tarkistanut tietoja. Oskar Merikannon säilyneistä käsikirjoituksista suuri enemmistö on tallessa Kansalliskirjastossa. Sen lisäksi on pienempiä kokoelmia Sibeliuksen Akatemian kirjastossa ja Sibelius-museossa. Yksittäisiä käsikirjoituksia on suhteellisen paljon yksityisessä omistuksessa, koska Merikannolla oli tapana kiittää ympäri Suomea liikkeessaan vieraanvaraisuudesta kirjoittamalla kopioita suosituista sävellyksistään. Joskus kyseessä oli myös originaalisävellys, johon Merikanto ei itse myöhemmin enää palannut. Toivon mukaan näitä saadaan vuosien mittaan julkisiin kokoelmiin, missä ne ovat kaikkien tutkittavissa. Itse en ryhtynyt tällä kerralla jahtaamaan edes osittain tiedossa olevia yksityisomistuksessa olevia käsikirjoituksia. Anna ajan kulua ja toivon parasta.

Kustakin sävellyksestä on esitetty mahdollisuuksien mukaan samat perustiedot. Teosten erilaisuuden takia tarjolla oleva lisätieto vaihtelee suuresti pienen pianokappaleen ja laajan oopperan kohdalla. Myös sävellysten suosio näkyy suoraan mm. sovitusten ja julkaisuiden määrässä.

Kaikista sävellyksistä on pyritty kertomaan seuraavat tiedot:

Mahdollisen opuskokonaisuuden nimi
Sävellyksen nimi
Sävellyksen osien nimet ja numerot
Esityskokoonpano
Tempomerkintä
Teksti
Sävellysaika
Käsikirjoitus
Omistus
Ensijulkaisu
Muut julkaisut
Sovitukset
Lisätietoja

Kunkin tietueen kohdassa ”Sävellyksen nimi” on se nimenmuoto, jota käytän teoksesta tässä luettelossa päähakemuotona. Eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta se on joko säveltäjän itsensä tai kustantajan teokselle antama nimi. Jos teos koostuu useammista itsenäisistä sävellyksistä (kuten useimmissa opuksissa on asian laita) tai nimetyistä osista, näiden järjestysnumerot ja nimet löytyvät heti päänimen alapuolelta. Jos sävellys tunnetaan vain välillisesti eli se on kadoksissa, nimi on kirjoitettu harmaalla (esim. *Epilogi, OM035*). Joitakin nimiä olen joutunut keinotekoisesti rakentamaan.

Nimitietojen alla olen ilmoittanut sävellyksen alkuperäisen esityskokoonpanon ja/tai sävellystyyppin. Kokoonpanon olen merkinnyt aina niin tarkasti kuin se on tiedossa, lukuun ottamatta orkestereita. Yksinlauluissa on merkintänä yleensä ”Lauluääni ja piano”, koska Merikanto ei juurikaan täsmennäntä lauluääntä muualla kuin duetoissa ja näyttämömusiikkiteoksissa. Tempomerkintä on merkitty esityskokoonpanotiedon alapuolella. Äänialatietoja ei ole merkitty, olen jättänyt sen vaivan kustantajille.

Kohdassa ”Teksti” on teoksen tekstin tekijän nimi. Sulkuihin on merkitty tekstin julkaisulähde, jos se on tiedossa. Käännöstekstien tekijöiden nimet on lueteltu ensimmäisen tekijän jälkeen.

”Sävellysaika” viittaa useimmissa tapauksissa siihen tietoon, jonka säveltäjä itse on käsikirjoitukseensa merkinnyt. Monissa tapauksissa tiedämme ajan ja paikan vain summittain, jolloin olen pyrkinyt ilmaisemaan tiedon esim. muodossa ”kesällä 1902”. Täsmälliset päivämäärät ovat useimmissa tapauksissa valmistumisaikoja, vain joissakin tapauksissa Merikanto on ilmaissut täsmällisemmin koko prosessin vaatiman ajan.

Kohdassa ”Käsikirjoitus” olen ilmaissut tunnettujen käsikirjoitusten sijainnin ja mahdollisen arkistokoodin. Myös käsikirjoituksen puuttuminen on aina merkitty. Jos käsikirjoituksen aitouden suhteen on epäilyksiä tai se tiedetään jonkun muun tekemäksi, asiasta on maininta. Sovitusten käsikirjoitukset on mainittu sovitustietojen yhteydessä.

Kohdassa ”Omistus” on joko käsikirjoituksessa tai painetussa nuotissa olevan tiedon mukainen ilmaisu.

Kohdassa ”Ensijulkaisu” olen merkinnyt teoksen varhaisimman tunnetun julkaisun nimen, julkaisu-vuoden, julkaisijan nimen ja mahdollisen kustantajan koodin. Kustantajien nimistä olen käyttänyt lyhyitä muotoja (esim. ”Wasenius”, ei ”K. F. Wasenius”), joiden uskon olevan riittävän yksiselitteisiä. Tieto kustannussopimusten päiväyksistä on lisätiedoissa, samoin usein hiukan epävarmat tiedot ensiesityksistä. Muita julkaisuja on mukana mahdollisimman perusteellisesti, mutta Merikannon suuren suosion takia todennäköisesti kaikkia ei ole löytynyt ja uusia tietenkin tulee koko ajan.

Sovituksista olen ottanut mukaan kaikki löytämäni, joita suosituimpien teosten kohdalla on varsin runsaasti. Sovitusten käsikirjoitus- ja julkaisutiedot ovat tässä kohdassa.

Kuhunkin teokseen liittyvät lisätiedot ja huomautukset seuraavat perustietoja. Lisätietojen esittämisessä ei ole varsinaista systematiikkaa, koska tietomme vaihtelevat määrällisesti ja laadullisesti. Yleisesti ottaen huomautukset ovat järjestyksessä teoksen synty ja käsikirjoitukset, esitykset, vastaanotto, muut huomautukset.

Sitaatit aikalaisarviosta olen kirjannut muuten alkutekstille uskollisesti, mutta w-kirjaimen olen muuttanut v-kirjaimeksi. Ruotsinkielisiä sitaatteja en ole ruvennut kääntämään, koska uskon luettelon käyttäjien hallitsevan toisen kotimaisen kielen riittävän hyvin.

Rahasummat olen ilmoittanut alkuperäisen lisäksi luettelon valmistumisajankohdan euron kurssin mukaisina.

Kautta luettelon *kursiivia* on käytetty sekä vakiintuneista teosnimistä että sitaateissa. Henkilöiden nimi on tarkemman esittelyn kohdalla kirjoitettu SUURAAKKOSIN, muuten normaalikirjaimin.

Teosluettelon eri osissa olen käyttänyt seuraavia lyhenteitä

Concis	= Lahden konservatorion kirjasto
FG	= Fennica Gehrman
HKO	= Helsingin kaupunginorkesterin nuotisto
KB	= Tanskan kansalliskirjasto (Det Kongelige Bibliotek)
KK	= Kansalliskirjasto (entinen Helsingin yliopiston kirjasto)
MF	= Music Finland (entinen Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus)
Ms	= käsikirjoitus
Ms Mus	= sävellyskäsikirjoitus
SibA	= Sibelius-Akatemian kirjasto
SibM	= Sibelius-museon arkisto
SKO	= Suomen kansallisoopperan nuotisto
SLS	= Svenska Litteratursällskapet
SUOSIO	= Suomen Sinfoniaorkesterit
Tea	= Teatterimuseo
YLE	= Yleisradion nuotisto

Otan mielellään vastaan korjauksia, kommentteja ja kysymyksiä. Niitä voi lähettää sähköpostitse osoitteella heikki.poroila@gmail.com.

Opusnumerolla varustetut teokset

Kesäilta, op. 1

I sommarkväll – Kesäillan valssi

Piano

Allegro – Tempo di valse

- Teksti Antti Jussila (Oi, lennä, lennä pääskynen); Kyllikki Solanterä (Oi katso, kuinka loistaa kirkas kuu); Aapo Similä (Oi onnen aika armainen, kun saapui suvi suloinen); Elisabeth de Godzinsky (nimimerkillä Salja) (Jo saapuu kesäilta tää ja rinnassani heläjää); Kauko Käyhkö (Kun päivä yöksi uinahtaa)
- Sävellysaika 1885? Helsinki
- Käsikirjoitus Ei tunneta
- Ensijulkaisu *I sommarkväll* 1895 Lindgren AEL152
- Lisäjulkaisut *I sommarkväll Op. 1* 190–? Lindgren AEL152; *Kesäilta – I sommarkväll, Op. 1* 19–? AEL796, REW796, W10796 (lukuisia lisäpainoksia Suomessa ja Pohjoismaissa); *I sommarkväll, Op. 1* 1923 Nordiska Musikförlager NMS205 (Edition Musicalia N:r 94); *Piano album* 1991; *Suomalaista toiveohjelmistoa pianolle* 1996; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996
- Sovitukset Harmonikka (Veikko Ahvenainen) *Concert solos for accordion* 1977; *Lapikasta lattiaan* 2 1978; *Veikko Ahvenainen soittaa* 1979; *Harmonikan parhaat* 1982; (Lasse Pihlajamaa) *Suuri harmonikkakirja* 1997
- Harmonikat (2) (Lasse Pihlajamaa) *Muistojen harmonikka* 1996
- Kaksi viulua ja piano (Jorma Panula) SUOSIO1611
- Kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE17B
- Kornetti *The Sibelius Club* 1916
- Ksylofoni ja soitinyhtye (Gustaf Svensson) YLE1858
- Lapsikuoro ja piano (Antti Jussila) *Kesäilta* 1956 Westerlund REW2650, W12650-8, M-042-12650-9 (useita lisäpainoksia)
- Lauluääni ("Oi, lennä, lennä, pääskynen") *Terveiset ulapalta* 1993; *Kultaistet koulu-laulut 70-luvulta nykypäivään* 2009; ("Ensi kerran") *Yöpölli* 2014
- Lauluääni ja piano (Erkki Sipilä) *Suuri toivelaulukirja* 9 1991 ("Oi, lennä, lennä pääskynen"); *VirkistysVersion Laulukirja* 2008
- Melodia (Oskar Merikanto 30.3.1916) YLE1858
- Mieskuoro (Aapo Similä) KK Coll. 871.3 (Sulasol)
- Naiskuoro (Antti Jussila) 195–? REW2633, W12633-4; *Suuri kevät- ja kesälaulukirja* 1984
- Orkesteri (Paul Kaetsch 1902?) (esitetty Vaasassa 2.4.1902, dokumentteja ei tunneta); (Antero Hytinkoski) Smp9186 (valokopio); (Ahti Sonninen) HKO2843; (Arthur Fuhrmann) HKO3011, HKO3810; (Aarre Merikanto) MF10728 ("Kesäillan valssi - alkusoitto"); (Tuomas Pirilä) MF17511 ("Grande valse"); (anonyymi) KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman)
- Piano (Iyhentäen, Urho Sipponen) *Suomen Nuorison Liiton naisten yhteisvoimisteluohjelman säestys* 1955 1954; *Naisten yhteisvoimisteluohjelman säestys* 1965 1964

Piano, viulu ja sello (Josef Móró) *Finnish Works for Piano Trio* 2005
 Puhallinorkesteri (Alexei Apostol 1900)
 Puhallinseptetti (Herman Berg) *Kansanvalistus-seuran Torvisävelmien Partituurikoelma. Toinen sarja V* 19–?
 Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Sommarkväll – Kesäilta. Op. 1* 1946 Westerlund REW1470 (Westerlundin Salonkiorkesterikirjasto – Westerlunds Salongorkesterbibliotek)
 Sekakuoro (Aapo Similä 9.4.1948) käsikirjoitus SibA Mer 2:1 ja KK Coll. 869 (Sulasol); (George de Godzinsky lokakuu 1963 ”Jo saapuu kesäilta tää”) YLE10832; (Antti Jussila) 1950 REW2632, W12632-6, M-042-12632-5 (useita lisäpainoksia); (Ahti Sonninen) *Kesäillan idylli* (Oi katso, kuinka loistaa kirkas kuu) REW2896 (Westerlundin kuoro-ohjelmistoa sekakuorolle, sarja III N:o 98/9)
 Sekakuoro ja kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1610
 Trumpetti ja soitinyhtye (Markku Johansson) (Nimellä ”Swingin’ summer ever” CD-julkaisulla AXR AXRPR196, p2013)
 Viulu ja piano *I sommarkväll : Arrangement för Violin och Piano* 1912 Lindgren AEL463
 Viulu, piano ja sello (Ahti Karjalainen) *Concis* (partituuri ja äänilehdet)

Valssilla *Kesäilta* on monimutkainen historia. Varhaisvaihetta on käsitelty teoksen *Grande valse*, OM044 yhteydessä. Tässä käsitellään vain kesäkuussa 1895 ensimmäisen kerran julkaistua versiota.

Kesäkuun 28. päivänä 1895 Merikanto kirjoitti Liisalle ”*Eilen ilmestyi painosta valssini, nimeltä ’I sommarkväll’*. Huomisen *P-lehdessä* pitäisi olla siitä *Sibeliuksen arvostelu*.” (Merikanto 2015, s. 88) Tällainen todella ilmestyi, vaikkakin ilman JEAN SIBELIUKSEN (8.12.1865 – 20.9.1957) nimeä: ”*Merikannon uusi valssi I sommarkväll on ilmestynyt Axel E. Lindgrenin kustannuksella ja maksaa 1:50. Siitä lausuu eräs toinen etevä säveltäjämme: ’Tämä valssi on erinomaisen miellyttävä ja etevä sekä muodon että sisällön puolesta. Johdatus heti ilmaisee, mihin säveltäjä jo pyrkii. Tässä valssissa on omituinen intohimo vallalla. Se on ihan kuin meidän taivas ja tuntuu niin harmaalta, mutta jossa kuvastuu tuo harmaa valo, joka syntyy mustassa silmässä rakastetun rinnalla. Kaikkien pitäisi ostaa se, sillä se on lyhin tie päästäkseen rakastettunsa suosioon ja aikeensa perille.*’ – *Tämän valssin on hra Merikanto säveltänyt jo 15 vuoden vanhana, vaikka se nyt vasta on tullut painetuksi. Nimi sillä oli alkujaan ranskalainen; uuden nimen on sille kustantaja antanut.*” (Päivälehti 29.6.1895)

Ensijulkaisu ilmestyi ilman opusnumeroa ja sen kansinimekkeenä oli yksinkertaisesti *I sommarkväll*. Suomenkielinen nimi *Kesäilta* ilmesti vasta myöhempiin laitoksiin. Kustannettu *I sommarkväll* poikkeaa monin paikoin *Grande valsen* käsikirjoituksesta. Muutoksen syistä ei ole säilynyt täsmällistä tietoa, mutta oletettavasti kustantaja pyrki muokkaamaan omasta mielestään kaupallisemman version. Jälkikäteen arvioiden muutokset eivät liene olleet ainakaan huononnuksia, sillä valssista tuli Merikannon tunnetuin teos. Nuotista on otettu uusia painoksia 1980-luvulle asti, yhteensä kymmeniä tuhansia kappaleita.

Merikannon oma suhtautuminen valssinsa suosioon on ollut ristiriitainen. Näin kuvaa asiaa Yrjö Suomalainen: ”*Sittemmin, monia vuosia myöhemmin, säveltäjä kuuluu katuneen sitä, että sellainenkin kappale tuli joskus tehdyksi. (...) Ehkäpä senkin takia, että muusikkotoverit hieman virnistelivät tuon valssin muka helppohintaista kansansuosiota, kun palailtiin tavallista pitemmistä istujaisista, (...) – Tyhjälle kadulle tultua on ensimmäinen aamu-varhainen ohiajaja puhteenapitolaitoksen mies*

vähemmän miellyttävine kuormineen. Hän hoilauttelee valssin pätkää. – Tunnetkos säveltä? – Merikannolta kysäisee joku toveri. – Omalta tuntuu, rallatuksen nuotin tehneen on myönnettävä. Valssiin näet oli keksaistu sanatkin. Mutta säveltäjällähän ei ollut sanojen kanssa mitään tekemistä. – Silloiset sanat olivat laadultaan renkutusta, mutta nyttemmin on esim. tamperelainen koululaiskuo-ro ja -orkesteri esittänyt Kesäillan valssia kunnollisin tekstein.” (Suomalainen 1949, s. 52-54)

Toisen muistelman esittäjä, nimimerkki AEG kertoo marraskuussa 1908 tapahtuneesta öisestä konsertista, kun Merikanto tuli testaamaan urkuri Frans Linnavuoren uutta flyygeliä: ”(...) Istuttaessa ja hiljaksen juteltaessa kului aika nopeasti ja lähenteli jo klo 1 yöllä. Silloin Merikanto, Linnavuoren esityksestä, suostui soittamaan flyygelillä vielä jonkun sävellyksensä, jonka allekirjoittaneen piti ehdottaa. Tuumin hetkisen ja huomautin, mitähän naapuri-ihmiset asiasta sanovat, kun näin alkuyöstä yks’kaks’ saavat kuulla Merikannon ‘Kesäillan’ esimerkiksi, vaikka siinä sävelet paikoitellen hyvinkin voimakkaina kaikuvat! ‘Ei mitään’, vastasi Linnavuori heti ja yhtyi ehdotukseeni ja niin istahti Merikanto flyygelin ääreen ja ‘Kesäilta’ tuli esiin, sävelissä, kaikessa väriloistossaan sekä soitettuna siten kuin sävelmestari itse sen voi tehdä. Erityisesti on allekirjoittaneen mieleen jäänyt mahtavasti soitettu loppu, vaikka sävellys kokonaisuudessaan teki yön hiljaisuudessa ja hyvässä akustiikassa mitä parhaimman vaikutuksen. Ja häiriöstä ei ollut puhettakaan, sitä en muistanut ainakaan minä, yhtä vähän kuin Linnavuorikaan, huonetoiverini sekä ennen kaikkea talon muu väki, johon kuului nykyisiä herroja professoreja, maistereita ym. mitkä kaikki yöpuvuissaan tulivat ihmetellen katsomaan ja kuulemaan tätä ‘konserttia’, sillä pari muutakin sävellystänsä mestari vielä soitti lisäksi. En koskaan jälkeenpäin ole kuullut ‘Kesäiltaa’ soitettavan niin kuin Oskari Merikanto sen itse henkilökohtaisesti soitti marraskuun lopussa v. 1908 Helsingin Pohjoisrannan 4:ssä, merkiten vieläkin kerran erikoisesti hänen ‘variationsa’, joita hyvin harvat nykyiset ainoastaan lienevät joskus kuulleet.” (Ilta-Sanomat 26.10.1953)

Kolmannen muistelman Merikannon omasta suhtautumisesta on esittänyt Eva Tulenheimo: ”Vaikka Merikanto oli aina valmis soittamaan ja ilahduttamaan ystäviään omilla sävellyksillään, oli kuitenkin muuan kappale, jota hän ei sietänyt kuulla saati halunnut soittaa. Se oli hänen oma sävellyksensä, Kesäillan valssi, Sommarkvällen. ‘Älkää vain pyytäkö minua soittamaan Sommarkvälleniä’, hän sanoi. Se johtui siitä, että kun tästä valssista lyhyessä ajassa tuli niin tavattoman suosittu, hakattiin ja rimputettiin sitä joka paikassa. Varsinkin ikkunoitten ollessa auki kesäisessä Helsingissä se kaikui kaduille eri puolella kaupunkia. ‘Kaikki fröökynät soittavat sitä, kun se on niin helppo’, harmitteli Merikanto.” (Tyrkkö 1968)

Valssiin on sovitettu monenlaisia tekstejä. Tunnetuimmat, opettaja ANTTI JUSSILAN sanat alkavat ”Oi lennä lennä pääskynen”. Onni Kuikan tekstin ”On mennyt päivä kesäinen” on levyttänyt ainakin Campanella -kuoro. ”Paa hernesoppaan pippuri” -tyyppiset sanoitukset kuulunevat Yrjö Suomalaisen tarkoittamien ”renkutusten” ryhmään. Kyllikki Solanterän teksti ”Oi katso, kuinka loistaa kirkas kuu” on Ahti Sonnisen sekakuorosovituksessa, jossa on poikkeava tempomerkintä ”Poco allegretto”. Yleisradion nuotistossa oleva Aapo Similän kuorosovitus on tehty tekstiin ”Oi onnen aika armainen, kun saapui suvi suloinen”, joka on Similän kirjoittama. Tätä sovitusta käytettiin elokuvassa *Aatamin puvussa ja vähän Eevankin* (Jaakko Korhonen, 1931). Joku on lisännyt käsikirjoitukseen kuulakärkikynällä vielä toisetkin sanat (”Jo saapuu kesäilta tää ja rinnassani heläjää”). Käsikirjoitukseen on tekijäksi merkitty nimimerkki ”Salja” eli Elisabeth de Godzinsky.

Alexei Apostol sovitti valssin puhallinorkesterille alkuvuodesta 1900 ja se esitettiin ainakin Suomen kaartin soittokunnan konsertissa 18.3.1900 Seurahuoneella. Aineellisia dokumentteja tästä sovituksesta ei ole säilynyt.

Yleisradion nuotistossa olevassa yksiaanisessa käsikirjoituksessa, joka saattaa olla Oskar Merikannon itsensä tekemä, on päiväys ”Helsingfors den 30/3 1916”. Ei tiedetä, mihin tarkoitukseen tämä käsikirjoitus on tehty, mutta se näyttää jotenkin liittyvän Gustaf Svenssonin leimoin varustettuun ajoittamattomaan sovitukseen ksylofonille ja soitinyhtyeelle.

ALEXEI APOSTOL (6.1.1866–20.6.1927) oli kreikanbulgariaalaista syntyperää ollut sotilasmuusikko, joka toimi Helsingin musiikkiopiston opettajana vuosina 1899–1926 ja puolustusvoimain ylikapellimestarina vuodesta 1919. Hän johti myös perustamaan Helsingin Torvisoittokuntaa 1902–1918, perusti torvisoitintehtaan, musiikkikaupan ja -kustantamon (1901) ja oli vuonna 1919 perustamassa pianotehdas Apolloa. HERMAN SJÖBLOM (6.9.1894–13.3.1962) oli suomalainen liikemies, säveltäjä ja sovittaja, joka oli toimitusjohtajana sekä lyhytikäisessä Musiikkikeskus Oy:ssä että R. E. Westerlandissa. GEORGE DE GODZINSKY (5.7.1914–23.5.1994) oli venäläissyntyinen suomalainen säveltäjä, kapellimestari, sovittaja ja pianisti. Joitakin sanoituksia tehnyt ELISABETH DE GODZINSKY (os. Urbanowicz, 4.4.1917–28.4.2012) oli vuosina 1944–1973 naimisissa George de Godzinskyn kanssa. Hän käytti nimimerkkejä ”Salja” ja ”S. Alaja”.

Suomalaisia laulusävellyksiä I, op. 2

Pai, pai, paitaressu, op. 2, nro 1

Pai, pai, paitaressu, kääry pieni kätkeyssä – Berceuse finlandaise – Kehtolaulu – Paitaressu – Vaggvisa (Sov, sov, liten sparvel) – Lullaby (Hush, hush, little baby) – Schlaf, schlaf, Herzensliebbling (Schlaf, schlaf, Herzensliebbling, Schlumm're warm in deiner Wiege)

Sopraano ja piano

Andante quasi Moderato

- Teksti Jooseppi Mustakallio (*Pulmusparvi* 1886), Myrtha Kuusisto (englanninnos), Wolde-
mar Kolpytschew (saksannos), ruotsinkielisen käännöksen tekijää ei tiedetä
- Sävellysaika 1887
- Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; SibA Mer 1:2 ("Kehtolaulu"); Smp6494 ("Kehtolau-
lu"); Smp6510 ("Kehtolaulu", vain melodia); KK Ms Mus 174 (ei Merikannon teke-
mä); Smp21753 ("Kehto-laulu", ehkä Merikannon tekemä)
- Omistus Naëmi Starck
- Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä I Vihko* 1891 Otava
- Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä I* 1895 Lindgren AEL115; *Vaggvisa : Finnisches Wie-
genlied Op. 2 N:o 1* 1909 Lindgren AEL384; *Vaggvisa : Finnisches Wiegenlied Op. 2
N:o 1* 19–? Lindgren AEL1010; *Suomalaisia laulusävellyksiä I, Op. 2* 19–? Lindgren
AEL1009; *Suomalaisia laulusävellyksiä I, Op. 2* 19–? Westerlund REW1009; *Kau-
neimmat yksinlaulut 1* 1976; *Suuri toivelaulukirja 3* 1979; *Suomalaisia yksinlauluja 1*
1984; *The Aksel Schiøtz anthology of Nordic solo songs 3* 1986; *Kootut yksinlaulut
Vol. 1* 2010; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 1*
2016; *Pai, pai, paitaressu, op. 3, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1800
- Sovitukset Kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1687
- Kantele *Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 4* 1998
- Kitara (Viljo Immonen) MF3523
- Lauluääni *105 kitaralaulua* 1953
- Lauluääni ja kamariorkesteri (Oskar Merikanto?) YLE2514; Lauluääni ja orkesteri
(Ilkka Kuusisto) YLE11384A
- Lauluääni ja kantele *Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 3*
1998
- Naiskuoro (Viljo Mikkola) *Pai, pai, paitaressu* (nro 8 nuottivihkossa ilman aika- ja
julkaisijatietoa)
- Piano (Väinö Hannikainen) FINLANDIA VI Westerlund 194-? Fazer W12729-0; *Fin-
landia* 1952 Westerlund 1952 REW2729
- Piano ja viihdeorkesteri (Robert Wells) CD-julkaisulla *Robert Wells* (Polygram
526439-2, p1994)
- Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Albumi III* 1937
- Sekakuoro (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011
- Viulu ja piano (Sulo Hurstinen, 1913?) *Merikanto-Album* 1913; (Anna-Maija Usma)
Suomalainen viuluniekka 1985

Kansalliskirjastossa olevassa Merikannon käsikirjoituksessa on lauluääni täsmennetty sopraanoksi, otsikkona on ”Kehtolaulu”. Samoin otsikoitu käsikirjoitus KK Ms Mus 174 ei ole Merikannon tekemä.

Opuksen 2 laulut ovat syntyneet vuosina 1887–1889 ja ne julkaisi ensimmäisen kerran Kustannus-osakeyhtiö Otava vuonna 1891 otsikolla ”Suomalaisia / Laulusävellyksiä / I Vihko”. Tässä laitoksessa on mukana numerolla 3 (*Onneton* on nro 4) teos *Ihmis-elo*, Leipzigissa 1888 syntynyt laulu. Se ei missään myöhemmissä laitoksissa ole tässä opuksessa, joten olen sijoittanut sen opusnumerotomien joukkoon. Sibelius-museossa on tästä Otavan laitoksesta kappale, jossa on Merikannon omakätinen teksti ”Ät Herr K. F. Wasenius / Vänligen / af / Oskar Merikanto”. Emme tiedä, valitsi-ko tämän Otavan julkaisun otsikon kustantaja vai Merikanto itse, mutta joka tapauksessa se tuli olemaan pitkän sarjan ensimmäinen. Viimeinen eli kahdeksas osa ”Suomalaisia laulusävellyksiä” (op. 69) julkaistiin vuonna 1908.

Yleisradion nuotistossa on sovitus lauluäänelle ja pienelle orkesterille. Partituuri saattaa olla Merikannon omakätinen, ainakaan siinä ei ole mainintaa muusta sovittajasta. Laulun otsikkona on tässä ”Berceuse finlandaise / (Paitaressu)”, tempomerkintä on poikkeavasti ”Andantino” ja signeerauksen vieressä on opusnumero. Sen perusteella käsikirjoitus on suhteellisen myöhäinen, sillä opusnumerot varhaisille teoksille annettiin vasta vuoden 1907 tienoilla. Ei tiedetä, mihin tarkoitukseen sovitus on tehty ja miksi nimi on ranskankielinen. Kyseessä tuskin on Aino Acktéille Pariisin konserttiin heinäkuussa 1900 tehty sovitus, vaikka hän levytti laulun – pianon säestyksellä – vuonna 1902 Pariisissa ja otsikkona oli tuolloin juuri ”Berceuse finlandaise” (RAI-ZonophoneX-2148).

Pai, pai, paitaressun Merikanto omisti NAEMI STARCKILLE (4.7.1855–24.4.1932), suomalaiselle laulajattarelle ja myöhemmälle kuoronjohtajalle ja musiikkiopettajalle. Näin lausui säveltäjä itse kirjeessään 16.9.1891: ”*Tokkopa tuota laulua tulee kukaan koskaan laulamaan niinkuin Naemi Starck, silloin kun se ensi kerran laulettiin minun konsertissani Mäntyharjulla! En kadu, että olen sen hänelle omistanut.*” Ei ole varmaa, mihin esitykseen Merikanto tässä viittaa, mutta kesäkuussa 1889 hän säesti Starckia konserteissa Viipurissa ja Mäntyharjulla, joten todennäköisesti näissä konserteissa oli myös ”Paitaressu” mukana, oletettavasti ensimmäisen kerran julkisesti laulettuna.

Pai, pai, paitaressu kuuluu Merikannon suosituimpien laulujen joukkoon. Joillekin laulajille siitä tuli suorastaan tavaramerkki. Eräs näistä oli LEA PILTTI (virallisesti Piltti-Welcke ja Piltti-Killinen, 2.1.1904–5.2.1982), jonka elämäkerrassa asiaa kuvataan näin: ”*Paitaressusta, joka kerran oli ollut Maikki Järnefeltin suosittu konserttinumero, tuli nyt Lea Piltin laulu. Se seurasi häntä laulajanuran alusta aina jäähyväiskonserttiin asti. (...) Paitaressun Lea Piltti lauloi elämänsä aikana satoja kertoja sekä suomeksi että saksaksi – saksan kielelle laulun käänsi Lean ensimmäinen aviomies Gerhard Welcke. Schlaf mein Liebling oli laulu, jota osattiin aina pyytää, ellei se sisältynyt varsinaiseen ohjelmaan – ensimmäiset akordit pianosta riittivät kirvoittamaan yleisöstä tyytyväiset aplodit. Samoin Lea oppi erityisesti Berliinin konserteissaan pian tunnistamaan suomalaisen yleisön sijainnin: sieltä alkoi konsertin lopussa kuulua toiveikas suhina ‘pai, pai’, johon saksalainen yleisö vähitellen yhtyi. – Äänilevylle Lea Piltti on laulanut Paitaressun sekä suomeksi että saksaksi ja kolmessa eri tempossa. (...) Viimeisen kerran Lea Piltti lauloi Paitaressun jäähyväiskonsertissaan Helsingissä 1961.*” (Nivanka 1992, s. 44-46)

Kun Aino Ackté esiintyi Pariisissa 30.7.1900, *Le Figaro* -lehti julkaisi yksinlaulunuoittinnoksen ranskankielisellä tekstillä ja otsikolla ”Chant populaire finlandais”. Englannin- ja saksankielinen

käännösteksti on vain Väinö Hannikaisen pianosovituksen yhteydessä. Mustakallion teksti on kokonaisuuden ”Kehtolaulu” toinen, otsikoton osa.

JOOSEPPI MUSTAKALLIO (alun perin Schwartzberg, 18.7.1857–20.4.1923) oli Suomen lähetysseuran johtaja ja runoilija. MYRTHA KUUSISTO (os. Lindberg, 15.4.1907–1986) oli naimisissa säveltäjä Taneli Kuusiston veljen, Paavo Kuusiston kanssa. VÄINÖ HANNIKAINEN (12.1.1900–7.8.1960) oli suomalainen säveltäjä. WOLDEMAR KOLPYTSCHW (tai Kolpütschew) toimi monien laulutekstien saksantajana, mutta hänen tarkempia henkilötietojaan ei toistaiseksi ole löytynyt. JORMA PANULA (10.8.1930–) on kapellimestari, säveltäjä ja sovittaja. VÄINÖ TUOMINEN (22.5.1880–9.11.1947) oli säveltäjä, sanoittaja ja sovittaja. LAURI NURKKALA (19.3.1958–) on säveltäjä ja kirkkomuusikko. SULO HURSTINEN (1.12.1881–5.9.1979) oli viulutaiteilija ja sovittaja. VILJO MIKKOLA (21.12.1871–5.7.1960) oli säveltäjä ja muusikko. ROBERT WELLS (15.10.1922–23.9.1998) oli yhdysvaltalainen säveltäjä ja muusikko. ILKKA KUUSISTO (26.4.1933–) on säveltäjä, sovittaja ja professori.

Vanha mummo, op. 2, nro 2

Kasteli kukkaa vanha mummo, kukkaa ikkunalla

Altto tai baritoni ja piano

Andantino

Teksti J. H. Erkko (*Uusia runoelmia* 1885)

Sävellysaika 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; SmP21751 (todennäköisesti Aline Kyrklundin tekemä kopio Merikannon käsikirjoituksesta)

Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä I Vihko* 1891 Otava

Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä I* 1895 Lindgren AEL115; *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Vanha mummo*, op. 2, nro 2 2016 Edition Tilli ET1801

Laulun *Vanha mummo* käsikirjoituksessa on lauluääneksi täsmennetty altto tai barytoni. Sibelius-museossa on tästä laulusta käsikirjoitus, jossa ei poikkeuksellisesti ole nuottisivulla lainkaan Merikannon nimeä. Käsikirjoitus ei todennäköisesti olekaan omakätinen.

Laulajatar ELLEN HIRVINEN (myöhemmin rovastin rouva Hallio, 19.3.1866–14.9.1945) esitti laulun *Vanha mummo* konsertissaan Ylioppilastalolla jo 24.4.1892 Merikannon toimiessa säestäjänä.

JUHANA HEIKKI ERKKO (alkujaan Johan Henrik, 16.1.1849–16.11.1906) oli suomalainen runoilija, aforistikko ja näytelmäkirjailija, joka käytti yleensä aina nimeä ”J. H. Erkko”. Merikannolle Erkko oli ikäerosta huolimatta sekä läheinen ystävä että innoittava runoilija. Elämänsä aikana Merikanto sävelsi kaikkiaan 42 Erkon runoa. *Vanha mummo* runo on kirjoitettu Wienissä 1884.

Onneton, op. 2, nro 3

Niin musta, niin synkkä yö syksyinen lie

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti Kaarlo Kramsu (*Runoelmia* 1878)
Sävellysaika 1889 Helsinki
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä I Vihko* 1891 Otava
Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä I* 1895 Lindgren AEL115; *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Onneton, op. 3*, nro 2 2016 Edition Tilli ET1803

Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti Emmy Achtén konsertissa Palokunnantalolla 11.10.1891. Kriitikko ”K” oli suorastaan lumoutunut tästä laulusta: ”*Likaså var återgifvandet af Merikantos ‘Onneton’ alldeles förträffligt. På talo m denna sång vilja vi lyckönska tonsättaren till den betydande skapelse han i och med sin ‘Onneton’ fått till stånd. Af alt hvad vi af hr Merikanto hört i tonsättningsväg intager denna sång obestridligt törsta rummet; man skulle knappast tro att den, som kunnat gifva ett så stort och fullödigt, uttrycktryck åt hvad han en engång känt i dikten, vore densamma some i några klaverstycken, om hvilka vi förut uttalat oss, skattat åt en tämligen lätt och sorglös kompositionsmetod. Sången och det framstående återgifvandet af densamma väkte i lika hög grad åhörarnes bifall, så att numret genast måste bisseras.*” (Nya Pressen 12.10.1891)

Achté esitti laulua myös muissa syksyn konserteista, joista yksi oli 20.12.1891 Seurahuoneella järjestetty Päivälehdän toimituksen hyväntekeväisyyskonsertti ”Hätää kärsiväin hyväksi kotimaassa”.

KAARLO KRAMSU (22.12.1855–28.8.1895) oli suomalainen runoilija ja toimittaja. EMMY ACHTÉ (os. Strömer, 14.11.1850–2.12.1924) oli suomalainen oopperalaulaja ja laulunopettaja. Irma Tervani oli hänen tyttärensä, samoin AINO ACKTÉ (os. Achté, 24.4.1876–8.8.1944), joka on Suomen ensimmäinen kansainvälinen oopperatähti, suomalaisen oopperan uranuurtaja ja Oskar Merikannon monivuotinen työtoveri.

Albumblad, op. 3

Albuminlehtiä – Muistikirjan lehti – Muistikirjan lehtiä – Album leaves – Albumblätter

1. *Moderato* (Yksinään)
2. *Allegro* (Scherzo)
3. *Scherzoso* (Hyvällä päällä)
4. *Allegretto* (Rakas muisto)
5. *Andante con espressione* (Träumerei)

Piano

Sävellysaika 1887-1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Anna Baumgarten (osat 1, 3–5), Herrn Wilhelm Wollman gewidmet (osa nro 2)

Ensijulkaisu *Albumblad för piano* 1895 Lindgren AEL157

Lisäjulkaisut *Albumblad, Op. 3* 190–? Lindgren AEL797; FINLANDIA II Westerlund 1925 REW1474; *Piano album* 1991; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996; *Yksinään* 2017 Edition Tilli ET1482; *Scherzo* 2017 Edition Tilli ET1483 (osa nro 2); *Scherzo G-duuri* 2017 Edition Tilli ET1486 (osa nro 3); *Rakas muisto* 2016 Edition Tilli ET1487 (osa nro 4); *Träumerei II* 2017 Edition Tilli ET1485 (osa nro 5)

Julkaisun musiikki on koottu Merikannon opiskeluaikaisessa sävellysvihkossa olevista sävellyksistä *Yksinään*, *Scherzo*, *Hyvällä päällä*, *Rakas muisto* ja *Träumerei*. Vaikka kyse on alkujaan itsenäisistä sävellyksistä, on tässä luettelossa hyväksytty vakiintunut kokonaisuus ja opusnumero 3. Kaikkien osien käsikirjoitukset sijaitsevat samassa vihkossa, mutta niitä ei ole sävelletty järjestyksessä tai muutenkaan kokonaisuudeksi. Seuraavassa on käsikirjoitusten piirteet esitelty lopullisessa järjestyksessä esimerkkinä siitä, millaisia nuoren sävellyksenopiskelijan käsikirjoitukset olivat.

Osa nro 1: Käsikirjoituksessa on runsas sivu pianolle, otsikkona ”III / (Yksinään) / 15/XI 87 / Oskar M-o”. Eri musteella on signeerauksen alapuolelle lisätty ”A. B:lle omistettu”. Ensimmäisen sivun yläreunassa on punaisella kynällä tehdyt merkinnät ”V” ja ”I”, toisella sivulla ”Ihmis-elo bort! / I stället Kullanmurunen”. Merkintä on erikoinen, koska se ei liity lainkaan sivulla olevaan sävellykseen. – Osa nro 2: Käsikirjoituksessa on yksi sivu pianolle. Tempomerkintää ei ole. Otsikkona on ”IV / Scherzo”. Otsikon yläpuolella on eri musteella kirjoitettu omistus ”Herrn Wilhelm Wollman gewidmet”. Signeeraus ja päiväys ovat muodossa ”22/XI 87 / Oskar M-o”. – Osa nro 3: Vihkossa on kaksi käsikirjoitusta, joista ensimmäinen on varhaisversio. Siinä on runsas sivu pianolle. Otsikkona on ”VII”, jonka yläpuolelle on lisätty lyijykynällä ”(III)”. Tempomerkintä on ”Scherzando”. Päiväys on ”13/XII 87 / Oskar M-o” ja omistus ”A. B:lle”. Vasemmassa reunassa on lyijykynällä tehty merkintä ”painettu”. Lopullisen käsikirjoituksen otsikkona on ollut ensin vain ”VII”, mutta lyijykynällä on lisätty sen alle merkintä ”(Hyvällä päällä)”. Signeerausta ei ole. Omistus ”A. B:lle” on lisätty eri musteella. Päiväys on muotoa ”(13/XII 87) / (3/I 88)”. Punaisella kynällä on lisätty merkki ”III”. – Osa nro 4: Käsikirjoituksessa on yksi sivu pianolle. Otsikkona on alun perin ollut ”VIII”, mutta sen alapuolelle on lisätty lyijykynällä merkintä ”(Rakas muisto)”. Päiväys ”17/I 88 Oskar M-o” on jostain syystä viivattu yli punaisella kynällä. Omistusteksti on muodossa ”A. B:lle”. Vasemmassa nurkassa on punaiselle kirjoitettu ”IV”. – Osa nro 5: Sävellyksestä tunnetaan kolme käsikirjoitusversiota samalta päivältä. Ensimmäisen otsikkona on ”VI” ja päiväyksenä ”13/XII 87”. Signeerausta ei ole. Otsikon yläpuolelle on Merikanto kirjoittanut ”(parannettu teos oikealla puolel-

la)". Toisessa versiossa on otsikkona tempomerkintä "Andante". Päiväys on "13/XII 87 / Oskar M-o". Merikanto on viivannut koko käsikirjoituksen kevyesti yli ja kirjoittanut lyijykynällä otsikon kohdalle "Katso 2 leht. eteenpäin!". Sieltä löytyy lopullinen käsikirjoitusversio, jonka tempomerkintä on "Andante con espress.". Alkuperäinen otsikko on ollut "VII", sen yläpuolelle on kirjoitettu eri musteella "Träumerei". Samalla musteella on kirjoitettu omistus "A. B:lle omistettu". Nuotinnoksen musteella tehty päiväys on muotoa "(13/XII 87) parannettu 18/XII 87 / Oskar M-o". Punaisella kynällä on lisätty merkki "V". Tämä lopullinen versio poikkeaa aiemmista lähinnä säästysen osalta.

Painettu nuotti tuli kauppoihin joulukuussa 1895. Porilainen nimimerkki "U. S." tulkitsi arviossaan viisiosaisen teoksen osat itsenäisiksi sävellyksiksi: "*Nämä ovat pieniä sävellyksiä, jotka, joskaan niitten arvo ei ole aivan suuri, ovat kauniita pikku pätkiä, joihin mielellään tutustuu. Ne ovat siksi helppoja, että vähemmänkin varttuneet piaanonsoittajat niitä esittää voivat. Niissä kaikissa on kau- niita melodioja ja sovitus on luonteva ja onnistunut. Varmaankin ovat nämä voittavat suosiota puolelleen laajoissa piireissä.*" (Sanomia Porista 7.12.1895) Myöskään helsinkiläinen nimimerkki "K" ei nähnyt opuksessa suuria taiteellisia arvoja: "*Hr Merikantos klaverkompositioner äro populärt skrifna och bekväma att spela. Af större musikaliskt värde äro dock hans sånger (...).*" (Nya Pressen 9.12.1895) Aikakauden sanomalehtien perusteella tätä kokonaisuutta ei esitetty Merikannon omissakaan konserteissa.

Omistuksen kohde ANNA BAUMGARTEN (näissä käsikirjoituksissa hän esiintyy vain etukirjaimilla, mutta teoksen *Träumerei*, OM280 käsikirjoituksessa nimi on avattuna) on todennäköisesti ollut leipzigilainen nuori nainen, joko opiskelutoveri tai muissa yhteyksissä tavattu, mitä ilmeisimmin Merikannon romanttisen ihastumisen yksi kohde. Tarkempaa tietoa hänen henkilöllisyydestään ei ole löytynyt, ei myöskään WILHELM WOLLMANISTA.

Menuetto, op. 4

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Tireht. Lauri Hämäläiselle omistettu (käsikirjoitus), Robert Kajanukselle omistettu (painettu nuotti)

Ensijulkaisu *Menuetto ja Gavotti* 1893 Lindgren AEL146

Lisäjulkaisut *Menuetto ja Gavotti, Op. 4* 190-? Lindgren AEL146; *Menuetto ja Gavotti, Op. 4* 19-? Westerlund AEL798; *Finnish Composers: Album of Ten Pieces* 1919

Sovitukset Kamariorkesteri (Eero Koskimies) YLE5849
Orkesteri (Oskar Merikanto 1900?)

Käsikirjoitus on opiskelun aikaisessa vihkossa, missä sen otsikkona on ”12. Menuetto / Oskar M-o”. Omistus Lauri Hämäläiselle on kirjoitettu oikeaan ylänurkkaan.

Menuetti julkaistiin ensimmäisen kerran yhdessä pari vuotta myöhemmin sävellytyn *Gavotin* (ks. op. 8) kanssa otsikolla ”Menuetto ja Gavotti pianolle”. Painetussa nuotissa oleva omistus Robert Kajanukselle on yllättävä. Vanhan kirkon urkuri ja säveltäjä LAURI HÄMÄLÄINEN (10.8.1832–29.9.1888) oli Merikannon musiikillinen opettaja ja tukija nuoruusvuosina. Syitä omistuksen muuttamiseen ei tiedetä, mutta kenties taustalla oli se arkinen tosiasia, että Hämäläinen oli kuollut pian alkuperäisen omistuksen jälkeen, kun taas ROBERT KAJANUS (2.12.1856–6.7.1933) oli säveltäjänä ja kapellimestarina 1890-luvulla jo suomalaisen musiikkielämän keskeisiä vaikuttajia.

Menueton ensimmäinen julkinen esitys on todennäköisesti ollut Merikannon konsertissa Viipurissa 16.6.1889 eli reilusti ennen painetun nuotin ilmestymistä lokakuussa 1893. Sävellystä pidettiin onnistuneena: ”*Hra Merikanto esitti ohjelmassa neljä omaa sävellystään, joista Menuetto oli erittäin onnistunut.*” (Keski-Suomi 26.11.1889) ”*Ohjelman muista kappaleista miellyttivät erityisesti herra Merikannon sävelmät Träumerei ja varsinkin Menuetto.*” (Tampereen Sanomat 14.11.1892)

Tampereen seurahuoneella oli uudenvuoden helppotajuisessa konsertissa 1.1.1900 ohjelmassa lehdimainoksen perusteella myös Merikannon ”Menuetto”, vieläpä varustettuna merkinnällä ”uusi”. Tampereen orkesteriyhdistyksen orkesteria johti ruotsalaissyntyinen AXEL EMANUEL WESTERLIND (26.3.1844–8.11.1919). Uutuusmerkintää voi selittää se, että kyseessä on ollut pianokappaleesta tehty orkesterisovitus. Mitään dokumentteja sovituksesta ei kuitenkaan tunneta. Sekin on mahdollista, että kyseessä on ollut toimittajan väärinymmärrys.

EERO KOSKIMIES (vuoteen 1909 Forsman, 22.7.1897–21.9.1959) oli suomalainen alttoviulisti ja tuottelias sovittaja.

Kappeli, op. 5

Kapellet – Kapellet Marsch – Marssi pianolle – Marsch för piano

Piano

Alla breve

Sävellysaika 1887-1888 Leipzig

Käsikirjoitus Ei tunneta; yksityisomistuksessa (sovitus puhallinseptetille)

Ensijulkaisu *Kapellet – Kappeli* 1899 Lindgren AEL188

Lisäjulkaisut *Kapellet – Kappeli, Op. 5* 190–? Lindgren AEL188; *Kapellet – Kappeli, Op. 5* 191–? Westerlund AEL799

Sovitukset Orkesteri *Marssin tahtiin* 2009

Puhallinseptetti (Oskar Merikanto? 1900-luvun alussa)

Tämän marssikappaleen vaiheista ei tiedetä juuri muuta, kuin että se on syntynyt Leipzigin opiskeluaikoina. Vuosiluku 1888 on merkitty painettuun nuottiin, joten se on oletettavasti ollut merkittynä myös kadonneeseen käsikirjoitukseen. Jäljempänä kuvaillussa lehdistöpolemiikissa Merikanto mainitsee sävellysvuodeksi 1887.

Sävellyksen nimen ensisijaista kieltä ei ole helppo ratkaista. Vaikka ruotsinkielinen teksti on ensipainoksen kannessa ensimmäisenä, syynä on saattanut olla pikemminkin kustantajan kuin Merikannon tahto, ja itse nuottisivulla suomenkielinen muoto on ensimmäisenä. Käsikirjoituksen puuttuessa asiaa on vaikea ratkaista suuntaan tai toiseen. Olen itse päättänyt käyttämään suomenkielistä nimeä, koska se vakiintui varsin pian erilaisiin kustannusluetteloihin ensimmäiseksi.

Painettu nuotti tuli myyntiin toukokuussa 1899. Sävellyksen syksyllä arvioinut nimimerkki ”G. M.” onnistui suututtamaan nuoren säveltäjän plagiointiväitteillä: ”*Stycket höjer sig icke öfver genomsnittsmarschernas nivå, men är tacksamt nog med sin glada melodi och sin relativt pompösa dräkt. För svagare fruntimmershänder torde basen visa sig i någon mån ansträngande ‘Dubbelörnens’ oktaver gå där oförfalskade igen.*” (Nya Pressen 16.9.1899) Sydämistynyt Merikanto kirjoitti vastineen: ”*H. Herr G. M! I anledning af er recension om min marsch ‘Kapellet’ får jag meddela Er, att marschen är komponerad i Leipzig 1887, då ingen ‘Dubbelörnen’ ännu var känd. Sålunda kunna oktaverna i min marsch ingalunda vara plagiat af den andra marschen, såsom Ni behagar påstå. (...) Hvarföre då formligen ljuga? Var strång i edra recensioner, men bjud till, att tillika vara sann och samvetsgran! Det är visserligen en svår konst, i synnerhet för en, som tar sina första steg som recensent.*” (Nya Pressen 19.9.1899) Toimitus salli arvioijan vastata oudosti kolmannessa persoonassa: ”*Recensenten önskar först som sist påpeka att han ingalunda velat beskylla herr Merikanto för att ha plagierat ‘Dubbelörnet’, det vore dock en smula moquant. Han har endast velat påpeka att det för nämnda marsch typiska oktavspelet i basen finner en pendant i herr Merikantos senast utgifna opus. Recensenten hade f. ö. rakt inte observerat att detsamma var signeradt ‘Leipzig 1888’, annars hade han nog icke underlätit uttala sin förvåning öfver att en kompositör med herr Merikantos gågvor och stadgade skaparnamn bryr sig om att mera publicera en dussinmarsch, som i mer än tio år legat till sig i hans portfölj.*” (Nya Pressen 19.9.1899) Polemiikki kertoo siitä, että Merikanto oli hyvin tarkkana maineestaan ja oli valmis ohjeistamaan aloittelevaa lehtikriitikkoa. Jälkimmäisen huonosti peitelty ivallisuus Merikannon ”kymmenen vuoden ikäistä tusinamarssia” kohtaan nimimerkin suojasta kertonee siitä, että kriitikolla oli ruotsinkielisen lehden täysi tuki, olihan Merikanto kaksikielisenäkin selkeästi fennomaani.

Melancholie, op. 6, nro 1

Canon-muodossa sävelletty pianokappale – Melancolie – Melankolie

Piano

Adagio doloroso

Sävellysaika 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; Ari-Pekka Sarjanto, Hämeenlinna

Ensijulkaisu *Melancholie ja Scherzo* 1898 Lindgren AEL180

Lisäjulkaisu *Melancholie ja Scherzo* 19–? Lindgren AEL800

Sovitukset Jousiorkesteri HKO13 (HKA); HKO1031; (Jorma Panula) MF5846
Orkesteri (Oskar Merikanto) 1913; (Anonyymi) Concis (partituuri ja äänilehdet)
Piano ja jousikvintetti (Eero Koskimies) YLE 6879

Käsikirjoituksen otsikkona on ”Melankolie. / (Canon in der Octave)” ja kustantamossa on tehty lyijykynämerkintä ”painettu”. Sävellysajankohtaa ei ole käsikirjoituksessa ilmaistu, mutta ulkoiset merkit viittaavat siihen, että sävellys on syntynyt Leipzigissa. Neiti Siviä Wallinille omistetussa käsikirjoituksessa, joka lienee myöhäisempi lahjakopio kuin Kansalliskirjaston kokoelmassa oleva, on sävellysajaksi ilmaistu kuitenkin melko selkeästi ”Leipzigissa 1888”. Nimi on tässä kirjoitettu muodossa ”Melancolie”.

Opuksen 6 osien 1 ja 2 ensipainoksen yhteisenä kansitekstinä on ”Melancholie ja Scherzo / Canon-muotoon pianolle / säveltänyt / Oscar Merikanto”. Tämä *Melancholie* ei ollut ainoa kerta, kun Oskarista tuli ”Oscar” erityisesti saksalaisissa nuottipainoissa, joissa tunnollisesti korjattiin moinen kirjoitusvirhe. Opuksen 6 nykyään sisältyvillä pianokappaleilla ei ole koskaan esiintynyt yhteistä ryhmänimeä, vaan ne on julkaistu aina kahtena parina (nrot 1 ja 2 sekä 4 ja 5) ja *Valse mélancolique* aivan erikseen.

Melancholie esitettiin Merikannon eläessä myös orkesteriversiona. Näin uutisoi Nya Pressen Merikannon kirkkokonsertista, jonka urkuohjelmassa oli tuolloin uuden *Passacaglian* lisäksi mm. Bossin ja Bachin sävellyksiä: ”Stråkorkestern allena utfyllde programmet med Adagietto af Kajanus och Melankoli af Merikanto.” (Nya Pressen 17.2.1913) Jousiorkesterisovituksen tekijästä ei ole mitään tietoa eikä sovituksesta tunneta dokumentteja. Merikannon omasta orkesterisovituksesta ei siitäkään ole löytynyt käsikirjoituskäsitteitä, mutta hänen tiedetään johtaneen vuoden 1913 oopperajuhlilla Savonlinnassa neljä orkesterikonserttia, joissa oli orkesterisovitukset opuksen 6 kahdesta ensimmäisestä osasta, *Intermezzo* ja *Sammon taonta* oopperasta *Pohjan neiti* sekä laulusarjasta *Hau-doilta*, op. 74 osat 2-4 orkesterin säestyksellä.

Scherzo, op. 6, nro 2, D-duuri

Piano

Allegretto scherzando

Sävellysaika lokakuu 1887 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu *Melancholie ja Scherzo* 1898 Lindgren AEL180
Lisäjulkaisu *Melancholie ja Scherzo* 19–? Lindgren AEL800
Sovitukset Jousiorkesteri HKO13; (Jorma Panula) SUOSIO1594
Orkesteri (Oskar Merikanto) 1913; (Anonyymi) Concis (partituuri ja äänilehdet)
Piano ja jousikvintetti (Eero Koskimies) YLE 6879
Puhallinseptetti (Theodor Mannerström) *Septetti-Kokoelma IV Vihko* 1900
Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Albumi III* 1937

Käsikirjoituksen otsikkona on ollut alun perin vain ”Canon in der Octave”, mutta myöhemmin siihen on lisätty lyijykynällä otsikko ”(Scherzo)”. Käsikirjoituksen kääntöpuolelle on liimattu ruskea paperiliuska, jossa on päiväyksenä ”Oskar Merikanto / Leipzig, October 1887”. Emme tiedä varmasti, viittaako tämä merkintä sävellysaikaan, mutta se lienee kohtuullisen todennäköistä. *Scherzo* julkaistiin yhdessä *Melancholie* kanssa, luultavimmin kustantajan kaupallisten näkökohtien perusteella, vaikkakin sävellykset ovat ilmeisesti myös syntyneet samoihin aikoihin. Tällainen itenäisten sävellysten julkaiseminen yhdessä oli vuosisadan vaihteessa suhteellisen tavallista.

AXEL ENGELBREKT LINDGREN (15.5.1838–12.6.1919) oli vuonna 1877 toimintansa käynnistänyt suomalaisen taidemusiikin kustantaja. Lindgren osti K. F. Waseniuksen kustannusyhtiön vuonna 1900, mutta liike myytiin johtajansa kuoleman jälkeen 1919 R. E. Westerlundille. THEODOR MANNERSTRÖM (9.11.1854–22.12.1918) oli suomalainen kapellimestari ja sovittaja.

Valse mélancolique, op. 6, nro 3

Piano nelikätisesti

Lento

Sävellysaika 15.3.1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Ms Mus Oskar Merikanto 9
Ensijulkaisu *Finland i toner* 1898
Lisäjulkaisu *Valse mélancolique / pour / piano à quatre mains* 1901 Helsingfors Nya Musikhandel (Fazer) HNM198; *Valse mélancolique*, op. 6, nro 3 2017 Edition Tilli ET1490

Tämän ”melankolisen valssin” käsikirjoitus sisältyy toiseen opiskeluaikojen nuottikirjoista täydellisenä kahdelle soittajalle tarkoitettuna nuotinnoksena. Teokseen ei ole koskaan liitetty opusnumeroita kustantajaluetteloissa tai julkaisuissa, mutta Liisa Merikannon nuottikirjassa III olevan laulun *Soipa kieli* kannessa olevaan kustantajaluetteloon on lyijynällä merkitty muutoin puuttuvia opusnumeroita, mm. juuri tämä op. 6, nro 3. Koska em. lyijykynämerkintä on joko Oskar tai Liisa

Merikannon tekemä, olen hyväksynyt sen tämän valssin numeroinniksi. Myös sävellysaikansa perusteella *Valse mélancolique* sopii hyvin tähän yhteyteen, vaikka on pianolle nelikätisesti.

30.12.1898 päivätyn kustannussopimuksen perusteella Merikanto sai sävellyksestään kertakaikkisena korvauksena 75 markkaa (360 euroa). 200 kappaleen ensipainoksen jälkeen nuotista otettiin tuhansia lisäkappaleita. Jostain syystä sopimus pohjana käytettiin mallisopimusta, joka on tarkoitettu käytettäväksi 1900-luvun alusta lähtien. Ilmeisesti näitä tehtiin hyvissä ajoin valmiiksi, jolloin niitä riitti käytettäväksi jo vuoden 1898 lopulla. Nya Pressen mainosti kokoelmaa *Finland i toner* jo 27.11.1898, joten todennäköisesti Merikannon panoksesta oli sovittu suullisesti jo hyvissä ajoin.

Ensimmäisen erillispainoksen kannessa on Merikannon etunimi jälleen muodossa ”Oscar”.

Scherzo, op. 6, nro 4, a-molli

Piano

Allegretto

Sävellysaika 1889 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Herrn Albert Hille gewidmet

Ensijulkaisu *Scherzo ja Valse à la Chopin* 1899 Wasenius KWF19

Lisäjulkaisut *Scherzo ja Valse à la Chopin* 190–? Lindgren AEL19; *Scherzo ja Valse à la Chopin, Op. 6 N:o 4 & 5* 19–? Lindgren AEL801 (lukuisia lisäpainoksia); *Scherzo et Valse à la Chopin Op. 6 N:o 4 & 5* 1923 Nordiska Musikförlaget NMS206 (Edition Musicalia N:r 95); *Finlandia I* 1922; *Piano album* 1991; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996; *Finlandia : Suomalaisia pianokappaleita* 1998

Sovitukset Kitara (Seppo Siirala) *Souvenir : Finnish Romantic Miniatures for Guitar* 1999
Piano, viulu ja sello (Josef Móró) *Finnish Works for Piano Trio* 2005

Opiskeluaikaisessa nuottivihkossa I olevassa käsikirjoituksessa on omistus ”Herrn Albert Hille gewidmet”. Hillen tarkemmasta henkilöllisyydestä ei ole löytynyt tietoa. Sävellysaikaa ei ole merkitty, mutta sijainnista päätellen vuosi on pikemminkin 1889 kuin 1888.

Opuksen kahden viimeisen pianokappaleen yhteisen ensipainoksen otsikkona on ”Scherzo ja Valse à la Chopin / Pianolle säveltänyt / Oskar Merikanto”. Myöhemmissä opusnumeroiduissa laitoksissa on numerointina ollut aina ”4 ja 5”, vaikka opuksen jälkimmäiseen teokseen on yhdistetty myös opusnumero 35 ja vaikka numeroa ”op. 6, nro 3” ei ole kustantajien luetteloissa koskaan ollutkaan.

Valse à la Chopin, op. 6, nro 5

Piano

Allegro moderato e leggiero

Sävellysaika kesä 1898 Orjainniemi

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Scherzo ja Valse à la Chopin* 1899 Wasenius KWF19

Lisäjulkaisut *Scherzo ja Valse à la Chopin* 190–? Lindgren AEL19; *Scherzo ja Valse à la Chopin, Op. 6 N:o 4 & 5* 19–? Lindgren AEL801 (lukuisia lisäpainoksia); *Scherzo et Valse à la Chopin Op. 6 N:o 4 & 5* 1923 Nordiska Musikförlaget NMS206 (Edition Musicalia N:r 95) FINLANDIA I Westerlund 1922 REW571; *Piano album* 1991; *Suomalaista toiveohjelmistoa pianolle* 1996; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996

Sovitukset Piano ja kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1612

Valssi julkaistiin yhdessä Leipzigissa melkein kymmenen vuotta aikaisemmin syntyneen *Scherzon* kanssa. Käsikirjoitusta ei tunneta, mutta Liisa Merikannon nuottikirjassa I olevassa ensipainoksen kappaleessa on musteella teksti ”Liisa Merikanto” ja lyijykynällä ”Orjainniemen torpassa 1898”. Tämä tieto ei voi liittyä mitenkään *Scherzoon*, vaan sen täytyy tarkoittaa *Valse à la Chopinia*, joka siis julkaistiin suhteellisen pian säveltämisensä jälkeen, lehtiutusten perusteella maaliskuussa 1899. Orjainniemen torppa sijaitsi Taipalsaaren kunnassa Lappeenrannan lähellä.

Nimimerkki ”K” arvioi sävellyksen tuoreeltaan näin: ”*Dessa i förädlad stil utarbetade salongkompositioner erbjuda inga tekniska svårigheter och böra därför, oafsedt det musikaliska värde de ega, vinna en snabb popularitet. Hr Merikanto har med scherpot åter ådalalagt sin habila talang och sin förmöga att inom de lilla formens områkde skapa lättflytande, karaktäristiska tonbilder. I afseende å det eleganta uttrycket står Chopinimitationen – valsen – än högre än scherzot.*” (Aftonposten 5.5.1899)

Valse à la Chopin on esiintynyt Merikannon eläessä myös opuksena 35, mm. jäähyväiskonserttien 1920-1921 ohjelmassa ja Liisa Merikannon nuottikirjassa I Waseniuksen painatteessa ilmeisesti Merikannon itsensä lyijykynällä tekemänä lisäyksenä. Kronologisesti tämä numero sopisi myös paremmin yhteen todennäköisen sävellyksajan kanssa. Koska opusnumero 6, nro 5 kuitenkin on suhteellisen vakiintunut, olen käyttänyt sitä tässä luettelossa.

ELISE ”LIISA” MERIKANTO (os. Häyrynen, 4.2.1869–14.3.1949) tutustui Oskar Merikantoon vuonna 1889. Pariskunta meni kihloihin Mikkelissä 5.8.1891 ja solmi elinikäisen liiton 29.8.1892.

Liebeslieder, op. 7

Lemmenlauluja

Die Sprache des Waldes, op. 7, nro 1

Ein Mägdlein eilte den Wald entlang – Metsän mieli (Kävi neitonen metsässä karkeloi)

Tenori ja piano

Allegro moderato

Teksti	Hermann Loewe, suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika	1888 Leipzig
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus	Seinem Freunde Hermann Loewe gewidmet (käsikirjoituksessa); Frau Lillian Sanderson verehrungsvoll zugeeignet (painetussa nuotissa)
Ensijulkaisu	<i>Liebeslieder</i> 1898 Fazerin Musiikkikauppa HNM258
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Die Sprache des Waldes</i> , op. 7, nro 1 2016 Edition Tilli ET1803 (teksti saksaksi ja suomeksi)

Käsikirjoituksessa on kolme sivua tenorille ja pianolle. ”Allegro moderato (non troppo)”. Otsikkona, omistuksena ja signeerauksena on ”17. Die Sprache des Waldes / Lied für Tenor / Componirt / und / seinem Freunde / Hermann Loewe / gewidmet / von / Oskar M-o.“ Vasemmassa ylänurkassa on lyijykynämerkintä ”Painettu”.

Ei tiedetä, mikä sai kustantaja Fazerin ottamaan julkaisuohjelmaansa neljä kymmenen vuoden ikäistä, Merikannon opiskeluvuosinaan säveltämää saksankielistä laulua. Eniten lienee ajateltu saksalaisia markkinoita, sillä ensipainoksen kansilehdellä on teksti ensin saksaksi ja sitten suomeksi. Kannessa ja nuottien alussa on omistus ”Frau Lillian Sanderson verehrungsvoll zugeeignet”. Kaikkien sävellysten kohdalla on mainittu sävellyspaikka ja -vuosi. Kustannussopimus on päivätty 24.5.1898. Merikanto itse on ilmeisesti kaavaillut laulujen julkaisemista jo säveltämisen aikoihin, sillä ”Lemmenlaulujen” nimiösivu ilman nuotteja saksaksi ja suomeksi esiintyy käsikirjoituksena nuottivihkossa I (KK Ms Mus Oskar Merikanto 8).

Alarik Uggle esitteli uutuusnuotin tuoreeltaan: ”*Merikantos fyra Liebeslieder (...) äro komponerade under hr Merikantos studietid i Leipzig och utmärka sig för den lätt flytande melodiska ingifvelse, som karaktäriserar hr M:s skapelser, äfven om de, som hos ungdomskompositioner ju oftast är fallet, icke i melodiskt eller harmoniskt afseende bjuda på något synnerligen nytt eller individuelt. Stille Sicherheit och Scheideblick torde genom sin anslående melodi och sitt lämpliga röstläge komma att omfattas med samma intresse, som kommit hr Merikantos flesta sånger till del.*” (Hufvudstadsbladet 17.9.1898) Saksankieliset laulut eivät näytä aikakauden laulajia suuremmin kiinnostaneen. *Die Sprache des Waldes* oli WILLIAM BECKIN ohjelmistossa syksyllä 1919, sitä varhaisempia esityksiä ei ole löytynyt.

LILLIAN SANDERSON (omaa sukua Kemper, 13.1.1866–9.4.1947) oli yhdysvaltalainen laulaja, joka teki uransa Saksassa. HERMANN LOEWEN tarkempaa henkilöllisyyttä ei ole toistaiseksi selvitetty, mutta hän lienee ollut Merikannon opiskelutovereita tai muita tuttuja Leipzigissa. ALARIK UGGLE (18.4.1860–31.8.1908) oli suomalainen oopperalaulaja ja lehtikriitikko.

Stille Sicherheit, op. 7, nro 2

Horch, wie still es wird im dunkeln Hain – Äänettömässä rauhassa (Yöhön raukenee jo äänet maan)

Tenori tai baritoni ja piano

Moderato molto

Teksti Nikolaus Lenau (*Gedichte. Erstes Buch* 1834), suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Frau Lillian Sanderson verehrungsvoll zugeeignet
Ensijulkaisu *Liebeslieder* 1898 Fazerin Musiikkikauppa HNM259
Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut* 1 1976; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Stille Sicherheit, op. 7, nro 2* 2016 Edition Tilli ET1804

Käsikirjoituksessa on puolitoista sivua tenorille tai baritonille ja pianolle. Otsikkona on ”8. Stille Sicherheit”. Tekstin tekijä on mainittu nuotinnoksen loppuun ”(Lenau)”. Nuotinnoksen alussa on punaisella tehty merkintä ”W”. Todennäköisesti ensimmäisen kerran laulu kuultiin julkisuudessa Merikannon sävellyskonsertissa 14.3.1894 Palokunnantalolla, missä sen tulkitsi Alarik Uggla. Laulu pääsi uudelleen esille Ugglan omassa uudenvuodenkonsertissa 1.1.1895.

NIKOLAUS LENAU oli itävaltalaisen runoilijan NIKOLAUS FRANZ NIEMBSCH EDLER VON STREHLER-AUN (25.8.1802–22.8.1850) kirjailijanimi.

Scheideblick, op. 7, nro 3

Als ein unergründlich Wonnemeer strahlte mir dein tiefer Seelenblick – Eron katse (Kuni riemumeri pohjaton, loisti mulle sielukatse sun)

Baritoni ja piano

Andante (quasi Moderato)

Teksti Nikolaus Lenau (*Gedichte. Erstes Buch* 1834), suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika 1889 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Fräulein Coralie Knapp (aus New York) gewidmet (käsikirjoituksessa); Frau Lillian Sanderson verehrungsvoll zugeeignet
Ensijulkaisu *Liebeslieder* 1898 Fazerin Musiikkikauppa HNM260
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Scheideblick, op. 7, nro 3* 2016 Edition Tilli ET1805

Käsikirjoituksessa on kaksi sivua baritonille ja pianolle. Otsikon ”7. Scheideblick” alla on omistus, tekstin tekijän (Nikolaus Lenau) nimeä ei ole mainittu missään. Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys on konsertissa Raumalla 31.8.1895. Laulun tulkitsi saksalainen tenori THEODOR HABELMANN (20.4.1834–6.6.1920) säestäjänään ELSA GYPSER. Sama ohjelma kiersi syyskuussa

muissakin eteläisen Suomen kaupungeissa. Toukokuun 10. päivänä 1896 Habelmann lauloi laulun Merikannon säestämänä Porvoossa.

Ewige Treue, op. 7, nro 4

Reisst mich einmal der Tod – Iäinen uskollisuus (Jos kuolo luotas, kulta kerran vie mun)

Baritoni ja piano

Moderato molto

Teksti	Zacharias Werner, suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika	1889 Leipzig
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Ms Mus 163:5 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1
Omistus	Frau Lillian Sanderson verehrungsvoll zugeeignet
Ensijulkaisu	<i>Liebeslieder</i> 1898 Fazerin Musiikkikauppa HNM261
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Ewige Treue</i> , op. 7, nro 4 2016 Edition Tilli ET1806

Laulusta tunnetaan kolme päiväämätöntä käsikirjoitusta. Laajimman otsikkona on ”Ewige Treue / Lied für Baryton”. Tekstin tekijän sukunimi on merkitty nuotinnoksen loppuun (Werner). Laulun esityksistä Merikannon elinaikana ei ole löytynyt tietoa.

Runoilijan henkilöllisyyttä ei ole pystytty varmistamaan, mahdollisesti kyseessä on saksalainen runoilija ja kirjailija FRIEDRICH LUDWIG ZACHARIAS WERNER (18.11.1768–17.1.1823).

Gavotti, op. 8

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1890 Berliini

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus Emil Sivorille omistettu

Ensijulkaisu *Menuetto ja Gavotti Op. 4* 1893 Lindgren AEL146

Sovitukset Kamariorkesteri (Arvi Karvonen) YLE 2359; (Eero Koskimies) YLE5851

Gavotti julkaistiin alun perin yhdessä menuetin op. 4 kanssa, mutta koska teos on esiintynyt myöhemmin myös opuksena 8, olen valinnut tämän jälkimmäisen numeroinnin selkeyden vuoksi, onhan *Gavotti* myös sävelletty kaksi vuotta myöhemmin kuin menuetti.

Gavotti ilmestyi Merikannon konserttiohjelmistoon 20.12.1891, jolloin hän esitti teoksen Päivälehdessä organisoimassa hyväntekeväisyyskonsertissa ”Hätää kärsiväin hyväksi kotimaassa” Seurahuoneella.

EMIL SIVORI (26.6.1854–9.4.1929) oli viipurilainen musiikin monitoimimies, joka kunnostautui erityisesti kuorotyössä sekä laulujuhlien järjestäjänä. Hän oli myös urkuri, musiikinopettaja ja keräsi kansansävelmiä. ARVI KARVONEN (29.9.1888–17.2.1969) oli suomalainen säveltäjä, sovittaja ja musiikkipedagogi.

Liebestraum, op. 9

Viulu ja piano

Moderato (à la Barcarolle)

Sävellysaika 1898 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus Herrn Willy Burmester verehrungsvoll gewidmet

Ensijulkaisu *Liebestraum* 1899 Wasenius KFW13

Lisäjulkaisut *Liebestraum, op. 9* 19–? Lindgren AEL1143; *Liebestraum, op. 9* 19–? Westerlund REW1143

Teoksen synnystä ei tiedetä juuri mitään. Liisa Merikannon nuottikirjassa I on ensipainoksen kappale, jossa on teksti ”Liisa Merikannolle muisto 24/X 89 Oskarilta”. Päiväyksessä on varmaan kirjoitusvirhe, sillä lokakuussa 1889 Oskar Merikanto ja Liisa Häyrysen romanssi oli vasta aluillaan. Mutta olisiko painettu nuotti ollut säveltäjällä jo lokakuussa 1898? Uuden Suomettaren toimittaja kyllä tiesi jo huhtikuussa 1898 kertoa, että *Liebestraum* ”painetaan paraikaa”, mutta mitä ilmeisimmin tieto oli ennenaikainen, sillä lehtimainosten perusteella nuotti tuli myyntiin vasta helmikuussa 1899. Näin ollen on todennäköisintä, että tuossa omistustekstissä pitäisi olla vuosilukuna 1899.

Merikannon kirjeessä Liisalle 13.8.1890 Mikkelistä on maininta: ”*Sovitus viululle ja pianolle (Liebestraum) tuli valmiiksi ja sitä paitsi sävelsin tuon kauniin Petöfin runon 'Liknelse'.*” (Merikanto 2015, s. 49) Miksi Merikanto puhuu sovituksesta runsas vuosi teoksen julkaisemisesta, kun sävellys on alkujaankin viululle ja pianolle? Merkinnälle ei ole toistaiseksi löytynyt mitään selitystä.

Vaikuttaa siltä, että omistuksen kohteena ollut Willy Burmester ei itse soittanut sävellystä ainakaan sen ilmestymisen aikoina, jos koskaan. Ensimmäinen julkinen tulkki oli konserttimestari HUGO OLK, joka soitti sävellyksen konsertissa 14.2.1899 eli välittömästi nuotin julkaisemisen jälkeen: ”*Kuvaavaa on hänen varmuudelleen [myös solistisissa tehtävissä], että kun hän helmikuussa 1899 soitti solistina Merikannon silloin aivan uuden Liebestraumin, hänelle tuotiin nuotit vasta konserttiin, jolloin hän soitti kappaleen ensinäkemältä ja puolittain ulkoa, kun hän oli ehtinyt vilkaista nuottilehteä ennen konsertin alkua.*” (Suomalainen 1952, s. 82) Evert Katila kommentoi sävellystä Olkin esityksen jälkeen näin: ”*Uusi sävellys nimeltä Liebestraum, joka näinä päivinä on myös painosta ilmestynyt, on melodillinen, kiitollisesti kirjoitettu, hyvin miellyttävä palanen, ja tulee epäilemättä saamaan paljon suosiota eritoten salonkimusiikkina. Viuluosa ei ole liian vaikeakaan.*” (Päivälehti 15.2.1899) Myös Alarik Uggla arvioi esityksen ja sävellyksen myönteisesti: ”*Merikantos Liebestraum är en behaglig, uttrycksfull komposition i Barcarolle-stil, hvars första del dock till en viss grad störes af en del rätt omotiverade modullationer. Midtelpartiet däremot är skrifvet med frisk, konstnärlig uppfinning och fart. Kompositionen afslutas med en vek con sordino-episod. Ackompanjemang är fylligt. Hr Olk föredrog den anslående kompositionen varmt och känslosamt och måste på publikens enrrägna anhållan omedelbart bissera densamma.*” (Hufvudstadsbladet 15.2.1899) Jo ennen Olkin konserttia Richard Faltin esitteli teoksen painetun nuotin pohjalta näin: ”*Melodin, som beherskar detta lilla tonstycke, är hållen i barcarolle-stil, med dess stereotypa vaggande ackompanjement, hvilket hr M. genom skickliga förändringar stegrar till alt större klangfullhet. Tyvärr präglas den i och för sig vackra melodin af en viss oro, som icke länder den till gagn beroende på det sökta oscillerandet mellan Dur och moll. Väl spelad kan Liebestraum i sin helhet nog göra en god effekt.*” (Nya Pressen 14.2.1899)

CARL ADOLF WILHELM (WILLY) BURMESTER (1869-1933) oli saksalainen viulisti, joka toimi Helsingin Filharmonisen Seuran orkesterin ensimmäisenä konserttimestarina vuosina 1892–1895. Burmesterin puoliso oli suomalainen pianisti NAËMA FAZER. Merikanto arvosti Burmesterin taitoja suuresti. Näin hän kirjoitti konsertista keväällä 1901, kun Burmester soitti Bachin viulukonserton E-duuri: ”Erinomainen ja unohtumaton oli se nautinto, minkä tämä voittamaton viulun mestari tarjosi. – Niin voi ainoastaan se, joka on paitsi suuri mestari tekniikassa, myöskin suuri muusikeri sielussaan, ja sitä on ehdottomasti juuri Burmester. Yleisö oli aivan haltioissaan.” (Päivälehti 16.3.1901) RICHARD FALTIN (5.1.1835–1.6.1918) oli suomalainen säveltäjä, urkuri, musiikkikriitikko, kapellimestari ja musiikkipedagogi. EVERT KATILA (16.11.1872–23.3.1945) oli suomalainen musiikkialan kriitikko, säveltäjä, toimittaja ja toimitussihteeri.

[Opusnumero 10 ei ole ollut koskaan käytössä.]

Suomalaisia laulusävellyksiä II, op. 11

Kevätlinnuille etelässä, op. 11, nro 1

Täältä' etelästä sinne Pohjolaan jo kevätlinnut lentää laulamaan – Till flyttfåglarna i Södern (Från Söderns stränder upp mot Nordens kust) – Elli-laulut – Helli-laulut

Lauluääni ja piano

Yksinkertaisesti, kansanlaulun tapaan

Teksti	J. H. Erkko (<i>Kuplia</i> 1890), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1891 Berliini
Käsikirjoitus	Smp21752 (Aline Kyrklundin tekemä kopio Merikannon käsikirjoituksesta)
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä II</i> 1893 Lindgren AEL148
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä II, Op. 11</i> 190–? Lindgren AEL1101; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä II, Op. 11</i> 1938 Westerlund REW1101, W1101 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 5</i> 1983; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Cantus 2</i> 2012; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Kevätlinnuille etelässä, op. 11, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1807
Sovitukset	Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1689
	Kitara (Antero Jakoila 1993) <i>La Morena</i> 1993
	Lauluääni <i>Yksiaänisiä laulu. Kuudes vihko</i> 1903; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911; <i>Kansan Laulukirjan Nuottipainos</i> 1908; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1911; <i>105 kitaralaulua</i> 1953
	Piano (Erkki Melartin 1928) <i>Suomalaisia pianosävellyksiä nuorisolle</i> 1928; <i>Vanhaa ja uutta</i> 1967 (myös sanat)
	Puhallinorkesteri (Alexei Apostol 1900)
	Puhallinseptetti (Herman Berg) <i>Kansanvalistus-seuran Torvisävelmien Partituurikokoelma. Toinen sarja V</i> 19–?
	Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923

Opuksen 11 laulujen säveltämisen ajankohdasta meillä on poikkeuksellisen täsmällistä tietoa, koska kirjeessään Liisalle 25.1.1891 Berliinistä Merikanto kertoo kirjoittavansa Erkon ”Helli-lauluja”. Laulujen käsikirjoitukset ovat kadoksissa, mutta nuottikirjassa I (s. 85) on teksti ”Elli-lauluja / Sävelsi / Oskar Merikanto” viitteenä siitä, että työ oli käynnissä.

Nimitys ”Elli-laulut” viittaa viipurilaiseen ELLI ÅKERMANIIN (myöhemmin Hällström, 16.9.1873–23.12.1955, nimimerkkiä ”Armi Vainio” käyttänyt nuortenkirjailija), johon Erkko äkillisesti ihastui vuonna 1888, jolloin tyttö oli vasta 15-vuotias. Erkko oli vielä tytön kummi, joten äiti Emma Åkerman joutui kieltämään yhteydenpidon. Ihastus tuotti kuitenkin tukun runoja, jotka Erkko lähetti Merikannolle sävellettäväksi joko käsikirjoituksina tai 1890 painettuna runokokoelmana. Prosessia on kuvattu tarkemmin Erkon elämäkerrassa (ks. Kuula 2018, s. 137-138), joskin siinä ihastuksen kohde esiintyy virheellisesti sukunimellä Hällström. Sen Elli Åkerman otti sukunimekseen vasta vuonna 1897 avioituttuaan tohtori Adolf Hällströmin kanssa. Erkko julkaisi 15 Elli-ihastuksen synnyttämää runoa kokoelmassa *Kuplia*, jossa sikermä on ilmeisesti jälkien peittämiseksi otsikoitu ”Helli-lauluja”. Merikanto sävelsi näistä opuksen 11 kolmen laulun lisäksi myös runot *Merellä* (op. 47, nro 5) ja *Väljän pulan* (*Sinä kullan murunen*), op. 20, nro 1. Jälkimmäisen valmistumisesta hän

kertoi Liisalleen kirjeessä Berliinistä 25.1.1891 ”*Aivan hiljan olen säveltänyt pätjän: ’Vältän pulan’ (Sinä kullan murunen).*” (Merikanto 2015, s. 62)

Lauluun liittyy seuraava, kaikissa Suomen lehdissä kiertänyt tarina. Merikanto oli Nuijamaan Koivulassa kesänvietossa, vieraana myös Erkkö. Kerran oli taas laulettu pianon säestyksellä: ”*Juuri kun Merikannon säveltämä ’Kevätlinnuille etelässä’, johon Erkkö on sepittänyt sanat, oli esitetty, lentää lehahti pieni linnun poikanen runoilijan olkapäälle istumaan. (...) Runoilijaan vaikutti tämä harvinainen ’kunnianosoitus’ syvästi ja hän omisti heti linnun pojalle pienen, sievän runon, nimeltä ’Linnun lapsi’*”. (Päivälehti 7.9.1899) Kyseessä ei ole vain romanttinen tarina, sillä leikekirjassa ”*Sanomalehtileikkeitä*” (KK Coll. 148, kotelo 3) on sivulla 88 Erkon kyseisen runon käsikirjoitus ja päiväys ”12.7.1899 Saimaan kanavalla, Koivulan huvilassa”.

Laulun ensimmäinen esitys lienee ollut Maikki Pakarisen konsertissa Tampereen Raatihuoneella 27.9.1892. Laulu on esitetty käsikirjoituksesta, sillä painettu nuotti ilmestyi vasta seuraavan vuoden joulukuussa. Pakarinen esitti laulun myös Viipurin Raatihuoneella 30.9.1893 Armas Järnefeltin säestyksellä.

Kapellimestari Alexei Apostol sovitti puhallinorkesterille sävellykset *Kesäillan idylli* ja *Kevätlinnuille etelässä*. Molemmat sovitukset kuultiin Suomen kaartin soittokunnan konsertissa Seurahuoneella 28.1.1900. Aineellisia dokumentteja näistä sovituksista ei kuitenkaan ole löytynyt. Savonlinnassa heinäkuussa 1913 järjestetyillä laulu- ja soittojuhlilla kuultiin *Kevätlinnuille etelässä* Leevi Madetojan johtaman puhallinorkesterin esittämänä.

MARIA (MAIKKI) PAKARINEN (26.8.1871–4.7.1929) oli suomalainen laulaja, joka oli naimisissa sekä säveltäjä ARMAS JÄRNEFELTIN (14.8.1869–23.6.1958) että Selim Palmgrenin kanssa ja tunnetaan sekä nimillä ”Maikki Järnefelt” että ”Maikki Palmgren”. NINO RUNEBERG (Hjalmar Johannes Runeberg, 27.5.1874–15.2.1934) oli suomenruotsalainen opettaja, kirjailija ja kääntäjä, joka käytti myös nimimerkkiä ALCESTE. LEEVI MADETOJA (17.2.1887–6.10.1947) oli suomalainen säveltäjä. EMIL KAUPPI (vuoteen 1906 Kaupelin, 28.10.1875–lokakuu 1930) oli suomalainen säveltäjä, sovitaja ja muusikko. ANTERO JAKOILA (17.10.1945–) on suomalainen kitarataiteilija, säveltäjä ja sovitaja.

Muistellessa, op. 11, nro 2

Maaailman pauhinassa sinutko unhotan? – Kan jag väl glömma dig? (Kan väl i världens vimmel nånsin jag glömma dig?)

Lauluääni ja piano

Allegretto

Teksti	J. H. Erkko (<i>Kuplia</i> 1890), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1891 Berliini
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä II</i> 1893 Lindgren AEL148
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä II, Op. 11</i> 190–? Lindgren AEL1101; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä II, Op. 11</i> 1938 Westerlund REW1101, W1101 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Suuri toivelaulukirja 22</i> 2013; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Muistellessa, op. 11, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1808
Sovitukset	Lauluääni ja orkesteri (Kalevi Olli) MF1891 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Laulu esitettiin todennäköisesti ensimmäisen kerran Helsingissä Ylioppilastalolla 2.10.1892 järjestetyssä Kansankonsertissa Emmy Achtén ollessa laulusolistina ja Merikannon toimiessa säestäjänä (Uusi Suometar 1.10.1892).

Yöllä, op. 11, nro 3

Nuku, armas, siellä kotosella siskokultasesi kupehella – I natten (Sov, min älskling, i ditt hem det blida)

Lauluääni ja piano

Lento

Teksti	J. H. Erkko (<i>Kuplia</i> 1890), Nino Runeberg (ruotsinnokset)
Sävellysaika	1891 Berliini
Käsikirjoitus	Yksityisomistuksessa (valokopio tunnetaan)
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä II</i> 1893 Lindgren AEL148
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä II, Op. 11</i> 190–? Lindgren AEL1101; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä II, Op. 11</i> 1938 Westerlund REW1101, W1101 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Yöllä, op. 11, nro 3</i> 2016 Edition Tilli ET1809
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto 1915–1916) <i>Urkuharmonialbumi I</i> 1921; <i>Yöllä, op. 11, nro 3b</i> 2017 Edition Tilli

Laulusta tunnetaan yksityisomistuksessa oleva käsikirjoitus, joka on peräisin säveltäjä, kanttori ANTTI LEHTISEN (12.3.1874–9.6.1961) jäämistöstä. Lehtinen opiskeli Helsingin kanttori- ja urkuri-koulussa Oskar Merikannon johdolla ja teki työuransa Vilppulan kanttoriurkurina. Onkin todennäköistä, että Lehtinen on saanut käsikirjoituksen säveltäjältä jonkin tämän tarkastusmatkan yhteydes-

sä, ellei sitten jo Lehtisen opiskeluaikana. On myös mahdollista, että kyseessä on Lehtisen tekemä kopio, sillä käsiala ei ole tyypillistä Merikantoa. Samassa yhteydessä on säilynyt ensimmäinen sivu laulusta ”Yksin” (Jo varjoa ilta luo merehen). Käsikirjoitus on tehty samalla käsialalla, mutta säveltäjän nimeä ei ole merkitty, ei myöskään runoilijaa. Tempomerkintä on ”Sehr langsam”, jollaista Merikanto ei yleensä käyttänyt. Kansalliskirjastossa olevien Lehtisen sävellyskäsikirjoitusten joukossa tällaista laulua ei ainakaan ole. Vaikka on periaatteessa mahdollista, että kyseessä on Merikannon sävellys, olen jättänyt sen ottamatta mukaan luetteloon signeerauksen puuttumisen ja tekstilähteen tuntemattomuuden takia.

Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli Merikannon sävellyskonsertissa 14.3.1894, missä sen tulkitsi Alarik Ugglä.

Romanssi, op. 12

Rakkautemme taivas

Piano

Moderato con espressione

Sävellysaika 5.8.1891 Mikkeli

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus Liisa Merikanto

Ensijulkaisu *Suomen säveltäjät I* 1898

Lisäjulkaisut *Romanssi pianolle – Romans för piano* 1900 Wasenius KFW57; *Romanssi pianolle – Romans för piano, Op. 12* 190–? Lindgren AEL57; *Romanssi pianolle – Romans för piano, Op. 12* 19–? Lindgren AEL802; *Romanssi, Op. 12* 192–? Westerlund REW 802; *Finlandia I* 1922; *Romans, Op. 12* 1923 Nordiska Musikförlaget NMS207; *Romanssi Op. 12* 19–? Skandinavisk och Borups Musikförlag SBM1582; *Romance Op. 12* 198–? Warner/Chappell Music Finland ISMN M-042-10802-4; *Piano album* 1991; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996; *Suomalaista toiveohjelmistoa pianolle 2* 2016

Sovitukset Jousiorkesteri (Jorma Panula) KK Coll 808 (Fimic)

Kamariorkesteri (Eero Koskimies) Työväen Arkisto 780:102

Orkesteri (Alvar Rauhala 27.5.1947) YLE5846

Puhallinorkesteri (Kari Karjalainen) *Puhallinmusiikkia : grade 3* 2014

Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom?) *Romanssi, op. 12* 1949 Westerlund REW676

(Westerlundin Salonkiorkesterikirjasto), käsikirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman, vain äänilehdet)

Urut ja jousiorkesteri (Kari Karjalainen) MF18897

Tämä pianokappale on ensimmäinen kahdesta Merikannon Liisalleen (tuolloin vielä sukunimeltään Häyrynen) omistamasta sävellyksestä (toinen on *Barcarolle, op. 65*). Merikanto viittaa tähän kihlajaislahjaan kirjeessään Liisalle 16.9.1891 kertoessaan laulajatar Maikki Järnefeltin tunnelmista ennen konserttia: ”Maikki oli väsyksissä. Hän pelkää eniten Armasta [Järnefelt], joka varmasti tulee konserttiin. Maikille soitin ‘rakkautemme taivaan’; hän heltyi kyyneliin.” (Suomalainen 1949, s. 50). Kun teos myöhemmin julkaistiin (vuonna 1898 kokoelmassa ”Suomen säveltäjät” ja 1900 erillisuottina), nimen *Romanssi* antoi ilmeisestikin kustantaja tietoisena omistuksesta, jota ei kuitenkaan ole painetussa nuotissa. Tieto sävellysajasta ja -paikasta on peräisin Liisa Merikannon nuottikirjassa II olevasta merkinnästä ”Sävelletty 5 p. Elok. 1891 Mikkeliissä”.

Tukkijoella, op. 13

Stockflötarna

Näytelmämusiikkia lauluäänille, kuoroille ja pianolle

I näytös

1. Vielä niitä honkia humisee tuolla Suomen sydänmailla (miesääninen kvartetti)
2. Ei meitä surulla ruokita (miesääninen kvartetti)

II näytös

3. Moni on korpi kolkko täällä (miesääninen kvartetti)
4. Vaikka ois maailma makea kuin hunaja ja mesi (lauluääni ja piano)
5. Hih, hei, huh, hei mejän Maija keittää kahvit (miesääninen kvartetti) *Vilkkaasti ja reippaasti*
6. Järvenseljältä tuulonen tuuli (lauluääni ja piano)
7. Minä se olen juomaripoika (lauluääni)
8. Juomaripojan jos ottaisin (lauluääni)
9. Senhän on silmät kuin taivaalla tähdet (lauluääni)
10. Tukkipoika se lautallansa on niin suuri herra (miesääninen kvartetti)

III näytös

11. Onpa se rakkaus sukkela tauti (miesääninen kvartetti)
12. Ja sitä minä olen meinannut, että Amerikkaan muuttaa (lauluääni)
13. Kaikellaisia kukkia kasvaa, vaan sinisiä vähä (lauluääni ja piano) *Ei venyttämällä*
14. Voi minun nuorta sydäntäni (lauluääni ja piano) *Jotensakin harvaan*
15. Mammani minua varotteli kotoa lähtiessä (lauluääni)
16. Ol' ennen mullakin kultainen, kaunokainen ja herttainen (lauluääni)
17. Tälläpä pojalla on välkkyvä varsa vieterikärkyksen eessä (lauluääni)

IV näytös

18. Hei tukkipojat ne poikia maksaa, joka se oikein tietää (miesääninen kvartetti)
19. Kuinkahan nuhjotti Aatami parka (lauluääni) *Koomillisesti vetävällä nuotilla*
20. Katkera on kahvia juoda ilman sokeritta (lauluääni)
21. Tukkilaisen toveriksi elä herra saata (lauluääni)
22. On niitä kukkia muuallai ei niityn mättähillä (lauluääni)
23. Herrainpäivill' on päätetty, että nätti se naida pitää (lauluääni)
24. Tula tuulan tuli tuli tei, emme erkane konsana ei (lauluääni ja piano)
25. Kaksi niin kaunista kukkasta kasvoi kahden puolen aita (lauluääni) *Ei vilkkaasti*
26. Kaks' oli mulla kaunokaista, äitin laatu lapsukaista (lauluääni) *Vilkkaanlaisesti*
27. Häälauluja (Täss' on morsian kuin kuin rannan raita sorja *Allegretto* – Täss' on sulho taas kuin ohra tähkäpäissä – Rakkaus olkoon teille aina onnensilta) (naiskuoro, mieskuoro ja sekakuoro)
28. Loppulaulu (Vielä niitä honkia humisee Suomen salomailla) (sekakuoro) *Allegretto*

Tekstit	Teuvo Pakkala (<i>Tukkijoella</i> 1897/1899) ja Larin-Kyösti (laulujen tekstit), Oskar Rosqvist (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1899
Käsikirjoitus	KK Coll. 630.29 (Kansallisteatteri) (pianopartituuri); Svenska Litteratursällskapet SLA1270 (suomenkielinen pianopartituuri ja kopistin tekemiä äänilehtiä ruotsinkielisiin tuotantoihin); KK Ms Mus 163:1 (Fazer) (<i>Rakkaus ja Tuulan tei</i>)
Ensijulkaisu	<i>Lauluja näytelmäkappaleesta "Tukkijoella" I</i> 1900 Helsingfors Nya Musikhandel 33, HNM249-253; <i>Lauluja näytelmäkappaleesta "Tukkijoella" II</i> 1903 Fazerin musiikki-kauppa HNM45, HNM254-257
Sovitukset	Huilu, oboe, klarinetti, käyrätorvi ja fagotti (Jarmo Sermilä, sikermä) <i>Tukkijoella-ikermä</i> 1990, HKO3718 Lauluääni <i>108 kitaralaulua</i> 1956; <i>109 kitaralaulua</i> 1958; <i>Ja pokasaha soi</i> 2003 ("Vielä niitä honkia humisee", "Ei meitä surulla ruokita" ja sama osa Kaarlo Aitamäen tekstillä "Souvaripoikia kuusi"); <i>Tarhapöytä</i> 2005 (osa "Vielä niitä honkia humisee" uusilla sanoilla "On sitä oltu"); <i>Pohjoispohjalaisten laulukirja 5</i> 2014 ("Vielä niitä honkia humisee") Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja 3</i> 1979 (osat "Ei meitä surulla ruokita" ja "Vielä niitä honkia humisee") Orkesteri (Tapio Ilomäki 1937?) YLE5845 Orkesterisikermä <i>Tukkijoella Potpuri I & II</i> (Emil Kauppi) YLE646 Piano (Olli Heikkilä) <i>Suuri kansanlaulukirja</i> 1996 ("Vielä niitä honkia humisee", pianonuotinnos ja sanat) Sekakuoro (Leonid Bashmakov 1987) <i>Tukkijoella : sarja sekakuorolle</i> – Helsinki : Fazer, 1987. – FM05394-2. – Sarja sisältää potpuriksi sovitettuna laulut: Vielä niitä honkia humisee; Voi minun nuorta sydäntäni; Ei meitä surulla ruokita; Kaikenlaisia kukkia kasvaa; Tula tuulan tuli tuli tei; Tukkipoika se lautallansa; Järven seljältä tuulonen tuuli; Pojan silmistä leimusi lempi; Haavan lehti se värähti; Moni on korpi kolkko vielä; Onpa se rakkaus sukkela tauti.

Näytelmämusiikin tunnettujen käsikirjoitusten perusteella Merikannon osuus on koostunut säestystömistä yksinlauluista, erilaisista kuorolauluista sekä joistakin pianolla säestetyistä yksinlauluista. Laulun *Tuulan tei* käsikirjoituksessa (KK Ms Mus 163:1 (Fazer)) on otsikko "Tula tuulan tei! näytelmäkappaleesta 'Tukkijoella' mieskäärille baryton soololle". Heikki Klemetti on merkinnyt käsikirjoitukseen lyijykynällä "Sunnuntaiksi klo 1:ksi 150 kappaletta, tahi jos ei ehdi täyttää määrää niin vähemmän". Pakkalan alkuperäinen näytelmäteksti ja Merikannon säveltämät osuudet eivät kaikilta osin vastaa toisiaan. Osa näytelmässä olevista lauluista on jätetty säveltämättä ja mukana on lauluja, joiden tekstejä ei löydy painetusta näytelmästä. Todennäköisesti tekstejä on kirjoitettu lisää tarpeen mukaan.

Jouko Grönholmin mukaan Teuvo Pakkala sepitti huvinäytelmänsä Kalajoen hiekkasärkkien maisemissa 1899, ja sanoittajina häntä avustivat mm. Larin-Kyösti, Otto Manninen ja Kaarle Halme (Turun Sanomat 29.6.1990). Tämä on mahdollista, mutta ainakin näytelmän ensimmäinen näytös oli valmis jo vuonna 1897, jolloin se julkaistiin Kyläkirjaston Kuvalehden B-sarjassa numeroissa 3 ja 4 ja kokonaisuudessaan toukokuussa 1899 (Uusi Kuvalehti nro 9, 15.5.1899). Onkin todennäköistä, että Merikanto teki sävellystyön kesän 1899 aikana, sillä elokuussa lehdet tiesivät jo kertoa, että "Sitä paitsi on säveltäjä kirjoittanut musiikin Teuvo Pakkalan näytelmään 'Tukkijoella', joka piakkoin esitetään Suomalaisessa teatterissa." (Uusi Suometar 30.8.1899)

Jalmari Finne on muistellut näytelmän ja sen laulujen syntyä näin: ”*Parantaakseen näytelmää jollakin tavalla hän [Kaarlo Bergbom] vaati siihen lauluja. Pakkala ei ollut runoilija; siksi Larin-Kyösti laati laulujen sanat, ja Merikanto sävelsi ne käyttäen osaksi tuttuja kansansävelmiä, osaksi laatien uusia kansanlaulun tyyliin. Niin tilapäisenä pidettiin tätä musiikkia, että sitä ei ajateltukaan säestää orkesterin avulla, vaan tyydyttiin näyttämön takana olevaan sitraan. ‘Tuli tuulan, tuli tuli tei’ sävellettiin vanhan Arkadian ravintolassa savukelaatikon kanteen parin tuutingin välillä. Näytelmän päähenkilön Turkan olisi luonnollisesti pitänyt saada lauluja, mutta kun sitä esitti Kaarle Halme, joka ei osannut laulaa, niin kaikki jäi sikseen. Aleksis Rautio esitti Huotaria; siksi hänelle joutuivat näytelmän parhaimmat laulunumerot.*” (Finne 1939, s. 75)

Kansannäytelmän ensi-ilta oli Suomen kansallisteatterissa 13.10.1899. Suosio oli kriitikoiden nuivuudesta huolimatta erinomainen. Niinpä näytelmän sadas esitys oli jo 4.9.1903, ja tämä esitys järjestettiin ”T. Pakkalan ja O. Merikannon hyväksi” eli he saivat tuoton itselleen. (Aspelin-Haapkylä 1910, s. 127 ja 231) Näytelmä menestyi myös ruotsinkielisellä puolella. Näytelmän *Stockflötarne* ensi-ilta oli Svenska Teaternissa 15.1.1907 ja näytelmää esitettiin tuolloin 12 kertaa. Näytelmä tuotettiin ruotsinkielisenä versiona myös 1908-1909 (Folkteatern, kaksi esitystä), syksyllä 1914 (viisi esitystä) ja kertaesityksenä kesäkuussa 1934. Jälkimmäisissä esityksissä näytelmän nimi oli muodossa *Stockflötarna*. (Lüchou 1977, s. 109, 114, 131, 170)

Näytelmän musiikki julkaistiin kahtena vihkona vuosina 1900 ja 1903. Molemmat on otsikoitu ”Lauluja näytelmäkappaleesta ‘Tukkijoella’ kansanlaulun tapaan säveltänyt Oskar Merikanto”. Ilmaisu ”kansanlaulun tapaan” on todennäköisesti kustantajan ilmaisu, sillä osa lauluista on käytännössä kansanlaulujen sovituksia. Kun Merikanto itse yleensä ilmaisi kiertelemättä tällaiset sovitukset, epätarkkuus langennee kustantajan vastuulle. Eri sävelmien alkuperää ei ole tarkemmin tutkittu. Kustannussopimukset allekirjoitettiin 30.12.1899 ja 31.12.1902. Merikannolle maksettiin vihkoista 225 markan (1043 euron) ja 150 markan (688 euron) palkkiot.

Yleisradion nuotistossa oleva Tapio Ilomäen orkesteriversio näytelmän musiikista sisältää Merikannon musiikin sovitusten lisäksi myös Ilomäen säveltämiä osuuksia, joita ei ole tarkemmin tutkittu ja eritelty. Ilomäki teki versionsa KALLE KAARNAN (25.11.1887–10.8.1964) vuonna 1937 ohjaamaan elokuvaan (Jäger Filmi Oy). TAPIO ILOMÄKI (21.4.1904–25.7.1955) oli suomalainen elokuvamusiikin säveltäjä ja sovittaja. KAARLO BERGBOM (2.10.1843–17.1.1906) oli teatterinjohtaja.

Seuraavat Pakkalan näytelmän laulut eivät sisälly Merikannon säveltämään versioon (suluissa laulun esittäjän nimi ja esiintymän sivunumero Otavan julkaiseman tekstin mukaan): Sen on silmät kuin taalla tähdet ja varsi kuin elämänlanka (Huotari, s. 9) – Hei tukkipojat ei turvetta kaiva, ne sinisiä selkiä seilaa (Huotari, s. 9) – Hei tukkipoika ei surua tunne (Tukkilaiset s. 54) – Koskenkohina ja honkainhumina se on meidän soittoamme (Huotari s. 58) – Laulaisin jos taitaisin, että kultani äänen kuulis (Anni s. 62) – Niin minä neitonen sinulle laulan (Huotari s. 62) – Kaksi niin kaunista tähteä tuikki (Pölhö-Kustaa s. 71) – Hei tukkipoika se koskessa hyppää sen pyörivän pölkyn varaan (Tukkilaiset s. 79) – Yks kaks kolme neljä ja viis, missä on mun kultani siis? (Anni s. 103).

Seuraavat Merikannon partituurin laulut eivät puolestaan sisälly Pakkalan viralliseen näytelmätekstiin: Vaikka ois maailma makea kuin hunaja ja mesi – Senhän on silmät kuin taivaalla tähdet – Ja sitä minä olen meinannut, että Amerikkaan muuttaa – Voi minun nuorta sydäntäni – Mammani minua varotteli kotoa lähtiessä – Ol’ ennen mullakin kultainen, kaunokainen ja herttainen – Tälläpä pojalla on välkkyvä varsa vieterikärryksen eessä – Tälläpä pojalla on kulta jo tietty – Kuinkahan nuh-jotti Aatami parka – Kaks’ oli mulla kaunokaista, äitin laatu lapsukaista.

Julkaisun *Lauluja näytelmäkappaleesta 'Tukkijoella' II* sisältö on seuraava (julkaisussa ei lauluilla kahta poikkeusta lukuun ottamatta ole otsikoita eikä sisäistä numerointia). Julkaisun *Lauluja näytelmäkappaleesta 'Tukkijoella' I* laulut on käsitelty itsenäisinä kirjauksina.

I näytös

1. Vielä niitä honkia humisee tuolla Suomen sydänmailla (miesääninen kvartetti)
2. Ei meitä surulla ruokita (miesääninen kvartetti)

II näytös

3. Moni on korpi kolkko täällä (miesääninen kvartetti)
4. Vaikka ois maailma makea kuin hunaja ja mesi (lauluääni ja piano)
5. Hih, hei, huh, hei mejän Maija keittää kahvit (miesääninen kvartetti) *Vilkaasti ja reippaasti*
7. Minä se olen juomaripoika (lauluääni)
8. Juomaripojan jos ottaisın (lauluääni)
9. Senhän on silmät kuin taivaalla tähdet (lauluääni)
10. Tukkipoika se lautallansa on niin suuri herra (miesääninen kvartetti)

III näytös

11. Onpa se rakkaus sukkela tauti (miesääninen kvartetti)
12. Ja sitä minä olen meinannut, että Amerikkaan muuttaa (lauluääni)
15. Mammani minua varotteli kotoa lähtiessä (lauluääni)
17. Tälläpä pojalla on kulta jo tietty (= Tälläpä pojalla on valkkyvä varsa) (lauluääni)

IV näytös

18. Hei tukkipojat ne poikia maksaa, joka se oikein tietää (miesääninen kvartetti) *Reippaasti*
19. Kuinkahan nuhjotti Aatami parka (lauluääni) *Koomillisesti vetävällä nuotilla*
20. Katkera on kahvia juoda ilman sokeritta (lauluääni)
21. Tukkilaisen toveriksi elä herra saata (lauluääni)
22. On niitä kukkia muuallai ei niityn mättähillä (lauluääni)
23. Herrainpäivill' on päätetty, että nätti se naida pitää (lauluääni)
27. Häälauluja () (naiskuoro, mieskuoro ja sekakuoro)
28. Loppulaulu (Vielä niitä honkia humisee Suomen salomailla) (sekakuoro)

LARIN-KYÖSTI (oikea nimi Karl Gustaf Larson, 5.6.1873–2.12.1948) oli suomalainen runoilija, jonka tekstejä Oskar Merikanto käytti 24 laulussaan. TEUVO PAKKALA (alun perin Teodor Oskar Johanningpoika Frosterus, 9.4.1862–7.5.1925) oli suomalainen kirjailija. JALMARI FINNE (11.8.1874–3.1.1938) oli kirjailija, suomentaja ja teatterinjohtaja. JARMO SERMILÄ (16.8.1939–) on suomalainen säveltäjä ja muusikko. OLLI HEIKKILÄ (20.11.1942–) on suomalainen kapellimestari ja sovittaja. LEONID BASHMAKOV (1.4.1927–4.12.2016) oli suomalainen säveltäjä.

Ikävissä, op. 13, nro 1

Kaikellaisia kukkia kasvaa, vaan sinisiä vähä

Lauluääni ja piano

Kohtalaisesti

Teksti Larin-Kyösti

Sävellysaika kesä 1899

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lauluja näytelmäkappaleesta "Tukkijoella" I* 1900 Helsingfors Nya Musikhandel 33, HNM249

Lisäjulkaisut *Suuri toivelaulukirja 4* 1982

Sovitukset *Lauluääni 103 kitaralaulua* 1950; *Ikivihreät laulut* 1981

Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911

Laulu on näytelmässä numerona 13.

Tuulen henki — lemmenhenki, op. 13, nro 2

Järvenseljältä tuulonen tuuli, viono tuulen henki

Lauluääni ja piano

Reippaasti

Teksti Larin-Kyösti

Sävellysaika kesä 1899

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lauluja näytelmäkappaleesta "Tukkijoella" I* 1900 HNM33, HNM250

Laulu on näytelmässä numerona 6.

Voi minun nuorta sydäntäni, op. 13, nro 3

Lauluääni ja piano

Jotensakin harvaan

Teksti Larin-Kyösti

Sävellysaika kesä 1899

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lauluja näytelmäkappaleesta "Tukkijoella" I* 1900 HNM 33, HNM251

Sovitukset *Lauluääni ja kantele* (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911

Laulu on näytelmässä numerolla 14.

Rakkaus, op. 13, nro 4

Kaksi niin kaunista kukkasta kasvoi kahden puolen aitaa

Lauluääni ja piano

Ei vilkkaasti

Teksti	Larin-Kyösti
Sävellysaika	kesä 1899
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Lauluja näytelmäkappaleesta ”Tukkijoella” I</i> 1900 HNM 33, HNM252
Lisäjulkaisu	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016
Sovitukset	Lauluääni <i>105 kitaralaulua</i> 1953 Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) <i>Lauluja kanteleen säestyksellä</i> 1911 Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483 Sekakuoro (Seppo Hovi) <i>LaulunLyömät 2</i> 1987

Laulu on näytelmässä numerona 25. SEPPO HOVI (29.11.1946 –) on pianisti, sovittaja ja juontaja.

Tuulan tei, op. 13, nro 5

Tula tuulan tuli tuli tei! Emme erkane konsana ei – Mesimarjani, pulmuni, pääskyni mun – Tula tuulan tuli tuli tei! Aldrig skola vi skiljas, ack nej! – Mitt hjärta, min skatt (Ingen skall oss åtskilja)

Lauluääni ja piano

Jotakuinkin harvalleen

Teksti	Larin-Kyösti, Joel Rundt (ruotsinnos ”Mitt hjärta, min skatt”, vanhemman ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä)
Sävellysaika	kesä 1899
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:1 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Lauluja näytelmäkappaleesta ”Tukkijoella” I</i> 1900 HNM 33, HNM253
Lisäjulkaisut	<i>Suuri toivelaulukirja 3</i> 1979; <i>Canto didattico 1A</i> 1987; <i>Laulutunti</i> 1993; <i>Cantus 1</i> 2008; <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Suomalaisia lauluja</i> 2012; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Tuulan tei</i> , op. 13, nro 5 2016 Edition Tilli ET1811
Sovitukset	Baritoni ja mieskuoro (Heikki Klemetti?) <i>Suomalaisia ylioppilaslauluja 1</i> 1901 KK Ms Mus Oskar Merikanto 1, M. M. VI 1902; <i>Laulu-Miesten lauluja</i> 1923 Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1642 Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203 Kitara (Viljo Immonen) <i>Kitarakirja II</i> 1963; (Antero Jakoila 1993) <i>La Morena</i> 1993 Lauluääni <i>Yksiäänisiä laulu. Viides vihko</i> 1901; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1903, 1905, 1909, 1911, 1921; <i>Gullvivan II</i> 1907 & 1910 (ruotsinkielisenä käännöksenä); <i>Kansan Laulukirjan Nuottipainos</i> 1908; <i>Maamiehen laulukirja</i> 1923; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>101 kitaralaulua</i> 1950; <i>Laulun taika</i> 1951; <i>Ikivihreät laulut</i> 1981; <i>Lauluvakka</i> 1991; <i>Taskumatti</i> 1991; <i>Kauneimmat rakkauslaulut</i> 1993; <i>Kultainen laulukirja</i> 1997; <i>Kodin juhlien laulukirja</i> 1998; <i>Laulumatti</i> 2004; <i>Juhlsta</i>

juhlaan 2006; *Hummani hoi!* 2007; *Helmipöytä* 2008 (Heli Naskalin sanoilla ”Emme selviä konsana ei”); *Peijakas* 2009; *Hymni rakkaudelle* 2013
 Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911
 Naiskuoro (Lotte Lindblom) *Yhteislauluviikko 2* 1998
 Orkesteri (Teppo Lindholm) KK Ms Mus 163:6 (Fazer) (neljä äänilehteä)
 Piano (Hans Aufrichtig 1902) *Tuulan tei pianolle* 1902 Fazerin musiikkikauppa FM83; (pianonuotinnoksen yläpuolella on myös sanat); (Oskar Merikanto 1905) *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905; *Tuulan tei – Mitt hjärta, min skatt* 1941 Gehrman CG3332 (pianonuotinnoksen yläpuolella teksti suomeksi ja ruotsiksi)
 Pianotrio (David Ottoson) *Tuulan tei – Visa från Finland* 19–? Carl Gehrman CG3348 (Standard repertoaren för trio)
 Sekakuoro *Sävelistö 5* 1901; *Tuulan tei* 1948 Fazerin musiikkikauppa FM2932 (Fazerin sekakuorosarja N:o 3); (Jaakko Hulkkonen) *Viihdekuoro 3* 1977, käsikirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman); *Sekakuorolauluja 2* 1989; (Erkki Pullinen) *Nektari* 2008
 Sekakuoro ja piano (V. Arti) *Kaikkien laulukirja I* 1936

Jo sinänsä suuren suosion saavuttaneen näytelmämusiikin ylivoimaisesti suosituin yksittäinen laulu on ollut tämä näytelmän loppupuolella oleva Huotarin ja Annin duetto. Siitä on tehty lukuisia sovitusversioita ja myös joitakin kokonaan uusia sanoituksia tunnetaan. Iivari Kainulainen levytti Oskar Merikannon säveltämäksi merkityn laulun ”Suti heisuli rallallei” syyskuun 16. päivänä Helsingissä vuonna 1911 Gramophone-yhtiön levymerkillä 282590 (matriisinumero 3532ab) (Liliedahl 1977, s. 149). Kyseessä on todellisuudessa laulun *Tuulan tei* versio sanoilla, joiden alkuperää ei tiedetä. *Ta-ka-Lapin marssi* (Meidät Kollaa yhtehen vei) on Uolevi Pukkilan tekstiin tehty moderni versio samasta laulusta. Versiota on esittänyt ainakin Lapin Lauluveikot.

JOEL RUNDT (3.12.1879–2.6.1971) oli suomenruotsalainen opettaja, runoilija ja kääntäjä. NILS-ERIC FOUGSTEDT (24.5.1910–12.4.1961) oli suomalainen säveltäjä, sovittaja ja kapellimestari. VILJO IMONEN (25.4.1919–2.3.1979) oli kitaristi ja laulaja. HANS AUFRICHTIG (5.9.1869–26.5.1951) oli böömiläissyntyinen kapellimestari, kuoronjohtaja ja säveltäjä. DAVID OTTOSON (27.7.1892–4.9.1970) oli ruotsalainen säveltäjä ja sovittaja. ERKKI PULLINEN (1939–) on suomalainen kapellimestari, kuoromies ja kääntäjä. V. ARTI on kirjailijanimi, jota käytti suomalainen sanoittaja, säveltäjä, kirjailija ja kääntäjä KAARLO VALVE (vuoteen 1888 Tiitinen, sen jälkeen vuoteen 1919 Vesala, 4.9.1885–10.12.1963). IIVARI KAINULAINEN (27.3.1874–11.11.1945) oli suomalainen laulaja ja näyttelijä. TEPPO LINDHOLM oli suomalainen kapellimestari ja sovittaja.

Juhannustulilla, op. 14

Näytelmämusiikkia solisteille, kuoroille ja pianolle

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Juhannustulilla</i> 1898/1900) ja Iivo Härkönen (<i>Reppurin laulu</i>)
Sävellysaika	kevät 1900 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Laulut Larin Kyöstin näytelmäkappaleeseen ”Juhannustulilla”</i> 1902 Helsinki Uusi Musiikkikauppa 46
Lisäjulkaisut	<i>Laulut Larin Kyöstin näytelmäkappaleeseen Juhannustulilla</i> 190–? Helsingfors Nya Musikhandel Fazer & Westerlund HNM239-248; <i>Laulut Larin Kyöstin näytelmäkappaleeseen Juhannustulilla</i> 19–? Fazerin Musiikkikauppa FM239-248
Sovitukset	Jousikvintetti (Lauri Sarlin 1940) <i>Reppurin laulu</i> 1940 Fazerin musiikkikauppa FM248a (Evali Trio-Kvintetto N:o 4) (kakkosviululle on merkitty myös sellosoolo), käsikirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman) Lapsikuoro <i>Nuori kuoro</i> 5 1983 Lauluääni <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>Kultainen laulukirja</i> 1997; <i>Suomalaisia lauluja</i> 2012; <i>Pieni toivelaulukirja</i> 3 2017 Lauluääni ja kantele <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle</i> 1 1998; <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle</i> 3 1998 Lauluääni ja 3 viulua (Lázló Rossa) <i>Chamber music for young string players</i> 3 2008 Orkesterisikermä <i>Juhannustulilla Potpuri</i> (Emil Kauppi) YLE648 Solistit, kuoro ja orkesteri (Ilkka Kuusisto) YLE11383

Larin-Kyöstin näytelmä, ”laulunsekainen kansanpila”, julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1900 (Werner Söderström), mutta jo 1898 sitä esitettiin julkisesti. Suomen kaunokirjailijaliiton juhlaillallisilla 5.11.1898 oli näytelmän todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys. Tässä vaiheessa näytelmässä käytettiin Evert Katilan säveltämää musiikkia eli kuten Päivälehdessä ennakkomainoksessa todetaan, ”tapaamme kolme, neljä uutta laulusävellystä hra E. Katilalta.” Viimeistään 1900, kun näytelmä tuli Suomalaisen Maaseututeatterin ohjelmistoon, Katila oli vaihtunut Merikannoksi. Esimerkiksi Uusi Aura mainosti 29.4.1900 näytelmän ensiesitystä Turussa lisämaininnalla ”Laulut sävelt. O. Merikanto”. Näytelmä osoittautui erittäin suosituksi – todennäköisesti myös Merikannon suosittujen laulujen ansiosta – ja siitä otettiin peräti kahdeksan painosta (1900, 1904, 1909, 1912, 1917, 1925 ja 1929).

Suomalaisen Maaseututeatterin esitys meni Turun jälkeen Viipurissa neljä, Joensuussa yhden ja Sortavalassa samoin yhden kerran. Parina seuraavana vuonna näytelmää esitettiin yli 20 kertaa Viipurissa, Joensuussa, Kuopiossa, Mikkelissä, Porissa, Sorvalassa, Tampereella, Turussa, Vaasassa, Jyväskylässä ja Oulussa. (Veistäjä 1957, s. 319) Kansallisteatterissa näytelmä sai ensi-iltansa vasta keväällä 1903: ”*Toukokuultakin on vielä kolme uutta kappaletta merkittävänä. Vapunpäivänä annettiin näet ensi kerran B. Leinon suomentama Hedvig von Numersin 2-näytöksinen laulunäytelmä Vapunpäivänä (På gröna lund) ja Larin Kyöstin kirjoittama ja O. Merikannon säveltämä 1-näytöksinen laulunäytelmä Juhannustulilla, jotka molemmat varsinkin laulujen tähden herättivät mielmystä.*” (Aspelin-Haapkylä 1910, s. 214)

10.5.1902 allekirjoitetun sopimuksen mukaan Merikannon palkkio oli kymmenestä laulusta 150 markkaa (688 euroa). Kustantaja otti siitä heti suurehkon 500 kpl painoksen ja joutui ottamaan seu-

raavina vuosina tuhansia lisää, ei vähiten tavattoman suosituiksi osoittautuneiden *Hennan keinulaulun* ja *Reppurin laulun* ansiosta. Nuottijulkaisussa on laulut näytelmän tapahtumiin nähden järjestetty kokonaan uusiksi ja samalla otsikoitu (näytelmässä lauluilla ei ole nimiä). Laulujen näytelmän tekstin mukainen järjestys olisi 1, 7a, 7b, 2, 10, 3, 8, 5, 9, 4 ja 6. Osa otsikoista on kuvailevia, osa ei liity näytelmätekstiin millään lailla ja ne lieneekin keksitty kustantamossa. Tässä luettelossa jokainen laulu on käsitelty selvyiden vuoksi itsenäisenä teoksena, mutta vain kokonaisuudesta poikkeavat tiedot on merkitty näkyviin.

Nyt on juhannus, op. 14, nro 1

Ja nythän on taasen juhannus

Sekakuoro
Reippaasti

Lisäjulkaisut *Sävelistö* 5 1901; *Sekäänisiä lauluja* 16 1904
Sovitukset *Lauluääni Yksäänisiä laulu. Viides vihko* 1901

Laulu on sovitus uusilla sanoilla mieskuorolaulusta *Nyt on helluntai*, OM182.

Hennan keinulaulu, op. 14, nro 2

Heilu, keinuni, korkealle, linnut ne viettävät häitä – I gungan (Sväva gungande, glättigt svängande)

Lauluääni ja piano
Allegretto

Lisäjulkaisut *Musiikki nuorisoseuraliikkeen 50-vuotisjuhlien naisvoimistelun yhteisesitysohjelmaan* 1931; *Suuri toivelaulukirja* 7 1988; *VirkistysVersion Laulukirja* 2008; *Hopeinen laulukirja* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 2016 Edition Tilli ET1812
Sovitukset *Lauluääni Kevätesikko II* 1906; *Kansanopiston laulukirja* 1909; *Kansanopiston Laulukirja* 1909–1939 (painokset 1–7); *Gullvivan II* 1910 (ruotsinkielisenä käännöksenä ”I gungan”); *Suomen nuorison laulukirja* 1911; *Suomen partioväen laulukirja* 1917; *Suomen nuorison laulukirja* 1921; *Työväenopiston laulukirja* 1928; *Laulukirja* 1936; *101 kitaralaulua* 1950; *Laulun taika* 1951; *Taskumatti* 1991; *Terveiset ulapalta* 1993; *Sininen laulukirja* 1995; *Kodin juhlien laulukirja* 1998; *Laulumatti* 2004; *Juhlasta juhlaan* 2006; *Perinnemaisemia* 2006; *Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta* 2008;; *Juhlien toivelaulut* 2009; *Koiramäen laulukirja* 2010; *Juhlalaulut* 2017
Piano (Väinö Hannikainen) *Heilu keinuni korkealla* KK Ms Mus 163:6 (Fazer)
Sekakuoro (Petter Fredriksson) SmP4010 (ruotsinkielisenä)

Laulua lauletaan yleisesti toisen säkeistön sanoilla ”Heilu, keinuni, korkealle, nythän on juhannusilta / Mesimarja paistaa ja tuomi tuoksuu / Ja kuulas on taivahan silta”. Kaikki kolme säkeistöä alkavat sanoilla ” Heilu, keinuni, korkealle”.

PETTER FREDRIKSSON oli suomenruotsalainen urkuri ja sovittaja.

Viulu-Sampan laulu, op. 14, nro 3

Minä se olen soittajapoika, huh hah huh hah, soittajapoika

Lauluääni ja piano

Moderato

Sovitukset Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911

Sampan ballaadi, op. 14, nro 4

Kylän pelimanni viuluhun suuttuissaan rajasuutariksi vaihtui

Lauluääni ja piano

Poco Allegretto

Sovitukset Lauluääni *113 kitaralaulua* 1978

Henna ja Manu, op. 14, nro 5

Tässä on neito kuin omenankukka – Missä ma pyörin niin suuta ma suikkaan

Lauluääni ja piano (ensin kaksi ääntä vuorotellen, viimeinen säkeistö yhdessä unisonona)

Polkan tahtiin

Sovitukset Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911

Juhannustulilla, op. 14, nro 6

Iloinen valkea kalliolta leiskaa

Viisiääninen sekakuoro

Poco Allegretto

Sovitukset Lauluääni *109 kitaralaulua* 1958

Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911

Piano (Oskar Merikanto 1905) *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Kuorossa on kaksi erillistä bassoääntä.

Ja poiijat ne metsään läksivät, op. 14, nro 7a

Mieskuoro

Reimasti

Ei meill' ole ikävä ollenkaan, op. 14, nro 7b

Naiskuoro

L'istesso tempo

Satuballaadi, op. 14, nro 8

Kettu se lähti naimateille ja lauleli iloissansa

Lauluääni ja piano

Näppärästi

Taavan hyräily, op. 14, nro 9

Sano, sano, kultarinta, sano mulle sulhasia

Lauluääni ja piano

Moderato (quasi un poco Andantino)

Lisäjulkaisu *Suuri toivelaulukirja* 23 2014

Sovitukset *Lauluääni 113 kitaralaulua* 1978

Reppurin laulu, op. 14, nro 10

Luadogan meren randamill – Valgean meren randamill – Karjalan laulu – Karjalan kunnaill' kultakäköset kukkuu – Karjalan mail' – Gårdfarihandlarens visa (Ladoga på din gröna strand) – Lied des Hausierers (Dort am schönen Ladoga)

Lauluääni ja piano (tai kantele)

Verkalleen / Andante

Tekstit Larin-Kyösti, Iivo Härkönen (käännös karjalan murteelle), Joel Rundt (ruotsinnos), Friedrich Ege (saksannos)

Lisäjulkaisut *Laulukerho II* 1945; *Finlandia VI* 1952; *Finland sjunger* 1952 (ruotsin- ja saksankielisinä käännöksinä); *Kauneimmat yksinlaulut 2* 1977; *Suuri toivelaulukirja 2* 1977; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 2016 Edition Tilli ET1813

Sovitukset Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1673; (Lauri Sarlin) käsikirjoitus FG
Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203; (Eero Koskimies) YLE8214; (Ahti Karjalainen) Työväen Arkisto 780:102 (vain äänilehdet)
Kantele (Ulla Katajavuori) *Kanteleohjelmistoa I* 1963; (Helli Syrjäniemi) *Sovituksia kanteleelle* 1989; *Soipa kieli* 2008
Kitara (Viljo Immonen) *Kitarakirja I* 1953

Lauluääni *Suomen nuorison laulukirja* 1909, 1911, 1921; *Suomen partioväen laulukirja* 1917; *Maamiehen laulukirja* 1923; *Työväenopiston laulukirja* 1928; *Laulukirja* 1936 *Hämäläis-Osakunnan laulukirja* 1938; *Laulun taika* 1951; *Opistojen laulukirja* 1961; *Ikivihreät laulut* 1981; *Perinnemaisemia* 2006; *Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta* 2008; *Laulun runsautta* 2016

Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) *Lauluja kanteleen säestyksellä* 1911

Lauluääni ja orkesteri (Arthur Fuhrmann) HKO

Mieskuoro (Martti Turunen) *Reppurin laulu* 19–? Fazerin musiikkikauppa FM2568 (Fazerin mieskuorosarja N:o 1)

Orkesteri (Teppo Lindholm) KK Ms Mus 163:6 (Fazer) (neljä äänilehteä)

Piano (Oskar Merikanto 1905) *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Sekakuoro (Ahti Sonninen) *Reppurin laulu* 1952? Fazerin musiikkikauppa FM3163 (Fazerin sekakuoro-ohjelmistoa N:o 4); *Sekakuorolauluja* 2 1989; (Teuvo Laine) *Rajakarjalaisia kuorolauluja Salmin ja Suojärven murteella* 1991; (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011

Tenori ja mieskuoro (Sulho Ranta) *Reppurin laulu* (erillispainate ilman aikaa ja kustantajan nimeä); (sama Bruno Lindqvistin 18.9.1930 päivästä käsikirjoituksesta tehtynä erillispainatteena)

Viulu, piano ja sello (Ahti Karjalainen) *Concis* (partituuri ja äänilehdet)

Laulu on nuottijulkaisussa viimeisenä, mutta itse näytelmässä se sijoittuu *Hennan keinulaulun* jälkeiseen kohtaukseen, jossa Miihala, kyläläisille tuttu kiertävä kauppias ilmaantuu paikalle. Näytelmästä irrotettuna ja Merikannon haikean musiikin takia laulu vaikuttaa paljon vakavammalta kuin mitä sen teksti itse näytelmässä on. Laulun päätteeksi Miihala tokaisee vielä: ”Terveytt’, terveytt’, hyvä pruasnik, äijy rihkama, iso talo, äijy lapsii, äijy, äijy!”.

Saksankielinen käännös on vain julkaisussa *Finland sjunger*. Monissa varhaisissa yksiaanisissa laulukokoelmasovituksissa alkusanan ”Luadogan” sijasta on sana ”Valgean”, vaikka Larin-Kyöstin näytelmätekstissä ja ensipainoksessa se on yksiselitteisesti ”Luadogan”. Vuonna 1944 julkaistussa *Sotilaan laulukirjan* (Otava) toisessa painoksessa (vain tekstit) on laulun nimenä ”Karjalan mail”.

Reppurin laulun tekstin tekijöiksi mainitaan yleensä sekä Larin-Kyösti että Iivo Härkönen, koska lopullinen karjalankielinen asu on Härkösen muotoilema. IIVO HÄRKÖNEN (25.8.1882–28.8.1941) oli kirjailija, opettaja ja karjalaisen kansanperinteen kerääjä. FRIEDRICH EGE (1899–1972) oli saksalainen kirjailija ja kriitikko. AHTI KARJALAINEN (20.3.1907–2.10.1986) oli suomalainen säveltäjä, muusikko ja kapellimestari. ULLA KATAJAVUORI (16.6.1909–5.10.2001) oli suomalainen kanteletaiteilija ja sovittaja. ARTHUR FUHRMANN (11.3.1930–5.2.2013) oli saksalaissyntyinen säveltäjä, kapellimestari, sovittaja ja sanoittaja. MARTTI TURUNEN (11.8.1902–29.4.1979) oli kuoronjohtaja ja säveltäjä. AHTI SONNINEN (11.7.1914–28.7.1984) oli säveltäjä ja ahkera sovittaja. TEUVO LAINE (4.11.1930–22.8.1996) oli suomalainen orkesterinjohtaja, sovittaja ja säveltäjä. SULHO RANTA (15.8.1901–5.5.1960) oli säveltäjä, kapellimestari ja musiikkikirjailija.

Onnelliset, op. 15

Jo valkenee kaukainen ranta – Två lyckliga (Nu ljusnar den töckninga stranden) – Happiness

Sopraano, altto ja piano

Moderato

Teksti	Aleksis Kivi (<i>Kirjallinen kuukauslehti</i> 8/1866); Nino Runeberg (ruotsinnos), Barbara Helsingius (englanninnos)
Sävellysaika	1898 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Finland i toner</i> 1898
Lisäjulkaisut	<i>Onnelliset</i> 1901 Helsingfors Nya Musikhandel (Fazer & Westerlund) HNM21; <i>Onnelliset – Två lyckliga</i> HMN199; <i>Onnelliset</i> 19–? Fazerin Musiikkikauppa FM199, FM00199; <i>Kootut duetot</i> 2008
Sovitukset	Harmonikka <i>Greensleeves</i> 2017 Huilu ja kitara <i>The spirit of the fortress</i> 2002 (CD:llä nimellä ”The couple in love”) Kaksi lauluääntä <i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1938; <i>Laulun taika</i> 1951; <i>Opistojen laulukirja</i> 1961; <i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1966; <i>VirkistysVersion Laulukirja</i> 2008 Kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE10806 Lauluäänet (2) ja orkesteri HKO2704 Lauluääni (Oskar Merikanto) <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911, 1921; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1-8); <i>Valkovuokko</i> 1922; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>101 kitaralaulua</i> 1950; <i>Ikivihreät laulut</i> 1981; <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>Kauneimmat rakkauslaulut</i> 1993; <i>Terveiset ulapalta</i> 1993; <i>Kultainen laulukirja</i> 1997; <i>Kodin juhlien laulukirja</i> 1998; <i>Songs Finland sings</i> 2000 (teksti vain englanniksi); <i>Sydämeni laulut</i> 2000; <i>Uusi kultainen laulukirja</i> 2000; <i>Perinnemaisemia</i> 2006; <i>Hummani hoi!</i> 2007; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008; <i>120 kitaralaulua</i> 2013; <i>Suomalaisia lauluja</i> 2012; <i>Yhteislauluja</i> 2005 2013; <i>Pohjoispohjalaisten laulukirja</i> 5 2014 Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja 1</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 1-3</i> 2002; <i>Kultainen rakkauslaulukirja</i> 2009; <i>Suuri toivelaulukirja : Toivotuimmat</i> 2016 Mieskuoro (Yrjö Hjelt) <i>Serenadi</i> 2010 Piano (ja sanat) <i>Laula kanssamme</i> 1988 Puhallinorkesteri (Juhani Leinonen) MF7851 Sekakuoro (Olavi Pesonen) <i>Suuri kevät- ja kesälaulukirja</i> 1984

Onnelliset kuuluu niihin Merikannon lauluihin, joista on tullut suomalaisten ”uusia” kansanlauluja. Oma osuutensa tässä on varmasti ollut Kiven rakastetulla tekstillä, joka julkaistiin jo vuonna 1866. Kustannussopimus allekirjoitettiin 30.12.1898 ja Merikannon sävellyspalkkio oli 75 markkaa (360 euroa). Varovaista 200 kpl ensijulkaisua seurasivat tuhansien kappaleiden lisäpainokset. Laulu on ollut suosittu myös erilaisissa yksinäisissä laulukokoelmissa. Ensimmäiset julkaisut olivat suomenkielisiä, ruotsinkielinen käännös ilmestyi nuottiin vasta kun siitä tuli menestys.

Kokoelma *Finland i toner* tuli myyntiin joulun alla 1898. Nimimerkki X totesi Merikannon duetosta lyhyesti, että se on ”*reipas ja helppo laulaa*”. (Päivälehti 24.12.1898) Myös Alarik Ugglä kuittasi toukokuussa 1901 ilmestyneen erillisjulkaisun lyhyesti: ”*Herr Merikantos duett Onnelliset till ord*

af Aleksis Kivi är enkel, sångbar och melodisk.” (Hufvudstadsbladet 16.5.1901) Myös Armas Järnefelt toi samoihin aikoihin tarjolle oman sävellyksensä samaan Kiven tekstiin, mutta loppujen lopuksi Merikannon versio tuli näistä kahdesta selvästi suosittumaksi.

Laulua esitettiin varsinkin 1900-luvun alkupuolella myös alkusanojensa mukaisella nimellä ”Jo valkenee kaukainen ranta”. Alkuperäisessä tekstissä Kivi käyttää sanaa ”kaukanen”, joka on muutettu Merikannon versiossa muotoon ”kaukainen”.

ALEKSIS KIVI (oikea nimi Alexis Stenvall, 10.10.1834–31.12.1872) oli kirjailija ja runoilija. BARBARA HELSINGIUS (27.9.1937–9.3.2017) oli suomalainen laulaja, säveltäjä, sanoittaja ja kääntäjä. YRJÖ HJELT (1953–) on suomalainen säveltäjä ja sovittaja. JUHANI LEINONEN on suomalainen soti-lassoittokuntien kapellimestari. OLAVI PESONEN (8.4.1909–11.11.1993) oli suomalainen säveltäjä, muusikko, kriitikko ja pedagogi.

Marssi vanhoilta ajoilta, op. 16, nro 1

Marsch från gamla tider

Piano

Moderato

Teksti	Aapo Similä (<i>Marssi metsätiellä</i>)
Sävellysaika	1899 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomen säveltäjät II</i> 1899
Lisäjulkaisu	<i>Marssi vanhoilta ajoilta – Marsch från gamla tider</i> 1900 Wasenius KFW58
Sovitukset	Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi I</i> 1923

Opuksena 16 myöhemmin tunnetut *Marssi vanhoilta ajoilta* ja *Kesäillan idylli* julkaistiin ensimmäisen kerran jo vuoden 1899 puolella Waseniuksen kokoelmassa *Suomen säveltäjät – Finska tonsättare II*, mutta oletettavasti kustantaja laski myös erillisnuotin julkaisemisen kannattavan ja tämä yhteisjulkaisu ilman yhteistä nimeä tuli kauppoihin joulun alla 1900. Kummankaan sävellyksen tarkempaa sävellysaikaa tai -paikkaa ei tiedetä, eikä käsikirjoitusaineistoakaan tunneta.

Marssi vanhoilta ajoilta esitettiin ”uutena” Tampereella 2.2.1902 kansankonsertissa ilmeisesti orkesteri- tai puhallinorkesterisovituksena. Tästä sovituksesta ei tunneta mitään dokumentteja.

Aapo Similän teksti ”Metsätiellä” (Kun me nyt ollaan kulkemassa maantien kamaralla) on julkaistu sodanaikaisessa lauluvihkosessa *Päivän lauluja 3* 1943 (Helsinki : Kirjamies, 1943). Sanojen yhteydessä on viitattu Merikannon ”Vanhaan marssiin”, joka on tässä oletettu opukseksi 16, nro 1.

AAPO SIMILÄ (14.4.1891–10.11.1972) oli laulaja, säveltäjä ja kirjailija.

Kesäillan idylli, op. 16, nro 2

Sommaraftonens idyll – Sommerabendidyll – Oi, katso, kuinka loistaa kirkas kuu (mieskuoro) –
Kun vesi väreilee ja pisaroi (yksinlaulu)

Piano

Poco Allegretto

Teksti	Kyllikki Solanterä (mieskuoroversio), Pia Perkiö (yksinlauluversio)
Sävellysaika	1899 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomen säveltäjät II</i> 1899
Lisäjulkaisut	<i>Kesäillan idylli – Sommaraftonens idyll</i> 1900 Wasenius KFW56; <i>Kesäillan idylli – Sommaraftonens idyll, Op. 16 N:o 2</i> 190–? Lindgren AEL56; <i>Kesäillan idylli – Sommerabendidyll Op. 16 N:o 2</i> 19–? Westerlund AEL804 (lukuisia lisäpainoksia); <i>Sommerabendidyll Op. 16 N:o 2</i> 19–? Skandinavisk Musikforlag R&H1099; <i>Sommerabendidyll Op. 16 N:o 2</i> 19–? Skandinavisk og Borups Musikforlag CR626; <i>Finlandia III</i> 1927; <i>Piano album</i> 1991; <i>Suosittuja pianosävellyksiä</i> 1996; <i>Suomalaista toiveohjelmistoa pianolle 2</i> 2016
Sovitukset	Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE137B; (Robert Haertel) YLE137 Kantele (Paul Salminen 1923) <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 2</i> 1998 Kitara (Seppo Siirala) <i>Souvenir : Finnish Romantic Miniatures for Guitar</i> 1999 Mieskuoro (Ahti Sonninen) <i>Kesäillan idylli</i> 19–? Westerlund (Westerlundin kuoro-ohjelmistoa mieskuorolle, 118/9) Orkesteri (G. Richter 1901) Piano, jousikvartetti (Emil Kauppi?) <i>Kesäillan idylli</i> 19–? Westerlund AEL804, AEL804a Piano, viulu ja sello (Josef Móró) <i>Finnish Works for Piano Trio</i> 2005 Puhallinorkesteri (Alexei Apostol 1900) Salonkiorkesteri (Emil Kauppi) <i>Sommerabendidyll</i> 1921 Westerlund AEL804 (Westerlundin Salonkiorkesteri-kirjasto) KK Ms Mus 163:6 (Fazer) (äänilehtiä käsikirjoituksina) Sopraano, huilu, sello ja piano (Matti Makkonen) 2008 Viulu ja piano (Emil Kauppi) <i>Sommerabendidyll, Op. 16 N:o 2</i> 1921 Lindgren AEL804a (Kauppi on tehnyt vain viuluäänen, pianon osuus on sama kuin alkuperäisessä sävellyksessä)

Kesäillan idylli kuuluu Merikannon kaupallisesti menestyneimpiin sävellyksiin. 1980-luvun puoleen väliin mennessä otettujen painosten yhteismäärä oli jo 30000 kpl. Vaikka se julkaistiin jo vuoden 1899 puolella, julkisista esityksistä pianolla ei ole löytynyt tietoa.

Kapellimestari Alexei Apostol sovitti puhallinorkesterille sävellykset *Kesäillan idyllin* ja *Kevätlinnuille etelässä*. Molemmat sovitukset kuultiin Suomen kaartin soittokunnan konsertissa Seurahuoneella 28.1.1900. Aineellisia dokumentteja näistä sovituksista ei ole löytynyt kuten ei myöskään G. Richterin orkesterisovituksista, jonka Wiener Damen Orchester esitti hotelli Kämpissä 25.2.1901 (Program-bladet 24.2.1901). Vaikuttaa siltä, että Apostolin sovitukset olivat myös sävellyksen ensimmäinen julkinen esitys. Merikanto kehui nimimerkillään ”O” Kaartin soittokunnan uutta johtajaa Alexei

Apostolia: ”... joka etelämaalaisella innollaan ja ryhdillään oli jo parissa muussa soittokunnassa virittänyt mukanaan tempaavaa eloisuutta ja reipasta musikaalista henkeä.” (Päivälehti 30.1.1900) Myös Alarik Uggla, joka oletettavasti ei ollut pianoversiota vielä kuullut, piti esityksestä: ”*Sommarraftonens idyll anslog genom sin behagliga, veka sommarstämning och fag hornorkestern tillfälle att briljera med ett läckert pianissimospel.*” (Hufvudstadsbladet 29.1.1900) Kun painettu nuotti joulukuussa ilmestyi, Uggla ohitti Waseniuksen kokoelmassaan jo julkaisemat sävellykset uutuuskatsauksessaan hyvin vähällä. (Hufvudstadsbladet 9.12.1900)

Pianoversion ensimmäinen esitys oli todennäköisesti vasta Merikannon ja Ojanperän ”Lomakurssikonsertissa” Yliopiston juhlasalissa 11.6.1900. Käytännössä sävellys tuli kuitenkin suomalaisille tutuksi lähinnä puhallinorkesterisävellyksenä, vaikka kotipianistit siihen suuresti mieltäytyivät.

PAUL SALMINEN (11.10.1887–22.12.1949) soitti sävellyksestä kanteleelle tekemänsä sovituksen konsertissaan Ostrobotniassa 21.11.1923. Dokumentteja sovitukselta ei ole löytynyt.

KYLLIKKI SOLANTERÄ (vuoteen 1935 Solander, o.s. Wegelius, 3.8.1908–12.11.1965) oli laulaja, laulunopettaja ja sanoittaja. PIA PERKIÖ (1.12.1944 –) on runoilija ja kirjailija, joka on tehnyt paljon laulujen sanoituksia. SEPPO SIIRALA on kitarataiteilija ja sovittaja.

Kun saapuu Herra Zebaoth, op. 17

Hymni – Kun saapuu Herra Zebaoth, maan kruunut, vallat vaviskoot

Baritoni tai mezzosopraano ja piano tai urut

Maestoso

Teksti	Eino Leino (<i>Ajan aalloilla</i> 1899)
Sävellysaika	maaliskuu 1899 Helsinki
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kun saapuu Herra Zebaoth</i> 1900 Lindgren AEL194
Lisäjulkaisut	<i>Kun saapuu Herra Zebaoth, Op. 17</i> 190–? Lindgren AEL1012; <i>Kun saapuu Herra Zebaoth, op. 17</i> 20–? Fennica Gehrman ISMN M-042-11012-6; <i>Hartaisiin hetkiin</i> 2007; <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Kun saapuu Herra Zebaoth, op. 17</i> 2016 Edition Tilli ET1814
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Kun saapuu Herra Zebaoth, op. 17</i> 2007 Edition Tilli Mieskuoro (Ossi Elokas 1978) <i>Hengellisiä mieskuorolauluja</i> 1967

Sävellyksen synnystä oli Päivälehdessä 24.3.1899 seuraava uutinen: ”Uusi hengellinen sävellys. Oskar Merikanto on säveltänyt baryton-äänelle urkujen tai pianon säestyksellä laulun ‘Kun saapuu Herra Zebaoth’, johon Eino Leino on sepittänyt sanat. Laulun tulee hra Ojanperä esittämään Pääsiäiskonsertissa Uudessa kirkossa.” Muutamaa päivää myöhemmin uutista vielä täydennettiin: ”Ohjelma tulee sisältämään useita uusia numeroita, joista nyt jo mainitsemme hra Merikannon tätä konserttia varten säveltämät teokset ‘Kun saapuu Herra Zebaoth’, jonka esittää hra Ojanperä sekä *Fantasia uruille*, joka päättyy virrensäveleeseen ‘Oi Herra siunaa’, jossa trumpetit ja pasuunat ovat myötävaikuttamassa.” (Päivälehti 29.3.1899) Mainittu konsertti pidettiin ”Uudessa kirkossa” eli Johanneksenkirkossa sunnuntaina 2.4.1899.

Laulun ensipainoksessa, joka ilmestyi kauppoihin joulun alla 1900, on alanimikkeenä ”Hymni barytonille tai Mezzo-sopraanolle pianon tai urkujen säestyksellä”. Joulun uutisuusnuotteja arvioinut Evert Katila ei antanut teokselle paljon arvoa: ”Merikannon ‘Kun saapuu herra Zebaoth’ on tilapäätekele, hieman tyhjäsisällyksinen.” (Uusi Suometar 19.12.1900) Myöskin anonymi, mutta todennäköisesti päätoimittaja Karl Flodin kirjoittama arvio uuden Euterpe-lehden ensimmäisessä numerossa oli tyyli: ”Hr Merikantos sång kan visserligen blifva af en viss effekt vid utförandet, men den musikaliska strukturen af densamma är icke synnerligen prissvärd och klaver-(orgel)-beledsagningen synes oss mycket uppstyltad.” (Euterpe 0/1900, s. 7)

Laulu kuului monen kirkkokonsertin ohjelmaan 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Merikannon ja Ojanperän vuonna 1895 aloittamat yhteiset pääsiäiskonsertit muodostuivat pian perinteeksi, joka kesti aina vuoteen 1912 saakka. (Tuppurainen 1975, s. 26) Otsikostaan huolimatta laulu ei kuulu varsinaisesti hengellisten laulujen ryhmään. Eino Leinon runo julkaistiin nimittäin ensimmäisen kerran nimellä *Rukous maan surussa* Juhani Ahon päätoimittaman Uuden Kuvalehden numerossa 6, 30.3.1899, joka oli Suomelle myötämielisen tsaari Aleksanteri II:n muistelun erikoisnumero ”Muis-tojen lehti”. Runokokoelma *Ajan aalloilla* ilmestyi vasta joulun alla 1899. Leinon tekstin viesti on suunnattu varsin suoraan Nikolai II:n hallinnon venäläistämistoimia kohtaan, vaikka se onkin kiedottu uskonnolliseen sanastoon ja ratkaisu jätetty ”Herran miekalle”. Ilmeisesti teksti ei kuitenkaan herättänyt sensuuriviranomaisten huomiota, mitä esittäminen kirkkokonserteissa epäilemättä myös edisti.

EINO LEINO (oikea nimi Armas Einar Leopold Lönnbohm, 6.7.1878–10.1.1926) oli kirjailija, lehtimies ja kriitikko, jonka runoja ovat käytännössä kaikki säveltäjät käyttäneet. Merikannolla on yli 30 Leinon tekstiin tehtyä sävellystä. ABRAHAM OJANPERÄ (16.9.1856–26.2.1916) oli laulaja, pedagogi ja kanttori. Merikannon ja Ojanperä yhteistyö oli aktiivista ja menestyksestä. KARL FLODIN (10.7.1858–29.11.1925) oli suomalainen musiikkikirjailija, -kriitikko ja säveltäjä. Jostain syystä Flodin otti itseään 10 vuotta nuoremman Merikannon hampaisiinsa kirjoittaen julkisesti alentuvasti ja pilkallisesti erityisesti julkaisussa *Finska musiker och andra uppsatser i musik* (1900) ja oopperasta *Pohjan neiti* kirjoittamassaan ennakkoarviossa, joka julkaistiin ennen kuin palkintolautakunta edes oli tehnyt päätöstään. Syitä Flodinin vihamielisyyteen ei tarkemmin tiedetä, mutta molemmat olivat aktiivisia musiikkikriitikoita eri kielileireissä. Flodin kirjoitti Nya Presseniin ja perustamaansa kulttuurilehti Euterpeen ruotsiksi, Merikanto Päivälehteen suomeksi. OSSI ELOKAS (9.5.1904–10.8.1991) oli kuoronjohtaja ja säveltäjä. JUHANI AHO (oikeasti Johannes Brofeldt, 11.9.1861–8.8.1921) oli kirjailija.

Suomalaisia laulusävellyksiä III, op. 18

Hyljätty, op. 18, nro 1

Istun mökkisessä murhe sydämessä

Lauluääni ja piano

Surullisesti, kansanlaulun tapaan

Teksti Oskar Merikanto?

Sävellysaika 1897?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä III* 1898 Wasenius KFW3

Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä III, Op. 18* 19–? Lindgren AEL1013; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Hyljätty, op. 18, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1815

Laulun *Hyljätty* tekstin tekijää ei tiedetä, mutta sen on mahdollisesti Merikanto itse mukaillut tuntemattomasta runosta tai perinteisestä tekstistä, sillä runoilijan nimen kohdalla on nuotissa teksti ”Teksti mukailtu”. Mahdollisesti varhaisin laulun esitys oli KARIN HELENIUKSEN ja Merikannon tulkinta eläinsuojelutoiminnan hyväksi järjestetyssä konsertissa 3.12.1899 Helsingissä. Opuksen ensipainos tuli myyntiin poikkeuksellisesti jo maaliskuussa 1898, joten oletettavasti laulut on sävelletty ainakin pääosin vuoden 1897 puolella. Lindgrenin lisäpainoksessa on kustannusnumerona vahingossa AEL 1313, kun sen on ollut tarkoitus olla 1013.

Ilta tuntureilla, op. 18, nro 2

On hehkua täynnä taivas, kuin tulessa tunturit

Lauluääni ja piano

Allegretto

Teksti Aino Suonio (*Lauluja ja ballaadeja* 1897)

Sävellysaika 1897?

Käsikirjoitus SibA Mer 2:2 (ei Oskar Merikannon tekemä)

Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä III* 1898 Wasenius KFW3

Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä III, Op. 18* 19–? Lindgren AEL1013; *Kauneimmat yksinlaulut 1* 1976; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Suuri toivelaulukirja 19* 2008; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Ilta tuntureilla, op. 18, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1816; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016

Laulun *Ilta tuntureilla* todennäköisesti ensimmäinen esitys oli Hjalmar Freyn ja Merikannon konsertissa Helsingissä Palokunnantalolla 17.4.1898. ”Aino Suonio” on kirjailijanimi, jota käytti suomalainen kirjailija AINO KALLAS (os. Krohn, 2.8.1878–9.11.1956). HJALMAR FREY (28.11.1856–11.1.1913) oli suomalainen laulaja.

Haave, op. 18, nro 3

Jos nähdä Naapolia sais laineilla laikkuvilla

Lauluääni ja piano

A la Barcarola

Teksti	Ilmari Calamnius (<i>Soutajan lauluja</i> 1897)
Sävellysaika	1897?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä III</i> 1898 Wasenius KFW3
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä III, Op. 18</i> 19–? Lindgren AEL1013; <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Haave, op. 18, nro 3</i> 2015 Edition Tilli ET1817; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto 1915–1916) <i>Urkuharmonialbumi II</i> 1924 Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Oskar Kruskopfin ja Erkki Melartinin konsertissa Viipurissa Kylpylaitoksen kasinolla 27.7.1898. Päiväämättömän konserttiohjelman mukaan konsertissa kuultiin Merikannon *Haave* ja *Muistellessa*, op. 11, nro 2. ILMARI Kianto (vuoteen 1906 Calamnius, 7.5.1874–27.4.1970) oli kirjailija ja runoilija, jonka tuotantoa myös Merikanto sävelsi ahkerasti. OSKARI KAAKONKALVO (vuoteen 1907 Oskar Kruskopf, 30.12.1866–15.1.1923) oli suomalainen kanttori ja oopperalaulaja. ERKKI MELARTIN (7.2.1875–14.2.1937) oli suomalainen säveltäjä, pedagogi ja musiikkielämän toimihenkilö.

Immen pelko, op. 18, nro 4

Sun kerran nähdä sain mä ohikulkein vain

Lauluääni ja piano

Poco Allegretto

Teksti	Yrjö Veijola
Sävellysaika	1897?
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:3
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä III</i> 1898 Wasenius KFW3
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä III, Op. 18</i> 19–? Lindgren AEL1013; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Immen pelko, op. 18, nro 4</i> 2015 Edition Tilli ET1818; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016

Käsikirjoitus on kolme ja puoli sivua pitkä, sinertävällä musteella valmiiksi tehty nuotinnos. Opusnumero on lisätty jälkikäteen, samoin vasemmassa ylänurkassa oleva merkintä ”Ess-dur” (käsikirjoitus on E-duurissa). Painetussa nuotissa sävellajina on Ges-duuri. Mahdollisesti varhaisin laulun esitys oli Karin Heleniuksen ja Merikannon tulkinta eläinsuojelutoiminnan hyväksi järjestetyssä konsertissa 3.12.1899 Helsingissä. Kirjailijanimeä YRJÖ VEIJOLA (tai Weijola) käyttänyt YRJÖ WEILIN (12.8.1875–5.12.1930) suomalainen liikemies, kirjailija, kustantaja ja suomentaja. Runon *Immen pelko* lähdeä ei ole löytynyt.

Se kolmas, op. 19

Tirolin kauniissa vuorimaassa se vaunu kiirehti kulkuaan

Mieskuoro

Allegretto

Teksti J. H. Erkko (*Kuplia* 1890)

Sävellysaika 1893?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Ylioppilaslauluja. Kuudes vihko* 1895

Lisäjulkaisut *Se kolmas* 1920 Frihetsbröderna (erillispainate Bruno Lindqvistin 6.2.1920 tekemästä käsikirjoituksesta); *Se kolmas* (erillispainate ilman julkaisijaa tai aikaa, painopaikka Hugo Jäger, Helsinki); *Laulu-Miesten lauluja II* 1935

Sovitukset Lauluääni *Suomen nuorison laulukirja* 1901, 1903, 1905

Lauluääni ja piano (Johann Tilli) *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Se kolmas*, op. 19b 2016 Edition Tilli ET1819

Piano (Oskar Merikanto, sanat nuotinnoksen yhteydessä) *Se kolmas : Pianoversus* Lindgren 1895 AEL160; *Se kolmas, Op. 19* 1920 Lindgren AEL805

Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) SmP

Sekakuoro ja piano (Oskar Merikanto? 1894)

Merikanto sävelsi Erkon runon *Se kolmas* mieskuorolle. Lindgrenin julkaiseman pianoversuksen alanimkkeenä on ”J. H. Erkon sanoihin sävelletty laulu. / Pianoversus”. Sovitus lienee Merikannon itsensä tekemä.

Laulu esitettiin ensimmäistä kertaa julkisesti YL:n 10-vuotisjuhlakonsertissa 6.4.1893. Kriitikko Biseli KARL FREDRIK WASENIUS (7.10.1850–10.10.1920) kehui laulua poikkeuksellisen voimakkaasti ilmaisuvoimalla: ”Följande afdelning begyntes med O. Merikantos stora, fängslande sång till en gripande dikt af J. H. Erkko, *Se kolmas*. Erkkos upphöjda skildring af de två unga, förlofvades vagnsfärd, där döden följer med som den tredje har rykt komponisten med sig såsom den rykte hela publiken. Herr Merikanto har med denna sång skrivit en af sina mest betydande kompositioner. I naturligt träffade stämningar och tonmålningar ger han bild på bild af textens innehåll. Och i och öfver detta höjer sig dödsmotivet med hemskt allvar. Det skulle föra oss för långt att denna gång vidare detaljerna sången; vi tillägga blott, att den emottogs med starkt bifall utöfver den fulsatta salongen.” (Hufvudstadsbladet 7.4.1893) Wasenius oli Merikannon kustantajia noihin aikoihin, mutta toisaalta tunnettu siitä, ettei hän vaivautunut kehujaan, ellei ollut tosissaan.

Waseniuksen kehuista huolimatta Merikanto sopi laulun julkaisemisesta Axel E. Lindgrenin kanssa. Kirjeessään kustantajalle 5.9.1895 hän pyytää rahaa ja lupaa tämän laulun: ”H. Herr Axel E. Lindgrén! / Kunde jag till låns eller som honorar för valssen få 50 Fmk med budet. Jag skulle alldeles nödvändigt behöfva det i dag. Jag kom just att tänka på Hr Lindgrén och skickar nu en af mina elever med brefvet. Som bäst har jag timmar i skolan. Förlåt att jag besvärar. Snart får Hr Lindgrén min ”Se kolmas”. / Med helsning: Oskar Merikanto” (Sibelius-museon arkisto).

Todennäköisesti Merikannon itsensä tekemä sovitus sekakuorolle ja pianolle, joka esitettiin ainakin sävellyskonsertissa Palokunnan talolla 14.3.1894 Työväenyhdistyksen laulukunnan voimin, tunnetaan vain välillisesti lehti-ilmoituksista. Mitään dokumentteja sovituksesta ei ole löytynyt. Piano-

sovitusta soitti Merikanto myös omissa konserteissaan: ”*Se kolmas on yhtä onnistunut ja vaikuttava pianosovituksena kuin köörilauluna ja hra M. soitti sen mestarillisesti.*” (Aamulehti 24.6.1897)

Opusnumero 19 ilmestyi sävellyksen yhteyteen vasta Lindgrenin pianosovituksen toisessa laitoksessa. Edition Tillin yksinlauluversio perustuu Lindgrenin julkaisemaan pianosovitukseen.

Erkon runo on kirjoitettu nuorimman veljen, RUUTO ERKON (1863–1888) kuoleman muistoksi. Tuberkuloosiin sairastunut veli oli matkalla Meranoon tohtori CARL GRIEBELIN parantolaan saattajanaan kihlattunsa HILDA ASP. Kirjeessään Erkolle Asp kuvaili vuoristoseudun kauneutta ja sitä tunnetta, että matkalla oli koko ajan mukana ”se kolmas” eli kuolema. (Kuula 2018, s. 133)

Kolme laulua, op. 20

Kullan murunen, op. 20, nro 1

Sinä kullan murunen, kultan puhtahimman – Vältän pulan – Du mitt klara hjärtegull (Du mitt klara hjärtegull, intet kan dig fläcka)

Lauluääni ja piano
Allegretto grazioso

Teksti	J. H. Erkko (<i>Kuplia</i> 1890), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1891 Berliini
Käsikirjoitus	SmP21748 (todennäköisesti myöhäinen kopio 1910-luvulta)
Ensijulkaisu	<i>Kolme laulua pianon säestyksellä</i> 1895 Lindgren AEL158
Lisäjulkaisut	<i>Kolme laulua pianon säestyksellä, Op. 20</i> 19–? Lindgren AEL158 (useita lisäpainoksia); <i>Kolme laulua pianon säestyksellä, Op. 20</i> 19–? Lindgren AEL1014; <i>Kolme laulua I Op. 20</i> 19–? Westerlund REW1014 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut I</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 4</i> 1982; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Cantus I</i> 2008; <i>Hopeinen laulukirja</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Kullan murunen, op. 20, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1820
Sovitukset	Kantele (Väinö Hannikainen) <i>Kanteleohjelmistoa 3</i> 1987; <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 5</i> 1998; (Helli Syrjäniemi) <i>Sovituksia kanteleelle III</i> 1999 <i>Lauluääni 104 kitaralaulua</i> 1952; <i>Sininen laulukirja</i> 1995; <i>Uusi kultainen laulukirja</i> 2000 <i>Lauluääni ja kamariorkesteri</i> (Jorma Panula) YLE12728 <i>Lauluääni ja orkesteri</i> (Arthur Fuhrmann) HKO3016 <i>Puhallinorkesteri</i> (Väinö Tuominen) MF10389 <i>Salonkiorkesteri</i> (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi I</i> 1923 <i>Sekakuoro</i> (Seppo Hovi) <i>LaulunLyömät 2</i> 1987; (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011 <i>Viulu ja piano</i> (Sulo Hurstinen, 1913?) <i>Merikanto-Album</i> 1913

Kullan murunen syntyi opiskeluaikana Berliinissä. Näin Merikanto kirjoitti vuoden 1891 alussa kotimaahan: ”*Sen paremmin ei runoilija voi säveltäjää inspireerata. Aivan hiljan valmistui: ‘Vältän pulan’ (Sinä kullan murunen).*” (Suomalainen 1949, s. 44) Merikanto käyttää kirjeessään Erkon alkuperäisen runon otsikkoa ”Vältän pulan”, josta julkaisuvaiheessa kuitenkin luovuttiin. Runo on kirjoitettu 21.3.1888.

Laulu esitettiin paljon jo ennen nuotin ilmestymistä. Todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli tuolloin vasta 17-vuotiaan Aino Acktén ja Merikannon konsertissa 6.12.1893 Porvoossa ja sen jälkeen esityksiä oli eri puolilla Suomea. Merikannon sävellyskonsertin 14.3.1894 esitystä kyllä mainostettiin ensimmäisenä, mutta tämä neiti BLIDA THURINGIN tulkinta ei siis todellisuudessa sellainen ollut. Painetun nuotin opusnumeroinnissa on ollut useita virheitä. Alun perin opusnumeroa ei ollut lainkaan, kuten ei muissakaan Merikannon nuoteissa ennen vuotta 1907. Kun opusnumerot sitten ilmestyivät, joissakin Lindgrenin laitoksissa oli virheellisenä opusnumerona kannessa 36 ja nuottilehdellä 30. Nämä ovat todennäköisesti saksalaisten nuottipainojen latojien tekemiä virheitä.

Miksi laulan, op. 20, nro 2

En tiedä miksi laulaa lintunen ja miksi jyräjäapi ukkonen – Varför sjunger jag (Jag vet ej varför lundens fåglar slå)

Lauluääni ja piano

Allegretto

- Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881); Nino Runeberg (ruotsinnos)
- Sävellysaika 1894?
- Käsikirjoitus Ei tunneta
- Ensijulkaisu *Kolme laulua pianon säestyksellä* 1895 Lindgren AEL158
- Lisäjulkaisut *Kolme laulua pianon säestyksellä, Op. 20* 19–? Lindgren AEL158 (useita lisäpainoksia); *Kolme laulua pianon säestyksellä, Op. 20* 19–? Lindgren AEL1014; *Kolme laulua I Op. 20* 19–? Westerlund REW1014 (useita lisäpainoksia); *Kauneimmat yksinlaulut I* 1976; *Suuri toivelaulukirja* 7 1988; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Miksi laulan, op. 20, nro 2* 2016 Edition Tilli ET1821
- Sovitukset Kamariorkesteri (Eero Koskimies) YLE4178; (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203
Lauluääni *Suomen nuorison laulukirja* 1909, 1911
Lauluääni ja orkesteri (Ilkka Kuusisto) YLE11384B
Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Albumi III* 1937
Sekakuoro (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011
Viulu ja piano (Sulo Hurstinen, 1913?) *Merikanto-Album* 1913

Erkon runo kuuluu kokonaisuuteen *Paimenelta*, jossa se on otsikoton runo nro 48. Runo on kirjoitettu vuosina 1870-1872. Laulun olemassaolosta tiedettiin kertoa jo kesällä 1894: ”*Hra O. Merikanto on säveltänyt kaksi laulua pianon säestyksellä, toisen ‘Peippo pesii puuhun’ sopraanolle ja toisen, ‘Miksi laulan?’ barytonille. Molempiin lauluihin on J. H. Erkon sanat.*” (Päivälehti 15.8.1894) Todennäköisesti laulun ensiesitys oli Abraham Ojanperän ja Merikannon konsertissa Hämeenlinnan Raatihuoneella 14.1.1895. Konsertin jälkiarviossa mainittiin erikseen laulun olevan ”uusi”. (Hämeen Sanomat 17.1.1895)

Liknelse, op. 20, nro 3

Litet spädbarn i sin vagga – Litet spenbarn i sin vagga – Vertaus (Lapsi pienokainen itkuun herää kehdoissaan)

Lauluääni ja piano

Moderato molto

- Teksti Sándor Petőfi (alkuperäinen teksti), Ilta Koskimies (suomennos), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
- Sävellysaika 13.8.1890 Vuohinginkylä, Mikkeli
- Käsikirjoitus KK Ms Mus 174 (Anna Länkelän nuottikirja, aitous epävarma)
- Ensijulkaisu *Kolme laulua pianon säestyksellä* 1895 Lindgren AEL158

- Lisäjulkaisut *Kolme laulua pianon säestyksellä, Op. 20* 19–? Lindgren AEL158 (useita lisäpainoksia); *Kolme laulua pianon säestyksellä, Op. 20* 19–? Lindgren AEL1014; *Kolme laulua I Op. 20* 19–? Westerlund REW1014, W1014 (useita lisäpainoksia); *Kauneimmat yksinlaulut I* 1976; *Suuri toivelaulukirja 14* 1997; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2016; *Vertaus*, op. 20, nro 3 2016 Edition Tilli ET1822
- Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto 1915–1916) *Urkuharmonialbumi I* 1921; *Vertaus*, op. 20, nro 3b 2017 Edition Tilli
 Lauluääni *104 kitaralaulua* 1952
 Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) *Albumi II* 1923

Ainoa tunnettu laulun käsikirjoitus ei ole todennäköisesti Merikannon itsensä tekemä. Se on myös käytännössä melodianuotinnos, sillä pianon osuutta on vain muutamien nuottien verran.

Leikekirjassa ”Sanomalehtileikkeitä” (KK Coll. 148, kotelo 3) on sivulla 78 Oskar Merikannon lyijykynäpiirros ja ilmeisesti Liisa Merikannon kirjoittama seuraava teksti ”Vuohinginkylän torppa lähellä Mikkeliä, missä äitini oli lepäämässä kesällä 1891 ja missä Oskar tuvan pöydällä sävelsi ‘Litet spädbarn i sin vagga vaknar’ (joissakin painetun nuotin laitoksissa on laulun alussa muoto ”spenbarn”, ”rintalapsi”, kun Liisa Merikanto käyttää ilmaisua ”spädbarn” eli ”vauva, pikkulapsi”). Liisa Merikannolle lienee tullut vuosiluvussa vuoden virhe, sillä Merikannon kirjeessä Liisalle 13.8.1890 Mikkelistä on selkeästi mainittu, että ”(...) sitä paitsi sävelsin tuon kauniin Petöfin runon ‘Liknelse’.” (Merikanto 2015, s. 49)

Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli Merikannon sävellyskonsertissa 14.3.1894, missä sen tulkitsi Alarik Uggla. Laulu oli myös Aino Acktén ja Merikannon konsertissa Yliopiston juhlasalissa 19.9.1895. Merikanto mainosti konserttia nimimerkillään ”O” mainiten tosiasioiden vastaisesti, että laulu on ”uusi”. (Päivälehti 18.9.1895) Ilmeisesti nimimerkkinsä suojaan luottaen Merikanto myös kirjoitti laajan ja kehuvaan kritiikin itse konsertista adjektiiveja ja runollista liioittelua säästelemättä, tosin myös omasta säestäjän roolistaan täysin vaieten: ”(...) surua ja iloa Merikannon lauluista, mutta ne samalla antoivat neiti Achtälle tilaisuuden näyttämään monipuolisuuttaan ja luomaan noista lauluista unohtumattomia taidelauluja, joita tahtoisin aina vaan uudelleen ja sillä tapaa kuulla. Useimmat niistä toistettiinkin, eikä näyttänyt neiti Achté väsymystä tuntevankaan, vaan laulun toisensa perään pani jatkamaan ohjelmata. Tuskin tarvinnee mainita, että yleisö oli innostunut. Eihän siinä mikään auttanut. Loppumattomia olivat esillehuudot ja bravo- sekä hyvä-huudot ja Meyerbeerin aarian jälkeen sai neiti Achté suuren kukkaisvihon. Vastenmielisesti poistui yleisö salista. Piti tuosta tunteitten ja sävelten maailmasta taas siirtyä proosalliseen maailmaan. Mutta vieläkin mielessä leijailevat monet kauniit säveleet ja tuovat edes heikonkaan henkäyksen kevään tuok-susta, vaikka ulkona on täysi syksy ja vettä kaataa minkä ennättää.” (Päivälehti 20.9.1895)

Samasta esityksestä kirjoitti myös nimimerkki ”R. F.” eli Richard Faltin: ”Merikannon lauluista oli toinen, ‘Liknelse’, uusi. Se on pehmeäsointuinen, eleeginen pieni laulu, joka oli kauniina vastakoh-tana seuraavalle riemuisalle ‘Miksi laulan’.” (Uusi Suometar 20.9.1895) Suomenkielinen käännös-teksti ilmestyi painettuun nuottiin vasta Westerlundin julkaisun myötä.

SÁNDOR PETŐFI (syntyjään Alexander Petrovič, 1.1.1823–31.7.1849) oli slovakki-syntyinen unkari-lainen runoilija. ANNA CLEVE (os. Länkelä, 15.8.1864–27.12.1942) oli kirjailija. ILTA KOSKIMIES (os. Bergroth, 22.11.1879 – 9.11.1958) oli runoilija ja suomentaja.

Älä itke äitini, op. 21

Suomalainen kansanlaulu variatiooneilla – Finnisches Volkslied mit Variationen – Gråt ej moder – Grøed ikke Moder! – Weine nicht Mutter!

Piano

Andantino

Sävellysaika 1890

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Älä itke äitini!* 1896 Lindgren AEL163

Lisäjulkaisut *Älä itke äitini! Op. 21* 190–? Lindgren AEL163; *Älä itke äitini! Op. 21* 19–? Lindgren AEL882; *Älä itke äitini!* 19–? Oluf Bys Musikforlag OB324; *Älä itke äitini!* 19–? Norsk Musikforlag 5621; *Älä itke äitini! Op. 21* 19–? Skandinavisk Musikforlag; *Älä itke äitini! Op. 21* 19–? Warner/Chappell Music Finland ISMN M-042-10882-6

Sovitukset Kamariorkesteri (Eero Koskimies 1936) YLE3039

Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) SmP (kaksi erillistä käsikirjoitusta, joista toisessa otsikkona myös ”Suru-marssi”)

Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Albumi III* 1937

Muunnelmateos on sävelletty vuonna 1890, kuten painetussakin nuotissa ilmoitetaan. Merikanto soitti teoksen todennäköisesti ensimmäisen kerran julkisesti konsertissaan Ylioppilastalolla 23.3.1890. Päivälehden anonyymi toimittaja mainosti erikseen kansanlauluihin perustuvia muunnelmateoksia *Sä kasvoit neito* ja *Älä itke äitini!* (Päivälehti 22.3.1890). Hämeenlinnassa 18.5.1890 pidetyn konsertin esitystä kehui nimetön kriitikko näin: ”Viehättäviä olivat myös enimmäkseen hänen omat sävellyksensä, etenkin ’Älä itke äiti’ laulun variatioonit, jotka olivat omituisuudessaan huomattavia.” (Hämeen Sanomat 20.5.1890) Merikanto jatkoi muunnelmien esittämistä konserteissaan seuraavinkin vuosina, usein ylimääräisenä numerona yleisön pyynnöstä. Painettu nuotti ilmestyi vasta joulun alla 1896, jolloin muutkin pääsivät teosta soittamaan. Ehkä varhaisin jonkun muun kuin Merikannon itsensä esitys oli Maria Collanin tulkinta konsertissa 22.4.1899 Palokunnantalolla.

Painetun nuotin ensimmäisissä, koristeellisissa laitoksissa säveltäjän etunimi on kannessa muodossa ”Oscar”. Nuotit painettiin Leipzigissa Oscar Brandstetterin painossa, eivätkä latojat siellä ilmeisesti voineet uskoa, ettei ”Oskar” ole painovirhe. Joissakin painoksissa myös itse nuottisivulla on sukunimikin muodossa ”Merikanto”. Saksankielinen nimi ilmestyi vasta opusnumerolla varustettuun laitokseen, ruotsinkielinen sitäkin myöhemmin.

Sävellys julkaistiin useana eri laitoksena Tanskassa ja Norjassa, missä käytettiin pohjana laitosta, jossa on kirjoitusvirhe sekä kannessa että sisäsivuilla. Aivan poikkeuksellisen suosion tämä ”Oscar Merikannon” sävellys saavutti Norjassa, missä Oluf Byn kustantamo otti nuotista ainakin 25 painosta. Eero Koskimiehen Radio-orkesterille tekemän sovituksen käsikirjoituksessa on hankintapäiväys 11.8.1936. Sovituksen luonne on ilmaistu tekstillä ”Oskar Merikannon mukaan ork. sov. Eero Koskimies”. Merikannon yksinlaulusovitus tästä kansanlaulusta on kokoelmassa *Suomalaisia kansanlauluja I* numerolla 9. Ei ole tutkittu, kumpaa sovitusta Koskimies on hyödyntänyt.

MARIA COLLAN (os. Pacius, 16.5.1845–17.1.1919) oli suomalainen laulaja ja laulunopettaja, säveltäjä Fredrik Paciuksen tytär ja säveltäjä Karl Collanin puoliso. KARL JOHAN WASAMA (aiemmin Wallenius, 1864-1939) oli turkulainen muusikko ja kapellimestari.

Äiti ja tytär, op. 22, nro 2

Kuules mun kulta äitini, kuule mun rukoukseni

Piano (sanat nuotinnoksen yhteydessä)

Verkalleen

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1897 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Mustalainen – Äiti ja tytär</i> 1897 Lindgren AEL165
Lisäjulkaisut	<i>Mustalainen – Äiti ja tytär</i> 1897 Lindgren AEL883; <i>Mustalainen – Äiti ja tytär, op. 22</i> 19? Lindgren AEL165

Ehkä kustantajan toiveesta nämä kaksi sovitusta julkaistiin yhdessä. Nuotin kannessa on korostettu, että kyse on ”yksinkertaisesti pianolle” tehdyistä sovituksista, ei virtuoosikappaleista. *Äiti ja tytär* oli tuttu laulu aikakauden ihmisille ja tuttuutta lisäsi se, että ennen Merikantoa siitä teki oman versionsa naiskuorolle Emil Sivori.

Merikannon sovituksen nuotti julkaistiin mainosten perusteella aivan syksyn 1897 alussa. Päivälehdessä kriitikko oli tyytyväinen: ”*Oskar Merikannon sovittelut ovat todellakin helppoja. Niitä voi ken hyvänsä soittaa. Sanat lauluihin on liitetty myötä. Varsinkin tuo kaunis suomalainen kansanlaulu ‘Kuules mun kulta äitini’ muutamalla yksinkertaisella variatsioonilla tekee pianokappaleenakin hyvän vaikutuksen.*” (Päivälehti 7.9.1897)

Taiteen vaellus, op. 23

Konstens vandring – Kuvaelmamusiikkia – Tablåmusik – Osia kuvaelmamusiikista – Delar ur tablåmusik

Kamariorkesteri

1. Muinaisuus (Auringon nousu pyramiidein luona) – Forntiden (Soluppgång vid pyramiderna) *Moderato maestoso* – Woldemar Toppelius
2. Itämaat (Öinen kohtaaminen idän unimaassa) – Orienten (Nattlig scen i östern) *Lento* – Torsten Wasastjerna
3. Antiikki (Erechteion luona) – Antiken (Vid drömlandet Erechteion) *Molto Grave e maestoso* – Walter Runeberg
4. Gotiikki (Luostarikohtaaminen ristiretkien ajalta) – Gotiken (Klosterscen från korstågens tidehvarf) *Andante religioso* – Väinö Blomstedt
5. Renessanssi (Iltapuhde Dogin luona) – Renässancen (En aftonstund hos Dogen) *Molto lento* – Alex Federley
6. Taiteen riemukulku – Konstens triumftåg *Alla polacca* – Albert Edelfelt

Sävellysaika 6.-12.2.1897 Mäntyharju

Käsikirjoitus YLE2347 (orkesteripartituuri ilman osaa II, kopistin tekemät äänilehdet); YLE1912 (osan II orkesteripartituuri, kopistin tekemät äänilehdet)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu alkuperäisessä muodossaan

Sovitukset Jousiorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE3715

Piano (Oskar Merikanto) *Osia kuvaelma-musiikista* 1897 Lindgren AEL168; *Osia kuvaelma-musiikista, Op. 23* 190–? Lindgren AEL885; *Juhla-Poloneesi* 19–? Lindgren AEL885d; *Juhlapoloneesi* 1897 Labor

Puhallinseptetti (Theodor Mannerström) *Septetti-Kokoelma I Vihko* 1899 (osa *Juhlapoloneesi*)

Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) *Albumi I* 1923

Kun Polyteknikkojen yhdistys (Polyteknikernas förening) järjesti helmikuussa 1897 suuret juhlat ja arpajaiset toimitilojen rakennushanketta varten (hanke toteutui vasta 1903), kuului iltaohjelmaan Säätytalolla myös kuusiosainen kuvaelma *Taiteen vaellus*, jonka taustamusiikki tilattiin Oskar Merikannolta. Kuuden kuvataiteilijan rakentamia lavasteita säesti Filharmonisen seuran pieni orkesteri. Säilyneen käsikirjoitusaineiston perusteella Merikanto sävelsi musiikin Mäntyharjulla viikossa vain kymmenisen päivää ennen esityksiä 20. ja 21.2.1897.

Käsikirjoitusaineistossa ei ole kansilehteä tai kokoavaa nimekettä ja kukin osa on numeroitu erikseen. Todennäköisesti Merikanto ei tässä vaiheessa tiennytkään kuvaelman tulevaa otsikkoa tai sen osien nimiä, eikä niitä esiinny pikaisesti julkaistussa pianosarjassa. Olen kuitenkin valinnut lehti-ilmoituksissa ja arvioinneissa esiintyneen yhteisen nimen *Taiteen vaellus* (Konstens vandring) ja osien nimet myös tähän teosluetteloon, koska ne yksilöivät sävellyksen yleisnimeä ”Kuvaelmamusiikki/Tablåmusik” paremmin.

Käsikirjoituksissa on tarkat osien valmistusajat (II, I, III, V, IV ja VI). Osan II käsikirjoitus ei välttämättä ole Merikannon itsensä tekemä (siinä on kirjoitusvirheitä), vaan ilmeisesti jossain vaiheessa kadonneen tilalle tehty kopio, josta myös puuttuu pianosovituksessa oleva 16 tahdin pituinen joh-

danto. Käsikirjoituksista selviää, että osan IV esityskokoonpanona on muista poikkeavasti urut tai harmoni, jouset ja harppu. Säilyneissä orkesteriäänissä, jotka ovat kopistin tekemiä, on urkujen äänilehdellä merkintä ”Pori Maalisk. 8 p. 1899. / A. J. Tuukkanen”. Myöskään näissä orkesteriäänissä ei ole osaa ”Tablå II”. Käsikirjoitusten yhteydessä on säilytetty Aarre Merikannon käsialaa oleva päiväämätön, mutta todennäköisesti 1930-luvulla tehty ”inventaariorakkaus”: ”Tablåmusiikkia / Oskar Merikanto / Tablå I Auringon nousu (Painettu) / Tablå III Balettikohtaus (Painettu) / Tablå V / Tablå IV (luultavasti painamattomat) / (Tablå II:sta ei löydy!) / Fest-polonaise (Painettu) / Orkesteri besättning: / Flauto piccolo, 2 Flauti grandi, Oboe, 2 Clarinetti in B, Fagotto, 2 Corni in F, 2 Trombe in F, Trombono, Timpani, Cassa, Piatti, (arpa ad libitum), Harmonium, Jousikvintetti / Seuraavat stämmit ovat: (...) Obs! Flauto piccolo, Tromba II:n stämmit puuttuvat.” Tämä selvitys liittyy Aarre Merikannon Yleisradiolle tekemiin sovituksiin isänsä näytelmämusiikeista (ks. tarkemmin Carinus ja Päivän tyttö).

Julkaisusuunnitelmat olivat valmiita jo kuvaelmamusiikin ensiesityksen aikoina. Näin valisti nimimerkki X lukijoitaan: ”*Den till tablåerna vid gårdagens lotteri af hr O. Merikanto för liten orkester, orgel och harpa (piano) komponerade musiken är melodisk och välfunnen samt ansluter sig lyckligt till de olika tablåerna. (...) Hr Merikanto torde hafva för afsikt att arrangera tablåmusiken för stor orkester och dymedels bereda publiken nöjet att återhöra de anslående tonmålningarna vid populära konserter. Likaså torde en del af kompositionerna, arrangera för piano, komma att utgifvas i tryck.*” (Hufvudstadsbladet 21.2.1897)

Anonyymi kriitikko kuvaili Merikannon musiikkia ilmeisesti kenraaliharjoituksen perusteella näin: ”*Hra O. Merikanto on säveltänyt 6 sävelkuvausta. Aihe näihin oli edeltäpäin määrätty. ‘Taiteen vaellus’ kuuluu olevan hra Armas Lindgrenin keksimä ja musiikki on jätetty hra Merikannon suoritettavaksi. Tästä tehtävästä on hra M. onnistuneesti suoriutunut, huolimatta siitä, että hän tähän työhön on voinut käyttää ainoastaan muutamia päiviä. Kaikissa tapauksissa täytyy myöntää, että kaikki 6 sävelkuvausta ovat kauniita ja vaikuttavia. Kaikissa on kauniita motiiveja ja kauniita sulavia sointuja. Ensimmäinen kuvaa muinaisaikaa ja auringon nousua pyramidien luona. Se on sävellyksenä erittäin ehjä ja muodoltaan harmooninen. Toinen kuvaus, ‘Itämaat’, on tunnelmarikas, salaperäinen kuvaus itämaan yöstä, joka tekee sangen omituisen ja miellyttävän vaikutuksen. 3:s kuvaus, ‘Antiikki’, on hauska baletti-kohtaus, 4:s taas on luostari-kohtaus, jossa musiikki on erittäin sulavaa ja puhdasta, vivahtaa naiviisuuteen, mikä mielestämme on onnistuneesti keksitty, se kun täydellisesti vastaa kuvaelmaa. Absoluuttisena musiikkinakin tämä kuvaus on erittäin miellyttävä. 5:s kuvaus renessanssi: iltahetki Dogen luona on hauska kuvaus ‘Pajazzon’ tapaan. Musiikki on helppotajuista ja keveätä ja tekee hauska vaikutuksen. 6:s kuvaus ‘Taiteen voittoretki’ on pompöösi polonääsi, jossa motiivit ovat kauniit. Kokonaisvaikutus näistä sävellyksistä samoin kuin kuvaelmista on varsin hauska ja on tämä esitys oleva juhlan parhaita numeroita.*” (Uusi Suometar 20.2.1897)

Teoston teosrekisterissä on maininta, että Artturi Rope olisi sovittanut jonkin Merikannon teoksen nimellä ”Polonaise Solennelle”. Tällaista julkaisua ei ole löytynyt, mutta kyseessä lienee sovitus sarjan viimeisestä osasta, joka julkaistiin pianosovituksena nimellä ”Juhlapoloneesi”.

Neliosainen pianosarja julkaistiin marraskuussa 1897, mutta sarjan osa *Juhlapoloneesi* julkaistiin jo lehdessä ”Labor. Juhlalehti. Polyteknikkojen yhdistyksen toimittama viisikolmatta vuotisen olemassa-olonsa muistoksi toukokuun 8. p:nä 1897” eli siis vajaat kolme kuukautta käsikirjoituksen valmistumisen jälkeen. Neliosaisena julkaistun pianosarjan otsikkona on ”Osia kuvaelma-musiikista. / Delar ur tablå-musiken”. Sovituksen tekijää ei tiedetä, mutta todennäköisesti se on Merikannon tekemä. Lindgren julkaisi myöhemmin (julkaisuvuosi ei ole tiedossa) vielä kolmiosaisen pianoversion

otsikolla ”Kuvaelmamusiikkia” (1. Auringon nousu, 2. Kuutamoyö, 3. Balettikohtaus). Kriitikko Alarik Uggla kirjoitti uudesta julkaisusta myönteisesti: ”*Oskar Merikantos ‘Delar ur tablåmusiken’ äro pianistiskt tacksamt och rutineradt gjorda arrangemang af de anslående af oss tidigare onämnda tonmålningar, med hvilka tablåerna vid polyteknikernas senaste lotteri illustrerades. Soluppgång, månskensnatt och balettscen äro stämningsfulla, tilltalande kompositioner med originell karaktär och böra otvifvelaktigt räknas bland det bästa herr M. komponerat för piano. Slutnumret Fest-Polonaise klingar ju nog så präktigt, men är dock i musikaliskt värde de öfriga betydligt underlägset.*” (Hufvudstadsbladet 17.11.1897) Merikanto soitti tästä pianosarjasta osat 1-3 konsertissaan Mikkelin laulujuhlla 18.6.1897. Osan 3 alkuperäisestä poikkeava tempomerkintä johtuu siitä, että sovitukselta on jätetty johdanto-osa pois.

Pianosarja koostuu seuraavista osista: 1. *Auringon nousu* (Soluppgång) (1. Muinaisuus) *Moderato maestoso*, 2. *Kuutamoyö* (Månskensnatt) (2. Itämaat) *Lento*, 3. *Balettikohtaus* (Balettscen) (3. Antiikki) *Allegretto giocoso* ja 4. *Juhla-Poloneesi* (Fest-Polonaise) (6. Taiteen riemukulku).

WOLDEMAR TOPPELIUS (11.7.1858–12.10.1933) oli suomalainen majuri ja meriaiheita maalannut taidemaalari. TORSTEN WASASTJERNA (17.12.1863–1.7.1924) oli suomalainen taidemaalari. WALTER RUNEBERG (29.12.1838–23.12.1920) oli suomalainen kuvanveistäjä. VÄINÖ BLOMSTEDT (1.4.1871–2.2.1947) oli suomalainen taidemaalari, kuvittaja, piirtäjä ja tekstiilitaiteilija. ALEKSANDER (ALEX) FEDERLEY (12.7.1864–17.11.1932) oli suomalainen pilapiirtäjä ja taidemaalari. ALBERT EDELFELT (21.7.1854–18.8.1905) oli suomenruotsalainen taidemaalari, graafikko ja kuvittaja.

Kun päivä paistaa, op. 24, nro 1

Päivyt, paistaos hellien Pohjan kylmälle hangellen! – När solen lyser (Stråla, härliga, klara sol, över bygden vid vintrig pol!)

Lauluääni ja piano

Tempo rubato, con esaltazione

Teksti	Hilja Haahti (<i>Oraita</i> 1895), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1897
Käsikirjoitus	Smp21756; Smp21754 (ehkä Merikannon tekemä)
Omistus	Pohjoismaiden satakielelle, Suomeimme päivänpaisteelle Aino Acktéille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Kun päivä paistaa – Vallinkorvan laulu</i> 1897 Lindgren AEL170
Lisäjulkaisut	<i>Kun päivä paistaa – Vallinkorvan laulu, Op. 24</i> 190–? Lindgren AEL170; <i>Kun päivä paistaa – Vallinkorvan laulu, Op. 24</i> 1949 Westerlund REW1015 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Suomalaisia yksinlauluja 1</i> 1984; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Suuri toivelaulukirja 14</i> 1997; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Kun päivä paistaa, op. 24, nro 1</i> 2016 Edition Tili ET1823
Sovitukset	Kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1691 Lauluääni ja orkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE4036; (Nils-Eric Fougstedt) HKO2701 Piano <i>Sininen ja valkoinen</i> 1992 (myös sanat) Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) <i>Albumi III</i> 1937

Lehdet tiesivät kertoa laulun *Kun päivä paistaa* syntymisestä heti tuoreeltaan: ”*Hra O. Merikanto on säveltänyt uuden laulun sopraanolle pianon säestyksellä. Laulun nimi on ‘Kun päivä paistaa’ (sanat ‘Hiljan’ runovihkosta ‘Oraita’)* ja on se omistettu ‘Pohjoismaiden satakielelle, Suomen päivänpaisteelle’, neiti Aino Achté:lle. Konsertissaan syyskuun 2 p:nä tulee neiti Achté esittämään tämän laulun.” (Päivälehti 26.8.1897) Konsertissa *Kun päivä paistaa* piti uutisten mukaan yleisön vaatimuksesta toistaa. (Åbo Tidning 5.9.1897) Painettu nuotti ilmestyi lehti uutisten perusteella vasta joulukuussa 1897.

Ilmeisesti pian tämän omistuksen jälkeen Aino Achtésta tuli Aino Ackté. Nimenmuutoksen syystä Ackté on itse kertonut seuraavaa: ”*Solfegi-opettajamme oli eräs Suuren Oopperan orkesterinjohtaja, säveltäjä Paul Vidal, jolla oli tapana puolittain nukkua tunneillaan, mutta haukotuksistaan huolimatta hän jaksoi ärsyttää minua kysymällä joka tunnin alussa, olinko jo ‘achetée’, s.o. ‘ostettu’.* Tämä typerä pila sai minut muuttamaan nimeni h-kirjaimen k-ksi.” (Ackté, s. 51).

HILJA HAAHTI (Hilja Theodolinda Krohn, os. Haahti, ent. Hahnsson, 11.9.1874–6.1.1966) oli suomalainen kirjailija ja suomentaja, joka julkaisi runokokoelman *Oraita* salanimellä Hilja.

Vallinkorvan laulu, op. 24, nro 2

Usjast' tulloop' miull aika ettee – Än i minnet jag återvänder (Än i minnet jag återvänder till den dag då jag fick min brud)

Lauluääni ja piano

Tynesti, kansanlaulun tapaan – Verkalleen

Teksti	Ernst Ivar Roini, Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1896
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kun päivä paistaa – Vallinkorvan laulu</i> 1897 Lindgren AEL170
Lisäjulkaisut	<i>Kun päivä paistaa – Vallinkorvan laulu, Op. 24</i> 190–? Lindgren AEL170; <i>Maanpuolustajain lauluja</i> 1942; <i>Kun päivä paistaa – Vallinkorvan laulu, Op. 24</i> 1949 Westerland REW1015 (useita lisäpainoksia); <i>Laulukerho II</i> 1945; <i>Kauneimmat yksinlaulut I</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 1</i> 1976; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Pieni toivelaulukirja 2</i> 2013; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Vallinkorvan laulu, op. 24, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1824
Sovitukset	Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1690 Kamariorkesteri (Eero Koskimies) YLE5676a, HKO2703; (Ahti Karjalainen 1946) YLE5676b, Työväen Arkisto 780:102 Kantele (Ulla Katajavuori) <i>Kanteleohjelmistoa 2</i> 1964 Lapsikuoro (Ákos Papp) <i>Sinikellot 7</i> 1979 <i>Lauluääni Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911, 1921; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1938; <i>105 kitaralaulua</i> 1953; <i>Kultainen laulukirja</i> 1997; <i>Laulun runsautta</i> 2016 <i>Lauluääni ja kantele Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 1</i> 1998 Piano <i>Vanhaa ja uutta</i> 1967 (myös sanat) Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi I</i> 1923 Sekakuoro <i>Sävelistö 5</i> 1901; <i>Vallinkorvan laulu</i> 1948 Fazerin musiikkikauppa FM2931 (Fazerin sekakuorosarja N:o 2) Tenori ja mieskuoro <i>Laulu-Miesten lauluja</i> 1923 KK Ms Mus Oskar Merikanto 8 (näköispainos) Vaskiseitsikko (Kari Karjalainen) <i>Puhallinmusiikkia : grade 3</i> 2014

Laulun alkuperäistä käsikirjoitusta ei tunneta, joten ei tiedetä, millä säestyksellä laulu on näytelmässä esitetty. Esitykset ovat voineet olla myös säestyksetön laulua, ainakaan kritiikeissä ei puhuta mitään säestyksestä. Kansalliskirjastossa oleva näköispainos anonyymistä käsikirjoituksesta ei todennäköisesti ole Merikannon käsialaa. Painatteessa mainitaan erikseen, että kyseessä on sovitus. Tässä luettelossa on otettu ensipainos esityskokoonpanon ensisijaiseksi lähteeksi.

Vallinkorvan laulu on saavuttanut mieslaulajiemme ja kuulijoiden suosion, mutta harva tuntee laulun alkuperäistä yhteyttä näytelmään *Ruukin jaloissa*. Kirjailija, lehtimies ja työväenjohtaja A. B. Mäkelän näytelmän ensiesityksiä kuvaa Suomalaisen teatterin varhaisen historiikin kirjoittaja näin: ”Vihdoin voitiin tänäkin syksynä [1896] esittää kotimainen alkuteos, nimittäin A. B. Mäkelän 5-näytöksinen näytelmä *Ruukin jaloissa* (18/11). Vaikka kappale oli juoneltaan jotenkin sekava ja vailla selvää aatteellista pohjaa, oli sillä Karjalan murteella sepitetyn vuoropuhelun sekä yksityis-

ten luonteiden ja kohtausten luontuvuudessa siksi ansioita, että menestys varsinkin ensi-iltana oli sangen hyvä. Näyttämöllä uutuus pysyi vain kolme iltaa. Esityksen ja yleisön suosion huippukohta oli neljännessä näytöksessä, missä [talollinen Jaakko] Vallinkorva (Rautio) lauloi O. Merikannon säveltämän suruvoittoisen laulun.” (Aspelin-Haapkylä 1910, s. 76)

Näytelmän ensi-ilta oli 18.11.1896 ja Richard Faltinin arvio oli Merikannon osalta varsin suopea: ”*Tämä laulu oli muuten kappaleen kauniimpia kohtia. Liikuttavalla tavalla kerrotaan siinä ihmiselämän surullinen tarina lyhyesti, yksinkertaisesti. Yhtä kauniisti, mieleen painuvasti oli sen säveltänyt hra O. Merikanto.*” (Päivälehti 18.11.1896)

Vaikka näytelmä on A. B. Mäkelän käsialaa, *Vallinkorvan laulun* tekstin on kirjoittanut Mäkelän toimittajakollega ERNST IVAR ROINI (aikaisemmin Idström, 17.10.1859–1.5.1905). Roini tietävästi myös haastoi Mäkelän oikeuteen, koska julkaistussa nuotissa ei ollut merkittynä Roinin nimeä ja näin saattoi syntyä käsitys, että kyse on Mäkelän tekstistä (Musiikkitieto 11/1946, s. 78) AUGUST (AUKUSTI) BERNHARD MÄKELÄ (12.7.1863–28.2.1932) oli suomalainen toimittaja ja kirjailija sekä yksi Suomen työväenliikkeen perustajista. ÁKOS PAPP (31.10.1920–27.9.2005) oli unkarilaissyntyinen kuoronjohtaja ja urkuri. KARI KARJALAINEN (1953–) on suomalainen muusikko ja sovittaja.

Surumarssi Zachris Topeliuksen kuoleman johdosta, op. 25

Sorgmarsch i anledning af Zachris Topelii död – Topelius-surumarssi

Urut

Grave

Sävellysaika maaliskuu 1898

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Surumarssi op. 25* Edition Tilli 2009 ET018 ISMN 979-0-803350-00-6

Sovitukset Piano (Oskar Merikanto) *Topelius surumarssi. Sorgmarsch i anledning af Zachris Topelii död* 1898 Wasenius KFW4; *Surumarssi Zachris Topeliuksen kuoleman johdosta* 19–? Lindgren AEL886

Zacharias Topeliuksen kuolema Sipoossa maaliskuun 12. päivänä 1898 sai Oskar Merikannon säveltämään surumarssin, jonka hän myös esitti hautajaisissa 21.3.1898 Johanneksen kirkossa viimeisenä ohjelmanumerona. Surumarssin soidessa seppeleet kerättiin ja arkku saatettiin ulos.

Kansalliskirjaston arkistossa olevassa Liisa Merikannon nuottikirjassa I olevassa nuotin ensipainoksen kappaleessa on omistuskirjoitus ”Liisa Merikannolle ukoltaan 7. V. 98”, joten sävellys on painettu hyvin pian Topeliuksen kuoleman jälkeen.

Merikanto halusi tämän sävellyksen soitettavaksi myös omissa hautajaisissaan. Näin kuvaa Yrjö Suomalainen Merikannon toivomusta tämän puolison muistamana: ”*Haluan vielä viimeisen kerran silloin kuulla omia urkujani. Minä kuulen ja näen kaikki, mitä kirkossa tapahtuu. Mårtenson saa soittaa Topeliuksen Surumarssin ja Pienen preludin, Sola laulaa ‘Oi muistatko vielä sen virren’ ja Hihlman Kiitos sulle Jumalani.*” (Suomalainen 1949, s. 178) Merikannon toivomusta myös noudatettiin; hänen oppilaansa Elis Mårtenson soitti tämän 26 vuotta aikaisemmin sävelletyn surumarssin ja Väinö Sola lauloi ”Oi muistatko vielä sen virren.” (Sola 1952, s. 122–123)

Myöhempien aikojen suomalaisen urkumusiikin tutkijoista ainakin Erkki Tuppurainen (Tuppurainen 1975, s. 88) on liittänyt ”Surumarssin” Merikannon suppeaan urkusävellysten luetteloon, koska teoksen esityshistoria on selkeästi urkuihin painottuva, vaikka vain pianoversio tunnetaan. Käsikirjoitusta, joka ehkä toisi asiaan varmuutta, ei ole löytynyt. Johann Tillin vuonna 2009 tekemä ja julkaiseva urkuversio on tehty pianoversion pohjalta eikä siten ole autenttinen.

ZACHARIAS TOPELIUS (myös Zachris ja Sakari, 14.1.1818–12.3.1898) oli suomenruotsalainen kirjailija, runoilija ja Helsingin yliopiston rehtori. Muutaman pikkulaulun lisäksi Merikanto sävelsi Topeliuksen näytelmän *Regina von Emmeritz* oopperaksi. Merikannon ikäluokalle Topelius oli arvostettu edellisten sukupolvien edustaja. ELIS MÅRTENSON (8.6.1890–4.6.1957) oli suomalainen urkutaiteilija. VÄINÖ SOLA (vuoteen 1906 Sundberg, etunimenä joskus myös Väinö, 8.1.1883–12.10.1961) oli suomalainen laulaja ja kotimaisen oopperan keskeinen toimihenkilö. JOHANN TILLI (11.11.1967–) on oopperalaulaja, säveltäjä, sovittaja ja nuotinkustantaja. ERKKI TUPPURAINEN (1945–) on urkuri ja tutkija. YRJÖ SUOMALAINEN (24.4.1893 – 28.8.1964) oli musiikkiarvostelija ja -kirjailija.

Mä oksalla ylimmällä, op. 26

Kangasalan laulu – Kesäpäivä Kangasalla – En sommardag i Kangasala (Jag gungar på högsta grenen)

Piano

Moderato con moto

Sävellysaika 1897?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Mä oksalla ylimmällä – Jag gungar på högsta grenen* 1898 Lindgren AEL181

Lisäjulkaisut *Mä oksalla ylimmällä – Jag gungar på högsta grenen, Op. 26* 190–? Lindgren AEL895 (lukuisia lisäpainoksia Westerlundin kustantamana samalla numerolla); *Piano album* 1991

Sovitukset Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Albumi III* 1937

Alkuperäisiä dokumentteja ei ole säilynyt, mutta Eva Tulenheimo on välittänyt Oskar Merikannon seuraavan muistelun *Mä oksalla ylimmällä* -muunnelmien kustannushistoriasta: ”*Valmistin ensimmäistä konserttiani ja tarvitsin rahaa. Olin kirjoittanut Kangasalan laulun muunnelmat valmiiksi ja menin nuotit kainalossani musiikkikauppias Axel Lindgrenin luo ja kysyin, voisiko hän auttaa minua, että saisin nuotit painetuksi. Hän katseli nuotteja, puisteli päätään ja sanoi, että ei tätä Helsingimme mamsellit osaa soittaa. Murheellisena lähdin pois. Soitin sävellykseni konsertissani ja kun sen jälkeen seuraavan kerran tapasin musiikkikaupassa Axel Lindgrenin, hän yllättäen pyysi saada ostaa muunnelmani painatusta varten, koska niitä oli jo kaupasta kysytty. Kysyin, että kuka niitä sitten nyt soittaa, kun ne olivat hänen mukaan mamselleille liian vaikeat. Vastauksena sain: ‘Opetelkoot, mokomat, jos kerran haluavat’. No sainhan siitä sitten muutaman markan.*” (Tulenheimo 1964)

Merikanto oli siis soittanut muunnelmia jo pitempäänkin (ne kuuluivat ainakin myöhemmin usein Merikannon konserttiohjelmaan), mutta tilapäinen rahapula vasta sai viemään käsikirjoituksen kustantajalle. Ensipainoksen otsikkona on ”Mä oksalla ylimmällä (Z. Topelius – Gabr. Linsén) piano-variatsiooneilla”. Merikanto soitti muunnelmat ainakin konsertissa 25.4.1897 Ylioppilastalolla.

Lääkäri EVA TULENHEIMO (os. Héman, 3.5.1885–5.8.1977) oli insinööri ja urkutehtailija MARTTI TULENHEIMON (vuoteen 1906 Thulé, 20.3.1883–18.10.1945, johti Kangasalan urkutehdasta vuosina 1912–1945) puoliso. Merikannot ja Tulenheimot olivat perhetuttuja. GABRIEL LINSÉN (22.7.1838–5.4.1914) oli suomalainen säveltäjä, viulisti, kuoronjohtaja, urkuri ja musiikinopettaja. Linsén sävelsi Topeliuksen 1853 kirjoittaman runon *En sommardag i Kangasala* vuonna 1864. Runosta tunnetaan kaksi suomennosta, yleisempi on P. J. Hannikaisen ja harvinaisempi Otto Mannisen tekemä.

[Opusnumeroa 27 ei ole ollut koskaan käytössä.]

Yli Atlantin, op. 28

Öfver Atlanten – Över Atlanten – Marssi pianolle amerikkalaiseen tyyliin – Marsch till amerikansk stil

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1900

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:1 (Fazer)

Ensijulkaisu *Yli Atlantin / Öfver Atlanten – Marssi pianolle amerikkalaiseen tyyliin* 1900 HNM166

Lisäjulkaisu *Yli Atlantin – Marssi*, op. 28 2016 Edition Tilli ET746

Sovitukset Kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE8337

Puhallinorkesteri (Alexei Apostol 1900)

Käsikirjoituksessa on musteella otsikko ”Yli Atlantin. / Öfver Atlanten” ja lyijykynällä tehty lisäys ”Marssi / Marsch”. Päiväystä ei ole. Sävellyksen innoittajana on ollut kesällä 1900 tapahtunut vierailu Yhdysvaltoihin. Kustannussopimuksen allekirjoittamisen ajankohdasta 8.11.1900 voi päätellä, että sävellys valmistui vasta matkan jälkeen. Merikannon sävellyspalkkio oli 75 markkaa (340 euroa).

Painetusta nuotista tunnetaan kaksi versiota. Versiossa, jonka kannessa on kustantajana ”Helsingfors Nya Musikhandel / K. G. Fazer” on nuotissa kustannusnumero HNM166 (painajana Breitkopf & Härtel, Leipzig), mutta versiossa, jonka kannessa lukee ”Oy Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki” (painajana Oscar Brandstetter, Leipzig) tätä numeroa ei ole. Painon nimen yläpuolella on sen sijaan numero 48779. Ilmeisesti painettu nuotti tuli kauppoihin toukokuussa 1901, vaikka monet lehdet mainostivat sitä vasta syyskuussa. Ainakin Alarik Uggla oli saanut nuotin käsiinsä jo toukokuussa ja totesi, että ”*Öfver Atlanten är frisk, lifsfull och effektsfullt klingande samt har med stor framgång exekverats af hr. M. vid konserter i Amerika.*” (Hufvudstadsbladet 16.5.1901)

Maininta sävellyksen esittämisestä Yhdysvaltain kiertueella on todennäköisesti väärinkäsitys, ainakaan Suomen lehdissä olleissa raporteissa sikäläisistä konserteista ei ole viitteitä tähän marssiin. Hufvudstadsbladetin anonymi toimittaja, joka syyskuussa kertoi Alexei Apostolin tekemästä puhallinorkesterisovituksesta ja sen esityksestä 11.9.1900, oli tietoinen marssin valmistumisesta vasta matkan jälkeen: ”*Finska gardets musikkår blåste i går afton för första gången en af O. Merikanto efter hans återkomst från Amerika i amerikansk stil komponerad, af kapellmästar A. Apostol instrumenterad marsch, kallad 'Yli Atlantin'. Den nya kompositionen är lätt begriplig och melodiös. Marschen skiljer sig från vanliga sådana genom rytmen och är skriven i fyraffärdedels takt med trioler.*” (Hufvudstadsbladet 12.9.1900) Mitään aineellisia dokumentteja tästä sovituksesta ei ole löytynyt, mutta lehti uutisten perusteella muutkin puhallinorkesterit esittivät sitä. Merikanto ei näytä marssia julkisesti soittaneen pianoversiona, eikä aikakauden lehdistä ole löytynyt mainintoja muidenkaan pianistien esityksistä.

Yleisradion arkistossa on tallenne nimellä ”Atlanti-marssi”, esittäjinä George de Godzinsky sekä Auvo Nuotion johtama Helsingin NMKY:n mieskuoro. Tallennetta ei ole tarkistettu, mutta todennäköisesti se on jokin sovitus tästä pianomarssista. Teoston teosrekisterissä on Samppa Leinon tarkemmin tunnistamattomasta sovituksesta käytetty nimitystä ”Siirtolaismarssi”. Nimellä on esitetty myös joitakin perinteisiä puhallinyhtymämarssseja, joiden historiaa ei ole kunnolla selvitetty.

Kultani kukkuu, op. 29

5 Variationen über eine finnländische Volksmelodie

1. Minun kultani kaukana kukkuu, 2. Kultani sormet on hienoiset, 3. Tuuli on tuima, 4. Älä lähde kultani aaltojen valtaan, 5. Aallot ne pian sinut peittäisi

Piano

Moderato (quasi Andantino)

Sävellysaika 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kultani kukkuu – Suomalainen kansanlaulu variatiooneilla* 1900 Lindgren AEL193

Lisäjulkaisut *Kultani kukkuu, Op. 29 19–?* Lindgren AEL806; *Kultani kukkuu, Op. 29 19–?* Westerland AEL806

Merikanto sävelsi nämä muunnelmansa Leipzigissa vuonna 1888. Opiskeluaikaisessa nuottivihkossa II oleva käsikirjoitus on otsikoitu saksaksi ”5 Variationen über eine finnländische Volksmelodie (‘Kultani kukkuu’)”. Osien nimet ovat peräisin käsikirjoituksesta, painetussa nuottilaitoksessa niitä ei ole. Ensipainoksen kannessa on säveltäjän etunimi muodossa ”Oscar”, oletettavasti leipzigilaisten latojien omaehtoisen oikoluvun ansiosta.

Merikanto soitti muunnelmansa todennäköisesti ensimmäisen kerran julkisesti Pauline Baltscheffskyn konsertissa 15.10.1900 Yliopiston juhlasalissa. Nimimerkki ”E. K.” eli Evert Katila arvioi esitystä näin: ”Variatsioonit, jotka jouluksi ilmestyvät painosta, pitävät paikkansa Merikannon toisten samanlaatuisten, suuresti suosittujen teosten rinnalla. Ne ovat kirjoitetut sillä piaanon kaikusalaisuuksien tuntemuksella, joka on tälle muusikolle omituista. Kolmas variatsiooni oli erittäin kaunis; duurivariatsioonin voisi jättää pois.” (Uusi Suometar 16.10.1900)

Kuten Katila lupaili, painettu nuotti tuli myyntiin joulun alla 1900. Mainoksessa alanimkkeenä on jostain syystä ”transkripsiooni”. Katila itsekin palasi teokseen esitellessään joulun nuottiuutuuksia intoutuen antamaan suorasukaisia neuvoja tulevien muunnelmateosten parantamiseksi: ”Kultani kukkuu liittyy arvokkaasti säveltäjän edellisiin samantapaisiin, niin syystä kyllä rakastettuihin teoksiin. Tämän sarjan soisi jatkuvan laajemmaksi. Vähän yksinkertaisempi ja kaavamaisuudesta vapaampi käsittelytapa tekisi nämä teokset vielä paremmiksi. Ei olisi tarpeellista tehdä jokaisesta vienosta molli-kansanlaulusta hupaista duuri- tahi mahtavaa maestoso-variatsioonin, niin kiitollista kun se pianistin kannalta onkin. Jos hra Merikanto ottaisi sovittaaksensa vapaaseen, musikaaliseen, kukin sävelen luonteenomaiseen variatsioonimuotoon parhaimmet kansanlaulumme, tekisi hän työn jolla olisi suuri ja pysyvä merkitys. Laulujen tunnetuimmista värsyistä olisi usein yksi johdola minkä luonteisia eri variatsioonit voisivat olla. Muitakin näkökohtia on luonnollisesti vaarintotettava, mutta mainitun noudattaminen antaisi sovituksille tuoreuden ja luonnollisen loogisuuden, jota kaavanomainen variatsioonityyli ei saavuta.” (Uusi Suometar 19.12.1900)

Suomalaisia laulusävellyksiä IV, op. 30

Laulan lasta nukkumahan, op. 30, nro 1

Tuuti lasta, tuuti pientä, tuuti lasta nukkumahan!

Lauluääni ja piano

Andantino (quasi poco Moderato)

Teksti	Kanteletar (1840)
Sävellysaika	kesä 1901 Ruoveden Saarilahti
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV</i> 1901 Lindgren AEL202
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL202; <i>Finska sångkompositioner IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL1016; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 1947 Westerlund REW1016, W1016 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Laulan lasta nukkumahan, op. 30, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1825
Sovitukset	Lauluääni ja kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE5493 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Liisa Merikannon nuottikirjassa II olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistus ”Muisto kesästä 1901 Ruoveden Saarilahdessa” eli opuksen 30 laulut valmistuivat viimeisenä kesänä ennen Kanton valmista. Painettu nuotti tuli myyntiin marraskuussa 1901.

Nimimerkki ”J. K.” esitteli opuksen laulut tuoreen nuotin perusteella varsin myönteisesti: ”*Tämä julkaisu näyttää hra M:n viime kesänä tehneen ahkerasti ja tunnollista työtä. ‘Paitaressun’ säveltäjä on ottanut uudestaan käsitelläkseen lapsen nukuttamisaihetta, tällä kertaa valiten sanat Kantelettaresta. Laulan lasta nukkumahan ei suinkaan ole ‘Paitaressua’ huonompi, päinvastoin, Kantelettaren kauniit sanat ovat saaneet nyt arvonsa mukaisen kauniin musiikkipuvun. Harmoniseeraus on rikasta ja mehevätä. Erittäin kaunis on laulun 5/4 osainen jakso, jossa tuudittajan innostuksen mukana kasvaa musiikki moduleeraten aivan kuin ‘herjulle hopiauoren, kultavuoren kukkulalle, hopeaisehen salohon, kultaisehen koivikkohon. ‘Laula tyttö’ on kaunis, kaihoisa, kansanlaulutapaan kirjoitettu palanen. ‘Tule!’ ei suinkaan ole arvoton, vaikkei se erityisempää vaikutusta teekään.*” (Päivälehti 28.11.1901)

Kovin varhaisia laulun esityksiä ei hyvistä arvosteluista huolimatta ole löytynyt, mutta viimeistään Liperin lukutuvalla 30.8.1903 järjestetyssä Erkki Melartinin konsertissa tämä laulu oli mukana Walfrid Gartzin tulkitsemana. Teksti on Kantelettaren toisen kirjan osasta *Naisten lauluja – Lasta tuuvittaissa* runo nro 174. Kanteletar on Elias Lönnrotin kokoama kansanrunokokoelma, jonka kaikki tekstit on muokattu kalevalaiseen runomittaan. Ensipainos ilmestyi 1840, eräiltä osin perusteellisesti uudistettu uusi laitos 1887, joka ei kuitenkaan ole syrjäyttänyt alkuperäistä laitosta.

WALFRID GARTZ (2.8.1871–13.10.1927) oli agronomi ja amatöörilaulaja (baritoni). ELIAS LÖNNROT (9.4.1802–19.3.1884) oli suomalainen tutkija, kirjailija ja toimittaja.

Laula, tyttö!, op. 30, nro 2

Pieni tyttö sinisilmä, punaposki, ruususuu

Lauluääni ja piano

Kohtuullisesti, kansanlaulun tapaan

Teksti	J. H. Erkko (<i>Runoelmia ja ajatelmia</i> 1899)
Sävellysaika	kesä 1901 Ruoveden Saarilahti
Käsikirjoitus	SmP6495 (ei ole Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV</i> 1901 Lindgren AEL202
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL202; <i>Finska sångkompositioner IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL1016; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 1947 Westerlund REW1016, W1016 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 6</i> 1985; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Soiva laulutunti</i> 1997; <i>Cantus 1</i> 2008; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Laula, tyttö!, op. 30, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1826
Sovitukset	<i>Lauluääni 113 kitaralaulua</i> 1978; <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>120 kitaralaulua</i> 2013 <i>Lauluääni ja kamariorkesteri</i> (George de Godzinsky) YLE12423 <i>Piano Suomen Nuorison Liiton naisten yhteisvoimisteluohjelman ”Punaiset keilat II” säestys</i> 1961 1960

Runo on kirjoitettu kesällä 1898, kun Erkko oli matkalla Etelä-Tirolissa sijaitsevaan Meranoon hoi-toja saamaan. ”*Sen Erkko kirjoitti sveitsiläisen ystävänsä rouva Bertha Burchkhardtin 10-vuotiaalle Elsa-tyttäreille, vaikka monet Henrikin ystävät olivat sitä mieltä, että runossa kuvattu ‘pieni tyttö, sinisilmä, punaposki, ruususuu’, olisi kirjoitettu heidän tyttäristään.*” (Kuula 2018, s. 169)

Laulun *Laula tyttö!* ensiesitys tapahtui todennäköisesti Ida Ekmanin konsertissa syyskuun 7. päivä-nä 1901 Tammisaaressa. Kaksi viikkoa myöhemmin Ekman lauloi laulun Merikannon säestyksellä Turussa ja yleisö piti kuulemastaan: ”*Merikannon soma ‘Laula tyttö’ täytyi myös laulaa toistami-seen.*” (Uusi Aura 21.9.1901) Helsinkiläiset kuulivat Ekmanin tulkinnan vasta 6.10.1901 Palokun-nantalolla pidetyssä konsertissa, jonka Evert Katila arvioi näin: ”*Merikannon uusista lauluista miel-lytti enimmäin Erkon sanoihin sävelletty ‘Laula tyttö’, jossa on melkoinen määrä kansanlaulun tun-netta ja melodista sulavuutta.*” (Uusi Suometar 5.10.1901)

IDA EKMAN (os. Morduch, 22.4.1875–14.4.1942) oli suomalainen laulaja, joka yleensä konsertoi puolisonsa Karl Ekmanin kanssa. KARL EKMAN (18.12.1869–4.2.1947) oli suomalainen pianisti, kapellimestari ja professori.

Tule!, op. 30, nro 3

Tule tyttöni, soma sirkkuni

Lauluääni ja piano

Moderato con vivo

Teksti	J. H. Erkko (<i>Pimeään tullen</i> 1900)
Sävellysaika	kesä 1901 Ruoveden Saarilahti
Käsikirjoitus	SmP6505 (ei ole Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV</i> 1901 Lindgren AEL202
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL202; <i>Finska sångkompositioner IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL1016; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 1947 Westerlund REW1016, W1016 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Tule!</i> , op. 30, nro 3 2016 Edition Tilli ET1827
Sovitukset	Lauluääni ja kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE5493 Piano <i>Musiikki nuorisoseuraliikkeen 50-vuotisjuhlien naisvoimistelun yhteisesitysohjelmaan</i> 1931 Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923

Laulun varhaisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa. Erkon runo on kirjoitettu 24.5.1900.

Myrskylintu, op. 30, nro 4

Kun myrsky mylvii ja laine laulaa

Lauluääni ja piano

Moderato (con moto)

Teksti	Kasimir Leino (<i>Ristiaallokossa</i> 1890)
Sävellysaika	kesä 1901 Ruoveden Saarilahti
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV</i> 1901 Lindgren AEL202
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL202; <i>Finska sångkompositioner IV, Op. 30</i> 190–? Lindgren AEL1016; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä IV, Op. 30</i> 1947 Westerlund REW1016, W1016 (useita lisäpainoksia); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2016; <i>Myrskylintu, op. 30, nro 4</i> 2016 Edition Tilli ET1828
Sovitukset	Kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1676 Lauluääni ja kamariorkesteri (Martti Similä) YLE5451

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Dagmar Hagelbergin konsertissa 9.11.1901 Jyväskylässä Kunnallistalon juhlasalissa. Mainoksissa on laulun nimen perässä merkintä ”(uusi)”. (Keski-Suomi 7.11.1901) Nimimerkki ”J. K.” piti myös tästä laulusta: ”*Kokoelman viimeinen laulu ‘Myrskylintu’ (K. Leino) on suurenmoinen vaikutukseltaan: tällä laululla varsinkin voimakasääniset tulevat laakereita niittämään. Säestys pursuaa tuulta ja myrskyä ja on kirjoitettu Merikannon tunnetulla etevällä kuvaamistaidolla. Kokoelman kolmessa ensimmäisessä laulussa on aivan helppo ja yksinkertainen säestys, jota vastoin viimeinen laulu asettaa säestäjälle jokseenkin suuria vaatimuksia.*” (Päivälehti 28.11.1901)

DAGMAR HAGELBERG-RAEKALLIO (os. Sarlin, 12.1.1871–22.5.1948) oli suomalainen laulaja, joka tuli tunnetuksi pyrkimyksestään esiintyä aina suomen kielellä.

Lasten maailmasta, op. 31

Lastenmaailmasta – Från barnavärlden – Aus der Kinderwelt

Piano

1. *Rukous* (Andante) – Bön
2. *Nuku Nukkisein!* (Adagio) – Sov, sov, dockan min!
3. *Menuetto lastenkammarissa* (Moderato con moto) – Menuett i barnkammaren
4. *Juna kiittää ohitse* (Allegro molto) – Tåget ilar förbi
5. *Poikien sotamarssi* (Ilman tempomerkintää) – Gossarnes krigsmarsch
6. *Mustin hautajaiset* (Grave) – Mustis begravning
7. *Kylän pelimanni* (Allegretto) – Spelmannen i byn
8. *Venelaulu* (Moderato tranquillo) – Barcarole
9. *Mummo kertoo* (Moderato) – Mormor berättar
10. *Leikin pyörteessä* (Allegro molto e scherzando) – I lekens virvel

Sävellysaika 1899 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8 (osat nro 1 ja 2)

Ensijulkaisu *Lasten maailmasta* = *Från barnavärlden I Vihko* 1899 Wasenius KFW25 ja *Lasten maailmasta* = *Från barnavärlden II Vihko* 1901 Wasenius KFW73

Lisäjulkaisut *Lasten maailmasta* = *Från barnavärlden* = *Aus der Kinderwelt I, op. 31* 19–? Lindgren AEL807 ja *Lasten maailmasta* = *Från barnavärlden* = *Aus der Kinderwelt II, op. 31* 19–? Lindgren AEL808 (lukuisia lisäpainoksia, joista osa Westerlundin kustantamana); *Från barnavärlden, Op. 31 Heft I* 1923 Nordiska Musikförlaget NMS208; *Från barnavärlden, Op. 31 Heft II* 1923 Nordiska Musikförlaget NMS209; *Lasten maailmasta* = *Från barnavärlden, op. 31* 1978 Edition Fazer FM06153-1 (lisäpainokset 1981 ja 1988); *Lasten maailmasta op. 31* 1993 Zen-on Music ISBN 4-11-161651-8, Zen-on Y824E

Sovitukset Mandoliinit (2) (Otto Ehrström) *Kodin mandoliinikoulu 6. vihko* 1953
Piano ja kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE10807 (osat 2, 3 ja 5)
Piano, viulu ja sello (Josef Móró) *Finnish Works for Piano Trio* 2005 (osa nro 2)
Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) *Poikien Marssi* Smp21554 (partituuri ja äänilehdet osasta nro 5)

Pianosarjasta tunnetaan käsikirjoituksena vain kaksi osaa. Ne sijaitsevat vuodelta 1888 peräisin olevien käsikirjoitusten joukossa, mutta voivat olla hiukan myöhäisempiä. Molemmissa nimitykset ovat suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi. Liisa Merikannon nuottikirjassa I olevassa ensimmäisen vihkon kappaleessa on omistus ”Liisa Merikannolle säveltäjältä 189[9]”.

Sarjan innoittajana on voinut olla yleisen lasten elämään kohdistuneen kiinnostuksen lisäksi Merikantojen oma lapsi. Aarre syntyi vuonna 1893 ja oli vuosisadan vaihteessa epäilemättä jo tutustunut pianonsoiton alkeisiin. Opusta on myyty nuottina hyvin, mistä todistavat uudet ja uudet painokset vuosikymmenien kuluessa. Konserteissa sarjan osia ei kuitenkaan ole kuultu kuin muutaman kerran Merikannon itsensä soittamana.

Molemmat vihkot otettiin vastaan tyytyväisyydellä, eihän vastaavaa materiaalia ollut kukaan Suomessa ehtinyt vielä liiemmin säveltää. ”*Lasten maailmasta I:n vihko on ilahduttava uutuus. Ahke-*

ra säveltäjä on niissä aukaissut meille aivan uuden alan, jolla on suuri merkityksensä. Ne ovat aivan helppoja, pienokaisten soittokyvyn ja käsityksen mukaan sovitettuja piaanokappaleita, jotka siinä maailmassa, jolle ne ovat aiotut, tulevat herättämään suurta riemua. Vihko sisältää viisi eri-aiheista kappaletta, kaikki tietysti 'programmimusiikkia', niinkuin lapsille tulee olla (...) Sen enempi vihkosta kehumatta sanomme, että se on ostettava jokaiseen soitantoa harrastavaan kotiin.” (Uusi Suometar 29.10.1899) ”Merikannon 'Lasten maailmasta', pieniä kappaleita pianolle, on yhtä hauska ja hyödyllinen kuin ensimmäinenkin vihko samoja miellyttäviä tekeleitä. Hra Merikanto on tällä kokoelmallaan, jota toivon hänen vielä jatkavan, tehnyt todellisen palveluksen pienille soiton harrastajille. (...) Erittäin tahdomme huomauttaa kappaleesta 'Mummo kertoo', joka samalla kun se on helposti soitettava, on varsin arvokas musikaalinen kuvaus.” (Evert Katila, Uusi Suometar 24.12.1901)

Päivälehdessä kriitikko ”J. K.” kirjoitti toisesta vihkosta pitkän ja perusteellisen arvion, jollaista harvemmin sai mikään ”aikuisillekaan” suunnattu pianonuotti. ”Niinkuin luonnollista, on kysymyksessä oleva kokoelma kirjoitettu jonkin verran vaikeammaksi kuin edellinen vihkonen, joten se tulee täydellisesti täyttämään tarkoituksensa edellisen vihkon jatkona. Sisältökin on varsin arvokas ja suositeltava, muistuttaen paljon Schumannin pieniä sävelmaalauksia. (...) Mummo kertoo ja Leikin pyörteessä ovat kokoelman paraimmat jotka kunnialla täyttävät paikkansa vaikka konserttiohjelmassa. Sattuvasti hra Merikanto kuvaa mummon rukkinsa ääressä kertomassa vanhoja muistojaan, joihin innostuneena hän rukkinsakin unhottaa. Leikin pyörteessä taas luulee kuulevansa tusinan lapsia, jotka vanhempainsa poissa ollessa heittävät kuperkeikkaa ja pitävät sellaista mellakkaa, että 'lasten päällä' olevan palvelijattaren täytyy hätäntyneenä huutaa 'akta möblerna!' Eipä paljon nauramatta voi kuunnella mainittua onnistunutta sävellystä, joka varmaankin tulee nuorten soittoniekkain yleisen ihailun esineeksi.” (Päivälehti 25.1.1902)

Keski-Savo uutisoi alkuvuodesta 1906 Savonlinnan soittokunnan kansankonserteista, joiden ohjelmassa on ollut myös tämä Merikannon pianosarja. Mitään mainintaa sovittajasta ei lehdistä ollut, mutta kuvauksen perusteella soittokunta selvisi urakasta hyvin: ”Lasten maailmasta oli oikea ilonumero nuorille kuulijoille, eikä ollut ilahduttamatta vanhempakaakaan. (...) Siinä on palasia oikein osattua sievää lapsimaailman elämän musiikkia taiteellisestikin hausassa muodossa.” (Keski-Savo 16.1.1906) Mitään dokumentteja tästä sovituksesta ei tunneta. Karl Johan Wasaman yhdestä osasta tekemä sovitukset lienee eri asia.

Waseniuksen ja Lindgrenin julkaisujen kannet ovat täysin erilaiset, samoin Fazerin vuoden 1978 laitoksessa.

Neljä laulua – Fyra sånger, op. 32

Mä lykkään purteni laineillen, op. 32, nro 1

Mä lykkään purteni laineillen ja järven poikki sen ohjaan – Jag skjuter jullen från stranden

Lauluääni ja piano

Allegretto moderato

- Teksti Eino Leino (*Kevättervehdys Kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlan johdosta Mikkeliissä* 1897)
- Sävellysaika kesä 1898 Orjainniemi, Taipalsaari
- Käsikirjoitus Ei tunneta
- Ensijulkaisu *Neljä laulua – Fyra sånger* 1898 Wasenius KFW10
- Lisäjulkaisu *Neljä laulua – Fyra sånger* 190–? Lindgren AEL10; *Neljä laulua I, op. 32* 190–? Lindgren AEL1017; *Fyra sånger I – Neljä laulua I, op. 32* 19–? Westerlund W11017; *Fyra sånger I, Op. 32 N:r 1-4* 1924 Nordiska Musikförlaget NMS245 (Edition Musica N:r 106); *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Mä lykkään purteni laineillen, op. 32, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1829

Opuksen laulujen käsikirjoitukset ovat kadoksissa, mutta Liisa Merikannon nuottikirjassa I on seuraava omistuskirjoitus ”Muisto kesästä 1898 Orjainniemen torpassa. Liisa Merikannolle säveltäjältä 1898”. Orjainniemen torppa sijaitsi Taipalsaaren kunnassa Lappeenrannan pohjoispuolella Pien-Saimaan rannalla.

Lehtimainosten perusteella opus ilmestyi kauppoihin syyskuussa 1898. Leinon runo on kirjoitettu vuonna 1895.

Nimimerkki ”R. F.” eli Richard Faltin kirjoitti opuksesta perusteellisen arvion: ”Nyt ilmestyneet laulut ovat uusi todistus hra Merikannon suuresta taidosta kirjoittaa miellyttäviä pieniä lauluja. Kaikki mitä hra M. kirjoittaa on soinnukasta ja melodiat miellyttäviä kuitenkin olematta jokapäiväisiä. (...) Äsken ilmestyneistä annamme ensi sijan laululle ‘Se, qvisten skälfver’ (A. Petöfi). Se on hienolla inspiratsioonilla ja lämmöllä seipetty ja varmaan laskettava hra M:n kauniimpien sävellyksien joukkoon.” (Uusi Suometar 9.9.1898)

Laulun todennäköisesti varhaisin julkinen esitys oli Aino Acktén konsertissa 14.9.1898 Palokunnantalolla Helsingissä.

Se, kvisten skälver, op. 32, nro 2

Se, kvisten skälver, för en fågel där sig satt – Se, qvisten skälfver – Kas, oksa värähtää (Kas, oksa värähtää, kun istuu lintunen)

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	Sándor Petőfi (alkuperäinen runo 1845), Jussi Snellman (suomennos), ”K. F. R.” (ruotsinno 1879)
Sävellysaika	kesä 1898 Orjainniemi
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 125 (Zina Troupp)
Ensijulkaisu	<i>Neljä laulua – Fyra sånger</i> 1898 Wasenius KFW10
Lisäjulkaisut	<i>Neljä laulua – Fyra sånger</i> 190–? Lindgren AEL10; <i>Neljä laulua I, op. 32</i> 190–? Lindgren AEL1017; <i>Fyra sånger I – Neljä laulua I, op. 32</i> 19–? Westerlund W11017; <i>Fyra sånger I, Op. 32 N:r 1-4</i> 1924 Nordiska Musikförlaget NMS245 (Edition Musicalia N:r 106); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Suuri toivelaulukirja 13</i> 1996; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Kas, oksa värähtää, op. 32, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1830
Sovitukset	Kamariorkesteri (Eero Koskimies tai Ahti Sonninen) YLE8214 <i>Lauluääni 110 kitaralaulua</i> 1959

Laulun ainoa tunnettu käsikirjoitus on siisti kaksisivuinen nuotinnos, joka saattaa olla Oskar Merikannon omakätisesti tekemä. Käsikirjoitus kuuluu tullihallituksessa työskennelleen ZINAIDA (ZINA) TROUPPIN (Trup, 10.10.1882–21.10.1968) kokoelmaan Kansalliskirjastossa. Hänen mahdollisista yhteyksistään Oskar Merikantoon ei ole mitään tietoa.

Aino Ackté lauloi laulun Merikannon säestämänä konsertissaan Yliopiston juhlasalissa 8.9.1898 eli nuotin ilmestymisen aikoihin. Nimimerkki ”K” oli vaikuttanut enemmän sävellyksestä kuin esityksestä: ”*Stor lycka gjorde hr Merikantos ‘Se, kvisten skälfver’, en ny, melodiös sång af den produktive tonsättaren. Här gaf fröken Achté nästan för mycket af det goda och prestationen blef något tungt, så varma än de musikaliska föredragsaksenterna voro.*” (Nya Pressen 9.9.1898)

Petőfin runon ruotsinno julkaistiin ensimmäisen kerran sanomalehti Åbo Underrätterlserin numerossa 158 14.6.1879. Kääntäjäksi mainittiin nimimerkki ”K. F. R” ja runon kirjoitusvuodeksi 1845. Alkuperäistä runoa ei ole pystytty tunnistamaan.

JUSSI SNELLMAN (28.6.1879–25.4.1969) oli suomalainen näyttelijä, kirjailija ja kääntäjä, jota käytännössä kaikki suomalaiset nuotinkustantajan työllistivät suomennostöillä.

Hän kulkevi kuin yli kukkien, op. 32, nro 3

Hän kulkevi kuin yli kukkien, hän käy kuni sävelten siivin – Hon vandrade som över blomstervång

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti Eino Leino (*Yökehrääjä* 1897)

Sävellysaika kesä 1898 Orjainniemi

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Neljä laulua – Fyra sånger* 1898 Wasenius KFW10

Lisäjulkaisut *Neljä laulua – Fyra sånger* 190–? Lindgren AEL10; *Neljä laulua I, op. 32* 190–? Lindgren AEL1017; *Fyra sånger I – Neljä laulua I, op. 32* 19–? Westerlund W11017; *Fyra sånger I, Op. 32 N:r 1-4* 1924 Nordiska Musikförlaget NMS245 (Edition Musicalia N:r 106); *Kauneimmat yksinlaulut 1* 1976; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Hän kulkevi kuin yli kukkien, op. 32, nro 3* 2016 Edition Tili ET1831

Laulun todennäköisesti varhaisin julkinen esitys oli Tampereella 2.2.1899, missä ARVI LINDROOS (6.2.1877–?) tulkitsi sen osana kapellimestari Westerlindille järjestettyä tukikonserttia. Lindroos lauloi laulua myös omissa konserteissaan mm. 28.2.1899 Jyväskylässä.

Bygatan utför, op. 32, nro 4

Bygatan utför gång på gång, ledssagad av cittra och sång – Kylän tiellä (Käyn tietä mä kylähän päin, soi mustalaissoitto nyt näin)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	Sándor Petőfi (alkuperäinen teksti 1844), Jussi Snellman (suomennos), ”K. F. R.” (ruotsinnos 1879)
Sävellysaika	kesä 1898 Orjainniemi
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Neljä laulua – Fyra sånger</i> 1898 Wasenius KFW10
Lisäjulkaisut	<i>Neljä laulua – Fyra sånger</i> 19–? Westerlund W11017; <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Suuri toivelaulukirja 12</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Kylän tiellä, op. 32, nro 4</i> 2016 Edition Tilli ET1832
Sovitukset	Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203; (Jorma Laurila) SUOSIO1686 Lauluääni ja kamariorkesteri (Ilkka Kuusisto) YLE11386; HKO2703 Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923

Nimimerkki ”R. F.” eli Richard Faltin piti tästä laulusta: ”Viimeinen laulu sarjasta ‘Bygatan utför’ (A. Petőfi) eroaa melkoisesti edellisistä, mutta on sekin sangen intressantti, surunvoittainen mutta samalla hurja. Se soveltuu erittäin hyvin tenoorille.” (Uusi Suometar 9.9.1898)

Todennäköisin varhaisin laulun julkinen esitys oli Arvi Lindroosin konsertissa Tampereen kaupungintalon juhlasalissa 1.11.1898, missä säestäjänä toimi Ilmari Krohn. Helsingissä laulu kuultiin ehkä vasta 10.3.1901 Hilda Castegrenin konsertissa.

Petőfin runon ruotsinnos julkaistiin ensimmäisen kerran sanomalehti Åbo Underrättelserin numerossa 166 22.6.1879. Kääntäjäksi mainittiin ”K. F. R” ja runon kirjoitusvuodeksi 1844. Alkuperäistä runoa ei ole pystytty tunnistamaan.

HILDA CASTEGREN (os. Sjöberg, 18.3.1864–24.9.1945) oli ruotsalainen näyttelijä ja laulaja. ILMARI KROHN (8.11.1867–25.4.1960) oli suomalainen säveltäjä, kirkkomuusikko ja musiikkitieteilijä.

Valse lente, op. 33

Piano

Tranquillamente

Tekstit	Kari Tuomisaari ("Aika rokokoon ja pitsiliinain"), Aapo Similä ("Keväthaave")
Sävellysaika	kesä 1898 Orjainniemi
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Valse lente</i> 1898 Helsingfors Nya Musikhandel 4
Lisäjulkaisut	<i>Valse lente</i> 19–? Fazerin musiikkikauppa HNM167; <i>Valse lente</i> 19–? Fazerin musiikkikauppa FM167, FM00167-7 (useita lisäpainoksia Suomessa ja Ruotsissa); <i>Finlandia VII</i> 1939; <i>Valse lente</i> 1958 Hansen 19268; <i>Piano album</i> 1991; <i>Suosittuja pianosävellyksiä</i> 1996; <i>Suomalaista toiveohjelmistoa pianolle</i> 1996; <i>Finlandia : Suomalaisia pianokappaleita</i> 1998; <i>Valse lente, op. 33</i> 2016 Edition Tilli ET747
Sovitukset	Huilu ja piano (Aino Pietiläinen 1989) <i>Hilpeä huilu 2</i> 1989; (Ossi Kallioinen ja Pentti Hildén) <i>The spirit of the fortress</i> 2002 (CD-julkaisussa) Jousiorkesteri (Jorma Panula) KK Coll 808 (Fimic) Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt 2.10.1959) YLE141B; (Jorma Panula) SUO-SIO1600 Kitara (Seppo Siirala) <i>Souvenir : Finnish Romantic Miniatures for Guitar</i> 1999 Klarinetti ja piano <i>Suomalainen klarinettikokoelma 1900-60</i> 2017 Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja 17</i> 2003 ("Aika rokokoon ja pitsiliinain") Orkesteri (Oskar Merikanto); (J. Rauttenbacher) 19–? Fazerin musiikkikauppa FM962, käsikirjoitus KK Ms Mus 163:1 (Fazer); (Arthur Fuhrmann) HKO2134, HKO3011; (Atso Almila 1987) <i>Valse lente</i> 1989 Elvis 311 Piano, viulu ja sello (Josef Móró) <i>Finnish Works for Piano Trio</i> 2005 Puhallinkvintetti (Arthur Fuhrmann) MF9511, julkaissut Artemusa Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) SmP Salonkiorkesteri (Knud Lindhard) <i>Valse lente</i> 1921 Helsingfors Nya Musikhandel HNM962, käsikirjoitus KK Ms Mus 163:1 (Fazer); (Max Rhode) <i>Valse lente</i> 1927 Benjamin AJB8778 (Lyra No 3669) Urut (Johann Tilli) <i>Valse lente Op. 33</i> 2018 Edition Tilli Viulu ja piano (Willy Burmester 1901) <i>Valse lente</i> 1901 Fazerin musiikkikauppa FM45; <i>Valse lente</i> 1901 Breitkopf & Härtel; <i>Valse lente</i> 190–? Breitkopf & Härtel Edition Breitkof No2578, VA2578; <i>Suomalaisia viulusävellyksiä</i> 1983

Alkuperäisen pianokappaleen käsikirjoitusta ei tunneta, mutta orkesterisovituksen käsikirjoitus on otsikoitu "Valse lente. / par / Oskar Merikanto / Partitur", ja se sisältää todennäköisesti Merikannon omakätisen partituurin lisäksi orkesteriäännet Knud Lindhardin sovituserkinnöin. Samaisessa käsikirjoitusaineistossa on myös Josef Rauttenbacherin tekemän orkesterisovituksen äänilehdet (eivät Merikannon käsialaa) sekä äänilehdet mahdollisesti Merikannon omakätiseen sovitukseen salonkiorkesterille. Lokakuussa 1901 julkaistusta Willy Burmesterin tekemästä sovituksesta viululle ja pianolle ei sen sijaan ole säilynyt käsikirjoitusaineistoa.

Kansalliskirjastossa säilytettävässä Liisa Merikannon nuottikirjassa I olevassa kappaleessa on lyijykynällä lisätty maininta "Orjainniemen torpassa 1898". Merkintä on sikäli yllättävä, että sopimus sävellyksestä allekirjoitettiin jo 31.5.1898. Mahdollisesti sopimus tehtiin etukäteen ja kesäistä sä-

veltämistyötä pidettiin varmana. Merikannolle maksettiin tavanomainen 75 markan (360 euron) suuruinen palkkio, mikä nuotin myöhempää suosiota ajatellen oli varmasti taloudellisesti kustantamon parhaita koskaan tekemiä sopimuksia.

Painettu nuotti ilmestyi kauppoihin syyskuussa 1898. Ensimmäiset kommentit olivat lyhyitä ja korostivat sävellyksen helppoutta: ”*Herr M:s Valse lente är en behaglig tonmålning samt lättspelad.*” (Alarik Ugglä, Hufvudstadsbladet 17.9.1898)

Mahdollisesti ensimmäisen kerran valssi kuultiin kreivitär Ebeth Mörnerin konsertissa 6.11.1898, kun säestäjänä toiminut Merikanto soitti sen ylimääräisenä: ”*Hr Merikanto (...) medvärkade äfven med tre musikaliskt utförda klaverkompositioner af sig själf. Bland dessa syntes oss valsen à la Chopin samt en Valse lente, som hr M gaf öfver programmet, mest framstående genom sin eleganta musikaliska tournure.*” (Nimimerkki ”X”, Hufvudstadsbladet 7.11.1898) Willy Burmesterin sovitus kuultiin kansankonsertissa 2.4.1901. Alarik Ugglä oli vaikuttunut: ”*Till gengäld för det kraftiga bifallet utförde hr Burmester, förträffligt ackompanjerad af tonsättaren, Merikantos melodiska Valse lente, transkriberad för violin af hr B. Den tilltalande kompositionen återgafs förtjusande fint och måste gifvas da capo.*” (Hufvudstadsbladet 3.4.1901)

Merikannon orkesterisovitus on ilmeisesti tehty hieman myöhemmin, sillä mainintoja teoksen esityksistä orkesterilla alkaa esiintyä vasta 1909-1910. Sovitusta ja sen taustaa ei ole tarkemmin tutkittu.

Opusnumeroa 33 ei ennen sotia käytetty *Valse lentin* yhteydessä missään julkaisuissa, eikä se ole vielä kukaan yleistynyt. Tästä ”Hitaasta valssista” tuli Merikannon suurin myyntimenestys, ei vähiten lukuisten eri sovitusten ansiosta. Yrjö Suomalaisen kertoman mukaan sävellyksestä oli jo 1940-luvun loppuun mennessä otettu sata painosta, yhteiseltä painosmäärältään noin 100 000 kappaletta. (Suomalainen 1949, s. 133-134) Ensijulkaisu oli ollut vain 300 kpl.

Aapo Similän teksti ”Keväthaave” (Kuule kuinka valssin sävel soi) on julkaistu sodanaikaisessa lauluvihkosessa *Päivän lauluja 3-4 1944* (Helsinki : Kirjamies, 1944). Sanojen yhteydessä on viitattu *Valse lentin* melodiaan.

KARI TUOMISAARI (16.4.1934–) on sanoittaja, säveltäjä ja muusikko. AINO PIETILÄINEN on huilisti ja pedagogi. ATSO ALMILA (13.5.1953–) on kapellimestari, säveltäjä ja sovittaja. MAX RHODE (27.11.1884–1945) oli saksalainen säveltäjä ja sovittaja.

Uusia lauluja, op. 34

Neue Lieder

Nyt ja sitten, op. 34, nro 1

Astele armas pienoinen, äitisi ohjaa lastaan – Jetzt und eins (Mutig nur, mein kleiner Wicht)

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	J. H. Erkko (<i>Uusia runoelmia</i> 1885), saksannoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	1898 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Uusia lauluja – Neue Lieder</i> 1899 Helsingfors Nya Musikhandel HNM9
Lisäjulkaisut	<i>Lauluaarteita Vihko II</i> 1939; <i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Nyt ja sitten, op. 34, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1833
Sovitukset	Lauluääni <i>112 kitaralaulua</i> 1964

Laulun *Nyt ja sitten* todenäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Elna Kurténin konsertissa 7.12.1898 Yliopiston juhlasalissa. Nimimerkki ”R. F.” eli Richard Faltin arvioi laulua näin: ”*Yksi uusi laulu myös ansaitsee mainitsemista, nim. Merikannon julkaisematon ‘Nyt ja sitten’.* *Se on soinnukas ja melodinen, kuten kaikki hra M:n laulut, ja toivomme vaan, että se pian julaistaan, jotta se pääsisi laajemmalle leviämään.*” (Uusi Suometar 8.12.1898) Faltinin toiveesta päätellen painettu nuotti ei ollut vielä ehtinyt kauppohin. Lehtimainoksista päätellen nuotti tulikin myyntiin vasta joulun alla 1899. Syytä viivästykseen ei tiedetä, mutta mahdollisesti se on yhteydessä siihen, että kustannussopimuksin on allekirjoitettu vasta 15.11.1903.

Elna Kurténin lisäksi kreivitär Aina Mannerheim esitti tätä laulua vuoden 1899 konserteissaan, ensimmäisen kerran 25.3.1899. Kriitikot antoivat aatelisten laulajan konserteille merkittävästi palstatilaa ja Merikantokin sai siinä sivussa myönteistä huomiota: ”*Äfven Merikantos ‘Nyt ja sitten’ sjöngs utmärkt stiltrogen, just så naivt enkelt, med en dragning åt backfischsentimentalitet, som sångens karaktär fordrade.*” (Karl Flodin, Aftonposten 27.3.1899) Sibelius-museon kokoelmassa on painetun nuotin kappale, jonka kannessa on punaisella musteella teksti ”*Åt Grefvinnan Aina Mannerheim med hjärtligt tack för första utförandet af ‘Nyt ja sitten’.* *Högaktningsfullt Oskar Merikanto 18. XII 99*”. Sibelius-Akatemian kirjastossa on painetun nuotin kappale, jonka kannessa on säveltäjän omistuskirjoitus ”*Aino Achtälle ystävällinen tervehdys säveltäjältä 19 1/I 00*”. Merikanto otti näin huomioon kaksi aikakauden merkittävää laulajatarta pian nuotin ilmestymisen jälkeen. Emme tiedä, saiko myös todellisen ensiesityksen laulanut Elna Kurtén vastaavan tervehdyksen.

Erkon runo on kirjoitettu Münchenissä 19.4.1885.

ELNA DE PRADO (os. Kurtén, 9.4.1873–30.7.1961) ja AINA MANNERHEIM (os. Ehrnrooth, 17.7.1869–5.1.1964) olivat suomalaisia laulajia.

Vallflickan, op. 34, nro 2

Lätt över kullar och fält, springer jag kapp med små lammen – Wallflickan – Das Hirtenmädchen
(Leicht über Hügel und Au)

Lauluääni ja piano
Moderato con spirito

Teksti	Thekla Knös (<i>Dikter</i> 1852), saksankielisen käännöksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	1898 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Uusia lauluja – Neue Lieder</i> 1899 Helsingfors Nya Musikhandel HNM9
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Vallflickan</i> , op. 34, nro 2 2016 Edition Tilli ET1834

Laulun esitti todennäköisesti ensimmäisen kerran julkisesti Pauline Baltscheffsky konsertissaan 26.9.1899 Yliopiston juhlasalissa Merikannon toimiessa säestäjänä. Kriitikot eivät pitäneet laulua erityisen onnistuneena: ”*Vallflickan, den andra nya sången af den flitige tonsättaren, syntes oss ej stå på samma höjd i sin art, men den var dock frisk och täck och ackompagnement vårligt målande.*” (Karl Flodin, Aftonposten 27.9.1899) – ”(...) *en smula för obetydlig i sångstämman och skrifven nästan mera för ackompanjemangets skull.*” (G. M., Nya Pressen 27.9.1899) Todennäköisesti esiintyjäkin luki nämä huomiot tarkasti, sillä hieman myöhemmistä konserteista *Vallflickan* jäi pois.

THEKLA KNÖS (17.5.1815–10.3.1880) oli ruotsalainen kirjailija, runoilija ja kääntäjä. PAULINE VON BEHR (os. Baltscheffsky, 24.3.1876–13.4.1950) oli suomalainen laulajatar.

Kyynel, op. 34, nro 3

Lapsen kyynel kirkkahin, äidin rinnoilla – Die Thräne (Kindlein an der Mutter Brust)

Baritoni tai altto ja piano

Andantino

Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881)
Sävellysaika 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu *Inhemska toner* 1888
Lisäjulkaisut *Uusia lauluja – Neue Lieder* 1899 Helsingfors Nya Musikhandel HNM9; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Kyynel, op. 34, nro 3* 2016 Edition Tilli ET1835

Ainoassa tunnetussa käsikirjoituksessa on lauluääni merkitty tarkasti. Otsikkona on ”13. Kyynel / Oskar M-o”. Oletusta sävellysajasta ja -paikasta tukee se tosiasia, että laulu julkaistiin ensimmäisen kerran jo samana vuonna 1888 kokoelmassa ”*Inhemska toner*”. Merikanto myös mainitsee säveltäneensä tämän laulun J. H. Erkolle Leipzigissa 25.8.1888 kirjoittamassaan kirjeessä: ”*Olen säveltänyt lauluistasi ‘kyyneleen’, ‘Lapsen kyynel kirkkahin’ j.n.e.*” (KK Coll 148:6)
Kriitikoilla oli tuohon aikaan mahdollisuus paneutua harvakseltaan ilmestyneisiin kotimaisiin nuottijulkaisuihin, joten nimimerkki Bis saattoi löytää kolme painovirhettäkin Merikannon laulusta: ”*Häftet, som är tryckt å Nya Pressens tryckeri, är ganska prydligt, ehuru något stort till formatet. Noterna äro tydliga. I Merikantos sång ‘Kyynel’ ingor i fjerde, åttonde och tionde takten ett obetydligt tryckfel.*” (Helsingfors Dagblad 4.12.1888)

Aikakauden laulajiin ei *Kyynel* näytä tehneen vaikutusta, eikä lehdistä ole löytynyt mainintaa yhdenkään tunnetun laulajan julkista esitystä. Viipurissa järjestettiin 18.5.1900 iltamat ”varattomien ylioppilaskokelaitten hyväksi” ja myös *Kyynel* oli ohjelmassa. Sen tulkitsijaa ei mainoksessa kuitenkaan mainita. Erkon runo kuuluu kokonaisuuteen *Paimenelta*, jossa se on otsikoton runo nro 19. Runo on kirjoitettu vuosina 1870–1872.

[Opuksena 35 on esiintynyt joskus sama *Valse à la Chopin* kuin op. 6, nro 5.
Opusnumero 35 ei ole tässä luettelossa missään käytössä.]

Den enda stunden, op. 36, nro 1

Allena var jag, han kom allena – Ainut hetki (Mun yksin ollen hän saapui yksin)

Lauluääni ja piano

Poco Andante

Teksti	Johan Ludvig Runeberg (<i>Dikter : Andra häftet</i> 1833), suomennos Ilta Koskimies
Sävellysaika	kesä 1899 Nuijamaan Koivula
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Lauluja – Sånger</i> 1899 Lindgren AEL189
Lisäjulkaisut	<i>Tre sånger Op. 36</i> 19–? Lindgren AEL1018; <i>Kolme laulua – Tre sånger Op. 36</i> 19–? Westerlund AEL1018, REW1018 (useita lisäpainoksia); <i>Tre Sånger Op. 36</i> 1924 Nordiska Musikförlaget NMS248 (Edition Musicalia N:r 109); <i>Vänrikki Stoolin tarinat I</i> 2003 (ruotsin- ja suomenkielinen teksti); <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Den enda stunden</i> , op. 36, nro 1 2016 Edition Tilli ET1836 (vain suomenkielinen teksti)
Sovitukset	Kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE10808

Kesän 1899 satoa olevan opuksen 36 ensipainoksen otsikkona on yksinkertaisesti ”Lauluja pianon säestyksellä. Sånger med piano-accompagnement”. Liisa Merikannon nuottikirjassa I olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistus ”Liisalle muistoksi kesästä 1899” ja lyijykynällä tehty lisäys ”Saimaan kanavalla”. Sibeliuksen Akatemian kirjaston arkistossa on painetusta nuotista kappale, jonka kannessa on omistusteksti ”Aino Achtälle ystävällinen tervehdys Säveltäjältä 19 1/I 00”. Painettu nuotti ilmestyi kauppoihin joulun alla 1899.

Laulun esitti todennäköisesti ensimmäisen kerran julkisesti Pauline Baltscheffsky konsertissaan 26.9.1899 Yliopiston juhlasalissa Merikannon toimiessa säestäjänä. Mainoksissa todettiin laulun olevan ”uusi”. Kriitikko Karl Flodin piti kuulemastaan: ”*Den enda stunden utmärkte sig för en varm, fördjupad känsla, enkelhet, sanning och fängslande rika modulationer. Komponisten har skapat sången i ett mycket lyckligt ögonblick och vi skänka den obetingadt priset framom hr Merikantos alla förut komponerade sånger. Den sista melodiska frasen (vid orden ‘den ljufva stunden’) skulle man dock önskat än värtaligare och ädlare i hållning.*” (Aftonposten 27.9.1899)

Runebergin teksti on runo nro 24 kokonaisuudesta *Idyll och Epigram*.

Kottarainen, op. 36, nro 2

Kottarainen se murhelintu, jota harvasti mainitaan – Murhelintu – Staren (Stare liten gråa fågeln, som man knappast nämt en gång)

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	J. H. Erkko (<i>Runoelmia ja ajatelmia</i> 1899), Nino Runeberg (ruotsinno)
Sävellysaika	kesä 1899 Nuijamaan Koivula
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Lauluja – Sångar</i> 1899 Lindgren AEL189
Lisäjulkaisut	<i>Tre sånger Op. 36</i> 19–? Lindgren AEL1018; <i>Kolme laulua – Tre sånger Op. 36</i> 19–? Westerlund AEL1018, REW1018 (useita lisäpainoksia); <i>Tre Sångar Op. 36</i> 1924 Nordiska Musikförlaget NMS248 (Edition Musicalia N:r 109); <i>Kauneimmat yksinlaulut I</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 5</i> 1983; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Cantus 2</i> 2012; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Kottarainen, op. 36, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1837
Sovitukset	Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203 <i>Lauluääni Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911, 1921; <i>Suomen partioväen laulukirja</i> 1917 Naiskuoro (Oskar Merikanto?) <i>Naisäänisiä lauluja 10</i> 1906 Piano (Erkki Melartin 1928) <i>Suomalaisia pianosävellyksiä nuorisolle</i> 1928 Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923 Viulu ja kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1688

Sittemmin varsin suosituksi tulleen laulun ensimmäinen julkinen esitys näyttää olleen Tampereen Työväenopiston Soitannollis-dramaattisen iltaman 2.3.1900 ohjelmassa, missä sen tulkitsi Eino Jernberg (myöhemmin Rautavaara) Ilmari Krohnin säestyksellä.

Erkon runon nimi on *Murhelintu*, mutta ehkä se on kuulostanut Merikannosta laulun nimeksi turhan synkältä ja hän – tai kustantaja – otti otsikon alkusanoista. Erkon runo on kirjoitettu vuonna 1899.

EINO RAUTAVAARA (vuoteen 1901 Jernberg, 14.3.1876–7.8.1939) oli suomalainen oopperalaulaja.

Soi vienosti murheeni soitto, op. 36, nro 3

Kun ärjyivät rannan hyrskyt, niin kantelo vienosti soi – Klagan (När böljorna röto mot stranden)

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti	Heikki Ansa (<i>Nyky aika</i> 11-12/1898), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1899 Nuijamaan Koivula
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Lauluja – Sångar</i> 1899 Lindgren AEL189
Lisäjulkaisut	<i>Tre sånger Op. 36</i> 19–? Lindgren AEL1018; <i>Kolme laulua – Tre sånger Op. 36</i> 19–? Westerlund AEL1018, REW1018 (useita lisäpainoksia); <i>Tre Sångar Op. 36</i> 1924 Nordiska Musikförlaget NMS248 (Edition Musicalia N:r 109); <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Suuri toivelaulukirja 1</i> 1976; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Soiva laulutunti</i> 1997; <i>Suuri toivelaulukirja 1-3</i> 2002; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Hopeinen laulukirja</i> 2010; <i>Suomalaisia lauluja</i> 2012; <i>Cantus 2</i> 2012; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Soi vienosti murheeni soitto, op. 36, nro 3</i> 2016 Edition Tilli ET1838
Sovitukset	Kantele (Paul Salminen 1923); (Helli Syrjäniemi) <i>Sovituksia kanteleelle</i> 1989; <i>Sovituksia kanteleelle III</i> 1999; <i>Soipa kieli</i> 2008 Kosketinsoitin <i>Suosikkisävelmät LP-levyltä Pohjolan yössä</i> 1982 Lauluääni <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>104 kitaralaulua</i> 1952; <i>Opistojen laulukirja</i> 1961; <i>Ikivihreät laulut</i> 1981; <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>Sininen laulukirja</i> 1995; <i>Uusi kultainen laulukirja</i> 2000; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008; <i>Pieni toivelaulukirja 3</i> 2017 Lauluääni ja kantele <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 4</i> 1998 Lauluääni ja orkesteri (Arthur Fuhrmann) HKO2984, MF8399 Orkesteri (Arthur Fuhrmann) <i>Itkevä huilu</i> 1985 Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) SmP Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi I</i> 1923 Sekakuoro (Lauri Takanen) <i>Lauri Takasen pienimuotoisia kuorosävellyksiä ja -sovituksia</i> 2014 Sopraano ja viihdeorkesteri (Veikko Huuskonen) MF10273 Viulu ja piano (Sulo Hurstinen, 1913?) <i>Merikanto-Album</i> 1913

Evert Katila esitteli tuoreen nuotin myönteisesti: ”*Paljon miellyttää minua myös Heikki Ansaan sanoihin sävelletty ‘Soi vienosti murheeni soitto’ sydämellisellä sävelellään, vaikka se ei olekaan yhtä omaperäinen kuin edellinen* [Den enda stunden]. *‘Kottarainen’ on vihon täytteenä varsin paikallansa.*” (Uusi Suometar 12.12.1899)

Jostain syystä eivät laulajat kuitenkaan tuoreeltaan tarttuneet lauluun, joten se sai ensiesityksensä vasta 8.2.1901 Alexandra Ahngerin konsertissa. Konserttia etukäteen nimimerkillään ”O” mainostanut Merikanto tiesi kertoa lehden lukijoille, että kyseessä on laulu ”jota ennen ei ole esitetty” (Päivälehti 8.2.1901). Nimimerkki ”J. K.” oli vaikuttanut: ”*Paljon hyvää ja kaunista tässä konsertissa esitettiin, joista mainitsen ainoastaan Merikannon ihanan, melodiallisen ja tunnelmarikkaan sävellyksen ‘Soi vienosti murheeni soitto’, joka oli toistettava, ja joka epäilemättä tulee löytämään ystäviä kaikissa laulunharrastajissa.*” (Suomen Kansa 9.2.1901) Myöskään Päivälehden nimimerk-

ki ”X” ei säästellyt kehujaan: ”*Merikannon surunvoittoinen ‘Soi vienosti murheeni soitto’ laulettiin erittäin kauniisti ja saatiin heti toistaa. Tämä laulu, jolla on hyvin kansanlaulun luonne, on tunnelma rikas ja yksi Merikannon hienoimpia joka ehdottomasti kuulijaan vaikuttaa ja tulee varmaankin olemaan haluttuna numerona laulukonserteissamme. Kauniin sävelen ohella on tässä laulussa helppo ja samalla sangen ihana pianosäestys.*” (Päivälehti 9.2.1901) Ahnger esitti laulua menestyksellä myös myöhemmissä konserteissa mm. Viipurissa, Turussa ja Tampereella.

Todennäköisesti laulu on sovitettu viululle ja pianolle jo ennen kuin Sulo Hurstinen julkaisi oman sovituksensa vuonna 1913. Helsingissä 26.11.1903 järjestetyssä konsertissa yhdysvaltalainen viulisti OLLIE TORBETT ja pianisti MAX FRÖHNERT soittivat Burmesterin sovituksen teoksesta *Valse lente*, op. 33 ja mainoksen mukaan myös laulusta *Soi vienosti murheeni soitto*. Sovituksen tekijää ei tiedetä, eikä Merikannolla ollut konsertin kanssa välttämättä mitään tekemistä. Paul Salminen soitti laulusta kanteleelle tekemänsä sovituksen konsertissaan Ostrobothniassa 21.11.1923. Dokumentteja sovituksesta ei ole löytynyt.

HEIKKI ANSA on todennäköisesti salanimi, jonka käyttäjää tai henkilöllisyyttä ei ole kyetty selvittämään. Nimi ilmestyi lehtiin Nykyajan numerossa 6/1898, jossa julkaistiin hänen runonsa ”Mökkinä”. 7.6.1905 oli virallisessa lehdessä ilmoitus, jonka mukaan ”Maria ja Heikki Dimitrei” olivat ottaneet uudeksi sukunimekseen ”Ansa”. Toukokuussa 1928 valtion säveltaiteellinen lautakunta antoi 5000 markan apurahan pianisti Heikki Ansalle. On tutkimatta, onko näillä tiedonmurusilla mitään yhteyttä runoilija Heikki Ansaan. Merikannon sävelittämä runo julkaistiin joka tapauksessa ensimmäisen kerran Kasimir ja Eino Leinon toimittamassa aikakauslehdessä *Nyky aika* (nro 11-12/1898, s. 408) alkusanojensa mukaisella nimellä ”Kun ärjyivät rannan hyrskyt”. Merikannon tai kustantajan valitsema nimi on kolmannen säkeistön alusta.

ALEXANDRA AHNGER (15.5.1859–9.9.1940) oli suomalainen laulaja ja laulunopettaja. VEIKKO HUUSKONEN (15.10.1930–) on kapellimestari, säveltäjä, sovittaja ja harmonikkataiteilija.

Zwei Klavierstücke, op. 37

Kaksi pianokappaletta op. 37

Fantasie-Mazurka, op. 37, nro 1

Piano

Moderato con moto

Sävellysaika kesä 1899 Nuijamaan Koivula

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Zwei Klavierstücke* 1899 Wasenius KFW32

Lisäjulkaisu *Zwei Klavierstücke, op. 37* 19–? Lindgren AEL32/AEL809

Sovitukset Kamariorkesteri (Leo Funtek 15.5.1915) KK Coll 790.22 (YLE3528); HKO

Liisa Merikannon nuottikirjassa I olevassa ensipainoksen kappaleessa on musteella merkintä ”Liisa Merikanto 1899” ja lyijykynällä tehty lisäys ”Saimaan kanavalla”. Tämän mukaan nämä pianokappaleet olisivat syntyneet samaan aikaan kuin opuksen 36 laulutkin. Ensipainos tuli myyntiin marraskuussa 1899. Nimimerkki ”A. U.” eli Alarik Ugglä esitteli uutuuden näin: ”*Af Merikantos klaverpjäser är den första, Fantasi-Mazurka, en klingande effektrik komposition, och den senare Lied ohne Worte bjuder på en tilltalande, i folkton hållen melodi.*” (Hufvudstadsbladet 24.11.1899)

Kappaleen esityksistä tuoreeltaan Suomessa ei ole löytynyt tietoa, mutta ainakin Yhdysvaltain kiertueellaan kesällä 1900 Merikanto soitti opuksen 37 molempia osia. Syksyllä myös suomalaiset pääsivät näitä kuulemaan, sillä ainakin Pauline Baltscheffskyn konsertissa 15.10.1900 kuultiin molemmat: ”*Herr O. Merikanto, som med öfverlägsen förmåga handlad ackompanjemanget, rön-te mycket framgång med tre pianosoli: Variationer öfver en finsk folkvisa, en effektfull Fantasie-Mazurka och extra en behaglig Lied ohne Worte, samtliga af egen komposition.*” (Alarik Ugglä, Hufvudstadsbladet 16.10.1900)

Aarre Merikanto toi radiolle 31.1.1934 kaksi Funtekin sovitusta löydettyään ne isänsä jäämistöstä ja arveltuaan niiden kuuluvan Funtekille. Helsingin kaupunginorkesterin nuotistossa on näistä sovituksista kopiot. Oskar Merikannon ainoa lapsi AARRE MERIKANTO (29.6.1893–28.9.1958) oli hankin säveltäjä. LEO FUNTEK (21.8.1885–13.1.1965) oli slovenialaissyntyinen viulisti, pianisti, kapellimestari, sovittaja ja orkesterinjohtajan professori.

Lied ohne Worte, op. 37, nro 2

Piano

Andantino

Sävellysaika kesä 1899 Nuijamaan Koivula

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Zwei Klavierstücke* 1899 Wasenius KFW32

Lisäjulkaisut *Zwei Klavierstücke, op. 37* 19–? Lindgren AEL32/AEL809; *Piano album* 1991

Sovitukset Kamariorkesteri (Leo Funtek 7.5.1915) KK Coll 790.22 (YLE3485); HKO

Päivälehdessä nimimerkki ”X” kertoi opuksen esityksestä Pauline Baltscheffskyn 15.10.1900 pidetyssä konsertissa näin: ”Hra O. Merikanto hoiti säästystä ja soitti sooloa kaksi omaa sävellystään ‘Kultani kukkuu’ ja ‘Fantasia-Mazurkan’ sekä yleisön vilkkaiden suosionosoitusten johdosta oman sävellyksensä ‘Lied ohne Worte’ yli ohjelman.” (Päivälehti 16.10.1900)

Opuksen kumpikaan sävellys ei vakiintunut muiden pianistien ohjelmistoon, mutta vuonna 1903 pääsi Merikanto sentään nimimerkillään ”O” kertomaan MELINA TAKASEN (1884–1919) konsertista: ”Illan vetovoima oli neiti Melina Takanen, joka esiintyi konsertissa solistina. (...) Yleisön vilkkaitten suosionosoitusten johdosta soitti neiti T. yli ohjelman Merikannon *Lied ohne Worte* ja *Melartinin Lastun*.” (Päivälehti 2.12.1903) Takanen, nuorena kuollut kuvanveistäjä JOHANNES TAKASEN tytär, soitti opuksen 37 molemmat sävellykset joulukuussa myös Tampereella, Helsingissä ja Virolahdella.

Pianokappale *Lied ohne Worte*, OM150 vuodelta 1888 ei ole identtisestä nimestä huolimatta sama sävellys kuin tämä op. 37, nro 2.

Lieder, op. 38

An den Frühling, op. 38, nro 1

Willkommen, schöner Jüngling! – Keväälle (Taas terve kaunis poika!)

Lauluääni ja piano

Allegro moderato

Teksti	Friedrich Schiller (<i>Gedichte</i> 1854), suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1901 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Frau Concertsängerin Ida Ekman gewidmet – Rouva konserttilaulajatar Ida Ekmanille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Lieder – Lauluja</i> 1901 Helsingfors Nya Musikhandel HNM359, FM359
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>An den Frühling</i> , op. 38, nro 1 2016 Edition Tilli ET1839

Näiden neljän saksankielisen laulun käsikirjoituksia ei tunneta, eikä niiden synnystä muutenkaan ole tarkempaa tietoa. Merikanto lieenee kuitenkin säveltänyt ne kesällä 1901, koska Ida Ekman esitti laulun *An den Frühling* konsertissaan 4. lokakuuta 1901 ja käsiohjelman mukaan kyseessä oli ”(manuscript)”. Vajaa viikko myöhemmin (10.10.1902) vuorossa oli laulun *Wehmut* esitys, käsiohjelman mukaan suomenkielisessä muodossa ”Alakuloisuus” ja ”(Ida Ekman tillegnad)”. Vain pari päivää näitten esitysten jälkeen ilmestyneen ensipainoksen otsikkona on ”Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung / Lauluja pianon säestyksellä”.

JOHANN CHRISTOPH FRIEDRICH VON SCHILLER (10.11.1759–9.5.1805) oli saksalainen runoilija, filosofi ja historioitsija.

Ström' leise, op. 38, nro 2

Ström' leise, du Bächlein – Oi, tyynny, sä virta

Lauluääni ja piano

Moderato tranquillo

Teksti	Robert Burns, saksantajaa ja suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1901 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	SibA Mer 2:4 (ei Oskar Merikannon tekemä)
Omistus	Frau Concertsängerin Ida Ekman gewidmet – Rouva konserttilaulajatar Ida Ekmanille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Lieder – Lauluja</i> 1901 Helsingfors Nya Musikhandel HNM360, FM360
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Ström' leise</i> , op. 38, nro 2 2016 Edition Tilli ET1840

ROBERT BURNS (25.1.1759–21.7.1796) oli skotlantilainen runoilija.

Wehmut, op. 38, nro 3

Ich kann wohl manchmal singen – Alakuloisuus (Vois' laulaissani luulla, ett' riemuin sointuis suu)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	Joseph von Eichendorff (<i>Aus dem Leben eines Taugenichts und das Marmorbild</i> , 1826), suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1901 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Frau Concertsängerin Ida Ekman gewidmet – Rouva konserttilaulajatar Ida Ekmanille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Lieder – Lauluja</i> 1901 Helsingfors Nya Musikhandel HNM360, FM360
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Wehmut</i> , op. 38, nro 3 2016 Edition Tilli ET1841

JOSEPH KARL BENEDIKT FREIHERR VON EICHENDORFF (10.3.1788–26.11.1857) oli saksalainen runoilija ja kirjailija. Eichendorffin runossa ei ole otsikkoa, sen on joko Merikanto tai kustantaja keksinyt.

Takt, op. 38, nro 4

Dort windet sich ein Bach – Tahti (Kas, kirkas virta tuo)

Lauluääni ja piano

Allegro

Teksti	Robert Burns, saksantajaa ja suomentajaa ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1901 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	SibA Mer 2:4 (ei Oskar Merikannon tekemä)
Omistus	Frau Concertsängerin Ida Ekman gewidmet – Rouva konserttilaulajatar Ida Ekmanille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Lieder – Lauluja</i> 1901 Helsingfors Nya Musikhandel HNM360, FM360
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Takt</i> , op. 38, nro 4 2016 Edition Tilli ET1842

25 jokapäiväistä harjoitusta, op. 39

25 dagliga övningar för piano

Piano

Sävellysaika kesä 1901 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu 25 jokapäiväistä harjoitusta pianon ääressä 1901 Wasenius KWF76

Lisäjulkaisut 25 jokapäiväistä harjoitusta pianon ääressä 191–? Lindgren AEL76, AEL810; 25 jokapäiväistä harjoitusta pianon ääressä 1910 Westerlund REW810

Tämä harjoituskirja ei sisällä yhtään sävellykseksi tulkittavaa kappaletta, ainoastaan skaaloja ja muita harjoitustehtäviä. Teos on mukana tässä luettelossa vain siksi, että sillä on oma opusnumero. Merikannon alkulause on päivätty ”Helsingissä, Syyskuussa 1901”.

Kaksi laulua, op. 40

Ilmattaren laulu, op. 40, nro 1

Jo haihtuvi pilvet ja koittaa koi – Älvans sång (Ren skingra sig molnen och morgon gryr)

Lauluääni ja piano

Moderato (un poco mosso)

Teksti Kasimir Leino, Nino Runeberg (ruotsinnos)

Sävellysaika 1900

Käsikirjoitus SibA Mer 2:5 (ei Oskar Merikannon tekemä); SmP21755 (ehkä Merikannon tekemä)

Ensijulkaisu *Kaksi laulua – N:o 1 Ilmattaren laulu* 1902 Lindgren AEL206

Lisäjulkaisut *Kaksi laulua, Op. 40 N:o 1 Ilmattaren laulu* 192-? Westerlund AEL1109/REW1109; *Kauneimmat yksinlaulut 1* 1976; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Ilmattaren laulu, op. 40, nro 1* 2016 Edition Tili ET1843

Opus 40:n laulut tulivat myyntiin marraskuussa 1902. Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Agnes Poschnerin konsertissa 13.3.1903 Ylioppilastalolla Oskar Merikannon toimies-sa säestäjänä. Laulusta tuli poikkeuksellisen suosittu konserttikappale, vaikka sitä nykyään kuulee harvemmin. Sanomalehtitietojen perusteella *Ilmattaren laulu* oli Poschnerin lisäksi ainakin seuraavien laulajien ohjelmistossa: Aino Ackté 1911, Rosa Arvonen 1914, Marie Auvinen 1929, Hanna Behse 1903, Yrjö Fonselius 1917, Ester Forsman 1911, Anna Hagelstam 1915, Aino Halonen 1905, Aino Haverinen 1915, Olga Hellfors 1915, Kerttu Hirvonen 1917, Jenni Ikonen 1903, Irene Jakobs-son 1903, Maija Kantola 1929, Ida Korander 1908, Hulda Koskinen 1914, Karin Miettinen 1906, Constance Neumann 1906, Saima Nikander 1919, Dagmar Parmas 1914, Sofia Roiha 1912, Vappu Rosvall 1914, Eija Sewon 1912, Alma Silventoinen 1911, Oiva Soini 1918, Elsa Sourander 1908, Tekla Tummento 1915, Liila Wallenius 1903 ja Elsa-Kaija Ålander 1912.

AGNES POSCHNER (16.1.1880–15.8.1935) oli suomalainen oopperalaulaja ja näyttelijä.

Rukous, op. 40, nro 2

Neitsyt Maria emonen, rakas äiti armollinen – Ave Maria – Bön till Jungfru Maria (Helga jungfru, du utvalda)

Lauluääni ja piano
Andantino

Teksti	Juhani Sjöström (<i>Päivän tyttö</i>), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1900
Käsikirjoitus	SmP21749 ja SmP21750 (kumpikaan ei ole todennäköisesti Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Kaksi laulua – N:o 2 Rukous</i> 1902 Lindgren AEL206
Lisäjulkaisut	<i>Kaksi laulua, Op. 40 N:o 2 Rukous</i> 192-? Westerlund AEL1109/REW1109; <i>Kau-neimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Ylistäkää Herraa</i> 1994; <i>Suuri toivelaulukirja 15</i> 1999; <i>Suuri toivelaulukirja : Hengelliset</i> 2002; <i>Hartaisiin hetkiin</i> 2007; <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Rukous (Ave Maria)</i> , op. 40, nro 2 2016 Edition Tilli ET1844
Sovitukset	Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) SmP

Rukous on peräisin Merikannon musiikista Sjöströmin satunäytelmään *Päivän tyttö*, jossa se on osa nro 13, *Linnan neiti* (Rukous). *Päivän tytön* ensimmäiset esitykset olivat joulukuussa 1900, joten musiikki lienee sävelletty samana vuonna. Laulun *Rukous* todennäköisesti varhaisin julkinen esitys oli Therese Hahlin konsertissa Yliopiston juhlasalissa 21.1.1903.

JUHANI SJÖSTRÖM (16.9.1871–23.10.1909) oli suomalainen kirjailija. THERESIA HAHN (os. Decker, 25.10.1842–21.10.1911) oli suomalainen laulaja.

Kaksi vanhaa suomalaista polskaa, op. 41

2 gamla finska polskor – 2 alte finnische Tänze (Polka)

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika kesä 1902 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu 2 vanhaa suomalaista polskaa 1902 Wasenius KFW86

Lisäjulkaisu 2 vanhaa suomalaista polskaa, Op. 41 19–? Lindgren AEL811; 2 vanhaa suomalaista polskaa, Op. 41 19–? Westerlund AEL811

Sovitukset Jousikvintetti ja piano (Eero Koskimies) YLE58478

Puhallinseptetti (Theodor Mannerström 1904)

Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) *Albumi I* 1923 (polska nro 1)

Helsingin Sanomissa 6.4.1915 olleen konserttiarvostelun mukaan Merikannon ja Väinö Solan yhteisessä konsertissa kuultiin 16 Merikannon sävellystä, minkä lisäksi ”*Kaksi kappaletta, ‘Idylli’ ja polkkasovitus kuultiin hänen taholtaan yliohtelman*”. On mahdollista, että jälkimmäinen oli toinen opuksen 41 polskista.

Polskat on painetussa nuotissa numeroitu. Ensimmäisen sävellaji on G-duuri, toisen a-molli. Painettu nuotti tuli myyntiin lokakuussa 1902. Evert Katila arvioi julkaisua tuoreeltaan: ”*Merikannon pianolle sovittamat polskat kuuluvat molemmat niihin vanhoihin tanssisäveliin, jotka ‘Samuel Rinda-Nickolan Nuotti-Kirian’ nimellä ovat otetut toht. Ilmari Krohnin järjestämään ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisemaan kokoelmaan ‘Suomen kansan sävelmiä’, 3:s jakso. Molemmat polskat ovat kauniita muistomerkkejä vanhasta suomalaisesta tanssimusiikista. Sovitukset ovat taitavalla kädellä tehdyt ja helposti esitettävät. Sovittaja on ylipäänsä pysytellyt uskollisesti sävelmien alkuperäisessä muodossa. Eri mieliä voi olla siitä, kuinka ensimmäisen polskan (G-duuri) ‘Trio’ lisätyt lyhyet etulyönnit ovat paikallaan; minun mielestäni olisivat kahdeksasosa-nuotit olleet parittain sidottavat. Kehoitamme jokaista pianonsoittajaa hankkimaan itselleen tämän hauskan vihon.*” (Uusi Suometar 25.10.1902)

Samoilla linjoilla oli nimimerkki ”J. K-r.: ”*Nämä polskat ovat mitä arvokkaimpia palasia Suomen kansan aarraitasta ja näitä soitettaissa luulee melkein ukko Haydnin hilpeitä sävellyksiä kuulevansa. Pianonsovitus on tehty varsin näppärästi ja on täysi syy pianisteillamme tutustua näihin jalostettuihin kansan sävelmiin.*” (Päivälehti 16.11.1902)

Toisesta näistä polskista on tehty myös sovitus torviseptetille. Näin tiesi Merikanto itse kertoa nimimerkillään ”O” huhtikuussa 1904: ”*Etevä ja uuttera torviseptetille sovittaja, kapellimestari Th. Mannerström Raumalla on julkaissut 3:n kokoelmansa Torviseptettejä. Tämä vihko sisältää 12 numeroa, niiden joukossa (...) Merikannon Vanhan suomalaisen polskan (...).*” (Päivälehti 17.4.1904) Tällaista julkaisua ei ole ainakaan toistaiseksi löytynyt (se ei ole sama sarja kuin Wase-niuksen kustantama viisiosainen sarja Mannerströmin septettisovituksia), mutta kaikesta päätellen tällainen sovitus on tosiaan tehty, koska sellainen sisältyi Iisalmen VPK:n soittokunnan konsertin ohjelmaan 20.11.1904 kaupungintalon juhlasalissa. Sovitus sisältyi myös Oriveden laulu- ja soittojuhlien pakolliseen ohjelmistoon kesällä 1910, joskin sen lähteeksi ei mainittu Mannerströmin koelmaa vaan juh latoimikunta. Sama toistui 1911 Kangasalan juhlien osalta.

8 miesäänistä laulua, op. 42

Turvaton äiti, op. 42, nro 1

Jo kahdeksankymment' on eukko

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti
Reippaanlaisessa Moderato tahdissa

Teksti J. H. Erkko (*Ajan varrelta* 1896)
Sävellysaika 1897 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM109]
Lisäjulkaisut *Turvaton äiti* 1931 (erillispainate ilman julkaisijatietoa, Wikstedtin paino)

Laulun tarkkaa säveltämisaikaa ei tiedetä, mutta viimeistään huhtikuussa 1897 se on ollut valmis, sillä Ylioppilaskunnan Laulajat esitti laulun 24.4.1897 Yliopiston juhlasalissa.

Erkon runo on kirjoitettu 27.2.1896. Runon innoittajana on ollut Erkon Hyvinkäällä näkemä maa-kuoppaan kyhätty mökki ja sen vanha asukas. (Kuula 2018, s. 159)

Merikannon miesäänisten laulujen julkaisemisen taustoista ei ole löytynyt lisätietoja. Laulut ovat todennäköisesti kaikki olleet valmiina, kun julkaisemisesta on ruvettu neuvottelemaan syksyllä 1898, monia olivat kuorot jo julkisesti esittäneetkin. Kustannussopimus on päivätty 1.1.1899, vaikka tuskin herrat uudenvuodenpäivänä kustantajan konttorissa ovat istuneet, mutta sopimus on haluttu vuoden 1899 puolelle. Kustannuskorttiin on merkitty kustantajan koodit (HNM109–116), mutta itse julkaisussa niitä on käytetty vain joissain painoksissa, ei kaikissa. Julkaisun otsikkona on ”8 Miesäänistä laulua. / Säveltänyt / Oskar Merikanto.” Kustannussopimuksessa on kokoelman nimi muodossa ”8 mieskööriä / manskvartetter”. Merikannon palkkio kahdeksasta laulusta yhteensä oli 200 markkaa (928 €). 200 kappaleen ensipainoksen jälkeen siitä otettiin kaksi sadan kappaleen lisäpainosta 1914 ja 1923.

Milloin julkaisu todellisuudessa tuli markkinoille? Varhaisimmat tiedot ovat syyskuulta 1903, jolloin *Päivälehdessä* oli kustantajan mainos otsikolla ”Uusia lauluja Oskar Merikannolta”. Otsikon alla on lueteltu opuksen 49 kolme laulua ja niiden alapuolella tämä mieslaulukokoelma (*Päivälehti* 26.9.1903). Kun kyseessä on kustantajan oma ilmoitus, ei väärinkäsityksen mahdollisuus ole todennäköinen. *Hufvudstadsbladetissa* kokoelman osastossa ”Nya musikalier” esitellyt nimimerkki ”A. U.” eli Alarik Uggle suhtautuu asiaan myös ihmettelemättä: ”(...) *åtta manskvartetter äro stämningsfulla, anslående kompositioner, hvilka tidigare med framgång utförts af särskilda sångkörer. Vi framhålla speciellt Lohdutus, Hautauslaulu, Heilani on kuin helluntai och Tornin kello.*” (*Hufvudstadsbladet* 27.9.1903)

Vaikuttaa siltä, että syystä tai toisesta alkuperäinen julkaisuaikataulu ei ole pitänyt, vaan kustantaja painatti tämän 15-sivuisen julkaisun vasta syyskuksi 1903 tai vaihtoehtoisesti toi tammikuussa 1899 painetun tuotteen julkisuuteen vasta kolme ja puoli vuotta myöhemmin.

Myös kokoelmaan jälkikäteen (vuoden 1907 jälkeen) liitetyn opusnumeron 42 vaiheet ovat tutkimatta. Mitään sellaista kokonaisjulkaisua ei ole löytynyt, jossa tuo opusnumero esiintyisi, eikä sitä ole myöskään yksittäisten laulujen kohdalla käytetty nähtävästi ollenkaan. Tässä luettelossa sitä kuitenkin käytetään, koska tämä kronologisesti ”liian suuri” opusnumero on vakiintunut näiden kahdeksan laulun yhteyteen.

Lohdutus, op. 42, nro 2

Kun leivot ne lenteli taivasta kohti – Tröst (Då lärkorna stego mot himlen)

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti

Moderato

Teksti Yrjö Veijola (*Haavoja* 1895), Taavi Hahl? (ruotsinnos)

Sävellysaika 1897 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM110]

Lisäjulkaisut *M. M. VI* 1902; *Lohdutus* 1920 (erillispainate Bruno Lindqvist 12.6.1920); *Lohdutus* 1929 (erillispainate ilman julkaisijatietoa, Wikstedtin paino); *Lohdutus* 19–? (erillispainate ilman julkaisijatietoa, Hugo Tigerin paino); *Tröst* 19–? (erillispainate ilman julkaisijatietoa, paino J. Wikstedts tryckeri Helsingfors; samassa painatteessa on myös Josephsonin *Serenad* ja Lindbladın *Naturen och hjärtat*); *Lohdutus* 19–? (erillispainate, K. G. Forssell); *Lohdutus* 19–? Fazerin musiikkikauppa FM110 (Fazerin mieskuoro-ohjelmistoa N:o 5); *Tröst* 19–? Carl Gehrman's musikförlag CG1823 (vain ruotsinkielinen teksti)

Sovitukset Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483
Sekakuoro *Sånger för blandad kör* 9 1903 (vain ruotsinkielinen teksti); *Sävelistö* 8 1907 (suomen- ja ruotsinkielinen teksti); *Tröst* 19–? (erillispainate ilman julkaisijatietoa); *Lohdutus – Tröst* 1952? Fazerin musiikkikauppa FM3174 (Fazerin sekakuorosarja N:o 1); *Laulukannel* 1987

Heikki Klemetin muistaman mukaan laulu *Lohdutus* on sävelletty ravintola Catanissa: ”*Kun oli päästy hyvän tuulen alkuun, Yrjö Veijola sai inspiraation ja kirjoitti Fennia-laatikon kanteen eräitä säkeitä. Merikanto oli silloin mukana samassa pöydässä ja luki runon. Heti luettuaan hän virkahti: Saankos mennä vähän tuonne pianohuoneeseen? – ilman pianoa hän ei yleensä säveltänyt. Tuskinpa kului 10 minuuttia kauempaa, kun sepite oli valmis. Kapakassa siis oli syntynyt ainoa silloin Skandinaviaan levinnyt laulu.*” (Suomalainen 1949, s. 56).

Ilmeisesti Merikanto osallistui laululla YL:n sävellyskilpailuun maaliskuussa 1897 nimimerkillä ”Marcato”. Erikoista on, että vielä 24.5.1903 laululla oli vaasalaisen kuoron Vilukielet konsertin ohjelmassa säveltäjänä tämä nimimerkki. Syynä voi olla se, ettei Merikanto menestynyt kilpailussa, jossa voiton vei Armas Järnefeltin *Laulu Vuokselle*. Ylioppilaskunnan Laulajat esitti laulun kyllä jo 24.4.1897 Yliopiston juhlasalissa Merikannon nimellä.

Lohdutus osoittautui huonosta kilpailumenestyksestä riippumatta niin suosituksi, että siitä otettiin useita erillispainatteita. Muntra Musikanter -kuoron vihkoonsa nro 6 tekemä painate (vihkosessa

numerolla 26) on kirjapainomerkinnän perusteella painettu 1902. On siten mahdollista, että se levisi käyttöön ennen virallista ensijulkaisua, jonka levittäminen lykkääntyi. *Lohdutus* on ilmestynyt P. J. Hannikaisen naiskuorosovituksena nimellä *Laaksossa*. Tämä sovitukset on käsitelty tässä luettelossa itsenäisenä teoksena. DAVID (TAAVI) HAHN (19.1.1847–14.8.1880) oli kuoronjohtaja, laulunopettaja ja laulaja.

Pellavan kitkijä, op. 42, nro 3

Muien paioiks pellava kasvaa

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti

Moderato molto

Teksti Otto Manninen (*Säkeitä I* 1905)

Sävellysaika 1897 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM111]

Lisäjulkaisut *Miesäänisiä lauluja. 19 vihko* 1899; *Pellavan kitkijä* (erillispainate ilman aikaa ja julkaisijaa)

Sovitukset Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483

Laulun luultavasti varhaisin julkinen esitys oli Viipurin lukkar- ja urkukoulun miesköörin konsertissa 15.5.1897 Helsingissä Palokunnantalolla. Kuoroa johti Emil Sivori ja ohjelmassa olivat Merikannolta myös *Ruusu*, OM225 ja *Se kolmas*, op. 19.

OTTO MANNINEN (13.8.1872–6.4.1950) oli kirjailija, runoilija ja suomentaja. Runon *Pellavan kitkijä* on sävelittänyt myös Erkki Melartin (*Nuorten lauluja II*, op. 15, nro 3). Koska Manninen julkaisi runon vasta 1905, on Merikannon ja Melartinin täytynyt saada runo suoraan runoilijalta.

Huu! pani tuuli, op. 42, nro 4

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti

Allegro con fuoco

Teksti Ilmari Calamnius (*Soutajan lauluja* 1897)

Sävellysaika 1899 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM112]

Lisäjulkaisu *Huu! pani tuuli* 1929 (erillispainate ilman julkaisijatietoa)

Sovitukset Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483

Huu! pani tuuli kuuluu opuksen 42 lauluihin, joitten säveltämisestä tai varhaisista esityksistä ei ole löytynyt tarkempaa tietoa. Viimeistään 1.5.1905 Karjalankööri joka tapauksessa esitti laulun Viipurin seminaarin juhlasalissa.

Hautauslaulu, op. 42, nro 5

Hiljaa, hiljaa, nyt hän näkee unta – Gravsång (Stilla, stilla stör ej hennes drömmar!) – Grafsång

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti

Andantino

Teksti	Yrjö Veijola (<i>Karsikko</i> 1905)
Sävellysaika	1896
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	8 <i>Miesäänistä laulua</i> 1899/1903 [HNM113]
Lisäjulkaisut	<i>Hautauslaulu</i> 1916 (erillispainate ilman julkaisijatietoa, Puromiehen paino); <i>Hartaita lauluja</i> 2 2015
Sovitukset	Sekakuoro (Taavi Hahl?) <i>Sävelistö</i> 8 1907 (suomen- ja ruotsinkielinen teksti); (Jaakko Merisalo) KK Coll. 871.3 (Sulasol) (sovitus on Des-duurissa, alkuperäinen on Ges-duurissa)

Myös *Hautauslaulun* tekstin on Merikanto todennäköisesti saanut suoraan runoilijalta, koska runo julkaistiin virallisesti vasta vuonna 1905. Laulu on sävelletty viimeistään keväällä 1896, sillä se laulettiin kauppaneuvos ANTTI AHLSTRÖMIN hautajaisissa 11.5.1896. Mahdollisesti tämäkään ei ollut ensiesitys, koska hautajaisuutisessa laulusta kerrotaan kuin vanhasta tutusta: ”*Lopuksi laulettiin O. Merikannon kaunis 'Hautauslaulu'.*” (Uusi Suometar 12.5.1896) Ylioppilaskunnan Laulajien konsertissa laulu oli 21.4.1899, siis sekin reilusti ennen nuotin julkaisua.

Eräässä lehtikirjoituksessaan Heikki Klemetti Merikannon mieskuorosävellyksiä kehuessaan mainitsee: ”*Mutta hän voi helkyttää myös toisia säveleitä, en tiedä, taisi olla vaikea ylittää hänen mieskuorolle ennen säveltämäänsä 'Hiljaa, nyt hän näkee unta', kauniiksi syypressiksi piirtyvä Suomen kataja, toinen, 'Tyroolin kauniissa vuorimaassa': sulavaa sururomantiikkaa, saattaisi sanoa, mutta siitä löytää tunteva hakija myös vakavuudessaan liikuttavan pohjasäveleen, nämä pari vain mainitakseni.*” (Uusi Suomi 28.2.1946).

Väinö Solan kertoman mukaan esittivät Laulu-Miehet Merikannon hautajaisissa laulun ”Hiljaa” (Sola 1952, s. 123), joka lienee tämän opuksen *Hautauslaulu*.

HEIKKI KLEMETTI (14.2.1876–26.8.1953) oli säveltäjä, sovittaja, musiikkikriitikko, kuoronjohtaja ja merkittävä kuoromusiikin edistäjä. Klemetin suhde Merikantoon oli kaksijakoinen. Merikanto oli opettanut Klemettiä yksityisesti ja heidän välillään vallitsi jonkinasteinen ystävyys, jonka takia jälkimmäinen ei opettajaansa julkisesti juuri arvostellut, vaikka muuten tunnettiin suorapuheisena ja ärhäkkänä keskustelijana. Säveltäjänä Klemettiä ei kuitenkaan Merikantoa suuremmin arvostanut. Syyt olivat osittain tyylillisiä, eikä Merikanto suuremmin panostanutkaan Klemetin harrastamaan kuoromusiikkiin. Klemetti ei ilmeisesti voinut myöskään sietää sitä, että sinänsä suomenkielisten puolelle asettunut Merikanto sävelsi myös ruotsinkielisiä tekstejä.

Heilani on kuin helluntai, op. 42, nro 6

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti ja baritonisoolo
Reippaasti

Teksti Larin-Kyösti (*Tän pojan kevättrallatuksia* 1897)
Sävellysaika 16.11.1897?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM114]
Lisäjulkaisut *Heilani on kuin helluntai!* 1915 (Bruno Lindqvist 27.11.1915); *Ur M.A.s repertoire I* 1925; *Heilani on kuin helluntai!* (ainakin kolme erillispainatetta ilman aikaa tai julkaisijaa)
Sovitukset Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483

Erillispainatteessa on tempomerkintänä ”Ripeästi” ja säveltäjän nimen alle on tehty merkintä ”16/XI 97”. Tämä lienee nykyisin kadoksissa olevasta käsikirjoituksesta siirretty tieto sävellysajasta. Laulun todennäköisesti varhaisin julkinen esitys oli Ylioppilaskunnan Laulajien konsertissa Yliopiston juhlasalissa 4.12.1897.

Heinään, op. 42, nro 7

Hipsutellen, veikistellen, kuiskutellen, keikistellen – Humoreski mieskäärille – In harvest time
(Rustic maidens gaily tripping)

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti
Moderato

Teksti Larin-Kyösti (*Tän pojan kevättrallatuksia* 1897), Jane Taylor, Deems Taylor ja Kurt Schindler (englanninnos)
Sävellysaika 1898
Käsikirjoitus KK Coll. 734.2 (YL)
Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM115]
Lisäjulkaisu *Ten Student Songs of Finland Book II* 1915 (vain englanninkielinen teksti)
Sovitukset Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483

Laulun käsikirjoitus on kahden sivuinen pituinen valmis nuotinnos, jossa on alanimkkeenä ”Humoreski mieskäärille”. Käsikirjoituksessa on myös Ylioppilaskunnan Laulajien leimoja merkinä siitä, että laulu on ostettu kuorolle.

Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Ylioppilaskunnan Laulajien konsertissa Yliopiston juhlasalissa 1.12.1898. Mainoksissa käytettiin alanimettä ”humoreski”.

Tornin kello, op. 42, nro 8

Yksin illan hämärässä

Mieskuoro tai miesääninen kvartetti

Moderato molto

Teksti Aleksis Kivi (*Kirjallinen kuukauslehti* 3/1866)

Sävellysaika 1898

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu 8 *Miesäänistä laulua* 1899/1903 [HNM116]

Merikanto sävelsi laulun *Tornin kello* Sällskapet Muntra Musikanterin sävellyskilpailuun, joka ratkesi toukokuussa 1898 Sibeliuksen voittoon laululla *Sandels*, op. 28. Merikanto ei yltänyt palkinnoille, mutta tuloksista uutisoitunut nimetön toimittaja tiesi kertoa, että ”*Kiitoslause annettiin ‘Tornin kello’ nimisen sävellyksen tekijälle.*” (Keski-Suomi 31.5.1898)

Näyttääkin siltä, että laulu esitettiin julkisesti vasta 20.4.1902 Helsingin lukkari- ja urkurikoulun mieskuoron konsertissa useiden muiden uusien mieskuorolaulujen kera. Evert Katila oli tyytyväinen: ”*Hra Merikannon lauluista on etusijaan pantawa ‘Tornin kello’, joka on hyvin osattu, Kiven kauniita sanoja kuvaava sävellys.*” (Uusi Suometar 22.4.1902) Myös nimimerkki ”J. K.” oli lauluun tyytyväinen: ”*Tornin kello on suuremmoinen sävellys baryton- ja tenorisooloineen ja omituisine kirkonkello-motiiveineen.*” (Päivälehti 22.4.1902) Laulun vaiheita vuonna 1934 muistellut Heikki Klemetti oli tylimpi: ”*Jo 1890-luvun aivan lopussa, luultavasti 1899, Merikanto oli myös säveltänyt M.M:n sävellyskilpailuun Kiven ‘Tornin kello’ mieskuorolle. Sitä ei palkittu eikä sitä otettu Y.L:nkään ohjelmistoon, koska se vaikutti vähän raskaalta ja jossain määrin pitkäveteiseltä. Sitä paitsi siinä oli ainakin silloisen nuorison mielestä jotenkin arveluttava momentti: bassojen oli aloitettava ja sitten hyvän matkaa ostinatona laulettava kellojen kumahdusta muka muistuttavasti bim-bom-bim-bom.*” (Suomen musiikkilehti nro 3 / 1934)

Uusia salonkitansseja, op. 43

Moderna Salon-danser – Salonkitansseja – Salondanser

Pas de quatre, op. 43, nro 1

Piano

Allegro moderato

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 54 1

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM168; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikkikauppa FM168

Tämän salonkitanssien kokoelman sävellystyön motiivina lienee ollut kustantajan tilaus. 200 markan (917 euron) arvoisen kustannussopimuksen Merikanto allekirjoitti 29.6.1902 (osan *Schottis* osalta kuitenkin vasta 9.9.1902). Varovainen ensipainos 200 kpl ei riittänyt pitkäksiään aikaa, sillä tällaiselle musiikille oli selvästikin kysyntää. Sibelius-Akatemian kirjastossa säilytetään Merikannon omakätisin omistuksin varustettuja vihkoja, joissa on kummassakin teksti ”Oppilaalleni A. Lindholmille / ystävyydellä / Oskar Merikanto / Helsinki 12/II 1902”. Liisa Merikannon nuottikirjassa II olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistus ”Muisto Kantolan torpasta 1902”.

Nuotti tuli kauppohin lokakuussa 1902. Nimimerkki ”J. K-r” arvioi uutuutta perusteellisesti ja selvästikin lukijoita paremmin julkaisun taustat tuntien: ”*Tanssit ovat hyvin karaktäristiset, melodia niissä on kaunis ja luonteva ja muutenkin ne ovat siksi arvokkaat, että ne täydellä syyllä voivat syrjäyttää sen ulkolaisen roskan, mitä tällä alalla meille tarjotaan. Kuten tunnettu, on nämä tanssit kirjoitettu tilauksesta ja erityisesti siitä syystä, ettei tanssimusiikkia suosivan yleisön tarvitseisi ostaa ala-arvoisia maamme rajojen ulkopuolelta tuotuja nuotteja, jotka monesta syystä ovat meikäläisille vastenmielisiä käyttää. Tänä kotimaisentyön suosimisen aikana on siis ilolla tervehdittävä tällaista toimenpidettä ja annettava sille täysi kannatus, varsinkin kun kysymyksessä olevat tanssit ovat kauttaaltaan arvokkaita. Erityisen onnistuneina tahtoisimme niistä mainita tanssit Mignon, La Chaconne ja Pas des Patineurs.*” (Päivälehti 16.11.1902)

Mignon, op. 43, nro 2

Piano

Allegretto

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 54 2

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM169; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikkikauppa FM169

La Chaconne, op. 43, nro 3

Piano

Moderato

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 54 3

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM170; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikkikauppa FM170

Schottisch, op. 43, nro 4

Piano

Leggiero e scherzando

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 54 4

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko I – Moderna salon-danser Häft I* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM171; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikkikauppa FM171

L'Arcadien, op. 43, nro 5

Piano

Tempo di Mazurka

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 55 5

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM172; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikki-kauppa FM172

Pompadour, op. 43, nro 6

Piano

Allegro moderato

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 55 6

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM173; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikki-kauppa FM173

Pas des Patineurs, op. 43, nro 7

Skating

Piano

Moderato

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 55 7

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM174; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikki-kauppa FM174

Pas d'Espagne, op. 43, nro 8

Piano

Allegro – Tempo di Valse

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel 55 8

Lisäjulkaisut *Uusia salonkitansseja Vihko II – Moderna salon-danser Häft II* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel HNM175; *Salonkitansseja – Salondanser* 19–? Fazerin musiikki-kauppa FM175

Kaksi impromptua, op. 44

Två impromptus – Zwei Impromptus – Deux Impromptus

Impromptu, op. 44, nro 1, Ges-duuri

Piano

Moderato

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kaksi impromptua – Två impromptus – Zwei Impromptus* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel Fazer & Westerlund

Lisäjulkaisu *Kaksi impromptua – Två impromptus – Zwei Impromptus* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel K. G. Fazer HNM94

Merikanto allekirjoitti kustannussopimuksen poikkeuksellisen myöhään eli 4.11.1902, jolloin painettu nuotti oli jo kriitikoiden käsissä. Ensipainoksen kolmikielinen otsikko viittaa kustantajan aikeisiin levittää nuottia kansainvälisesti. Merikanto sai korvauksena sävellystyöstään yhteensä 150 markkaa (688 euroa).

Merikannon uusia pianosävellyksiä Päivälehdessä lukijoille esitellyt nimimerkki ”J. K-r” piti impromptuja merkittävinä uutuuksina: ”*Nämä impromptut, Gess-dur ja Giss-moll, ovat luettavat hra Merikannon parhaimpiin pianosävellyksiin, sillä ne ovat innolla ja lämmöllä kirjoitetut ja muodon laajuudessakin voittavat hänen edelliset pianosävellyksensä. Gess-dur impromptu, joka uhkuu rohkeutta ja tahdonlujutta, on varsin kiitollinen pianistille ja Giss-moll impromptu on kuin elävä kertomus siitä kaihosta, jota itsekukin on joskus pakotettu tuntemaan tätä vaihtelevaa elämänmerta purjehtiessaan. Nämä molemmat kappaleet ovat täällä jo konsertissa esitetyt ja se suuri suosio, jota ne silloin saavuttivat, olivat täysin ansaitut ja kehittävät kaikkia pianisteja mitä pikemmin tutustumaan näihin kiitollisiin ja kauniisiin pianosävellyksiin.*” (Päivälehti 16.11.1902)

Merikanto esitteli uudet impromptunsa Olivia Dahlin konsertissa Helsingissä 7.11.1902. Jompikumpi oli kuitenkin ohjelmassa jo 14.9.1902 pidetyssä Juho Krögerin konsertissa Palokunnantalolla. Mainoksessa sen lisämääreenä on ”uusi”. Impromptut sisältyivät myös Merikannon ja Abraham Ojanperän konserttikiertueen ohjelmistoon keväällä 1904 ja ainakin vielä 1905–1906 Merikanto esitti impromptujaan Eino Rautavaaran kanssa järjestämässään konserteissa.

OLIVIA DAHL (1893–1930) oli norjalainen laulaja. JUHO KRÖGER (vuodesta 1907 lähtien Kaartotie, 10.3.1872–27.3.1942) oli suomalainen laulaja ja lukkari, näyttelijä ja amatöörimuusikko, joka toimi myös Jaakkiman Sanomat -nimisen lehden päätoimittajana ja teki sittemmin uran vakuutuslalla.

Impromptu, op. 44, nro 2, gis-molli

Piano

Andantino

Sävellysaika kesä 1902 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kaksi impromptua – Två impromptus – Zwei Impromptus* 1902 Helsingfors Nya Musikhandel Fazer & Westerlund

Lisäjulkaisut *Kaksi impromptua – Två impromptus – Zwei Impromptus* 190–? Helsingfors Nya Musikhandel K. G. Fazer HNM95

Merikanto-Albumi I, op. 45

1. Paitaressu – Sov, sov liten parvel (*Andantino quasi moderato*) (op. 2, nro 1)
2. Kevätlinnuille etelässä – Till flyttfåglarna i Södern (*Yksinkertaisesti*) (op. 11, nro 1)
3. Liknelse – Vertaus (*Moderato molto*) (op. 20, nro 3)
4. Kullan murunen – Du mitt klara hjärtegull (*Allegretto grazioso*) (op. 20, nro 1)
5. Den enda stunden – Ainut hetki (*Poco Andante*) (op. 36, nro 1)

Piano

Sovitusaika kesä 1902 Kantola?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Merikanto-Albumi – Suosittuja lauluja yksinkertaisesti pianolle sovitettuina* 1902 Lindgren AEL207

Lisäjulkaisut *Merikanto-Albumi I, Op. 45* 190–? Lindgren AEL207; *Merikanto-Albumi I, Op. 45* 19–? Lindgren AEL812; *Merikanto-Albumi I, Op. 45* 190–? Westerlund AEL812, W812 (useita lisäpainoksia)

Näiden pianosovitusten vaiheista ei ole löytynyt mitään tarkempaa tietoa. Kysymyksessä lienee ollut kustantajan toivoma lauluina suosittujen sävelmien kaupallinen hyödyntäminen pianokappaleina. Vaikka sovittajasta ei ole nuotissa mitään mainintaa, lienee selvää, että Merikanto on hoitanut itse tämän tehtävän. Mainosten perustella painettu nuotti tuli kauppohin marraskuussa 1902.

Tätä ”Merikanto-Albumia I” ja op. 60:n ”Albumia II” ei pidä sekoittaa eräisiin muihin ”Albumeihin”, joita Merikannon musiikista on koottu ja julkaistu. Vuonna 1923 Westerlund julkaisi Emil Kaupin salonkiorkesterisovituksia Merikannon suosituista sävelmistä nimillä ”Albumi I” ja ”Albumi II” (REW619 ja REW620) ja Herman Sjöblomin sovituksina (REW1783). Vuonna 1986 julkaisi Suomen Työväen Musiikkiliitto Merikannon sävelmiä puhallinorkesterille tehtyinä sikermänä, sovittajia Yrjö Oksala ja Toivo Pyörre. Myös näillä kokoelmilla oli nimenä ”Albumi 1” ja ”Albumi 2”. Vuosina 1963–1964 Yleisradio äänitti ja lähetti *George de Godzinskyn sävelkansi*ot nro 5, 6 ja 7, joille annettiin nimeksi ”Oskar Merikanto -albumi I-III”.

Unkarilainen marssi, op. 46

Ungersk marsch

Piano nelikätisesti

Allegretto

Sävellysaika 1902 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Unkarilainen marssi – Ungersk marsch* 1902 Lindgren AEL208

Sovitukset Puhallinorkesteri (Alexander Apostol?, 1903)

Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Albumi III* 1937

Sävellyksestä ei tiedetä käytännössä mitään, sävellysaikakin on julkaisuaikaan perustuva oletus. Mainosten perustella painettu nuotti tuli kauppoihin marras-joulukuussa 1902. Evert Katila kuittasi uutuuden näin: ”... reipas palanen neljällä kädellä soitettavaksi.” (Uusi Suometar 19.12.1902)

Tietoja esityksistä pianolla nelikätisesti ei ole löytynyt, mutta lehdissä uutisoitiin Helsingin puhallinorkesterin (Helsingfors Hornorkester) esittäneen marssin konsertissa 4.4.1903. Alarik Uggla arvioi konserttia näin: ”*Vi anteckna främst (...) Merikantos Se kolmas, i ett effektivt hornarrangemang, och samme tonsättares nya, friskt klingande Ungerska marsch, med dess präktigt attrapperade ungerska stämning.*” (Hufvudstadsbladet 5.4.1903) Sovitus on luultavasti ollut Alexander Apostolin tekemä, mutta siitä ei ole löytynyt dokumentteja.

Neljä laulua, op. 47

Skogsduvors toner, op. 47, nro 1

Från skogens kyliga skymning lokkande ljuder – Metsäkyhkyset (Taas metsäkyhkyjen äänen varjosta lehdikon kuulla voi) – Töne der Waldtauben (Aus Waldesschatten erklingen lockende Töne)

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	Jenny Blicher-Clausen, Ilta Koskimies (suomennos), saksannoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1902 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Neljä laulua pianon säestyksellä II</i> 1902 Wasenius KFW87
Lisäjulkaisut	<i>Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47</i> 190–? Lindgren AEL87; <i>Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47</i> 192–? Lindgren AEL1020; <i>Fyra sånger II Op. 47</i> 1924 Nordiska Musikforlaget NMS246 (Edition Musicalia N:r 107); <i>Fyra sånger – Vier Lieder Op. 47</i> 19–? Hansen 19535; <i>Kauneimmat yksinlaulut 1</i> 1976; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2016; <i>Töne der Waldtauben – Metsäkyhkyset, op. 47, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1845
Sovitukset	Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Liisa Merikannon nuottikirjassa II olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistusteksti ”Muisto ensimmäisestä kesästä Kantolassa 1902”. Laulun ensiesitys tapahtui todennäköisesti norjalaisen Olivia Dahlin konsertissa Helsingissä marraskuun 7. päivänä 1902: ”*Merikannon uudet laulut ‘Skogsdufvans toner’ ja ‘Aftonstämning’ esitti laulajatar erittäin hienosti. Kumpainenkin laulu oli toistettava.*” (Nimimerkki ”X”, Päivälehti 8.11.1902) Myös ELLEN RELANDER esitti laulun ennen painetun nuotin ilmestymistä konsertissaan 12.11.1902.

Lehtimainosten perusteella opuksen painettu nuotti tuli kauppoihin vasta helmikuussa 1903. Merikannon kollega Selim Palmgren arvioi opuksen tuoreeltaan melko kriittisesti lukuun ottamatta laulua *Merellä*: ”Näistä on ainakin ensimmäinen, Skogsdufvors toner, muistakseni menestyksellä esitetty konserteissa. Ylimalkaan ei kuitenkaan mielestäni näitä lauluja läheskään voi verrata Merikannon edellisiin, populääreihin laulusävellyksiin, paitsi viimeistä, *Merellä*, joka epäilemättä on arvokkain. Etupäässä kaipa näissä lauluissa alkuperäisyyttä, toiseksi karakteristista, tekstiin täydellisesti sulautuvaa deklamatsioonia. Melodiat semmoisinaan ovat usein hyvinkin kauniita, mutta niistä puuttuu tykkänään yksilöllinen leima. – Niin kuin mainitsin, on ‘*Merellä*’ pidettävä parhaimpana numerona, siinä on voimaa ja vauhtia, ja tehnee se hyvin esitettynä suurenkin vaikutuksen, vaikkei tosin siinäkään deklamatsiooni ole missään suhteessa mallikelpoinen. Vähimmän onnistunut on taas ‘*Aftonstämning*’, mutta eipä juuri D. Fallströmin tekstikään ole suuremmassa määrässä innostuttava! – ‘*Kun hiipuva hiillos tummentuu*’ on kaunis, meloodinen palanen, joka kyllä tulee olemaan varma menestyksensä, vaikka siinäkin, ainakin allekirjoittanutta, häiritsevät deklamatsiooni-nyanssit, sellaiset kuin esim. *tu-uli* (pitää olla tuli, ensimmäinen tavu lyhyt). Pianosäestys lauluihin on tietysti tottuneen pianistin taidolla tehty, sointuva ja usein loistava, kuten esim. laulussa ‘*Merellä*’.” (Nimimerkki ”S. P.” Päivälehti 7.2.1903)

JENNY BLICHER-CLAUSEN (29.7.1865–4.2.1907) oli tanskalainen kirjailija, joka debytoi 1885 runokokoelmalla *Digte* salanimellä ”John Bentsen”. SELIM PALMGREN (16.2.1878–13.12.1951) oli suomalainen säveltäjä, pianisti ja musiikkikriitikko.

Kuin hiipuva hiillos tummentuu, op. 47, nro 2

Kuin hiipuva hiillos tummentuu, kun tuli sen tuhkaksi söi – Som glödande kolet i askan dör – Erlöschende Glut (Wie glühende Funken im Dunkel vergehn)

Lauluääni ja piano

Andantino

- Teksti Severi Nuormaa (*Runoja. Uusi sarja* 1900), Nino Runeberg (ruotsi), Myrtha Kuusisto (englanti), Ferdinand Tilgmann (saksa)
- Sävellysaika kesä 1902 Kantola
- Käsikirjoitus SibA Mer 2:6 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
- Ensijulkaisu *Neljä laulua pianon säestyksellä II* 1902 Wasenius KFW87
- Lisäjulkaisut *Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47* 190–? Lindgren AEL87; *Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47* 192–? Lindgren AEL1020; *Fyra sånger II Op. 47* 1924 Nordiska Musikforlaget NMS246 (Edition Musicalia N:r 107) ; *Fyra sånger – Vier Lieder Op. 47* 19–? Hansen 19536; *Kauneimmat yksinlaulut 1* 1976; *Suuri toivelaulukirja 6* 1985; *Suomalaisia yksinlauluja 2* 1989; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Kuin hiipuva hiillos tummentuu, op. 47, nro 2* 2016 Edition Tilli ET1846
- Sovitukset Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1674
- Lauluääni *106 kitaralaulua* 1954
- Piano (Väinö Hannikainen) FINLANDIA VI Westerlund 194–? Fazer W12729-0; *Finlandia* 1952 Westerlund 1952 REW2729
- Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) *Albumi II* 1923
- Sekakuoro (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011
- Viulu ja piano (Sulo Hurstinen, 1913?) *Merikanto-Album* 1913; (Anna-Maija Usma) *Suomalainen viuluniekka* 1985

Vuosien mittaan hyvin suosituksi tulleen laulun ensimmäinen julkinen esitys näyttäisi tapahtuneen vasta 14.4.1904 ALMA AUERIN konsertissa Helsingin kansallisteatterissa.

SEVERI NUORMAA (vuoteen 1906 asti Nyman, 15.10.1865–11.5.1924) oli suomalainen runoilija, sanoittaja, toimittaja ja työväenopiston johtaja. CHRISTOPH FRIEDRICH FERDINAND TILGMANN (30.9.1832–10.10.1911) on saksalaissyntyinen kirjanpainaja, kivipiirtäjä, kirjapainon johtaja ja suomalaisen kirjallisuuden saksantaja.

Aftonstämning, op. 47, nro 3

Mörkgrön granskog skuggar över viken – Abendstimmung (Dunkelgrün der Tannenwald beschattet dort die Bucht)

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti Daniel Fallström (*I vinterqväll* 1887), saksannoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1902 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Neljä laulua pianon säestyksellä II* 1902 Wasenius KFW87
Lisäjulkaisut *Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47* 190–? Lindgren AEL87; *Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47* 192–? Lindgren AEL1020; *Fyra sånger II Op. 47* 1924 Nordiska Musikforlaget NMS246 (Edition Musicalia N:r 107); *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Aftonstämning, op. 47, nro 3* 2016 Edition Tilli ET1847; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016

Laulun ensiesitys tapahtui todennäköisesti norjalaisen Olivia Dahlin konsertissa Helsingissä marraskuun 7. päivänä 1902. DANIEL FALLSTRÖM (26.10.1858–19.1.1937) oli ruotsalainen kirjailija, näyttelijä, lehtimies ja kriitikko. *Aftonstämning* on kirjoitettu heinäkuussa 1886.

Merellä, op. 47, nro 4

Syvästi meri huokaa, sen rinta kuohuaa – Jos kanssani laivass’ oisit, jos ynnä nyt kuljettais’ – Kuvasi, armas, kannan nyt vasten rintoain – På havet (Suckande snyftar havet) – Auf dem Meer (Stöhnen und seufzen man hört das Meer)

Lauluääni ja piano

Andantino – Alla Barcarolla – Allegro

Teksti J. H. Erkko (*Kuplia* 1890), Nino Runeberg (ruotsinnos), Ferdinand Tilgmann (saksa)
Sävellysaika 1891 Berliini
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (laaja versio); SibA Mer 1:4 (keskeneräinen); SibA Mer 2:6 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu *Neljä laulua pianon säestyksellä II* 1902 Wasenius KFW87
Lisäjulkaisut *Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47* 190–? Lindgren AEL87; *Neljä laulua pianon säestyksellä II, Op. 47* 192–? Lindgren AEL1020; *Fyra sånger II Op. 47* 1924 Nordiska Musikforlaget NMS246 (Edition Musicalia N:r 107); *Merellä, op. 47 N:o 4* 1930 Westerlund REW1658 (laajennettu versio); *Kauneimmat yksinlaulut 1* 1976; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010 (laajennettu versio); *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Merellä, op. 47, nro 4* 2015 (laajennettu versio) & 2016 (suppeampi versio) Edition Tilli ET1848 & ET1849

Sovitukset Kamariorkesteri (Eero Koskimies, 1936?) YLE3420, Työväen arkisto 780:102 (puh-
taaksikirjoitus T. Meriläinen 5.4.1941)
Lauluääni ja orkesteri HKO2702
Piano (Oskar Merikanto) *Merellä Op. 47 No. 4 Pianosovitus* 1915 Lindgren
AEL1035; *Merellä Op. 47 No. 4 Pianosovitus* 19–? Westerlund AEL1035 (useita li-
säpainoksia); *Merellä Op. 47 No. 4 Pianosovitus* 19–? Edition Fazer W11035-3; FIN-
LANDIA IV 1928; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996
Salonkiorkesteri (Herman Sjöblom) *Merellä* 19–? Westerlund REW1253 (Westerlun-
din Salonkiorkesteri-kirjasto) (lisäpainos ainakin 1965)
Sekakuoro (George de Godzinsky lokakuu 1963) YLE10832; (Lauri Nurkkala) *Kolme
yksinlaulua sovitettuna sekakuorolle* 2013

Tämän opuksen lauluista kolme ensimmäistä ovat syntyneet Kantolassa kesällä 1902, mutta *Merellä* on paljon vanhempi. Näin kirjoitti Merikanto Liisalleen Berliinistä 25.1.1891: ”’*Merellä*’ ei ole vielä valmis. Aion siitä saada oikein draamallisen teoksen, jossa myrsky pauhaa ja laiva rytkyy. Toivon tällä viikolla sen valmiiksi.” (Merikanto 2015, s. 62) Laulu esitettiin julkisesti viimeis-
tään Helsingissä Ylioppilastalolla 2.10.1892 järjestetyssä Kansankonsertissa, Emmy Achtén toi-
miessa laulusolistina ja Merikannon säestäjänä. Virallisempi ensiesitys oli Merikannon sävellyskon-
sertissa 14.3.1894, tuolloinkin solistina Emmy Achté.

Westerlund julkaisi laulusta vuonna 1930 uuden version (REW1658), johon on lisätty käsikirjoituk-
sena löydetty keskiosa. Tämä käsikirjoituksen rakenne on seuraava: [1] Moderato molto, 9 (3/4): 8
tahdin pianointro, 21 tahdin lauluosuus (Syvästi meri huokaa) ja 8 tahdin välisoitto pianolle, [2]
Yksinkertaisesti; a la Barcarolle, 6/: 32 tahdin lauluosuus (Jos kanssani laivass’ oisit) ja [3] Allegro,
3/4: 33 tahdin lauluosuus (Kuvasi armas kannan). Käsikirjoituksessa on melodia valmiina, piano-
säestystä vain hiukan alussa. Nuottien lisäksi aineistoon sisältyvät luonnokset kanneksi ja saatetek-
tiksi kolmella kielellä. Liisa Merikanto kuittasi tämän version julkaisuoikeudesta 1000 markkaa
(345 euroa), mistä hän kiitti Westerlundin toimitusjohtaja HERMAN KOCHIA kirjeessään Pälkäneeltä
6.3.1930 (Fennica Gehrmanin arkisto).

On mahdollista, ettei Merikanto saanut laulua mieleisekseen Berliinissä tai että hän oli epävarma
lopullisesta rakenteesta. Tämä selittäisi pitkän välin em. kirjeen kuvaileman sävellystyön ja ensim-
mäisen version julkaisemisen välillä. Emme toisaalta tiedä, oliko vuonna 1930 julkaistu versio al-
kuperäisempi kuin vuoden 1902 julkaisu. Tuntemamme päiväämätön käsikirjoitus voi olla peräisin
vaikka Berliinin ajoilta, mutta kyseessä voi myös olla Merikannon paljon myöhäisempi yritys kehi-
tellä laulua edelleen. Valitettavasti emme tiedä tämän enempää.

Uudessa Suomessa oli 17.9.1944 uutinen Teoston tilastoimista vuoden 1943 suosituimmista sävel-
lyksistä. Uutisen mukaan sotavuonna pidetyissä konserteissa ja radioesityksissä oli eniten esitetty
Merikannon laulua *Merellä* (yli 5000 esityskertaa), seuraavina Sam Sihvon *Jääkäarin morsian* ja
Sibeliuksen *Ristilukki*. Viidentoista esitetyimmän listalla olivat lisäksi *Kesäilta* (viides sija), *Ro-
manssi, op. 12* sekä jompikumpi *Merikanto-Albumi*.

Tuonelan joutsen, op. 48

Tuonen tytön laulu, op. 48, nro 1

Tumma on Tuonelan tähdetön yö

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti Eino Leino (*Tuonelan joutsen* 1898)

Sävellysaika 1903

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kaksi laulua Eino Leinon 'Tuonelan joutsenesta'* 1904 Lindgren AEL212

Lisäjulkaisut *Kaksi laulua Tuonelan joutsenesta, op. 48* 19–? Lindgren AEL1021; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Tuonelan joutsen, op. 48* 2011 Bells 979-0-706348-35-3; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Tuonen tytön laulu, op. 48, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1850

Merikanto sävelsi kaikki Eino Leinon vuonna 1898 julkaistuun näytelmärunoon sisältyvät kuusi ”laulua”, mutta vain kaksi niistä – yksinlaulut – julkaistiin vuonna 1904. Merikannon tarkoituksena lienee ollut julkaista musiikki kahdessa osassa eli yksin- ja kuorolauluina, mutta tuntemattomista syistä jälkimmäistä osaa ei aikoinaan julkaistu, vaikka käsikirjoitukset oli kustantajalle toimitettu. Sävellystyö on saattanut olla Polyteknikkojen tilaus, sillä koko opus esitettiin jo maaliskuussa 1903 Polyteknikkojen iltamissa 21. ja 22.3.1903 Seurahuoneella, mainosten perusteella Jalmari Finnen ohjaamana kokonaisuutena: ”Tämän jälkeen seurasi ohjelman päänumerona Eino Leinon näytelmäruno *Tuonelan joutsen*, jossa esiintyi Suomalaisen teatterin jäseniä (...) Oskari Merikanto on kappaleeseen säveltänyt köörejä ja pari soololaulua pianosäestyksellä. Musiikista painui mieleemme erittäinkin *Tuonen tyttö, laulu*, joka on erittäin kaunis, tuntehikas sävellys ja josta varmaankin tulee suosittu numero konserttiohjelmiinkin. Sudenkorentojen tanssia kuvaava pianosäestys, joka kappaleen kuluessa esiintyi tuon tuostakin köörien pohjustana, on värikäs ja näppärä ja mahtaa orkesterille sovitettuna tehdä vieläkin värikkäämmän vaikutuksen. Musiikin kokonaisvaikutus oli edullinen, joskaan ei siitä ensi kuulemalta voi pätevää arvostelua lausua.” (Päivälehti 22.3.1903)

Kun painettu nuotti oli joulun alla 1903 ilmestynyt, pääsi Merikanto itse mainostamaan sitä Päivälehdessä nimimerkillään ”O” muitten uutusuottien ohessa. Merikannon kunniaksi on sanottava, että vaikka hän kehuu eräitä kollegojen sävellyksiä, omansa hän vain mainitsee. Merikannon uutudet myös arvioinut nimimerkki ”E. K.” eli Evert Katila oli kuulevinaan joitain uusiakin piirteitä intoutuen lauseisiin, jotka eivät välttämättä täysin avautuneet oman aikansa lukijoille: ”Siellä täällä pyrkii säveltäjä laajentamaan taiteellisten ilmaisukeinojensa alaa, eritoten soinnullisessa katsannossa, mistä panemme merkille taipumuksen lisäämään tavallisimpien soitujen lukua uudenaikaisimmilla ääniyhtymillä. Uusituista kohdista huomattakoon miellyttävinä lisinä säveltäjän kirjoitustavasta altereerattu toisen sävelaskeleen kolmisointu molli-äänilajissa (*Tuonen tytön laulu*) (...).” (Uusi Suometar 24.12.1903)

Leinon runoelmassa laulut esiintyvät seuraavassa järjestyksessä: *Sudenkorentojen laulu* (toistuu useita kertoja runon kestäessä), *Tuonen tytön laulu*, *Ilman impien laulu*, *Lummekukkien laulu*, *Tuonen aaltojen laulu*, *Lemminkäisen äidin laulu*. Merikanto on sävellyksissään yhdistänyt neljännen ja viidennen laulun.

Tuuti lulla mun kuopustain, op. 48, nro 2

Tuuti lulla mun kuopustain, kuopusta kultahasta!

Lauluääni ja piano

Andantino e molto tranquillo

Teksti Eino Leino (*Tuonelan joutsen* 1898)

Sävellysaika 1903

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kaksi laulua Eino Leinon 'Tuonelan joutsenesta'* 1904 Lindgren AEL212

Lisäjulkaisut *Kaksi laulua Tuonelan joutsenesta, op. 48* 19–? Lindgren AEL1021; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Tuonelan joutsen, op. 48* 2011 Bells 979-0-706348-35-3; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2016; *Tuuti lulla mun kuopustain, op. 48, nro 2* 2016 Edition Tilli ET1851

Leinon runoelmassa tämän sivuilla 50-51 olevan tekstin otsikkona on ”Äiti”. Merikanto on valinnut laulun nimeksi alkusanat.

Sudenkorentojen laulu, op. 48, nro 3

Miekkonen, ken saa uinahtaa, onnellinen, ken rauhan saa

Naiskuoro ja piano

Allegretto

Teksti Eino Leino (*Tuonelan joutsen* 1898)

Sävellysaika 1903

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer); Teatterimuseo TeaMA1344

Ensijulkaisu *Tuonelan joutsen, op. 48* 2011 Bells 979-0-706348-35-3

Erilaisille kuorokokoonpanoille sävellettyjen kolmen muun laulun langalla sidotun käsikirjoituksen kansilehdellä on teksti ”Tuonelan joutsen. / (Eino Leino) / säveltänyt / Oskar Merikanto. / II. köörilaulut.”. Teatterimuseossa olevan käsikirjoituksen kannessa on teksti ”Tuonelan joutsen (Eino Leino) / Säveltänyt / Oskar Merikanto / II. Köörilaulut” eli myös tässä ovat vain opuksen laulut 3-5, tosin numeroituna 1-3. Ei tiedetä, miksi tai miten käsikirjoitus on joutunut Viipurin Näyttämön nuortistoon. Mahdollisesti sitä on harkittu jossain tuotannossa käytettävän. Etusivun yläreunassa on merkintä ”H. T. Eläkelaitoksen oma”. Käsikirjoituksen aitous on epävarma, sillä käsiala on Merikannon tekemäksi poikkeuksellisen suurikokoinen.

Leinon runoelmassa sama-alkuinen teksti ” Miekkonen, ken saa uinahtaa” toistuu useaan kertaan. Merikanto on käyttänyt heti aloitussivuilla 7-8 olevan tekstin.

Ilman impien laulu, op. 48, nro 4

Korkealla taivahalla kultalangat kulkee

Naiskuoro

Moderato con moto

Teksti Eino Leino (*Tuonelan joutsen* 1898)
Sävellysaika 1903
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer); Teatterimuseo TeaMA1344
Ensijulkaisu *Tuonelan joutsen*, op. 48 2011 Bells 979-0-706348-35-3

Leinon runoelmassa tämä teksti on sivuilla 41-42 ja runoelmassa on sama otsikko kuin laululla.

Lummekukkien ja Tuonen aaltojen laulu, op. 48, nro 5a

Terve Tuonelan ruhtinatar – Tummat on vyörtehet Tuonelan laineen

Sekakuoro ja piano

Moderato

Teksti Eino Leino (*Tuonelan joutsen* 1898)
Sävellysaika 1903
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer); Teatterimuseo TeaMA1344
Ensijulkaisu *Tuonelan joutsen*, op. 48 2011 Bells 979-0-706348-35-3

Leinon runoelmassa nämä kaksi tekstiä ovat sivuilla 45-46 (Lummekukkien laulu) ja 47 (Tuonen aaltojen laulu). Merikanto on yhdistänyt ne yhdeksi kokonaisuudeksi, josta on tehnyt versiot kahdelle eri kokoonpanolle.

Lummekukkien ja Tuonen aaltojen laulu, op. 48, nro 5b

Terve Tuonelan ruhtinatar – Tummat on vyörtehet Tuonelan laineen

Mieskuoro

Alla breve

Teksti Eino Leino (*Tuonelan joutsen* 1898)
Sävellysaika 1903
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer); Teatterimuseo TeaMA1344
Ensijulkaisu *Tuonelan joutsen*, op. 48 2011 Bells 979-0-706348-35-3

Merikanto kirjoitti tekstiparista *Lummekukkien ja Tuonen aaltojen laulu* erillisen version mieskuorolle, jonka käsikirjoitusta kustantaja on kommentoinut lyhyesti sanalla ”Huono”. Kysymys ei ole kokonaan eri musiikista vaan enemmän sovitukselta toiselle kokoonpanolle. Käsikirjoituksessa versiot ovat kuitenkin samassa asemassa, mistä syystä ne on tässäkin erotettu toisistaan vain pienellä kirjaimella.

Laulut, op. 49

Kun vaan laulaa saan, op. 49, nro 1

Vaikka minne joutunen, sitä toivon, rukoilen

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti J. H. Erkko (*Runoelmia* 1870, *Valikoima runoelmia* 1881)
Sävellysaika kesä 1903 Kantola
Käsikirjoitus SibA Mer 1:5
Ensijulkaisu *Lauluja pianon säestyksellä* 1903 Helsingfors Nya Musikhandel HNM117
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Kun vaan laulaa saan*, op. 49, nro 1 2016 Edition Tilli ET1852

Opuksen laulujen käsikirjoituksissa ei ole ryhmänimeä tai opusnumerointia. Nuottipaperin viimeisellä sivulla on teksti ”Aino Ackté-Renvallille / ystävällisellä tervehdyksellä / Oskar Merikanto / Vilppula 24/VII 1903”. Ilmaisu on lahjan saate, ei varsinainen omistus. Lahjan ansiosta opuksen käsikirjoitukset ovat myös säilyneet, toisin kuin valtaosa Merikannon varhaisista sävellyksistä.

Ensipainoksen otsikkona on yksinkertaisesti ”Lauluja pianon säestyksellä”. Merikannon palkkio oli 200 mk (928 euroa), ja tätä koskeva kuitti on tallella kustannussopimuksessa, joka on päivätty 3.8.1903. Liisa Merikannon nuottikirjassa III olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistus ”Muisto Kantolasta kesällä 1903”. Ensipainoksen nuottisivulta puuttuvat kustantajan omat merkinnot, vain saksalaisen kirjapainon tiedot on merkitty. Seuraavaan painokseen merkinnät lisättiin.

Opuksen 49 lauluihin liittyy seuraava Acktén muistelu Merikannon 24.6.1903 lähettämästä kirjeestä: ”Minä olen monta kertaa kiitollisuudella ajatellut, miten oivallisesti Sinä olet useita minun laulujani sekä täällä kotona että siellä Parisissa esittänyt. Sinun sielukas esityksesi on niihin lyönyt taiteellisen leiman, joka on ehdottomasti kuulijaan vaikuttanut, ja laulun menestys on siten ollut taattu. (...) Suuresti olisin Sinulle kiitollinen, jos siihen ohjelmaasi suvaitsisit ottaa jonkun näistä uusista lauluistani, jotkan aivan hiljakkoin olen säveltänyt. – Ja myöhemmin hän kirjoitti Kantolasta elokuun 13 p:nä: Arvoisa ystävä. Kiitos kaunis ystävällisestä kirjeestäsi. Erittäin kiitollinen olen Sinulle, että olet uudet lauluni ottanut suosioosi, ja tunnen itseni ylpeäksi, kun saan Sinua konserteissasi säestää. (...) – Mitä ylpeyteen tulee, taisimme minä ja muut suomalaiset enemmän ylpeillä siitä, että me syrjäiset omasimme aikakautemme etevimmän säestäjän, sillä kuljettuani kautta maailman täytyy minun sanoa, että Oskar Merikanto oli säestäjänä verraton.” (Ackté, s. 185-186)

Kirjeistä voi päätellä, että Merikannolla oli jo juhannuksena ainakin joitain lauluja valmiina. Hän päiväsi käsikirjoituksen omistuksen heinäkuun 24. päivänä ja lähetti ne ilmeisesti melko pian Acktéille, joka ehti vastakin ennen elokuun 13. päivää. Koska Merikanto ei kesällä 1903 säveltänyt nykyisten tietojen mukaan muita lauluja kuin opuksen 49, voimme kohtuudella olettaa Merikannon ja Acktén tarkoittavan nimenomaisesti näitä kolmea laulua, vaikka nimiä ei mainitakaan. Laulun ensiesitys oli Aino Acktén ja Merikannon konsertissa 17.3.1903 Palokunnantalolla. Opuksen kolmea laulua ei esitetty yhdessä, vaan aina yksi kussakin Helsingin kolmesta konsertista. *Kun vaan laulaa saan* on vanhimpia tunnettuja Erkon runoja, se on ajoitettu vuosiin 1868-1870.

Kuolema kannelta löi, op. 49, nro 2

Mä yksin kannelta soitan, niin hiljaa hiipii yö

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Kellastuneita lehtiä</i> 1903)
Sävellysaika	kesä 1903 Kantola
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:6
Ensijulkaisu	<i>Lauluja pianon säestyksellä</i> 1903 Helsingfors Nya Musikhandel HNM118
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 3 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Kuolema kannelta löi</i> , op. 49, nro 2 2016 Edition Tilli ET1853
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Kuolema kannelta löi</i> , op. 49, nro 2 2007 Edition Tilli

Aino Ackté'n konsertteja, joissa hän esitti opuksen 49 laulut ensi kerran julkisesti, mainostettiin jo hyvissä ajoin elokuussa. Päivälehdessä anonyymillä toimittajalla on vahva usko myös säveltäjään: ”Oskar Merikanto on lähettänyt kolme laulua: ‘Kun kuolema löi kannelta’, ‘Jos olet mun’ ja ‘Kun vaan laulaa saan’. Suuri yleisö tulee niihin ehdottomasti ihastumaan.” (Päivälehti 23.8.1903)

Ackté esitti laulun myös Suomen kansallisteatterissa 12.9.1903, ohjelmalehtisen mukaan käsikirjoituksesta ja ”Aino Acktéille omistettuna”. Nimimerkki ”X” raportoi konsertin jälkeen: ”Myöskin Merikannon surunkaihoisa ‘Kuolema kannelta löi’ ja Melartinin hilpeä ‘Kevätlaineet’ laulettiin erinomaisesti ja olivat toistettavat. Yleisön innostus oli noussut kukkuroilleen.” (Päivälehti 13.9.1903) Evert Katila oli kehuissaan maltillisempi: ”Merikannon ‘Kuolema kannelta löi’ ei ollut hullumpi ja esitettiin sympaattisesti. Se vaaleni vaan ympäristönsä takia.” (Uusi Suometar 13.9.1903)

Jos olet mun!, op. 49, nro 3

Jos olet mun, tuo syyskin kevähäksi käy

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	J. H. Erkko (<i>Runoelmia III</i> 1876)
Sävellysaika	kesä 1903 Kantola
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:7
Ensijulkaisu	<i>Lauluja pianon säestyksellä</i> 1903 Helsingfors Nya Musikhandel HNM119
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Jos olet mun!</i> , op. 49, nro 3 2016 Edition Tilli ET1854

Käsikirjoituksen lopussa on huomautus ”(Tai transponeerattuna Dess-duuriin.)” Laulu on nuotinnettu D-duurissa. Aino Ackté esitti laulun ensimmäisen kerran julkisesti konsertissaan Suomen kansallisteatterissa 15.9.1903. Se oli opuksen lauluista ainoana mukana Turussa 26.9.1903 järjestetyssä Ackté'n ja Merikannon konsertissa. Erkon teksti on runon *Syksyn tullen* ensimmäinen säkeistö, joka on laulussa otsikoitu alkusanojen mukaan.

Lyyrillisiä kappaleita, op. 50

Lyrische Stücke

Kirkossa, op. 50, nro 1

In der Kirche

Piano

Andantino e maestoso

Sävellysaika kesä 1903 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lyyrillisiä kappaleita pianolle I – Lyrische Stücke für Pianoforte I* 1903 Lindgren
AEL211

Opuksen käsikirjoitusaineistoa ei ole säilynyt. Ensipainoksen kannessa on nimen lisäksi numerointi "I", mutta mitään tietoa osasta "II" ei ole löytynyt. Liisa Merikannon nuottikirjassa III olevassa ensipainoksen kappaleessa on ajoitustiedon sisältävä omistus "Muisto toisesta kesästä Kantolassa 1903". Painettu nuotti tuli myyntiin joulukuussa 1903. Aikakauden lehdistöstä ei ole löytynyt viitteitä ainakaan koko sarjan konserttiesityksistä.

Nimimerkki "E. K." eli Evert Katila arvioi opuksen sävellyksiä heti nuotin ilmestyttyä: "*Odottamatta erityisesti uusia piirteitä säveltäjän tekotavassa, joka on hyvin tunnettu, ovat hra Merikannon uudet sävellykset tutustumisen arvoisia. Siellä täällä pyrkii säveltäjä laajentamaan taiteellisten ilmaisukeinojensa alaa, eritoten soinnullisessa katsannossa, missä panemme merkille taipumuksen lisäämään tavallisimpien sointujen lukua uudenaikaisimmilla ääniyhtymillä. Uusituista kohdista huomattakoon miellyttävinä lisiinä säveltäjän kirjoitustavassa altereerattu toisen sävelaskeleen kolmisointu molli-äänilajissa (Tuonen tytön laulu), vilkkaampi äänilajin vaihtelu (Nocturne), arkaistinen äänilajitausta (Paimenten elämästä) j.n.e. (...) Keijukaisten tanssi on vanhaan sovinnaiseen tapaan kirjoitettu.*" (Uusi Suometar 24.12.1903)

Nocturne, op. 50, nro 2

Piano

Moderato con espress

Sävellysaika kesä 1903 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lyyrillisiä kappaleita pianolle I – Lyrische Stücke für Pianoforte I* 1903 Lindgren
AEL211

Keijukaisten tanssi, op. 50, nro 3

Elfvornas dans – Nymphentanz

Piano

Allegretto e grazioso

Sävellysaika kesä 1903 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lyyrillisiä kappaleita pianolle I – Lyrische Stücke für Pianoforte I* 1903 Lindgren AEL211

Lisäjulkaisu *Keijukaisten tanssi – Nymphentanz Op. 50 N:o 3* 1925 Westerlund AEL813c, W10813c

Sovitukset Orkesteri *Keijukaisten tanssi* YLE1920A; Concis (partituuri ja äänilehdet)
Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) *Albumi I* 1923

Opuksen 50 *Keijukaisten tanssi* ei ole sama sävellys kuin opuksena 63 oleva samanniminen piano-kappale. Yleisradian nuotistossa olevan orkesterisovituksen tekijää ei tiedetä. Kahdeksansivuinen partituuri ei ole ainakaan Merikannon itsensä käsialaa. Tempomerkintä on tässä sovituksessa ”Allegretto grazioso”.

Kansanlaulu, op. 50, nro 4

Volkslied

Piano

Andantino

Sävellysaika kesä 1903 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lyyrillisiä kappaleita pianolle I – Lyrische Stücke für Pianoforte I* 1903 Lindgren AEL211

Paimenten elämästä, op. 50, nro 5

Aus dem Hirtenleben – Paimenelämää

Piano

Poco allegretto

Sävellysaika kesä 1903 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Lyyrillisiä kappaleita pianolle I – Lyrische Stücke für Pianoforte I* 1903 Lindgren AEL211

Venezianska visor, op. 51

Venezianska sånger – Venetsialaisia lauluja

Vackra flicka, gift dig snart, op. 51, nro 1

Etsi sulho, neiton, kun viel' lehdet vihanhoivat

Lauluääni ja piano

Poco allegretto

Teksti	Daniel Fallström (<i>Valda dikter</i> 1899), suomennoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	1901 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Venezianska visor – Venetsialaisia lauluja</i> 1903 Helsingfors Nya Musikhandel, Fazer & Westerlund FM377
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Vackra flicka, gift dig snart</i> , op. 51, nro 1 2016 Edition Tilli ET1855

Opuksen ensipainoksen kannessa on teksti ”Oskar Merikanto / Venezianska Visor / af / Daniel Fallström / För en röst med piano / Venetsialaisia Lauluja / sanat kirj. / Daniel Fallström / Yhdelle äänelle pianon kera”. Laulut ovat myöhemmissä laitoksissa olleet eri järjestyksessä, mutta olen käyttänyt tässä luettelossa ensipainoksen järjestystä. Lauluilla ei ole erisnimiä, kuten ei alkuperäisillä runoillakaan, vaan nimet ovat peräisin alkusanoista. Ensipainoksessa ei ole nuottisivun alareunassa lainkaan kustantajan tietoja, jotka lisättiin vasta seuraaviin painoksiin. Kustannussopimus koko opuksesta allekirjoitettiin 31.12.1901. Merikannon sävellyspalkkio oli 150 markkaa (688 euroa). Daniel Fallströmin kolmiosainen runoelma *Venezianska visor* on kirjoitettu Venetsiassa vuonna 1893.

Annina, op. 51, nro 2

Annina, är du ännu vaken? – Annina (Annina, viel' valvotko, kulta, Annina) – Serenadi lotalle (Yö lämmin on)

Lauluääni ja piano

A la barcarola

Teksti	Daniel Fallström (<i>Valda dikter</i> 1899), suomennosten tekijöitä ei tiedetä
Sävellysaika	1901 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Venezianska visor – Venetsialaisia lauluja</i> 1903 Helsingfors Nya Musikhandel, Fazer & Westerlund FM378
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977; <i>Suuri toivelaulukirja 4</i> 1982; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Hopeinen laulukirja</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Suomalaisia lauluja</i> 2012; <i>Pieni toivelaulukirja 2</i> 2013; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Suuri toivelaulukirja : Toivotuimmat</i> 2016; <i>Annina</i> 2016 Edition Tilli ET1856 (teksti ruotsiksi ja suomeksi); <i>Lottalauluja</i> 2017 (tekstillä ”Serenadi lotalle”)

Sovitukset Baritoni ja mieskuoro (Väinö Haapalainen) 1932 (erillispainate ilman julkaisijatietoa, Liikepaino, Turku)
 Lauluääni (teksti ruotsiksi ja suomeksi) *101 kitaralaulua* 1950; *Terveiset ulapalta* 1993; (teksti vain suomeksi) *Merimies merta rakastaa I* 1978; *Serpens musicus* 1990; ; *Kauneimmat rakkauslaulut* 1993; *Sininen laulukirja* 1995; *Suomalaisen laulukirja* 1997; *Uusi kultainen laulukirja* 2000; *Lauluja rakkaudesta* 2002; *Laulumatti* 2004; *Love* 2005; *Hymni rakkaudelle* 2013
 Lauluääni ja orkesteri (Eero Koskimies) YLE3782; Lauluääni ja kamariorkesteri (Jorma Panula) YLE12728
 Mieskuoro (Matti Hyökki 1993) *Annina* 1993 Ylioppilaskunnan Laulajat, YL:n ohjelmistoa 215; *Serenadi* 2010
 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011

Vaikuttaa siltä, että *Annina* tuli suosituksi vasta vuosikymmenten jälkeen, sillä laulun julkaisemisen ajoilta ei ole löytynyt sen julkisia esityksiä. Myöhemmin sitä on levytetty ja sovitettu runsaasti.

Monen muun Merikannon suosikkilaulun tavoin myös *Anninaa* on tulkittu äänitteillä mitä erilaisimmin kokoonpanoin, joita ei ole tässä luettelossa ryhdytty erittelemään. Erikoisimpia lienevät sovitukset pasuunalle ja pianolle (ILMARI RAUTIAINEN ja HENRI HERSTA 2000) sekä RALPH BENATARIN sovitukset akustiselle kitaralle ja viihdeorkesterille, solistina belgialainen FRANÇOIS EDOUARD WEYER eli FRANCIS GOYA (1984).

De gledo på kanalen, op. 51, nro 3

Kuun koittaessa (Kuun koittaessa matkansa he kanaalilla alkoi)

Lauluääni ja piano
Andantino

Teksti Daniel Fallström (*Valda dikter* 1899), suomennosten tekijöitä ei tiedetä
 Sävellysaika 1901 tai aikaisemmin
 Käsikirjoitus Ei tunneta
 Ensijulkaisu *Venezianska visor – Venetsialaisia lauluja* 1903 Helsingfors Nya Musikhandel, Fazer & Westerlund FM379
 Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *De gledo på kanalen*, op. 51, nro 3 2016 Edition Tilli ET1857 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

William Hammar esitti osan kolme (”Venezialainen laulu N:o III”) konsertissaan Yliopiston juhlasalissa 5. toukokuuta 1904, säveltäjän itsensä säestämänä. Alarik Uggla totesi arviossaan näin: ”*Merikantos stämningsfullt målande Veneziansk visa n:o 3 med dess lyckligt attrapperade syd-ländska tonfärg återgåfvos med musikalisk fraseri, tonal glans och känsligt föredrag.*” (Hufvuds-tadsbladet 6.5.1904) Laulu pysyi Hammarin ohjelmistossa vuoteen 1910 saakka ollen ilmeisesti sarjan ainoa Merikannon elinaikana suosittu osa.

WILLIAM HAMMAR (21.3.1875–20.5.1951) oli suomalainen oopperalaulaja.

Suomalaisia laulusävellyksiä V, op. 52

Taas soivat ne suuret surut, op. 52, nro 1

Taas soivat ne suuret surut, ne soivat kuin kuoleman urut – De stora sorgerna susa

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	L. Onerva (<i>Sekasointuja</i> 1904), Joel Rundt (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1905 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Ettore Gandolfille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä V</i> 1905 Lindgren AEL217
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52</i> 19–? Lindgren AEL1022; <i>Finska Sångkompositioner V Op. 52 N:r 1-4</i> Nordiska Musikförlaget 1924 NMS251 (Edition Musicali N:r 112); <i>Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52</i> 1941 Westerlund AEL1022; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Taas soivat ne suuret surut, op. 52, nro 1</i> 2016 Edition Tilli
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) 2007 Edition Tilli ET1858

Liisa Merikannon nuottikirjassa III olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistus ”Muisto kesästä 1905 Kantolassa”. Laulun mahdollisesti ensimmäinen julkinen esitys oli 15.4.1906 Merikannon pääsiäiskonsertissa Johanneksen kirkossa, missä Ettore Gandolfi esitti laulun todennäköisesti urujen säestyksellä.

Kun Lindgrenin kustantamo joulukuussa 1905 mainosti opuksen 52 lauluja, mainoksissa yhdistettiin kokonaisuuden *Suomalaisia laulusävellyksiä V* kahdeksi vihkoksi myöhemmin opuksina 52 ja 53 tunnetut kokonaisuudet. Mainoksesta huolimatta jälkimmäisen kannessa on oikea nimi *Suomalaisia laulusävellyksiä VI*.

Otto Kotilainen arvioi koko opuksen ja piti ensimmäistä laulua parhaana: ”Kysymyksessä olevan vihon vaikuttavin laulu on mielestämme Ettore Gandolfille omistettu ‘Taas soivat ne suuret surut’, jossa jo pitkäähkö, vakava alkusoitto soittaa surua. Melodia, kuten säestyskin, on yksinkertainen ja alakuloisuutta vakuuttava ja lopussa sopii situationiin erinomaisesti tuo kirkollinen, ihana duuri-loppu.” (Nimimerkki ”O. K.”, Helsingin Sanomat 20.12.1905)

L. ONERVA (oikea nimi Hilja Onerva Lehtinen, 28.4.1882–1.3.1972) oli runoilija ja säveltäjä Leevi Madetojan puoliso. ETTORE GANDOLFI (1862–19.8.1931) oli italialainen bassolaulaja, joka vieraili Helsingissä jo vuosisadan vaihteessa solistina, ja toimi myöhemmin vuosina 1905-1906 Helsingin konservatoriossa opettajanakin. Gandolfi avioitui Suomessa ja oli mm. laulajatar Dagmar Hagelberg-Raekallion perheystävä. Merikanto säesti Ettore Gandolfia useammankin kerran. (Hagelberg-Raekallio 1934, s. 118–119; 137). OTTO KOTILAINEN (5.2.1968–9.8.1936) oli Merikannon ikätoveri ja hänen laillaan erityisesti kansanomaisten laulujen säveltämiseen mieltynyt säveltäjä.

Linnulle kirkkomaalla, op. 52, nro 2

Lintunen lehdossa kirkkomaan, laula, laulele virkku – Till fågeln på kyrkogården (Liten fågel i gravgårdslund)

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti	Eino Leino (<i>Kangastuksia</i> 1902), Joel Rundt (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1905 Kantola
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:8
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä V</i> 1905 Lindgren AEL217
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52</i> 19–? Lindgren AEL1022; <i>Finska Sångkompositioner V Op. 52 N:r 1-4</i> Nordiska Musikförlaget 1924 NMS251 (Edition Musicali N:r 112); <i>Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52</i> 1941 Westerlund AEL1022; <i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Cantus 2</i> 2012; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Linnulle kirkkomaalla, op. 52, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1859
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto 1915–1916) <i>Urkuharmonialbumi II</i> 1924 Kamariorkesteri (Eero Koskimies 1958) YLE9448 Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Linnulle kirkkomaalla, op. 52, nro 4</i> 2007 Edition Tilli Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kolme yksinlaulua sovitettuna sekakuorolle</i> 2013

Laulun ehkä varhaisin esitys oli Irma Achtén (myöhemmin Tervani) konsertissa 16.9.1905 Johanneksen kirkossa. Oskar Merikanto säesti uruilla. Painettu nuotti ilmestyi kauppoihin vasta joulun alla 1905, joten syyskuussa laulettiin vielä käsikirjoituksesta. Alarik Uggla ei ollut varauksettoman tyytyväinen esitykseen, vaikka tunnisti sävellysten laadun: ”*Slutnumret, Merikantos nya sånger Linnulle kirkkomaalla och Muistatko vielä sen virren?, sjungna ur manuskript, utfördes vackert och väl, men hade utan tvifvel kunnat göras vida mer utaf. De två sångerna äro nämligen synnerligen känsligt inventerade och den sistnämnda är i synnerhet en pärla af äkta, hjärtevarm stämning, fint och intimt slutande sig till Eino Leinos stämningsfulla text.*” (Hufvudstadsbladet 17.9.1905)

IRMA TERVANI (alkujaan Achté, 4.6.1887–29.10.1936) oli suomalainen laulajatar, Aino Ackté nuorempi sisar.

Oi, muistatko vielä sen virren, op. 52, nro 3

Oi, muistatko vielä sen virren, joka lapsena laulettiin – Säg, minnes du psalmen vi sjöngo? (Säg, minnes du psalmen vi sjöngo i vår barndom) – Ah, do you remember that hymn? (Ah, do you remember that hymn we sang in childhood days gone by?) – Tsennaatko vielä sen biisin – Oi, muistatko vielä sen virren, jota äitini lauleli – Oi, muistatko vielä sen virren, vaikka sointu sen himmeni – Oi, vielä mä kerran sen virren sun kanssasi kaulelen

Lauluääni ja piano
Andantino

- Teksti Eino Leino (*Yökehrääjä* 1897), Joel Rundt (ruotsinnos), Juho Railio (säkeistöt 2-4), John Parkkila (englanninnos), Pertti Anikari (suomenkielinen teksti ”Tsennaatko vielä sen biisin”)
- Sävellysaika kesä 1905 Kantola
- Käsikirjoitus SibA Mer 1:9
- Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä V* 1905 Lindgren AEL217
- Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52* 19–? Lindgren AEL1022; *Finska Sångkompositioner V Op. 52 N:r 1-4* Nordiska Musikförlaget 1924 NMS251 (Edition Musicali N:r 112); *Kokoelma yksinlauluja nuorisolle I* 1925; *Säg minnes du psalmen Op. 52 n:r 3* 1940 Nordiska Musikförlaget NMS251a; *Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52* 1941 Westerlund AEL1022; *Oi muistatko vielä sen virren? – Ah, do you remember that hymn?* 19–? Suomalais-Luterilainen Kustannusliike Hancock; *Laulukerho II* 1945; *Suuri toivelaulukirja 1* 1976; *Kauneimmat yksinlaulut 2* 1977; *Hartaita toivelauluja* 1985; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Sydämeni laulut* 2000; *Suuri toivelaulukirja : Hengelliset* 2002; *Suuri toivelaulukirja 1-3* 2002; *Hartaisiin hetkiin* 2007; *VirkistysVersion Laulukirja* 2008; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Suomalaisia lauluja* 2012; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Oi, muistatko vielä sen virren, op. 52, nro 3* 2016 Edition Tilli ET1860; *100 laulua Suomesta* 2017
- Sovitukset Alttosaksofoni ja kamariorkesteri (Pekka Pohjola) MF17398
Baritoni, sekakuoro ja urut (ad. lib.) (Sigurd Snåre joulukuu 1968) SmP8447 (”Säg, minnes du psalmen”)
Baritoni, sopraano ja altto (Sigurd Snåre 17.3.1976) SmP8446 (”Säg, minnes du psalmen”)
Basso ja urut (Johann Tilli) *Oi, muistatko vielä sen virren, op. 52, nro 3* 2007 Edition Tilli
Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203
Kantele (Eero Koskimies) *Kanteleohjelmistoa 2* 1964; (Helli Syrjäniemi) *Laulut ja virret soi* 2008
Lauluääni Suomen nuorison laulukirja 1909, 1911, 1921; *Kansanopiston Laulukirja* 1909–1947; *Pohjantähti* nro 1/1911; *Suomen partioväen laulukirja* 1917; *Valkovuoko* 1922; *Laulun taika* 1951; *111 kitaralaulua* 1963; *Ikivihreät laulut* 1981; *Vi sjunger tillsammans* 1993 (teksti vain ruotsiksi); *Suojassa enkelin* 1996; *Kultainen laulukirja* 1997; *Parhaat yhteislaulut* 2000; *Uusi kultainen laulukirja* 2000; *Songs Finland sings* 2000 (teksti vainenglanniksi); *Parhaat hengelliset laulut* 2001; *Laulumatti* 2004; *Perinnemaisemia* 2006; *Elämän matkalaulut* 2010; *Yhteen ääneen* 2015
Lauluääni ja kantele Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle 3 1998

Lauluääni ja sekakuoro *Säg minnes du psalmen...* 1946 Westerlund REW1519 (Westerlunds körsamling, serie I N:o 50 Blandad kör); *Oi muistatko vielä sen virren?* 1948? Porin Laulajat (Porin Laulajain julkaisuja N:o 3)
 Lauluääni ja urut (Viljo Mikkola) SmP4182; (Johann Tilli) *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 2007 Edition Tilli
 Lauluäännet (2) ja harmoni (A. E. Taipale) *Nuorisosekakuorolauluja I* 1921
 Naiskuoro (Eino Linnala 1954) *75 naiskuorolaulua* 1954
 Piano (ja sanat) *Suomalaisten lempilauluja* 1993; *Laula kanssamme* 1988
 Sekakuoro (George de Godzinsky lokakuu 1963) YLE10832; (K. V. Kilkka) *Oi muistatko vielä sen virran?* 19-?; (David Åhlen, 1948) *Säg, minnes du psalmen, vi sjöngo?* 1948 Nordiska Musikförlaget NMS679; *Chorus ecclesiae I* 2010

Laulun todennäköisesti varhaisin esitys oli Irma Achtén konsertissa 16.9.1905 Johanneksen kirkossa. Oskar Merikanto säesti uruilla. Achté lauloi myös laulun *Linnulle kirkkomaalla*. Painettu nuotti ilmestyi kauppoihin vasta joulun alla 1905, joten syyskuussa laulettiin vielä käsikirjoituksesta. Laulu oli alusta lähtien erittäin suosittu ja kuuluu edelleen Merikannon esitetyimpiin, sovitetuimpiin ja levytetyimpiin sävellyksiin.

Perimätiedon mukaan Eino Leino olisi kirjoittanut runon äidilleen vuonna 1895. Kainuun Eino Leino -seuran sivuilla on laulun synnystä seuraava anonyymi tarina, jonka todenperäisyydestä ei ole varmuutta: ”*Oskari Merikanto ja Eino kävelivät ‘hiukan pätkässä’ Vanhan hautausmaan kappelin kohdalla. Siellä oli hautaus menossa. Jollekin vainajalle soitettiin virttä ‘Sun haltuus rakas isäni’. Leino sanoi Merikannolle: ‘Oi muistatko vielä sen virren, jota lapsena laulettiin. Juu, sanoi Merikanto. Herrat keskustelivat ja jatkoivat matkaa. Lähipäivinä sen jälkeen Leino kirjoitti sanat runonsa (yhden säkeistön) ja Merikanto sävelsi siihen pohjasäveleksi virren, jonka he olivat kappelista kuulleet, ja teki myös melodian runoon. Jatkon virteen kirjoitti Juho Railio, joka oli konelatojuna, faktorina Suomal. Kirj. Kirjapaino Oy:ssä. Hän oli ollut kova juomari, mutta oli joutunut vuonna 1900 onnettomuuteen, jossa kolme miestä hukkui juhannuksena ja hän pelastui. ‘Kuin olisin päässyt tulisesta pätsistä.’ Railio kääntyi uskoon ja kirjoitti runoja. Hän painatti jatkosäkeet 1909-1910. Hän kuoli syksyllä 1926.*”

JUHO RAILION (alkujaan Snell, 12.5.1860–22.10.1926) säkeet ilmestyivät lauluun vuoden 1911 jälkeen. Kansanvalistusseuran julkaisemasta *Kansanopiston laulukirjasta* otettiin useita peräkkäisiä painoksia, joista vuonna 1911 julkaistussa toisessa painoksessa on vain Leinon kirjoittama teksti, mutta jo vuoden 1913 kolmannessa painoksessa on säkeistöjä tullut lisää, tosin tekijää mainitsematta. Ei tiedetä, tapahtuiko säkeistöjen lisäys Merikannon luvalla, mutta niiden myötä Leinon runon lapsuuden tunnelmia henkivä maailma muuttui olennaisesti ja tekstistä tuli tavanomaisempi hengellinen laulu. Todennäköisesti Merikanto hyväksyi ratkaisun, koska olisi varmasti voinut lisäyksen kieltää, jos olisi halunnut. Tänä päivänä laulu on kaikkien hengellisen laulujen kokoelmien vakio-ohjelmistoa. Laulu on julkaistu myös OLLI ANIKARIN muokkaamalla tekstillä ”Tsennaatko vielä sen biisin” CD-kokoelmassa *Slangi on swengiä* (Poptori 50181172, p2006).

ADOLF EMIL TAIPALE (4.10.1869–27.9.1945) oli Kajaanissa elämäntyönsä tehnyt suomalainen musiikinopettaja ja nuottikokoelmien toimittaja. PEKKA POHJOLA (13.1.1952–27.11.2008) oli säveltäjä, sovittaja ja sähköbasson soittaja. SIGURD SNÅRE (19.3.1897–6.8.1996) oli suomenruotsalainen säveltäjä, sovittaja ja pedagogi.

Itkevä huilu, op. 52, nro 4

Tein minä pajusta hilpeän huilun, mut en ääntä ma siihen saanut – Min flöjt (Flöjten, den lätta, jag slöjdat av vide)

Lauluääni ja piano

Näppärästi, kansanlaulun tapaan

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Kellastuneita lehtiä</i> 1903), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1905 Kantola
Käsikirjoitus	SibA Mer 2:8 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä V</i> 1905 Lindgren AEL217
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52</i> 19–? Lindgren AEL1022; <i>Finska Sångkompositioner V Op. 52 N:r 1-4</i> Nordiska Musikförlaget 1924 NMS251 (Edition Musicali N:r 112); <i>Suomalaisia laulusävellyksiä V, Op. 52</i> 1941 Westerlund AEL1022; <i>Suuri toivelaulukirja 1</i> 1976; <i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Suuri toivelaulukirja 1-3</i> 2002; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Suuri toivelaulukirja : Toivotuimmat</i> 2016; <i>Itkevä huilu, op. 52, nro 4</i> 2016 Edition Tilli ET1861
Sovitukset	Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1681-1682 <i>Lauluääni 106 kitaralaulua</i> 1954; <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>Kultainen laulukirja</i> 1997; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008; <i>Syntisen virsikirja</i> 2015 Orkesteri (Arthur Fuhrmann) HKO2984, <i>Itkevä huilu</i> 1985 Piano <i>Suuri kevät- ja kesälaulukirja</i> 1984 (myös sanat pianonuotin yhteydessä) Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923 Sekakuoro (Matti Hyökki 1978) <i>Itkevä huilu</i> 2018 Sulasol S2537 ISMN 979-55013-537-6; (Marja-Liisa Hilander) <i>Suomalaisia lauluja</i> 2016

Laulun varhaisista esityksistä ei ole löytynyt tietoja. Viimeistään 13.9.1908 OLLI PALOVAARA esitti laulun Kokkolassa urkuri MARTTI VARJONKON säestämänä. Vaikuttaakin siltä, että vaikka opus 52 koostui normaaleista yksinlauluista, ensiesitykset tapahtuivat kauttaaltaan urkujen säestyksellä.

Myöhemmin laulusta on tullut suosittu, ei vähiten VESA-MATTI LOIRIN vuonna 1971 ensimmäisen kerran julkaistun version ansiosta.

MATTI HYÖKKI (8.6.1946–) on kuoronjohtaja, sovittaja ja professori.

Suomalaisia laulusävellyksiä VI, op. 53

Omenankukat, op. 53, nro 1

Mun onneni kukkii kuin omenapuu kevätöissä valoisissa – Äppelblommor (Min lycka står som ett äppelträd)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	Eino Leino (<i>Sata ja yksi laulua</i> 1898), Otto Manninen (ruotsinno)
Sävellysaika	kesä 1905 Kantola
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:10
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VI</i> 1905 Lindgren AEL218
Lisäjulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VI, Op. 53</i> 19–? Lindgren AEL1023; <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 2 1977; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Suuri toivelaulukirja</i> 21 2012; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Omenankukat, op. 53, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1862
Sovitukset	Lauluääni ja kamariorkesteri (Eero Koskimies) YLE8361 Puhallinorkesteri (Juhani Leinonen) MF14220 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Tämän opuksen lauluista tiedämme vain sen, että nekin on sävelletty kesällä 1905. Liisa Merikannon nuottikirjassa III olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistus ”Muisto kesästä 1905 Kantolassa”. Laulun *Omenankukat* käsikirjoitus on samalla nuottilehdellä kahden op. 52:n laulun kanssa. Myös julkaiseminen tapahtui samaan aikaan opus 52:n kanssa mm. yhteisin ilmoituksin, joissa opuksen 53 laulut muodostivat kokonaisuuden *Suomalaisia laulusävellyksiä V* toisen vihkon.

Opuksen laulutekstien ruotsinkielisten käännösten tekijäksi tiedetään Otto Manninen vain Merikannon kirjeestä kustantajalle (ks. tarkemmin opuksen 58 kohdalta).

Laulun ensimmäinen julkinen esitys lienee ollut Kaunokirjailijaliiton Kirjallistaiteellisessa illassa 10.10.1905, jonka lausunta- ja luentopainotteisen ohjelman lopuksi Aino Ackté lauloi *Omenankukat*, Melartinin *Kevätlaineet* ja nimeltä mainitsemattoman ylimääräisen. Ilmeisesti laulun uutuudella ei tässä yhteydessä ollut uutisarvoa. Kun Ackté lauloi laulun Tampereella 22.10.1905, ohjelmassa jo mainittiin, että laulu esitetään käsikirjoituksesta. Aamulehden nimetön kriitikko ihastui lauluun heti: ”Merikannon ‘Omenankukat’ on erinomaisen kaunis ja onnellisena hetkenä syntynyt luomus, joka tulee (se on vasta käsikirjoituksena) varmaankin saamaan sijansa tämän muutenkin sangen populaarisen säveltäjän parasten tuotteiden rinnalla.” (Aamulehti 24.10.1905)

Opuksat 52, 53 ja 54 samassa kirjoituksessa arvioinut Otto Kotilainen oli mielissään: ”Laulu ‘Omenankukat’ ja ‘Oi, minne emon lintunen lensi’, jotka molemmat ovat samassa vihossa, ovat tämän laulusarjan kypsyneimmät. Niistä kummastakin, vaikka eri suuntaan, tunee tämän sydämellisen lahjakkaan säveltäjän laulavan herkkää tunnettaan. Nämä laulut, tämä, vihkonen, tulee varmaan saamaan lämmintä kannatusta laulajattariemme ja laulajaimme puolelta. ‘Oi, minne emon lintunen lensi’ olisi alkusoitto voinut olla lyhyempi ja lopusta neljä tahtia pois, mutta ne on aivan pikku seikkoja katsoen kokonaisuuteen ja se on hyvä, se on arvokas.” (Helsingin Sanomat 20.12.1905)

Oi, minne emon lintunen lensi?, op. 53, nro 2

Emo etsien huoneesta huoneeseen käy – O, hvart flög moderns gyllene fågeln (Nu går modern och letar från rum till rum)

Lauluääni ja piano

Allegro moderato

Teksti	Eino Leino (<i>Yökehrääjä</i> 1897), Otto Manninen (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1905 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VI</i> 1905 Lindgren AEL218
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VI, Op. 53</i> 19–? Lindgren AEL1023; <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 3 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Oi, minne emon lintunen lensi</i> , op. 53, nro 2 2016 Edition Tilli ET1863

Eino Leinon runo on osa numero 27 kokonaisuudessa *Hämärissä*. Runolla ei ole nimeä, sen on tähän lauluun keksinyt todennäköisesti Merikanto itse.

Somnar jag in med blicken fäst, op. 54

Somnar jag in med blicken fäst på stjärnornas strålande skara – Söv den till sömn på den färd – Söv den till sömn på den färd – Kun nukahdan katsoen tähtiin ma (Kun nukahdan katsoen tähtiin ma ja valtamerihin valon) – Tuutios turvassa kulkemaan halki hallain ja jättten

Baritoni, mieskuoro ja piano

Moderato

Teksti Jacob Tegengren (*Nya dikter* 1903), suomennoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika 1905 Kantola – Helsinki
Käsikirjoitus SmP6502; SibA Mer 2:9 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Omistus Tillegnad William Hammar
Ensijulkaisu *Somnar jag in med blicken fäst* 1905 Lindgren AEL219
Lisäjulkaisut *Somnar jag in med blicken fäst, op. 54* 19–? Lindgren AEL1024; *Kun nukahdan katsoen tähtiin mä* 19–? (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); *Somnar jag in med blicken fäst – Kun nukahdan katsoen tähtiin mä* 19–? (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa, kopistin tekemän käsikirjoituksen näköispainos); *Somnar jag in med blicken fäst, op. 54* 1920 Westerlund AEL1024; *Ur M.A.s repertoire I* 1925 (teksti ruotsiksi ja suomeksi); *Somnar jag in med blicken fäst, op. 54* 1944 Nordiska Musikförlaget NMS2512 (Edition Musicalia N:r 169); *Somnar jag in med blicken fäst, op. 54* 1944 Nordiska Musikförlaget NMS2620; *Kauneimmat yksinlaulut 2* 1977; *Kun nukahdan katsoen tähtiin ma*, op. 54 2015 Edition Tilli ET1864
Vain mieskuoron osuuden *Söv den till sömn på den färd* (Tuutios turvassa kulkemaan halki hallain ja jättten) sisältäviä lisäjulkaisuja: Mieskuoro *M.M. VIII* 1910; *Svenska Sångare I* 1919?; *Somnar jag in med blicken fäst* (erillispainate ilman julkaisijaa ja vuotta); *Kun nukahdan katsoen tähtiin ma* (erillispainate ilman julkaisijaa ja vuotta)

Laulun käsikirjoituksessa (Sibelius-museo) on otsikkoteksti ”Somnar jag in med blicken fäst... / (Jacob Tegengren.) / Tillegnad William Hammar / H:fors 15/IX 05 / Oskar Merikanto.” Käsikirjoituksessa on myös irrallinen mieskuoron osuuden äänilehti. Sibelius-Akatemian kirjaston käsikirjoituksessa lauluäänelle, mieskuorolle ja pianolle, joka lienee tehty vasta 1932 Harald Björkmanin käyttöön, on merkintöjä, jotka viittaavat piano-osuuden soittamiseen uruilla.

Tunnettu käsikirjoitus on valmistunut ilmeisesti suoraan ensimmäiseen esitykseen 15.9.1905, jolloin William Hammar tulkitse laulun käsikirjoituksesta Muntra Musikanter -kuoron ja Oskar Merikannon avustuksella. Lehdet tiesivät kertoa tulevasta ensiesityksestä: ”*Merikanto har komponerat en ny sång för baryton och manskör ‘Somnar jag in med blicken fäst’. Kompositionen kommer till uppförande på William Hammars konsert den 15 september.*” (Hufvudstadsbladet 10.9.1905) Alarik Ugglan piti laulusta: ”*Merikantos stämningsfulla, känsligt melodiska ‘Somnar jag in med blicken fäst’. (...) sångens präktigt stegrade slutvers medverkade berömvärdt en tolfva ur M.M.*” (Hufvudstadsbladet 16.9.1905)

Myös Otto Kotilainen oli pääosin tyytyväinen: ”*Hra Merikannon laulu, jonka viimeisessä värssyssä säästi 12 miehinen kööri, oli sulava, kaunis melodia ja hänen tunnettuun tapaansa onnistunut pianosäestys. Köörin yhtyminen viimeisessä värssyssä kohotti laululle voimaa ja pontta, joka mielestämme olisi ilman erityistä loppusoittoa pitänyt köörin kanssa yhtäaikaa päättyä.*” (Helsingin Sanomat 16.9.1905) Kotilainen palasi loppusoittoon arvioidessaan painettua nuottia: ”*Huolimatta siitä,*

että tämän kauniin melodian säestys kulkee nopeissa juoksutuksissa, tekee sävellys tuollaisen uskonnollisen ja hartaan vaikutuksen, jota tuntua yhä kohottaa viimeisessä värssyssä esiintyvä taitava mieskööri. Loppusoitto ei mielestämme kohota vaan päinvastoin vaikutusta laimentaa.” (Helsingin Sanomat 20.12.1905)

Akademiska Sångföreningenin arkistossa on kaksi anonyymiä julkaisua mieskuoron osuudesta kuoroille tehtyinä monisteina. Kummassakaan ei ole julkaisuvuotta tai julkaisijan nimeä, mutta ne on tehty kuorojen omaan käyttöön. Mieskuoro laulaa vain runon kolmannessa säkeistössä ”Söv den till sömn på den färd / Tuutios turvassa kulkemaan”. Muntra Musikanter lauloi laulun myös Merikannon omissa hautajaisissa (Sola 1952, s. 123).

JACOB TEGENGREN (28.8.1875–25.11.1956) oli suomenruotsalainen kirjailija.

Fennia rediviva, op. 55

Piano

Largo

Tekstit	Eino Leino (runo <i>Yö</i>), O. M. Reuter (runo <i>Vid morgongryningen</i>)
Sävellysaika	1905
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Fennia Rediviva</i> 6/XI 1905 Wasenius KFW112
Sovitukset	Orkesteri (Anonyymi) KK Ms Mus Oskar Merikanto 9 Puhallinorkesteri (Alexei Apostol, 1906); (Johan Willgrén, 1906): (anonyymien parti- tuurin kopio)

Fennia rediviva oli Merikannon panos vuoden 1905 suurlakon aikaiseen poliittiseen liikehdintään Suomessa ja samalla hänen selkeimmin ohjelmallinen sävellyksensä. Myös pianoversion julkaisukokonaisuus on poikkeuksellinen ja sisältää Merikannon musiikin lisäksi kolme muutakin taiteellisesti itsenäistä elementtiä. Kannessa on Louis Sparren punaiselle pohjalle painettu piirustus, joka kuvaa sortokauden kahleista vapautuvaa Suomi-neitoa, sisäsivuilla on runot *Yö* (Eino Leino) ja *Vid morgongryningen* (O. M. Reuter). Julkaisussa on myös seuraava anonyymi, mutta mahdollisesti Merikannon itsensä kirjoittama musiikin ohjelmaselostus (suomeksi, ruotsiksi, venäjäksi ja saksaksi): ”Synkät pilvet peittävät Suomen taivaan. Rauhatonna tähtää silmä mustaan tulevaisuuteen. Bobrikoffilais-järjestelmä kaikenlaisine laittomuuksineen on astunut valtaan. Epätoivoa – tuskaa – kärsimyksiä – kyyneleitä. – Onnettomuuteen syöstyn kansan hätähuuto: ‘Jumala ompi linnamme!’ – – Sumut hälvenevät. Kehoituksia taisteluun vapauden ja laillisten olojen palauttamiseksi (alkumotiivi Marseljeesista ja Työväen marssista). – Innostuksella koko kansa tätä kehoitusta seuraa. Voimakkaana vyöryy taistelun laine yli koko maan (aiheita Porilaisten marssista). Vapauden laulu soi. – Manifesti on saapunut. Voitto on saavutettu. Innokkaammin kuin koskaan ennen yhtyy kansa ‘Maamme’-lauluun.” Tutkija HANNELE KETOMÄKI on päätenyt pitämään tekstiä Merikannon kirjoittamana. Hän ei esitä näkemyksen tueksi varsinaisia perusteita, vaikka tekee sen pohjalta vahvoja tulkintoja Merikannosta poliittisesti aktiivisena ”kansan” edustajana ja puolestapuhujana. (Ketomäki 2012, s. 8-11) Tekstin anonyymius ainakin lienee harkittua, koska julkaisun kaikki muut osat on selkeästi kirjattu jonkun nimiin. Merikannon sävellyksessähän ei sanoja ole.

Merikanto on upottanut sävellykseensä kuulijoille tuttuja isänmaallisia teemoja. Ainakin seuraavien sävellysten teemoja on löydetty: *Suomis sång* (Pacius), *Jumala ompi Linnamme* (Luther), *Marseljeesi* (Rouget de Lisle), *Työväen marssi* (Merikanto), *Porilaisten marssi* ja sävellyksen päättävä *Maamme* (Pacius), jonka aikana konserttiyleisöllä oli tapana nousta seisomaan, niin selkeästi se oli musiikkiin upotettu.

Merikannon omaa käsikirjoitusaineistoa ei ole säilynyt, joten täyttä varmuutta sävellyksen synnystä ja esityskokoonpanosta ei ole. Kronologisesti ensimmäinen merkki sävellyksestä oli joulukuussa 1905 ilmestynyt pianonuotti, jota mainostettiin alusta lähtien ”sinfonisena runona”, vaikka toisaalta puhuttiin koko ajan uudesta pianosävellyksestä. Nimimerkki ”V. M.” oli sitä mieltä, että ”Sävellys varmaan tekisi orkesteriasussa voimakkaamman vaikutuksen, ja mahdollisesti on hra Merikannon tarkoituskin laatia siitä orkesterisävellys, vaikka nyt ajan vaatimana onkin ensipainoksen julaissut pianosovitukseksi.” (Turun Sanomat 21.12.1905)

Kansalliskirjastossa olevan anonyymien orkesterisovituksen ajoittaminen ei ole toistaiseksi onnistunut, joten ei tiedetä, onko se valmistettu Merikannon eläessä. En ole ainakaan löytänyt lehdistä mainintaa teoksen esittämisestä orkesteriversiona Merikannon elinaikana. Sen sijaan heti vuonna 1906 teoksesta tehtiin kaksikin sovitus puhallinorkesterille. Helsingfors Hornorkester esitti kapellimestari Alexei Apostolin tekemän sovituksen konsertissaan Palokunnantalolla 4.2.1906 ja Wiipurin Torvisoittokunta puolestaan ”musiikkivänrikki” Johan Willgrénin sovituksen Viipurissa 20.3.1906. Jälkimmäistä esitettiin jonkin verran myös myöhemmin ja esimerkiksi vuonna 1913 nimetön wiipurilainen kriitikko haukkui sen ”teennäisen mahtipontisena” ja tuomitsi sen ”Merikannon huonoimpien teosten joukkoon”. (Karjalan Lehti 8.2.1913) Willgrénin sovitus nousi vielä 1920-luvulla suojeluskuntasoihtokuntien ohjelmistoon. Kummastakaan sovituksesta ei ole löytynyt käsikirjoitusaineistoa, ellei Elis Mårtensonin jäämistöstä löytynyt *Fennia Redivivan* käsikirjoitus ole sellainen. Viitettä kumpaankaan sovittajaan ei siinä ainakaan ole. Esityskokoonpano on ilmaistu ensimmäisellä sivulla seuraavasti: ”Kornetit, Altot, Tenorit, Barytoni, Bassot, Rummut”.

Koiton juhlasalissa järjestettiin 30.10.1955 vuoden 1905 suurlakon 50-vuotisjuhlat, joiden yhteydessä ”Anatol Lybimovin yhtye” esitti *Fennia redivivan*. Työkansan Sanomat mainosti juhlaa ja esitystä virheellisesti sillä, että kyseessä olisi ollut sävellyksen ensiesitys. Emme tiedä Lybimovin yhtyeen tarkempaa kokoonpanoa, mutta vaikuttaa siltä, ettei Merikanto itse koskaan orkestroinut sävellystään julkisesti esitetyistä vihjeistä ja toiveista huolimatta, joten sitä on pidettävä pianosävellyksenä, josta tehtiin Merikannon tietien sovituksia vain puhallinorkesterille.

Eino Leinon runo *Yö* lienee kirjoitettua tätä nuottijulkaisua varten, sillä se julkaistiin vasta vuonna 1908 kokoelmassa *Halla*. Myöskään Reuterin runoa ei hänen runokokoelmistaan löydy, joten sekin lienee tehty tätä julkaisua varten.

LOUIS SPARRE AF SÖFDEBORG (alun perin Luigi Petro, 3.8.1863–26.10.1964) oli ruotsalainen kreivi, kuvataiteilija ja kirjailija. ODO MORANNAL REUTER (28.4.1850–2.9.1913) oli suomalainen eläintieteen professori, hyönteistutkija ja ruotsiksi kirjoittanut runoilija. Hän käytti nimimerkkejä *O.R.*, *Peregrinus* ja *-r-R-r*. JOHAN OTTO WILLGRÉN (30.7.1859–3.1.1931) oli suomalainen sotilaskapellimestari ja sovittaja.

Minä olen yksin, op. 56

Suomalainen kansanlaulu pianovariaatiooneilla

Piano

Moderato con moto

Sävellysaika 1900

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Minä olen yksin* 1906 Lindgren AEL342

Lisäjulkaisut *Minä olen yksin, Op. 56* 19–? Lindgren AEL815

Ensipainoksen otsikkona on ”Minä olen yksin. Suomalainen kansanlaulu pianovariaatiooneilla”. Liisa Merikannon nuottikirjassa III olevassa kappaleessa on Liisa Merikannon nimen lisäksi vain vuosi 1906. Kauppoihin painettu nuotti tuli marraskuussa 1906.

Merikannon kirjeessä Carl Lindgrénille 14.7.1906 on näitä muunnelmia koskeva maininta: ”*Folkvisan, som jag lofvade Er fader, heter: ‘Minä olen yksin’ (med variationer).*” (Sibelius-museon kirjekokoelma). Teos on kuitenkin ollut valmiina viimeistään vuoden 1900 lopulla. Merikanto soitti sen nimittäin Suutarien Laulukunnan konsertissa Palokunnantalolla 26.12.1900. Hän esitti sitä myöhemminkin konserteissaan, mm. tammikuussa 1902 Abraham Ojanperän kanssa.

Nimimerkki ”W” esitteli tuoreen nuotin näin: ”*Suomalainen kansanlaulu ‘Minä olen yksin’ on hra Merikannon tunnettuun tapaan laadittu, mitä rikkaimmalla figuratioonilla varustettu pianosovitus, jossa tuo tuttu melodia esiintyy neljä kertaa säestykseen nähden toisinnettuna.*” (Helsingin Sanomat 20.12.1906)

CARL LINDGRÉN oli kustantaja A. E. Lindgrenin poika.

Kymmenen virran maa, op. 57

Maa ponteva Pohjolan äärillä on – Pontevat mahat (Maha ponteva Suomenkin herroilla on, se on köyhien tuotteiden tanner)

Sekakuoro

Pontevasti

- Teksti A. V. Forsman (*Prologi* 1899)
- Sävellysaika 1906 tai aikaisemmin
- Käsikirjoitus Ei tunneta
- Ensijulkaisu *Kymmenen virran maa* 1906 Lindgren AEL341
- Lisäjulkaisut *Kymmenen virran maa* 19–? Kolmisointu, Hancock; *Isänmaallisia lauluja* 1920; *Kymmenen virran maa, Op. 57* 1920 Lindgren AEL816; *Sekäänisiä lauluja*. 85. viikko 1924
- Sovitukset *Lauluääni Kansanopiston Laulukirja* 1909–1947 (painokset 1–8); *Suomen nuorison laulukirja* 1909, 1911, 1921; *Suomen partioväen laulukirja* 1917; *Valkovuokko* 1922; *Maamiehen laulukirja* 1923; *Työväenopiston laulukirja* 1928; *Kaikkien laulukirja* 1936; *Laulukirja* 1936; *Hämäläis-Osakunnan laulukirja* 1938; *Kaikki laulamaan II* 1939; *Laulun taika* 1951; *Opistojen laulukirja* 1961; *Edestä aatteen* 1978 (”Pontevat mahat”); *Ikivihreät laulut* 1981; *Maakuntalaulumme* 1987; *Serpens musicus* 1990; *Lauluvakka* 1991; *Kultainen laulukirja* 1997; *Pohjois-Pohjanmaan kotiseutulaulut* 1997; *Honkain keskellä* 1999; *Lehti puusta variseepi* 1999; *Parhaat yhteislaulut* 2000; *Uusi kultainen laulukirja* 2000; *Perinnemaisemia* 2006; *Suomen toivelaulut* 2007; *Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta* 2008; *Peijakas* 2009; *Pohjoispohjalaisten laulukirja* 5 2014
- Lauluäänet* (3) *Laulukerho II* 1945
- Lauluääni ja piano* (Oskar Merikanto) *Kymmenen virran maa* 1906 Lindgren AEL341; *Kymmenen virran maa* 19–? Kolmisointu, Hancock; *Kymmenen virran maa, Op. 57* 1920 Lindgren AEL816; (Ilmari Hannikainen) *Suomen maakuntalaulut* 1928; *Suuri toivelaulukirja* 2 1977; (Einari Marvia) *Suomen laulut ja niiden tekijät* 2007; *VirkistysVersion Laulukirja* 2008; *Suomalaisia lauluja* 2012; *Aunuksen asemiesten lauluja* 2012 (tekstiin ”Kunnian kentät”)
- Mieskuoro Isänmaallisia lauluja* 1915
- Piano* (Oskar Merikanto) *Kymmenen virran maa* 1906 Lindgren AEL341
- Puhallinorkesteri* (Arvo Kuikka) *Kymmenen virran maa* 1965 Westerlund REW3721 (Soitamme ryhmässä Nro 32)
- Salonkiorkesteri* (Emil Kauppi 1923) *Albumi II* 1923
- Sekakuoro ja piano* (V. Arti) *Kaikkien laulukirja I* 1936
- Soitinäänet* (4) ja piano (Arvo Kuikka) *Soitamme ryhmässä* 1965

Pohjois-Pohjanmaan maakuntalauluksi muodostuneen laulun musiikin syntyhistoriasta tiedetään varsin vähän. AUGUST VALDEMAR KOSKIMIEHEN (vuoteen 1906 Forsman, 7.1.1856–5.6.1929) teksti syntyi ns. helmikuun manifestin synnyttämässä tunnelmissa 1899. Se on osa kolmiosaista runoelmaa, joka esitettiin nimellä ”Prologi” 18.2.1899 Yliopiston juhlasalissa arpajaisjuhlassa Pohjois-Pohjanmaan kansansivistystyön hyväksi. Reijo Pajamo on arvellut, että sävellys on voinut valmistua julkaisuvuonna 1906, tai jo 1905, jolloin ilmestyi Forsmanin toimittama *Kokoelma Suomalaista*

Runoutta koulua ja kotia varten, jonka neljännessä osastossa on *Kymmenen virran maa* itsenäisenä runona (Pajamo 1987, s. 54-59).

Merikannon sävellys on ollut valmis viimeistään kesällä 1906. Kirjeessään kustantaja Carl Lindgrénille 14.7.1906 Merikanto kirjoittaa: ”*Kymmenen virran maa’ ger jag gärna. I Österbotten önska de att denna sång med tiden skulle bli som deras lokala folk- eller nationalsång. Den är alldeles kort och enkel, men den skall äfven vara så, för att kunna sjungas enstämmigt af folket. Jag skulle föreslå, att vi skulle trycka det både för blandad kör och unison (enstämmig) sång med piano i samma blad eller häfte.*” (Sibelius-museon arkisto) Tässä tapauksessa kustantaja noudatti Merikannon ehdotusta hyvin tarkasti. Ensipainoksessa on mukana versiot ”a) sekaköörille” ja ”b) yksiaäniselle laululle pianon säestyksellä (tai yksin pianolle)”.

Tieto sävellyksestä oli ehtinyt maakuntalehdistölle jo aikaisemmin. ”*Pohjanmaalle oma laulu. Säveltäjä Oskar Merikanto on äskettäin laatinut sävelmän tohtori A. V. Koskimiehen mahtavaan runoon ‘Kymmenen virran maa’. Sävellys on varsin yksinkertainen ja helppo, mutta samalla erinomaisen vaikuttava, tietää Louhi. Se on sovitettu sekaköörille, mutta tulee mainituista syistä ennen pitkää yksiaänisenä kansanlaulunakin suosituksi. Laulu esitetään ensi kerran Oulussa raittiuskokouksen aikana.*” (Talonpojan Lehti 9.6.1906)

Näin myös tapahtui ja laulu esitettiin Oulun yleisen raittiuskokouksen toisena päivänä 27.6.1906: ”*Oulun raittiusyhdistyksen Pohjan Leimun sekakuoro lauloi sen jälkeen. Laulujen joukossa oli uusi laulu Pohjanmaalle: ‘Kymmenen virran maa’. Laulu herätti suurta innostusta ja oli uudistettava.*” (Raahen Sanomat 27.6.1906) Raahen Sanomat ja jotkin muutkin lehdet julkaisivat laulun sanat kokonaisuudessaan muutamaa päivää myöhemmin. Laulusta tuli nopeasti Pohjanmaan ”virallinen kansallislaulu”, jonka asemaa myöhemmät sävelitykset, Leevi Madetoja vuonna 1913 ja JENNY ELFVING (31.3.1871–9.7.1932) 1920-luvun taitteessa eivät ole koskaan pystyneet uhkaamaan.

Nimimerkki ”W”, jolla ei liene ollut tekstiin paikallista tai isänmaallista suhdetta, esitteli nuotin napakasti: ”*Kymmenen virran maa on yksinkertainen, helposti esitetty laulu, joka kumpaisessakin nyt ilmestyneessä asussaan on yhtä ponteva kuin vaikuttava.*” (Helsingin Sanomat 20.12.1906)

Vuonna 1908 arkkiveisuna levitetyn pilkkaversion ”Pontevat mahat” tekstin tekijää ei tiedetä. Mahdollisesti se on ollut arkkiveisua jaellut J. Kaikka, josta ei ole löytynyt mitään lisätietoja.

ILMARI HANNIKAINEN (19.10.1892–25.7.1955) oli säveltäjä, sovittaja, pianisti ja professori. EINARI MARVIA (vuoteen 1935 Möller, 21.11.1915–16.6.1997) oli suomalainen säveltäjä, musikologi ja Musiikki Fazerin kustannuspäällikkö vuosina 1946–1980. ARVO KUIKKA (11.2.1924–22.5.2015) oli sotilaskapellimestari ja sovittaja, joka toimi Puolustusvoimien ylikapellimestarina vuosina 1967–1984.

Suomalaisia laulusävellyksiä VII, op. 58

Illan kuutamossa, op. 58, nro 1

Ihana on kulku illan kuutamossa, kell' on kulta keralla ja kallis kainalossa – I kvällen (Ljuvt är att ströva i den ljusa kvällen) – Im Mondschein

Lauluääni ja piano

Andantino

- Teksti Oskar Merikanto (*Kevättervehdys Kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlan johdosta Mikkeliissä 1897*), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
- Sävellysaika kesä 1906 Kantola
- Käsikirjoitus Ei tunneta
- Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VII* 1907 Lindgren AEL343
- Lisäjulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Lindgren AEL343; *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Lindgren AEL1021; *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Westerlund AEL1025; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Illan kuutamossa, op. 58, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1865

Edellisten opusten kohdalla siteeratussa Merikannon kirjeessä kustantaja Carl Lindgrénille on maininta myös tästä opuksesta 58: ”*Dessutom har jag tänkt få i sommar några nya finska solosånger färdiga (Suomalaisia laulusävellyksiä VII), ifall Hr Lindgrén önskar förlägga äfven dem. / Med utmärkt högaktning och hjärtliga hälsningar till Er Far, Oskar Merikanto*”. (Sibelius-museon kirjekoelma) Viittaus Carl Lindgrénin isään, Axel E. Lindgréniin, oli ajankohtainen, koska kyseessä oli Merikannon ensimmäinen kirje seuraavan sukupolven edustajille.

Myöhemmin kesällä Merikanto sitten lunasti lupauksensa: ”*Vilppula Kantola 27/8 06 / H. Hr Carl Lindgrén, Helsingfors / Med dagens post sänder jag Eder mina nya sånger ‘Suomalaisia laulusävellyksiä VII’. Honoraret är det gamla vanliga: 50 mk pr sång, eller således 200 mk. Jag kommer i nästa fredag (31. dennes) upp till Herr Lindgrén. Då kunna vi göra upp affären. Med detsamma hämtar jag då pianovariationerna till ‘Minä olen yksin’. För den har jag tänkt honoraret till endast 75 mk. – I fall Herr Lindgrén önskar en svensk öfversättning till de nya sångerna, kan jag recom-mendera magistern O. Manninen som skicklig öfversättare. Han har öfversätt äfven V och VI häftets sånger. Jag för min del anser en sådan öfversättning fullkomligt onödig. Sångerna förlora derigenom betydligt och i vår tid förstås nog finska så mycket till och med i svenska familjer, att en öfversättning för den skull är redan gammalmodig. Ingen sångare eller sångerska har förresten någonsin utfört mina finska sånger annat än på originalspråket – hvilket är ju helt naturligt. / Med hälsningar! / Högaktningfullt / Oskar Merikanto*” (Sibelius-museon arkisto)

Merikannon suhtautuminen laulujensa ruotsinnoksiin näyttää siis olleen selkeän kielteinen, mikä ei estänyt kustantajia julkaisemasta käännöksiä runsaasti vielä säveltäjän eläessä. Merikanto ei todennäköisesti koskaan nostanut tätä kielikysymystä niin tärkeään asemaan, että itse musiikin julkistaminen olisi siitä vaarantunut. Ehkä Merikanto kuitenkin pelasi aikaa kustantajan kanssa, kuten voi päätellä seuraavasta, 25.9.1906 päivätystä kirjeestä: ”*Det har varit svårt med öfversättningarna. Jag har icke lyckats få Hr Manninen att åtaga sig arbetet. Efter många efterspaningar hos personer, som känna mag. Manninen fick jag slutligen veta hans vistelseort och skref till honom. Nu har jag*

fått svar, att han är strängt upptagen med något större arbete, som han vill slutföra på landet, och kommer för denskull icke till Hfors på hela hösttermin. Han kan icke heller taga något extra arbete till sig. – Jag har nog försökt rådfråga flere personer, och lätt skulle det vara att få en öfversättning från svenskan till finskan men tvärtom tycks det vara omöjligt. Kanske Herr Lindgrén får tag i någon, som kan göra det. – Jag har varit så öfverhopad med arbete, att jag icke haft till ännu att besöka fotografen, men i nästa vecka gör jag det. Ifall Herr Lindgrén skulle behöfva fotograffiet tidigare, kan jag gifva något äldre kort. – I alle brådska / Högaktningsfullt / Oskar Merikanto” (Sibelius-museon arkisto)

Painettu nuotti tuli myyntiin joulukuussa 1906. Tuoreen nuotin esitellyt nimimerkki ”W” kirjoitti kauniisti: *”Illan kuutamossa on pieni tunnelmarikas laulu, jonka säestyskin on sievä ja sattuva.”* (Helsingin Sanomat 20.12.1906) Todennäköisesti ensimmäisenä laulun esitti konsertissaan Agnes Poschner Yliopiston juhlasalissa 25.1.1907. Poikkeuksellisesti säestäjänä ei ollut säveltäjä itse vaan Armas Järnefelt.

Laulun teksti on peräisin runosta, jonka Merikanto antoi julkaista Mikkelissä 1897 järjestetyn Kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlan kunniaksi julkaistussa teoksessa *Kevättervehdys*. Koko niemeä ei runon alla ole, pelkästään nimikirjaimet ”O. M.”. Sama vaatimattomuus jatkui myös painetussa nuotissa.

Opuksen painetuissa nuoteissa on myös saksankieliset otsikot, mutta ilman saksankielistä tekstiä.

Lapselle, op. 58, nro 2

Leiki, leiki, pienokainen! Laita lastuista tupia – Barnet (Lek och stoja liten gosse!) – Das Kind

Lauluääni ja piano

Poco Allegretto

Teksti	Vilppu Kaukonen (<i>Syksyisiä vesoja</i> 1904), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1906 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VII</i> 1907 Lindgren AEL343
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58</i> 19–? Lindgren AEL343; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58</i> 19–? Lindgren AEL1021; <i>Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58</i> 19–? Westerlund AEL1025; <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 3 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Lapselle, op. 58, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1866

Laulun varhaisimpia julkisia esityksiä lienee ollut Irma Achtén konsertissa Porin Palokunnantalolla 11.9.1907. Hän esitti laulua muissakin syksyn konserteissaan.

VILPPU KAUKONEN on kirjailijanimi, jota käytti suomalainen opettaja ja runoilija VILPPU KOSKIMIES (alkujaan Filip Forsman, 9.12.1868–8.1.1923).

Yksin, op. 58, nro 3

Minä olen niin yksin, niin yksin, kuin yksin vaan olla se voi – Ensam (Så ensam, så ensam jag van-drar) – Einsam

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti Eino Leino (*Sata ja yksi laulua* 1898), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1906 Kantola
Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa
Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VII* 1907 Lindgren AEL343
Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Lindgren AEL343; *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Lindgren AEL1021; *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Westerlund AEL1025; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Yksin, op. 58, nro 3* 2016 Edition Tilli ET1867

Laulusta tunnetaan käsikirjoitus, joka saattaa olla Merikannon omakätinen. Se on tiettävästi peräisin säveltäjä, kanttori Antti Lehtisen jäämistöstä. Lehtinen opiskeli Helsingin kanttori- ja urkurikoulussa Oskar Merikannon johdolla ja teki työuransa Vilppulan kanttoriurkurina. Lehtinen lienee saanut käsikirjoituksen säveltäjältä jonkin tämän tarkastusmatkan yhteydessä, ellei sitten jo Lehtisen opiskeluaikana. Laulun varhaisimpia esityksiä lienee ollut Kansan Näyttämön arpajaisjuhlassa Seura-huoneella 20.10.1907, missä sen tulkitsti Agnes Poschner Merikannon säestyksellä.

Kevätlaulu, op. 58, nro 4

Jo lapset laivoja veistää, jo karkelot kyliltä soi – Vårsång (Nu bygga piltarna båtar) – Frühlingslied

Lauluääni ja piano
Allegretto

Teksti Eino Leino (*Yökehräjä* 1897), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1906 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VII* 1907 Lindgren AEL343
Lisäjulkaisut *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Lindgren AEL343; *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Lindgren AEL1021; *Suomalaisia laulusävellyksiä VII, Op. 58* 19–? Westerlund AEL1025; *Kevätlaulu, op. 58 n:o 4* 1924 Westerlund FM5393; *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Suuri toivelaulukirja 8* 1990; *Laulutunti* 1993; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Kevätlaulu, op. 58, nro 4* 2016 Edition Tilli ET1868
Sovitukset Baritoni ja kamariorkesteri (Ilkka Kuusisto) YLE11385
Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE8203

Laulun ensiesitys lienee ollut Turussa 1.10.1906 Irma Achtén konsertissa. Ilmoituksenkin mukaan laulu esitettiin käsikirjoituksesta. Leinon tekstillä ei ole otsikkoa, se runon *Hämärissä* osa nro 23. Laulun nimi lienee Merikannon antama.

100 koraalialkusoittoa, op. 59

Nro 1, C-duuri (*Moderato*) – Nro 2, C-duuri (*Moderato*) – Nro 3, C-duuri (*Moderato*) – Nro 4, C-duuri (*Moderato*) – Nro 5, C-duuri (*Moderato*) – Nro 6, C-duuri (*Con moto*) – Nro 7, C-duuri (*Moderato*) – Nro 8, a-molli (*Andante*) – Nro 9, a-molli (*Andante*) – Nro 10, a-molli (*Poco Andante*) – Nro 11, a-molli (*Andantino*) – Nro 12, a-molli (*Andante*) – Nro 13, a-molli (*Con moto*) – Nro 14, G-duuri (*Moderato*) – Nro 15, G-duuri (*Moderato*) – Nro 16, G-duuri (*Andantino*) – Nro 17, G-duuri (*Con moto*) – Nro 18, G-duuri (*Con moto*) – Nro 19, G-duuri (*Larghetto*) – Nro 20, G-duuri (*Con moto*) – Nro 21, e-molli (*Andantino*) – Nro 22, e-molli (*Andantino*) – Nro 23, e-molli (*Moderato*) – Nro 24, e-molli (*Adagietto*) – Nro 25, e-molli (*Con moto*) – Nro 26, e-molli (*Andantino*) – Nro 27, D-duuri (*Moderato*) – Nro 28, D-duuri (*Larghetto*) – Nro 29, D-duuri (*Andante*) – Nro 30, D-duuri (*Con moto*) – Nro 31, D-duuri (*Con moto*) – Nro 32, D-duuri (*Moderato*) – Nro 33, D-duuri (*Maestoso*) – Nro 34, D-duuri (*Maestoso*) – Nro 35, h-molli (*Con moto*) – Nro 36, h-molli (*Andante*) – Nro 37, h-molli (*Moderato*) – Nro 38, h-molli (*Moderato*) – Nro 39, A-duuri (*Moderato*) – Nro 40, A-duuri (*Moderato*) – Nro 41, A-duuri (*Moderato*) – Nro 42, A-duuri (*Andantino*) – Nro 43, fis-molli (*Larghetto*) – Nro 44, fis-molli (*Andante*) – Nro 45, fis-molli (*Con moto*) – Nro 46, E-duuri (*Poco Lento*) – Nro 47, E-duuri (*Con moto*) – Nro 48, E-duuri (*Andantino*) – Nro 49, cis-molli (*Andantino*) – Nro 50, cis-molli (*Lento*) – Nro 51, F-duuri (*Andante*) – Nro 52, F-duuri (*Andantino*) – Nro 53, F-duuri (*Andantino*) – Nro 54, F-duuri (*Maestoso*) – Nro 55, F-duuri (*Andantino*) – Nro 56, F-duuri (*Andantino*) – Nro 57, F-duuri (*Moderato*) – Nro 58, d-molli (*Andantino*) – Nro 59, d-molli (*Con moto*) – Nro 60, d-molli (*Larghetto*) – Nro 61, d-molli (*Andante*) – Nro 62, d-molli (*Andante*) – Nro 63, d-molli (*Moderato*) – Nro 64, B-duuri (*Moderato*) – Nro 65, B-duuri (*Moderato*) – Nro 66, B-duuri (*Andante*) – Nro 67, B-duuri (*Moderato*) – Nro 68, B-duuri (*Andantino*) – Nro 69, B-duuri (*Andantino*) – Nro 70, g-molli (*Con moto*) – Nro 71, g-molli (*Andante*) – Nro 72, g-molli (*Adagietto*) – Nro 73, g-molli (*Con moto*) – Nro 74, g-molli (*Andantino*) – Nro 75, g-molli (*Andantino*) – Nro 76, g-molli (*Andantino*) – Nro 77, g-molli (*Andantino*) – Nro 78, Es-duuri (*Con moto*) – Nro 79, Es-duuri (*Largo*) – Nro 80, Es-duuri (*Andantino*) – Nro 81, Es-duuri (*Andantino*) – Nro 82, Es-duuri (*Andantino*) – Nro 83, Es-duuri (*Con moto*) – Nro 84, Es-duuri (*Maestoso*) – Nro 85, Es-duuri (*Con moto Maestoso*) – Nro 86, c-molli (*Moderato*) – Nro 87, c-molli (*Andante*) – Nro 88, c-molli (*Andante*) – Nro 89, c-molli (*Con moto*) – Nro 90, c-molli (*Andantino*) – Nro 91, As-duuri (*Adagietto*) – Nro 92, As-duuri (*Moderato*) – Nro 93, As-duuri (*Andantino*) – Nro 94, As-duuri (*Con moto*) – Nro 95, As-duuri (*Moderato*) – Nro 96, f-molli (*Lento*) – Nro 97, f-molli (*Moderato*) – Nro 98, f-molli (*Larghetto*) – Nro 99, f-molli (*Andantino*) – Nro 100, f-molli (*Moderato*)

Urut

Sävellysaika kesä 1905?

Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa

Ensijulkaisu 100 koraali-alkusoittoa uruille 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM432

Lisäjulkaisut *Laudate Dominum in Organo* 1910 Verlag von Eugen Feuchtinger (8 osaa) EF1259;
Urkuharmoonialbumi I 1924 (nro 98); *Urkuharmoonialbumi II* 1924 (nro 50)

Ensipainoksen kannessa on teksti ”100 koraali-alkusoittoa / uruille / säveltänyt / Oskar Merikanto / Helsingin Johanneksen kirkon urkuri”. Merikannon suomeksi ja ruotsiksi painettu esipuhe on otsikoitu ”Arvoisille virkaveljilleni!” ja päivätty ”Helsingissä, Syyskuussa 1905”. 16.9.1905 allekirjoitettu sopimus takasi Merikannolle 250 markan (1160 euron) palkkion. Kustantajan varovainen 500 kappaleen ensipainos loppui nopeasti ja lisää jouduttiin painamaan tuhansia kappaleita, koska kokonaisuus tuli monipuoliseen käyttöön oppilaitoksissa.

Näistä sävellajeittain järjestetyistä alkusoitoista (C-duurista f-molliin) ovat mahdollisesti jotkin vanhempia, esim. Saksassa opiskeluaikana syntyneitä. Sen sijaan vuoden 1938 kirkolliskokouksessa hyväksytyssä Koraalikirjassa oleva Merikannon alkusoitto *Sun kätes, Herra, voimakkaan*, OM246 ei ole tästä kokoelmasta. Folke Forsmanin mukaan Merikanto ei ole otsikosta huolimatta juurikaan käyttänyt koraaliaihteita, vaan alkusoitot ”ovat lyhyitä intonaatioita, eri sävellajeissa olevia versettejä erilaisista vapaista aiheista.” (Forsman 1985, s. 36) Alkusoitossa nro 48 Merikanto on kuitenkin käyttänyt Melchior Vulpiuksen vuodelta 1609 peräisin olevan virren *Christus der ist mein Leben* (Oi Herra, ilo suuri) teemaa.

Vaikka alkusoitoista osa on varsin lyhyitä, jotkut ovat selkeästi itsenäisiä sävellyksiä ja ansaitsivat tarkempaa tutkimista. Ilman jatkotutkimuksia ei ole varmuutta siitä, siirtyikö tästä kokoelmasta aineistoa vuonna 1924 julkaistuun *Koulun Koraalikirjaan*. Tässä on lähdetty siitä, että ne eivät sisällä päällekkäistä aineistoa.

Oskar Merikanto oli ammattiurkuri, mutta hänen soolouruille säveltämä tuotantonsa on melko suppea, ellei näitä koraalialkusoittoja lasketa mukaan. Urkutaiteilija ja tutkija JAN LEHTOLA (1972–) on arvellut, että syynä saattoivat olla sekä ajan rajallisuus että urkukirjallisuuden yleinen laajuus, josta Merikanto urkurina saattoi aina ammentaa. (Lehtola 2009, s. 110) Tunnetuistakin urkusävellyksistä osa on selvästi tarpeeseen eikä taiteellisesta pakosta sävellettyjä, joten vaikuttaa tosiaan siltä, ettei Merikanto tuntenut pakottavaa tarvetta säveltää juuri uruille. Eräs mahdollinen selitys on se, etteivät kustantajat erityisen innokkaasti kustantaneet urkumusiikkia, koska soittotaitoisia ja niitä, joilla oli urut käytettävissään, oli kanttoreiden ammattikunnan ulkopuolella erittäin vähän. Ehkä Merikanto ei halunnut käyttää melodisia ideoitaan sävellyksiin, joita ei olisi kustannettu.

Jan Lehtola on äänittänyt koko opuksen 59 Yleisradiolle 17.–18.5.2017 Johanneksen kirkossa (Yle Digy364). Hän on myös analysoinut joitakin opuksen osia tarkemmin ja päätyntä arvioimaan, että juuri opuksien 59 ja 88 avulla Merikanto halusi tuoda uutta musiikillista ajattelua suomalaiseen liturgiseen musiikkiin. (Lehtola 2017, s. 296-298)

FOLKE FORSMAN (s. 10.4.1937–) on urkutaiteilija ja musiikkipedagogi. MELCHIOR VULPIUS (n. 1570–7.8.1615) oli saksalainen kirkkomusiikin säveltäjä.

Merikanto-Albumi II, op. 60

Albumi II

1. Kottarainen – Staren (*Andantino*) (op. 36, nro 2)
2. Miksi laulan – Varför sjunger jag (*Moderato con vivo*) (op. 20, nro 2)
3. Soi vienosti murheeni soitto – Klagan (*Moderato*) (op. 36, nro 3)
4. Yksin – Ensam (*Moderato con moto*) (op. 58, nro 3)
5. Kevätlaulu – Vårsång (*Moderato con moto*) (op. 58, nro 4)

Piano

Sovitus aika kesä 1908?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)

Ensijulkaisu *Albumi II – Suosittuja lauluja yksinkertaisesti pianolle sovitettuina* 1908 Lindgren AEL376

Lisäjulkaisut *Albumi II, Op. 60* 19–? Lindgren AEL817; *Albumi II, Op. 60* 19–? Westerlund AEL817, REW817, W10817-5 (useita lisäpainoksia)

Toisin kuin ensimmäisen vastaavan albumin kohdalla (ks. opus 45), on ensipainoksen otsikkona vain ”Albumi II”, vaikka käsikirjoituksessa on selkeästi mustalla tussilla otsikko ”Merikanto- / Albumi II / Suosittuja lauluja / yksinkertaisesti / pianolle sovitettuina / Album II / Populära sånger / enkelt arrangerade för piano”. Käsikirjoituksesta käy myös ilmi, että nämä sovitukset ovat Merikannon omia. Julkaisu tuli myyntiin joulun alla 1908. Mitään tietoja siitä, että Merikanto itse tai joku muu olisi näitä sovituksia konserteissa esittänyt, ei ole löytynyt.

Katso myös opuksen 45 kohdalla olevaa alaviitettä muista ”Albumi” -nimisistä Merikannon teoksista tehdyistä kokoelmista. Vain opusten 45 ja 60 ”Albumit” ovat Merikannon itsensä sovittamia ja mitä todennäköisimmin myös valitsemia.

Elämän laulu, op. 61

Kehdosta hautaan saattelevi laulu, ijäisyytteen matkaaajaa

Lauluääni ja urut

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Tekstin tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	alkuvuosi 1908
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Elämän laulu (12:lta vuosisadalta)</i> 1909 Lindgren AEL388
Lisäjulkaisut	<i>Elämän laulu (12:lta vuosisadalta)</i> 19–? Westerlund W1027; <i>Excelsior! 1</i> 1940; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Elämän laulu, op. 61</i> 2016 Edition Tilli ET1869 (tekstinä Hilja Haahden ”Maa on niin kaunis”)
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Elämän laulu, op. 61</i> 2007 Edition Tilli (tekstinä Hilja Haahden ”Maa on niin kaunis”)

Käsikirjoituksen kannessa on teksti ”Elämän laulu. / (12:lta vuosisadalta). / Yksinlaululle urkujen säestyksellä / sovittanut / Oskar Merikanto”. Lyijykynällä on lisätty soitinnustietoon ”tahi pianon”. Muilta tiedoiltaan käsikirjoituksen mukaisessa ensipainoksessa on esityskokoonpanona kuitenkin vain lauluääni ja urut.

Merikannon opus 61 on versio melodiasta, joka julkaistiin vuonna 1842 sleesialaisessa kansanlaulukokoelmassa. Tuolloin se yhdistettiin saksalaisen kielialueen virteen *Schönster Herr Jesu*, mutta Suomeen laulu lienee tullut Tanskan kautta. Siellä BERNHARD SEVERIN INGEMANN (28.5.1789–24.2.1862) kirjoitti melodiaan viehättävät sanat *Dejlig er jorden*. Ensimmäinen käännös suomeksi tehtiin jo 1887, mutta kun Hilja Haahti käänsi sanat suomeksi 1903, laulusta tuli se suosittu virsi ja joululaulu, jonka tunnemme parhaiten nimellä *Maa on niin kaunis*. Merikannon sovituksessa on melodia aivan sama, vain säestys on Merikannon käsialaa. Käännösteksti *Maa on niin kaunis* on tuskin ollut Merikannolle tuttu, kun hän on tämän sovituksensa tehnyt. On silti erikoista, että sovitukselle annettiin myöhemmin opusnumero, vaikka sitä ei vielä ensipainoksessa olekaan mukana.

Merikannon versiossa olevan tekstin lähdetä ei ole löydetty, mutta on mahdollisuuksien rajoissa, että kyseessä on tanskalaisen tekstin ensimmäinen, anonymi käännös vuodelta 1887. Wikiaineistossa on tekijäksi virheellisesti merkitty Kasimir Leino, koska tällä on samanniminen kantaattirunoelma, jonka Merikanto on myös säveltänyt. Merikannon käsikirjoituksessa on ilmaisu ”12:lta vuosisadalta”, mikä johtuneee FRANZ LISZTISTÄ (22.10.1811–31.7.1886), joka käytti melodiaa oratoriossaan *Die Legende von der Heiligen Elisabeth*, S2 kohtauksessa, jossa 1200-luvun ristiretkeläiset marssivat.

Sovituksen ensimmäinen julkinen esitys oli Merikannon ja laulaja Abraham Ojanperän yhteisessä pääsiäiskonsertissa 21.4.1908 Helsingin Johanneksen kirkossa. Painettu nuotti ei ollut vielä ilmestynyt, joten ei ole yllättävää, että jotkut lehdet puhuivat etukäteen ”vanhasta suomalaisesta uskonnollisesta kansansävelmästä” ja jälkikäteen ”vanhasta saksalaisesta sävelestä”. Viittaus 12. vuosisataan esiintyy myös näitten konserttien yhteydessä, ja sen tiedon lähteenä lienee ollut Merikanto itse. Merikanto on mahdollisesti sopinut julkaisusta suullisesti jo keväällä ja tehnyt sovituksen pääsiäiskonserttia varten. Ainoa tunnettu käsikirjoitus on selkeästi kustantajalle myöhemmin tehty siisti kopio.

Duettoja – Duetter, op. 62

Soipa kieli, op. 62, nro 1

Olin istunut illalla itseksein – Ljudande sträng (Sänt i kvällen)

Kaksi lauluääntä ja piano

Moderato con moto

Teksti	Ilmari Calamnius (<i>Lauluja ja runoelmia</i> 1900), ruotsintajaa ei tiedetä
Sävellysaika	1906 Kantola?
Käsikirjoitus	SmP21745
Ensijulkaisu	<i>Duettoja – Duetter</i> 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM532
Lisäjulkaisut	<i>4 Duettoa – 4 Duetter</i> 1955 Fazerin musiikkikauppa FM532; <i>Kootut duetot</i> 2008
Sovitukset	Kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE10833 Kanteleet (2) (Helli Syrjäniemi) <i>Sovituksia kanteleelle</i> 1989; <i>Soipa kieli</i> 2008 Lapsikuoro <i>Ljudande sträng I</i> 1980 (teksti suomeksi ja ruotsiksi) Lauluäänet (2) ja orkesteri HKO2704 Piano, viulu ja sello (Josef Móró) <i>Finnish Works for Piano Trio</i> 2005 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Laulun ainoan tunnetun käsikirjoituksen lopussa on päiväys ”Hämeenlinnassa 1 p. kesäk. 1910”. Kyseessä on myöhäinen kopio, sillä kustannussopimus allekirjoitettiin 20.9.1906 ja opuksen laulut julkaistiin loppuvuodesta 1906. Laulun varhaisimpia esityksiä lienee ollut Turun urkurikoulun vuositutkintokonsertissa 29.5.1907, jossa solisteina toimivat E. Korte ja R. Nurmi (Jalkanen 1978, s. 80) Myös naiskuoro Vuokkosten konserteissa duetto kuultiin useaan kertaan vuoden 1907 aikana ja kuoron johtaja ANNA SARLIN (4.11.1862–8.1.1933) lauloi normaalisti toisen soolo-osuuden.

Opuksen 62 duetot ilmestyivät erillisinä nuotteina, mutta kaikkien kansilehdellä on seuraava teksti ”Duetteja / kahdelle äänelle pianon / säestyksellä. / Duetter / för 2 röster med piano”.

Oi, kiitos sä Luojani armollinen, op. 62, nro 2

Oi, kiitos sä Luojani armollinen, joka hetkestä jonka ma elin – Pris ske dig, allmäktige Skapare god
(Pris ske dig, allmäktige Skapare god, för var stund jag levat i livet)

Sopraano, baritoni ja piano
Andantino

- Teksti Eino Leino (*Sata ja yksi laulua* 1898), ruotsintajaa ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1906 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Duettoja – Duetter* 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM533
Lisäjulkaisut *4 Duettoa – 4 Duetter* 1955 Fazerin musiikkikauppa FM533; *Hartaita toivelauluja* 1985; *Sydämeni laulut* 2000; *Kootut duetot* 2008
- Sovitukset Jousikvintetti (Lauri Sarlin 1940) *Oi, kiitos sä Luojani armollinen* 1940 Fazerin musiikkikauppa FM533a (Evali Trio-Kvintetto N:o 3), käsikirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman)
Lauluääni *Kansanopiston Laulukirja* 1918; *Parhaat hengelliset laulut* 2001
Lauluääni ja piano *Suuri toivelaulukirja 10* 1993; *Suuri toivelaulukirja : Hengelliset* 2002; *VirkistysVersion Laulukirja* 2008
Lauluääni ja urut (Johann Tilli) *Oi, kiitos sä Luojani armollinen* op. 62, nro 2 2007 Edition Tilli
Naiskuoro (Pauli Helkiö) *Hartaita lauluja naiskuorolle* 2004
Sekakuoro (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011
Sopraano, baritoni ja jousiyhtye (Lauri Sarlin?) YLE8214

Painetun nuotin alareunassa on esitysohje, jonka mukaan laulu voidaan esittää myös kahdella samalla äänellä. Leinon teksti on peräisin osasta *Hymyilevä Apollo*.

Äiti ja kulkuripoika, op. 62, nro 3

Kuka se ulkona kolkuttaa – Modren och tiggargossen (Vem är, som klappar up på min dörr)

Sopraano (”Äiti”), baritoni (”Poika”) ja piano
Lento – Andantino

- Teksti Larin-Kyösti, ruotsintajaa ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1906 Kantola
Käsikirjoitus Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Duettoja – Duetter* 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM534
Lisäjulkaisut *4 Duettoa – 4 Duetter* 1955 Fazerin musiikkikauppa FM534; *Kootut duetot* 2008

Opuksen painetun nuotin tuoreeltaan arvioinut Alarik Uggla piti laulua *Äiti ja kulkuripoika* onnistuneimpana: ”*Främst ville vi ställa den tredje i ordningen, Modern och tiggargossen, en dramatiskt verkningsfull, varmt konciperad tonbild.*” (Hufvudstadsbladet 23.12.1906) Larin-Kyöstin tekstin lähde ei ole löytynyt.

Leikitäänkö?, op. 62, nro 4

Leikitäänkö? Kisasilla kiistellään – Ska’ vi leka (Ska’ vi leka? Leka, springa och ta fast)

Sopraano (”Tyttö”), baritoni (”Poika”) ja piano

Allegro moderato – Moderato con moto

Teksti Eino Leino (*Yökehrääjä* 1897), ruotsintajaa ei tiedetä

Sävellysaika kesä 1906 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Duettoja – Duetter* 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM535

Lisäjulkaisut *4 Duettoa – 4 Duetter* 1955 Fazerin musiikkikauppa FM535; *Kootut duetot* 2008

Leikitäänkö? oli ohjelmassa ainakin 5.2.1908 Turussa vietetyssä Runeberg-juhlassa, jossa ”kaksinlaulua” esittivät neiti Manna Reijonen ja insinööri H. Gripenberg asessorin rouva Alasen säästyksellä. ”He lauloivat vuoroin yksin ja kaksin Eino Leinon ‘Oi kiitos sa Luojani armollinen’ ja ‘Leikitäänkö’ sekä Larin Kyöstin kauniin ‘Äiti ja kulkuripoika’, joihin säveleen ja pianonsäestyksen on laatinut O. Merikanto tunnetulla taituruudellaan. Laulu sai juhlayleisön aivan haltioihin, eikä ihme, sillä neiti Reijonen lauloi täydestä sydäimestä tunnetulla äänellään ja saman teki hänen toverinsa insinööri Gripenberg, jolla on kaunis barytooni. Olisipa sali ollut vaan musikkisali, niin olisi vaikutus ollut vieläkin suurenmoisempi.” (Uusi Aura 6.2.1908)

MANNA REIJONEN (7.8.1861–?) oli laulaja ja opettaja. HANS HENRIK SEBASTIAN GRIPENBERG (1882–1966) oli suomalainen laivainsinööri ja amatöörilaulaja.

Keijukaisten tanssi, op. 63

Elfvornas dans – Elfvornas dans

Piano

Tempo di valse (Allegro)

Sävellysaika 1908 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus SmP6490

Ensijulkaisu *Keijukaisten tanssi – Elfvornas dans* 1908 Apostol 103

Sovitukset Orkesteri (George de Godzinsky) YLE 1920B

Käsikirjoituksessa on otsikko vain ruotsiksi ”Elfvornas dans”. Kolmisivuinen nuotinnos on tehty huolellisesti tummalla musteella, Merikannon nimi on lisätty hieman vaaleammalla musteella. Ensimmäisen sivun alareunassa on merkintä ”Obs! 2:ndra [lyijykynällä korjattu ”3dje”] gången spelas icke dessa fyra takter utan fortsättningen följer på sista sidan!”. Kahdeksannen tahdin kohdalla on maininta ”(Dansen begynner)”. Lyijykynällä on Sibelius-museossa merkitty lisätieto ”Gåva av fröken Gerda Schybergson / Helsingfors, Skeppareg. 39A”.

Merikanto soitti tämän sävellyksensä ainakin 25.7.1907 Heinolassa (todennäköisesti muillakin paikkakunnilla) – ylimääräisenä numerona, kuten nimetön toimittaja tiesi kertoa: ”*Yli ohjelman soitti taiteilija auliisti säveltämänsä ‘Keijukaisten tanssin’ (...)*”. (Heinolan Sanomat 27.7.1907)

Kun painettu nuotti keväällä 1908 oli ilmestynyt, totesi siitä nimettömäksi jäänyt Suomalaisen Kansan toimittaja näin: ”*Oskar Merikannon ‘Keijukaisten tanssi’ pianolle on valssinomainen, hyvin eloisa, kuvaaja ja rytmillisesti hauska uutuus sekin.*” (Suomalainen Kansa 29.4.1908) George de Godzinsky teki vuonna 1966 Yleisradiolle kantaneuahan orkesterisovituksestaan. Tämä opus 63 on eri *Keijukaisten tanssi* kuin opuksen 50 numerona 3 oleva teos.

[Opusnumero 64 ei ole ollut koskaan käytössä.]

Barcarolle, op. 65

Barcaroll

Piano

Moderato

Sävellysaika kesä 1907 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Omistus Liisa Merikannolle omistettu (vain käsikirjoituksessa)

Ensijulkaisu *Barcaroll op. 65* 1907 Helsingfors Nya Musikhandel NHM590

Käsikirjoituksen otsikkona on ”Liisa Merikannolle omistettu / Barcarolle / O. Merikanto / Kantolas-
sa 14/VI 07”. Tämä on jälkimmäinen kahdesta tunnetusta Merikannon puolisolleen omistamastaan
sävellyksestä (ensimmäinen on *Romanssi*, op. 12). Jostain syystä omistusta ei kuitenkaan ole enää
painetussa nuotissa, mutta ei tiedetä, oliko tämä mahdollisesti Liisa Merikannon toivomus.

Ensipainoksessa on otsikkona kannessa ”Barcaroll”, nuottisivulla ”Barcarolle”. Ensimmäisen kerran
Merikannon painettujen nuottien historiassa opusnumero on merkitty jo ensipainokseen. Liisa Me-
rikannon nuottikirjassa IV olevassa ensipainoksen kappaleessa on omistusteksti ”Muisto Liisan päi-
viltä kesällä 1907 Kantolassa”.

Ensipainoksen suuruus oli 300 kappaletta ja Merikannon sävellyspalkkio 100 mk (428 euroa). Jo
18.12.1907 oli tehtävä 200 kappaleen lisäpainos ja vielä seuraavana vuonna 300 kpl lisää. Jostain
syystä kustannussopimus on päivätty vasta 23.3.1908.

Kriitikko Bis arvioi uutuuden erittäin suopeasti: ”*Barcarollen, op. 65 är en briljant hållen komposi-
tion, pianistiskt elegant, med äkta stämning, melodiskt och harmoniskt fager. Trots sin rika och
välträffande utarbetning är stycket icke svårt, utan ligger praktiskt och väl för den exekverande.
Den vackra kompositionen, fint inventerad och hedrande sin upphofsman, blir en värdefull present
för våra pianister.*” (Hufvudstadsbladet 1.12.1907)

Mahdollisesti ensimmäisen kerran sävellys kuultiin Merikannon ja Signe Liljequistin konsertissa
Tornion VPK:n talolla 3.1.1914.

SIGNE LILJEQUIST (23.6.1876–19.3.1958) oli suomalainen laulaja. KOSTI VEHANEN (31.8.1887–
13.3.1957) oli hänen puolisonsa.

[Opusnumero 66 ei ole ollut koskaan käytössä.]

Lastenlauluja – Sångar för barn, op. 67

Tuuti, mun vauvani, nukkukaa, op. 67, nro 1

Tuuti, mun vauvani, nukkukaa unta sokurinmakeaa – Tussi, mitt lindebarn, slumra in

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti Suonio (*Suonion lastenrunoja I Pienokaiset* 1898), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika 1907
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Lasten Lauluja – Sångar för barn Op. 67* 22.9.1908 Apostol 111
Lisäjulkaisut *Lastenlauluja – Sångar för barn Op. 67* 19–? Apostol 111; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Tuuti, mun vauvani, nukkukaa, op. 67, nro 1* 2015 Edition Tilli ET1870

Opuksen 67 lastenlaulujen syntyhistoriasta en ole löytänyt mitään tietoja, joten sävellysajat on päätelty varhaisten konserttiesitysten ja Merikannon vakiintuneiden tapojen pohjalta. 500 kappaleen ensipainoksen otsikkona on ”Lasten Lauluja” ja mukana oli jo tuolloin opusnumero 67. Myöhemmissä versioissa nimeksi vakiintui muoto ”Lastenlauluja”.

Ester Niska lauloi tämän ja laulun *Tipu, tipu, kuulepas* lastenkonsertissa Ylioppilastalolla jo 29.12.1907 Merikannon toimiessa säestäjänä eli kaksi opuksen lauluista on ainakin valmistunut vuoden 1907 puolella.

Otto Kotilainen esitteli painetun nuotin perusteellisesti heti tuoreeltaan: ”*Merikannon lastenlaulut ovat ilahduttava lisä tähän suuntaan musiikkikirjallisuuttamme. Niissä on sitä säveltäjälleen ominaista nuorteata reippautta, joka niin säveleen kuin rytminkin eloisuudessa esille tulee. Varsinkin laulut ‘Tipu, tipu, kuuleppas’ ja ‘Matka maailman loppuun’ tulevat pikku väen tempaamaan mukaansa. Muistaakseni edellisen näistä rva Niska-Forsman viimekaudella käsikirjoituksena onnistuneesti lasten konsertissaan esittikin. ‘Paimentyttö’, jonka jo ennen toht. Ilmari Krohn on huvittavasti säveltänyt, on lasten laulettavaksi kuitenkin liian vaikea. Vakavampi sisältö musiikkiin nähden on kokoelman ensimmäisellä laululla ‘Tuuti, mun vauvani, nukkukaa’, jossa onnistuneet wagnertuntuiset sointuyhd. yksinkert. hauskaa säveltä kannattaa. Viimeisen laulun näennäisesti liian pitkä alku-soitto, joka vielä välisoitonakin esiintyy, antaa ikään kuin huvittavan alkukyydin tuonne ‘maailman loppuun’, joka sitten kotipellon aitaan päättyy. Lauluja seuraa myös ruotsinkielinen teksti. Kaikki yllämainitut uutuudet ovat niin ulko- kuin sisäasultaankin erittäin siroa työtä. Ne ovat painetut O. Y. Sävel -nimisessä, uudessa kotimaisessa nuottipainossa.*” (Suomalainen Kansa 1.10.1908)

JULIUS KROHN (19.4.1835–28.8.1888) oli suomalainen tutkija, runoilija, suomentaja ja lehtimies, joka käytti runoilijana salanimeä Suonio. Alkuperäisillä runoilla ei ole otsikoita, vaan ne ovat joko Merikannon tai kustantajan muotoilemia. ESTER NISKA (vuosina 1907–1915 Niska-Forsman, 2.6.1882–18.5.1916) oli näyttelijä ja oopperalaulaja. Vuosina 1907–1915 hän oli avioliitossa arkkitehti EINO FORSMANIN kanssa ja käytti kaksoisnimeä Niska-Forsman.

Tipu, tipu, kuulepas!, op. 67, nro 2

Tipu, tipu, tipu, tipu kuulepas, miks' toit tänne poikias? – Tipi, tipi liten vän (Tipi, tipi, tipi, tipi liten vän) – Tipu, tipu, kuuleppas!

Lauluääni ja piano

Allegretto

Teksti Suonio (*Suonion lastenrunoja I Pienokaiset* 1898), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika 1907
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Lasten Lauluja – Sångers för barn Op. 67* 22.9.1908 Apostol 111
Lisäjulkaisut *Lastenlauluja – Sångers för barn Op. 67* 19–? Apostol 111; *Suuri toivelaulukirja 16* 2001; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Tipu, tipu, kuuleppas!*, op. 67, nro 2 2015 Edition Tilli ET1871

Tipu, tipu, kuulepas oli mukana Ida Ekmanin konsertissa 2.11.1908 Yliopiston juhlasalissa, samoin *Matka maailman loppuun*. Molempia mainostettiin ”uusina”.

Paimentyttö, op. 67, nro 3

Tuu, tuu, tuu, tuu, tuu, karjani käy – Vallflickan (Tuu tu, tuu tu tuu, kossorna hej)

Lauluääni ja piano

Moderato (on puhaltavinaan torveen)

Teksti Suonio (*Suonion kootut Runoelmat* 1882), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1908?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Lasten Lauluja – Sångers för barn Op. 67* 22.9.1908 Apostol 111
Lisäjulkaisut *Lastenlauluja – Sångers för barn Op. 67* 19–? Apostol 111; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Paimentyttö*, op. 67, nro 3 2015 Edition Tilli ET1872

Matka maailman loppuun, op. 67, nro 4

Minne nyt Matti ja Lotta ja hauva? – Resan till världens ända! (Matti och Lotta och Prisse)

Lauluääni ja piano

Allegro

Teksti Suonio (*Suonion lastenrunoja I Pienokaiset* 1898), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1908?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Lasten Lauluja – Sångers för barn Op. 67* 22.9.1908 Apostol 111
Lisäjulkaisut *Lastenlauluja – Sångers för barn Op. 67* 19–? Apostol 111; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Matka maailman loppuun*, op. 67, nro 4 2015 Edition Tilli ET1873

Suomalaisia laulusävellyksiä VIII, op. 69

Ilialin laulu, op. 69, nro 1

Kell' onni on, se onnen kätkeköön! – Laulu onnesta

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti Eino Leino (*Lydian kuningas* 1901)
Sävellysaika 1907-1908?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VIII, op. 69* 1908 Lindgren AEL378
Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Ilialin laulu, op. 69, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1874

Käsikirjoituksessa ei ole päiväystä muualla kuin laulun *Nuoruuden ylistys* kohdalla, mutta kansilehdellä on seuraava teksti ”Oskar Merikanto / Suomalaisia laulusävellyksiä VIII / Finska sångkompositioner VIII / Finnische Gesänge VIII / 1. Ilialin laulu / 2. Illansuussa / 3. Nuoruuden ylistys / 4. Ballaadi”. Kustantaja on yliviivannut ruotsin- ja saksankieliset nimet lyijykynällä.

Merikanto kertoo opuksen 69 laulujen valmistumisesta kirjeessään kustantaja Carl Lindgrénille 18.8.1908, päivää sen jälkeen, kun oli päivännyt *Nuoruuden ylistyksen*: ”*Hälsningar härifrån! Med samma post sänder jag nu Eder tre nya sånger, som jag tänkt tillsammans med 'Ilialin laulu' bilda ett nytt häfte af 'Suomalaisia laulusävellyksiä'. Af dessa nya sånger kommer Aino Ackté att sjunga på sin konsert nu i höst någon (troligen 'Nuoruuden ylistys'). Likaså har fru Mally Burjam på begäran fått ett par af dessa sånger, som hon vill sjunga på sina konsertresor i höst. – Honoraret har jag tänkt till 75 mk för sången, eller tillsammans 225 mk. Då jag redan i nästa veckans fredag (den 28) res härifrån och dessförrinnan måste klarera sommarens utgifter vore jag, Hr Lindgrén, Eder mycket för bunden, om jag dess för innan kunde få emottaga det nämnda honoraret.*” (Sibelius-museon kirjekokoelma) Aino Ackté todellakin esitti laulun *Nuoruuden ylistys* Suomen kansallisteatterissa 24.9.1908 pitämässään konsertissa, käsikirjoituksesta, kuten ohjelmalehtinen kertoo.

Merikannon palkkiotoive oli parissa vuodessa kasvanut 50 prosentilla, vaikka hän oli ilmeisesti vuosia pyytänyt ja saanut samat 50 markkaa laululta Axel E. Lindgreniltä. Ehkä Merikannolle oli helpompaa korottaa palkkioitaan kustantajan nuorempien edustajien kanssa.

Ilialin laulun teksti on peräisin Eino Leinon huhtikuussa 1898 kirjoittamasta näytelmästä ”*Lydian kuningas*”. Joissakin lähteissä on viitattu yleisemminkin Merikannon musiikkiin tähän näytelmään, mutta *Ilialin laulu* lienee sen ainoa sävelletty osa. Leinon pienoisenäytelmä julkaistiin ensimmäisen kerran joululehdessä *Nuori Suomi* 1901.

Opuksen 69 laulut ilmestyivät painettuina nuotteina syyskuussa 1908. Toisin kuin opuksen muut laulut, *Ilialin laulu* ei ole voinut valmistua vasta kesällä 1908, sillä se oli jo Elna de Pradon ja Meri-

kannon Yliopiston juhlasalissa 7.3.1908 pitämän konsertin ohjelmassa. Mainoksissa oli laulun kohdalla maininta ”uusi”. Konsertin arvioinut Otto Kotilainen piti sävellyksestä, mutta ei esityksestä: ”Yhtä hyvin ei onnistunut Merikannon uusi käsikirjoitus *’Ilialin laulu’*, jonka tekstistä esityksen yhteydessä ei saanut mitään selvää. Laulu muuten hauskoine alkusoittoineen tuntuu kaikin puolin miellyttävältä.” (Suomalainen Kansa 9.3.1908) AMALIA HENRIETTE ”MALLY” BURJAM-BORGA (17.5.1874–16.5.1919) oli suomalainen oopperalaulaja.

Illansuussa, op. 69, nro 2

Nyt saapuu kaihonsairas illansuu

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	V. A. Koskenniemi (<i>Runoja</i> 1906)
Sävellysaika	kesä 1908 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä VIII, op. 69</i> 1908 Lindgren AEL378
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Illansuussa, op. 69, nro 2</i> 2016 Edition Tilli ET1875

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Mally Burjam-Borgan konsertissa Viipurissa 10.10.1908, missä laulajalla oli käytössään käsikirjoitus (”i manuskript”), vaikka painettu nuotti oli samoihin aikoihin jo tullut kaappoihin. Nimimerkki ”-r-r-” ei ollut erityisen vaikuttanut laulusta: ”(...) *melodiös och klingande, men i afsaknad af originalitet.*” (Wiborgs Nyheter 12.10.1908)

Koskeniemen runo on kokoelmassa *Runoja* ryhmässä *Vanhoista kätköistä* numerolla 2.

VEIKKO ANTERO KOSKENNIEMI (vuoteen 1906 Forsnäs, 8.7.1885–4.8.1962) oli suomalainen runoilija, toimittaja ja kirjallisuustieteen professori.

Nuoruuden ylistys, op. 69, nro 3

Taas on eessä synkkä syksy, taas tulossa tuima talvi – Oi sinä elämän nuoruus

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti Iivo Härkönen (1905)

Sävellysaika kesä 1908 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer); SibA Mer 1:11; SibA Mer 2:11 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)

Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VIII, op. 69* 1908 Lindgren AEL378

Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Suomalaisia yksinlauluja 2* 1989; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Nuoruuden ylistys, op. 69, nro 3* 2016 Edition Tilli ET1876

Laulun *Nuoruuden ylistys* käsikirjoituksessa on päiväys ”Kantolassa 17/8 1908”. Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti Aino Acktén konsertissa 24.9.1908 Kansallisteatterissa. Mainoksissa on laulun nimen perässä ilmaisu ”(uusi)”. Härkösen runo on tehty Sortavalan Kymölän seminaarin 25-vuotisjuhlille 20.10.1905. Runolla oli tässä vaiheessa pidempi otsikko ”Nuoruuden ylistys syksyssä”. (Itä-Karjala 21.11.1905)

Ballaadi, op. 69, nro 4

Lintu lenti taivahalla, poika soui kuutamalla – Balladi

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti Ilmari Calamnius (*Hiljaisina hetkinä* 1898)

Sävellysaika kesä 1908 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)

Ensijulkaisu *Suomalaisia laulusävellyksiä VIII, op. 69* 1908 Lindgren AEL378

Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kootut yksinlaulut Vol. 3* 2016; *Balladi, op. 69, nro 4* 2016 Edition Tilli ET1877

Laulun julkisista esityksistä nuotin julkaisemisen aikoihin ei ole löytynyt mainintoja.

Kohtaus Bhagavad-Gîtâsta, op. 70

Herran laulu – Mik’ on oi Keshava

Lausuja, sekakuoro ja orkesteri

Moderato tranquillo

Teksti Aarne A. Astala (suomennos)
Sävellysaika 1908 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoitusten otsikkona on ”Melodraama. / Kohtaus Bhagavad-Gîtâ’sta / Säveltänyt / Oskar Merikanto. / op. 70”. Kokonaisuuteen kuuluvat sekä 34-sivuinen täysi partituuri että pianopartituuri, johon on lisätty punaisella musteella ruotsinkielisiä käännöksiä. Myös suomenkielinen, Aarne Astalan allekirjoittama tekstiliuska on säilynyt.

Teosta ei ole julkaistu, mutta se on esitetty ainakin Helsingin teosofisissa iltamissa 6.4.1908, Suomen Teosofisen Seuran Oulun paikallisyhdistys Aaton juhlassa 17.5.1913 (Aapo Similä ja Hannes Haapio) sekä Iisalmen Teosofisen Seuran Valoa Kohti soitannollisissa iltamissa 2.11.1913. Oulun konsertin mainoksessa käytettiin alanimettä ”Herran laulu”, kuten myös Oskar Merikannon 50-vuotisjuhlintaan liittyneissä maakuntalehdissä kiertäneessä uutisessa ja myöhemmin nekrologissa olleissa teoslistauksissa. Käsikirjoitusaineistossa tätä nimeä ei esiinny.

Todennäköistä ensiesitystä kuvaa anonymi toimittaja näin: ”*Eriyisesti ylentävän tunnelman herätti melodraama, johon O. Merikanto varta vasten oli soiton säveltänyt ja itse sen esitti. Rouva Tyyne Vuorenjuuri lausui sielukkaasti ja mieleenpainuvasti kohdan Bhagavad Gitasta (II, 54-72) ja soitto seurasi sisältöä juhlallisena ja henkeä pidättäen istuivat kuulijat, kun viimeiset häipyvät säveleet kuvasivat vapautuneen sielun nousua Nirvanaan, kuolemattomaan autuuteen.*” (Tietäjä 15.4.1908) Teos sisältyi myös 21.11.1908 Helsingin Seurahuoneella järjestetyn Nuorsuomalaisten arpajais- ja iltamatilaisuuden ohjelmaan otsikolla ”Bhagavad Gîtâ, intialainen runoelma”. Lausujana oli jälleen Tyyne Vuorenjuuri, Filharmonisen seuran orkesteria johti Oskar Merikanto. (Helsingin Sanomat 21.11.1908) Varhaisemmissa ennakkomainoksissa teoksesta käytettiin vain nimeä ”Melodraama”, eikä teoksen teosofista taustaa tuotu mainonnassa mitenkään esiin.

AARNE A. ASTALA (1888?–1959) oli forssalainen toimittaja ja kääntäjä, joka vuonna 1908 on ollut ilmeisesti vain 20-vuotias nuorukainen. Astala oli esitelmäsihteerinä Suomen Teosofisen Seuran vuosijuhlassa 31.3.1929. Samoihin aikoihin elänyt kirkkoherra Aarne Astala on eri henkilö. TYYNE MARIA VUORENJUURI (os. Finne, 13.3.1881–1965) oli suomalainen näyttelijä ja lausuja.

Oskar Merikanto kuului todennäköisesti ainakin 1910-luvun alusta maaliskuulle 1923 Suomen Teosofiseen Seuraan ja sen Kalevala-looshiin. (Teosofi 3/1924, s. 96) Sen sijaan Ruusu-Ristin jäsen hän ei ollut, kuten Pekka Ervast muistosanoissaan vahvisti: ”*Oskar Merikanto ei ollut Ruusu-Ristin seuran jäsen, mutta vanha teosofi, joka aikoina ennen maailmansotaa säännöllisesti kaikissa juhlatilaisuuksissamme antoi loistoa ohjelmalle mestarillisella pianonsoitollaan sekä sooloesiintyjänä että säestäjänä lauluissa ja melodraamoissa.*” (Ruusu-Risti 3/1924, s. 83)

Kaksi laulua Larin Kyöstin sanoihin, op. 71

Ma elän!, op. 71, nro 1

Ma elän, ah, mikä riemu, mikä riemu ja soitto nyt suonissa soi – Jag lever! (Jag lever, åh, vilken glädje sjunger mitt bröst högt)

Lauluääni ja piano

Allegro – Innolla ja riemulla

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Vuorivaeltaja</i> 1908), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1908
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:12
Omistus	Aino Acktéille omistettu – Tillegnad Aino Ackté
Ensijulkaisu	<i>Kaksi laulua Larin Kyöstin sanoihin Op. 71</i> 1908 Helsingfors Nya Musikhandel HNM670
Lisäjulkaisut	<i>Lauluaarteita Vihko II</i> 1939; <i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977; <i>The Aksel Schiøtz anthology of Nordic solo songs 3</i> 1986; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Ma elän!</i> , op. 71, nro 1 2016 Edition Tilli ET1878
Sovitukset	Kamariorkesteri (Eero Koskimies) YLE4230 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Käsikirjoituksessa on teksti ”Ma elän! / (Larin Kyösti) / Allegro. Innolla ja riemulla”. Merikanto kertoo laulun ilmestymisestä kirjeessään Väinö Solalle 20.10.1908: ”*Sopiva uusi laulu sinulle olisi minun ‘Ma elän!’ Siihen ovat nuotit juuri ilmestyneet ja lähetän sen ensi tilassa sinulle.*” (Sola 1951, s. 105). Sola esittikin laulun mm. ensikonsertissaan Helsingissä, Yliopiston juhlasalissa 9. joulukuuta 1908. Ensimmäisestä julkisesta esityksestä vastasi kuitenkin Aino Ackté, joka lauloi laulun 24.9.1908 Suomen kansallisteatterissa järjestetyssä konsertissa Merikannon säestämänä. Mainoksissa on laulun nimen perässä ilmaisu ”(uusi)” ja käsiohjelman mukaan esitys tapahtui käsikirjoituksesta.

Kustannussopimus laulusta allekirjoitettiin 5.9.1908 ja ensipainos 200 kpl ilmestyi 17.10.1908 (ennakkomainokset ilmestyivät lehtiin jo kuukautta aikaisemmin). Merikannon palkkio oli 62 markkaa 50 penniä laululta eli yhteensä 125 markkaa (513 euroa).

Larin-Kyöstin runo on kirjoitettu Hämeenlinnassa kesällä 1908, joten Merikanto lienee saanut sen sävellettäväksi tuoreeltaan.

Talvikukkia, op. 71, nro 2

Talvi kukkii omia kukkiaaan, päivä ei päily lehdillä milloinkaan – Vinterblommor (Vintern egna, frostiga blommor för)

Lauluääni ja piano
Moderato molto

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Vuorivaeltaja</i> 1908), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1908
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kaksi laulua Larin Kyöstin sanoihin Op. 71</i> 1908 Helsingfors Nya Musikhandel HNM671
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 3 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Talvikukkia, op. 71, nro 2</i> 2016 Edition Tili ET1879

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli William Hammarin ja Merikannon konsertissa Yliopiston juhlasalissa 10.9.1908. Mainoksissa laulun nimen perässä oli ilmaisu ”uusi” ja ennakkojutuissakin mainitaan, että esitys tapahtuu käsikirjoituksesta. Nimimerkki ”X” oli kohteliaan tyytyväinen kuulemaansa: ”*Merikantos ‘Talvikukkia’ – en nyss utslagen blomma af vår produktive komponist – låg ypperligt för sångaren.*” (Nya Pressen 11.9.1908) Kollega Bis oli kriittisempi: ”*Den som skrifvit så många vackra sånger som Merikanto det gjort, föreligger väl faran att någon gång mattas af. Den enkelt, i folkvisestil gående sången hade bort passa väl till den använda gamla tonarten. Men det föreföll mig icke alltid så. Den doriska tonartens hårda, dystra klang harmonierade ej alltid fullt med melodiken, som ställvis föreföll också mindre originell. Den sänkta inledningstonen gaf i mitt tycke en något artificiell anstrykning åt kompositionen.*” (Hufvudstadsbladt 11.9.1908) Otto Kotilainen kuuli laulun täysin toisin: ”*Merikannon käsikirjoitus ‘Talvikukkia’ oli kyllä voimakkaasti ja asiallisesti suoritettu, mutta kielen käyttö oli kankeanpuoleista. Muuten tämä uutuus sävellyksenä on sangen vaikuttava laulu, jossa kiitollinen sävel yhtyy voimakkaaseen, vakavapiirteiseen soinnutukseen.*” (Suomalainen Kansa 12.9.1908)

Pedaalikoulu, op. 72

Pedaalitekniikan täydellinen oppikurssi – Pedal-skola – Fullständig lärokurs i pedaltekniken – Pedalschule – Vollständiger Lehrgang der Pedaltechnik

Urut

Sävellysaika 1908 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Pedaali-koulu, op. 72* 1908 Helsingfors Nya Musikhandel HNM672

Oskar Merikannon opusluettelon numero 72 annettiin urkujen jalkion soitonoppaalle, joka ilmestyi 21.11.1908 nimellä *Pedaalikoulu*. Harjoitusten lisäksi teoksessa on osassa C eri säveltäjien urkusävellysten jalkio-osien nuotinnoksia ja osassa B ”Konsertti-etydyt” nro 1–5 (soitetaan pelkästään jalkiolla). Etydien säveltäjää ei ole julkaisussa mainittu, mutta todennäköisesti ne ovat Merikannon säveltämiä. Etydit on käsitelty tässä luettelossa yhtenä kokonaisuutena opusnumerottomien teosten joukossa (ks. OM120). Oppaasta ei tunneta käsikirjoitusaineistoa, mutta kustannussopimus on päivätty 5.9.1908.

Otto Kotilainen kirjoitti oppaasta tuoreeltaan laajan ja perusteellisen arvion (Suomalainen Suomi 20.1.1909), jonka ylistysten joukosta ei kriittistä kohtaa löydy. Arvio osoittaa, kuinka poikkeuksellisen vahva Merikannon auktoriteettiasema suomalaisessa urkumaailmassa tuolloin oli niin soittajana kuin pedagogina.

Pedaalikoulu herätti myös ulkomailla kiinnostusta useiden vuosien ajan, mistä on osoituksena joukko asiaa koskevia kirjeitä (KK Coll. 148, kotelo 1). Helsingin Sanomat tiesi jo 20.5.1909 kertoa, että professori HANS FÄHRMANN (17.12.1860–29.6.1940) oli ottanut Merikannon oppaan käyttöön Dresdenin konservatoriossa.

Kaksi kappaletta pianolle, op. 73

Idylli, op. 73, nro 1

Idylle

Piano

Moderato con moto

Sävellysaika kesä 1910 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kaksi kappaletta pianolle Op. 73* 1910 Helsingfors Nya Musikhandel HNM733

Lisäjulkaisut Idylli, Op. 73 N:o 1 19–? Fazerin musiikkikauppa FM733; *Finlandia VII* 1939; *Piano album* 1991; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996; *Finlandia : Suomalaisia pianokappaleita* 1998

Sovitukset Kamariorkesteri (Eero Koskimies) YLE3763

Salonkiorkesteri (Curt Goldmann) 1928 Fazerin musiikkikauppa FM1987 (Salonki-Orkesterin Kirjasto N:o 20)

Kesän 1910 kahdesta pianokappaleesta ei ole löytynyt taustatietoa. Ajoitustieto on Liisa Merikannon nuottikirjassa IV olevasta muistokirjoituksesta. Kustannussopimus allekirjoitettiin 31.8.1910 ja Merikannon palkkio oli 200 markkaa (829 euroa). Nuotti ilmestyi kauppoihin joulun alla 1910.

Painetun nuotin kannesta tunnetaan erivärisiä versioita. Kaikissa on Merikannon etunimi kirjoitettu väärin muodossa ”Oscar”. Tähän kiinnitti huomiota myös opuksen lyhyesti esitelty nimimerkki ”O. K.” eli Otto Kotilainen: ”Näyttää olleen jo joulukiire painossa, jossa on kansilehteen ristimänimi kirjoitettu c:llä. Kappaleiden nimenä on ’Idylli’ ja ’Valssi’, molemmat sävellykset tuohon Merikannon laulavaan, selkeäharmooniseen ja kaikuvaan tyyliin. Kumpainenkin on homofonirakennetta ja melkoisen helpot soittaa. Varsinkin miellyttää minua tunnelmarikas Idylli. Valssi on vanhanaikaista muotoa, mutta on muuten kaikuva ja notkea.” (Suomalainen Kansa 21.12.1910) Kummankaan sävellyksen julkisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa. CURT GOLDMANN (24.7.1870–8.10.1952) oli saksalainen kapellimestari, säveltäjä ja sovittaja.

Valssi Ess-duurissa, op. 73, nro 2

Vals Ess dur

Piano

Allegro molto

Sävellysaika kesä 1910 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)

Ensijulkaisu *Kaksi kappaletta pianolle Op. 73* 1910 Helsingfors Nya Musikhandel HNM734

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Valssi / pianolle / säveltänyt / Vals / för piano / komponerad af / Oskar Merikanto / Op. 73 No 2”. Sävellaji Es-duuri on lisätty lyijykynällä vasta kustantamossa.

Haudoilta, op. 74

Lauluääni ja piano

1. *Valkeat ristit* (Valkeat ristit vihreillä kummuilla, kasteessa terät nuorilla ummuilla) *Lento, ma non troppo*
2. *Laulaja taivaan portilla* (Olen kuolleen laulajan sielu – tulen kaukaa päältä maan) – Vid himlens port (En sångare stannar stilla i kvällen vid himlens port) *Moderato con moto*
3. *Käy kirkkomaata illoin vanhat mummot* – De gamla på kyrkogården (Bland kyrkogårdens gröna gravar vandra de två gamla kvinnor) *Harvassa marssitahdissa*
4. *Päivännousu kultaa kirkkomaan* (Päivännousu kultaa kirkkomaan, linnut havahtuvat unestaan) *Moderato molto*

Teksti	Lauri Pohjanpää (<i>Mielialoja</i> 1910), Joel Rundt (ruotsinnokset)
Sävellysaika	22.7.1911 Kantola
Käsikirjoitus	SmP6485 (koko opus)
Omistus	Signe Liljequistille omistettu
Ensijulkaisu	<i>Haudoilta, op. 74</i> 1911 Lindgren AEL439
Lisäjulkaisut	<i>Haudoilta, op. 74</i> 1911? Lindgren AEL1029; <i>Haudoilta, op. 74</i> 1911? Westerlund AEL1029; <i>Kokoelma yksinlauluja nuorisolle I</i> 1925 (laulut nro 2 ja 3); <i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977 (laulut 2-4); <i>Hartaisiin hetkiin</i> 2007; <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 3</i> 2016; <i>Valkeat ristit, op. 74</i> , nro 1 2016 Edition Tilli ET1880; <i>Laulaja taivaan portilla, op. 74</i> , nro 2 2016 Edition Tilli ET1881; <i>Käy kirkkomaata illoin vanhat mummot, op. 74</i> , nro 3 206 Edition Tilli ET1882; <i>Päivännousu kultaa kirkkomaan, op. 74</i> , nro 1 2016 Edition Tilli ET1883
Sovitukset	Basso ja urut (Johann Tilli) <i>Valkeat ristit, op. 74</i> , nro 1 2007 Edition Tilli Jousiorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1643 (laulu nro 2) Lauluääni ja orkesteri (Oskar Merikanto) 1913 (laulut nro 2-4)

Käsikirjoituksen kansilehdellä on teksti ”Signe Liljequistille omistettu. / Haudoilta. / (Lauri Pohjanpää.) / 4 laulua pianon säestyksellä / säveltänyt / Oskar Merikanto / Op. 74”. Ensimmäisellä nuottisivulla on teksti ”Kaikki neljä laulua voidaan esittää yhteen jaksoon”, joka on muutettu muotoon ”Kaikki neljä laulua ovat mieluummin esitettävät yhteen jaksoon”. Käsikirjoituksessa on runsaasti korjauksia sekä lopussa päiväys ”Kantola 22/7 1911”. Käsikirjoitus on saatu Sibelius-museoon Dan Fog-Olsenin Liljequist-kokoelmasta 1960.

Tämän Merikannolle poikkeuksellisen selkeän laulusarjan muodostavan opuksen säveltäjä saatteli kustantajalle seuraavansisältöisellä kirjeellä: ”*Vilppula 25/7 1911 / Axel E. Lindgréns musikhandel, Helsingfors / Herrar Lindgrén eller Blomstedt! Då vi träffade med Hr Blomstedt i våras, lofvade jag att från sommarens nya arbeten gifva några saker åt Eder att förläggas. Härmed sänder jag nu 4 nya sånger, hvilka Frk. Liljequist skall sjunga på sin höstkonsert i Hfors. De måste tryckas alla tillsammans i ett häfte (icke hvar sång enskildt) för att de höra tillsammans som en cyclus ‘Haudoilta’ (Från grafvar). Jag har också på första sidan en anmärkning, att dessa sånger borde hålsta föredragas en fortsättning alla fyra, för att då värka de som en helhet; slutsången blir då som en jubelsång öfver döden, emedan ett nytt lif följer efter. Dessa sånger med sitt allvarliga innehåll kunna äfven mycket väl föredras i kyrka. – Mitt honorar har de sista årena varit 100 mk pro sång. Min sommaradress är Vilppula. Bra vore det, om sångerna skulle kunna utkomma i tryck redan på hö-*

*ten förrän de andra förläggarna komma med sina nyheter. För korrekturläsningen vill jag under-
rätta, att jag är här på landet till d. 29. August och sedermera i Hfors (Skillnadsgatan 5). Med
hjärtligen hälsningar till gamla farbror Lindgrén! Högaktningsfullt, Oskar Merikanto". (Sibelius-
museon arkisto)*

Painettu nuotti tuli myyntiin joulukuussa 1911. Nimimerkki Bis kirjoitti laulusarjasta perusteellisen esittelyn, jossa kertoi myös tekstien tekijästä ja runokokoelmasta, josta Merikanto sai innoituksen: *"Dessa sånger, fyra till antalet, gå i en ny, förfinad musikstil. Beteckningen 'ny stil' är väl ej fullt riktig, då komponisten redan tidigare markerat denna vändning, men den har dock sitt berättigande, emedan komponisten, enligt min åsikt, här låtit denna komma till sin fulla och vackraste utveckling. (...) 'Valkeat ristit' smyger sig pietetsfullt till orden, som hylla fäderna i deras grafvar. (...) Vinden drar öfver grafvarna; lätt förtonande trioler skildra illusoriskt detta. Sakta synkoper förläna slutet af den tilltalande sången ett drag af någonting heligt. 'Laulaja taivaan portilla': Sångarens själ jar nått himlen. På jorden hade hon ingen lycka. (...) Musiken är skriven med stegradt uttryck och med fin hand. I subtila färger och uttrycksfull melodik eller recitation är sången hållen alltigenom. (...) 'Käy kirkkomaata illoin vanhat mummot': Musiken illustrerar lefvande och intimt dikten, med hvilken den står i innerligt samband. Komponisten har här fått tillfälle att arbeta ut sina tankar och lyckats utmärkt däri. (...) Men i fjärde sången 'Päivännousu kultaa kirkkomaan' går sången öfver till det ljusa, men dock milda b-dur. Hela denna sångcykel kännetecknas af en alltigenom gående stegran af det musikaliska uttrycket, hvilket i denna slutsång svingar sig upp till en exaltation buren af hög ingifvelse. Den är en uppståndelsens triumfsång, että 'excelsior'. Merikanto har här, i den förklarande beledsagningen, tagit upp ett särdeles lyckligt funnet motiv, hvilket han i allsidig stegring leder till allt högre, allt rikare, allt mer jublande utveckling. Denna sång, likasom hela cykeln, är något af det allra bästa, som Merikanto skrivit."* (Hufvudstadsbladet 16.12.1911)

Merikannon lupaama ensiesitys toteutui 24.1.1912 Yliopiston juhlasalissa, kun Signe Liljequist esitti koko opuksen Merikannon säestyksellä. Jälleen suhtautui kriitikko Bis konserttiin ja Merikannon uutuuteen perusteellisesti ja myönteisesti: *"Merikantos sångcykel 'Haudoilta', tillegnad frk. Liljeqvist, sjöngs af henne i alla afseende utmärkt. Texten deklamerades väl och sångerna sjöngos med en poesi, en stämning och nyans af uttryck, som träffade pricken. I den sista sången presterade sångerskan dessutom en stegring af utmärkt verkan. Bifallet var med rätta intensivt. Både sångerskan och komponisten hyllades med ihållande applåder."* (Hufvudstadsbladet 25.1.1912) Liljequist esitti laulusarjaa menestyksellä ympäri Suomea ulottuneella kiertueellaan keväällä 1912. Liljequist esitti laulut myös 13.4.1924 järjestämässään muistokonsertissa.

Greta von Haartman lauloi sarjan osat 2-4 orkesterin säestyksellä Savonlinnassa osana vuoden 1913 oopperajuhlia. Sovituksiin liittyviä dokumentteja ei ole löytynyt, mutta todennäköisesti ne olivat Merikannon itsensä tekemiä.

Osa *Laulaja taivaan portilla* sisältyi Merikannon viimeiseksi jääneen Tampereen kirkkokonsertin ohjelmaan, jossa sen lauloi Vappu Rydman. Näin kuvasi urkuri Aarne Wegelius Merikannon säestystä: *"Rva Rydman lauloi sinä iltana erikoisen kauniisti ja prof. Merikanto säesti verrattoman aistikkaasti, mutta samalla yksinkertaisen koruttomasti. Erikoisesti painui mieleeni se tapa, millä hän esitti ihanan laulunsa 'Laulaja taivaan portilla' säestyksen, vaihdellen kolmea, mainiosti registre-
röityä sormiota mitä taidokkaimmin."* (Suomen Musiikkilehti, 3/1924, s. 42).

Merikannon toivetta opuksen 74 laulujen esittämisestä kokonaisuutena ei ole juuri kunnioitettu, ei edes säveltäjän elinaikana. Erityisesti laulu nro 2, *Laulaja taivaan portilla*, on ollut suosittu yksittäinen numero.

LAURI POHJANPÄÄ (vuoteen 1906 Nordqvist, 16.7.1889–2.7.1962) oli suomalainen runoilija ja pappi. GRETA VON HAARTMAN (29.6.1889–22.6.1948) oli suomalainen oopperalaulaja. VAPPU RYDMAN (os. Rosvall, vuodesta 1916 Rydman, vuodesta 1925 Ruuskanen, 7.11.1897–12.1.1988) oli suomalainen laulaja ja näyttelijä. Rydman käytti esiintyvänä taiteilijana eri aikoina nimiä Vappu Rosvall, Vappu Rosvall-Rydman ja Vappu Rydman. Nimellä Vappu Ruuskanen hän toimi ainakin 1920-luvun lopulla myös teatteriohjaajana. AARNE WEGELIUS (29.4.1891–14.7.1957) oli suomalainen urkuri ja urkuasiantuntija.

Kolme laulua – Tre sånger, op. 75

Hyvää yötä, op. 75, nro 1

Saapuu hetki toivottuni, lankee uupuneeseen silmään kauan kangastellut uni – God natt (Efterläng-tad stund är inne)

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti L. Onerva (*Särjetyt jumalat* 1910), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1911 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Kolme laulua – Tre sånger Op. 75* 1911 Helsingfors Nya Musikhandel HNM756
Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Hyvää yötä, op. 75, nro 1* 2016 Edition Tilli ET1884

Merikannon palkkio opuksestan 75 oli 20.8.1911 allekirjoitetun kustannussopimuksen mukaan 100 mk (397 euroa) laululta. Ensipainoksen suuruus oli 200 kpl. Juuri muuta näiden laulujen alkuvai-heista ei tiedetäkään, sävellystyön ajoituskin perustuu oletukseen, että Merikanto on noudattanut totuttuja tapojaan myös kesällä 1911. Painettu nuotti ilmestyi kauppohin joulukuussa 1911.

Kriitikki Bis tarjosi myös tästä opuksesta tuoreeltaan perusteellisen esittelyn: ”*Lördagsafton: Skil-dringen af den stilla sommaraftonen med sjunkande sol och döende vind och den allegoriska hänsyftningen på döden inledes med stämningsfull klockringning. Musiken är fint hållen, stäm-ningsskikdringarna af växlande slag i ackompanjemang, äro gifna med milda färger. Stilen är densamma goda som i op. 74. Sången ‘God natt’ går i samma riktning. Uttrycket är lefvande, varmt, men tillika pietetsfullt dämadt, lämpadt efter det allvar i orden, hvilka skildra detta ‘god natt’ som ett sista afsked till den älskade och till lifvet. Det är allvarsam, men värdefull musik. Den tredje sången, ‘Kom med mig’ utgör en stark kontrast till dessa. Den är uppsluppen, frisk, skrifven med fart, går i den käbnda, gamla trohjärtade riktningen. Dock, vill någon sångerska eller sångare ha ett godt dacaponummer som afslutning på sitt program, så ber jag henne eller honom icke glömma denna sång.*” (Hufvudstadsbladet 16.12.1911)

Laulun mahdollisesti varhaisin julkisin esitys oli Adolf Niskan ja Merikannon konsertissa 19.9.1911 Yliopiston juhlasalissa. Mainoksissa todettiin, että laulu on ”uusi”, tässä tapauksessa vielä käsikir-joituksen muodossa vain saatavana.

ADOLF NISKA (17.2.1884–2.8.1960) oli suomalais-ruotsalainen laulaja, näyttelijä ja ohjaaja.

Lauantai-ilta, op. 75, nro 2

Vasta, luulen, paimenpojat karjan kotiin toivat – Lördagsafton (Se, vallgossen med sin boskap)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	Lauri Pohjanpää (<i>Mielialoja</i> 1910), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1911 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kolme laulua – Tre sånger Op. 75</i> 1911 Helsingfors Nya Musikhandel HNM756
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Lauantai-ilta</i> , op. 75, nro 2 2016 Edition Tilli ET1885

Kun Helsingin Sanomat esitteli Merikannon sävellysuutuuksia, opuksen 75 kolmesta laulusta jäi *Lauantai-ilta* mainitsematta, vaikka se oli sitten joulukuun varsinaisissa mainoksissa mukana. Mainintoja laulun varhaisista esityksistä ei ole löytynyt.

Tule kanssani, op. 75, nro 3

Tule kanssani lehtohon kultaisaan, tule leikkihin kukkien kanssa! – Kom med mig (Kom med mig, kom med mig till vår kära lund)

Lauluääni ja piano

Poco Allegretto

Teksti	L. Onerva (<i>Sekasointuja</i> 1904), ruotsinnoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika	kesä 1911 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kolme laulua – Tre sånger Op. 75</i> 1911 Helsingfors Nya Musikhandel HNM756
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Suuri toivelaulukirja 20</i> 2010; <i>Tule kanssani</i> , op. 75, nro 3 2016 Edition Tilli ET1886
Sovitukset	Lauluääni ja kamariorkesteri (George de Godzinsky 1984) YLE12423 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Laulun ehkä varhaisin esitys oli Väinö Solan konsertissa Tampereella Kaupungintalolla 9.11.1911. Ennakkomainonnassa laulua kuvattiin sanalla ”uusi”.

Kolme pianosävellystä, op. 76

Humoreski, op. 76, nro 1

Humoresk

Piano

Allegro vivace

Sävellysaika kesä 1911 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kolme pianosävellystä Op. 76* 1911 Apostol Nro 244

Tietomme opuksen 76 pianokappaleiden syntyvaiheista ovat lähes yhtä vähät kuin samana kesänä todennäköisesti sävelletyistä lauluista op. 75. Sävellysaika on sentään dokumentoitu Liisa Merikannon nuottikirjassa IV olevassa ensipainoksen kappaleessa, jossa on teksti ”Muisto kesästä 1911 Kantolassa”.

Painetut nuotit ilmestyivät kauppohin tavanomaiseen tapaan joulun alla 1911. Merikannon omassa lehdessä oli anonymi esittely: ”*Sävellykset ovat hra Merikannon luistavalla kynällä kirjoitetut, luontevat tekotaltaan eivätkä tuota esittäjälleen liian suuria vaikeuksia. Helppotajuisina sanan hyvässä merkityksessä, melodisesta miellyttävänä ja sen lisäksi, varsinkin mitä kahteen ensin mainittuun tulee, hyvin sopivina harjoitelmina ne epäilemättä ovat tervetulleita erityisesti nuorille pianonsoiton opiskelijoille.*” (Helsingin Sanomat 10.12.1911)

Merikanto itse soitti opuksen kaikki osat 3.1.1914 Tornion VPK:n talolla, missä oli kiertueella Signe Liljequistin kanssa. Sama ohjelmisto oli Pietarsaareissa 8.1., Vaasassa 10.1. ja Porissa 13.1.1914. Kesällä 1914 Merikanto soitti opuksen kappaleita Alexis af Enehjelmmin kanssa tekemällään kiertueella. Helsingissä opuksesta kuultiin vasta keväällä 1915, kun Merikanto konsertoi Väinö Solan kanssa ja soitti osaa *Improvisation*.

ALEXIS AF ENEHJELM (2.10.1886–19.7.1939) oli suomalainen laulaja ja radiotoimittaja.

Lastu, op. 76, nro 2

Spån

Piano

Moderato con moto

Sävellysaika kesä 1911 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kolme pianosävellystä Op. 76* 1911 Apostol Nro 245

Improvisation, op. 76, nro 3

Piano

Moderato con moto

Sävellysaika kesä 1911 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kolme pianosävellystä Op. 76* 1911 Apostol Nro 246

Lisäjulkaisut Improvisation Op. 76 Nr. 3 1926 Hansen No2689; *Finlandia II* 1925; *Piano album* 1991; *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996

Kuoleman kunniaksi, op. 77

Döden till ära

Hymni sopraanolle, baritonille, lausujalle, sekakuorolle ja jousiorkesterille

Moderato e maestoso

[Alkusoitto]

1. Jos olisin runoilija, tahtoisin laulaa ylistysvirren sinulle (Vore jag skald, skulle jag sjunga en sång) – Lausuja
2. Minä uskon, että sinä olet meidän kaikkien paras ja uskollisin ystävä (Ty jag tror, att du är min och alla mina mänsliga) – Sopraano
3. Minä tahtoisin laulaa sinun ylistystä, kuolema (Ditt lof och ditt pris ville jag sjunga) – Baritoni
4. Kuin äiti armas oot sa, joka ylpeydellä suljet meidät syliis' (Som en moder är du den med fröjd och stolthet sluter oss i sin famn) – Mieskuoro
5. Sinä, niin sinä olet sydämemme ilo – Sekakuoro
6. Sinun kiitostas, tuoni, minä tahtoisin virittää (Till ditt pris, o död) – Tenori
7. Sillä suurempi sinua, kuolema, on ikuisen elämän salaisuus (Ty större än du, o död) – Lausuja
8. Ylevämpi ja avarampi on se kuin nerokasten ja maailmanviisasten taivaat (Högre och vidare är det än de sinnrikas och världsvisas himlar) – Tenori
9. Siksi kiitän ja ylistän sinua oi tuoni (Därför lofprisar och tackar jag dig, död) – Sopraano

Teksti Pekka Ervast

Sävellysaika talvi 1912-1913

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1 (partituuri, pianopartituuri, sovitus pianolle, kopistin tekemät äänilehdet laulajille ja soittajille)

Ensijulkaisu *Döden till ära, Op. 77* 2018 Edition Tilli ET237

Sovitukset Sopraano, baritoni, kuoro, lauluja ja piano (Oskar Merikanto) *Kuoleman kunniaksi, op. 77* (erillispainate ilman ajoitus- ja kustantajatietoa); *Döden till ära, Op. 77* 2018 Edition Tilli ET238

Teoksen pianopartituurin käsikirjoituksen ruotsinkielisenä nimenä on ”Döden till ära. / Hymn / för solo och kör jämte deklamation / med piano. / Texten af Pekka Ervast. / Komponerad / af / Oskar Merikanto / Op. 77”. Ruotsinkielisen nimen alla on selvästi pienemmällä seuraava teksti ”Kuoleman kunniaksi. / Hymni / sooloille, kööriille ja lausunnalle / pianon säestyksellä. / sanat Pekka Ervastin. / Säveltänyt / Oskar Merikanto / Op. 77.”. Jousiorkesteripartituurin (KK Ms Mus OM:6b) alanimkkeenä on ”Hymn för solo och kör jämte deklamation med ackompanjemang av stråkorkester och piano”. Vain tässä orkesteriversiossa on kansilehdellä maininta siitä, että sävellys on tarkoitettu esitettäväksi teosofien maailmankokouksessa kesäkuussa 1913.

Teoksen taustalla on kansainvälisen teosofisen liikkeen tilaus: ”*Skandinavian Teosofisen Seuran kongressitoimikunnan soittokomitea pyysi keväällä 1912, että joku Suomen teosofisista säveltäjistä komponeraisi kappaleen kongressia varten. Nyt on Oskar Merikanto säveltänyt suurenmoisen hymnin ‘Döden till ära’ sooloille, kööreille, deklamatsioonille ja pianolle Pekka Ervastin sanoihin ‘Kuoleman kunniaksi’, jotka tekijä on ruotsintanut. Sävellystä ei tulla esittämään missään ennen kongressia 1913.*” (Tietäjä 15.9.1912)

Teos esitettiin Yleiseurooppalaisessa teosofisessa kongressissa Tukholmassa sunnuntaina 15.6.1913 kokouksen ensimmäisenä ohjelmanumerona ja mitä ilmeisimmin pianon, ei jousiorkesterin säestyksellä. Näin kuvaa esitystä kongressista raportoinut Pekka Ervast: ”Kongressin ensimmäinen päivä avattiin meidän suomalaisen säveltäjämme Oskar Merikannon säveltämällä kantaatilla Pekka Ervastin sanoihin ‘Kuoleman kunniaksi’. Se teki syvän vaikutuksen kaikkiin ja yksimielisesti sanoivat monet, että mitään niin kaunista he eivät olleet kuulleet – niin ylentävä ja hurmaava oli se kantaatti. Se oli kirjoitettu pianolle, sopraano- ja barytonisoololle, mieskäärille ja sekakäärille sekä vielä lausujalle. Lausunto oli tärkeänä puolena ja kokonaisvaikutus oli kerrassaan ihmeellinen, todella erinomaisen valtaava ja hurmaava, enkä minä ollenkaan ihmettele, että Mrs. Besant ensimmäisessä hallinnon kokouksessa ehdotti Oskar Merikannolle lähetettäväksi sähkösanoman, jonka hän oli kirjoittanut. Kantaatin saamme ehkä tuonnempana kuulla omassa maassammekin.” (Tietäjä 15.8.1913) Liisa Merikannon kokoamassa leikekirjassa ”Sanomalehtileikkeitä” (KK Coll. 148) onkin sivulla 91 lyijykynällä kirjoitettu ja 15.6.1913 päivätty sähkösanoma, jossa kansainvälisen teosofiiliikkeen keskeisiin henkilöihin kuulunut ANNIE BESANT (1.10.1847–20.9.1933) kiittää (englanniksi) Merikantoa kokouksen osanottajien puolesta teoksesta *Döden till ära*. Sähke on lähetetty Savonlinnaan, missä Merikanto lienee ollut oopperajuhlilla.

Suomenkielisen version kantaesitys oli Joensuun luterilaisessa kirkossa 9.11.1913 järjestetyssä kirkkokonsertissa, jossa soolo-osuuksista vastasivat Tyyne Vuorenjuuri, ANNA LUIKKO ja ARI PITKÄNEN, säestyksestä oletettavasti uruilla Oskar Merikanto. Kuoro-osuuksien laulajista ei mainoksissa ole tarkempaa tietoa. Helsingissä teos esitettiin ensimmäisen kerran 30.5.1915 Helsingin Musiikkiopiston oppilasnäytteissä eräänlaisena ammattilaisten tarjoamana ohjelmistona. Näin kuvaili esitystä nimimerkki ”Y”: ”Eilisissä näytteissä esitettiin (...) ensi kerran pääkaupungissa hra Oskar Merikannon kantaatti ‘Kuoleman kunniaksi’. Sävellys, joka on kirjoitettu sekakuorolle, orkesterille, sopraano- ja baritonsooloille sekä pianolle ja jossa lausunnallakin on tärkeä sija, on luettava hra Merikannon parhaiden tuotteiden joukkoon. Ylevä teksti on voimakkaasti säveltäjää innostanut, mieltä ylentävät sävelensä tenhoavat vastustamattomalla voimalla mielen ja jättävät jälkeensä pysyväsien muiston. Kantaatin kuuleminen oli tosiaan virkistävää useiden väsyttävien oppilasesitysten lomassa. Toivottavasti saadaan tähän eheään, voimakassisältöiseen sävellykseen ensi syksynä uudelleen tutustua. Sen kuuleminen tuottaa tosinautinnon. Lausunta-osan kantaatissa suoritti rva Katari Rautio ihanteellisesti. Kuoro laului hämmästyttävän hyvin ja solistit nti Fagerholm ja hra Vikström esittivät osansa tunnustuksellisesti. Opiston orkesteri ja hra Mårtensson (piano) suorittivat tehtävänsä kiitettävällä tavalla. Säveltäjä itse johti teoksensa hartaudella, ominaisella huolella ja taidolla.” (Uusi Suometar 1.6.1915)

Seuraavan kerran teos esitettiin Hämeenlinnassa 2.4.1916 Hämeenlinnan Sekakuoron konsertissa, solisteina ELSA SEVÓN (sopraano), HANNA LUOTO (sopraano), HELMI ONNELA (lausunta) ja Arvi Lindroos (baritoni). Ennen konserttia julkaistiin myös teoksen suomenkielinen teksti (Hämetär 1.4.1916). Seuraavaksi teos esitettiin ruotsinkielisenä Tampereella Arvi Lindroosin konsertissa 17.2.1917. Lindroosin lisäksi esiintymässä olivat Elsa Sevón (sopraano), neiti Lindholm (piano), neiti Sohlberg (lausunta), Eero Koskimies (viulu), Hämeenlinnan sekakuoro ja amatööriorkesteri sekä Tampereen nuorsuomalaisten nuorten kuoro. Myös ruotsinkielinen teksti suorasanaudessa muodossa ja ilman viitettä Merikannon sävellyksen ratkaisuihin julkaistiin konsertista uutisoineessa lehdessä. (Tammerfors Aftonblad 16.2.1917) Kriitikko Mårten Knarr (JOHAN LUDVIG VIKTOR HIMMELSTRAND, 6.10.1834 – ?) arvioi sävellystä näin: ”Programmets värdefullaste del upptogs af Merikantos storslagna komposition ‘Döden till ära’, hvilken nu utfördes med svensk text. (...) Kompositionen utföll i stora drag utmärkt väl och gjorde ett mäktigt intryck.” (Tammerfors Aftonblad

17.2.1917) Sekakuoro Nuori Laulu esitti teosta myös Turussa (5.1.1918) ja Naantalissa (4.8.1918), solisteina ELLEN ROLIN, JOHN VEHMANEN, ylioppilas Marjanen ja urkuri MAUNO SUOMI.

Raittiusyhdistys Koiton Sekakuoro esitti teosta vuonna keväällä 1925, solisteina LIISA HEINIÖ, HANNES KETTUNEN ja AARNE PESOLA, lausujana EERO SALOLA ja säestäjinä YNGVE INGMAN ja PAAVO RAUSSI (19.3.1901–12.9.1987) Teos esitettiin teosofien omassa piirissä ainakin vuonna 1934 ilman säestystä ja suomen kielellä. Näin kuvasi esitystä nimetön toimittaja: ”*Tämän jälkeen esitti kuoro Oskar Merikannon Pekka Ervastian sanoihin (‘Mitä on kuolema’, loppuluku) säveltämän juhlallisen kantaatin ‘Kuoleman kunniaksi’, josta tohtori Annie Besant aikoinaan sanoi, että se on tulevaisuuden musiikkia. Solisteina esiintyivät Hilda Pihlajamäki, Annikki Uimonen ja Martti Seilo.*” (Ruusu-Risti nro 5-6 / 1934) Alkuperäisessä asussaan teos esitettiin ilmeisesti ensimmäisen kerran Suomessa Ruusu-Ristin juhlamatineassa keväällä 1943 Helsingin Messuhallissa. Näin kuvaili äänentoiston osalta epäonnista esitystä Aimo Mela: ”*Ohjelman muutokseen pakotettuna esitettiin sitten juhlan päättäjäisnumeroksi tarkoitettu Oskar Merikannon P. E:n sanoihin säveltämä kantaatti ‘Kuoleman kunniaksi’. Lausuntaosan esitti näyttelijätär Hilda Pihlajamäki, kuoro-osan, oopperaulajatar Anna Mutanen sopraanosolistina ja Hemming Eklund tenorisolistina, solistikuoro ja säestyksenä radio-orkesterin yhtye säveltäjä Fougstedtin johdolla.*” (Ruusu-Risti nro 5/1943)

Sotien jälkeisenä ajanakin teos on esitetty joitakin kertoja. Ruusu-Ristin 50-vuotisjuhlamatineassa Kansallisteatterissa 15.11.1970 teoksen esittivät Ruusu-Ristin sekakuoro Ahti Karjalaisen johdolla, ILONA KOIVISTO-OLLIKKALA ja AULIS HUIMALA, lausuja TERTTU PAJUNEN-KIVIKÄS ja säestäjänä HELVI LEIVISKÄ. Lohjan kirkossa 23.3.2018 ja Tapiolan kirkossa 30.3.2018 esityksistä vastasivat Tapiolan kirkon Oratoriokuoro, Collegium musicum -orkesteri HEIKKI KERKON johdolla, ANU HÄLVÄ (sopraano), PIA INNALA (altto), HANNU JURMU (tenori), NIKLAS SPÅNBERG (basso) sekä OSSI AHLAPURO (lausuja). Näitä esityksiä mainostettiin virheellisesti Suomen kantaesityksinä. Uruilla säestetty ensiesityshan oli tapahtunut jo 1913 Joensuussa ja jousiorkesteri oli mukana jo Hämeenlinnassa 1917.

Teoksen teksti pohjautuu Ervastian vuonna 1904 ilmestyneen kirjan *Mitä on kuolema?* (toinen painos 1907, kolmas 1925) viimeisen luvun suorasanaiseen tekstiin, jonka ideat Ervast on muuttanut runomuotoisiksi. Kirja oli aikalaisten muisteluiden perusteella tehnyt Merikantoon suuren vaikutuksen ja todennäköisesti käynnistänyt liittymisen H. P. BLAVATSKYN (31.7.1831–8.5.1891) perustamaan teosofiseen liikkeeseen. Pekka Ervast on kertonut tästä subjektiivisen, mutta todennäköisesti oikeansuuntaisen muistelun: ”*Mainittakoon tässä kantaatin alkuhistoria. Merikanto sanoi, että hän monta vuotta kirkon miehenä olleen – toimien urkurina Helsingissä – oli ajatellut kuolemaa ja ajatellut, että meidän käsityksemme kuolemasta ja vainajien hautaansaattaminen oli väärä ja tuntui hänestä loukkaavalta. Hän oli monta vuotta ikävöinyt jotakin sellaista, mikä selvittäisi hänelle enemmän näitä kuoleman asioita, ja kysynyt itseltään: eikö kukaan voisi ajatella niistä kauniimmin? Silloin hän kerran kulkiessaan kirjakaupan ohi näki akkunassa kirjan ‘Mitä on kuolema’ ja pujahti ostamaan. Tämä kirja ilmestyi v. 1904. Hän kertoi minulle siitä: ‘Innostuin sivu sivulta lukiessani yhä enemmän, sillä siinä oli niitä ajatuksia, joita olin hapuillut, mutta en ymmärtänyt. Kun sitten tulin lukuun ‘Kuoleman kunniaksi’, niin alkoi sisäissäni soida, syntyi ylistyssäveleitä. Silloin jo tavoittelin sävellystä ja merkitsin reunaan: tuo on kööriä varten, tuo yksinlaulua, tuo lausuntoa, j.n.e.’ Siitä saakka hän kantoi aina mielessään tuota sävellystä, mutta ei ollut tilaisuudessa sitä paperille kirjoittamaan – eikä taiteilijoilla ole kaikkina hetkinä oikeata innostustakaan. Mutta kun viime vuonna tuli Merikannolle kehotus säveltämään jotakin Tukholman kongressia varten, silloin hän loi tuon ihanan sävellyksensä. Sentähden tämä kantaatti on todella teosofian synnyttämä. Se on lähtenyt suorastaan teosofisesta alkusysäyksestä, eikä siis ole ihmettä, että se vaikutti kaikkiin te-*

osofeihin. Ulkomaalaiset tulivat luokseni ja kysyivät, eikö sitä voisi esittää uudestaan, ja niin tehtiinkin samassa kongressissa. Lausujana esiintyi meidän seuramme jäsen, rouva Tyyne Vuorenjuuri. Muut esittäjät olivat ruotsalaisia ja mainittakoon, että kantaatin johtaja, joka oli T.S.:n ulkopuolelta otettu, innostui niin suuresti sekä sävellyksen kauneuteen että myös, kuten hän minulle sanoi, sen merkilliseen sisältöön, että hän ja hänen rouvansa päättivät ruveta tutkimaan teosofiaa. Me huomaamme siis, kuinka tällainen taiteellinen luomus, kun se on lähtenyt suorastaan teosofiselta pohjalta, vaikuttaa ihmisiin aivan yhtä herättävästi kuin teosofinen kirja.” (Tietäjä 15.8.1913)

Olen ratkaissut kysymyksen sävellyksen ensisijaisesta kielestä alkukielen mukaan, vaikka käsikirjoitus on tilauksen luonteen takia kiistatta ensi sijassa ruotsinkielinen. Ervastian teksti on kuitenkin kirjoitettu suomeksi ja ruotsinkielistä versiota on siksi pidettävä käännöksenä. Myös teoksen myöhempi esityshistoria on painanut ratkaisussa. Ruotsinkielinen versio julkaistiin ensiesityksen yhteydessä jaetussa kongressivihkossa (Teosofisk Tidskrift för Skandinavien, XXIII: 7. juli 1913, ss. 198-199). PEKKA ERVAST (26.12.1875 – 22.5.1934) oli teosofi ja Ruusu-Ristin perustaja.

Lauluja pianon säestyksellä, op. 78

Laula, laula, lapsonen, op. 78, nro 1

Laula, laula, lapsonen, kevään kukkamailla – Sjung, min lilla, dagen lång

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti	Juhani Suur-Juhola (<i>Talven tullessa</i> 1911), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	kesä 1912 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 1
Ensijulkaisu	<i>Lauluja pianon säestyksellä Op. 78</i> 1912 Westerlund REW15
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Laula, laula, lapsonen</i> , op. 78, nro 1 2016 Edition Tilli ET1887

Näistä todennäköisesti kesällä 1912 sävelletyistä lauluista tiedämme kovin vähän. Kaikista lauluista otettiin ensin 200 kpl painokset, mutta laulusta *Sorgens makt* myöhemmin niin paljon, että jo vuonna 1926 painosmäärä oli yli 2000 kpl. Nuotti tuli kauppoihin joulun alla 1912.

Kriitikot ottivat opuksen vastaan ytimekkään myönteisesti. Nimimerkki ”L. F.” eli Leo Funtek totesi, että laulut ”*utmärka sig genom en vemodig och allvarlig stämning; de äro enkelt hållna men undvika all banalitet.*” (Dagen Tidning 10.12.1912) ja nimimerkki ”O. K.” eli Otto Kotilainen oli pitkälle samaa mieltä: ”*Oskar Merikannon uudet laulut (...) ovat kaikki tuohon säveltäjänsä melodiarikkaaseen ja hyvin säestettyyn tyyliin kirjoitetut.*” (Helsingin Sanomat 22.12.1912)

Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti vasta Adelaida von Skilondzin konsertissa Helsingissä 2.2.1915.

Kirjailijanimeä ”Juhani Suur-Juhola” käytti suomalainen runoilija TOPI ORPANA (22.3.1886–24.12.1930). ADELAIDA ANDREJEVA VON SKILONDZ (27.1.1882–5.4.1969) oli venäläissyntyinen ruotsalainen oopperalaulajatar ja pedagogi, joka vieraili usein Suomessa 1910- ja 1920-luvuilla.

Jag drömde en gång, op. 78, nro 2

Jag drömde en gång: min levnads flod skall fram genom världen befruktande flöda – Mä haaveksin näin (Mä haaveksin näin: mun eloni vuo käy maailman halki)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti Ernst V. Knape (*Akvareller* 1907), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika kesä 1912 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1
Ensijulkaisu *Lauluja pianon säestyksellä Op. 78* 1912 Westerlund REW16
Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Mä haaveksin näin*, op. 78, nro 2 2016 Edition Tilli ET1888

Vaikuttaa siltä, että opuksen 78 lauluista *Jag drömde en gång* jäi ilmestymisensä aikana kokonaan ilman julkisia esityksiä. Varhaisin varmuudella dokumentoitu esitys on ollut Yrjö Raekallion konsertissa Viipurissa 16.9.1920. Laulu oli mukana saman laulajan konserteissa myös vuonna 1923.

ERNST VIKTOR KNAPE (8.7.1873–23.2.1929) oli suomenruotsalainen lääkäri ja kirjailija. YRJÖ RAEKALLIO (4.9.1898–17.3.1988) oli suomalainen laulaja ja opettaja.

Sorgens makt, op. 78, nro 3

Har du sett, huru ömt den kan le – Surun voima (Näitkö, kuinka on syyn hymy hellä sen)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti Jacob Tegengren (*Nya dikter* 1903), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika kesä 1912 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1
Ensijulkaisu *Lauluja pianon säestyksellä Op. 78* 1912 Westerlund REW17
Lisäjulkaisut *Kokoelma yksinlauluja nuorisolle 3* 192–?; *Kauneimmat yksinlaulut 2* 1977; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Surun voima*, op. 78, nro 3 2015 Edition Tilli ET1889

Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Irma Tervanin konsertissa Helsingissä 10.12.1912. Konsertin mainoksessa on laulun nimen perässä ilmaisu ”ny”.

Menuetti lastenkammarissa, op. 79

Menuetto pianolle – Menuett för piano

Piano

Andantino

Sävellysaika tammikuu 1912 Kangasala

Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa (valokopio KK Ms Mus Oskar Merikanto 8)

Omistus Hilja ja Marjatta Gestrin

Ensijulkaisu *Menuetto pianolle Op. 79 No 1* 1913 Helsingfors Nya Musikhandel HNM808

Menuetti on syntynyt Merikannon lahjana Gestrinien perheelle. Käsikirjoituksessa on ensimmäisellä sivulla teksti ”Menuetti / lastenkammarissa / Hilja Gestrinille ja hänen / esikoiselleen omistanut / Oskar Merikanto” ja lopussa päiväys ”Kangasalla 10.1.1912”. MARJATTA LAOSMAAN (os. Gestrin) kertoman mukaan Hilja ja W. M. GESTRIN tekivät vuonna 1911 häämatkan Eurooppaan ja päätyivät Roomaan, missä tutustuivat Oskar ja Liisa Merikantoon. Merikannot asuivat sen jälkeen Tampereella konsertoidessaan usein Gestrineillä. Oskar Merikanto oli Marjatta Gestrinille odotettu vieras, joka osasi tuoda ”oikeita lahjoja” (esim. lasikuulia), mutta Aarre Merikantoa lapsi pelkäsi niin, että meni sängyn alle piiloon. (Marjatta Laosmaan kirje 17.11.1993)

Kustannussopimus allekirjoitettiin 16.1.1913, Merikannon sävellyspalkkio oli 75 markkaa (292 euroa). Mahdollisesti kustantajan vaatimuksesta teoksen alkuperäinen nimi on vaihtunut mitäänsanomattomaksi ”Menuetoksi”. Nuotin otsikossa on ”op. 79 No 1”, mutta dokumentteja mahdollisesta opuksen toisesta osasta ei tunneta. Käsikirjoituksessa ei opusnumeroa ole. Painettu nuotti tuli kauppoihin lokakuussa 1913. Ainakin Merikannon ja Väinö Solan konsertissa Tampereella 12.11.1916 sävelmää mainostettiin ilmaisulla ”(Ny)”, vaikka laulu oli julkaistu jo kolme vuotta aikaisemmin. Merikannon sairastumisen takia kappaletta ei Tampereella kuultu. Säveltäjä soitti teostaan myös vuoden 1920 jäähyväiskierruella. Tällä teoksella ei ole musiikillisesti mitään tekemistä piano-opuksessa 31 osana nro 3 olevan teoksen *Menuetto lastenkammarissa* kanssa.

Passacaglia, op. 80, fis-molli

Urut

Moderato molto

Sävellysaika helmikuu 1913 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus KB MA ms 4937; KK Ms Mus OM:8 (pianosovitus); SibA Mer 1:13 (pianosovitus)

Omistus Enrico Bossi

Ensijulkaisu *Passacaglia (fis moll) für Orgel von Oskar Merikanto Op. 80* 1918 Hansen, 16116

Lisäjulkaisut *Organum fennicum* 2 1977; *Passacaglia*, op. 80 2007 Edition Tilli ET314; *Kootut urkuteokset* (2018)

Sovitukset Jousiorkesteri (Jorma Panula) KK Coll 808 (Fimic) MF10130, SUOSIO1596
Piano (Oskar Merikanto 30.12.1916)

Puhallinorkesteri (Jorma Panula) KK Coll 808 (Fimic) MF1988

Tanskan kansalliskirjastossa säilytettävä käsikirjoitus on yhdeksänsivuinen, kustantajalle tehty siisti versio, jossa on käytetty punaista mustetta otsikoissa, rekisteröintiohjeissa ja esitysteknisissä merkinnöissä. Kustantamossa on vielä tehty omia merkintöjä sinisellä ja lyijykynällä. Ensimmäisen nuottisivun alareunassa oleva copyright-merkintä ”1915” viittaa siihen, että Hansenilla oli aikomus julkaista teos aikaisemmin, mutta oletettavasti maailmansota lykkäsi julkaisua kolmella vuodella. Päiväystä käsikirjoituksessa ei ole, kuten ei yleensä koskaan muulloinkaan kustantajille tarkoitettuisa Merikannon käsikirjoituksissa.

Pianosovituksia on säilynyt käsikirjoituksena kaksi kappaletta. Ensimmäisessä (KK Ms Mus OM:8) on päiväyksenä ”Kangasala 30/XII 16”. Myös Sibelius-Akatemian kirjastossa on Merikannon omakätinen, yhdeksänsivuinen pianosovitus. Käsikirjoituksessa on signeeraus, mutta ei päiväystä.

Emme tiedä täsmällisesti, milloin tai miksi Merikanto *Passacagliansa* sävelsi, mutta eri lähteissä olevista viitteistä voi päätellä yhtä ja toista. Merikanto kirjoitteli syystalvella 1913–1914 Viipuriin ”Musikdirektör” Th. Sörensenille joukon kirjeitä, joissa suunnitellaan kirkkokonserttia: ”*Hfors d. 21/XI 1913 / (...) i slutet af Januari tänker jag på genomresa till Moskva ge en orgelkonsert i Viborg. (...)*”, ”*Hfors 23/I 1914 / (...) Jag skulle kunna gifva kyrkokonsert i Viborg då jag återvänder från Moskva, om du tycker att man på en hvardag skulle få folk. (...) Om du får någon sångerka, att medverka, skulla jag gärna se, att hon skulle sjunga ‘Somnar jag in med blicken fäst’ och ‘Oi muistatko vielä sen virren’ samt mer än gärna en sång af dig. I min sång ‘Somnar jag in’ deltar manskören i sista versen, men det går att lämna mansköret bårt, ifall det skulle bli svårt att få en dubbelkvartett att delta i den. Gärna skulle jag se, att ett violin- eller cello-solo skulle pryda mitt program, ifall det inte stöter på några svårigheter. / Mitt program skulle vara mycket intressant och se ut sålunda: I Guilmant: Sonate N:o IV / II Bach: Koralbearbetning, Siciliano, Fantasia / (Sång) / IV Vidor: Adagio / Franck: Pièce heroïque / V (Violin eller cello) / VI Merikanto: Passacaglia, op. 80.*” (Sibelius-museon arkisto).

Passacaglia on ollut valmiina helmikuussa 1913, sillä Merikanto esitti teoksen konsertissaan 16.2.1913 Johanneksen kirkossa ja mainoksissa teokseen liitettiin adjektiivi ”ny”. Konserttia arvioinut kritiikikko Bis totesi teoksesta: ”*Hans egen, nya Passacaglia var i allo prätigt, intressant så till sitt ostinatotema som de med musikalisk skicklighet of uppfinningsrikhet gjorda varieringarna. Kompositionen vore väl värd att tryckas och få spridning.*” (Hufvudstadsbladet 17.2.1913) Myös nimi-

merkki X otti uutuuden positiivisesti vastaan: ”(...) konsertinantajan uutuus *Passacaglia*, sävellyksenä yhtä mieltäkiinnittävä kuin sen kaikinpuolin onnistunut esityskin.” (Uusi Suometar 18.2.1913) Merikanto vei konsertin myös Tampereelle 25.3.1913, missä nimimerkki P arvioi uutuuden myönteisesti: ”Konsertinantajan onnistunut uutuus, *Passacaglia*, tuntui taitavalta urkusävellykseltä. Huomiota kiinnittivät rikkaat manuaalikuviot, jotka kappaleen lopussa kaikuivat sangen mahtavina.” (Aamulehti 27.3.1913)

Vaikka sävellys julkaistiin vasta 1918, opusnumero 80 ilmaantui julkiseen käyttöön viimeistään vuonna 1914, kun sävellys sisältyi Merikannon ja Signe Liljequistin konserttiin 11.1.1914 Vaasassa. Ehkä Merikanto antoi sävellykselle opusnumeron, kun sopimus Hansenin julkaisusta oli varmistunut. Julkaisemattomien teosten numerointi ei vaikuta olleen Merikannolle tärkeää. *Passacaglia* kuului jo ennen julkaisemistaan myös muiden urkureiden ohjelmistoon; mm. Merikannon oppilas Elis Mårtenson esitti sen Alfred Hihlmanin kirkkokonsertissa Johanneksen kirkossa 2.10.1915. Merikanto itse esitti teosta myös muualla Suomessa 1913-1914. *Passacaglia* soitettiin myös Merikannon omissa hautajaisissa surujuhlan päätteeksi, kun arkkua siirrettiin ulos kirkosta.

Jan Lehtola on spekuloinut ajatuksella, että *Passacaglia* op. 80 olisikin Aarre Merikannon samoihin aikoihin säveltämä, mutta sittemmin kadonnut teos, jonka isä-Merikanto otti nimiinsä. (Lehtola 2009, s. 59-60). Kuten Lehtola itsekin toteaa, op. 80 valmistui ja esitettiin melkein vuotta aikaisemmin kuin ensimmäiset tiedot Aarren samannimisistä suunnitelmista ilmaantuivat hänen kirjeisiinsä ja joissa hän mm. pyytää isäänsä tarkastamaan käsikirjoituksen. Tunnettu käsikirjoitus on selvästi Oskar, ei Aarre Merikannon käsialaa. Vakavia perusteita epäillä opuksen 80 autenttisuutta ei mielestäni ole. Aarre Merikanto olisi tuskin jättänyt sävellystään isänsä nimiin tämän kuoleman jälkeen. Heikinheimon elämäkerrassa Aarren *Passacaglia* mainitaan ohimennen yhden kerran.

MARCO ENRICO BOSSI (25.4.1861–20.2.1925) oli italialainen urkuri ja säveltäjä, jonka johdolla ainakin TOIVO KUULA (7.7.1883– 8.5.1918) opiskeli Bolognassa. Merikanto arvosti Bossin taidot niin urkurina kuin säveltäjänäkin erittäin korkealle. Tästä on hyvänä esimerkkinä Sävelettäressä vuonna 1907 ollut kirjoitus Bossin Suomen-vierailun johdosta. Sibelius-Akatemian kirjastossa säilytetään Elis Mårtensonin jäämistöä sisältävässä kotelossa myös painettujen ja käsin kirjoitettujen orkesteriäänten nippua Bossin urkukonsertosta op. 100, jota Merikantokin esitti konserteissaan. Monissa näistä äänilehdistä on oikeassa yläkulmassa Oskar Merikannon nimikirjoitus. Myös Bossi arvosti Merikannon ystävyyttä ja omisti tälle osan nro 2, *Marcia dei Bardi* vuonna 1909 julkaisemastaan teoksesta *Deux morceaux caractéristiques pour orgue*. ALFRED HIILIMIES (alkujaan Hihlman, 2.8.1886–19.12.1961) oli suomalainen kanttoriurkuri, kriitikko, kuoronjohtaja, säveltäjä ja sovittaja. SEPPO HEIKINHEIMO (3.6.1938–26.5.1997) oli musiikkikriitikko, kirjailija ja kääntäjä.

Oskar Merikanto 1920-luvulla. Kuva Lars Brännlund

Lauluja – Sångar, op. 81

Sinulle, op. 81, nro 1

Siunattu olkoon, armas, sun tiesi – Dir (Segne der Himmel all deine Wege) – Till dig (Vare du signad, älskade, enda)

Lauluääni ja piano

Poco allegro

Teksti Huugo Jalkanen (*Rakkausuhri* 1914), Martta Orasto (saksannos), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus SibA Mer 1:21; SibA Mer 2:12 (ei ole Oskar Merikannon tekemä); SmP21757
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 81* 1914 K. G. Fazer KGF871
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Sinulle*, op. 81, nro 1 2016 Edition Tilli ET1890

Opuksen ensipainoksen otsikkona on ytimekkäästi ”Lauluja – Sångar. Op. 81”. Kaikki laulut julkaistiin 11.11.1914, mutta jostain syystä Merikanto teki 100 markan (390 euron) arvoiset kustannussopimukset kahden ensimmäisen laulun osalta 3.8.1914 ja kahden viimeisen osalta 10.10.1914. Kansallisbibliografian mukaan ensipainos on tehty Moskovassa, ei Saksassa kuten tavallisesti. Syyinä lienee ollut alkanut maailmansota. Liisa Merikannon nuottikirjassa V olevassa ensipainoksen kappaleessa on teksti ”Kantolassa kesällä 1914”. Nino Runebergin käännösteksti on lisätty nuottiin jälkikäteen. Käytännössä opuksen lauluja laulettiin vuoden 1914 puolella käsikirjoituksista, sillä painettua nuottia alettiin mainostaa vasta joulun alla 1914.

Laulun *Sinulle* ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti Alexis af Enehjelmin ja Merikannon konsertissa 3.10.1914 Yliopiston juhlasalissa.

HUUGO JALKANEN (24.10.1888–22.6.1969) oli suomalainen runoilija, kriitikko, kääntäjä ja toimittaja. MARTTA ORASTOSTA tiedetään varsin vähän. Vuonna 1920 hän muutti alkuperäisen sukunimensä Korpela muotoon Orasto ja saman vuoden lopulla hän on kokeillut siipiään näyttelijänä. Nimenmuutoksen ajankohta on Merikannon laulun käännöstä ajatellen yllättävän myöhäinen, mutta mahdollisesti saksannos on tullut mukaan vasta Leipzigin myöhemmin painettuun laitokseen.

Rote Blumen, op. 81, nro 2

Ich ging an einer Wiese vorbei und pflückte rote Blumen drei – Punakukat (Käyn vihreen niityn luo laulellen)

Lauluääni ja piano

Im Volkston – Poco lento

Teksti	Friedrich Wichert, Väinö Sola (suomennos)
Sävellysaika	kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus	SibA Mer 1:14; SmP21757
Omistus	Ingeborg Liljeblad
Ensijulkaisu	<i>Lauluja – Sångar Op. 81</i> 1914 K. G. Fazer KGF872
Lisäjulkaisu	<i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Rote Blumen</i> , op. 81, 2 2015 Edition Tilli ET1891
Sovitukset	Lauluääni <i>107 kitaralaulua</i> 1955 Lauluääni, piano, viulu ja sello (Andrej Rudnev 25.9.1924) SmP7691

Käsikirjoitus on punaisella musteella tehty yhden sivun mittainen nuotinnos, johon on opusnumero lisätty jälkikäteen lyijykynällä. Oikeassa ylänurkassa on omistusteksti ”Åt lilla vännen Ingeborg Liljeblad / som minne från Operafesten i Nyslott, sommaren 1914.” Punaisen musteen käyttäminen sävellyskäsikirjoituksissa ei ollut Merikannolla yleinen tapa, mutta esimerkiksi lauluteksteissä on toinen kieli usein punaisella musteella kirjoitettu. Punaista mustetta Merikanto käytti myös erilaisissa muistopäivien onnittelukorteissa. Näitä on säilynyt Merikannon yksityisarkistossa KK Coll. 148. Ingeborg Liljeblad esitti laulut konsertissaan Palokunnan talolla 23.10.1914 käsikirjoituksesta. Oskar Merikannon avokätisyyttä käsikirjoitustensa tarjoamisessa osoittaa se, että laulun *Rote Blumen* ehti itse asiassa jo ennen Ingeborg Liljebladia esittää Signe Liljequist konsertissaan Yliopiston juhlasalissa lokakuun 1. päivänä 1914, käsiohjelman mukaan käsikirjoituksesta.

Suomennoksen ”Käyn vihreen niityn luo laulellen” tekijää ei varmuudella tiedetä ja suomennos on mukana vain joissakin Moskovassa painetuista versioissa. Fennica Gehrmanin arkistossa on nuotista kappale, jonka marginaaliin on kirjoitettu ”Suoment. VäinöS. 22/XII 1914”. Päiväys viittaa siihen, että suomennos on liitetty ensipainoksen jälkeisiin laitoksiin. Väinö Sola teki myös suomennoksia, joten hänen nimensä on täysin mahdollinen myös tässä yhteydessä. Ilta Koskimies on vuonna 1922 julkaissut oman suomennoksensa ”Ma halki niityn astelen ja hohtaa punakukat sen.” Myös Erkki Pullinen on tehnyt tekstistä oman suomennoksensa alkusanoilla ”Kuljin niityn ohi ja poimin kolme punaista kukkaa”.

Andrej Rudnevin sovitus on tehty Viipurissa 25.9.1924 järjestettyä EDITH VON BONSDORFFIN tanssinäytäntöä varten. Laulajana toimi BERTA MAKKONEN, pianistina Rudnev, viulistina EERO SELIN ja sellistinä Felix Krohn. Käsikirjoituksessa sovitus on ilmaistu viulun ja sellon osalta niin, että ne ovat Rudnevin sävellyksiä ”Violin o. violoncello stämmorna äro komponerade av A. Rudnev”.

FRIEDRICH WICHERT (22.8.1878–24.1.1951) oli saksalainen taidehistorioitsija ja runoilija. ANDREJ RUDNEV (Андрей Дмитриевич Руднев, 1.3.1878–31.7.1958) oli venäläissyntyinen suomalainen kielitieteilijä, pianisti, sovittaja ja musiikkipedagogi. INGEBORG LILJEBLAD (17.10.1887–28.2.1942) oli suomalainen laulaja.

Niin sinua katsoin, neiti, op. 81, nro 3

Niin sinua katsoin, neiti, kuin lapsi lelua uutta

Lauluääni ja piano
Allegro, non troppo

Teksti Eino Leino (*Sata ja yksi laulua* 1898)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1; SmP21757
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 81* 1914 K. G. Fazer KGF873
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Niin sinua katsoin, neiti*, op. 81, nro 3 2015 Edition Tilli ET1892

Punaisella musteella tehtyyn valmiiseen käsikirjoitukseen on lyijykynällä lisätty virheellinen opusnumeromerkintä ”op. 83:2”.

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Väinö Solan konsertissa Palokunnantalolla 1.11.1914, jolloin painettua nuottia ei vielä ollut tarjolla.

Gamla Maja, op. 81, nro 4

O Herre, du Milde, som skapat soln

Lauluääni ja piano
Andantino

Teksti Jacob Tegengren (*Ny vår* 1913)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus SibA Mer 1:15
Omistus Åt Ingeborg Liljeblad vänligast
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 81* 1914 K. G. Fazer KGF874
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Gamla Maja*, op. 81, nro 4 2015 Edition Tilli ET1893

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Ingeborg Liljebladin konsertissa Palokunnan talolla 23.10.1914, jossa laulu esitettiin käsikirjoituksesta, kuten myös *Rote Blumen*.

Lauluja – Sångar, op. 82

Yö, op. 82, nro 1

Vaiti on metsä, ääneti aallot – Natt (Tyst är i skogen, stilla är vågen)

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti Huugo Jalkanen (*Rakkausuhri* 1914), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 82* 1914 Westerlund REW39
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Yö, op. 82, nro 1* 2015 Edition Tilli ET1894

Opuksen käsikirjoituksessa on kansilehdellä teksti ”Lauluja / Sångar / Op. 82”. Merikanto teki tämän opuksen lauluja koskevan kustannussopimuksen 10.11.1914 eli vasta ensipainoksen julkaisemisen jälkeen, ja sai palkkiona 100 mk (390 euroa) laululta. Ensijulkaisu oli 200 kpl, mutta opuksen suosikiksi osoittautuneesta *En barnsagasta* oli jo vuoteen 1924 mennessä otettu yli 2000 kappaleen painokset. Opuksen ensipainoksen mainokset ilmestyivät lehtiin joulun alla 1914.

Merikanto sävelitti tämän Huugo Jalkasen runon myös toisen kerran opuksen 110 numerona 1.

Aamulaulu, op. 82, nro 2

Miten kirkas ja kuulas on aamunkoi – Morgonsång (Huru strålande härligt är morgonens ljus!)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti Huugo Jalkanen (*Rakkausuhri* 1914), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 82* 1914 Westerlund REW40
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Aamulaulu, op. 82, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1895

Aamulaulun ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti Alexis af Enehjelmin ja Merikannon konsertissa 3.10.1914 Yliopiston juhlasalissa. Mainoksissa oli laulun kohdalla merkintä ”(käsikirj.)”.

En barnsaga vid brasan, op. 82, nro 3

Och prinsessan bad och bevekte – Lastentaru takkavalkealla (Ja prinssi neitoa lempi, hän pyydellen lempi) – Ein Kindermärchen am Kaminfeuer (Das Prinzelein bat und begehrte) – A Fairy Story by the Fire (And so the prince came awooing) – Conte pour enfant devant la cheminée (Le Prince avec maint soupir implorait)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	Karl Asplund, Ilta Koskimies (suomennos), F. H. Schneider (saksannos), Angela Campbell-McInnes (englanninnos), Edouard Schneider (ranskannos)
Sävellysaika	kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:2 (Fazer); SibA Mer 2:14 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Lauluja – Sångar Op. 82</i> 1914 Westerlund REW41
Lisäjulkaisut	<i>En barnsaga vid brasan, Op. 82 N:o 3</i> 1925 Westerlund REW41 (useita lisäpainoksia); <i>En barnsaga vid brasan, Op. 82 N:o 3</i> 1945 Gehrman REW41 (vain ruotsinkielinen teksti); <i>En barnsaga vid brasan, Op. 82 N:o 3</i> 19–? Hansen N:o 2486 (ruotsin- ja saksankielinen teksti); <i>A Fairy Story by the Fire</i> 19–? Chester JWC3729 (myös ranskan-kielinen teksti); <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 2 1977; <i>Suuri toivelaulukirja</i> 6 1985; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Soiva laulutunti</i> 1997 (vain suomenkielinen teksti); <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Cantus</i> 2 2012; <i>Lastentaru takkavalkealla</i> , op. 82, nro 3 2015 Edition Tilli ET1896
Sovitukset	Kamariorkesteri (Eero Koskimies 16.11.1936) YLE3040; (Jorma Panula) SUO-SIO1683 Orkesteri (Gösta Säf bom 1937) <i>En barnsaga vid brasan</i> 1937 Carl Gehrman CG2920 Sekakuoro (Lauri Nurkkala) <i>Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle</i> 2011

Laulun *En barnsaga vid brasan* esitti todennäköisesti ensimmäisen kerran Signe Liljequist konsertissaan Yliopiston juhlasalissa lokakuun 1. päivänä 1914, käsiohjelman mukaan käsikirjoituksesta. Tekstin lähde ei ole toistaiseksi löydetty. Se ei ainakaan sisälly vuonna 1946 julkaistuun teokseen *Samlade dikter 1913–1943*. Kyseessä saattaa olla jossain lehdessä julkaistu runo.

Suomenkielinen teksti *Lastentaru takkavalkealla* ilmestyi lauluun vasta vuoden 1925 nuottijulkaisun yhteydessä. Myös saksankielinen teksti esiintyy vasta näissä Westerlundin myöhemmissä laitoksissa.

Laulua on ilmeisesti käytetty jossain elokuvayhtiö Foxin tuotannossa 1920-luvulla. Tähän viittaa Liisa Merikanto kirjeessään Westerlundin toimitusjohtaja Herman Kochille 6.3.1930: ”*I slutet av februari fick jag fråan Teosto för Fox-bolagets tonfilmsinspelning av ‘En barnsaga vid brasan’ Fmk 730.*” (Fennica Gehrmanin arkisto) En ole löytänyt elokuvaa, johon tämä korvaus todennäköisesti viittaisi. Ainakaan kotimainen Elonet- ja kansainvälinen IMDb-tietokanta eivät tällaisesta tiedä mitään.

KARL ASPLUND (27.4.1890–3.4.1978) oli ruotsalainen taidehistorioitsija ja runoilija, jonka tekstiä Merikanto käytti myös laulussa *Visa i väntan*, op. 91, nro 3. AXEL GÖSTA SÄFBOM (5.11.1914–4.7.1991) oli ruotsalainen muusikko ja sovittaja. F. H. SCHNEIDER, ANGELA CAMPBELL-McINNES ja EDOUARD SCHNEIDER olivat kääntäjiä, joiden tarkempia henkilötietoja ei ole löytynyt.

Enten – eller, op. 82, nro 4

Ständigt mellan ja och nej – Humoresk

Lauluääni ja piano

Commodo

Teksti Hjalmar Procopé

Sävellysaika kesä 1914 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)

Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 82* 1914 Westerlund REW42

Lisäjulkaisut *Enten – eller, Op. 82 N:o 4* 1919 Westerlund REW42; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010;
Enten – eller, op. 82, nro 4 2015 Edition Tilli ET1897

Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Eino Rautavaaran ja Oskar Merikannon konsertissa Yliopiston juhlasalissa 9.2.1915.

Nimimerkki Bis arvioi laulua painetun nuotin perusteella näin: ”*Humorsken ‘Enten – eller’ är srifven med godt humör och med stor fyndighet i det modulatoriskt rika och roliga accompagnemanget.*” (Hufvudstadsbladet 20.12.1914)

HJALMAR PROCOPÉ (28.4.1868–24.9.1927) oli suomenruotsalainen runoilija. Tekstin *Enten – eller* lähdettä ei ole löytynyt.

Lauluja – Sångar, op. 83

Laatokka, op. 83, nro 1

Kerran Laatokan rantaa pitkin minä astelin yksinään – Ladoga (Trött längs Ladogas stränder vida såg jag aftonens stråle fly) – Oot Laatokka Karjalan povi

Lauluääni ja piano (unisonokuoro ad. lib.)

Andantino

Teksti	Mikko Uotinen, Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1913
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:2 (Fazer); SibA Mer 2:13 (ei ole Oskar Merikannon tekemä); KK Coll. 609.9 (Muntra Musikanter) (tekijä Vilho Ruuskanen 1944)
Omistus	Mikko Uotiselle omistettu
Ensijulkaisu	<i>Käkisalmen Sanomain joululehti</i> 1913 (vain lauluääni)
Lisäjulkaisut	<i>Lauluja – Sångar Op. 83</i> 1920 Lindgren AEL1169; <i>Lauluja – Sångar Op. 83</i> 19–? Westerlund REW1169; <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 2 1977; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Suuri toivelaulukirja</i> 15 1999; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Laatokka, op. 83, nro 1</i> 2015 Edition Tilli ET1898
Sovitukset	Baritoni ja kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1677 Lauluääni (unisonokuoro) <i>Laatokka</i> 1913 Karjala-lehti Lauluääni ja kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE11938; (Arthur Fuhrmann) MF3404 Mieskuoro (Taneli Kuusisto) <i>Laatokka</i> 1952 REW2714 Westerlund (Westerlundin kuoro-ohjelmisto mieskuorolle 111); <i>Laatokka Op. 83 n:o 1</i> 1978 Musiikki Fazer FM06072-3 (Fazerin mieskuorosarja N:o 53) Sekakuoro <i>Suomen laulut ja niiden tekijät</i> 2007; (Lauri Nurkkala) <i>Kolme yksinlaulua sovittuna sekakuorolle</i> 2013

Kustantajalle toimitetussa kaikkien neljän laulun käsikirjoituksessa on otsikkona ”Lauluja. / Sångar / Op. 83”. Opusnumerot on lisätty myöhemmin lyijykynällä. Käsikirjoituksen kanssa on säilynyt myös nuottilaitoksen kannen layout-suunnitelma, jossa on päiväys ”4.10.20 Leininger [?]”. Laulun *Laatokka* käsikirjoituksessa on omistusteksti ”Mikko Uotiselle omistettu”. Kohdassa Poco allegro on 24 tahdin jälkeen maininta ”Unisoono-kööri (ad libitum) / alto- ja bassoäänät laulakoot oktaavia alempaa” ja tekstinä ”Oot Laatokka Karjalan povi”.

Ilmeisesti sekä sodan että kustantajan jonkinlaisen innottomuuden takia opus 83 julkaistiin vasta vuonna 1920, vaikka kustannussopimus allekirjoitettiin 24.9.1914. Merikanto lienee suunnitellut tähän opukseen myös laulua *Oh Phantasie, du süßes Träumen!*, jonka käsikirjoituksessa on merkintä ”Op. 83, no 5”. Mitään muuta tietoa tästä yhteydestä ei ole löytynyt.

Sävellys on tehty Terijoen laulujuhille 22-24.6.1913. Laulu julkaistiin yksinään versiona jo 22.6.1913 Karjala-lehden B-painoksen sivulla 6. Nuotinnoksessa on tekstinä runon kolmas säkeistö ”Oot Laatokka Karjalan povi, joka kuohuvi tuskissaan”, mutta myös muut säkeistöt on painettu nuotin alapuolelle. Uotisen runokin saattaa olla tilaisuutta varten tehty, sen taustoja ei ole toistaiseksi kyetty selvittämään. Ensiesitys oli juhlien kolmantena päivänä: ”Terijoen laulujuhlia varten oli

taiteilija Oskar Merikanto säveltänyt juhla-kantaatin Mikko Uotisen runoon 'Laatokka'. Soolon kantaatista lauloi hra Väinö Sola kuorojen, soittokuntien ja pianon säestyksellä. Mahtava sävellys oli toistettava." (Wiipuri 27.6.1913)

Taneli Kuusiston mieskuorosovitus alkaa Westerlundin julkaisussa "Aamu harppuna huminoi" ja tempomerkinnästä Poco Allegro alkaen "Laatokka karjalan povi". Fazerin samasta sovituksista tekemässä julkaisussa sanat ovat kuten yksinlauluversiossa ja nuotinnoksen alussa on ohje "Esitettään yksinlaulun pianosäestyksen kera". MIKKO UOTINEN (27.3.1885–11.4.1931) oli suomalainen poliitikko, toimittaja ja runoilija. TANELI KUUSISTO (19.6.1905–30.3.1988) oli säveltäjä, sovittaja, pianisti, urkuri ja kuoronjohtaja.

Vill du sjunga den bittra till ro?, op. 83, nro 2

Ingen kan sjunga så sorgtunga sånger – Tule tuskaani yö (Muut eipä virsiä vieraita)

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti Ernst V. Knappe (*Akvareller* 1907), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer); SmP6508
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 83* 1920 Lindgren AEL1170
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Tule tuskaani yö, op. 83, nro 2* 2016 Edition Tilli ET1899

Opuksen ensimmäinen laulu *Laatokka* valmistui ainakin vuotta aikaisemmin kuin opuksen muut laulut, joista tiedetään sattumalta muutaman säilyneen kirjeen perusteella. Merikanto lähestyi 29.7.1914 Lindgrenin kustantamoa seuraavalla pyynnöllä: "Så många af mina bekanta har frågat mig: 'får vi icke snart nya sånger af dig?' Nu i sommar har jag skrivit några. Jag hoppas Ni, mina herrar, vill vara vänliga och förlägga t. ex. 4 nya sånger af mig och gifva ut dem före julen. (Honoraret som förut: 100 mk per sång). Jag kommer in till stan nästa måndag f. m. och skall då lämna in på musikhandeln mina manuskript. Jag skulle önska få affären klar då, för att jag reser i tisdag morgon från Hfors. Med vänliga hälsningar, Eder Oskar Merikanto" (Sibelius-museon arkisto).

Kirjeestä ei voi suoraan päätellä, mistä lauluista oli kyse, mutta kun kustantamossa ei heti reagoitu ja Merikannolla itsellään sattui olemaan kova rahapula, lähti Vilppulasta 15.8.1914 uusi kirje ja tiukempi pyyntö selityksineen, nyt myös selvine viittauksine sävellysten nimiin: "Den 2 dennes lämnade jag på Eder musikhandel mina nya kompositioner och gaf upp min adress för försäljerskan, att hon skulle framföra mina hälsningar till någondera af Eder och be, att herrarna skulle underrätta mig, om Ni tar sångerna emot eller icke. Emellertid har jag nu på två veckor icke fått någon underrättelse därifrån. Jag skulle vara herrarna mycket tacksam, om affären skulle afgöras med det snaraste. Jag hoppas Ni tar emot sångerna. Fröken Liljequist kommer på sin höstkonsert att sjunga 'Vill du sjunga den bittra till ro?', 'Päivä' och i synnerhet 'Vi ses igen' lämpa sig äfven för kyrkokonserter. – Då skolorna börja först i oktober, blir också jag utan inkomster i september och skulle för denskull vara ytterst i behof af honoraret. Nu för tillfället kunde jag reda mig med hälften, om jag sedan i slutet på september alldeles säkert kunde få andra hälften. (Detta ifall det

för tillfället vore svårt för herrarna, att honorera allt på engång). Jag emotser herrarnas svar med det snaraste, och tecknar med hjärtliga hälsningar. Oskar Merikanto” (Sibelius-museon arkisto).

Laulun ensimmäinen julkinen esitys lienee ollut Signe Liljequistin konsertissa 1.10.1914. Nimi-merkki ”A. S-s” arvioi laulua ja esitystä näin: ”En nyhet med löfte om bestående värde uppenbarade sig i Oskar Merikantos manuskript-tonsättningen af Ernst V. Knapes ‘Vill du sjunga den bittra till ro’. Här har den stämningsfulla, känslodjupa dikten gjort beslag på komponistensa bästa ingivelse, men dess rätta tolkning tillhör måhända och blott utvalda. Såsom frk. L. föredrog sången, steg den betydligt öfver flertalet alster af den produktive komponisten.” (Dagens Press 8.10.1914)

Päivä, op. 83, nro 3

Päivä nousee purppuraisin siivin, kasteheassa kylpein tuoksua maa – Dagen (Dagen stiger ljus på purpurvingar)

Lauluääni ja piano
Andante maestoso

Teksti Lauri Pohjanpää (*Mielialoja* 1910), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 83* 1920 Lindgren AEL1171
Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut* 2 1977; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Päivä*, op. 83, nro 3 2015 Edition Tilli ET1900

ANNIKKI UIMONEN (22.5.1891–10.6.1936) esitti laulun *Päivä* konsertissaan Mikkeliissä 2.2.1919. Ohjelmalehtisessä on erikseen merkintä ”(uusi)” muistuttamassa siitä, että tämä viisi vuotta vanha laulu oli kuulijoille uusi, koska painettu nuotti ei ollut ilmestynyt konserttiin mennessä.

Vi ses igen!, op. 83, nro 4

När handen till avsked räckes – Me kerran kohdataan! (Kun lähdön on aika läsnä)

Lauluääni ja piano
Moderato

Teksti Ida Granqvist, Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)
Ensijulkaisu *Lauluja – Sångar Op. 83* 1920 Lindgren AEL1172
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Vi ses igen!*, op. 83, nro 4 2015 Edition Tilli ET1901

Painettu nuotti ilmestyi joulukuun puolivälissä 1920. Anonyymi kriitikko esitteli opuksen lauluja näin kehuttuaan ensin laulua *Laatokka*: ”Även de lyriska sångerna ’Moderns ögon’, ’Dagen’ och ’Vi ses igen’ äro vackra och böra observeras.” (Hufvudstadsbladet 22.12.1920) IDA GRANQVIST (12.11.1872–10.3.1949) oli ruotsalainen kirjailija ja lähetyssaarnaaja. Tekstien lähteitä ei tiedetä.

Laulut, op. 84

Jag välsignar, op. 84, nro 1

Jag välsignar livets vackra glädje – Teitä siunaan (Teitä siunaan, hetket ilon riemun)

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti	Ida Granqvist, K. V. Vesala (suomennos)
Sävellysaika	kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:2 (Fazer); SmP6493; KB MA ms 4936; SibA Mer 2:15 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Jag välsignar... – Teitä siunaan</i> 1916 Westerlund REW106
Lisäjulkaisut	<i>Jag välsignar... – Teitä siunaan, Op. 84 No 1</i> 1916? Westerlund REW106 (Edited and revised by Julia A. Burt); <i>Jag välsignar – Teitä siunaan</i> 1916? Hansen Nr1804 (useita lisäpainoksia); <i>Jag välsignar – Teitä siunaan</i> 1916? Nordiska Musikförlaget (Edition Musicalia N:r 39); <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 2 1977; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Cantus 2</i> 2012; <i>Teitä siunaan, op. 84, nro 1</i> 2016 Edition Tilli ET1902
Sovitukset	Lauluääni ja kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE5488

Kansalliskirjaston käsikirjoituksessa on kansilehdellä otsikko ”Lauluja / pianon säestyksellä. Sångers / med piano-accompagnement / Op. 84”. Eri aikaan julkaistuissa ensipainoksissa ei tällaista yhteistä kansilehteä ole. Sibelius-museon käsikirjoitus on hankittu kokoelmaan Dan Fog-Olsenin Signe Liljequist -kokoelmasta 1960. Käsiala ei ole tyypillistä Merikantoa, joten aitous on epävarma.

Merikanto teki kustannussopimuksen opuksen 84 lauluista jo 10.11.1914 ja sai kummastakin laulusta 100 mk (390 euroa) palkkion. Fazerin kustantamon arkistossa olevan tiedon mukaan *Vågorna vagga* julkaistiin 11.10.1915, mutta *Jag välsignar* vasta 14.6.1919. Jälkimmäinen päiväys on ainakin virheellinen, sillä nuottia mainostettiin lehdissä joulun alla 1916.

Todennäköisesti ensimmäisen kerran laulu esitettiin julkisesti 11.10.1914 Signe Liljequistin ja Merikannon konsertissa Palokunnantalolla. Esitys tapahtui lehtien mukaan käsikirjoituksesta. Kriitikko Bis arvio oli ytimekkään myönteinen: ”*Jag välsignar sjöngs nu första gången och visade sig vara en utmärkt vacker, ädelt hållen sång.*” (Hufvudstadsbladet 12.10.1914) Liljeqvist esitti laulua ensiesityksen jälkeen menestyksellisesti ympäri maata. Myös monet muut laulajat ottivat laulun ohjelmistoonsa.

”K. V. Vesala” oli Kaarlo Väinö Valveen vuoteen 1919 asti käyttämä kirjailijanimi. Hän käytti myös nimeä V. Arti. ”Julia A. Burt” on ilmeisesti fiktiivinen henkilö, jonka nimeä käytettiin tekijänoikeudellisista syistä Yhdysvalloissa julkaistuissa ulkomaalaisten säveltäjien nuoteissa 1910-1930-luvuilla. Menettelyllä nuotti saatiin muodollisesti Yhdysvaltain tekijänoikeuslakien piiriin. Merkintää käytettiin paljon mm. Sibeliuksen ja Palmgrenin nuottijulkaisuissa.

Vågorna vagga min vita båt, op. 84, nro 2

Vågorna vagga min vita båt, av och an, av och an – Aaltoset tuutivat venhoain (Aaltoset tuutivat venhoain, hiljalleen, väikkyin veen)

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti Osvald Sirén (*Accord* 1902), K. V. Vesala (suomennos)

Sävellysaika kesä 1914 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer)

Ensijulkaisu *Vågorna vagga min vita båt* 1915 Westerlund REW60

Lisäjulkaisut *Vågorna vagga min vita båt, op. 84 No 2* 1919 Westerlund REW60; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Vågorna vagga min vita båt, op. 84, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1903

Jenny Spennert esitti laulun konsertissaan 27.10.1914 Merikannon toimiessa säestäjänä. Ohjelma-lehtisessä on maininta ”käsikirjoitus, omistettu Jenny Spennertille”. Tällaista omistusta ei ole kustantajan saamassa käsikirjoituksessa eikä painetussa nuotissa, joten kyseessä on ehkä ollut toimittajan väärinkäsitys. Laulu on silti ollut Spennertille tärkeä, sillä hän esitti sen vielä melkein kymmenen vuotta myöhemmin 16.10.1923 yhteiskonsertissa Merikannon kanssa Yliopiston juhlasalissa. Nimimerkki ”A. S-s” arvioi Merikannon uutuuden näin: ”*Merikantos nya ‘Vågorna vagga min vita båt’ anslog omedelbart, fängslade åhöraren med sitt vemodiga, vågornas enformiga rörelse återgifvande ostinato-motiv i beledsagningen.*” (Dagens Press 28.10.1914) Painettua nuottia mainostettiin joulun alla 1916.

OSVALD SIRÉN (6.4.1879–12.6.1966) oli suomenruotsalainen taidehistorioitsija ja runoilija. Sirénin teksti sisältyy neliosaiseen runoon *Maja på Ringarskär*. Neljäntenä osana oleva runo on nimetön, Merikanto on ottanut laulun nimen alkusanoista. JENNY SPENNERT (9.1.1879–26.7.1950) oli suomalainen oopperalaulaja.

Uusia duettoja – Nya Duetter, op. 85

Ihmisen elämä, op. 85, nro 1

Kaunis on elämä ihmisen

Sopraano, baritoni ja piano
Andantino – Allegro moderato

Teksti Mikko Uotinen
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Uusia duettoja – Nya duetter, Op. 85* 1918 Lindgren AEL535
Lisäjulkaisut *Ihmisen elämä, Op. 85 N:o 1* 1925? Westerlund AEL1102; *Kootut duetot* 2008

Arvio näiden duettojen säveltämisen ajankohdasta perustuu lähinnä kustannussopimuksen päiväykseen 23.12.1914, joka viittaa kesään 1914 huolimatta siitä, että nuotit julkaistiin vasta vuoden 1918 lopulla, käytännössä tammikuussa 1919. Toisin kuin useimpien muiden Merikannon myöhempien vuosien opusten kohdalla on tilanne, opuksen 85 käsikirjoituksia ei ole säilynyt lainkaan.

Merikannon sävellyspalkkioista on säilynyt näihin duettoihin liittyen tarkkaa tietoa, joka osaltaan tukee oletusta, jonka mukaan laulut ovat syntyneet kesällä 1914. Sibelius-museon arkistossa on kaksi kuittia (toinen vain puoliksi säilynyt), joissa Merikanto kuittaa palkkioita ”honorar för Duetter” ja ”afbetalning å duetter”. Ensimmäinen (repeytynyt) on päivätty 23.11.1914 ja jälkimmäinen (100 markan eli 390 euron suuruinen) 15.12.1914. Kuitit liittyvät opuksen 85 lauluihin, sillä kustantajan kortissa on kustannussopimuksen solmimispäiväksi merkitty 23.12.1914. Merikanto sai 100 markkaa laululta, eli ainakin jälkimmäinen kuitti on yksittäisen laulun osuus.

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys tapahtui Uudessakaupungissa 15.10.1916, tulkitsijoita DAGMAR PARMAS-SAARNIO (os. Lahtinen, 21.9.1886–7.7.1940) ja pianisti YRJÖ SAARNIO (18.9.1890–16.4.1933). Mainoksen mukaan esitys tapahtui käsikirjoituksesta. (Uudenkaupungin Sanomat 12.10.1916) Pariskunta jatkoi dueton esittämistä koko loppuvuoden hyvällä menestyksellä.

Sången, op. 85, nro 2

Sång, du är läkdom för själ

Mezzosopraano, baritoni, piano tai harppu ja harmoni ad. lib.
Tranquillo (Moderato molto)

Teksti Jacob Tegengren (*Ny vår* 1913)
Sävellysaika kesä 1914 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Uusia duettoja – Nya duetter, Op. 85* 1918 Lindgren AEL536
Lisäjulkaisut *Sången, Op. 85 N:o 2* 1925? Westerlund AEL1103; *Kootut duetot* 2008

Sävel, op. 85, nro 3

Sävel kaukaa kirkkauden maasta, riemuitsevin kielin puhu, haasta!

Sopraano, baritoni ja piano

Andantino

Teksti Lauri Pohjanpää (*Mielialoja* 1910)

Sävellysaika kesä 1914 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia duettoja – Nya duetter, Op. 85* 1918 Lindgren AEL537

Lisäjulkaisut *Sävel, Op. 85 N:o 3* 1925? Westerlund AEL1104; *Kootut duetot* 2008

Lycka, op. 85, nro 4

Nyss molnet, som glänste så soligt

Sopraano, baritoni ja piano

Allegretto

Teksti Jacob Tegengren (*Ny vår* 1913)

Sävellysaika kesä 1914 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusia duettoja – Nya duetter, Op. 85* 1918 Lindgren AEL538

Lisäjulkaisut *Lycka, Op. 85 N:o 1* 1925? Westerlund AEL1105; *Kootut duetot* 2008

Kolme pianokappaletta, op. 86a

Berceuse, op. 86a, nro 1

Piano

Moderato

Sävellysaika kesä 1915 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Kolme pianokappaletta Op. 86* 1916 Westerlund (75496 I)

Opuksen kahdesta käsikirjoituksesta kustantajalle toimitetussa on kansilehdellä otsikko ”Kolme pianokappaletta / Tre pianostycken / Op. 86”. Ilmeisesti kustantaja on lisännyt lyijykynällä opusnumeroon pienen kirjaimen a, koska Merikanto antoi vahingossa opusnumeron 86 myös teokselle *Under sykomoren*. Merikanto on numeroinut teokset alun perin siten, että *Berceuse* on nro 2 ja *Gondoliera* nro 3. Kansilehdellä on kuitenkin korjattu *Étuden* numeroksi 3 ja vastaavasti korjattu kahta muuta. Myös toisessa käsikirjoituksessa (KK Ms Mus OM:10) on *Berceuse* ja *Gondoliera* numeroitu 2 ja 3. *Berceusessa* on päiväys ”Kantola 16/8 15”.

Ensipainoksen otsikkona on ”Kolme pianokappaletta – Tre pianostycken, Op. 86”. Osaa *Étude* ei kuitenkaan ole löytynyt käsikirjoituksena, eikä sitä myöskään ole painettu. Kustantaja on kyllä odottanut tämänkin osan valmistuvan, koska käsikirjoituksessa sille on annettu oma kustannusnumero (”Förlag 105”). Myös käsikirjoituksessa olevien tyhjen nuottisivujen määrä viittaa siihen, että Merikannollakin oli aikomus ”Etude” säveltää. Merikanto ei juuri koskaan pettänyt sävellyslupauksiaan, mutta ”Etuden” kohtalosta ei tiedetä mitään täsmällistä. Opus painettiin sodan takia poikkeuksellisesti Tukholmassa (Centraltryckeriet), ei Saksassa. Nuotti tuli myyntiin joulun alla 1916. Mainoksissa ei mainita osaa *Etude*.

Merikanto allekirjoitti kustannussopimuksen 6.4.1916 ja sai palkkiona 85 mk (210 euroa) sävellykseltä. Sopimuksessa on lukenut alun perin ”Op. 90, Etude, Berceuse, Gondoliera”, mutta lyijykynällä on opusnumero viivattu yli ja kirjoitettu ”86 1,2,3”. Mutta miksi kustantaja ja Merikanto tekivät sopimuksen kolmesta pianokappaleesta, kun kuitenkin niistä vain kaksi painettiin vielä samana syksynä? Nykyisen tiedon valossa tämä asia jää ratkaisematta.

Vaikuttaa siltä, että vaikka *Berceuse* valmistui jo kesällä 1915, Merikanto ei itsekään soittanut sitä konserteissaan ennen painetun nuotin julkaisemista ja Väinö Solan kanssa alkuvuodesta 1918 järjestettyjä konsertteja. Nimimerkki ”L. M.” arvioi kuitenkin opuksen musiikkia nuotin perusteella näin: ”Oskar Merikannon pianokappaleista on toistaiseksi vain kaksi ensimmäistä tullut julkisuuteen. Molemmissa herättää taitava ja täyteläinen soittimen käsittely erityistä huomiota. Berceusen sävelmä on kaunis, soinnutus mehevä ja säveltäjälle hyvin luonteenomainen. Gondoliera on muodoltaan sangen laaja, voinepa asettaa kyseenalaiseksi, eikö sen sisällystä olisi saanut mahtumaan hiukan suppeampiin puitteisiin. Joka tapauksessa on tämäkin sävellys varmaan tervetullut uutuuksia säveltäjän monille ihailijoille. Se on muuten erittäin luontevasti kirjoitettu, tosin vaikeahko soittaa.” (Helsingin Sanomat 23.12.1916)

Gondoliera, op. 86a, nro 2

Piano

Allegro, ma non troppo

Sävellysaika 1915–1916 Högfors

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:2 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Kolme pianokappaletta Op. 86* 1916 Westerlund (75496 II)

Kappaleen todennäköisesti varhaisen julkinen esitys tapahtui Merikannon ja Väinö Solan konsertissa 12.11.1916 Tampereella. Ennakkomainoksissa oli merkintä ”(Manuskript)”, sillä nuotti ilmestyi vasta kuukautta myöhemmin. Lehdet tiesivät kuitenkin jo alkusyksystä 1915 kertoa, että paljon muun lisäksi Merikanto oli ehtinyt säveltää kolme pianokappaletta ”*Etyydi (ciss-molli)*, *Berceuse ja Gondoliera*” (Nimimerkki ”Y”, Uusi Suometar 9.9.1915). Kun uutisen tietojen täytyy ainakin pääosin olla peräisin Merikannolta tai kustantajalta, voitaneen arvioida, että ainakin kaksi julkaistua opuksen osaa valmistuivat kesällä 1915. Tosin *Gondoliera* on ilmeisesti viimeistely Högforsissa eli Karkkilassa tammikuussa 1916, kuten Merikanto kirjeessään Liisalle 7.1.1916 kertoo: ”*Olen tänään korjannut Gondolierani ja alkanut sitä puhtaaksi kirjoittaa. Tuntuu hauskalta, kun on soittokone omassa huoneessa.*” (Merikanto 2015, s. 252)

Under sykomoren, op. 86b

Månen sken klart från Egyptens molnfria himmel – I en avlägsen vrå av Faraos trädgård stod en sykomor helt nära Nilen – Egyptisk saga – Elämänpuun alla – Elämän puun alla – Sykomoorin alla

Lausuja ja piano

Moderato

Teksti Oskar Merikanto?

Sävellysaika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)

Ensijulkaisu *Under sykomoren – Egyptisk saga – Op. 86 – Melodram* 1923 Westerlund REW668

Käsikirjoituksessa ja ensipainoksessa on sama Teksti ”Under sykomoren. / Egyptisk saga. / Melodram av Oskar Merikanto. / Op. 86”. Lyijykynällä on kustantamossa lisätty käsikirjoituksen opus-numeroon pieni kirjain b erotukseksi samannumeroisesta piano-opuksesta (ensipainoksessa kirjainta ei kuitenkaan ole). Kun julkaisussa ei ole mitään viitettä suomenkieliseen alkuperäisversioon, se lienee suunnattu kokonaan ruotsinkielisille markkinoille, mahdollisesti myös Ruotsiin. Kustannussopimus on allekirjoitettu 4.6.1923, joten julkaisuhanke lienee käynnistynyt keväällä syistä, joita emme tiedä. Kustantamon merkintöjen mukaan ensijulkaisu on valmistunut 4.12.1923. Turkulainen nimimerkki ”H-i” esitteli tuoreen nuotin referoiden laajasti tarinaa ja todeten musiikista näin: ”*Tähän vaikuttavaan melodraamaan soveltuu prof. Merikannon säveltämä rikasmelodinen ja sointuisa, värikäs musiikki mitä täydellisimmin, luoden sadulle todenmukaisen, tenhoavan taustan. Lausujille on täten tullut arvokas lisä ohjelmistoon.*” (Uusi Aura 24.12.1923) Myös säveltäjä FREDRIK ISACSSON (13.7.1883–6.8.1962) oli suorastaan innostunut, eikä todennäköisesti tuntenut teoksen suomenkielistä alkuversiota: ”*Ainutlaatuinen lajissaan uutuuksien joukossa on Merikannon melodraama ‘Under sykomoren’, egyptiläinen satu op. 86. Pianomyötäily on maalaileva, paikka paikoin soinnullisestikin yllättävän uudenaikainen ollakseen Merikannon ja sisältää useita kauniita kohtia.*” (”F. I.”, Turun Sanomat 16.12.1923)

Sävellys on kuitenkin paljon vanhempi ja alkujaan suomenkielinen. Teosofisen Seuran Kannatusliiton järjestämässä matineassa Olympia-teatterissa esitettiin 4.4.1915 melodraama ”Elämänpuun alla”, lausujana Tyyne Vuorenjuuri ja säestäjänä Oskar Merikanto. Emme tiedä, sävelsikö Merikanto teoksen Teosofisen Seuran pyynnöstä, mutta ainakin teos on syntynyt suomenkielisenä ja vasta vuoden 1923 yhteydessä kustantaja on päättänyt julkaista sen ruotsin kielellä. Tunnettu näyttelijä ja lausuja OLGA POPPIUS (os. Finne, 17.7.1866–23.6.1939) esitti tätä suomenkielistä versiota ainakin vuonna 1916 (Savotar 10.12.1916). Suomenkielistä tekstiversiota ei ole toistaiseksi löytynyt, mutta sellainen on täytynyt olla monien dokumentoitujen esitysten käytössä.

Sävellys jatkoi elämäänsä suomen- ja ruotsinkielisenä melodraamana myös vuonna 1923 tapahtuneen julkaisunsa jälkeen. Esimerkiksi Lahden kansanopistolla se esitettiin nimellä ”Elämänpuun alla” 1.3.1924, lausujana maisteri RAILI LAITINEN ja säestäjänä EINAR COLLIANDER. Suomenkielisen tekstin on täytynyt levitä vuoden 1915 jälkeen, mutta jostain syystä vuoden 1928 aikana tohtori AUKUSTI SIMELIUS esitti teosta suomenkielisellä nimellä ”Sykomoorin alla”. Yleisradion ohjelmatietojen perusteella melodraama esitettiin vuonna 1931 radiossa kahdesti suomenkielisenä versiona: ensin 12.6.1931 nimellä ”Sykomoorin varjossa” ja 23.10.1931 nimellä ”Elämänpuun alla” (egyptiläinen satu). Jälkimmäisessä esityksessä lausujana oli EBBA JACOBSON-LILIUS. Ruotsinkielisen ver-

sion nimellä ”Sykomoren” esittivät radiossa 30.1.1931 REA RELANDER ja HEIDI SUNDBLAD. 15.10.1939 teos esitettiin taas nimellä ”Sykomorin alla”, lausujana KLAARA KESKINEN, pianistina HELVI MÄKINEN. Syksyllä 1942 teos ”palasi kotiinsa”, kun sen esittivät Ruusu-Ristin yleisöjuhlassa 15.10.1942 alkuperäisellä nimellä Hilda Pihlajamäki ja Helvi Leiviskä (Ruusu-Risti nro 9/1942).

Mitään tietoa tekstin lähteestä ei ole löytynyt. Kansallisbibliografia ei tunne tämännimistä tekstiä, eikä siitä ole mainintoja myöskään aikakauden lehdistössä. Merikanto hallitsi sujuvasti suomen ja ruotsin, minkä lisäksi hän harrasti laajojenkin runollisten tekstien tekemistä mm. puolisolleen, joten on täysin mahdollista, että tämä ”egyptiläinen satu” on Merikannon itsensä sepittämä. Tätä tukee myös vuoden 1923 käsikirjoituksen kansilehti, jossa tekijyys on ilmaistu muodossa ”Melodram av Oskar Merikanto”. Tekstin pohjana on voinut myös olla jokin ”egyptiläinen satu” eli ulkomainen perinneteksti, jonka Merikanto on muokannut ensin teosofien tarpeisiin ja sitten kustantajan pyynnöstä ruotsinkieliseksi versioksi.

Yksinlauluja, op. 87

Öiset tiuvut, op. 87, nro 1

Helkkein hopeaisin tiuvut soi, kilajoi keskellä yötä mykkää

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti Eino Tikkanen (*Salomaillo* 1915)
Sävellysaika kesä 1915 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)
Ensijulkaisu *Yksinlauluja pianon säestyksellä* 1916 Fazer KGF894
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Öiset tiuvut*, op. 87, nro 1 2016 Edition Tilli ET1904

Opuksen käsikirjoituksessa on otsikkona ”Yksinlauluja / pianon säestyksellä / Op. 87”. Käsikirjoitukseen liittyy nuottilaitoksen kansilehden korjauksia sisältävä vesivärioriginaali. Ensipainoksessa on sama otsikko, mutta ilman opusnumeroa, joka yleensä oli Merikannon sävellyksissä säännöllisesti noin vuodesta 1907 lähtien. Vain laulun *Hyvästi*, op. 87, nro 3 painetun nuotin kanteen on opusnumero merkitty. Painettu nuotti ilmestyi kauppoihin alkuvuodesta 1916.

Kustannussopimus opuksen lauluista allekirjoitettiin 30.8.1915, mistä päätellen laulut ovat syntyneet perinteiseen tapaan Kantolassa kesällä 1915. Aamulehti tiesi kertoa uusista lauluista poikkeuksellisen varhain: ”Yksinlauluja on valmistunut kolme, ‘Öiset tiuvut’ (EinoTikkanen), ‘Suvi-illan vieno tuuli’ (Eino Leino) ja ‘Hyvästi!’ (L. Onerva).” (Aamulehti 20.7.1915)

EINO TIKKANEN (15.1.1889–30.5.1953) oli toimittaja ja kirjailija. Laulun *Öiset tiuvut* julkisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa.

Suvi-illan vieno tuuli, op. 87, nro 2

Suvi-illan vieno tuuli huokaa vuoren alta – Sommarkvällens milda vindfläkt (Sommarkvällens milda vindfläkt svagt i dungen susar)

Lauluääni ja piano
Largo, ma non troppo – Koko laulu hiljaisella äänellä

Teksti Eino Leino (*Elämän koreus* 1915), Joel Rundt (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1915 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)
Ensijulkaisu *Yksinlauluja pianon säestyksellä* 1916 Fazer KGF895
Lisäjulkaisut *Kotimaisia yksinlauluja 1* 1939; *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Suvi-illan vieno tuuli*, op. 87, nro 2 2015 Edition Tilli ET1905

Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Annikki Uimosen ja Merikannon konsertissa 1.10.1915 Yliopiston juhlasalissa. Ruotsinkielinen käännös ilmestyi lauluun vasta kokoelmajulkaisujen myötä.

Hyvästi!, op. 87, nro 3

Jo luovutko luotani, ainoa armas – Farväl (O flyr du mig redan) – Leb' wohl! (Du willst mich verlassen)

Lauluääni ja piano
Andantino

Teksti	L. Onerva, Nino Runeberg (ruotsinnos), Martta Orasto (saksannos)
Sävellysaika	kesä 1915 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:3 (Fazer); SibA Mer 2:16; SibA Mer 2:17 (kumpikaan ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Yksinlauluja pianon säestyksellä</i> 1916 Fazer KGF896
Lisäjulkaisut	<i>Yksinlauluja pianon säestyksellä Op. 87 N:o 3</i> 1920 Fazer KGF896; <i>Yksinlauluja pianon säestyksellä Op. 87 N:o 3</i> 1922 Fazer KGF896a; <i>Kotimaisia yksinlauluja I</i> 1939; <i>Lauluaarteita Vihko II</i> 1939; <i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. I</i> 2010; <i>Hyvästi!, op. 87, nro 3</i> 2015 Edition Tilli ET1906
Sovitukset	Jousiorkesteri (Eero Koskimies) YLE8389

Laulun ensiesitys oli Erna Gräsbeckin ja Ilmari Hannikaisen konsertissa 26.9.1915 Yliopiston juhlasalissa. Laulu esitettiin käsikirjoituksesta, kuten mainoksissakin kerrottiin.

Laulun kahdesta lisäpainoksesta ensimmäinen (1920, harmaansinertävä) sisältää suomen- ja saksankielisen tekstin, jälkimmäinen (1922, värikansi) suomen-, ruotsin- ja saksankielisen tekstin.

ERNA GRÄSBECK (24.1.1879–11.4.1958) oli suomalainen oopperalaulaja.

Lähtökappaleita uruille, op. 88

Kolme lähtökappaletta juhlatilaisuuksia varten – Juhlaloppusoitot – 3 utgångstycken för festliga tillfällen

Postludium I, Es-duuri (*Allegro moderato*)

Postludium II, D-duuri (*Moderato*)

Postludium III, F-duuri (*Maestoso*)

Urut

Sävellysaika kesä 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)

Ensijulkaisu *Lähtökappaleita uruille Op. 88* 1920 Lindgren AEL917–919

Lisäjulkaisut *Postludium I-III*, op. 88 2007 Edition Tilli ET207–209; *Kootut urkuteokset* 2018

Merikanto sävelsi nämä kolme urkupostludia kesällä 1915. Sanomalehdissä liikkui heinäkuussa uutinen, jonka mukaan ”*Tekeillä on säveltäjällä pianokappaleita ja lähtökappaleita uruille*” (Uusi Suometar 18.7.1915). Kustannussopimus allekirjoitettiin elokuussa 1915. Julkaisemisen lykkääntymisen vuoden 1920 lopulle lienee aiheuttanut maailmansota.

Ensipainoksissa ja käsikirjoituksessa on kannessa teksti ”Lähtökappaleita / uruille / Utgångstycken / för orgel. / 3 lähtökappaletta juhlatilaisuuksia vasten / 3 utgångstycken för festliga tillfällen / Op. 88”. Nuottisivuilla on otsikko ”Postludium I”, ”Postludium II” ja ”Postludium III”.

Merikanto esitti jonkin näistä postludeista yhteiskonsertissa ADOLF LUSSMANNIN (1882–1935?) ja ERIC LAURENTIN kanssa Johanneksen kirkossa 24.4.1921 otsikolla ”Fest-Postludium”. Esityksen on täytynyt tapahtua käsikirjoituksesta, koska painettu nuotti ilmestyi vasta syksyllä samana vuonna. (Hufvudstadsbladet 24.4.1921)

Jan Lehtola on analysoinut opuksen 88 kolme osaa perusteellisesti. Toisessa osassa on hyödynnetty koraalia *Jeesus kruunun kirkkaan kannat*, joka on virsikirjassa numerolla 306. (Lehtola 2017, s. 293-296)

Kehräätä-äiti, op. 89

Ja äiti istuvi, kehräjää – Pois aurinkoiseni läksi

Sopraano, baritoni, mieskuoro ja piano

Allegro moderato

Teksti Paavo Cajander (*K.P. T. Album* 1881)

Sävellysaika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); KK Coll. 609.9 (Muntra Musikanter); KK Ms Mus 163:6 (Fazer)

Omistus Hovioopperalaulajatar M:me Andrejewa v. Szkilondz'ille

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on kansilehdellä teksti ”Kehräätä-äiti / (P. Cajander) / Sopraano- ja baryton-sooloille sekä mieskuorolle / pianon säestyksellä / säveltänyt Oskar Merikanto / Op. 89. No 1. / Hovioopperalaulajatar / M:me Andrejewa v. Szkilondz'ille”. Vaikka käsikirjoitus on kustantajalle toimitettu, siinä ei ole mitään normaaleja kustannusmerkintöjä, mistä päätellen teosta ei ryhdytty julkaisemaan, vaikka Westerlund on omistanut kustannusoikeudet ja vaikka Merikannolle maksettiin 4.6.1923 allekirjoitetun kustannussopimuksen mukaan 1000 markan (340 euroa) palkkio. Muntra Musikanterin versio on sisällöllisesti identtinen kustantajalle toimitetun käsikirjoituksen kanssa, vaikka poikkeaa siitä ulkoisesti jonkin verran (sivumäärä on 15, kun se toisessa on vain 10). Kolmas tunnettu käsikirjoitus on otsikoton, vain kuoron osuuden sisältävä luonnos. Mitään viitettä opuksesta 89 nro 2 ei ole löytynyt.

Mitään tietoa laulun mahdollisesta julkisesta esittämisestä ei omistuksesta huolimatta ole löytynyt. Runoa kyllä lausuttiin julkisesti ja Cajanderin tekstin ehtivät sävelittää ainakin Armas Launis, jonka sävellys ilmestyi vuonna 1911 sekä Aksel Törnudd, jonka versio valmistui 1915. Ehkä kustantaja ei innostunut vielä kolmannen *Kehräätä-äidin* tarjoamisesta markkinoille tai se arvioitiin vaatimansa esityskokoonpanon takia kaupallisesti kannattamattomaksi julkaisuksi.

Sävellyksen valmistumisesta tiesi nimimerkki ”Y” kertoa alkusyksystä 1915: ”*Taiteilija Oskar Merikanto on lehdessämme heinäkuussa mainittujen sävellysten lisäksi saanut valmiiksi joukon uusia huomattavia sävellyksiä. Näistä mainittakoon Paavo Cajanderin runoon laadittu sävelteos sopraano- ja baritonisooloille, mieskuorolle ja pianolle. Sävellys on omistettu hovioopperalaulajatar Adelaide Andréjewa v. Szkilondzille.*” (Uusi Suometar 9.9.1915) Myös Merikanto itse kirjoitti Liisalle 10.9.1915 näin: ”*T:ri Wallin oli kovin mielissään, kun kuuli että minulla on uusi sävellys valmiina Szkilondzia ja heitä varten.*” (Merikanto 2015, s. 248)

Cajanderin teksti on joka tapauksessa paljon vanhempi kuin sävellys, se on ilmeisesti julkaistu ensimmäisen kerran jo vuonna 1881 ”K.P.T. Albumissa” (Cajander 1914). Sällskapet Muntra Musikanterin juhlijulkaisussa tämä laulu on listattu kuoron omistamien sävellysten joukkoon ja tietoa vahvistaa käsikirjoituksen löytyminen kuoron käsikirjoitusarkistosta. (Lagerman 1948, s. 99)

PAAVO CAJANDER (24.12.1846–14.6.1913) oli suomalainen kirjailija ja erittäin aktiivinen suomentaja. ARMAS LAUNIS (vuoteen 1900 Lindberg, 22.4.1884–7.8.1959) oli säveltäjä, kansanmusiikin tutkija ja toimittaja. AKSEL TÖRNUDD (15.12.1874–19.7.1923) oli suomalainen säveltäjä ja musiikinopettaja.

Sånger – Lauluja, op. 90

Folkvisa, op. 90, nro 1

Där björkarna susa sin milda sommarsång – Kansanlaulu (Miss' soutuena tuulessa koivut sorjat soi)
– Volkslied (Wo Birken leis rauschen) – Folksong (When birches are rustle / Where birches are
rustling / Where birches are singing)

Lauluääni ja piano

Moderato / Lämmöllä

- Teksti Viktor Sund (*Skymningsriket* 1915), Jussi Snellman (suomennos), F. H. Schneider (saksannos), englanninnoksen tekijää ei tiedetä, Anne Colin du Terrail (ranskannos)
- Sävellysaika kevät 1916 Högfors (Karkkila)
- Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); KK Ms Mus 174 (ei ole Merikannon tekemä); SmP21758
- Ensijulkaisu *Lauluja Op. 90 No 1 Kansanlaulu – Volkslied* 1917 Fazer KGF960
- Lisäjulkaisut *Folkvisa Op. 90 N:o 1* 19–? Hansen 19267; *Kotimaisia yksinlauluja 1* 1939; *Kauneimmat yksinlaulut 2* 1977; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Sydämeni laulut* 2000; *Stora sångboken* 2001; *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Cantus 2* 2012; *Pieni toivelaulukirja 2* 2013; *Kansanlaulu*, op. 90, nro 1 2015 Edition Tilli ET1907
- Sovitukset Baritoni ja mieskuoro *Folkvisa* 19–? Musices Amantes (nro 57 nimettömässä kokoelmassa); *Folkvisa*, op. 90 Nr. 1 1951 Hansen 20956 (Wilhelm Hansen Kor-Bibliotek (Mandstemmer) Nr. 276
Baritoni, sopraano ja sekakuoro (Ahti Sonninen 5.5.1954) FG:n arkisto
Harmoni (Armas Maasalo 1924) *Urkuharmoonialbumi I* 1924 Fazer FM1885
Kaksi lauluääntä *Laulun taika* 1951 (vain suomenkielinen teksti); *Hämäläis-Osakunnan laulukirja* 1966; *Ikivihreät laulut* 1981; *Laulajamerkkilaulut* 2005 (vain suomenkielinen teksti)
Kaksi lauluääntä ja piano *Laula kanssamme* 1988; *Kootut duetot* 2008
Kamariorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE4987 & YLE8203
Kitara (Viljo Immonen) *Kitarakirja I* 1953
Kosketinsoitin *Summernight moods* 1979
Lauluääni (teksti ruotsiksi ja suomeksi) *101 kitaralaulua* 1950; *Sähköisiä säveliä 3* 1977; *En visa vill jag sjunga* 1978; *Terveiset ulapalta* 1993); (teksti vain ruotsiksi) *Stora önskevisboken 1* 1993; *Vi sjunger tillsammans* 1993); *Sånger för alla* 2007; (teksti vain suomeksi) *Serpens musicus* 1990; *Taskumatti* 1991; *Kultainen laulukirja* 1997; *Kodin juhlien laulukirja* 1998; *Uusi kultainen laulukirja* 2000; *Suomalaisen rakkauslaulut* 2001; *Lauluja rakkaudesta* 2002; *Laulumatti* 2004; *Love* 2005; *Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta* 2008; *Elämän matkalaulut* 2010; *Yhteislauluja* 2005 2013; (teksti vain englanniksi) *Songs Finland sings* 2000
Lauluääni ja kantele *Kantelekoulu* 1949 (vain suomenkielinen teksti)
Lauluääni ja piano *Suuri toivelaulukirja 1* 1976; *Suuri toivelaulukirja 1-3* 2002; *VirkestysVerson Laulukirja* 2008
Lauluääni ja soitinyhtye (Antero Jakoila) *Clin d'oeil du nord* 2001 (vain ranskankielinen teksti "Les blancs bouleaux")
Mieskuoro (Jaakko Linjama) *Laulukerho IV Miesten laulukerho* 1959

Puhallinorkesteri (Artturi Rope) *Kansanlaulu – Folkvisa* Fazerin Musiikkikauppa FM2907 (Fazerin sotilasorkesterisarja N:o 2)
 Salonkiorkesteri (Curt Goldmann) *Kansanlaulu – Folkvisa* 1929 Fazerin Musiikki-
 kauppa FM2324 (Salonkiorkesteri-Kirjasto N:o 25)
 Sekakuoro (Sigurd Snåre) *Folkvisa – Kansanlaulu* 1972 Edition Fazer FM5282, käsi-
 kirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman)
 Sopraano, altto ja piano (Emil Kauppi) *Folkvisa / Duett* 1922 Fazer FM1460,
 FM01460-5 (käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3) (useita lisäpainoksia)
 Sopraano, baritoni ja mieskuoro (Ahti Sonninen 1953?) *Miesten laululipas 1* 1953
 Sopraano, baritoni ja sekakuoro (Ahti Sonninen 1953?) *Sekakuoron laululipas 2* 1953
 FM3382, käsikirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman)
 Tenori ja kamariorkesteri (Jorma Panula) SUOSIO1645

Käsikirjoituksessa on kansilehdellä teksti ”Oskar Merikanto / Lauluja / pianon säestyksellä / Sångar / med pianoackompanjemang / Op. 90”. Liisa Merikannon nuottikirjassa V olevassa opuksen 90 ensipainoksen kappaleessa on teksti ”Högfors 1916”. Merikanto teki kustannussopimuksen jo 23.5.1916 eli oletettavasti laulut olivat poikkeuksellisesti valmiina jo ennen kesää. Merikantojen pidempiaikaisesta oleskelusta Högforsissa eli nykyisessä Karkkilassa ei ole tietoja, mutta ainakin urkujentarkastusmatka saattoi hänet paikkakunnalle: ”Jo vuosisadan vaihteessa Merikanto oli saavuttanut vakiintuneen maineen etevimpänä urkurinamme sekä erikoisaseman urkujen asiantuntijana. Hänen puoleensa käännettiin luottamuksella urkuja tilattaessa, ja urkujen tarkastus- eli, kuten kansan keskuudessa yleisemmin sanottiin, vihkimismatkoja hän joutui tekemään ympäri Suomea (...) Käynnistään Karkkilassa (Högfors) vähän myöhemmin hän mainitsee lyhyesti mm.: ’Sosialistiset työmiehetkin nostavat lakkiansa ja koko paikkakuntakin tietysti tietää, että sellainen ihmeellinen otus oleskelee näillä mailla.’” (Suomalainen 1949, s. 99). Merikanto ei yleensä säveltänyt yksinlauluja muulloin kuin kesäisin, mutta ilmeisesti opuksen 90 laulut olivat poikkeus.

Folkvisa on hyvä esimerkki arvaamattomasta menestyksestä, josta säveltäjä ei taloudellisesti päässyt suuremmin hyötymään (palkkio oli tässä tapauksessa vain 50 markkaa eli 124 euroa laululta). Varovaisen 300 kpl ensipainoksen jälkeen *Folkvisaa* painettiin seuraavina vuosina useita tuhansia kappaleita (ainakin 13 painosta tunnetaan) ja siitä tuli yksi Merikannon rakastetuimmista lauluista, joka tunnetaan sekä ruotsiksi että suomeksi alkusanoillaan. Jotain hyvitystä Merikantokin ilmeisesti jälkikäteen sai, sillä Fennica Gehrmanin arkistossa on säilynyt kuitti, jonka mukaan säveltäjä vastaanotti 27. lokakuuta 1923 1000 markkaa (340 euroa) *Folkvisasta*. On mahdollista, että tämä oli tapana muutenkin, jos otettiin lisäpainoksia, joskin tämä kuitti näyttää erikoistapaukselta.

Kustantamon arkistotietojen mukaan painettu nuotti ilmestyi 17.11.1916, mutta mainokset ilmestyivät lehtiin vasta helmikuussa 1917 ja myös laulun ensimmäiset julkiset esitykset Signe Liljequistin konserteissa tammikuussa 1917 laulettiin käsikirjoituksesta.

Kansallisbibliografiassa on Viktor Sundin nimi muodossa ”Viktor Lund”, koska myös ensipainoksen kannessa on tämä virheellinen muoto. Virhe korjattiin vasta kahdeksanteen painokseen. Osassa painoksista on etukannen yläosassa mainoslause ”Sjungen med största bifall af Jörgen Bendix”. Joissakin painoksissa on lauseen perässä vielä kaarisulkeissa ilmaisu ”Giorgio Corrado”, joka oli Bendixin käyttämä taiteilijanimi ilmeisesti ainakin englanninkielisissä maissa.

Englanninkielinen käännös tuli painettuun nuottiin vasta myöhemmissä painoksissa, suomen- ja saksankielinen sitäkin myöhemmin vuonna 1921. Laulun seitsemännestä painoksesta julkaistiin

versio, jossa on vain suomen- ja saksankielinen teksti. Vuonna 1940 Seura-lehti julkaisi Sundin tekstistä Iivo Härkösen runosuomennoksen *Nuoret häät* (Missä koivut sorjat suhisevat suvilauluun). (Seura nro 18/1940)

VIKTOR SUND (27.8.1891–27.7.1966) oli pietarsaarelainen runoilija ja kirjastonhoitaja. ANNE COLIN DU TERRAIL (1952–) on suomalaisranskalainen kääntäjä. JAAKKO LINJAMA (vuoteen 1935 Lindeman, 16.5.1909–2.5.1983) oli säveltäjä ja sovittaja. ARTTURI ROPE (vuoteen 1935 Arthur Robertsson, 28.5.1903–23.3.1976) oli suomalainen sotilaskapellimestari ja merkittävä sotilasmusiikin sovittaja. ARMAS MAASALO (vuoteen 1905 Masalin, 28.8.1885 – 9.9.1960) oli säveltäjä ja urkuri.

En skymningsvisa, op. 90, nro 2

Jag ville ha sånger att sjunga

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti	Hjalmar Procopé (<i>Veckans Krönika</i> 41/1914)
Sävellysaika	1916 Högfors
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:3; SmP21758
Ensijulkaisu	<i>Lauluja Op. 90 No 2 En skymningsvisa</i> 1917 Fazer KGF961
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>En skymningsvisa</i> , op. 90, nro 2 2016 Edition Tilli ET1908

Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Alexis af Enehjelmin ja Merikannon konsertissa Yliopiston juhlasalissa 10.10.1916. Konsertin arvioineen nimimerkin ”E. K.” eli Evert Katilan mielestä laulu oli ”*tekotavaltaan mielenkiintoinen tunnelmapalanen*” (Uusi Suometar 11.10.1916). Merikanto viittanee juuri tähän lauluun kirjeessään Liisalle 14.9.1916: ”*Signe ja Enehjelm ovat saaneet minulta uusia lauluja konserttejaan varten.*” (Merikanto 2015, s. 254)

Runo oli julkaistu jo kaksi vuotta aikaisemmin ruotsinkielisessä aikakauslehdessä *Veckans Krönika*. Runo sisältyy myös Procopén kokoelmaan *I sanden* (1915).

Neljä laulua — Fyra Sångar, op. 91

Suvi-ilta, op. 91, nro 1

Kuuluu kellon kalke seutuvilta

Lauluääni ja piano

Tranquillo

Teksti Larin-Kyösti

Sävellysaika kesä 1916

Käsikirjoitus SmP21759 (Signe Liljequistille tehty kopio)

Ensijulkaisu *Neljä Laulua – Fyra Sångar Op. 91* 1919 Lindgren AEL548

Lisäjulkaisut *Neljä Laulua – Fyra Sångar Op. 91* 19–? Lindgren AEL1030; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Suvi-ilta, op. 91, nro 1* 2015 Edition Tilli ET1909

Opuksen 91 synnystä tiedetään hyvin vähän. Kustannussopimuksen ajankohdasta 11.9.1916 päätellen laulut ovat syntyneet kesällä 1916. Merikanto viitanee tähän lauluun kirjeessään Liisalle 14.9.1916: ”*Signe ja Enehjelm ovat saaneet minulta uusia lauluja konserttejaan varten.*” (Merikanto 2015, s. 254) Larin-Kyöstin runon lähdeä ei ole löytynyt.

Signe Liljequist esitti laulun *Suvi-ilta* konsertissaan Vaasassa 8.12.1916 ja Helsingissä 10.1.1917. Esitykset tapahtuivat käsikirjoituksesta, sillä painettu nuotti ilmestyi vasta vuonna 1919.

Sommarmorgon i skogen, op. 91, nro 2

Så strålande ljus och morgonglad

Lauluääni ja piano

Allegro

Teksti Viktor Sund (*Skymningsriket* 1915)

Sävellysaika kesä 1916

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Neljä Laulua – Fyra Sångar Op. 91* 1919 Lindgren AEL549

Lisäjulkaisut *Neljä Laulua – Fyra Sångar Op. 91* 19–? Lindgren AEL1031; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Sommarmorgon i skogen, op. 91, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1910

Mahdollisesti ensimmäinen laulun julkinen esitys oli Dagmar Parmasin 10-vuotisjuhlakonsertissa Yliopiston juhlasalissa 18.3.1920. Merikannon laulua ei arvioissa erikseen mainittu. Jotkin ruotsinkieliset lehdet julkaisivat Sundin runon tekstin Merikannon sävelityksen jälkeisinä vuosina (ainakin Pedersöre 23.6.1916 ja Tammerfors Aftonblad 13.6.1917).

Visa i vântan, op. 91, nro 3

Mänen spetsas på grannarnar spjut

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti Karl Asplund (*Harlequins kappa* 1915)

Sävellysaika kesä 1916

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Neljä Laulua – Fyra Sånger Op. 91* 1919 Lindgren AEL550

Lisäjulkaisut *Neljä Laulua – Fyra Sånger Op. 91* 19–? Lindgren AEL1032; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Visa i vântan*, op. 91, nro 3 2015 Edition Tilli ET1911

Laulun julkisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa.

Kasakan kehtolaulu, op. 91, nro 4

Uinu, lapsi, suloon ehtoon, tuuti tuulan tuu!

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti Mihail Lermontov (*Kolybelnaja kazaka*, Колыбельная казака), Valter Juva (suomenos)

Sävellysaika kesä 1916

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Neljä Laulua – Fyra Sånger Op. 91* 1919 Lindgren AEL551

Lisäjulkaisut *Neljä Laulua – Fyra Sånger Op. 91* 19–? Lindgren AEL1033; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kasakan kehtolaulu*, op. 91, nro 4 2015 Edition Tilli ET1912

Signe Liljequist esitti laulun konsertissaan Oulussa 20.9.1923, Raahessa 22.9.1923 ja Vaasassa 25.3.1924. Yleisradion ohjelmatietojen mukaan paremmin runoilijana tunnettu tenori R. R. RYYNÄNEN (oikeat etunimet Roine Rikhard, 23.3.1891–31.10.1963) esitti laulua vuonna 1929.

MIHAIL LERMONTOV (Михаил Юрьевич Лермонтов, 15.10.1814–27.7.1841) oli venäläinen kirjailija. Lermontovin suosittu runo julkaistiin suomeksi jo kesällä 1899 julkaisussa *Nyky aika* 7/1899. Kääntäjänä oli nimimerkki ”Niino”, otsikkona ”Kasakkavaimon kehtolaulu” (Uinu hiljaa, lapsukainen). Vuonna 1904 runo julkaistiin nimimerkin ”Vasama” käännöksenä alkusanoilla ”Nuku, leino lapsukainen, äidin tuutien” (Liitto III 1904) ja vuonna 1912 alkusanoilla ”Nuku, oma kaunokainen, tuuti-lullaa-aa”, kääntäjänä REINO SILVANTO (21.7.1883–29.1.1943). Vuonna 1923 julkaistiin uusi käännös alkusanoilla ”Nuku lapsi armahainen, äidin liekuttain!”, tekijänä A. Iho (Inkeri 16.5.1923) ja vielä 1927 anonyymi käännös alkusanoilla ”Uinu, lapsein, kaunokaisein, tuuti lullaa aa” (Vaasa 26.1.1927). VALTER JUVA (oikea nimi Valter Henrik Juvelius, 3.9.1865–25.12.1922) oli suomalainen kirjailija ja kääntäjä.

Nuorisolle, op. 92

8 pientä pianokappaletta – För ungdomen – 8 små pianostycken

1. Laulu – Sång – Lied – Song (*Moderato molto*)
2. Soitto – Spel (*Allegro ma non troppo*)
3. Tanssi – Dans (*Allegro molto*)
4. Leikki – Lek – Etude (*Vivace*)
5. Nauru – Skratt – Etude (*Con moto*)
6. Itku – Gråt (*Moderato*)
7. Työ – Arbete (*Festivo alla Marcia*)
8. Lepo – Hvila – Berceuse (*Largetto*)

Piano

Sävellysaika kesä 1916 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); SmP6492 (osat nro 1, 5 ja 8)

Ensijulkaisu *Nuorisolle : 8 pientä pianokappaletta, Op. 92* 1916 Lindgren AEL521-523

Lisäjulkaisut *Finlandia III* 1927 (osa 1); *Chant sans paroles – Danse – Berceuse ur Op. 92 N:o 1, 3, 8* 19–? Westerlund AEL818-820 (osat 1, 3, 8); *Tanssi, Op. 92. N:o 3* 19–? Westerlund REW818c; *Piano album* 1991 (osa 1); *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996 (osa 1)

Sovitukset Lauluääni ja piano (sanat Esko Vierikko) *Laulu* (On matka edessäni) (osa 1)
Viulu ja piano (Oskar Merikanto) *Berceuse, Op. 92* 1920 Lindgren AEL1167 (osa 8), käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)

Käsikirjoituksen kansilehdellä on teksti ”Nuorisolle / 8 pientä pianokappaletta / För ungdomen / 8 små pianostycken / Op. 92”. Sibelius-museon käsikirjoituksen signeerauksen yläpuolelle on kirjoitettu lyijykynällä ”original år 1920”. Kolme osaa kattava käsikirjoitus lienee Merikannon tekemä lahjakopio, sillä museon arkistoon se on saatu 30.11.1958 (Fru Karin Saxén, f. Lundsten). Osan nro 8 *Lepo* sovitukselta viululle ja pianolle allekirjoitettiin kustannussopimus 12.9.1918. Opuksen ensimmäisestä osasta *Laulu* tunnetaan sovitus sopraanolle ja pianolle ESKO VIERIKON hengelliseen tekstiin *On matka edessäni*. Sovittajan henkilöllisyys ei ole tiedossa.

Vaikka monet Merikannon sotavuosina säveltämät laulut julkaistiin vasta vuosien kuluttua, nämä pianokappaleet kustantaja toi yleisölle hyvin pian kustannussopimuksen solmimisen jälkeen. Merikannon sävellystyön olen olettanut tapahtuneen kesän 1916 aikana. Ensipainoksen 16.9.1916 allekirjoitettu kustannussopimus tuotti Merikannolle 600 markan (1488 euroa) palkkion. Opus julkaistiin kolmena vihkona (nro 1-3, nro 4-5, nro 6-8), joissa kaikissa on sama kansi. Nimimerkki ”W” esitteli opuksen tuoreeltaan näin: ”*Pianokappaleet ovat enimmäkseen kirjoitetut tekijälleen ominaiseen helppotajuiseen ja erinomaisen luistavaan tyyliin. Kuten nimetkin osaksi edellyttävät, on Laulu, Soitto, Tanssi, Lepo ja pääasiassa myös Itku nimisissä kappaleissa melodinen jäljittely pääasiana, ja onkin säveltäjä niissä löytänyt yksinkertaisen sävelasun, joka hyvin vastaa pienten esittäjien soitannollisia vaatimuksia. Käsittelyltään arvokkaimpia ovat Leikki, vilkkaasti luistava näppärä kappale, ja varsinkin Nauru, jossa omintakeinen rytmi ja vahva kromatiikka tekevät sangen vitsikkään vaikutuksen. Työ poikkeaa hauskesti muista kappaleista pontevan, marssimaisen luonteensa kautta. – Huvittava kokoelma löytää varmaan pienistä soitonharrastajista paljon suosijoita.*” (Helsingin Sanomat 23.12.1916)

Fyra sånger – Neljä laulua, op. 93

Agneta, op. 93, nro 1

Jag mötte dig, minns du den gången, då häggarnas blomster du bar – Agneta (Sun kohtasin, muistatko milloin, kun kukkia tuomen sä hait)

Lauluääni ja piano

Con moto e rubato

Teksti Alfred Fahler (*Döda drömmar* 1912), Jussi Snellman (suomennos)

Sävellysaika kesä 1916 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); SmP21760 (Signe Liljequistille tehty kopio)

Ensijulkaisu *Fyra sånger – Neljä laulua, Op. 93* 1918 Westerlund REW135

Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Agneta, op. 93, nro 1* 2015 Edition Tilli ET1913 (vain suomenkielinen teksti)

Tämänkään opuksen laulujen säveltämisvuodesta ei ole suoranaista tietoa, koska Merikanto luopui 1910-luvulla melkein kokonaan päiväysten merkitsemisestä kustantajalle tarkoitettuihin käsikirjoituksiin. Koska kustannussopimus on tehty 12.9.1916, laulut lienevät valmistuneet samana kesänä. Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Alexis af Enehjelmin ja Merikannon konsertissa Yliopiston juhlasalissa 18.10.1917. Esitys tapahtui käsikirjoituksesta, kuten uutisetkin tiesivät kertoa.

Ensipainoksen otsikkona on ”Fyra sånger”, käsikirjoituksessa ”Fyra sånger / med piano ackompanjemang / Op. 93”. Käsikirjoituksessa nimet esiintyvät vanhahtavissa muodoissa ”Bedöfning” ja ”Hell dig, lif”. Laulun *Hell dig, liv* käsikirjoituksessa on suomenkieliseksi nimeksi ensin merkitty ”Elämän laulu”, sitten vasta ”Elämälle”. Painettu nuotti tuli myyntiin lokakuussa 1918. ALFRED FAHLER (1892–24.12.1918) oli suomenruotsalainen kirjailija. Teksti on Fahlerin kaksiosaisen runon ensimmäisestä osasta.

Vid Genezaret, op. 93, nro 2

Jag drömde han stod bland folket – Genezaretin rannalla (Näin unta hän siellä seisoi)

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti	Alfred Fahler (<i>Döda drömmar</i> 1912), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika	kesä 1916 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:3 (Fazer); SibA Mer 2:18 (ei ole Oskar Merikannon tekemä)
Ensijulkaisu	<i>Fyra sånger – Neljä laulua, Op. 93</i> 1918 Westerlund REW136
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Genezaretin rannalla, op. 93, nro 2</i> 2015 Edition Tilli ET1914 (vain suomenkielinen teksti)
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Genezaretin rannalla, op. 93, nro 2</i> 2007 Edition Tilli (vain suomenkielinen teksti)

Laulun julkisista esityksistä on niukasti tietoja, mutta 5.1.1919 järjesti säveltäjä ja urkuri SUNE CARLSSON (10.2.1892–24.7.1966) Hangossa hyväntekeväisyyskonsertin, jonka yhtenä numero oli *Vid Genezaret*, tulkitsijana ETEL GRÖNLUND (vuodesta 1927 Söderlund), Merikantoa aiemminkin esittänyt laulaja. Helsingissä laulu kuultiin ehkä vasta 6.1.1922 Frihetsbröderna-kuoron kirkkokonsertissa, jossa laulun tulkitsi suomalainen laulaja ERNA VON WEYMARN (7.2.1889–8.4.1952).

Bedövning, op. 93, nro 3

Bedöfning – Hjärtekvalen ha domnat – Raukeus (Sielun tuskat jo turtui)

Lauluääni ja piano

Moderato – Andante

Teksti	Vilhelm Ekelund (<i>Böcker och vandringar</i> 1910), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika	kesä 1916 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:3 (Fazer); SibA Mer 1:16; SmP21761 (Signe Liljequistille tehty kopio)
Ensijulkaisu	<i>Fyra sånger – Neljä laulua, Op. 93</i> 1918 Westerlund REW137
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Bedövning, op. 93, nro 3</i> 2015 Edition Tilli ET1915

Sibelius-Akatemiassa olevan käsikirjoituksen vasempaan ylänurkkaan on kirjoitettu lyijykynällä ”Bar. Mezz”. Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti Väinö Solan ja Merikannon konsertissa Helsingissä 2.11.1918. VILHELM EKELUND (14.10.1880–3.9.1949) oli ruotsalainen runoilija, kirjailija ja aforistikko.

Hell dig, liv!, op. 93, nro 4

Hell dig, liv, i din skönhet och prakt! – Elämälle! (Terve valtias valon ja yön!) – Elämän laulu – Hell dig, lif!

Lauluääni ja piano

Largo e maestoso

- Teksti Ernst V. Knappe (*Akvareller* 1907), Jussi Snellman (suomennos)
- Sävellysaika kesä 1916 Kantola
- Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); SibA Mer 2:19 (ei Oskar Merikannon tekemä); SmP21762 (Signe Liljequistille tehty kopio); KK Coll. 609.9 (Muntra Musikanter) (vuonna 1961 tehty kopio, Lönnberg)
- Ensijulkaisu *Fyra sånger – Neljä laulua, Op. 93* 1918 Westerlund REW138
- Lisäjulkaisut *Hell dig, lif! Op. 93 N:r 4* 1924 Nordiska Musikförlaget NMS250; *Kokoelma yksinlauluja nuorisolle 3* 192-?; *Kauneimmat yksinlaulut 2* 1977; *Suomalaisia yksinlauluja I* 1984; *Oskar Merikannon kauneimmat laulut* 1995; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Elämälle, op. 93, nro 4* 2015 Edition Tilli ET1916 (vain suomenkielinen teksti)
- Sovitukset Lauluääni ja orkesteri (Kalevi Olli) MF9537; (Jorma Panula) MF7158
Orkesteri (Leo Funtek 24.1.1945) KK Coll 790.22 (YLE4179)
Sekakuoro (Lauri Nurkkala) *Kauneimmat laulut sovitettuna sekakuorolle* 2011
- Todennäköisesti ensi kerran laulu kuultiin julkisesti Erna von Weymarnin konsertissa Helsingissä 1.11.1918. Koska nuotin julkaiseminen lykkääntyi, laulu laulettiin käsikirjoituksesta. Kriitikko Bis arvioi esitystä näin: ”*I Merikantos praktfulla slutsång ‘Hell dig liv’ var konsertgivarinnans dessutom i tillfälle att förläna röst och föredrag glans och lyftning.*” (Hufvudstadsbladet 2.11.1918) Laulusta tuli myöhemmin erittäin suosittu konserttinumero monille laulajille.

KALEVI OLLI (28.5.1951–) on laulaja, säveltäjä, sovittaja ja kapellimestari.

Viimeisenä päivänä, op. 94

Hetki on tullut, sinun täytyy minua seurata! – På den yttersta dagen

Lausuja ja piano

Moderato

Teksti H. C. Andersen (*Paa den yderste Dag* 1852), Maila Talvio (suomentaja, *Satuja ja tarinoita III* 1906)
Sävellysaika 1916
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)
Ensijulkaisu *Viimeisenä päivänä : H. C. Andersenin satu, Op. 94* 1923 Westerlund REW669

Käsikirjoituksessa ja ensipainoksessa on teksti ”Viimeisenä päivänä. / H. C. Andersenin satu / Teosofisen Seuran vuosikokoukseen 1916 / melodraamaksi säveltänyt / Oskar Merikanto / Op. 94”. Nuottilehdellä nimi on muodossa ”Wiimeisenä päivänä”. Käsikirjoituksessa on runsaasti Merikannon omakätisiä esitysohjeita. Opusnumero on itse nuottilehdelle merkitty erivärisellä musteella kuin nuotit eli se on lisätty jälkikäteen.

Merikanto sai 4.6.1923 tehdyllä kustannussopimuksella 1000 markan (340 euroa) palkkion. Syytä siihen, että kustantaja painatti nuotin seitsemän vuotta sopimuksen jälkeen, ei tiedetä. Myös painetun nuotin kannessa on maininta siitä, että teos on sävelletty vuoden 1916 vuosikokoukselle eli teosofinen yhteys ei ainakaan ollut ongelmana. Merikanto on ottanut vuonna 1906 julkaistun suomenoksen tekstistä mukaan noin puolet, mutta poistetut kohdat on myös merkitty lausuttavien osuuksien väliin. Andersenin alkuperäinen teksti julkaistiin vuonna 1852.

Teoksen ensiesitys oli 25.6.1916 Viipurissa Teosofisen Seuran vuosikokouksen juhlassa. Lehdet mainitsivat vain Hilda Pihlajamäen esittäneen kauniin melodraaman, Merikannon nimeä ei mainita. Asiaan palasi kuitenkin Pekka Ervast Tietäjä-lehden kesänumerossa muistellessaan vuosijuhlaa: ”*Tahdon vain huomauttaa siitä kauniista ja tunnelmikkaasta melodraamasta, jonka tekstinä oli H. C. Andersenin satu ‘Viimeinen tuomio’ ja johon Oskar Merikanto tätä tilaisuutta varten oli musii-kin säveltänyt.*” (Tietäjä 7-8/1916, s. 243) Ervasti muistaa sadun nimen väärin, vaikka aihepiiri sama onkin. Hilda Pihlajamäki ja Oskar Merikanto esittivät teoksen myös Teosofisen Seuran kannatusliiton matineassa Helsingissä 26.12.1916. Viimeistään 12 vuotta myöhemmin teos oli jälleen esillä, kun Jyväskylässä avattiin ja vihittiin käyttöön Suomen ensimmäinen Ruusu-Ristin oma temppeli. 11.4.1928 järjestettiin teoksen esitys Ruusu-Ristin matineassa: ”*Tämän jälkeen lausui Kansallisteatterin näyttelijätär, rouva Hilda Pihlajamäki Andersenin ‘Viimeisenä päivänä’. Musii-kin siihen on säveltänyt Oskar Merikanto. Säv. J. Pohjanmies myötäili flyygelillä ja Hilda Pihlajamäen tumma ääni kaikui syvänä ja täyteläisenä tässä kauniissa temppelissä.*” (Ruusu-Risti 1/1928, s. 21) Yleisradio esitti 23.10.1931 teoksen ruotsinkielisenä versiona nimellä ”På den yttersta dagen”. Lausujana oli REA LINDSTRÖM. Ruotsinkielisen käännöksen tekijä on todennäköisesti ERIK ASKLUND. HANS CHRISTIAN ANDERSEN (2.4.1805–4.8.1875) oli tanskalainen kirjailija ja runoilija. HILDA PIHLAJAMÄKI (os. Martin, 12.11.1866–23.8.1951) oli näyttelijä ja lausuja.

Fyra duetter – Neljä duettoa, op. 95

Säg, minns du?, op. 95, nro 1

Säg, minns du, vi möttes en gång vi två – Jag minns det – Vi se våra svärmande är som skyar – Oi, muistatko? (Oi, muistatko? Hiivimme kiirehtäin – Mä muistan, mä muistan! – Nyt nuoruushaaveemme on vain pilviä varjoineen)

Sopraano, baritoni ja piano
Comodo

Teksti Arvid Mörne (*Skärgårdens vår* 1919), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika 6.7.1917 Kantola
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1
Ensijulkaisu *Fyra duetter för sopran och baryton, Op. 95* 1920 Westerlund REW260
Lisäjulkaisu *Kootut duetot* 2008

Laulun *Säg, minns du?* käsikirjoituksia tunnetaan kaksikin kappaletta, joista toisessa (KK Ms Mus 163:1) ei ole yhteistä kansilehteä tai Merikannon omakätisiä opusnumeroiteja. Ensimmäisessä käsikirjoituksessa (KK Ms Mus 163:3) sen sijaan on yhteinen kansilehti, jossa on teksti ”Oskar Merikanto / *Fyra / duetter / för / sopran och baryton. / Op.*” Merikanto on tässä jättänyt itse opusnumeron kirjoittamatta, ilmeisesti olettaen, että kustantaja huolehtii siitä. Kustantamossa on lisätty kansilehdelle kynällä suomenkielinen nimi ”Neljä duettia sopraanolle ja Barytonille”. Erillinen käsikirjoitus (KK Ms Mus Oskar Merikanto 1) on otsikoitu ”Duetto. Säg, minns du?” sinisellä musteella, ja ruskealla musteella on lisätty ”op. 95 No 1”. Sinisellä musteella on päiväys ”Kantola 6/7 1917”.

Ensipainoksen kannen muodostavassa kustantajaluettelossa on seuraava ryhmäotsikko ”*Fyra duetter för sopran och baryton. / Neljä duettia sopraanolle ja barytonille*”. Merikanto teki kustannussopimuksen jo 12.9.1917 saaden palkkiona 112 mk 50 penniä (140 euroa) laululta. Laulut olivat valmis-tuneet samana kesänä, joten julkaisemisen lykkääntymisen syitä täytyy etsiä levottomasta ajasta tai kustantajan muista tarkoituksista. Mainosten perusteella painettu nuotti tuli myyntiin tammikuussa 1920.

ARVID MÖRNE (6.5.1876–15.6.1946) oli suomenruotsalainen kirjailija. Mörnen runo on julkaistu vasta 1919, joten Merikanto lienee saanut sen suoraan runoilijalta jo aikaisemmin.

Mot helig ort, op. 95, nro 2

Hur skulle vi icke – Pyhien maa (Oi onnea, riemua)

Sopraano, baritoni ja piano

Con moto

Teksti Ida Granqvist, Jussi Snellman (suomennos)

Sävellysaika kesä 1917 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Fyra duetter för sopran och baryton, Op. 95* 1920 Westerlund REW261

Lisäjulkaisu *Kootut duetot* 2008

Mot helig ort esitettiin ainakin Helsingin Vanhassa kirkossa 21.10.1923: ”*Under denna [altartjäns-ten] föredrogs av fröken Ina von Pfaler och kantor William Hammar Oskar Merikantos vackra duett Mot helig ort.*” (Hufvudstadsbladet 22.10.1923)

Ro, op. 95, nro 3

Den svåra dagen redan nu lutar mot sitt fall – Rauha (Jo raskas hetki raukee ja päivä päähän saa)

Sopraano, baritoni ja piano

Andante

Teksti Vilhelm Ekelund (*Melodier i skymning* 1902), Jussi Snellman (suomennos)

Sävellysaika kesä 1917 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Fyra duetter för sopran och baryton, Op. 95* 1920 Westerlund REW262

Lisäjulkaisu *Kootut duetot* 2008

Sovitukset Basso ja urut (Johann Tilli) *Rauha*, op. 95, nro 3 2007 Edition Tilli

Lauluääni ja piano *Ro*, op. 95, nro 3 2016 Edition Tilli

Laulun *Ro* ensiesitys oli Alexis af Enehjelmin konsertissa Helsingissä 19.10.1917. Käsiohjelman mukaan esitys tapahtui käsikirjoituksesta. Mainoksissa ja arvioissa ei mainita sopraanon osuutta lainkaan, joten konsertissa sovellettiin käsikirjoituksessa ja painetussa nuotissa olevaa mainintaa, että laulu voidaan esittää myös yksinlauluna.

Det var en gång, op. 95, nro 4

Laskeissa auringon (Tuo ilta ain' on muistossain)

Sopraano, baritoni ja piano

Allegretto

Teksti Ida Granqvist, Jussi Snellman (suomennos)

Sävellysaika kesä 1917 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Fyra duetter för sopran och baryton, Op. 95* 1920 Westerlund REW260

Lisäjulkaisu *Kootut duetot* 2008

Laulun julkisista esityksistä Merikannon elinaikana ei ole löytynyt tietoa.

Kolme laulua – Drei Lieder, op. 96

Hämärissä, op. 96, nro 1

Mun pirttini soppea valaisee vain lieden hehkuva palo – In der Dämmerung (Mein einsames Häuschen erleuchtet nur des Herdes unsichres Feuer)

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti L. Onerva (*Liesilauluja* 1916), saksannoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1918
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Alexandra Ahngerille
Ensijulkaisu *Kolme laulua – Drei Lieder, Op. 96* 1919 Westerlund REW349
Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Hämärissä, op. 96, nro 1* 2015 Edition Tilli ET1917

Todennäköisesti kesällä 1918 syntyneiden laulujen syntyvaiheista ei ole löytynyt tietoa. Merikanto itse kuitenkin vahvisti ainakin laulun *Hämärissä* syntymäajan haastattelussa syksyllä 1918: ”*Oner-van sanat ‘Hämärissä’ olen pukeut sävelasuun.*” (Uusi Aura 22.9.1918) Merikanto teki kustannus-sopimuksen jo 25.9.1918 saaden 120 markkaa (44 euroa) laululta, paitsi jostain syystä vain 110 mk (41 euroa) laulusta *Vågen*. Kun kriitikko Bis esitteli uusia nuotteja joulun alla 1919, hän totesi opuksen 96 lauluista näin: ”*1. Hämärissä, en god sång med osökt stämning, 2. Vågen, särdeles vär-defull, 3. Min älskade, vacker, tilltalande.*” (Hufvudstadsbladet 9.12.1919) Todennäköisesti ensi kerran laulu kuultiin julkisesti Erna von Weymarnin konsertissa Helsingissä 1.11.1918. Koska nuotin julkaiseminen lykkääntyi, laulu laulettiin käsikirjoituksesta. Kriitikko Bis arvioi esitystä näin: ”*Bland dessa bisserade nummer är att nämna Merikantos nya manuskript ‘Hämärissä’, vilken de-likata och väl föredragna sång hälsades med livliga applåder.*” (Hufvudstadsbladet 2.11.1918) Onervan runo on kokoelman *Liesilauluja* osan *Huurretta* toinen runo.

Vågen, op. 96, nro 2

Vågen leker sjungande och glad – Die Wagen (Fröhlich plütschern ziehn die Wellen)

Lauluääni ja piano

Con moto, non troppo

Teksti Ruth Hannula (*Skogens sänger* 1917), saksannoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1918
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Kolme laulua – Drei Lieder, Op. 96* 1919 Westerlund REW350
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Vågen, op. 96, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1918

Laulun julkisista esityksistä Merikannon elinaikana ei ole löytynyt tietoa. RUTH HANNULA (2.3.1894–25.2.1920) oli suomalainen, ruotsin kielellä kirjoittanut runoilija.

Min älskade, op. 96, nro 3

Faller skuggan om kvällen lång – Armaani (Varjot illan kun lankeaa) – Geliebte du (Wenn am Abend der Schatten fällt)

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti Ruth Hannula (*Skogens sånger* 1917), Ilta Koskimies (suomennos), saksannoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika kesä 1918
Käsikirjoitus SmpP21763 (Signe Liljequistille tehty kopio)
Ensijulkaisu *Kolme laulua – Drei Lieder, Op. 96* 1919 Westerlund REW351
Lisäjulkaisut *Min älskade – Geliebte du, Op. 96 N:o 3* 1923? Westerlund REW351; *Min älskade – Geliebte du – Armaani, Op. 96 N:o 3* 192-? Westerlund REW351; *Min älskade Op. 96 n:r 3* 192-? Nordiska Musikförlaget NMS249 (Edition Musicalia N:r 110); *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Min älskade, op. 96, nro 3* 2015 Edition Tilli ET1919

Laulun todennäköinen ensiesitys tapahtui Väinö Solan ja Merikannon konsertissa 12.11.1918 Yliopiston juhlasalissa. Ennakkomainoksissa kerrottiin, että laulu lauletaan käsikirjoituksesta. Myös Greta von Haartman esitti laulun konsertissaan Porissa käsikirjoituksesta 14.11.1918.

Laulun teksti on neliosaisen runon toisesta osasta. Suomenkielinen käännös on mukana vasta laulun kolmannessa laitoksessa.

Kaksi pianokappaletta – Två pianostycken op. 97

Tunnelma, op. 97, nro 1

Piano

Moderato

Sävellysaika 1917 Kangasala

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)

Ensijulkaisu *Kaksi pianokappaletta – Två pianostycken Op. 97* 1919 Apostol AA314

Käsikirjoitus on kustantajalle tehty valmis nuotinnos, jossa on myös kansilehti. Otsikko ”Tunnelma” ja opusnumero on lisätty käsikirjoitukseen jälkikäteen ja erityisesti otsikko on hyvin erilaisella käsialalla. Opuksen kummankaan sävellyksen julkisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa.

Painettu nuotti tuli kaappoihin joulukuussa 1919. Kriitikki Bis esitteli uutuuden lyhyesti: ”*Tunnelma och ‘Marjatan tanssi’ av Oskar Merikanto, den förra känsligt, harmoniskt rikt och pianistiskt väl skriven, den senara täck och ganska graciös. De båda numren – det förra medelsvårt, det senare ganska lätt – ingå in samma häfte.*” (Hufvudstadsbladet 15.12.1919)

Marjatan tanssi, op. 97, nro 2

Marjatan marssi

Piano

Harvassa valssitahdissa

Sävellysaika 1917 Kangasala

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)

Omistus Pikku Marjatta Tulenheimolle

Ensijulkaisu *Kaksi pianokappaletta – Två pianostycken Op. 97* 1919 Apostol AA314

Käsikirjoituksessa on otsikkona vain suomeksi ”Kaksi pianokappaletta / Op. 97” ja omistuksena ”Pikku Marjatta Tulenheimolle”. Toisessa käsikirjoituksessa (kansilehti julkaistu Eeva-lehden numerossa 8, 1968, olinpaikka ei ole tiedossa) on teksti ”Marjatan tanssi / Pikku Marjatta Tulenheimolle / uudenvuoden tervehdys / setä / Merikannolta / Uudenvuodenpäivänä 1917.

Marjatan tanssin synnystä on Eva Tulenheimo kertonut seuraavaa: ”*Pikku tyttäreemme, joka oli Merikannon suuri suosikki, ei pysynyt lainkaan paikoillaan, kun tämä [Merikanto] ryhtyi soittamaan, vaan lähti parivuotiaan taidolla salin lattialle tanssimaan ja hyppelemään. Eikä sillä ollut väliä, putoiliko koskettimista Keijukaisten tanssi tai jokin muu sävelmä. Kun säveltäjä huomasi tytön liite-lyn, ryhtyi hän usein inspiroimaan. Niin syntyi myös Marjatan tanssi Kangasalla erään uuden vuoden tervehdykseksi. ‘Ja 12-vuotiaana pitää Marjatan sitten osata se soittaa’, ilmoitti Merikannon setä tyttöselle.*” (Tyrkkö 1968) MARJATTA TYRKKÖ (os. Tulenheimo, 10.5.1916–7.10.2010) oli suomalainen lehti- ja radiotoimittaja.

Tvånne Frihetssånger – Kaksi Vapauslaulua, op. 98

Hymn, op. 98, nro 1

Nu segra de vita – Voitonvirsi (Jo valkoset voittaa)

Baritoni ja sekakuoro
Moderato

Teksti Jarl Hemmer (*Ett land i kamp* 1918), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika kesä 1918?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)
Ensijulkaisu *Tvånne Frihetssånger – Kaksi Vapauslaulua Op. 98* 1919 Westerlund REW391

Vuoden 1918 sisällissota kosketti Merikantoja välillisesti, kun Aarre joutui jossain vaiheessa punaisten vangiksi, tosin ilman dramaattisia seurauksia. *Työväen marssin* säveltäjä asettui porvarillisen säätynsä mukaisesti valkoisten puolelle, mutta vuoden 1918 sävellystöihin kansallinen tragedia ei suuremmin vaikuttanut. Kahden suojeluskuntamarssin (ks. op. 104 ja *Marssi Parikkalan suojeluskunnalle*) ohella tämä opus 98 jäi Merikannon ainoaksi selvästi kantaa ottaneeksi työksi. Koska teksti on ruotsinkielinen, taustalla lienee ollut muitakin motiiveja kuin Merikannon oma tarve säveltää ajankohtaista runoutta. Käsikirjoituksessa samoin kuin ensipainoksessa on teksti ”Tvånne / Frihetssånger / av / Jarl Hemmer / För blandad kör med barytonsolo / komponerade av / Oskar Merikanto / Op. 98”. Merikanto teki kustannussopimuksen jo 29.7.1918, joten sävellykset lienee tehty alkukesästä.

Suomenruotsalainen runoilija ja kirjailija JARL HEMMER (18.9.1893–6.12.1944) julkaisi laulujen tekstit sisältävän kokoelman toukokuussa 1918, joten Merikannon sävellystyö on kohdistunut hyvin tuoreisiin teksteihin. Jostain syystä kustantaja Westerlund ei kuitenkaan kiirehtinyt painetun nuotin julkaisemisessa, jolloin esimerkiksi Selim Palmgren ehti omalla versiollaan runosta *De fallna* tekemään vaikutuksen kuulijoihin. Vasta alkuvuodesta 1920 ilmestyi lehtiin mainoksia opuksen 98 ilmestymisestä. Mainintoja laulujen esityksistä ei ole löytynyt, joten todennäköisesti Merikannon laulut eivät ehtineet markkinoille ajoissa. Keväällä 1920 laulut olivat jo vanhentuneita.

De fallna, op. 98, nro 2

Stilla, segerlarm – Kaatuneille (Vaiti, voitonriemu)

Baritoni ja sekakuoro
Poco Larghetto

Teksti Jarl Hemmer (*Ett land i kamp* 1918), Jussi Snellman (suomennos)
Sävellysaika kesä 1918?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:3 (Fazer)
Ensijulkaisu *Tvånne Frihetssånger – Kaksi Vapauslaulua Op. 98* 1919 Westerlund REW392
Lisäjulkaisut *Borgå Omnejds Sång- o. Musikförbund* 1925-26 1926; *De fallna*, op. 98, nro 2 2016
Edition Tilli (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

Äitini silmät, op. 99

Kun uinuin lasna ma kehossain – Min moders ögon (Som liten fick jag till vila gå)

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti Kasimir Leino (*Väljemmailla vesillä* 1893), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1918
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu *Äitini silmät – Min moders ögon Op. 99 N:o 1* 11.12.1920 Lindgren AEL1168
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Äitini silmät*, op. 99 2015 Edition Tilli ET1920

Ensipainoksen opusnumeroksi on merkitty käsikirjoituksen tavoin ”Op. 99 No 1”, mutta mitään viitettä mahdollisesta toisesta tai kolmannelta opuksen laulusta ei ole löytynyt. Kun Merikanto ei juuri koskaan julkaissut yksinlaulujaan yksittäin, voinee olettaa, että tähänkin opukseen oli alun perin suunnitteilla useampia lauluja. Nino Runebergin ruotsinkielinen teksti on lisätty käsikirjoitukseen myöhemmin. Merikanto teki kustannussopimuksen 12.9.1918 saaden julkaisuoikeuksista 150 markan (55 euron) palkkion. Painettu nuotti ilmestyi kauppoihin joulun alla 1920.

Laulajia ei tämä Merikannon uutuus näytä kiinnostaneen, sillä yhtään konserttiesitystä 1920-luvun alusta ei ole löytynyt aikakauden lehdistä. Ilmari Hannikaisen samoihin aikoihin valmistunut *Äidin silmät* pärjäsi tässä suhteessa paljon paremmin.

Kesäaamu, op. 100

Sommarmorgon – Idyll – Idylli

Piano

Moderato, tranquillamente

Sävellysaika 1898

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *December – Jultidning för det Svenska Finland* 1898

Lisäjulkaisut *Idylli* (ajoittamaton erillispainos vuoden 1898 julkaisusta suomenkielisellä otsikolla);
Sampo – Joululehti Suomen kansalle 1910; *Kesäaamu, op. 100* 1938 Westerlund
REW1801

Sovitukset Pianokvintetti (Herman Sjöblom, 1937) 1938 Westerlund REW1801

Kyse on alun perin *Idyll* -nimisestä pianokappaleesta, joka julkaistiin käsikirjoituksen näköispainoksena joulukuussa 1898 lehdessä *December – Jultidning för det Svenska Finland*. Tästä julkaisusta valmistettiin myös vihreällä värillä painettu eripainos, jossa otsikkona on *Idylli*. Sama näköispainos julkaistiin myös vuoden 1910 joululehdessä *Sampo*. Todennäköisesti Merikanto soitti sävellyksensä Kotkassa 28.11.1900 Abraham Ojanperän kanssa pidetyssä konsertissa.

Kustantaja Westerlund ryhtyi hyödyntämään sävellystä uudelleen 1930-luvulla, ja tässä vaiheessa vaihdettiin sekä sävellyksen nimi että annettiin sille käyttämättä jäänyt opusnumero 100. Merikanto oli tosin antanut tämän numeron oopperalleen *Regina von Emmeritz*, mutta siitä ei Westerlundin tarvinnut välittää, koska oopperasta ei koskaan julkaistu osiakaan. Liisa Merikannon allekirjoittama sopimus 4.5.1938 on otsikoitu ”Idylli, som utkommer under annan [titel] *Kesäaamu, Op. 100*”. Westerlund maksoi sopimuksesta 500 markkaa (182 euroa).

Elokuussa 1938 ilmestyneen ensipainoksen kannessa on esityskokoonpanoina mainittu ”Pianolle / Pianokvintetti / Piano solo / Pianokvintett”. Julkaisua myytiin siis myös versiona, johon oli väliin sijoitettu äänilehdet kahdelle viululle, sellolle ja kontrabassolle. Sovituksen teki Herman Sjöblom.

Kustantaja Westerlund pyrki myymään vuoden 1938 julkaisua kaikin keinoin, eikä piitannut Musiikkikeri-lehdessä nro 5/1938 julkaisemassaan mainoksessa suuremmin tosiasioista: ”*Arvokas Merikanto-löytö! Päivänvaloon on sattumalta tullut eräs Oskar Merikannon aikaisemmin julkaisematon sävellys ‘Kesä-aamu’, joka ilmestyy kustannuksellamme heinäkuun puolivälissä sovitettuna 2 viululle, sellolle, bassolle ja pianolle. Se on kaunis ja melodinen, oikea ‘Da-Capo’-sävellys, joka varmaan saavuttaa yleisön jakamattoman suosion.*”

Valse petite, op. 101, nro 1

Pikku valssi

Piano

Allegro

Sävellysaika kesä 1918?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Valse petite, op. 101 N:o 1* 1919 Westerlund REW386

Opuksen 101 käsikirjoituksen yhteisellä kansilehdellä on teksti ”Oskar Merikanto / Op. 101. / 2. Improvisation II. / 1. Valse petite.” sekä myöhemmin tehty lisäys ”Pojulle Papalta 1923” (todennäköisesti lahjoitusmerkintä, ei omistus). Sävellysten järjestysnumerot on raaputtamalla korjattu (myös nuottisivuilla), oletettavasti *Improvisation II* on ollut alun perin nro 1, *Valse petite* nro 2. Nämä korjaukset samoin kuin monet pienet lisäykset nuottikirjoituksessa on tehty sinertävällä musteella, varsinainen käsikirjoitus mustalla. Käsikirjoitus on ollut kustantajan hallussa, mutta palannut Aarre Merikannolle, joka on vuonna 1947 ”omistanut” käsikirjoituksen ”Ingalle” [Siukonen].

Ensipainoksissa ei ole ryhmänimeä, vaikka kansi onkin yhteinen ja kumpikin teos julkaistiin itsenäisesti. Merikanto teki kustannussopimuksen jo 25.9.1918 saaden sävellyspalkkiona 150 markkaa (55 euroa) kummastakin sävellyksestä. Ensimmäiset lehdet tiesivät kertoa opuksen julkaisemisesta jo heinäkuussa 1919, toiset vasta syksyllä. Nimimerkki Bis arvioi molemmat sävellykset lyhyesti joulun alla: ”*Valse petite, en täck vals, skriven med fin och skicklig hand, Improvisation, onödigt mycket utsirad, men med effektfull stegring i senare delen.*” (Hufvudstadsbladet 9.12.1919)

Valse petite ja *Improvisation* kuuluivat Merikannon jäähyväiskonserttien (1920–1923) ohjelmiin.

INGA SIUKONEN (omaa sukua Wallin, 23.9.1903–1991) oli suomalainen laulunopettaja ja säveltäjä WILHO SIUKOSEN (12.9.1885–16.4.1941) puoliso.

Improvisation II, op. 101, nro 2

Piano

Allegro, non troppo

Sävellysaika kesä 1918?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1

Ensijulkaisu *Improvisation II, op. 101 N:o 2* 1919 Westerlund REW387

Todennäköisesti sävellys kuultiin ensimmäisen kerran Merikannon ja Väinö Solan konsertissa 29.11.1918 Yliopiston juhlasalissa. Ainakin Hufvudstadsbladetin toimittaja mainitsi, että ohjelmassa olisivat mm. ”*Lastu, Impromptu, Improvisation, Gondoliera, Mä oksalla ylimmällä med variationer.*” Valitettavasti lehdet eivät jälkiarvioinneissaan olleet näin yksityiskohtaisia, joten emme voi olla varmoja, että kyseessä oli op. 101, nro 2 eikä opuksen 76 nro 3.

Air, op. 102, nro 1

Viulu ja piano

Largo

Sävellysaika kesä 1918 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Op. 102 N:o 1 Air* 1920 Lindgren AEL1141

Käsikirjoituksissa ei ole ryhmänimeä, mutta kyllä tarkat opusnumeroinnit. Merikanto teki kustannussopimuksen jo 12.8.1918 saaden palkkioksi 125 mk (46 euroa) sävellykseltä. Ei tiedetä, miksi Merikanto yllättäen pitkän tauon jälkeen sävelsi musiikkia viululle ja pianolle. Todennäköisesti taustalla on jonkinlainen kustantajan tilaus. Merikanto mainitsi opuksen 102 sävellykset haastattelussa syksyllä 1918: ”*Ne, jotka ovat olleet ihastuneet ‘Valse lente’ viulusovitukseen saavan uuden uutukaisen ‘Aarian’ viulu sekä kansanlaulusovitelman ‘Voi, voi kun kullallein’.*” (Uusi Aura 22.9.1918) Opuksen sävellysten julkisista esityksistä Merikannon elinaikana ei ole löytynyt tietoja.

Kansanlaulu, op. 102, nro 2

Folkvisa med variationer – Voi, voi kun kullallein

Viulu ja piano

Allegro moderato

Sävellysaika kesä 1918 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Op. 102 N:o 2 Kansanlaulu variatsiooneilla* 1920 Lindgren AEL1142

Sävellyksen teemana on ollut Merikannon oman ilmoituksen mukaan kansansävelmä *Voi, voi kun kullallein*. (Uusi Aura 22.9.1918)

Polska, op. 103, nro 1

Kunde jag säga hur kär du mig är

Lauluääni ja piano

Allegretto

Teksti Ernst Josephson (*Svarta rosor* 1888)

Sävellysaika 1918

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:1 (Fazer); KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Polska Op. 103 N:o 1* 1919 Fazerin musiikkikauppa FM1023

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Polska, op. 103, nro 1* 2015 Edition Tilli ET1921

Kahdesta käsikirjoituksesta ensimmäisessä on opusnumero 103. No 1 ja otsikko ”Polska: Kunde jag säga hur kär du mig är” sekä runsaasti kustantamon merkintöjä. Toisessa on Merikannon omakätinen opusnumerointi, mutta ei kustantamon merkintöjä.

Liisa Merikannon nuottikirjassa VI olevassa ensipainoksen kappaleessa on vuosiluku ”1918”. Ainakin *Polska* lieene ollut jo vuoden 1918 puolella valmis, koska Merikanto teki siitä kustannussopimuksen jo 16.12.1918. Ensimmäiset painetun nuotin mainokset ilmestyivät kuitenkin lehtiin vasta lokakuussa 1919, joten todennäköisesti Liisa Merikannon vuosiluku viittaa laulun valmistumiseen, ei nuotin julkaisuun. Kriitikko Bis arvioi sävellyksen tuoreeltaan: ”*Den förra är glad både till ord och sång och denna stämning understrykes ytterligare av det muntra och harmoniskt vitsiga ackompanjemanget.*” (Hufvudstadsbladet 29.10.1919)

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys Väinö Solan ja Merikannon konsertissa 13.11.1918 Yliopiston juhlasalissa tapahtui jostain syystä käsikirjoituksesta, vaikka nuotti oli jo julkaistu. Nimimerkki Bis arvioi laulua esityksen pohjalta näin: ”*De sistnämnda [Min älskade ja Polska] slogo väl an, i synnerhet den senare, glad till stämning och rytmik och måste under livlig bifall omtagas.*” (Hufvudstadsbladet 14.11.1918)

ERNST ABRAHAM JOSEPHSON (16.4.1851–22.11.1906) oli ruotsalainen kuvataiteilija ja runoilija. Runo *Polska* sisältyy kokonaisuuteen *Bleka nätter*.

Fågelungarna flögo ur bo, op. 103, nro 2

Ur Annas sagor

Lauluääni ja piano

Con moto

Teksti Ernst Josephson (*Gula rosor* 1896)
Sävellysaika 1919?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer); SmP6489
Ensijulkaisu *Fågelungarna flögo ur bo Op. 103 N:o 2* 1919 Fazerin musiikkikauppa FM1098
Lisäjulkaisu *Fågelungarna flögo ur bo, op. 103, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1922

Kustantajan käsittelemässä käsikirjoituksessa on otsikkona ”Fågelungarna flögo ur bo (Ur Annas sagor)”. Sibelius-museon käsikirjoituksessa otsikko on lyhyempi ”Ur Annas sagor. / (Ernst Josephson) / Oskar Merikanto, op. 103 / N:o 2.”. Tämän laulun kustannussopimus allekirjoitettiin vasta 8.5.1919.

Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli Signe Liljequistin konsertissa 31.3.1919 Helsingissä. Nimi-merkki Bis totesi ytimekkäästi ”*Fågelungarna, en superb sång i manuskript*” (Hufvudstadsbladet 1.4.1919). Painetun nuotin ilmestyttyä Bis kommentoi laulua vielä lyhyesti: ”*Fågelungarna är en förtjusande bit så till text som sång. Det med lätt hand tecknade ackompanjemanget återger illusoriskt de små fågelungarnas första flyktförsök.*” (Hufvudstadsbladet 29.10.1919)

Laulun teksti on peräisin kokonaisuuden *Annas sagor* ensimmäisestä nimettömästä runosta, joka Josephsonilla alkaa sanoilla ”Fogelungarne flögo ur bo”.

Rautatieläisten suojeluskuntamarssi, op. 104

Me oomme valkeat vahdit lain – Rautatieläisten kunniamarssi – Järnvägsmännens skyddskårsmarsch (Vi äro lagarnas vita vakt)

Mieskuoro ja piano

Pontevasti

Teksti Eino Lahdensuu (*Suomen Sotilas* N:o 29-30 1919), Axel Stenius (ruotsinnos)
Sävellysaika 1919
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu *Rautatieläisten suojeluskuntamarssi, op. 104* 1920 Westerlund REW181
Sovitukset Puhallinorkesteri (anonyymi, 1921?)

Käsikirjoituksessa on teksti: ”~~Helsingin Suojeluskunnan / Rautatieläispataljoonan /~~ marssi / 1 Rautatieläisten suojeluskuntamarssi / 3 Järnvägsmännens skyddskårsmarsch / 2 Sanat sepitti Eino Lahdensuu / 4 Fri öfversättning af Axel Stenius”. Opusnumero ”Op. 104” on lisätty myöhemmin sinisellä musteella, mutta Merikannon käsialalla. Käsikirjoitukseen liittyy nuottilaitoksen kannen vesivärioriginaali korjauksineen (mm. rautatieläisten siipipyörän päältä on poistettu kuninkaankruunu ja julkaisupaikka ”Helsingfors – Helsinki” on muutettu muotoon ”Helsinki – Helsingfors”). Mukana on myös kannen korjattu painatusvedos.

Ensijulkaisu julkaistiin 300 kappaleen painoksena 22.4.1920. Myöhemmissä kustantajalueteloissa marssi esiintyy neutraalimmalla nimellä ”Rautatieläisten kunniamarssi”. Marssin tilaajana lienee ollut Helsingin Suojeluskunnan II pataljoona (ns. rautatieläispataljoona), joka vietti 3.2.1920 vuosijuhlaa Helsingissä, joskaan mitään viitettä valmisteilla olevaan kunniamarssiin ei kokousuutisissa ole. Vuoden 1921 vuosijuhlan uutisoinnissa mainitaan, että ”*Juhla alkoi pataljoonan torvisoittokunnan esittämällä pataljoonan kunniamarssilla.*” (Uusi Suomi 19.2.1921) Ilmeisesti laulusta tehtiin sovitus puhallinorkesterille, jollainen pataljoonalla oli omasta takaa. Helsingin suojeluskuntapiirin historiikissa on julkaistu marssin teksti ja siinä yhteydessä seuraava tieto ensiesityksestä: ”*Marssi esitettiin ensimmäisen kerran Kasarmintorilla 12.10.1919, jolloin piiripäällikkö U. Sarlin omisti sen pataljoonalle.*” (Roudasmaa 1997, s. 489) Tekstin tekijästä ei ole löytynyt muita henkilötietoja kuin että EINO LAHDENSUU oli vänrikkinä tässä ns. rautatieläispataljoonassa.

Bacchanal, op. 105, nro 1

Jag vill älska, jag vill leva, jag vill dricka bågarens vin

Lauluääni ja piano

Allegro

Teksti Fredrik Nycander

Sävellysaika kesä 1919 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Omistus Jörgen Bendix tillegnad

Ensijulkaisu *Op. 105 N:o 1 Bacchanal* 1920 Fazerin Musiikkikauppa AEL1144

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Bacchanal*, op. 105, nro 1 2015 Edition Tilli ET1923

Ensipainoksessa ei ole ryhmänimeä, kuten ei myöskään käsikirjoituksessa, jossa on omakätiset opusnumerot sekä omistus (laulun *Bacchanal* otsikossa). Liisa Merikannon nuottikirjassa VI olevassa ensipainoksen kappaleessa on vuosiluku ”1919”. Merikanto teki kustannussopimukset (palkio laululta 200 mk eli 83 euroa) jo 27.8.1919, vaikka julkaisu siirtyi vuoden 1920 puolelle.

Nimimerkki Bis arvioi opuksen 105 lauluja tuoreeltaan: ”*Bacchanal kommer helt säkert att göra sig effektfullt från estraden. Jörgen Bendix tillegnad, säger redan denna tillegnan i vad stil sången går. Expressiv och yster är den färglagd med en i prismats alla koloriter gående modulering, varjämte även rytmen understryker sångens eldiga natur och innebörd.*” (Hufvudstadsbladet 26.9.1920)

Myös nimimerkki ”-n” arvioi laulun tuoreeltaan: ”*Bacchanal är en sång, vilken andas icke så liten livslust i ordets prosaiska bemärkelse. Kompositionen ställer rätt stora fordringar på både solisten och ackompanjatören, men kommer trots allt att vinna sin publik.*” (Wasabladet 25.9.1920)

Jørgen Bendix levytti *Bacchanalin* Kööpenhaminassa 13.6.1919 yhdessä laulun *Hell dig liv* kanssa (Gramophone GC-7-82038 & GC-7-82039, HMVV64).

FREDRIK NYCANDER (19.12.1867–17.4.1944) oli ruotsalainen kirjailija. Tekstin lähdeä ei ole löytynyt. JØRGEN BENDIX (9.8.1892 –1972) oli tanskalainen baritonilaulaja.

Mot segern, op. 105, nro 2

Kamrater, kamrater, du gråta här i krutstänkta vadmalstrasor

Lauluääni ja piano

Alla Marcia

Teksti Bertel Gripenberg (*Under fanan* 1918)

Sävellysaika kesä 1919 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Omistus Jörgen Bendix tillegnad

Ensijulkaisu *Op. 105 N:o 2 Mot segern* 1920 Fazerin Musiikkikauppa AEL1145

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Mot segern*, op. 105, nro 2 2015 Edition Tilli ET1924

Nimimerkki ”-n” arvioi laulua näin: ”*Mot segern är en i marschton mäktigt skriven sång, som bör vinna spridning. Den är både i harmoniskt och melodiskt avseende väl funnen och icke alltför svår.*” (Wasabladet 25.9.1920)

BERTEL GRIPENBERG (10.9.1878–5.5.1947) oli suomenruotsalainen runoilija.

Allting glider mot döden, op. 105, nro 3

Dagen blir natt, natten blir dag – Kaikki liukuu kohti kuolemaa (Päivästä yöksi, yöstä päiväksi)

Lauluääni ja piano

Adagio

Teksti	Erik Blomberg (<i>Människan och guden</i> 1919), Johann Tilli (suomennos)
Sävellysaika	kesä 1919 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Op. 105 N:o 3 Allting glider mot döden</i> 1920 Fazerin Musiikkikauppa AEL1146
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Allting glider mot döden</i> , op. 105, nro 3 2016 Edition Tilli
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Allting glider mot döden</i> , op. 105, nro 3 2007 Edition Tilli ET1925

Kriitikko Bis arvioi myös tämän laulun tuoreeltaan: ”*Avvikande från dessa kompositioner intresserar den tredje sången ‘Allting glider mot döden’ genom en redan av innehållet förestavad finare anläggning. Den är en gedigen allvarssång till vars musik man lyssnar gärna. Intimt fattad och utförd hedrar den sin auktor.*” (Hufvudstadsbladet 26.9.1920)

Vaasalainen nimimerkki ”-n” arvioi laulun näin: ”*Allting glider mot döden är en stämningsfull komposition. Det självständiga pianoackompanjamentet (...) bidrager i denna sång i hög grad till kompositionens höga värde i musikaliskt avseende. Melodin, om också på vissa ställen något främmande, är icke alltför svårsjungen, varför denna sång bör vinna nödig spridning.*” (Wasabladet 25.9.1920)

ERIK BLOMBERG (17.8.1894–8.4.1965) oli ruotsalainen kirjailija, kääntäjä ja taidehistorioitsija. Alkuperäisen runon otsikkona on ”Vaggvisa”. Merikannon laulun nimi ”Allting glider mot döden” on peräisin jokaisen kolmen säkeen lopussa olevasta lauseesta. Blombergillä on myös toinen runo nimeltä *Vaggvisa* (kokoelmassa *Ensamhetens sänger* 1918), sen alkusanat ovat ”Månen hänger i trädets gren”.

Opuksen 105 laulujen esityksistä Suomessa ei ole löytynyt tietoa. Mahdollista kuitenkin on, että Jørgen Bendix on voinut esittää hänelle omistettuja lauluja Tanskassa tai Ruotsissa.

Lauluja, op. 106

Iltakellot, op. 106, nro 1

Angelus soi! Niin hellästi helisee kellot – Aftonklockorna (Angelus' klang så stilla i kvällen hörs ljuda)

Lauluääni ja piano

Largo

Teksti	Verner Liinamaa (<i>Yövalvoja</i> 1919), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1919
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Lauluja Op. 106</i> 1920 Westerlund REW345
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Iltakellot</i> , op. 106, nro 1 2015 Edition Tilli ET1926
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Iltakellot</i> , op. 106, nro 1 2007 Edition Tilli

Opuksen käsikirjoituksessa ei ole ryhmänimeä itse nuoteissa, ainoastaan erilliselle ruutupaperille kirjoitettuna (ilmeisesti kustantajaa varten, mutta ilman vaikutusta). Merikanto on kirjoittanut opusnumerot valmiiksi, mutta tieto käännöksestä on lisätty vasta kustantamossa.

Opuksen 106 laulujen syntyvaiheista ei ole säilynyt mitään tietoa, mutta lehdet tiesivät elokuussa 1919 kertoa, että ”*Sitä paitsi on prof. Merikanto säveltänyt yksinlauluja Päivänpojan, Bertel Gripenbergin, Nycanderin ja Blombergin runoihin sekä tilauksesta erinäisiä suojeluskuntamarsseja ja lauluja.*” (Uusi Aura 28.8.1919). Painetut nuotit tulivat myyntiin kuitenkin vasta lokakuussa 1920. Oiva Soini lauloi laulun *Iltakellot* konsertissaan Kotkassa 8.3.1921 ja Viipurissa 12.6.1922. Nimimerkki ”H” antoi laulusta seuraavan lausunnon: ”*Iltakellot on rauhaa huokuva sävellys, sointuisa ja kekseliäisyydellä laadittu.*” (Uusi Aura 18.3.1922)

Tekstin tekijästä on nuotissa nimimerkki ”Päivänpoika”, jonka taakse kätkeytyi opettaja ja satukirjailija VERNERI LIINAMAA (vuoteen 1934 Verner Lindgren, 28.6.1898–5.6.1972). OIVA SOINI (21.1.1893–20.5.1971) oli suomalainen oopperalaulaja, Suomalaisen oopperan johtaja ja myöhemmin yksinlaulun professorina ja johtajana Sibelius-Akatemiassa.

Sinipiiat, op. 106, nro 2

Käy solkien soitto ja helmien helinä hellä – Skogsjungfruarna (Hör söljornas klang och de skimrande pärlors rassel)

Lauluääni ja piano
Allegro, non troppo

Teksti Verner Liinamaa, Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika 1919
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu *Lauluja Op. 106* 1920 Westerlund REW346
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Sinipiiat*, op. 106, nro 2 2015 Edition Tilli ET1927

Nimimerkki ”H” antoi laulusta seuraavan arvion: ”*Sinipiiat on uudempaa satoa, mutta tuskin vanhempaa maukkaampi. Säestys sointuva, eloisan hauska.*” (Uusi Aura 18.3.1922)

Laulun tekstin lähde ei ole selvinnyt. Vuonna 1920 Verner Liinamaa oli 22-vuotias opettajakokelas, joka oli julkaissut yhden runokokoelman (*Yövalvoja* 1919) ja muutaman juhlarunon ja pääsi Nuoren Voiman Liiton jäseneksi vasta 3.3.1921. Kun *Sinipiiat* ei sisälly julkaistuun kokoelmaan, eikä se ole kumpikaan em. juhlarunoista, lienee Merikanto saanut sen suoraan tekijältä. Liinamaa kirjoitti kyllä 1920-luvulla ahkerasti aikakauslehtiin (mm. *Maailma*, Nuoren Voiman Liitto, *Tulenkantajat*), mutta tätä tekstiä ei niistäkään ole löytynyt.

Minä laulan sun iltasi tähtihin, op. 106, nro 3

Minä laulan sun iltasi tähtihin ja sun yöhösi kuutamoina

Lauluääni ja piano
Moderato

Teksti V. A. Koskenniemi (*Sydän ja kuolema* 1919)
Sävellysaika kesä 1919?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu *Lauluja Op. 106* 1920 Westerlund REW347
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Minä laulan sun iltasi tähtiin*, op. 106, nro 3 2011 Edition Tilli ET1928

Tästä Koskenniemi-laulusta kirjoitti nimimerkki ”H” seuraavan arvion: ”*Laulun lauluosa kulkee melodiallisena, joskus odottamattomassa intervallissa. Säestys murrettuine sointuineen, terssikulkuineen sujuva ja sointuisa. Laulut saanevat suuren menekin.*” (Uusi Aura 18.3.1922)

FRANS LINNAVUORI (13.10.1880–12.6.1926), Merikantoa muuten paljon tuntemattomampi säveltäjä ja kirkkomuusikko, sattui myös säveltämään Koskenniemen tekstin vuonna 1922 ja loi sillä ainoan elämäänsä jääneen sävellyksensä. Vaikuttaakin siltä, että Linnavuoren versio kelpasi oman ajan laulajille Merikannon sävellystä paremmin. Joskus menivät asiat näinkin päin, mutta yleensä Merikanto kyllä taisi ne tarttuvimmat melodiat.

Laulelen pojalleni pikkuiselle, op. 107, nro 1

Kuusessa korkeassa käkönen kukkuu, huojuu tuoksuva tuomi – En nervsjuks vaggsång (Göken jag hör uti granskogen sjunga)

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti ”Hermosairaana kirjoittama”, Nino Runeberg (ruotsinno)

Sävellysaika kesä 1920?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Laulelen pojalleni pikkuiselle, Op. 107 N:o 1* 1922 Fazerin Musiikkikauppa FM1404

Lisäjulkaisu *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Laulelen pojalleni pikkuiselle, op. 107, nro 1* 2016 Edition Tili ET1929

Merikanto on laittanut kunkin laulun käsikirjoitukseen valmiiksi sanat ”Op. No 1” jne., mutta ilman varsinaista opusnumeroa, mikä viittaa joko epätietoisuuteen kustantajan julkaisujärjestyksestä tai siihen, ettei Merikanto itse ollut vielä päättänyt julkaisemisesta. 14.9.1920 allekirjoitetun kustannussopimuksen mukaan Merikannon palkkio oli 300 markkaa (125 euroa) laululta. Kustantamon omien arkistotietojen mukaan tämän opuksen laulut julkaistiin 14.9.1920. Lehtiin ilmestyi mainoksia kuitenkin vasta kesällä 1922.

Opus 107:n kahden ensimmäisen laulun synnyn taustalla on ollut tukikonsertti, jolla kerättiin rahaa ”hermosairaiden” tukemiseksi. Suomalaisten lääkäreiden (mm. CHRISTIAN SIBELIUS) aloitteesta perustetun rahaston tarkoituksena oli tukea mielenterveyspotilaiden pidempiaikaista kuntoutusta sairaalassa. Konsertti järjestettiin 11.4.1921 Ylioppilastalon juhlasalissa. Muun ohjelman lisäksi kuultiin tilaisuudessa ensi kertaa sitä varten tehtyjä sävellyksiä. Merikannolta olivat opuksen 107 kaksi ensimmäistä laulua, Erkki Melartinilta *Schlummerliedchen*, op. 106, nro 5 EMANUEL VON BODMANIN (23.1.1874–21.5.1946) tekstiin ja NICOLAI VON WEYMARNILTA (14.1.1887–16.7.1957) *Liten Inger vid sjukbädden* (Weymarnin omaan tekstiin). Merikanto oli paikalla säestämässä, laulajana toimi neiti Erna von Weymarn. Valitettavasti tukikonsertista kertoneet lehtiutiset eivät valota mitenkään Merikannon säveltämien tekstien taustaa. Voinee silti olettaa, että op. 107, nro 1 on tehty suomenkieliseen tekstiin ja opuksen toisen laulun teksti on saatu Saksasta, mistä myös Melartin oli tekstinsä saanut, tosin nimeltä mainitulta runoilijalta.

Koska Merikanto oli kuitenkin tehnyt opuksen laulut ilmeisesti jo kesällä 1920 ja kustannussopimuksin tehty puoli vuotta ennen em. tukikonserttia, lienee hanke ollut vireillä jo pitempään tai sitten Merikanto antoi tapahtumaan jotenkin sopivan laulu. Erikoista on ainakin se, ettei kustantaja tuonut nuotteja myyntiin heti tukikonsertin aikoihin vaan vasta seuraavana vuonna. On mahdollista, ettei nuottien painattaminen ollut osa varainkeräyskampanjaa vaan enemmänkin sen sivutuote.

Maid, wo ist deiner Augen Glanz, op. 107, nro 2

Flicka, var är ditt ögas glans?

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti ”Von einer Nervenkranken”, Nino Runeberg (ruotsinnos)

Sävellysaika kesä 1920?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Maid, wo ist deiner Augen Glanz, Op. 107 N:o 2* 1922 Fazerin Musiikkikauppa FM1405

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Maid, wo ist deiner Augen Glanz, op. 107, nro 2* 2015 Edition Tilli ET1930

Laulun ainoaksi tiedetyksi alkukieliseksi esitykseksi jäi Erna von Weymarnin tulkinta tukikonsertissa 11.4.1921. Laulaja ROSA ARVONEN (syntynyt 1890, sukunimi myös Kuhn, käytti Saksassa 1920-luvulla nimeä Telma Lorenzo) esitti laulua ruotsinkielisenä käännöksenä ”Flicka, var är ditt ögas glans?” mm. konsertissaan Yliopiston juhlasalissa 20.3.1923.

Ainoa maan päällä, op. 107, nro 3

Ei kenkään katso syvempään, kuin silmä äidin – Den enda på jorden (Det finns ej hård så varm på jorden)

Lauluääni ja piano

Commodo

Teksti Kurki Suonio (*Nuori seppäle* 1919), Nino Runeberg (ruotsinnos)

Sävellysaika kesä 1920?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer); Smp21763 (Aline Kyrklundin tekemä kopio)

Ensijulkaisu *Ainoa maan päällä, Op. 107 N:o 3* 1922 Fazerin Musiikkikauppa FM1406

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Ainoa maan päällä, op. 107, nro 3* 2015 Edition Tilli ET1931

Laulun esitti julkisesti ehkä ensimmäisen ja ainoan kerran Vappu Rydman konsertissaan 14.10.1923 Helsingin Työväentalolla. Rydman oli onnistunut saamaan esiintymislavat periaatteessa jo jättäneen Oskar Merikannon säestäjäkseen kiertueelle, joka alkoi jo 26.9.1923 pidetyllä konsertilla ja jatkui pitkälle marraskuun lopulle, tosin silloin useimmiten Venni Kuosma oli ”kirkkokonserteissa” säestäjänä, vaikka myös Merikanto oli silloin tällöin mukana. Ainakin lehtien tietojen mukaan *Ainoa maan päällä* esitettiin vain tämän yhden kerran, muuten Rydmanin Merikanto-ohjelmistoon kuului-
vat *Polska* (op. 103, nro 1), *Punakukkia* (op. 81, nro 2) ja *Yksin* (op. 58, nro 3).

Kirjailijanimeä ”Kurki Suonio” käytti suomalainen lääkäri ja runoilija ENSIO VOLDEMAR KURKI-SUONIO (sukunimi vuoteen 1927 Krohn, 23.7.1896–14.9.1993). Merikannon käyttämä teksti kuuluu kokonaisuuteen ”Pois!” ja runokokoelmassa otsikon alapuolella on ilmaisu ”Muistelma vieraalla maalla”. VENNI KUOSMA (14.6.1895–11.9.1953) oli urkutaiteilija, pianisti ja musiikkipedagogi.

Drei Lieder – Tre Sångar, op. 108

Frisch gesungen!, op. 108, nro 1

Hab' oft im Kreise der Lieben in duftigem Grase geruht – Sjung blott! (Bland vänners skara)

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti Adelbert von Chamisso (*Gedichte* 1836), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1921?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Omistus Meinen Freunden Dela und August Trebbe
Ensijulkaisu *Drei Lieder – Tre Sångar Op. 108* 1922 Westerlund REW513
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Frisch gesungen!*, op. 108, nro 1 2015 Edition Tilli ET1932

Ensipainoksen otsikkona on ”Drei Lieder, Op. 108”, käsikirjoituksessa vastaava teksti on vain erillisellä ruutupaperilla (vrt. opus 106). Kunkin laulun käsikirjoituksessa on Merikannon omakätinen opusnumerointi lukuun ottamatta laulua 2, josta varsinainen opusnumero puuttuu. Merikanto solmi kustannussopimuksen 27.10.1921 saaden 500 markkaa (166 euroa) laululta. Painettu nuotti tuli kauppoihin poikkeuksellisesti vasta joulun jälkeen tammikuussa 1922.

Opuksen laulujen julkisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa.

ADELBERT VON CHAMISSE (30.1.1781–21.8.1838) oli saksalainen kirjailija. Omistuksen kohteena olevasta pariskunnasta ei ole löytynyt tarkempia tietoja.

Mutter, op. 108, nro 2

Es ist was wunderbares um eine Mutter! – En moder (Det är förunderligt med en moders hjärta!)

Lauluääni ja piano
Molto lento

Teksti Perinteinen saksalainen, Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika kesä 1921?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu *Drei Lieder – Tre Sångar Op. 108* 1922 Westerlund REW514
Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Mutter*, op. 108, nro 2 2015 Edition Tilli ET1933

Tekstin lähde ei ole löytynyt, mutta tekstiä on käytetty saksankielisellä alueella äitienpäivän onnittelukorteissa, millä perusteella olen tulkinnut sen perinteiseksi.

Hab' Sonne!, op. 108, nro 3

Hab' Sonne im Herzen, ob's stürmt oder schneit – Hav sol i ditt hjärta (Hav sol i ditt hjärta, om stormar ock gny)

Lauluääni ja piano

Allegretto

Teksti Cäsar Flaischlen (1894), Nino Runeberg (ruotsinnos)

Sävellysaika kesä 1921?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Drei Lieder – Tre Sångar Op. 108* 1922 Westerlund REW515

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Hab' Sonne!*, op. 108, nro 3 2015 Edition Tilli ET1934

CÄSAR OTTO HUGO FLAISCHLEN (12.5.1864–16.10.1920) oli saksalainen runoilija. Runo tunnetaan yleensä nimellä ”Hab Sonne im Herzen” ja se on saksankielisessä maailmassa erittäin suosittu, valloisa onnitteluteksti.

Drei Lieder, op. 109

Beherrigung, op. 109, nro 1

Wenn dich das Leid des Lebens drückt – Kun sulle taakaks’ elo käy (Kun sulle taakaks’ elo käy ja sielus itkee) – Tröst (När livets smärta trycker dig)

Lauluääni ja piano

Andante tranquillo

Teksti	Max Gottheiner (<i>Ein Buch aus Kindertagen</i> 1919), Ilta Koskimies (suomennos), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1922?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Omistus	Grete Lehmann-Hötzl gewidmet
Ensijulkaisu	<i>Drei Lieder mit Klavierbegleitung Op. 109</i> 1923 Fazerin Musiikkikauppa FM1501/FM1755
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Beherrigung</i> , op. 109, nro 1 2015 Edition Tilli ET1935 (teksti saksaksi ja suomeksi)

Kustantajalle tarkoitettut käsikirjoitukset on tehty sinisellä musteella, opusnumerot valmiiksi merkitynä ja varustettuna yhteisellä kansilehdellä. Kustantamossa on ollut epätietoisuutta kustannusnumeroista. Alkuperäiset numero 1501–1503 on viivattu yli ja korvattu numeroilla 1755–1757, kuten käsin kirjoitetussa kustannusluettelossakin on. Muutos ei kuitenkaan ole toteutunut painetun nuotin kannessa eikä nuottien alareunassa. Sama virhe on mm. Fazerin kustannusluettelossa vuodelta 1927. Vasta vuoden 1946 luettelossa numerot ovat oikein. Myös opusnumerointiin liittyy sekaannuksia. Vuonna 1921 julkaistussa kustantajaluettelossa ”Katalog över musikalier utkomna på följande Musikfirmors förlag i Helsingfors” on mainittu opuksena 109 Westerlundin kustantama Merikannon *Moduloimisoppi* (REW516, 15.9.1922). Sama merkintä on myös Westerlundin kustannusluettelossa vuodelta 1930.

Liisa Merikannon nuottikirjassa VI olevassa ensipainoksen kappaleessa on vuosiluku ”1922” eli mahdollisesti laulujen todellinen sävellysvuosi, mitä oletusta tukee se, että Merikanto teki kustannussopimuksen jo 13.4.1922 saaden 500 markan (171 euron) palkkion kustakin laulusta. Huhtikuussa 1923 julkaistut kustantajan mainokset sisälsivät lauluista vain suomenkieliset nimet ja sama olettavasti kaupallisen menekin maksimoimisen linja jatkui myös joulun alla.

Signe Liljequist esitti opuksen laulut nro 1 ja 3 kokonaan Merikannon musiikille omistetussa konsertissaan 15.3.1924 Kosti Vehasen säestyksellä. Helmikuussa kuollut säveltäjä ei välttämättä tämän opuksen lauluja ehtinytkään enää kuulla konsertissa.

MAX GOTTHEINER (5.8.1883–14.11.1941) oli saksanjuutalainen kirjailija. Painetussa nuotissa sukunimi on virheellisesti muodossa ”Gottheimer”. Omistuksen kohteen henkilöllisyydestä ei ole löytynyt tarkempia tietoja.

Der unbegriffene Gott, op. 109, nro 2

Fruchtlos ist unsre Mühe, dich zu finden – Käsittämätön Jumala (Koskaan ei omin voimin Jumalaansa voi löytää) – Den ofattlige Guden (Fåfång är all vår id att dig begripa)

Lauluääni ja piano

Largo

Teksti	Omar Khaijam (alkuteksti), Hans Bethge (<i>Lieder des Orients. Nachdichtungen</i> 1917), Ilta Koskimies (suomennos), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1922?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Omistus	Helge Lindberg gewidmet
Ensijulkaisu	<i>Drei Lieder mit Klavierbegleitun Op. 109</i> 1923 Fazer Musiikkikauppa FM1502/1756
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 2</i> 1977 <i>Kootut yksinlaulut Vol. 1</i> 2010; <i>Soi, kiitos, soi 1</i> 2015; <i>Käsittämätön Jumala</i> , op. 109, nro 2 2015 Edition Tilli ET1936

Opuksen esitellyt nimimerkki ”O. T.” kirjoitti painetun nuotin pohjalta näin: ”*Oskar Merikannon alkujansa saksankieliseen tekstiin sävellettyjen laulujen sisältö pohjautuu siihen uskonnolliseen mystiikkaan, joka viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtuneitten maailmanonnettomuuksien jälkeen on voittanut laajaa jalansijaa Europan maissa. Lauluille on ominaista se sulava medoliikka, jolla Oskar Merikannon laulut ennenkin ovat yleisönsä täydelle voittaneet. Ilmaisukeinot ovat kuitenkin kaikinpuolisesti jalostuneet – varsinkin on sointupuku ansiokas – niin että nämä kolme laulua on asetettava edelle suurimmasta osasta Merikannon tuotantoa. Sikermän toinen laulu, Helge Lindbergille omistettu ‘Käsittämätön Jumala’ vaatii tehotakseen rytmillisesti viimeisteltyä tulkintaa ja hyvin kouluttua ääntä. Huomiota on niinkään kiinnitettävä imitoivaan säestykseen. Kolmi-vaihtorytmin käsittely viimeisessä laulussa on mielenkiintoinen ja omansa luomaan erikoisenlaatuisen, epävarman tunnelman.*” (Aamulehti 18.5.1923)

Mahdollisesti ensimmäinen laulun julkinen esitys oli Tampereella 20.4.1924 Johanneksen kirkko-kuoron konsertissa, jonka ohjelmassa oli myös *Käsittämätön Jumala*, solistina kuoron johtaja Heikki Kuusniemi ja Frans Linnavuoren säestäessä uruilla.

OMAR KHAIJAM (18.5.1048–4.12.1131) oli persialainen runoilija, matemaatikko ja tähtitieteilijä. HANS BETHGE (9.1.1876–1.2.1946) oli saksalainen runoilija ja kääntäjä. HELGE LINDBERG (1.10.1887–3.1.1928) oli suomalainen laulaja. HEIKKI KUUSNIEMI (24.2.1869–21.2.1946) oli suomalainen kanttoriurkuri, laulaja ja kuoronjohtaja.

Ist es nicht sonderbar, op. 109, nro 3

Ist es nicht sonderbar, daß von den Vielen – Kummaa on mielestäin (Kummaa on mielestäin, ett' ykskään heistä, ken kiinni painoi Tuonen tumman uksen) – Är det ej underbart (Är det ej underbart, att av de många, som redan vandrat in i mörkrets portar)

Lauluääni ja piano

Moderato molto

- Teksti Omar Khaijam (alkuteksti), Hans Bethge (*Lieder des Orients. Nachdichtungen* 1917), Ilta Koskimies (suomennos), Nino Runeberg (ruotsinnos)
- Sävellysaika 1922?
- Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
- Ensijulkaisu *Drei Lieder mit Klavierbegleitung Op. 109* 1923 Fazerin Musiikkikauppa FM1503 (FM1757)
- Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut* 2 1977; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kummaa on mielestäin*, op. 109, nro 3 2015 Edition Tilli ET1937

Oiva Soini lauloi laulun suomenkielisen version *Kummaa on mielestäin* syksyn 1929 konserteissaan.

Laulut, op. 110

Yö, op. 110, nro 1

Vaiti on metsä, ääneti aallot – Natt (Tyst är i skogen, böljorna tiga)

Lauluääni ja piano

Molto largo

Teksti Huugo Jalkanen (*Rakkausuhri* 1914), Nino Runeberg (ruotsinnos)

Sävellysaika 1922?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Op. 110 N:o 1 Yö* 1922 Westerlund REW589

Lisäjulkaisu *Kootut yksinlaulut Vol. 2* 2010; *Yö, op. 110, nro 1* 2016 Edition Tilli

Sovitukset Lauluääni ja urut (Johann Tilli) *Yö, op. 110, nro 1* 2007 Edition Tilli ET1938

Kustantajalle tarkoitetuissa käsikirjoituksissa on mukana yhteinen kansilehti, jolla on otsikkona ”Lauluja pianon säestyksellä Op. 110”. Kussakin laulussa on lisäksi Merikannon omakätiset opus-numeroinnit. Kustantaja julkaisi nuotit kuitenkin ilman yhteistä ryhmänimeä. Kustannussopimus allekirjoitettiin 6.10.1922, mistä päätellen laulut valmistuivat kesällä 1922. Kaupat mainostivat painettua nuottia vuodenvaihteessa 1922–1923.

Nimimerkki ”H-i” esitteli opuksen joulun alla 1923 näin perusteellisesti: ”*Ensimmäinen näistä yksinkertainen, tummatuntuisen kuvaileva, aavisteleva ja ehdottoman vaikuttava. Soveltuu parhaiten mezzosopraanolle ja tenorille. Saman henkinen kuin yllämainittu on ‘Syyslaulukin’, surumielisen mielteliäs, ei kuitenkaan tuskallinen vaan rauhoittava. Elämän tuskia ja myrskyjä seuraa haudan rauha ja hiljaisuus. Kolmas laulu, ‘Mummo’ koskettelee samoja sielun kieliä kuin edellisekin, tunne siinäkin vaikuttaa välittömästi, lempeänä, melkein pä hellänä. Tämä laulu liikkuu jonkun verran korkeammalla sävelalalla, edellisiin nähden, joten korkeammatkin naisäänet voinevat ottaa sen laulettavakseen. – Säestykset lauluihin ovat onnistuneet, rikassointuiset. – Merikanto, joka lauluisaan laulaa niin aito suomalaista säveltä, on jo kauan ollut yksi kansamme kaikkein pidetyimmistä soololaulusäveltäjistä, saa varmasti näillekin uusille sävelrunoilleen hartaan ja lukuisan esittäjäjoukon.*” (Uusi Aura 18.12.1923)

Kriitikon optimismi jäi kuitenkin tosiasioiden valossa toiveajatteluksi. Opuksen 110 laulujen esityksistä ei ole löytynyt tietoa aikakauden lehdistä.

Ei tiedetä, miksi Merikanto palasi kesällä 1914 jo kerran säveltämäänsä Huugo Jalkaseen tekstiin (op. 82, nro 1) uudelleen kesällä 1922. On vaikea uskoa, että hän olisi unohtanut runon jo säveltäneensä, joten ilmeisesti jokin sisäinen syy pakotti uuteen tulkintaan. Kriitikot eivät asiaan näytä kiinnittäneen huomiota. Merikanto oli tässä vaiheessa jo vetäytynyt pääosin pois julkisuudesta.

Syyslaulu, op. 110, nro 2

Syyssävelet yli kaupungin ja puistojen kellastuvain – Höstsång (Ren hösttoner dra över staden)

Lauluääni ja piano

Molto lento

Teksti	Huugo Jalkanen (<i>Rakkausuhri</i> 1914), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1922?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Op. 110 N:o 2 Syyslaulu</i> 1922 Westerlund REW590
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Syyslaulu</i> , op. 110, nro 2 2015 Edition Tilli ET1939
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Syyslaulu</i> , op. 110, nro 2 2007 Edition Tilli

Mummo, op. 110, nro 3

Sano, mummo, miks' silmäsi välke on lauha kuin lapsosen? – Mormor (Säg, mormor, hur bor i ditt öga en ljus glim så barnsligt ren?)

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	L. Onerva (<i>Liesilauluja</i> 1916), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1922?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Omistus	Mummomme muistolle
Ensijulkaisu	<i>Op. 110 N:o 3 Mummo</i> 1922 Westerlund REW591
Lisäjulkaisut	<i>Kauneimmat yksinlaulut 3</i> 1985; <i>Kootut yksinlaulut Vol. 2</i> 2010; <i>Mummo</i> , op. 110, nro 3 2015 Edition Tilli ET1940

Omistuksen kohteena lienee ollut Liisa Merikannon äiti EVA HÄYRYNEN (os. Alander, 13.5.1838–4.9.1916).

Lohjan kirkon kuussatavuotisjuhlaan, op. 111

Ikihongat hautuumaalla haastaa – Kyrkogårdens urtidsfuror susa – Kantaatti Lohjan kirkon kuussatavuotisjuhlaan

Baritoni, seka- ja poikakuoro sekä urut

Poco lento e tranquillo

Teksti K. V. Tamminen, Hjalmar Wadenström (ruotsinnos)

Sävellysaika 1923

Käsikirjoitus Lohjan seurakunnan arkisto

Ensijulkaisu *Lohjan kirkon kuussatavuotisjuhlaan* 2007 Edition Tilli ET032

Kantaatti on sävelletty vuonna 1923 Lohjan seurakunnan (ei siis kirkon) 600-vuotisjuhlille kanttoriurkuri KARL FREDRIK KYLANDERIN (22.10.1860–23.4.1927) aloitteesta. Teos on melko laaja, 17 partituurin sivua ja kesto noin 14 minuuttia. Käsikirjoituksen (”Johtajan partituuri”) kansilehdellä on seuraava teksti ”Kantaatti / Lohjan kirkon / kuussatavuotisjuhlaan / 10/8–12/8 1923. / Sanat seppittänyt K. V. Tamminen. / Baritonsoololle, seka- ja poikakuorolle / urkujen säestyksellä / säveltänyt / Oskar Merikanto. / op. 111.”

Seurakunnan juhlat olivat 10–12. elokuuta 1923 ja Merikanto säesti kantaatin ensiesityksen Lohjan kirkon urkuparvelta. Solistina toimi Oiva Soini, Lohjan vahvistettua sekakuoroa johti director cantus Kylander. Kantaatti esitettiin myös 9.8.1987 Lohjan kirkon 500-vuotisjuhlilla. Sitä ennen käsikirjoitus oli ehtinyt kadota Kylanderin perikunnan kuolinpesän huutokaupassa yksityisomistukseen, mutta löytyi sittemmin onneksaasti ja on palautunut Lohjan seurakunnan arkistoon. Virsirunoilija KAUKO VEIKKO TAMMINEN (25.2.1882–6.10.1946) toimi Lohjan kirkon kappalaisena vuosina 1916–1924. HJALMAR WADENSTRÖM (18.11.1870–6.11.1927) oli suomalainen lehtimies, Lohjan kalkkitehtaan kirjeenvaihtaja ja sihteeri vuodesta 1916 lähtien.

Pikku Anjan elämästä, op. 112

Ur lilla Anjas liv – Lapsille esitettäviä pianokappaleita – Pianostycken som föredragas för barn

1. Nukkumatti – John Blund (*Moderato con moto*)
2. Anjan tanssi – Anjas dans (*Allegretto*)
3. Keskustelua vaarin kanssa – En pratstund med farfar (*Moderato*)
4. Kertomus – Berättelse (*Con moto*)
5. Vaarin päiväsäde – Farfars solstråle (*Vivo*)
6. Vaarin jäähyväiset – Farfars avsked (*Commodo*)

Piano

Sävellysaika 1923

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Pikku Anjan elämästä, op. 112* 1924 Westerlund REW1346

Ensipainoksessa ja käsikirjoituksessa on alanimikkeenä ”Lapsille esitettäviä / pianokappaleita. / Pianostycken som före / dragas för barn”. Opusnumero käsikirjoituksessa on Merikannon kirjoittama, mutta se on tehty eri musteella kuin itse nuotinnos. Kustannussopimus allekirjoitettiin 14.11.1923 ja Merikannolle maksettiin 1000 markkaa (340 euroa). Painettu nuotti ilmestyi kustantamon merkintöjen mukaan juuri ennen Merikannon kuolemaa, mutta ensimmäiset arviot ovat myöhemmin keväältä.

Opuksessa 112 Merikanto hyvästelee lapsia, jotka merkitsivät säveltäjälle koko elämän ajan selvästikin hyvin paljon. Pianosarjan osien nimet kertovat, että ”Pikku Anja”, Aarre Merikannon tytär ANJA MARJATTA PELTONEN (os. Merikanto, myös Kosonen, 28.3.1921–20.2.1994), edusti kuoleman läheisyyden tunteneelle Merikannolle elämää ja tulevaisuutta. Painetun nuotin kannessa on myös valokuva Merikannosta pikku Anja sylissään.

Kriitikot suhtautuivat uutuuteen suopeasti. Nimimerkki ”M” näki opuksessa jatkoa entiseen: ”Nämä säveltäjä-vainaan lähes viimeisiksi töikseen pojantyttyrelleen kirjoittamat 6 pientä pianokappaletta jatkavat hauskasti sarjaa, jonka hän Lasten maailmasta -nimisenä kirjoitti pari kolme vuosikymmentä sitten. Niiden herkästi naivi sanonta antaa varmaan virikettä lasten mielikuvitukselle ja sellainen sävellys kuin viimeinen, Vaarin jäähyväiset, saa aikuisenkin ajattelemaan ainakin koska tuo hyvästijättö samalla on menneen säveltäjän meillemme viimeinen.” (Suomen Sosialidemokraatti 24.4.1924)

Myös nimimerkki ”A. R.” oli tarkkana: ”(...) kappaleet ovat ’lapsille esitettäviä’ eivätkä lapsien soitettavia kappaleita. Ikävä kyllä on musiikkikirjallisuudessa perin vähän tämäntapaisia teoksia. Musiikinopetuksessa on erittäin tärkeää tarjota oppilaille muutakin musiikkia paitsi sitä mitä lapset itse soittavat.” (Karjala 21.12.1924)

Kaksi laulua – Två sånger, op. 113

Aurinko laski, op. 113, nro 1

Aurinko laski, pimeni päivä, kaikkosi kauneus mainen – Solen har sjunkit

Lauluääni ja piano

Largo

Teksti	Alfred Saukkonen (<i>Elämän juoksu</i> 1917), Nino Runeberg (ruotsinnos)
Sävellysaika	1923?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Kaksi laulua – Två sånger, Op. 113</i> 1924 Westerlund REW1353
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Aurinko laski</i> , op. 113, nro 1 2016 Edition Tilli
Sovitukset	Lauluääni ja kamariorkesteri (George de Godzinsky) YLE10805 Lauluääni ja urut (Johann Tilli) <i>Aurinko laski</i> , op. 113, nro 1 2007 Edition Tilli ET1941

Käsikirjoituksessa on erillisellä nimiösivulla otsikkona ”Kaksi laulua. Två sånger / Op. 112”. Kustantamossa on korjattu opusnumeroksi 113. Myös kummankin laulun otsikossa on Merikannon omakätinen virheellinen opusnumerointi, jotka kustantaja on lyijykynällä korjannut. Ruotsinkieliset otsikot ja tekstit on lisätty jälkikäteen lyijykynällä.

Tämä Merikannon viimeiseksi jäänyt opus ilmestyi painosta vasta säveltäjän kuoleman jälkeen huhtikuussa 1924. Kustannussopimus on päivätty 3.1.1924 eli säveltäjän vielä eläessä, ja palkkio oli 750 markkaa (250 euroa) kummaltakin laululta. Tässä tapauksessa Liisa Merikanto toimi Oskar Merikannon asiamiehenä käyttäen kustantamossa seuraavansisältöistä valtakirjaa: ”*Fullmakt för min fru Liisa Merikanto att hos firman A/B R.E. Westerlund O/Y underteckna kontrakt samt uppbära och kvittera honoraret för följande kompositioner: Sånger Aurinko laski / Mistä – mihin? op. 112 / Släktvisan (högre och lägre tonart) / För piano 4-händer: Genets ‘Herää Suomi!’ / Oitti, Tyynelä, den 3. Januari 1924 / Oskar Merikanto*”. (Fennica Gehrmanin arkisto)

Sopimukseen liittyy Oskar Merikannon kirje 3.1.1924 kustantaja Westerlundin toimitusjohtaja Herman Kochille. Kirjeessä Merikanto ilmoittaa opuksen 113 kahden laulun ja opusnumerottoman *Släktvisanin* yhteiseksi hinnaksi 2000 markkaa (666 euroa).

Kriitikko ”A. W.” kirjoitti opuksen lauluista pitkän esittelyn ja arvion, jota lukiessa on hyvä muistaa, että teksti on kirjoitettu pian säveltäjän kuoleman jälkeen: ”Nämä kaksi laulua, jotka nyt tulevat kuin jäähyväisinä tältä suurelta, kansansa ihailemalta ja rakastamalta laulajalta, joka äskettäin on siirtynyt suureen tuntemattomaan, kuuluvat säveltäjänsä viimeisiin ja ovat hänen viimeiselle sävellystuotannolleen niin tyypilliset, omituisessa hiljentyneessä, mutta syventyneessä sävyssään. Omituisin tuntein tutustuu näihin poismenneen viimeisiin tervehdyksiin. Huolimatta niiden hiljentyneestä säveystä, ei niissä ole mitään sentimentaalisuutta, vaan päinvastoin verhoaa omituinen kirkkaus nämä laulut. Se, että Merikanto oli valinnut nämä kaksi runoa teksteiksi, todistaa, että hän jo ajoissa oli sisimmässään tietoinen verrattain pikaisesta poislähdöstään. – Mistä – mihin? on aivan pieni laulu. (...) Omituiseen sävelasuun on Merikanto pukeutunut tuon pienoisen runon. Laulu vaikuttaa syvästi. Ja kuitenkin on tämä saatu yksinkertaisilla keinoilla. ‘Aurinko laski’ on vielä parempi. (...)

alkaa hienolla, aivan eteerisellä, 6 tahtisella alkusoitolla largo-tempossa, mikä alkusoitto häipyä äärimmäiseen pianissimoon (estinto). Sitten alkaa laulu quasi recitativo aluksi ilman säestystä. (...) Nyt seuraa moderato-tempossa 8 tahtinen välisoitto, joka henkii suurta, käsittämätöntä rauhaa. Siinä on melodia, joka kimmeltää aivan tenhoavalla tavalla harmoonisella pohjalla samoin kuvaamattomassa kauneudessa. Jo yksin tämä välisoitto pusertaa esiin kyneleen sellaisestakin silmästä, mikä on kyneleensä jo kuiviin itkenyt. Tässä ollaan tekemisissä suuren taiteen kanssa. (...) Mitä muisteleekaan tässä säveltäjä? Eräs kohta tuo ilmeisesti mieleen hänen nuoruudessaan veistämänsä 'Itkevän huilun', eräs toinen muistuttaa parilla säveleellä omituisesti laulua 'Laulaja taivaan portilla'. Koko tämä laulu 'Aurinko laski' muodostaa ihmeellisen väriharmonian, joka viimeiseen saakka tenhoaa. Kyllä Merikanto tiesi, mitä on kauneus! Vielä tulee aika, jolloin huomataan, että juuri Merikanto on ollut Suomen Schubert. (...) Hieno on tämän laulun loppukin. Viimeistä ihanaa melodiaa tukee säestys hämyyn verhottuna, eteeristen kvinttoolien ja arpeggiosointujen saattaessa sävellyksen hiljaa sammuvaan harmooniseen loppuun." (Maaseudun Sanomat 3.6.1924)

ALFRED SAUKKONEN (11.9.1887–3.9.1946) oli opettaja ja kirjailija.

Mistä – mihin?, op. 113, nro 2

Mistä vie elon tie, tiedä en – Vadan – varthär? (Vadan är livet här, vet ej jag)

Lauluääni ja piano

Tranquillo

Teksti Pekka Häkli (*Murroskaudelta* 1919), Nino Runeberg (ruotsinno)

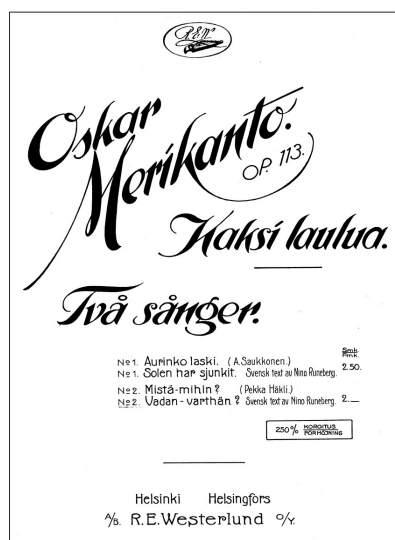
Sävellysaika 1923?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Kaksi laulua – Två sånger*, Op. 113 1924 Westerlund REW1354

Lisäjulkaisut *Mistä – mihin?*, op. 113, nro 2 2016 Edition Tilli ET1942

PEKKA HÄKLI (9.7.1893–9.5.1957) oli kirjailija ja suomentaja, joka käytti nimimerkkejä ”Pietari Erakko” ja ”Usko Toivovainen”.

Opusnumerottomat teokset (OM001-332)

Aa, aa, OM001

Aa, aa, allin lasta, pientä linnun poikaa

Altto ja sekakuoro

Andantino

Teksti Kansanlaulu

Sovitus aika 1893?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sävelistö 4. Vihko* 1898

Tämä sovitus ei sisälly kokoelmaan *Suomalaisia kansanlauluja I-V*, vaan se ilmestyi jo Eemil Forsströmin toimittamassa kokoelmassa *Sävelistö* vuonna 1898. Sovituksessa on sooloääni altolle.

Kansanlaulun sovitus sekakuorolle esitettiin Hämeenlinnassa jo 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina. (Hämäläinen 21.10.1893)

Aamulaulu, OM002

Kaiu, kaiu mun lauluni

Mieskuoro

Moderato

Teksti Eino Leino (*Sata ja yksi laulua* 1898)

Sävellysaika 1902 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus KK Coll. 609.9 (Muntra Musikanter)

Ensijulkaisu [*Sångers för manskör*] 1903

Tämä laulu, joka on eri sävellys kuin opuksen 82 samanniminen Huugo Jalkasen tekstiin sävelletty yksinlaulu, on julkaistu vuonna 1903 Akademiska Sångföreningenin nimettömässä kokoelmapainatessa [*Sångers för manskör*] lauluna nro 23 sivulla 42.

Kun Akademiska Sångföreningen konsertoi 30.4.1903 Yliopiston juhlasalissa, ennakkomainos korosti eräiden ohjelmassa olevien laulujen uutuutta ja omistusta: ”*Nya, för kören enkom komponerade, äro sångerna* 3 [Törnudd: Fridolins dårskap], 4 [Merikanto: Aamulaulu], 5 [Palmgren: Sjöfaren vid milan] och 6 [Merikanto: Skymning].” (Helsingfors-Posten 27.4.1903)

Aamulla varhain, OM003

Arla med solen – Heute beim ersten Morgenschimmer

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko 1906</i>
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I 1954; Suomalaisia kansanlauluja 1979</i> (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto) <i>Urkuharmonikoulu aloitteleville 1910</i>

50 kansanlaulusovitusta julkaistiin muutaman kuukauden sisällä viitenä vihkona. Merikannon vai-
vanpalkkana oli 100 markkaa (443 euroa) vihkolta. Voidaan kohtuudella olettaa, että kyseessä on
ollut kustantajan tilaus, jota Merikanto on kesinä 1906 ja 1907 toteuttanut. Kansalliskirjastossa säi-
lytettävässä Liisa Merikannon nuottikirjassa III onkin näiden ensipainosten kansissa teksti ”Muisto
kesästä 1906 Kantolassa”. Joistakin sävelmistä Merikanto teki useampia sovituksia eri kokoonpa-
noille. Nämä on käsitelty itsenäisinä kirjauksina. Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 126)
on identtinen tämän pianosovituksen kanssa.

Sovitusten käsikirjoitukset ovat kadoksissa. Kirjeessään Liisalle Dresdenistä 19.2.1907 Merikanto
antaa selityksen ainakin vihkojen 4 ja 5 kohtalosta: ”*Joko mainitsin viime kirjeessäni, että luin kor-
rehtuurin kansanlaulujen 4:teen ja 5:teen vihkoon? Ne siis piakkoin valmistuvat. Käsikirjoitukseni
niihin lahjoitin Reinholdille [Lehmann].*” (Merikanto 2015, s. 151)

Aamun tuuli purtta vie, OM004

Aamun tuuli purtta vie meren ulapalle

Lauluääni ja piano

Moderato (con moto)

Teksti	Arvid Lydecken
Sävellysaika	Ei tunneta
Käsikirjoitus	SmP6487
Omistus	Säveltänyt ja pikku Anja Tiitiselle omistanut setä Merikanto
Ensijulkaisu	Suomen Kuvalehti 1940, nro 51–52, s. 1452–1453 (käsikirjoitus näköispainoksena)
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3 2010; Aamun tuuli purtta vie, OM 004 2016 Edition Tilli ET1943</i>

Käsikirjoituksen nimiösivulla on teksti ”Aamun tuuli purtta vie. Lasten laulu Sepittänyt Arvid Ly-
decken. Säveltänyt ja pikku Anja Tiitiselle omistanut setä Merikanto.” Käsikirjoituksessa ei ole
päiväystä. Nuottipaperi on tummaa, pahasti kulunutta paperia (seitsemän sivua on jäänyt tyhjäksi),
jossa on pieni tumma vaakunapainatus (kirjaimet J ja L, joiden välissä on pieni valkea hakaristi

mustassa ympyrässä) ja ”N:o 3”. Käsikirjoitus on ostettu Sibelius-museolle vuonna 1968 rakennusmestari Toivo Piipposelta 30 markalla.

ARVID LYDECKEN (31.5.1884–9.5.1960) oli suomalainen kirjailija, joka käytti myös nimimerkkiä ”Arvily”. Omistuksen kohteen Anja Tiitisen henkilöllisyys ei ole toistaiseksi selvinnyt.

Aate, OM005

On aate mi rinnat innostaa

Lauluääni

Marssiin tahtiin, pontevasti

Teksti	Eemeli Parras
Sävellysaika	1915 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Työväen laulukirja</i> 1915

EEMELI PARRAS (oikea nimi Johan Emil Partainen, myöhemmin Partanen, 18.2.1884–23.1.1939) oli suomalaissyntyinen Yhdysvalloissa ja Neuvostoliitossa asunut toimittaja ja kirjailija.

Ah kuulkaa sielut, OM006

Ah kuulkaa sielut mitä Jeesus sanoo

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Tuntematon
Sävellysaika	1923
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:6 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Ah kuulkaa sielut</i> 1924 Westerlund REW1393 (Westerlundin kuorokokoelma seka-kuorolle, sarja II, nro 3)
Lisäjulkaisu	<i>Koulun koraalikirja</i> 1924
Sovitukset	Lauluääni ja urut <i>Omat koraalit</i> 2013

Merikanto sävelsi viimeisinä elinvuosinaan lähinnä hengellisiä lauluja. Neljä laulua hän kokosi yhteen käsikirjoitukseksi, jonka kannessa on teksti ”Uusia koraalia (korjattu kustantamossa punakynällä muotoon ”koraaleja”). / Säveltänyt / ja / Helsingin Etel. suomal. seurakunnan / kirkkokuorolle / omistanut / Oskar Merikanto. / 1. Kiitos sulle Jumalani / 2. Jeesus, johdata / 3. Ah, kuulkaa sielut / 4. Ei hätää, kun kanssamme Jeesus on vaan”. Kustantamossa (?) on viivattu kansilehden tekstin yli ja kirjoitettu sivuun lyijykynällä ”jeder dieser Koräle wird einzeln gedruckt!”. En ole kyennyt selvittämään, miksi tämä ilmaisu on saksaksi, kun Westerlund kuitenkin julkaisi laulut suomalaisille markkinoille tarkoitettussa Kuoro-ohjelmistossa sekakuorolle (Sarja II, 7.7.1924). Kustannussopimus solmittiin vasta Merikannon kuoleman jälkeen 13.5.1924. Westerlund maksoi Liisa Merikannolle 250 markkaa (83 euroa) laululta.

Ah mikä taitaapi olla mun, 0M007

Ack, finnes väl i denna värld – Mich deutsch, nichts könnte schöner sein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

ELISABETH KURKIALA (os. Rolfs, myös Groundstroem, 3.4.1895–?) oli suomalainen kääntäjä.

Ainoa olen talon tyttö, 0M008

Jag är gårdens enda dotter – Bin ein reiches Bauernmädel – Das Bauermädchen (Bin des Hauses einz'ge Tochter) – The country lass

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Allegretto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos), Friedrich Ege (yksinlauluversion <i>Das Bauermädchen</i> saksannos), Alex Bryan (englanninnos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); <i>54 suomalaista kansanlaulua</i> 1979
Sovitukset	Lauluääni ja piano (Oskar Merikanto) <i>Finland sjunger</i> 1952

Albumblatt, OM009

Piano

Moderato molto

Sävellysaika 1889 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Herrn Reinhold Lehmann gewidmet

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Opiskeluaikojen nuottivihkossa I olevassa käsikirjoituksessa on teksti ”Albumblatt. Herrn Reinhold Lehmann gewidmet” ja lyijykynämerkintä ”ei painettu”. Kyseessä on suunnilleen samasta nimestä huolimatta musiikillisesti aivan eri teos kuin *Albumblad, op. 3*. Omistuksen kohteesta ei ole löytynyt lisätietoja. Merikanto ei ainakaan lehtimainintojen perusteella näytä itse esittäneen tätä sävellystä konserteissaan.

Alku- ja loppusoitot Koulun koraalikirjaan, OM010

Urkuharmonit tai urut

Sävellysaika 1923–1924

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Koulun koraalikirja* 1924

Lisäjulkaisu *Koralbok* 1929 (alkusoitto nro 31, Es-duuri sovitettuna E-duuriin)

Oskar Merikanto lähetti kustantaja Westerlundin toimitusjohtaja Herman Kochille tammikuun 3. päivänä 1924 kirjeen, jossa hän puhuu viimeisistä sävellyksistään ja niiden kustantamisesta seuraavasti: ”*Härmed sänder jag med min fru några nya saker, som jag hoppas Herr Koch tager emot. Min sjukdom blev långvarigare än vad man trodde och det blir dyrt att vistas på sanatorier och sjukhem. Jag hoppas ändå bli så återställd, att jag i rättan tid får Koralbok färdig.*” (Fennica Gehrmanin arkisto) Merikanto sai työn valmiiksi, mutta 13.5.1924 – kolme kuukautta säveltäjän kuoleman jälkeen – päivätyssä kustannussopimuksessa, jolla Liisa Merikanto myi oikeudet *Koulun Koraalikirjaan* 6000 markalla (2000 euroa), ei jostain syystä ole mainittu lainkaan Oskar Merikannon nimeä. Sopimuksessa on harvinainen lisäehto, jolla luvataan maksaa ensipainoksen jälkeisistä painoksista 2 markkaa (0,67 euroa) julkaisulta. Lehdet mainostivat julkaisua vasta loppuvuodesta 1924.

Koulun koraalikirjassa on kaikkiaan 164 numeroitua virttä. Viisi numeroa on jaettu kahdelle eri virrelle ja 20:ssä on käytetty toista virttä, joten todellinen eri sävelmien määrä on 149 kappaletta. Julkaisussa on yhtä monta Merikannon säveltämää alku- ja loppusoittoa. Lähes kaikissa tapauksissa alkusoitto on selvästi pitempi ja kunnianhimoisempi kuin loppusoitto. Toisin kuin sävellajeittain järjestetyssä sadan koraalialkusoiton kokoelmassa vuodelta 1905 (katso op. 59), Merikanto on näissä koulukäyttöön tarkoitamissaan pienissä sävellyksissä pyrkinyt löytämään kuhunkin virteen sopivan, yleensä hyvin yksinkertaisen alun ja lopun, eikä hankalia sävellajeja juuri esiinny.

Merikannon julkaisun lähtökohtana on ollut MATTI PESOSEN ja Alfred Hihlmanin vuonna 1922 julkaisema *Koulun virsikirja* (Valistus), josta myös virsien numerointi on peräisin. Kuten Merikanto esipuheessaan toteaa, ”Sävelmät ovat suurimmaksi osaksi koululaisille tuttuja; ainoastaan muuttamiin virsiin olen laatinut uudet sävelmät. (...) Soinnutus on suurimmaksi osaksi säilytetty entisellään, ainoastaan pienempiä muutoksia on joskus tehty, pääasiassa silmälläpitäen sitä seikkaa, että koraalit ovat **urkuharmoonilla** soitettavat.” On vaikea arvioida ilman perusteellista vertailua, kuinka merkittävästi Merikanto on joitakin virsiä sovittanut, mutta tässä teosluettelossa on lähdetty siitä, etteivät nämä täytä itsenäisen sovituksen ehtoja eikä niitä siksi ole käsitelty itsenäisinä kirjauksina.

Alku- ja loppusoittojen säveltämisajankohdasta ei ole dokumentoitua tietoa, mutta todennäköisesti ne ovat syntyneet koraalikirjan kokoamisen yhteydessä (1923-1924), ellei joukossa sitten ole Merikannon virkatoimien yhteydessä syntynyttä vanhempaa aineistoa. Kaikki tämä jää kuitenkin arvailuksi, sillä vaikka Merikanto on merkinnyt kokoelmassa olevien sävellystensä kohdalle sävellysvuoden, alku- ja loppusoi-toissa vuosilukuja ei ole.

Alkusoitto LOWELL MASONIN (8.1.1792–11.8.1872) säveltämään virteen *Toimi, jo yö on läsnä* (kokoelmassa nro 31) on otettu Suomen ruotsinkielisen evankelisluterilaisen kirkon julkaisemaan kokoelmaan *Koralbok* transponoituna E-duuriin (John Sundberg) numerolla 615 ja otsikolla ”Förs-pel”.

Nimimerkki ”A. W.” eli todennäköisesti Aarne Wegelius esitteli vasta ilmestyneen *Koulun koraalikirjan* erittäin myönteisesti ja myös kustantajaa kehuen. Alku- ja loppusoi-toista hän toteaa yksinkertaisesti ”*Kaikkiin koraaleihin on prof. Merikanto säveltänyt erittäin onnistuneet lyhyet alku- ja loppusoi-tot.*” (Länsi-Uusimaa 28.10.1924)

Kokonaisuudella ei ole autenttista nimeä, vaan ”Alku- ja loppusoi-tot Koulun koraalikirjaan” on luettelon tekijän muotoilema nimi. Kokoelmaan sisältyvät Merikannon virsisävellykset on käsitelty tässä luettelossa itsenäisinä teoksina, mutta kunkin virren sävellajia noudattelevia alku- ja loppusoi-toja ei niiden suppeuden takia ole tässä eritelty eli en ole pitänyt niitä itsenäisinä sävellyksinä.

Andante, OM011

2 viulua, alttoviulu ja sello

Andante

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Andante (Fragment)* 2017 Edition Tilli ET1515

Käsikirjoituksessa on teksti ”Andante / für / Streichquartett”. Päiväystä ei ole, mutta sävellyksen sijainnista nuottikirjassa II voi päätellä, että se on vuodelta 1888.

Arvon mekin ansaitsemme, OM012

Även vi må ha vårt värde – Weshalb nicht auch Finnland preisen – Laulu Suomessa

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Allegretto

Teksti Jaakko Juteini, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko 1906*
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III 1951; Suomalaisia kansanlauluja 1979* (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Teksti on JAAKKO JUTEININ (Jacob Judén, Jaakko Heikinpoika Juutila, 14.7.1781–20.6.1855) kokonaisuudessaan *Suomalainen, elli runo ahkeruudesta Suomessa* (Viipuri 1816) julkaisema runo *Laulu Suomessa*, joka kuitenkin vakiintui laajaan käyttöön alkusanojensa mukaisella nimellä ja monin kohdin alkuperäisestä muutetulla tekstillä. Esimerkiksi säkeitten välissä oleva lallatus on lisätty, jotta runo sopisi siihen perinteiseen valssisävelmään, joka käyttöön vakinaistui.

Juteinin teksti 1816

Arwon mekin ansaitsemme,
Suomen maassa suuressa,
Ehk' ei riennä riemuksemme
Laiho miesten maatessa;
Leipä kasvaa kyntäjälle,
Onni työnsä täyttäjälle.

Suomen poika pellollansa,
Työtä tehdä jaksaapi.
Korvet kylmät voimallansa
Pelloksensa perkaapi;
Rauhass' on hän riemullinen,
Mies sodassa miehuullinen.

Opin teillä oppineita
Suomessa on suuria,
Wäinämöisen kanteleita
Täällä tehdään uusia;
Walistus on wiritetty,
Järki hyvä herätetty.

Suomen tytön poski-päihin
Weri waatii kukkaiset,
Hall' ei pysty harmaa näihin,
Näit' ei pane pakkaiset;
Luonnossa on lempeyttä,
Sydämessä siveyttä.

Vakiintunut tekstimuoto

Arvon mekin ansaitsemme
Suomenmaassa suuressa,
Vaikk' ei riennä riemuksemme
Leipä miesten maatessa.
Laiho kasvaa kyntäjälle,
Arvo työnsä täyttäjälle. (Lal-la-la-la...)

Suomen poika pellollansa,
Työtä tehdä jaksaapi.
Korvet kylmät voimallansa
Perkailee hän pelloksi.
Rauhass' on hän riemullinen,
Mies sodassa miehuullinen. (Lal-la-la-la...)

Opin tiellä oppineita
Suomessa on suuria.
Wäinämöisen kanteleita
Tehdään täällä uusia.
Valistus on viritetty,
Järki hyvä herätetty. (Lal-la-la-la...)

Suomen tytön poskipäihin
Veri vaatii kukkaset,
Hall' ei pysty harmaa näihin,
Näit' ei pane pakkaset.
Luonnossa on lempeyttä,
Sydämessä siveyttä. (Lal-la-la-la...)

August-Polka, OM013

Piano
Polka

Sävellysaika 17.7.1884
Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa (myyty Bukowskin huutokaupassa toukokuussa 2018)
Omistus August Dahlberg
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Bei guter Laune, OM014

Piano
Allegro molto

Sävellysaika 1888 Leipzig?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Adolf Thüm
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Opiskeluaikaisessa nuottivihkossa I sijaitsevassa käsikirjoituksessa on omistus ”Herrn Adolf Thüm gewidmet”, ja lyijykynällä tehty merkintä ”ei painettu”. Omistuksen kohteesta ei ole löytynyt lisätietoja.

Bromsens frieri till flugan, OM015

Och Bromsen han satte sin nattkappa på med förfäran

Lauluääni ja luuttu tai kitara
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Johan Christopher Jolin (*Veteranerna*, 1857)
Sävellysaika 15.11.1898 Laaksola
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu *Bromsens frieri till flugan* 2016 Edition Tilli ET1944

Käsikirjoituksessa on päiväys ”Laaksola 15/11 98”. Säestyssoitinta ei ole täsmennetty, mutta soinnuista päätellen kyseessä voi olla luuttu tai muu näppäilysoitin. Kukin säkeistö on vain 7 tahdin pituinen, mutta säkeistöjä on kaikkiaan 13. Käsikirjoituksen kääntöpuolella on kesken jäänyt aloitus otsikolla ”Brömsens frieri till flugan”. Kaksi riviä pianonuotinnosta, nuotinnoksen välissä sanat (lisäsäkeistöt nuotinnoksen alapuolella). Käsikirjoitus on hankittu ylireviisori E. Tammelaanderilta Josef Binnemannin käsikirjoitusten kanssa 20.3.1953.

JOHAN CHRISTOPHER JOLIN (28.12.1818–13.11.1884) oli ruotsalainen näyttelijä, näytelmäkirjailija, kääntäjä ja runoilija. JOHANN FRANZ JOSEF BINNEMANN (26.4.1865–25.11.1942) oli saksalaissyntyinen musiikkikauppias, musiikinkustantaja, pedagogi ja soitinrakentaja, joka perusti Helsinkiin

Bulervardinkatu 28:aan musiikkikaupan noin vuonna 1900 ja liitti siihen myöhemmin koulun, jossa opetti pianon, viulun, kitaran, mandoliinin ja sitran soittoa. Binnemann julkaisi arvossapidettyjä soitinkouluja ja parisataa nimekettä vaatimattoman näköisiä painatteita, jotka olivat valtaosin Binnemannin omia sovituksia. Hän johti myös vuosina 1905-1914 toiminutta amatööriorkesteria.

Canonische Klavieretude, OM016

Piano

Sävellysaika 1888-1889?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kriitikko Bis tapasi Merikannon keväällä 1889 tämän palattua kotimaahan Saksasta ja kirjoitti pitkän raportin ”urkuri Oskar Merikannon” kuulumisista. Tässä yhteydessä hän mainitsee Merikannon esittäneen loppututkintonsa yhteydessä Leipzigissa viisi osaa 12-osaisesta teoksesta ”Canonische Klavieretude”. (Hufvudstadsbladet 1.5.1889) Mitään dokumentteja tästä teoksesta ei ole löytynyt.

Carinus, OM017

Näytelmämusiikkia lauluäänelle ja kamariorkesterille

1. Sophronian yksinpuhelu *Moderato*
Barcarola – Kesäserenaadi – Sommarserenad – Venhelaulu
2. Palmyran tanssi *Poco Allegretto, quasi Menuetto*
Keinulla – I gungan
3. Orjattarien tanssi *Moderato con moto*
Temppelitanssi – Tempeldans – Tempeltanz
4. Lydian laulu
Ah Callidees, jos mua huokailet
5. Sotamarssi *Tempo di marcia ma con brio*

Teksti	Eino Leino (<i>Carinus</i> 1901)
Sävellysaika	1913?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 2 (pianopartituuri)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu
Sovitukset	Kamariorkesteri (Aarre Merikanto) YLE Ms 2373 (viisiosainen sarja); (Sven Sandberg 1954) YLE5850 (osa nro 1) Lauluääni ja piano (Oskar Merikanto) <i>Lydian laulu</i> 2016 Edition Tilli ET1955 Piano (Oskar Merikanto) <i>Venhelaulu</i> 1923 Suomen Musiikkilehti; <i>Suomalainen pianokoulu</i> 3 1990; <i>Venhelaulu</i> 2012 Sulasol S1725 ISMN 979-0-55010-725-0; (Aarre Merikanto) <i>Kesäserenaadi</i> 1935 Westerlund REW1752 (käsikirjoitus Ms Mus 163:5 (Fazer) (osa nro 1); <i>Keinulla</i> 1935 Westerlund REW1753 (käsikirjoitus Ms Mus 163:5 (Fazer) (osa nro 2); <i>Temppelitanssi</i> 1935 Westerlund REW1754 (käsikirjoitus Ms Mus 163:5 (Fazer) (osa nro 3)

Käsikirjoituksessa on kansilehdellä teksti ”Musiikki / Eino Leinon näytelmään / ‘Carinus.’ / Säveltänyt / Oskar Merikanto”. Tässä käsikirjoituksessa on musiikkia näytöksiin I, III, IV ja V seuraavasti ”I Näytös. Sophronian yksin puhelu” (*Moderato*, a la Barcarola). Oskar Merikannon täsmennys: ”Tämä melodia voidaan esittää myös viululla.” (käsikirjoitus on enimmäkseen pianopartituuri). ”III näytös. Palmyran tanssi.” (*Poco allegretto, quasi Menuetto*) sekä ”Orjattarien tanssi” (*Moderato con moto*). Tässä osassa on lyijykynämerkintöjä orkesteroinnin soitinnuksesta. ”IV Näytös. Lydian laulu” (lyhyt soitinjohto harpulle ja sellolle *Andante molto* sekä varsinainen laulu tempomerkinnällä *Andantino* ja tekstillä ”Ah Callidees, jos mua huokailet”). ”V Näytös. Sotamarssi” (*Tempo di Marcia, ma con brio*). Käsikirjoituksessa ei ole päiväystä, mutta musiikki lienee valmistunut viimeistään vuoden vaihteessa 1912-1913, koska sitä esitettiin kevään 1913 ”Märk – Ilmari – Orjatsalo” -kiertueen näytöksissä – mutta ilmeisesti vain niissä – eri puolilla Suomea, kuten lehtimainoksista ja -uutisista voi todeta.

Leinon ”5-näytöksinen runonäytelmä” valmistui lehtiuutisten mukaan jo vuonna 1901, mutta se julkaistiin kokonaisuudessaan vasta vuonna 1909 (*Naamioita* 4). Ensimmäinen näytös oli julkaistu jo vuonna 1907 Valvoja-lehdessä. Näytelmän käsikirjoitus on säilynyt Teatterimuseon kokoelmissa (TeaMA1535:375). Näytelmän tie näyttämölle oli poikkeuksellisen kivinen syistä, joita ei ole tarkemmin tutkittu, mutta jotka saattoivat liittyä tekstin ongelmien lisäksi myös Leinon omiin toimiin.

Elokuussa 1902 lehdet kertoivat näytelmän sisältyvän Suomalaisen Maaseututeatterin tulevaan ohjelmistoon, mutta suunnitelmat eivät toteutuneet ja nimimerkki ”Ahasverus” eritteli mahdollisia syitä Leinoa moittien artikkelissa ”Se julma Kansallisteatteri” (Suomen Kansa 18.11.1902). Samoin peruuntui luvattu esitys Suomen Näyttämöllä Porissa syksyllä 1903 kuten myös Kansallisteatterissa syksyllä 1906. Vielä vuonna 1909 Tampereen Teatterin uutisoitiin neuvottelevan Leinon kanssa, mutta tästäkään hankkeesta ei tullut mitään. Näyttää siltä, että *Carinus* sai myös näytelmänä ensiesityksensä vuoden 1913 kiertueella Merikannon musiikilla tuettuna.

Fazerin käsikirjoituskokoelmassa (KK Ms Mus 163:5) on ilmeisesti Aarre Merikannon tekemä sovitus otsikolla ”Kolme pianokappaletta / näyttämömusiikista ‘Carinus’ / Oskar Merikanto”. Aarre Merikanto on otsikoinut kappaleet ”Barcarola” [*Sophronian yksinpuhelu*], ”Scherzo” [*Palmyran tanssi?*] ja ”Tempeltanz” [*Orjattarien tanssi*], mutta kustantaja (?) on viivannut nämä nimitykset yli ja varustanut osat nimillä ”Kesäserenaadi – Sommarserenad”, ”Keinulla – I gungan” ja ”Temppelintanssi – Tempeldans”. Westerlund julkaisikin nämä osat otsikolla ”Jälkeenjääneitä käsikirjoituksia”. Aarre Merikannon 18.9.1935 allekirjoittamassa kustannussopimuksessa ovat rinnakkain Aarren ja kustantajan nimet osille.

Carinus-näyttämömusiikkiin kuuluu myös Westerlundin ”Jälkeenjääneissä käsikirjoituksissa” julkaiseva ”Lemmen laulu”, joka on sama kuin *Lydian laulu*. Aarre Merikannon käsialaa olevassa käsikirjoituksessa (KK Ms Mus 163, OM:45) on otsikko ”Lydian laulu / Eino Leino / (*Carinus*-näyttämömusiikista)”, jonka kustantaja on ylivivannut ja korvannut Reino Rannan [= R. R. Ryynänen] tekstillä ”Lemmen laulu”. Tämä sovitus on käsitelty tässä luettelossa uuden tekstin takia itsenäisenä teoksena.

Yleisradion nuotistossa on Aarre Merikannon käsialaa oleva viisiosainen sarja (YLE MS 2373), jossa on nimiösivulla seuraava teksti ”Sarja musiikista Eino Leinon / näytelmään ‘Carinus’ / (Sovittettu H:gin Radioorkesterille) / Oskar Merikanto / I Barcarole [*Sophronian yksin puhelu*]/ II Palmyran tanssi / III Lydian laulu / IV Orjattarten tanssi [*Orjattarien tanssi*]/ V Sotamarssi”.

Leinon näytelmän juoni on peräisin Mór Jókain romaanista *Carinus: historiallinen novelli* (unkarin kielestä käänsi Koloman (J. Päivärinta), Suomalaisen kirjallisuuden seura 1875). MÓRIC JÓKAY DE ÁSVA (tunnetaan myös nimillä Mór Jókai, Maurus Jokái ja Mauri Jókai) (18.2.1825–5.5.1904) oli unkarilainen kirjailija, dramaturgi, toimittaja ja poliittinen aktivisti. SVEN SANDBERG (31.7.1899–1981) oli suomalainen kapellimestari ja sovittaja.

Concert-Walzer, OM018

Piano

Allegro molto

Sävellysaika joulukuu 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Herrn Max Funek gewidmet
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on päiväys ja omistus ”Componirt Weihnachten 1888. / Herrn Max Funek gewidmet”. Omistuksen kohteesta ei ole löytynyt tarkempia tietoja. Sävellyksen ensiesitys oli mahdollisesti Alma ja Elin Fohströmin konsertissa Vapaaehtoisen palokunnan talolla 19.10.1889, missä Oskar Merikanto toimi toisena säestäjänä ja pianosolistina. Sävellys oli ohjelmistossa myös vuonna 1891, jolloin anonyymi kriitikko kehui sitä näin: ”*Hänen omista kappaleistaan mainittakoon vielä korea konserttivalssi, joka kysyi soittajan koko hämmästyttävää tekniikkiä.*” (Aamulehti 22.9.1891) ALMA FOHSTRÖM (myöhemmin Fohström-von Rode, 2.1.1856–20.2.1936) oli suomalainen laulaja. ELIN FOHSTRÖM (myöhemmin Fohström-Tallqvist, 22.9.1868–19.4.1949) oli suomalainen laulaja, joka käytti taiteilijanimeä ”Elina Vandár”.

Der doppelte Contrapunkt, OM019

Urut

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika maaliskuu 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Nuottikirjassa III oleva 32 tahdin pituinen uruille lyijykynällä kirjoitettu sävellys, jonka sävellaji on B-duuri. Sen otsikkona on teksti ”Der doppelte Contrapunkt / 1888 im März Leipzig O.M.”.

Der drei-doppelte Contrapunkt, OM020

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika huhtikuu 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu *Die drei-doppelte Contrapunkt* 2017 Edition Tilli ET1746, ISMN 979-0-55014-134-6

Opiskeluaikaisessa nuottikirjassa III oleva, useissa eri sävellajeissa olevista osista koostuva kokonaisuus, jonka tulkitseminen sävellykseksi ei ole kiistatonta. Ryhmän otsikkona on teksti ”Der drei-doppelte Contrapunkt / 1888 im April Leipzig O.M.”.

Du lämnar ej mina tankar, OM021

Lauluääni ja piano
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Hjalmar Söderberg
Sävellysaika 10.5.1892 Tapiola, Käkisalmi
Käsikirjoitus KK Ms Mus 168:8 (Fazer, Erkki Melartin)
Ensijulkaisu *Du lämnar ej mina tankar* 2018 Edition Tilli
Lisäjulkaisu *Du lämnar ej mina tankar* 2019 Bells

Käsikirjoituksessa on päiväys ja signeeraus ”Tapiola 10/5 92 / O. M.” Toisen sivun lopussa on lyijykynällä tehty aloitus ”Ur unga tankar”. Samalla käsikirjoitusarkilla on kaksi Oskar Merikannon omakätistä käsikirjoitusta. Ei tiedetä, miten tämä ilmeisesti vuonna 1892 valmistunut käsikirjoitus on joutunut Melartinin haltuun. Merikannon ja Melartinin yhteyksistä ei muutenkaan ole paljon tietoa, heitä erotti ainakin 7 vuoden ikäero. Melartinin muutamit säilyneet joulukirjeet Merikannoille kertovat kuitenkin varsin lämpimistä väleistä, vaikka myös Melartin sortuu kirjoittamaan Oskarparan etunimen väärin: ”*Rakkaat ystäväni Liisa ja Oskari! Sisareni laittaa joulukuusta ja lähetti minut huoneeseeni kiltisti odottamaan. Sopiva tilaisuus vihdoinkin kirjoittaa Teille pari riviä ja kiittää Teitä, rakkaat ystäväni, kauneista kukistanne ‘Aino-iltana’ ja kaikesta ystävällisyydestänne kaikkina aikoina.*” (Hammaslahti 24.12.1909, KK Coll. 148)

HJALMAR SÖDERBERG (2.7.1869–14.10.1941) oli ruotsalainen kirjailija ja kääntäjä.

Du är så vacker för mina ögon, OM022

Harmoni
Moderato

Sovitusaika 1915–1916?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Urkuharmonialbumi II* 1924

Merikanto solmi kustannussopimuksen *Urkuharmonialbumista I* syyskuun 10. päivänä 1915 ja albumista II kesäkuun 2. päivänä 1916, saaden yhteensä 250 markan (620 euron) palkkion. Pitkä väli kustannussopimusten ja julkaisemisen välillä selittyy maailmansodalla. Monissa kokoelmien sovituksissa ei ole mitään mainintaa sovittajasta. Koska Merikannon kansanlaulusovituksiin hänet on merkitty sovittajaksi, on tässä lähdetty oletuksesta, että hän ei ole sovittanut kaikkia anonyymejä sävelmiä. Julkaisussa ei kansansävelmän nimeä ole mainittu, otsikkona on vain ”Kansanlaulu – Folksång”.

Ei hätää, kun kanssamme Jeesus on vaan!, OM023

Sekakuoro

Poco Allegretto

Teksti	Siionin virret
Sävellysaika	1924
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer); KK Ms Mus 163:6 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Ei hätää, kun kanssamme Jeesus on vaan!</i> 7.7.1924 Westerlund REW1394 (Westerlundin kuorokokoelma sekakuorolle, sarja II, nro 4)
Lisäjulkaisu	<i>Koulun koraalikirja</i> 1924
Sovitukset	Lauluääni ja urut <i>Omat koraalit</i> 2013

Kahdesta käsikirjoituksesta varhaisempi on tarkoitettu *Koulun koraalikirjaan*, jälkimmäinen on osa Merikannon kaavailemaa kokonaisuutta *Uusia koraaleja*, jonka kustantaja Westerlund kuitenkin julkaisi erillisinä sekakuoronuotteina.

Teksti näyttäisi olevan muunnelma Siionin virren nro 129 tekstistä ”Herra Jeesus kun täällä vain kanssamme on”, jonka sävelmä on peräisin CLAUDIN DE SERMISYLTÄ (1490–13.10.1562). Suomenkielisen tekstin vanhin versio on vuodelta 1790 (*Halullisten sieluin hengelliset laulut*), mutta sitä on uudistettu ainakin 1893, 1938 ja 2013. Oheinen vertailu nykytekstin, joka on nykyisessä virsikirjassa numerolla 310 (vuoden 1938 versiossa numerolla 171) ja Merikannon käyttämän tekstin välillä näyttää useita eroja, mutta pohjateksti on selkeästi yhteinen. Merikannon koraalien tekstien muokkaajasta ei ole löytynyt mitään tietoa. Ne saattavat olla myös säveltäjän itsensä muotoilemia.

Virsi 310 (säkeistöt 1 ja 2)

Herra Jeesus kun täällä vain kanssamme on,
emme kauhistu vastustajaamme.
Viha vaikka on vastaamme sammumaton,
niin me turvaamme puolustajaamme.
Vaikka kaita on tie, ja se taisteluun vie,
meille Jeesus on turva ja kilpi.
Siis me uskossa vaan käymme taistelemaan
Pyhä on tämä tie, pois jo vilppi.

Vihamies kuka voittaisi sankarin sen,
kuka voittaisi Golgatan Herran?
Taisteluissa hän linna on turvallinen,
hän on voittanut saatanan kerran.
Jos me joudummekin syvihän vesihin
ratki keskelle kuoleman kauhun,
emme nääntyä voi, hänen äänensä soi,
läpi myrskyn ja helvetin pauhun.

Oskar Merikannon versio

Ei hätää, kun kanssamme Jeesus on vaan
Emme tarvitse peljätä ketään
Ei julminkaan vihamies voimallaan
Voi langettaa mihinkään hätään.
Vaikka kaita on tie ja taisteluun vie
On Jeesus turva ja kilpi
Siis uskossa me nyt käykäämme pyhää tietä
Ja pois kaikki vilppi!

Ken on vihamies niin voimallinen
Että voittaa voisi sen Herran
Kuin on meidän linnamme armollinen
Ja maahan löi saatanan kerran.
Ei vaikka me vaeltaisimme
Syvässä pohjassa pimeän laakson,
Emme nääntymään jäisi sinnekään
Kun turvana sielläkin hän on.

Ei taivahan alla, OM024

Ej under himlen den vida och hög – Sonst nirgends auf weiter Gotteserde

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Vilkaasti

Teksti Kansanlaulu, Joel Rundt (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitusaika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Eikä ne pienet linjaalirattaat, OM025

Den skrangliga kärran – Rattert der kleine Federwagen

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Allegretto

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitusaika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Elinan surma, OM026

Viisinäytöksinen ooppera

[Oopperan lauluosia, mukana sekä julkaistut että julkaisemattomat]

I näytös: On sielussani suuri sunnuntai (Uolevi) – Se yhdessä yössä on tullu (Uolevi) – Yksin tietä kuljin (Elina) – Ma tiedän, onni kulkee ohitseni (*Moderato*) REW3 (Klaus) – Sa pyhä rakkaus! (Sa huumaus pyhin virittäin nautinnon jouset) (*Moderato*) REW5 (Kirsti)

II näytös: Aatos heijaa sydäntä (*Andantino – Andante*) REW4 (Klaus) – Oi, elon synkän synkkää yötä (*Moderato – Andantino*) REW6 (Kirsti)

III näytös: Tanssilaulu (Minä kuljen ja etsin ystävää) (*Allegro moderato*) (Kuoro) – Kuules neiti, kun sanelen (Kuoro) – Oi odotusta sairaan sydämen (*Moderato – Andantino*) REW8 (Uolevi)

IV näytös: Yksi ainut hetki luoda (*Moderato con passione*) REW7 (Kirsti) – Minä laulan lauluistani (*Moderato – Andante*) REW9 (Uolevi) – Oi Elinainen ihana (*Con moto – Moderato*) REW9 (Uolevi) – Sun täytyy, kaunis Elina – Mi kirkkaus, mi rikkaus (Kirsti)

V näytös: Oi pyhä sade kyynelten (Klaus)

Teksti	Jalmari Finne Gustaf von Numersin näytelmän pohjalta
Sävellysaika	1909-1910 (valmis 21.8.1910), uudistettu versio 1913
Käsikirjoitus	SKO Ms Mus 1937 (partituuri ja äänilehdet, 2 pianopartituuria)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu
Sovitukset	Lauluääni ja piano <i>Palasia oopperasta 'Elinan surma'</i> 1912 Westerlund REW3-10 (kahdeksan laulua, katso oopperan lauluosien luettelosta tarkemmin) Piano (Oskar Merikanto) <i>Säveleitä I</i> 1912 Westerlund REW1; <i>Säveleitä II</i> 1912 Westerlund REW2 Sekakuoro (Oskar Merikanto) <i>Tanssilaulu</i> 1917 Helsingin Kansallismielisen Nuorison Sekakuoron Ohjelmistoa N:o 7; <i>Sekäänisiä lauluja. 67 vihko</i> 1921

A. Apostolin nuottipaperille tehty, nahkaselkään sidottu, käsikirjoituspartituuri sisältää 580 sivua, joista viimeisellä on Merikannon päiväys ”Kantolassa, Elokuun 21 päivänä 1910”. Nimiösivulla on teksti ”Elinan surma / 5-näytöksinen ooppera. / Kirjoittanut Jalmari Finne / Säveltänyt / Oskar Merikanto”.

Merikanto ryhtyi säveltämään toista oopperaansa pian sen jälkeen, kun ensimmäinen eli *Pohjan neiti* oli lopultakin vuonna 1908 saanut ensi-iltansa. Säveltäjä oli nyt kypsynyt huomattavasti draumaattisempaan työhön (*Pohjan neiti* on pikemminkin laulunäytelmä kuin ooppera). Näin hän kuvasi itse tunnelmiaan kirjeessä Hongistosta 5. tammikuuta 1910: ”(...) Ensi aikoina tein ehkä vähän liiaksi työtä, koska silloin tällöin tuntui päätä vähän huimaavan. Mutta olin kovin innostunut neljännen näytöksen tunteelliseen sisältöön ja monet tunteelliset kohtaukset syntyivät aivan vedet silmissä. (...) Enempi kuin puolet viimeisestä näytöksestä on jo paperilla, mutta se ei synny yhtä helposti kuin neljäs. Se onkin tavallaan vaikeampi. Sanoin juuri Hjalmarillekin, että minun pitäisi olla paljon äkäisempi luonteeltani saadakseni nuo riitaiset kohdat oikein pureviksi. Orkestreerauksesta se riippuu. Siitä tulee vasta kamala työ eteen. Tässä oopperassa on niin paljon voimakkaita tunnepurkauksia, joissa täyden orkesterin voima tulee kysymykseen. Tämän onkin kerrassaan dramaattinen teos, kun '*Pohjan neiti*' oli lyyrillinen. Muutenkin tämä on ääretön askel eteenpäin '*Pohjan neidis-tä*', tuskin luulisi saman miehen tekemäksi.” (Suomalainen 1949, s. 112-113)

Jalmari Finne on muistelmissaan ottanut kunnian oopperahankkeen käynnistämisestä: ”*Kun kerran oopperakärpänen oli minua purrut ja koska uskoin, että suomalaista oopperaa ei voi olla ilman kotimaista ohjelmaa, niin valitsin Merikannon seuraavaksi uhrikseni. Tapasin hänet kerran Kansallisteatterin ensi-illassa, kun hän kellon soitua kiiruhti katsomoon. Pysäytin hänet ja sanoin: ‘Elinan surmasta tulisi hyvä ooppera.’ Hän vastasi: ‘Kirjoita teksti, niin minä sävellän sen kesällä ja sitten syksyllä orkestreeraan.’ Ja sitten hän kiirehti eteenpäin. Näin sattuman kaupalla syntyi tämäkin ajatus.*” (Finne 1939, s. 243)

Väinö Sola on kertonut oopperan ensiesityksestä 17.11.1910 seuraavasti: ”*Merikanto itse tietysti johti esityksen. Elinana oli Sylvi Veikkola, Kirstinä Irva Tervani (myöhemmin Agnes Poschner), Klauna Eino Rautavaara, Uolevina minä, Isäntänä K. Soinio, Emäntänä Zenaida Troupp, Rouva Kirveenä Kirsti Suonio ja Rouva Linnunpäänä Olga Salo (myöhemmin Elli Sola). Opera esitettiin kaikkiaan viisi kertaa. – Arvostelu suhtautui musiikkiin suopeasti, mutta librettoa moitittiin yleisesti. Niinpä Klaus Kurjen osa oli paikoitellen liian mieto ja haaveileva. (...) Merikanto on eksynyt samaan tunteiluun kuin Finne ja heikentänyt Kurjen liian hempeileväksi. (...) Elinan Surma on kauuniin ja vuolaan musiikkinsa ansiosta parhaita oopperoitamme, ja sen pitäminen ohjelmistossa on operallemme kunnia-asia. (...) Vaikka yleisömenestys oli melko hyvä, ei Elinan surma tuottanut tekijöilleen mahapalkkaakaan. (...) Tämä opera esitettiin myös kerran Tampereella, kaksi kertaa Viipurissa ja kerran Turussa tammikuussa 1911.*” (Sola 1951, s. 152-153).

Oopperan libreton julkaisi kustannusyhtiö Lilius & Hertzberg Helsingissä vuonna 1910. Ooppera esitettiin tuoreeltaan myös Tampereella joulukuussa 1910. Esityksessä olivat mukana pääosin samat laulajat kuin Helsingissäkin, Kirstin osassa kuitenkin Irma Tervanin sijasta Agnes Poschner. Orkesterin palkkaamiseen ei ollut rahaa, joten säestyksen hoiti flyygelillä Oskar Merikanto itse. Kuoroa johti ERNST LINKO (vuoteen 1906 Lindroth, 14.7.1889–28.1.1960), jonka harjoituksissa avustaneelle Erkki-pojalle (tulevalle kapellimestarille) Merikanto ja Jalmari Finne antoivat muistoksi libreton. (Aamulehti 18.11.1975) Ooppera esitettiin vuonna 1927 Tallinnassa vironkielisenä versiona. Tämän esityksen libretto ja ohjelmavihkonen löytyvät mm. Kansallisoopperan nuotistosta. Pääsolistina Estonia-teatterin esityksessä toimi Väinö Sola.

Kustantaja Westerlund ei ymmärrettävästi julkaissut koko oopperaa, mutta kuitenkin kahdeksan laulua pianon säestyksellä ja kaksi pianosikermää nimellä ”Säveleitä”. Joulukuussa 1912 ilmestyneet uutuuudet saivat kriitikko Leo Funtekilta sekä kiitosta että kovaa kritiikkiä: ”*Början till denna glädjande period i Merikantos skapande, operan Elinan surma är representerad genom två potpourrier – för att använda det fula ordet – och några sångnummer. (...) ‘Potpourri är alltid att fatalt ting, det må vara gjord af komponisten själf eller någon annan. Också dessa två samlingar äro njutbara endast för den som icke har högre anspråk eller för den, som vill upplifva intrycket från operans uppförande. Men låt någon lära känna verket från dessa potpourrier och jag fruktar, han får en skef uppfattning af denna inspirerade och konstnärligt allvarliga skapelse. För resten är detta endast en komplimang för komponisten: ju mera musiken till en opera är dramatiskt genomarbetad, desto mindre lämpar den sig för dylika rent musikaliska sammanfattningar. – Verklig njutning bereda däremot sångnumrorna.*” (”L. F.” Dagens Tidning 10.12.1912)

GUSTAF ADOLF VON NUMERS (21.3.1848–5.2.1913) oli suomenruotsalainen näytelmäkirjailija. Näytelmä *Klas Kurck och liten Elin* valmistui vuonna 1891 ja julkaistiin suomenkielisessä muodossa *Elinan surma* vuonna 1908.

Elokuun ilta, OM027

Augusti afton

Piano

Sävellysaika 1886?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Mahdollisesti varhaisin tämän teoksen esitys on ollut konsertissa 27.4.1886 Tampereen seurahuoneella. Samassa konsertissa Merikanto esitti Aamulehdessä olleen ilmoituksen mukaan myös teokset *Teema ja 10 muunnelmää* ja *Valse brillante*. Sävellyksestä ei ole löytynyt dokumentteja.

Elon tiellä, OM028

Kun kyyneleesi kirkkahat, mun armahani vuotavat

Tenori tai sopraano ja piano

Moderato

Teksti Jooseppi Mustakallio (*Pulmusparvi* 1886)

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Ms Mus 163:4 (Fazer) (kopistin tekemä käsikirjoitus); KK Ms Mus 174 (ei luultavasti Oskar Merikannon tekemä)

Ensijulkaisu *Neljä jällelle jäänyttä laulua No 2 Elon tiellä* 1925

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Elon tiellä* 2015 Edition Tilli ET1946

Noin vuodelta 1888 peräisin olevassa käsikirjoituksessa on esityskokoonpanoksi merkitty tenori tai sopraano ja piano. Toisessa samanikäisessä käsikirjoituksessa on otsikko ”Elon tiellä / (Mustakallio)”, tyhjät nuottiviivastot (As-duuri) ja merkintä ”Tenori tai sopraani”.

Laulu julkaistiin Westerlundin kokoamassa julkaisussa *Neljä jällelle jäänyttä laulua* pian Merikannon kuoltua. Palkkio oli 1000 markkaa (333 euroa) laululta, tässä tapauksessa Liisa Merikannolle, joka oli allekirjoittanut kustannussopimuksen jo 8.5.1924 eli kolmisen kuukautta säveltäjän kuoleman jälkeen.

Anna Länkelä lauloi laulun käsikirjoituksesta 27.9.1891 Palokunnantalolla Merikannon säestämänä. Aitoudeltaan epävarma käsikirjoitus KK Ms Mus 174 on peräisin Anna Länkelän nuottivihkosta ja saattaa olla juuri tätä esitystä varten tehty.

Elämän laulu, OM029

Lauloi äiti ensin kätkeyllä (A) – Maammopa valvoi marjuttansa (S) – Lapsen ai’at armahaiset (B) – Ilmestyipä suvi-illan suussa (T) – Kantaatti

Sopraano, altto, baritoni, basso, sekakuoro ja piano

Teksti Kasimir Leino (*Väljemmillä vesillä* 1893)
Sävellysaika 1898?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kantaattiin on otettu kuusiosaisen runoelman *Elämän laulu* kolmannen osan teksti lukuun ottamatta kahta ensimmäistä säettä (”Niin, luonnon laulun sävelvuo”), joista tunnetaan Merikannon erillinen sävellys. Kantaattiin sisältyvän sopraanosoolon (”Maammopa valvoi marjuttansa”) Merikanto sovit- ti myös yksinlauluksi. Koska kantaatin käsikirjoitusaineistoa ei tunneta, ei kuitenkaan voida olla varmoja siitä, onko yksinlauluversion musiikki sama kuin kantaatissa.

Kantaatin ensimmäinen esitys oli Kaunokirjailijaliiton juhlailltamissa 5.11.1898 Helsingin Seura- huoneella. Esiintyneen kuoron nimeä ei ole missään mainittu, mutta soololaulajina toimivat Lilli Kajanus, Anna Sarlin, Abraham Ojanperä ja Eino Rautavaara. Kotkan Sanomissa julkaistiin nimi- merkki ”Jallun” perusteellinen kuvaus esityksestä: ”*Hienoin numero ohjelmassa oli kumminkin ‘Elämän laulu’, johon Kasimir Leino oli sanat kirjoittanut ja Oskari Merikanto köörille ja soololle säveltänyt. Niin viehättävät ja sattuvat ovat sanat, etten malta olla niitä tähän liittämättä. (...) Näi- hin sydänjuuria koskettaviin sanoihin oli säveltäjä saanut yhtä sattuvat säveleet. Entä sitten sävele- leen esittäminen! Niin sitä tunnelmaa, minkä se minuun sai, en teille kykene kuvaamaan. Vaan olipa solisteinakin henkilöt, joiden nimet laulajina ovat tunnetut: Rva L. Kajanus, nti A. Sarlin, hrat A. Ojanperä ja E. Rautavaara. Johtajana ja säestäjänä oli Merikanto itse.*” (Kotkan Sanomat, 15.11.1898) Samaisen toimittajan mukaan osa juhlan ohjelmasta, myös tämä kantaatti, esitettiin seuraavana päivänä eli 6.11.1898 uusintana niille, jotka eivät itse juhlaan olleet päässeet.

Mahdollisesti muisto tästä ensiesityksestä oli kaksi vuosikymmentä myöhemmin jo unohtunut, sillä Otto Kotilainen kirjoitti artikkelissaan ”Piirteitä Oskar Merikannon elämästä ja tuotannosta” näin: ”*Muista laajemmista sävelteoksista mainittakoon vielä ‘Snellman-kantaatti’ kuorolle, lausunnolle ja orkesterille, sekä kantaatit ‘Kuoleman kunniaksi’ ja ‘Elämän laulu’, jota viimeksi mainittua ei ole vielä esitetty.*” (Säveletär, nro 6, 1918, ss. 66-68)

Salme Setälä on puolestaan kuvaillut ohjelmasuunnittelua artikkelissaan ”Kaunokirjailijaliiton en- simmäinen iltama”. Hän lainaa elokuussa 1898 pidetyn Kaunokirjailijaliiton huvitoimikunnan pöy- täkirjaa, jossa luetellaan tulevien juhlien ohjelmaa: ”(...) 4. *Uusi suurempi sävellys taikka III:s osa Merikannon säveltämästä ‘Elämänlaulusta’ (K. Leinon sanat), jonka suorittaisi valikoitu suuri se- kakööri.*” (Uusi Suomi 30.11.1966)

KASIMIR LEINO (oikea nimi Kasimir Agathon Lönnbohm, 17.11.1866–8.3.1919) oli kirjailija, sa- nomalehtimies ja teatterimies. SALME SETÄLÄ (1919-1930 Cornér, 18.1.1894–6.10.1980) oli kirjai- lija, suomentaja ja arkkitehti.

Elämän laulu, OM030

Niin, luonnon laulun sävelvuo

Sekakuoro

Moderato molto

Teksti Kasimir Leino (*Väljemmillä vesillä* 1893)

Sävellysaika 1898?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Elämän laulu* 2014 Edition Tilli ET893

Käsikirjoitus on huonokuntoinen ja näyttää vanhalta. Lyijykynällä on lisätty kustantajan merkintä ”Liian monimutkainen... sekak. ej tryckt”. Merikanto on säveltänyt moniosaisen runon *Elämän laulu* osasta III, joka alkaa sanoilla ”Niin, luonnon laulun sävelvuo” kaksi ensimmäistä säettä. Merikanto sävelsi saman osan muut säkeistöt kantaattiin *Elämän laulu*, mutta ilmeisesti nämä alkusäkeet eivät tuohon kantaattiin sisältyneet.

En voi sua unhottaa poijes, OM031

Jag kan icke glömma dig, kära – Vergessen kann ich deiner nimmer

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I* 1954; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Enkä minä ryyppää paloviinaa, OM032

Enkä minä ryyppää paloviinaa, se on niin väkevätä

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Kansanlaulu
Sovitus aika	1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisu	<i>Enkä minä ryyppää paloviinaa</i> 2006 Edition Tilli ET903

Sovitus julkaistiin ensimmäisen kerran otsikolla ”Suomalainen kansanlaulu”, mutta tässä luettelossa siitä on käytetty alkusanojen mukaista nimeä. Ensimmäisen painoksen suuruus oli 300 kappaletta. 5.12.1919 otettiin kokoelmasta vielä toinen 300 kpl painos.

Enkö minäki toivoisi, OM033

Lintu lauleli lehossa, pieni lintu pensahassa – Tule tänne pieni lintu

Baritoni ja mieskuoro

Moderato con moto

Teksti	Kanteletar
Sävellysaika	1901?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer); Yksityisomistuksessa
Ensijulkaisu	<i>Laulu-Miesten lauluja II</i> 1935
Lisäjulkaisu	<i>Enkö minäki toivoisi</i> 2016 Edition Tilli

Kustantaja on kommentoinut käsikirjoitusta lyijykynällä tehdyllä merkinnällä ”Sievä soolo. Vaikeahko / Soolo pois, liian korkea”. Käsikirjoituksissa tai julkaisussa ei ole mitään tietoa sävellyksajasta, mutta teos esitettiin Merikannon johtamassa Helsingin lukkar- ja urkurikoulun mieskuoron konsertissa 24.2.1901. Nimimerkki ”Y” arvioi teoksen myönteisesti: ”*Merikannon pikku sävellyks ‘Enkö minäkin toivoisi’ oli herttanen laulu, surullinen ja liikuttava. Se esitettiin hyvin sattuvasti ja hienosti.*” (Päivälehti 26.2.1901)

Ensimmäisessä käsikirjoituksessa ei ole tarkempaa merkintää esityskokoonpanosta. Yksityisomistuksessa olevassa käsikirjoituksessa on kohta ”Tule tänne pieni lintu” merkitty baritonisooloksi, kuten painetussakin versiossa. Kohta ”Haasta kaikki kaihos mulle” on tässä käsikirjoituksessa ollut Kantelettaren alkuperäisessä muodossa ”Haastele halusi mulle”. Painettu versio on yhdenmukainen tämän toisen, Heikki Klemetin jäämistöstä peräisin olevan käsikirjoituksen mukainen.

Teksti on Kantelettaren osasta *Paimenlauluja*, runo nro 4.

Ennen – nyt, OM034

Minne on rinnastani rientänyt rauha

Tenori ja mieskuoro
[Ilman tempomerkinää]

Teksti	Kansanlaulu
Sovitus aika	1890-luku?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Omistus	Ylioppilaskunnan Laulajat
Ensijulkaisu	<i>Ennen – nyt</i> 19–? Ylioppilaskunnan Laulajat (erillispainate käsikirjoituksen näköispainoksena)

Lyijykynällä mieskuorolle tehdyssä käsikirjoituksessa on otsikko ”Suomal. kansanl. sovitti O. Merikanto”. Kustantaja on tehnyt lyijykynällä merkinnän ”Tavall.” sekä tulkinnut teoksen tenorisoololle ja mieskuorolle tehdyksi. Käsikirjoituksen ulkonäöstä päätellen se voisi olla peräisin 1890-luvun lopulta, jolloin YL esitti muitakin Merikannon lauluja. Toinen sovitus, *Merellä olen minä syntynyt*, jonka YL julkaisi yhdessä tämän kanssa erillispainatteena, julkaistiin vuonna 1915 kokoelmassa *Uusia kotimaisia lauluja ja sovituksia*. Molempien laulujen käsikirjoitukset näyttävät samaan aikaan tehdyiltä.

Erillinen näköispainate laulun toisesta käsikirjoituksesta, joka voi olla Merikannon omakätinen, on ehkä myöhäisempi, koska siinä on jo erisniminen otsikko ja omistus ”Ennen – nyt. / Suomalainen kansanlaulu sovittanut / Oskar Merikanto / Y.L.:lle omistettu”. Samassa painatteessa on myös YL:lle omistettu versio laulusta *Merellä olen minä syntynyt* otsikolla ”Merellä syntynyt”. Jos sovitukset on tehty 1890-luvun lopulla, tämä painate saattaa olla 1900-luvun alusta.

Epilogi, OM035

Katso, sun rintasi rauhassa mennehet kevähät nukkuu – Sankarien muistolle – Lapuan tappelun 100-vuotisjuhlaan

Sekakuoro

Teksti	V. A. Koskenniemi (<i>Runoja</i> 1906)
Sävellysaika	1907–1908
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Lapualla järjestettiin 13.–15.7.1908 ”Lapuan päivä”, jonka ohjelmassa oli myös Merikannon Koskenniemen tekstiin tekemä sekakuorolaulu *Epilogi*. Merikanto oli paikalla johtamassa oman teoksensa esitystä, joka yleisön vaatimuksesta oli toistettava: ”Vaikkakaan kuoro ei tehtävästään kunniaa niittänyt, osoitti yleisö kumminkin niin innokkaasti mieltymystään, joka tietysti kohdistui yksinomaan säveltäjään, että ‘Epilogi’ oli toistettava.” (Nimimerkki ”K.”, *Säveletär* 15–16/1908, s. 162) Laulu on ollut valmiina jo alkuvuodesta 1908, jolloin juhlan ohjelmatiedot julkaistiin. Mitään käsikirjoitusaineistoa tai painettua julkaisua tästä laulusta ei ole toistaiseksi Lapualla ulottuneista etsin-

nöistä huolimatta löytynyt, vaikka se on täytynyt esitystä varten kuorolaisille monistaa. Merikannon laulun vaipumista saman tien unohtuksiin saattoi edistää se, että Toivo Kuula oli jo aikaisemmin säveltänyt samaan tekstiin yksinlaulun (op. 6, nro 2), josta tuli varsin suosittu.

Erinnerung, OM036

Piano

Andante con espressivo

Sävellysaika 13.3.1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Seinem Freunde Reinhold Lehmann

Ensijulkaisu *Erinnerung* 2017 Edition Tilli ET1488

Käsikirjoituksessa on lyijykynällä tehty teksti "(Erinnerung) / Seinem Freunde Reinhold Lehmann / 13 III 88" ja lyijykynällä lisätty merkintä "ei painettu". Kyseessä on sävellysharjoitus nro "IX".

Fantasia ('Tuoll' on mun kultani), OM037

Piano nelikätisesti

Andante (quasi Moderato)

Sävellysaika marras-joulukuu 1885 Helsinki

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Fantasia Tuoll' on mun kultani* 2017 Edition Tilli ET1527

Käsikirjoituksen kannessa on koristeellisesti ruskealla tussilla tehty teksti "Fantasia / suomalaiselle kansanlaululle / 'Tuoll' on mun kultani j.n.e. / Nelikätisesti pianolla soitettavaksi / säveltänyt Oskar Merikanto / Helsingissä, Marras- ja Joulukuussa 1885". Teos on vanhimpia tunnettuja Merikannon sävellyksiä, jolla kuitenkin ei ole Merikannon itsensä antamaa opusnumeroa, kuten muilla tunnetuilla varhais sävellyksillä. Merikanto soitti fantasiansa – ilmeisesti yksinään – konsertissaan Mikkelin seurahuoneella 18.8.1887 kerätessään matkarahoja.

Fantasia chromatica, OM038

Urut

Tempo rubato e con moto

Sävellysaika 1910-luku?

Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol)

Ensijulkaisu *Fantasia chromatica* 2019 Sulasol S2544 ISMN 979-55013-544-4

Lisäjulkaisu *Fantasia cromatica OM 038* 2019 Edition Tilli

Kolmisivuinen käsikirjoitus on päiväämätön, mutta sen neljännellä sivulla on sävellyksen *Rukous* varhaisversio, millä perusteella teos voisi olla vuoden 1917 tienoilta. Käsikirjoitus on löytynyt Oskar Merikannon oppilaana olleen riihimäkeläisen kanttori SIMO TUOMEN (12.2.1888–30.12.1951) jäämistöstä. *Fantasia chromatica*n ensimmäinen julkinen esitys oli Jan Lehtolan järjestämässä ”Merikannon pääsiäiskonsertissa” Johanneksen kirkossa 7.4.2019.

Jan Lehtola on kirjoittanut sävellyksestä perusteellisen analyysin, jossa hän mm. arvelee sävellyksen olevan opuksen 59 koraalialkusoittojen jälkeiseltä ajalta. Lehtola on löytänyt teoksesta myös erikoisempia piirteitä: ”Teoksen erikoisin sävellysidea liittyy aivan sävellyksen loppuun. Siellä viiden tahdin mittaisessa jaksossa aivan juuri ennen loppuakordeja esiintyy mielenkiintoinen sointukulku ylöspäisessä liikkeessä: b-molli, As-duuri, Ges-duuri, E-duuri, D-juuri ja lopuksi C-duuri. Basso etenee vastaliikkeessä sointujen alla kokosävelin b–as–ges–e–d–c. Vertailukohtana on mielenkiintoista ottaa tähän Jean Sibeliuksen urkuteoksen *Intrada opus 111a* (1925) loppusoinnut, jotka etenevät basson e–d–c–h–e yllä soinnuin E-duuri, D-duuri, C-duuri, H-duuri ja E-duuri niin ikään vastaliikkeessä ylöspäisessä linjassa. Idea kahden sävellyksen välillä on sama eli laskevan asteittaisen basson yllä edetään sekuntisuhteisessa vastaliikkeessä.” (Lehtola 2019).

Fantasia ja koraali, OM039

Oi Herra siunaa Suomen kansaa! – Phantasie und Choral – Suomi surussa

Urut

Grave – Allegro molto – Moderato – Allegro moderato

Sävellysaika 1898-1899

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Fantasia ja koraali* 2009 Edition Tilli ET009, 979-0-803352-02-4

Lisäjulkaisu *Kootut urkuteokset* 2018

Ainoassa tunnetussa käsikirjoituksessa, joka lienee suhteellisen myöhäinen puhtaaksikirjoitettu versio, on otsikko ”Fantasia ja koraali. / Uruille säveltänyt / Oskar Merikanto. / Phantasie und Choral / Für Orgel komponiert von / O.” Sinisellä musteella tehdyssä käsikirjoituksessa on runsaasti Merikannon lyijykynällä tekemiä rekisteröintimerkintöjä. Teos on neliosainen: Grave (56 tahtia), Allegro molto (57 tahtia), Moderato (12 tahtia), Allegro moderato (52 tahtia). Viimeisen osan 20. tahdin kohdalle on kirjoitettu lyijykynällä ”Oi Herra siunaa” ja tahdin alkuun ”lisää trump.”

Teoksen tarkkaa syntyaikaa ei tiedetä, mutta se on ollut valmis viimeistään kesäkuussa 1898, jolloin Merikanto soitti sen Porin kirkossa 20.6.1898. Satakunnan kirjapainossa painetussa käsiohjelmassa on otsikkona ”Fantasia” (SM, Konserttiohjelmat). 1899 teosta esitettiin jo puhaltimien kanssa.

Teokseen sisältyvä teema ”Oi Herra siunaa Suomen kansaa!” on peräisin DMITRI BORTNJANSKIN (28.10.1751–10.10.1825) sävellyksestä *Kol slaven naš Gospod v Sione* (Коль славен наш Господь в Сионе) vuodelta 1822 MIHAIL HERASKOVIN (1733–1807) tekstiin. Siitä tunnetaan muitakin anonyymejä suomenkielisiä tekstiversioita, kuten ”Oi Herra korkein valtiaamme”, ”Oi Herra, siunaa päämies maamme” ja ”Oi Herra, siunaa ruhtinaamme”.

Teos oli Merikannolla mukanaan Yhdysvaltoihin suuntautuneella matkalla kesällä 1900. Näin kuvataan konserttia nimettömässä ja päiväämättömässä leikkeessä em. leikekansion sivulla 13: ”Toisen konserttinsa antaa hän heinäk. 27 tai 28 p. jossakin kirkossa tällä paikkakunnalla. Silloin soittaa hän hiljattain säveltämänsä kappaleen ‘Suomi surussa’ soittokunnan avustamana.” Merikanto itse kertoi esityksestä seuraavasti: ”’*Suomi surussa*’ teki suuremmoisen vaikutuksen. (...) ‘Väinämöisen hymni’ piti soittaa kahtamiseen. Niin sitä amerikkalaisessa kirkkokonsertissa mellastetaan.” (Suomalainen 1949, s. 71–72) Yhdysvalloissa teosta esitettiin ilmeisesti puhaltimien kanssa.

Teoksen esityksistä on runsaasti tietoja eri vuosilta. Merikanto kertoo kirjeessään vuodelta 1902 konsertista Kuopiossa: ”*Kuopion toisessa kirkkokonsertissa päättyi ohjelma fantasialla ‘Oi Herra siunaa’ (trumpettien ja pasuunain kanssa). Sitä kuunteli yleisö seisoaltaan ja kun se oli päättynyt, oli isänmaallinen innostus niin huipussaan, että kirkosta kuului: Merikanto! Maamme! (...) Siitä ei kuitenkaan kannata paljon julkisuudessa puhua, sillä pian sitten voidaan kieltää koko tuon fantasian soittaminen tykkänään.*” (Suomalainen 1949, s. 78). Merikanto soitti teosta vielä loppuvuodesta 1923 Vappu Rydmanin kanssa järjestetyissä kirkkokonserteissa. Nimityksen ”Suomi surussa” syistä en ole löytänyt tietoa, mutta koska useampikin konserttiarvostelija on tällaista nimeä käyttänyt, sen on täytynyt esiintyä konserttiohjelmissa, joita ei ehkä vain ole säilynyt. Todennäköisesti kysymys ei kuitenkaan ole ollut Merikannon itsensä antamasta nimestä (vaikka hän itsekin sen mainitsee em. sitaatissa), vaan nimen ovat keksineet isänmaalliset konserttien järjestäjät.

Fest-Marsch, OM040

Juhlamarssi – Festmarsch

Piano

Alla breve

Sävellysaika 18.4.1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Seinem Freunde Willy Lehmann gewidmet

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Sovitukset Puhallinorkesteri (Alexei Apostol 1894?)

Viulu ja piano (Oskar Merikanto 1888) KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Fest-Marsch. / (Juhla-marssi)” ja päiväys ”18 IV 1888”. Merikannon oman viululle ja pianolle tekemän sovituksen käsikirjoituksessa on otsikkona ”Für Violin und Clavier”.

On mahdollista, että pianosävellys sovitettiin puhallinorkesterille, sillä tunnetaan ainakin muutama Merikannon ”juhlararssin” varhainen esitys. Turussa 9.12.1894 soitti Turun pataljoonan soittokunta Alexander Apostolin johdolla ja nimimerkki ”-n.” kuvasi esitystä näin: ”*Kapellimestari Apostol soitti kohteliaasti ohjelman ulkopuolelta kaksi marssia. Edellinen kuului olevan Merikannon sepittäjä ’Juhlararssi’, reipas sävellys, joka kuitenkin suuremmalla syyllä ehkä voisi sanoa kenttämarssiksi.*” (Uusi Aura 11.12.1894) Myös uutinen vuodelta 1895 kertoo jonkin ”juhlararssin” esittämisestä: ”*Pataljoonan soittokunnan ensimmäinen kansankonsertti (...) Ohjelma alkoi Merikannon komealla juhlararssilla.*” (Savo-Karjala 2.1.1895) Mitään dokumenttiaineistoa tällaisesta sovituksesta ei tunneta, joten jää avoimeksi, onko kyseessä ollut sovitus vai muuten tuntematon Merikannon sävellys.

Frihetsbrödernas lystringssång, OM041

För det ädla, Bröder, skall vår lyra strängas

Mieskuoro

I ståtlig marschtakt

Teksti Bruno Lindqvist ja A. Sevon (22.3.1919)

Sävellysaika kesäkuu 1919

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu *Frihetsbröderna's Lystring-sång* 1919 Frihetsbröderna

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Frihetsbrödernas / lystringssång”. Teos on valmis, mutta siinä ei ole päiväystä. Sibeliuksen kokoelmassa on laulusta tehty erillispainate (Smp21553), jonka kansissa on kuoron vaakunan lisäksi teksti ”Frihetsbröderna's Lystring-sång / Komponerad i Juni 1919 av Professor Oskar Merikanto / till tekst av / Bruno Lindqvist & A. Sevon / 22.3.19”. Nuotinnoksen lopussa on vielä teksti ”Bruno Lindqvist 24.7.19”, joka viittaa toimittajaan ja valmistumisaikaan. Konttoristi BRUNO LINDQVIST oli kuoron johtokunnan jäsen ja puheenjohtaja vuosina 1921-1922, mutta A. Sevonista ei ole löytynyt lisätietoja. Ainakaan hän ei kuoron matrikkelitietojen perusteella ollut kuoron jäsen. Lindqvist oli muiden toimiensa ohessa aktiivinen kuoronuottien erillispainatteiden toimittaja.

Laulu esitettiin julkisesti ilmeisesti vasta kuoron 15-vuotisjuhlavuonna 1920. Ensiesitys oli ehkä kuoron konsertissa 4.7.1920, ainakin mainoksessa oli laulun nimen perässä ilmaisu ”ny”. (Hufvuds-tadsbladet 4.7.1920) Virallisia juhlia vietettiin vasta matineassa 21.11.1920. Kuoron useissa historiikeissa oman laulun saaminen on sivuutettu ylimalkaisella lauseella, joka ei kerro mitään mahdollisesta aloitteentekijästä.

MANSKÖR FRIHETSBRÖDERNA (Vapauden Veljet) on helsinkiläinen vuonna 1905 perustettu mieskuoro, joka toimii edelleen. Kuoro perustettiin 10.12.1905 kokoamaan yhteen ”perustuslailliset suomen- ja ruotsinkieliset työmieslaulajat”, kuten väliaikaisen johtokunnan kokouskutsussa mainitaan. (Helsingin Sanomat 10.12.1905)

Fågелens visa, OM042

Der sjöng en fågel på lindeqvist – Lintusen laulu (Tuoll’ lintunen lauleli oksallaan)

Naiskuoro

Moderato con moto

Teksti	Zacharias Topelius (<i>Ljungblommor III</i> 1854), Otto Manninen (suomennos)
Sävellysaika	1917
Käsikirjoitus	SmP6497
Ensijulkaisu	<i>Fågелens visa – Lintusen laulu</i> 1918 Kustannus-Toimisto Tieto (Kotimaisia säveltäjiä 10)
Lisäjulkaisu	<i>Fågелens visa – Lintusen laulu</i> 1932 Kustannustoimisto Synesis

Kahdelle sopraanolle ja yhdelle altolle sävelletty laulu oli Zacharias Topeliuksen 100-vuotisjuhlan tilaus, jonka Merikanto toteutti jo vuoden 1917 puolella. Ainoa tunnettu, sinisellä musteella tehty käsikirjoitus ei tosin sisällä mitään viitettä juhlaan. Käsikirjoitukseen on merkitty jälkikäteen ”Tryckt. Kotim. Sä. N:o 10 Tieto”. Kyseessä ei liene ainakaan kirjapainoon tarkoitettu käsikirjoitus, vaan mahdollisesti myöhempi esityskopio suomenkieliselle kuorolle. Otsikko on vain suomeksi, ruotsinkielinen teksti on kirjoitettu jälkikäteen eri musteella ja sitä on vain ensimmäisellä sivulla.

Sekä ensipainoksessa että vuonna 1932 julkaistussa uusintapainoksessa on sama sisältö, vaikka typografia on hiukan poikkeava. Molemmissa on kansilehdessä teksti ”Fågелens visa / Z. Topelius / Till minne av / 100-årsdagen / komponerad av Oskar Merikanto. Lintusen laulu / 100-vuotispäivän / muistoksi sävelsi / Oskar Merikanto”.

Topeliuksen runo on kirjoitettu jo elokuussa 1837, mutta se julkaistiin vasta 1854.

För kvinnan!, OM043

Rundt knuten en hvinande snöstorm går – Jag sjunger om kärlek

Baritoni ja mieskuoro

Allegro moderato

Teksti	Daniel Fallström (<i>Idun</i> 5/1897)
Sävellysaika	1901
Käsikirjoitus	Akademiska Sångföreningens arkiv
Omistus	Akademiska Sångföreningen
Ensijulkaisu	<i>För kvinnan!</i> 1901? Akademiska Sångföreningen (erillispainate)

Käsikirjoituksessa on kansilehti ja kolme nuottisivua. Kannessa on teksti ”För kvinnan! / (Daniel Fallström) / För manskör med baryton solo komponerad och / Akademiska sångföreningen / tillagnad / af Oskar Merikanto / Helsingfors i Mars 1901”. Kyseessä lienee ollut kuoron tilaus, mutta dokumentteja tilauksesta ei ole löytynyt. Akademiska Sångföreningen on valmistanut laulusta viisisivuisen painatteen, jota on käytetty laulun esityksissä. Painatteen lähteenä ollut käsikirjoitus ei ole

Merikannon käsialaa, vaan sen on tehnyt siistillä käsialalla kopisti. Baritonin osuus on omalla nuot-tirivillään, kuten myös Merikannon käsikirjoituksessa.

Laulun ensiesitys tapahtui kuoron konsertissa 29.11.1901 Yliopiston juhlasalissa CARL VON KNOR-RINGIN (23.11.1861–6.12.1931) johdolla. Kriitikko Bis ei ollut järkeä innostunut: ”*Undert. fann ej denna sång tillhöra komponistens lyckligaste. Ehuru skrifven med musikalisk savoir faire var dess värkan stäld för mycket på vokala effekter och mycket ansträngande sådana.*” (Hufvudstadsbladet 30.11.1901)

Grande valse, OM044

Piano

Moderato quasi Allegretto – Moderato – Cantabile e amabile

Sävellysaika 1884-1885

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 1; Ari-Pekka Sarjanto, Hämeenlinna

Omistus Sally Enroth jouluna 1885

Ensijulkaisu *Grande valse* 1994 (näköispainos julkaisussa *Oskar Merikannon sävellykset*)

Vaikka *Grande valse* – valssin *Kesäilta*, op. 1 varhaisversio – kuuluu säveltäjänsä varhaisimpiin teoksiin, sen vaiheista tiedetään suhteellisen paljon. Käsikirjoituksia tunnetaan kaksi, joista toden-näköisesti vanhempi (Kansalliskirjastossa) on omistettu (lahjoitettu) neiti Sally Enrothille jouluna 1885, myöhempi (yksityisomistuksessa) neiti Siviä Wallinille. Sally Enroth, jota Merikanto epäi-lemättä romanttisin taka-ajatuksin lähestyi, oli tuolloin 16-vuotias pianonsoiton opiskelija. Jotain nuorten välillä ilmeisesti ehti tapahtua, mutta viimeistään Merikannon lähdettyä Saksaan opis-kelemaan, suhde laimeni. Kirjeessään Juho Tikalle Ristiinaan 30.1.1888 Leipzigin Merikanto ni-mittäin toteaa jälkikirjoituksessaan lakonisesti: ”*P.S. Sallyn kanssa ei ole minulla mitään tekemistä enää.*”

Valssi ei ole ollut alun perin suomalaisen kesäillan innoittama. Käsikirjoituksessa on seuraava ot-sikkoteksti ”*Grande valse / pour le piano / par / Oskar Merikanto / (Op. 7)*”. Teoksen täsmällistä syntyä ei tiedetä, mutta ennen joulua 1885 se käsikirjoituksen perusteella on siis valmistunut. Ainakaan Merikanto ei tehnyt sitä 15-vuotiaana, kuten jossain vaiheessa haluttiin ajatella, koska Merikannon omat opukset 3 (*Ruusu* touko-kesäkuu 1884), 5 (*Hiljaa illan hämärässä*) ja 6 (*Syn-tymäpäivämarssi* 5.8.1884) ovat kaikki vuodelta 1884. Kun Merikanto on antanut *Syntymäpäivä-marssille* opusnumeron 6, voidaan olettaa ”*Grande valsen*” syntyneen elokuun 1884 ja joulun 1885 välissä, siis joka tapauksessa ainakin 16-vuotiaan Merikannon kynästä.

Valssin ensimmäinen julkinen esitys oli mahdollisesti Jyväskylän naisseminaarin juhlasalissa 27.8.1886, missä Merikanto konsertoi opettajansa Lauri Hämäläisen ja laulajatar Anna Länkelän avustamana (Keski-Suomi 26.8.1886). Lehden anonyymissä jälkiarviossa pahoiteltiin vähäistä kuu-lijamäärää ja keuhuttiin Merikantoa, mutta ohjelmistoon ei viitattu. Samoin kävi myös Tampereella 14.5.1887 pidetyssä kansankonsertissa. Yrjö Suomalainen on kertonut, että sävellys ehti levitä jo ennen julkaisemistaan mm. Vaasan pataljoonan soittokunnan ohjelmistoon vuonna 1893 (Suoma-lainen 1949, s. 52).

Todennäköisesti Siviä Wallinille omistettu käsikirjoitus on synnyttänyt virheellisen perimätiedon, jonka mukaan Merikanto olisi säveltänyt *Grande valse* oleskellessaan Tyrvännön Retulansaaren Alikartanossa kesällä 1890. Lehtori Wallinin perhe vietti kesää samassa paikassa ja Siviä Wallin oli perheen tytär. Nuotin omistukseen ei liittynyt romanttisia taka-ajatuksia, koska Merikanto seurusteli tuolloin jo vakavasti Liisa Häyrysen kanssa. Todellisuudessa se oli vain nuoren säveltäjän kohtelias lahja Wallineille.

Grande valse ja toinen varhainen valssisävellys *Valse brillante*, OM302 ovat joissakin yhteyksissä, kuten Seppo Heikinheimon elämäkerrassa, menneet keskenään sekaisin eli on oletettu, että kyseessä on sama sävellys. Epäselvyyttä on lisännyt se, ettei *Valse brillante* tunneta Merikannon omaa käsikirjoitusaineistoa, eikä sitä ole julkaistu, vaan ainoa nykyään tunnettu versio on Nils-Eric Fougstedtin tekemä orkesterisovitus, jonka aitoudesta tai alkuperästä ei ole mitään tarkempaa tietoa. Fougstedtin sovituksen perusteella teokset ovat kuitenkin aivan eri sävellyksiä. *Grande valsea* ja valssia *Kesäilta*, op. 1 ei ole virallisesti analysoitu vertaillen, mutta yleisesti ottaen varhaisversio on pidempi ja vaativampi soittaa, *Kesäilta* on kaupallisista syistä tiivistetty ja helpotettu versio. Tässä luettelossa on lähdetty siitä, että erot ovat niin suuret, että teokset on käsitelty erikseen, varsinkin kun niillä on molemmilla vakiintunut nimi.

SALLY JOHANNA ENROTH (26.8.1869–22.1.1953) meni vuonna 1890 naimisiin tulevan liikemiehen ja harrastajamusikon KARL THEODOR BALTSCHOFFSKYN (15.3.1865–29.1.1959) kanssa eli vain kaksi vuotta sen jälkeen, kun välit Oskar Merikantoon olivat kylmenneet. Sally Enroth opiskeli pianonsoittoa Helsingin Musiikkiopistossa Heinrich Wefingin johdolla, mutta ura sai jäädä, kun kaikkiaan yhdeksän lapsen katras alkoi karttua vuodesta 1893 lähtien. FLORA SIVIÄ LIAKKA (os. Wallin, 18.5.1867–25.12.1945) oli kansanvalitusmies NIILO LIAKAN (23.6.1864–26.1.1945) puoliso vuodesta 1893 lähtien ja myös valtiomies VÄINÖ VOIONMAAN (os. Wallin, 12.2.1869–24.5.1947) sisar.

Hallelujah, OM045

Mieskuoro

Maestoso – Moderato con vivo

Teksti [Bjørnstjerne Bjørnson (*Over Ævne. Første Stykke* 1883)]

Sävellysaika kevät 1921 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Svenska Litteratursällskapet SLSA1270

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Svenska teaternissa 4.4.1921 ensi-iltansa saaneessa näytelmässä *Över förmåga* (alkuteos *Over Ævne. Første Stykke* 1883) on aivan lopussa pappien kuoro, jonka aikana toistetaan sanaa ”Hallelujah” ja lopuksi lauletaan ”Amen”. Käsikirjoitusaineisto sisältää Merikannon signeeraamat äänilehdet tenoreille ja bassoille sekä useita samasisältöisiä yksiaänisiä nuotinnoksia otsikolla ”Psalm 159 / Över förmåga” tekstillä ”Hela världens jämnar sig, död vi måste lida”. Merikannon nimeä ei ole merkitty, mistä syystä olen tulkinut tämän joksikin perinteiseksi liturgiseksi sävelmäksi. Tietoa siitä, missä kohdassa näytelmää tämä musiikki ehkä lauletaan, ei ole merkitty samassa arkistossa oleviin tekstikirjoihin. Mitään ”lauluja” näytelmän tekstissä ei ole.

Ensi-illan ennakkomainonnassa kerrottiin näin: ”*Pjäsen gives under medverkan av Gammelstadens Ungdomsförenings Sångkör med Bruno Holmström som dirigent. Musiken är komponerad av Oskar Merikanto. Dekorationer äro av Marx Reese. Regin är Helge Wahlgrens. Den kvinnliga huvudrollen, Klara Sang, utföres av teaterns eminenta gäst* [Maria Schildknecht, Dramatiska Teatern i Stockholm].” (Svenska Tidningen 2.4.1921) Vieraileva tähti saikin pääosan lehdistön huomiosta sekä ennen että jälkeen ensi-illan, näytelmän musiikista eivät lehdet kirjoittaneet mitään. Näytelmää esitettiin vuoden 1921 aikana kaikkiaan yhdeksän kertaa.

BJØRNSTJERNE MARTINUS BJØRNSON (8.12.1832–26.4.1910) oli norjalainen runoilija ja kirjailija. MARIA SCHILDKNECHT (myös Schildknecht-Wahlgren, 31.3.1881–19.2.1977) oli ruotsalainen näyttelijä. BRUNO HOLMSTRÖM (6.10.1881–14.10.1944) oli suomenruotsalainen kuoronjohtaja. MARX REESE (16.11.1881–17.12.1959) oli tanskalainen kuvataiteilija. HELGE WAHLGREN (17.3.1883–22.11.1958) oli ruotsalainen näyttelijä ja ohjaaja.

Haltiat, OM046

Kipsutellen, kapsutellen, hiihti herra kinosten – Haltijat

Sekakuoro

Teksti Ilmari Calamnius (*Hiljaisina hetkinä* 1898)
Sävellysaika 1903
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Helsingin lehdet mainostivat 19.4.1903 pidettyä Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konserttia, jossa oli kaksi uutuutta, Otto Kotilaisen *Lemmenlaulu* ja Merikannon *Haltiat*. Nimimerkki ”E. K.” eli Evert Katila kuvasi esitystä näin: ”*Merikannon laulussa ‘Haltiat’ tutustuimme miellyttävään, musikaaliseen sävellykseen, josta pian tulee ohjelmistonumero.*” (Uusi Suometar 21.4.1903) Työmiehen anonyymien kriitikon arvio oli moniselitteinen: ”*Sekaköörin esityksistä oli meille tuntemattomia sävellyksiä Kotilaisen laulu ‘Pärtylin yöstä’ ja Merikannon ‘Haltiat’, koko hauskoja momentteja. Jälkimmäinen olisi ollut kerrassaan miellyttävä sävellys, jos loppu olisi ollut vähemmän ‘kaunis’. Esitys lyhyesti sanoen hyvä.*” (Työmies 20.4.1903)

Mitään dokumentteja tästä laulusta ei ole löytynyt. Vuonna 1907 julkaistiin kokoelmassa *Miesääniä Lauluja. Kuudestoista vihko* (Kansanvalistusseuran nuottivarasto 57) Viljo Mikkolan mieskuorosävellys *Haltiat* Ilmari Kiannon tekstiin (alkusanat ”Kipsutellen, kapsutellen, hiihti herra kinosten”). On hyvin todennäköistä, että myös Merikannon tekstinä on ollut sama Kiannon runo, jonka nimen kirjoitusasu vaihtelee (*Haltiat* – *Haltijat*). On myös mahdollista, että jo vuoden 1903 esityksessä on ollut kyse tästä Mikkolan sävellyksestä ja virhe on ollut lehtimainoksissa, mistä se on siirtynyt myös lehtikritiikkeihin. Mikkolan lauluun kyllä suhtauduttiin lehdissä kuten aitoon uutuuteen, joten ilman uusia dokumenttilöytöjä asia jää avoimeksi. Sinänsä tällainen saman tekstin sävelitys useamman säveltäjän voimin hyvinkin samoina aikoina ei ollut harvinaista, koska Suomessa ei 1900-luvun alussa vielä ollut Teoston kaltaista organisaatiota, joka olisi kerännyt systemaattisesti tietoa uusista sävellyksistä.

Heinäsiirikka ja sääski, OM047

Mitä teet sä kesän kaiken – Gräshoppan frågar myran (Säg, hvad gör du hela, hela sommarn?) – Lappalainen laulu

Naiskuoro
Allegretto

Teksti Kansanlaulu, Ellen Nervander (ruotsinnos)
Sävellysaika 1896
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Lauluoppi kansakouluja varten* 1896
Lisäjulkaisut *Sånglära för folkskolan* 1896 (ruotsinkielinen teksti); *Sinikello* 1912

Laulun ensimmäinen julkinen esitys oli todennäköisesti Sortavalassa 9.11.1897 Merikannon omassa konsertissa, jossa laulun tulkitsi Seminaarin naiskuoro lehtori N. Kiljanderin johtamana. Laulua esittivät eräät muutkin naiskuorot kuten Vuokkoset ja Kymölän seminaarin naiskuoro. Joissakin mainoksissa mainitaan laulu ”lappalaiseksi kansanlauluksi”, joissakin mainintaa ei ole. Tämä viittaus koskee tekstiä, ei sävelmää, josta ei missään puhuta sovituksena.

FLORA HELENA (ELLEN) NERVANDER (9.4.1842–18.4.1936) oli suomalainen säveltäjä, opettaja, kirjailija ja kääntäjä. NIKOLAI NILS KILJANDER (4.2.1851–12.3.1898) oli urkuri, Sortavalan seminaarin musiikinlehtori ja kuoronjohtaja, joka kuoli sydänhalvaukseen vain 47-vuotiaana ollessaan Emil Sivorin vieraana Viipurissa.

Helkähdytys, OM048

Helkähdyksiä – Kaksi helkähdystä

2 kanteletta
[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika elokuu 1904 Kantola (Haapavesi)
Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa
Omistus Pasi Jääskeläiselle, kanteleen jälleenvirittäjälle omistettut
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Teoksen alkuperäisen käsikirjoituksen nykyinen olinpaikka ei ole tiedossa, mutta Martti Pokelan joskus 1960-luvulla tekemä kopio käsikirjoituksesta on säilynyt. Näin kertoi sävellyksen taustoista Martti Pokela: ”*Todennäköisesti Oskar ja Pasi olivat tutustuneet toisiinsa musiikin estraadeilla ja täten luoneet läheisen ystävyysuhteen. Vieraillessaan kotipitäjässäni Haapavedellä Merikanto viettäytyi Pasiin kanteletouhuihin ja sävelsi hänelle kahden kanteleen tunnelmapalasan, jolle antoi nimen ‘Helkähdytys’.*” (puhelinkeskustelu 21.2.1994) Seppo Heikinheimolle 11.4.1992 lähettämässään kirjeessä Pokela täydensi muistitietoa seuraavasti: ”*Pasi oli pyytänyt muutamia nuoria kanteleoppilaitaan soittamaan kuululle säveltäjälle kotiinsa Kantolaan. Merikanto oli lumoutuneena kuunnellut ja pyytänyt vielä toistamaan sävelmän ‘Varsan hyppelyä’, katsellut kanteleita, näppäillyt niitä mieteliään näköisenä hiljaa myhäillen. / ‘Helkähdytys’ ei ole teknisesti eikä muutoinkaan ihmejuttu, mut-*

ta kansallista perinnekuultuuria se koskettaa. Korvin kuultu ja käsin kosketeltu kontakti soittimeen lieenee antanut säveltäjälle tuulahduksen rantakaislikon lumpeenkukista ja leppeän iltatuulen huojuvista ruiskaunokeista. Pasiin kanteleissa oli usein veistoksellisesti esiintuotu mainitut kukkaset.”

Käsikirjoituksen kopion kansilehdellä on seuraava teksti ”Kannel helkähtelee toisinaan ilosta toisinaan surusta / Tässä seuraa kaksi helkähdyttä / toinen ilon, toinen surun synnyttämät. / Kahdelle kanteleelle sovitettut / ja Pasi Jääskeläiselle / kanteleen jälleenvirittäjälle omistettut / Ystävyydellä Oskar Merikanto / Kantolassa Elokuulla 1904”. Kyseinen ”Kantola” ei ole se tavallinen eli Merikannon kesähuvila, vaan sattumalta samanniminen Jääskeläisen talo Haapavedellä. Nuottisivuilla ei ole kuin muutamia tempomerkintöjä (alusssa ei mitään, sitten Allegro – Kansanlaulun tapaan verkalleen – Surullisesti – Allegretto). On vaikea tietää, minkä nimen Merikanto itse tarkoitti teokselleen antaa, mutta ainakaan ilmaisua ”Helkähdyt” ei käsikirjoituksen kopiosta esiinny, vaikka sitä käyttävät sekä Pokela että aikauden lehdistö. Merikannon kansiteksti puhuu kahdesta helkähdyksestä, mutta itse nuottikuva ei hahmotu selkeästi kahdeksi osaksi.

Sävellyksen ensimmäiset julkiset esitykset tapahtuivat vielä samana vuonna. Pasi Jääskeläisen ”Kansanlauluillassa ja kantelekonsernissa” Palokunnan talolla 23. lokakuuta 1904 oli ohjelmassa myös tämä ”Helkähdyt, 2:lla kanteleella”. Nimimerkki ”B” toteaa lyhyesti, että ”Kanteleensoittaja Rantosen ja konsertinantajan yhteiset kanteleensoitonnumerot olivat miellyttävää kuulla.” (Helsingin Sanomat 25.10.1904) Muissa lehdissä Merikantokin sentään mainittiin: ”Hr J. biträddes af en ung kantelespelare hr A. Rantonen från Haapavesi, som med vana och säkerhet deltog i några fyrehändiga kantelepjeser, bland hvilka Merikantos behagliga ‘Helkähdyt’ måste repeteras.” (Hufvudstadsbladet 24.10.1904) ANTTI RANTONEN (4.8.1877–23.1.1961) oli Haapavedellä maanviljelijänä toiminut kanteleensoittaja, joka soitti tuolloin myös harvinaista viisikielistä kanteletta. MARTTI POKELA (23.1.1924–23.8.2007) oli kanteletaiteilija. PASI JÄÄSKELÄINEN (oikea etunimi Basilius, 30.5.1869–23.1.1920) oli laulaja, näyttelijä ja kanteleensoittaja.

Henki, OM049

Peittyy jos kirkkaus taivahan yön ja pilvien vaippahan, peity ei sydämen tähtönen

Sekakuoro

Allegretto, ma non troppo

Teksti J. H. Erkko (*Uusia runoelmia* 1885)

Sävellysaika 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksen otsikkona on teksti ”14 Henki / (sekaköörille)”. Tekstin tekijä on ilmaistu aivan viimeisen tahdin sisällä olevalla merkinnällä ”(Erkko)”. Merikanto mainitsee säveltäneensä tämän laulun J. H. Erkolle Leipzigissa 25.8.1888 kirjoittamassaan kirjeessä: ”Olen säveltänyt lauluistasi ‘kyyneleen’, ‘Lapsen kyynel kirkkahiin’ j.n.e. sekä sekaköörille runon ‘Henki’.” (KK Coll 148:6) Erkon runo on kirjoitettu 9.11.1885.

Herra on kuningas, OM050

Herra on kuningas, siitä maa iloitkoon – Taivaat julistavat hänen vanhurskauttaan

Esilaulaja, kuoro ja urut
[Ilman tempomerkinä]

Teksti Psalmi 97 (Herra on kuningas! Riemuitkoon maa)
Sävellysaika 1920-luku?
Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu *Messusävelmistö* 1951

Vuonna 1951 kootussa *Messusävelistössä* on kolme Oskar Merikannon säveltämäksi merkittävä osaa, helatorstaina laulettava *Herra on kuningas*, joulupäivänä laulettava *Minä ilmoitan teille suuren ilon* ja yleinen kirkkorukous *Kiitos ja ylistys olkoon siitä Sinulle, Jumalamme!* Nuotinnokset on tehty siten, että samaa nuottia voivat käyttää esilaulaja, kuoro ja urut. Nuotinnos on osittain neliääninen, osittain viisiääninen. Käytettyjä Merikannon sävelmiä ei ole vertaillen tutkittu, joten niiden alkuperä on arvailujen varassa. Tässä on oletettu, että nämä on sävelletty 1920-luvulla, jolloin Merikanto keskittyi hengellisten laulujen tekemiseen.

Hierojain marssi, OM051

Valppaita oomme valon vartijoita

Lauluääni ja piano
Pontevasti

Teksti Fredrik von Zansen
Sävellysaika 1909-1910?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Sovitukset Puhallinorkesteri (Oskar Merikanto 1911?), käsikirjoitus SKS B2016

Sävellyksestä tunnetaan kaksi käsikirjoitusversiota. Kansalliskirjastossa on kansilehdellä varustettu yksinlauluversio, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa kaksi puhallinorkesteriversiosta, joista ainakin toinen on todennäköisesti Merikannon itsensä tekemä. Tämän puhallinversion Merikanto lienee tehnyt käytännön tarpeisiin, kun sävellystä haluttiin esittää myös aikakaudelle tyypillisellä pienellä soittokunnalla (tässä on kolme kornettia, kaksi altto- ja tenoritorvea, yksi baritonitorvea ja kaksi bassotorvea).

Marssi on ollut olemassa viimeistään 1909, jolloin sitä laulettiin Suomen Hierojaseuran vuosikokouksessa 21.2.1909, tosin ilman viittausta säveltäjään. Seuran arpajaisissa 29.10.1910 Seurahuooneella mainittiin sitten Merikantokin: ”Y. L. esitti Oskar Merikannon Hattulasta kotoisin olevan sokean hierojan Fredrik von Zansenin sepittämiin sanoihin säveltämän ‘Hierojain marssin’, mikä oli hyvin reipas ja mukaansatempaava.” (Helsingin Sanomat 30.10.1910) Viimeistään vuonna 1911 marssia esitettiin myös pelkästään puhaltimilla, kuten Suomen Hierojaseuran iltamissa Polyteknikojen talolla 2.4.1913 (Työmies 29.3.1913). Mutta ehtikö Merikanto tehdä laulusta myös kuoro-

sovituksen Ylioppilaskunnan Laulajia varten, kuten lokakuun 1910 lehti uutisesta voi päätellä? Tätä versiota ei ole ainakaan löytynyt aineellisessa muodossa.

VÄINÖ FREDRIK VON ZANSEN (24.12.1877–17.3.1965, ei pidä sekoittaa 1800-luvun alkupuolen samannimiseen virkamieheen) oli syntymästään sokea hieroja, opettaja ja runoilija, joka lienee sepittänyt ensin tämän runon, jonka Merikanto myöhemmin sitten sävelsi. Zansen esiintyi vielä 1920-luvulla lausujana ja hänen ohjelmassaan oli myös tämä oma runo. *Hierojain marssi* tunnetaan tekstinä jo vuodelta 1907. Zansen toimi myös Suomen Hierojaseuran puheenjohtajana ja ainakin 1920-luvulla hän toimi Turussa hieromaopisto Gymnoksen johtajana. Vuonna 1923 Zansen julkaisi runokokoelman *Sointuja ja soraääni* ja vuonna 1932 sille jatko-osan. Hän toimi päätoimittajana lehdissä *Varjojen Mailta* (1937–1953) ja *Finlands Blindorgan* (1937–1945).

Hiihtäjän hymni, OM052

Hiihtelemään!

Sekakuoro

Puhetahdissa (pontevasti ja vilkkaasti)

Teksti Ilmari Calamnius (1901)

Sävellysaika 1901?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7

Ensijulkaisu *Suomen Urheilulehti* 12/1901

Kiannon runo on kirjoitettu jo 3.3.1901 ja julkaistu Suomen Urheilulehden numerossa 2/1901 huhtikuussa. Merikannon käsikirjoituksen näköispainos julkaistiin saman lehden joulunumerossa joulukuussa 1901. Laulu esitettiin 20.4.1902 Helsingin lukkar- ja urkurikoulun mieskuoron konsertissa useiden muiden uusien mieskuorolaulujen kera. Evert Katilan mielestä laulu on ”*rytmillisesti yksitoikkoinen*” (Uusi Suometar 22.4.1902), mutta nimimerkin ”J. K.” mielestä laulu on ”*varsin reipas ja ansiokas sävellys, joka kuitenkin on jokseenkin vaikea esitettävä.*” (Päivälehti 22.4.1902)

Hiljaa illan hämärässä, OM053

Stilla i aftonskymningen – Serenaadi piaanolla

Piano ja lauluääni (sanaton)

Andantino

Sävellysaika 1884

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Hiljaa illan hämärässä* 2017 Edition Tilli ET1525

Käsikirjoituksessa on tussilla huolellisesti koristellen tehty nimiösivu ”Hiljaa illan hämärässä / Serenaadi piaanolla. / Säveltänyt / Oskar Merikanto / (Opus. 5.)”. Merikanto on lisännyt lyijykynällä vuoden ”1884” ja esitysohjeita. Vaikka kyseessä onkin enimmäkseen pianokappale, on toisessa osassa (tahdit 18–27) merkitty myös kaksiaäninen lauluosuus (marginaaliin on merkitty ”laulu” ja ”piaano”). Mitään tekstiä tähän ei liity. Kappale on kokonaisuudessaan 71 tahdin pituinen.

Sävellys oli mukana konsertissa, jonka Merikanto antoi 27.8.1886 Jyväskylässä Naisseminaarin juhlasalissa Anna Länkelän ja Lauri Hämäläisen avustuksella. Lappeenrannassa heinäkuun lopulla 1887 pidetystä konsertista kirjoitti nimetön kriitikko näin: ”*Hra M. on sitä paitse jo itse säveltäjä ja esitti neljä omaa kappaletta, joista erittäin ‘Hiljaa illan hämärässä’ ja Grande valse herätti huomiota, edellinen vienon romanttisuuksensa vuoksi, joka muistuttaa Schubert’in hienoista teoista, jälkimmäinen pontevan ryhdin ja sävelrikkauden vuoksi.*” (Wiipurin Sanomat 2.8.1887) Sävellys oli mukana myös Merikannon Turussa 28.4.1887 pitämässä konsertissa matkarahaston kartuttamiseksi.

Hiljaa vaan!, OM054

Hiljaa uusi vuosi alkaa, hiljaa vanha vierii pois!

Sekakuoro

Moderato

Teksti Oskar Merikanto?

Sävellysaika 1880-luku?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7

Omistus Koiton lauluseura

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on otsikko ”Hiljaa vaan! / Koiton lauluseuralle / omistanut / Oskar Merikanto”. Laulussa on kuusi säkeistöä, jotka on numeroitu ”vuosiksi”. Itse nuotinnoksessa on vain viimeisen säkeistön teksti ”Hiljaa vihdoinkin hauta luodaan”. Poikkeuksellisesti Merikanto ei ole merkinnyt tekstin tekijää. Syynä voi olla lähteen anonyymius, mutta myös se, että hän on tehnyt tekstin itse. Merikantohan ei halunnut profiloitua runoilijana, mutta hän kirjoitti pitkin elämänsä yksinkertaisia runoja, joiden tyyliin myös tämä teksti kyllä sopisi. Runoilijan nimen puuttuminen lauluseuralle omistetusta käsikirjoituksesta viittaa myös Merikannon tekijyyteen, samoin laulutekstiin tehnyt pienet korjaukset. Käsikirjoitus on hankittu Helsingin yliopiston kirjastolle ylireviisori E. Tammelanderilta Josef Binnemannin käsikirjoitusten kanssa 20.3.1953.

Koiton lauluseura oli vuonna 1883 perustetun helsinkiläisen raittiusyhdistys Koiton kuoro, jonka esiintymisistä löytyy tietoja vuodesta 1885 eteenpäin (kuoroa ei pidä sekoittaa vuonna 1952 perustettuun Koiton Lauluun). Tampereella kuoro esiintyi 8.6.1885 ”herra Tawaststjernan johdolla” tilaisuudessa, jossa myös nuori Oskar Merikanto oli soittamassa. Kuoro esiintyi myös 6.9.1885 Helsingissä Raittiusyhdistysten salissa Mariankadulla tapahtumassa, jossa tarjoiltiin teetä ja ”raittiusjuomia”. Kuoro on ollut toiminnassa ainakin vielä vuonna 1909, mutta mitään tietoa siitä, milloin Merikanto on laulunsa kuorolle tehnyt, ei ole löytynyt. Se on kuitenkin todennäköisimmin seurausta vuoden 1885 esiintymisestä samassa tilaisuudessa.

Hopea-hääpäivän valjetessa, OM055

Piano

Andante religioso

Sävellysaika 1916?

Käsikirjoitus SibA Mer 1:17

Omistus Katri ja Lauri Pääkköselle sydämellisimmillä onnentoivotuksilla

Ensijulkaisu *Hopea-hääpäivän valjetessa* 2017 Edition Tilli ET1526

Kyseessä on hienoihin nahkakansiin sidottu yhden sivun pituinen onnittelusävellys. Otsikkona on ”Hopea-hääpäivän valjetessa. / 19 11/I 16”. Alareunassa on omistusteksti. Sävellyksessä on vain puoli- ja kokonuotteja. Mahdollisesti sävellys on tehty niin, että sen on voinut vastaanottajakin soittaa. LAURI ja KATRI PÄÄKKÖNEN olivat ilmeisesti opettajapariskunta, joka vuonna 1903 valittiin Pyhäjärven kunnan Högforsin tehtaan kansakoulun opettajiksi ja joista ainakin Katri Pääkkönen asui Högforsissa edelleen 1924, ilmeisesti miehensä jo kuoltua ja jäi eläkkeelle 1927 ja kuoli 1929. Merikanto puhnee samasta Lauri Pääkkösestä kirjeessään Liisalle 4.1.1916 Högforsista.

Huolissaan huokaileva, OM056

Koko metsä on laulua täynnä, joka lehvällä lemmitään

Lauluääni ja piano

Moderato con moto

Teksti Eino Leino (*Maaliskuun lauluja* 1896)

Sävellysaika 1907 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Det Sjungande Finland – Suomen sävelistö. IV* 1907

Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985 *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Huolissaan huokaileva* 2015 Edition Tilli ET1947

Laulun säveltämisestä ei tiedetä mitään, eikä sen julkisista esityksistäkään ole löytynyt tietoa ennen vuotta 1920, jolloin neiti AMALIA HIMMANEN tulkitsi sen Keski-Kuokkalan nuorisoseura Pisaran 28.11.1920 järjestämässä konsertissa.

Häähymni, OM057

Se ihme vanha aina uusi – Herra, suojaa, siunaa näitä, yhtyneitä lemmekkäitä – Bröllophymn

Sopraano, kuoro, urut ja orkesteri

Allegro moderato

Teksti J. H. Erkko (erillispainate 6.5.1901, *Hulluuksia* 1904)
Sävellysaika 1901
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Sovitukset Urut (Oskar Merikanto) *Nordiskt Orgel-Album* 1903; *Häähymni* 2008 Edition Tilli ET179; *Häähymni* 2012 Sulasol S1778 ISMN 979-0-55010-778-6; *Tahdon* 2012; *Kootut urkuteokset* (2018)

Merikanto sävelsi tämän hymnin Aino Acktén vihkiäisiin 6.5.1901, jolloin esitettiin J. H. Erkon varta vasten kirjoittama runo ”Häähymni”. Näin kuvaa esitystä Aino Acktén elämäkerran kirjoittaja Outi Pakkanen: ”Oskar Merikanto johti parvella lukkari- ja urkurikoulun kuoroa, joka esitti hänen tilaisuutta varten säveltämänsä hymnin. Tekstin oli kirjoittanut Ainon suuri ihailija J. H. Erkko. Soolo-osan lauloi nuori lupa- Agnes Poschner.” (Pakkanen 1988, s. 167) Alkuperäisen hymnin käsikirjoitusta ei ole löytynyt, vain todennäköisesti Merikannon itsensä tekemä urkusovitus tunnetaan vuoden 1903 julkaisun perusteella. Sovitusajankohtaa ei tiedetä, mutta todennäköisesti sovitusta on tehty suhteellisen pian ensiesityksen jälkeen, jotta se on ehtinyt tähän ruotsalaiseen julkaisuun.

I vårstormens tid, OM058

Det viner i skogen

Sekakuoro (erillisiä osia mies- ja naisäänille sekä sekakuorolle)

Friskt

Teksti Daniel Fallström (*Idun* 13/1897)
Sävellysaika 1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Sångbok för blandad kör* 1926

Teos on sävelletty 9.6.1907 Helsingin Kaisaniemessä järjestettyyn juhlakonserttiin (Svenska Folkskolans Vänners fjärde sång- och musikfest). Nya Pressenin kriitikko kuvasi esitystä näin: ”(...) därefter två nya körkompositioner, ’Vi vänta’ och ’I vårstormens tid’ af O. Merikanto. Den senare var en målande, högst verkningsfull sång med omväxlande partier för fruntimmers- och manskör. Den komplicerade och fordrande kompositionen utfördes öfverraskande väl af den samfälliga kören, som nanserade vackert, höll sig käckt uppe i ton och uttalade orden så tydligt att knappast en stafvelse gick förlorad. Efter denna, likasom äfven efter föregående sånger följde en liflig applåd. ’I vårstormens tid’ måste bisseras.” (Nya Pressen 10.6.1907) Molemmat laulut oli tosin jo ehditty esittää julkisesti Pietarsaassa konsertissa 12.5.1907. Konsertin mainoksessa oli asteriskilla merkitty laulut, jotka oli tarkoitettu Helsingin juhlilla esitettäväksi. On todennäköistä, että kuorojen esityksiä varten on laulusta monistettu nuotti, mutta tällaista erillisjulkaisua ei ole toistaiseksi löytynyt.

Ich gab Ihr eine Rose, OM059

Ich gab Ihr eine Rose, es ist schon lange her

Miesääninen kvartetti

Moderato

Teksti Tuntematon
Sävellysaika 13.–14.2.1890 Berliini
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on esityskokoonpanoksi täsmennetty ”für Männerquartett” ja päiväyksenä on ”13-14/II 90”. Laulu lienee sävelletty Berliinissä, ilmeisesti jollekulle paikalliselle kvartetille. Tekstin lähdettä ei ole toistaiseksi tunnistettu. Kyseessä voi olla perinteinen teksti, mutta myös jonkun Merikannon opiskeluaikaisen tuttavän tekemä runo.

Ihanneliiton marssi, OM060

Kas, kaukana kirkasna kimmeltää säde – Ihanneliiton laulu – Pikku punikkien laulu (Me nousemme notkosta taakan ja työn)

Lauluääni

Marssitahdissa

Teksti Lauri Soini (*Ihanneliitto* 1903), Kössi Kaatra (*Pikku punikkien laulu*)
Sävellysaika 1903?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Kansanopiston laulukirja* 1909
Lisäjulkaisut *Suomen nuorison laulukirja* 1909, 1911; *Kansanopiston Laulukirja* 1909–1918 (painokset 1-4); *Työläislapsen joulu IV* 1910; *Lasten laulukirja* 1914; *Valkovuokko* 1922; *Työväenopiston laulukirja* 1928; *Laulukirja* 1936; *Edestä aatteen* 1978 (”Pikku punikkien laulu”)

Lauri Soinin runoteksti on julkaistu jo joulukuussa 1903 nimellä *Ihanneliiton laulu* Helsingin Työväenyhdistyksen naisosaston toimittamassa lastenlehdessä ”Ihanneliitto”. Toistaiseksi on avoinna, milloin sävellys syntyi, mutta mahdollisesti jo 1903, vaikka se julkaistiin vasta 1909. Raitis Kansa -nimisessä lehdessä (1954, nro 4–5, s. 26–30) on ELLI NURMISEN kirjoittama artikkeli ”Piirteitä lasten ja varhaisnuorten toiminnasta”. Artikkelissa kerrotaan mm. seuraavaa ”Saman vuoden jouluksi [1903] ilmestyi ‘Ihanneliitto’-nimellä lastenlehtikin, jossa esiteltiin mm. Lauri Soinin kirjoittama ja Oskar Merikannon säveltämä Ihanneliiton marssi. Vasta paljoo myöhemmin, vuonna 1908 ryhdyttiin vakinaisesti julkaisemaan lehteä ”Ihanne”-nimisenä...” Ensimmäiset maininnat laulun julkisista esityksistä ovat vuodelta 1908 eli ennen *Kansanopiston laulukirjan* ilmestymistä. Lapsikuoro lauloi sen ainakin Helsingin työväenyhdistyksen uuden talon vihkiäisissä 17.10.1908.

LAURI SOINI (oikea nimi Lauri Soininen, 1.4.1875–2.9.1919) oli suomalainen kirjailija ja lehtimies, joka käytti useita nimimerkkejä. KÖSSI KAATRA (aik. Kössi Lindström, virallinen nimi vuoteen

1906 Gustaf Adolf Lindström, 6.11.1882–15.11.1928) oli suomalainen työväenrunoilija, toimittaja ja teatteriohjaaja. Merikannon sävellykseen sovitettu teksti ”Pikku punikkien laulu” julkaistiin ensimmäisen kerran Pietarissa vuonna 1920 painetussa kokoelmassa ”Kumouslauluja” (V.K.P:n suomalaisten järjestöjen keskustoimisto).

Ihmis-elo, OM061

Pieni joki tuolla juoksee – Lähde kirkas tuolla päilyy – Elon kulku

Tenori tai sopraano ja piano

Moderato

Teksti	Yrjö Bonsdorff
Sävellysaika	heinäkuu 1888 Leipzig
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Ms Mus 174
Omistus	Ida Bonsdorff
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia laulusävellyksiä I Vihko</i> 1891 Otava
Lisäjulkaisut	<i>Neljä jällelle jäänyttä käsikirjoitusta Nro 4, Elon kulku</i> 1925 <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010 (Lähde kirkas tuolla päilyy); <i>Elon kulku</i> 2015 Edition Tilli ET1945 (Elon kulku) ja ET1948 (Ihmis-elo)

Käsikirjoituksessa on soitinnuksena tenori tai sopraano ja piano, ja seuraava teksti ”Professorin rouva Ida Bonsdorffille hänen poikansa Yrjö Bonsdorffin kuoleman johdosta sävelsi Oskar Merikanto”. Laulu esiintyi opuksen 2 ensimmäisessä laitoksessa (Otava 1891), muttei myöhemmissä. Tässä painetussa versiossa on omistusteksti ”Professorin rouva Ida Bonsdorffille omistettu” ja maininta sävellysajasta ja -paikasta ”Leipzigissä 1888”. Laulu oli mukana konsertissa, jonka Ida Basiliier-Magelsen antoi 21.5.1894 Jyväskylässä Naisseminaarin juhlasalissa. Konsertti-ilmoituksessa laulun nimi on muodossa ”Ihmis Elo”. Sama laulu esiintyy myös Westerlundin julkaisussa *Neljä jällelle jäänyttä laulua* nimellä ”Elon kulku”. Tämän version teksti on muunnelma alkuperäisestä, mutta tekijästä ei ole tietoa.

Ihmis-elo

*Pieni joki tuolla juoksee halki kukkakenttien.
Milloin tasainen on kulku milloin taasen koskinen.
Eteenpäin se yhä pyrkii suureen mereen haluaa.
Sielläpä se levon löytää, siellä vasta rauhan saa.*

*Samoin myöskin ihmis elo virtaa yhä eteenpäin.
Milloin tasaiseen se juoksee, milloin kohtaa esteitä.
Myöskin sillä ompi maali, johonka se pyrkivi.
Taivahasen Isän luokse, sinne vaan se tahtovi.*

Elon kulku

*Lähde kirkas tuolla päilyy varjostossa koivujen,
vettä lähteen puro pieni kuljettavi eellehen.
Milloin riemuiten se rientää, milloin kautta louhikon,
kunnes painuu meren helmaan, määränpäähän päässyt on.*

*Elo ihmisen se myöskin aina rientää eespäin vaan,
milloin tyyntä sen on kulku, milloin vaarat varrellaan.
Haavemaa on sillä myöskin, jonne pyrkii, kiirehtää,
kohti taivasta se suuntaa, siellä sen on määränpää.*

Jälkimmäisen version käsikirjoituksessa, joka ei ole Oskar Merikannon käsialaa, on nimi ”Ihmis-elo” viivattu yli kansilehdellä, mutta ei nuottisivulla, ja korvattu nimellä ”Elon kulku”. Ns. ”Anna Länkelän nuottikirjassa” (KK Ms Mus 174) on Länkelän itsensä tekemien kopioiden lisäksi sivuilla 13-15 laulun *Ihmis-elo* käsikirjoitus, joka saattaa olla Merikannon omakätinen (Merikanto ja Länkelä opiskelivat yhtä aikaa Berliinissä 1890-1891 ja tunsivat toisensa). Käsikirjoitus on huolellisesti tehty ja sen alussa on seuraava teksti ”Ihmis-elo. / (Yrjö Bonsdorffin teksti) / Professorin rouva / Ida Bonsdorffille / hänen poikansa Yrjön kuoleman johdosta / sävelsi / Oskar Merikanto. / Leipzigissä, Heinäkuulla 18[88].” On mahdollista, että Merikanto kirjoitti tämän laulun Anna Länkelän nuottikirjaan 1890-1891. Merikannon omakätisyyteen viittaa käsialan lisäksi se, että tässä käsikirjoituksessa on maininta Yrjö Bonsdorffista tekstin tekijänä – tätä tietoa ei ole KK:n nuottikirjassa, eikä Anna Länkelä todennäköisesti ole voinut sitä saada muuten kuin suoraan Merikannolta.

IDA CHARLOTTA BONSDORFF (omaa sukua Forssell, 22.7.1846–12.9.1923) oli matematiikan professori ERNST JAKON WALDEMAR BONSDORFFIN (23.1.1842–9.2.1936) puoliso. Heidän esikoispoikansa GEORG ARTUR BONSDORFF syntyi 29.8.1870 ja kuoli 25.5.1888. Merikanto sävelsi laulun vain muutama kuukausi myöhemmin. Ei tiedetä, miten tai missä Merikanto on Bonsdorffien perheeseen tutustunut. IDA BASILIER-MAGELSSSEN (10.9.1846–23.5.1928) oli suomalainen oopperalaulaja.

Ilman kuuta, OM062

Ilman kuuta ja auringon teitä maailma se olis niin pimeä

Sekakuoro

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1893?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Tämä kansanlaulun sovitus sekakuorolle esitettiin ainakin 1.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina sekä Merikannon omassa sävellyskonsertissa 14.3.1894 (ohjelmassa nimi on pidemmässä muodossa ”Ilman kuuta ja auringon teitä”). Mitään aineellisia dokumentteja tästä sovituksesta ei tunneta. Säveltäjä FILIP VON SCHANTZ (17.1.1835–24.7.1865) on taltioinut tämän sävelmän Kiteellä ja se on julkaistu kokoelmassa *Suomen kansan sävelmiä. Toinen jakso. Laulusävelmiä Vihkot 1-6* (SKS 1907).

Im Waldgeheg', OM063

Gelbes Laub in Walgehege

Lauluääni ja piano

Moderato molto

Teksti Karl Stieler
Sävellysaika 1888 Leipzig?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Fräulein Martha Munkelt gewidmet
Ensijulkaisu *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010
Lisäjulkaisu *Im Waldgeheg'* 2014 Edition Tilli ET1949

Sävellys on käsikirjoituksen sijainnista päätellen syntynyt Leipzigissa 1888. Laulu lienee esitetty julkisesti ainakin kerran eli Kansanvalistusseuran soitannollisessa iltamassa Palokunnantalolla 23.11.1891. Ennako-ohjelmassa olleen Merikannon laulun *Elon tiellä* sijasta lauloi ”hra Vuorio” laulun *Im Waldgeheg*, kuten konsertista arvion kirjoittanut nimimerkki ”O” eli Merikanto itse tiesi seuraavana päivänä kertoa. (Päivälehti 24.11.1891) Laulu esitettiin seuraavan kerran jo 26.12.1891 pidetyssä Dagmar Björklundin konsertissa. (Hufvudstadsbladet 24.12.1891) KARL STIELER (15.12.1842–12.4.1885) oli saksalainen runoilija. Omistuksen kohteesta ei ole löytynyt tarkempia tietoja. DAGMAR BJÖRKLUND oli suomalainen laulaja.

Irrblossen, OM064

Det glimmar, det glittrar, där skogskärret står – Ha, ha, ha, du gömmer dej – Så sirligt på tå – Tyst! Tyst! Tyst! Hör någon nalkas – Virvaliekit (Sai kimmellys lehtoon ja louhikkohon – Kätkeydytkö, ettet näy? – Näin varpailla vaan, näin vaan – Hiljaa nyt. Jo tullaan tänne)

Kolme lauluääntä ja piano

Allegro

Teksti Ellen Nervander, suomennoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika 1923 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Bland trollen* 1923

Kyseessä on julkaisun merkintöjen mukaan ”kolmiääninen tanssi-leikki”. Säveltäjämerkintä on muodossa ”accomp: O. Merikanto”. Tämä saattaa tarkoittaa sitä, että lauluäänet ovat Nervanderin säveltämiä ja vain pianon osuus on Merikannon tekemä. Merkinnät ovat kuitenkin niin niukkoja, ettei täyttä varmuutta ole. Nervander kyllä sävelsi paljon lastenlauluja, joten hänen osasäveltäjyytensä tässä on mahdollinen. Myös tekstin suomenkielinen versio on todennäköisesti hänen itsensä tekemä. Teos koostuu pianojohdannosta ja neljästä pienten välisoittojen erottamasta kuoro-osuudesta (Kööri – Virvaliekkien kuoro – Virvaliekkien tanssi – Kuoro). Erillisellä sivulla on kaksikielinen ohje leikkijöille. Sävellyksen syntyajasta ei tiedetä mitään, mutta se voi olla julkaisuvuotta selvästi varhaisempikin.

Iso lintu, merikotka, OM065

Örnen lyfter – Stolzer Adler, kühner Flieger

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko 1907</i>
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV 1951; Suomalaisia kansanlauluja 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)</i>

Istun järven rannalla, OM066

Vid insjöns strand – Sitz' am grünen Seegestad

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko 1907</i>
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV 1951; Suomalaisia kansanlauluja 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)</i>

Itätuulessa, OM067

Tämä on isojen vihojen vaikea maa

Sekakuoro

Allegretto

Teksti	Severi Nyman (<i>Runoja. Uusi sarja</i> 1900)
Sävellysaika	1906
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekäänisiä lauluja 19</i> 1906
Lisäjulkaisu	<i>Itätuulessa</i> 2017 Edition Tilli ET909

Laulu on varsin laajamuotoinen sävellys, joka täyttää 15 sivua pienikokoisessa vihkosessa, jonka sävellykset yleensä ovat vain muutaman sivun mittaisia. Se on sävelletty Sortavalan laulu- ja soittojuhlille 15.-17.6.1906 sekakuorojen kilpailulauluksi. Laulu esitettiin päätöspäivänä 400-henkisen sekakuoron voimin ja Helsingin Sanomien anonyymi toimittaja kertoi tapahtumasta näin: ”(...) Merikannon vaikuttavan, laajan sävellyksen ‘Itätuulessa’. (...) Erinomaisen sattuva olikin varsinkin

jälkimmäinen laulu tässä juhlassa esitettynä, sillä tämä osa maata se on todella 'isojen vihojen vaikea maa' ja 'syksyn surkea kukka'. Itätuulien tuntijat hyvin ymmärtävätkin laulun, osottaen sille suurta ihastustaan.” (Helsingin Sanomat 20.6.1906)

Laulusta tuli varsinkin Itä-Suomessa suosittu kuorojen ohjelmistonumero. Kun Haminan raittiusyhdistyksen kuoro lauloi sen Kotkan työväentalolla lokakuussa 1909, suosio oli suuri: ”Varsinkin Merikannon 'Itätuulessa' sai kuulijat aivan haltioihinsa, osoitettiin suosiota käsin ja jaloin.” (Eteenpäin 5.10.1909) Laulu oli juhlaohjelmassa myös Savonlinnan laulu- ja soittojuhlilla 5.–7.7.1912, missä nelisatapainen sekakuoro sen esitti, nyt säveltäjän johtamana. Terijoen laulu- ja soittojuhlilla-kin kesäkuussa 1913 laulu oli mukana juhlaauluna, vaikka suuremman huomion saikin Merikannon juhlille säveltämä uutuuslaulu *Laatokka*. Runoa esitettiin 1910-luvulla myös lausuntaesityksissä.

Jaakko Ilkka, OM068

Näytelmämusiikkia solisteille, kuorolle ja orkesterille

Teksti Kasimir Leino (1898–1901)
Sävellysaika 1901
Käsikirjoitus KK Coll. 630:29 (Kansallisteatteri)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Näytelmämusiikin säilyneestä käsikirjoitusaineistosta ei voi suoraan päätellä, mitä kaikkia Leinon tekstejä Merikanto sävelsi, mutta vaikuttaa ilmeiseltä, että kaikki musiikki liittyy osaan ”Jaakko Ilkka”, jälkimmäinen osa ”Klaus Fleming” esitettiin ilman musiikkia. Käsikirjoitusaineisto ”Laulut ja tanssi Jaakko Ilkkaan” koostuu seuraavista osista: Nro 1, *Dies irae*, melodianuotinnos (näytelmän sivu 1) – Nro 2, *Kun mun kultani tulisi*, melodianuotinnos (näytelmän sivu 7) – Nro 3, Gottschalk Flemingin ballaadi *Ritari nuori oli Paul la Cour*, lauluääni ja luuttu (näytelmän sivu 72) – Nro 4, Marssi (Hääsaattomarssi), viulun ja klarinetin äänilehdet – Nro 5, Soihdulaulu / Tanssilaulu *Tässä saapuvat ylpeät luostarineidot*, partituuri sopraanolle, altolle, tenorille, bassolle, huilulle, oboelle, 2 klarinetille, fagotille ja triangelille (tätä tekstiä ei löydy näytelmästä) – Nro 6, *Tähti se taivaalla kirkkaana lens*, melodianuotinnos (näytelmän sivu 353) – Nro 8, Savolaisten pilkkalaulu Ilkasta / Nokian pilkkalaulu, *Ilkka ilkeä isäntä*, melodianuotinnos (näytelmän sivu 384) – Nro 9, *On taivaalle noussut hopeinen kuu*, lauluääni ja luuttu (tätä tekstiä ei löydy näytelmästä). Osasta nro 5 tunnetaan myös laulajille monistettu melodianuotinnos, jossa on päiväys ”19 4/XI 01.

Kasimir Leinon näytelmä ilmestyi vuonna 1901 Otavan kustantamana, mutta ainakin alkuosa oli valmiina jo loppuvuodesta 1898, jolloin Leino luki *Jaakko Ilkan* toisen näytöksen ”Kaunokirjailijaliiton” kokouksessa Kaisaniemessä. (Uusi Suometar 11.12.1898) Näytelmän osia julkaistiin Nykyaian numeroissa 23/1898 (43 sivua), 5–6/1899 (25 sivua), 8/1899 (28 sivua) ja 13–15/1899 (15 sivua). Painetun näytelmän esipuheessa on seuraava maininta: ”Esitetty ensi kerran 2-osaisena Suomalaisessa Maaseututeatterissa Turun näyttämöllä maaliskuun 18 ja 19. p. 1901 – edellisenä iltana viisi, jälkimmäisenä neljä näytöstä (...) Musiikin balladeihin, Nokian pilkkalauluun ja soihtutanssiin on säveltänyt O. Merikanto.”

Maaseututeatterin vaiheita selvittänyt Verner Veistjä kertoo ensiesityksestä 18.3.1901 seuraavasti: ”Esityksen valmistelut olivat suureelliset: Turun linnan huoneet tehtiin todellisuuden mukaisiksi,

Isonkyrön kirkkomaisemaa ja Nokian koskea esittävät taustat maalasi taiteilija Gabriel Engberg, historialliset muotokuvat ja vaakunat tilattiin taiteilijoilta Kaarlo Vuorelalta ja Hj. Löfmanilta, musiikki Oskar Merikannolta, tansseja harjoittamaan kutsuttiin rouva Littsson Helsingistä, pukuja, aseita ja tarpeistoa hankittiin runsaasti. Tulos oli toiveiden mukainen, mutta kustannukset aiheuttivat johtokunnan ja johtajan [Kasimir Leino] välillä ensimmäisen vakavan ristiriidan.” (Veistäjä 1957, s. 29-30)

Sibelius-museon arkiston kokoelmissa on suurikokoinen näytelmäilmoitus, jossa on seuraava teksti ”Suomalainen Maaseututeatteri / Turussa. / Sunnuntaina Joulukuun 8 p:nä 1901 / näytellään / Jaakko Ilkka / ja / Klaus Fleming / Historiallinen näytelmä 9:ssä kuvaelmassa. Kirjoittanut Kasimir Leino. / Musiikin säveltänyt O. Merikanto. – Dekoratsioonit, gobeliinit ja muotokuvat maalanneet taiteilijat G. Engberg, Hj. Löfman, K. Vuori. / Jälkimmäinen osa: / Klaus Fleming / 4:ssä kuvaelmassa (...)”.

Teatterikeskuksen esityskortin mukaan Suomalainen Maaseututeatteri esitti näytelmää vuosina 1901-1902 kaikkiaan 22 kertaa ja vielä 1916-1917 uudestaan (esityskertojen määrä tuntematon), Suomen kansallisteatteri kerran (15.11.1901) ja Tampereen työväenteatteri näyttämökaudella 1912-1913. Esityskortistossa ei ole lainkaan mainintaa Merikannon säveltämästä musiikista.

Suomalainen Maaseututeatteri – Viipurin Näyttämö – Viipurin Kaupunginteatteri syntyi Viipurissa vuonna 1899 monenkirjavien vaiheiden jälkeen tyydyttämään ensi sijassa viipurilaisten näytelmänälkää, mutta teatteri harrasti alusta lähtien myös voimakasta kiertuetoimintaa. Taloudellisena taustahahmona teatterilla oli kauppias JUHO LALLUKKA (3.2.1852–1.12.1913), jonka lisäksi ensimmäiseen toimikuntaan kuuluivat mm. valokuvaaja VIKTOR BARSOKEVITSCH (22.11.1863–6.3.1933) Kuopiosta, laulajatar Naëmi Starck Sortavalasta ja lehtori E. A. Hagfors Tampereelta.

Jag är en lustig kurre, OM069

Jag är en lustig kurre! Hejsan för mig

Sekakuoro

Allegretto

Teksti	Jenny Blicher-Clausen
Sävellysaika	1900-luvun alku?
Käsikirjoitus	KK Coll. 609.9 (Muntra Musikanter)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Laulu on mainittu luettelossa Muntra Musikanter -kuoron omistamista lauluista (Lagerman 1948, s. 102), mutta muuten siitä ei tiedetä mitään. Sävellysaika on päätelty saman nuottiarkin kääntöpuolella olevasta laulusta *Aamulaulu*, joka on vuodelta 1902. Tekstin lähdeä ei ole löytynyt.

Jeesuksen silmäin eteen, OM070

För Jesu milda ögon

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Lars Stenbäck (*Accorder* 1839), Martti Ruuth (suomennos)
Sävellysaika 1923
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu *Koulun koraalikirja* 1924
Lisäjulkaisu *Skolans och hemmets koralbok* 1925
Sovitukset Lauluääni ja urut *Jeesuksen silmäin eteen* 2008 Edition Tilli; *Omat koraalit* 2013

Teksti on nykyisessä virsikirjassa numerolla 288 JAAKKO HAAVION (3.7.1904–27.5.1984) suomen-noksena ”Silmäis eteen, Jeesus”. LARS STENBÄCK (26.11.1811–21.4.1870) oli suomalainen runoilija ja pappi. MARTTI RUUTH (30.10.1870–8.5.1962) oli opettaja, kirkkohistorioitsija ja kääntäjä.

Jeesus, johdata!, OM071

Jeesus, johdata tiemme kulkua

Sekakuoro

Moderato

Teksti Nikolaus Ludwig von Zinzendorf (1725), Elias Lönnrot (suomennos 1874), Jooseppi Mustakallio (suomennos 1900)
Sävellysaika 1923
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer); KK Ms Mus 163:6 (Fazer)
Ensijulkaisu *Jeesus, johdata!* 7.7.1924 Westerlund REW1392 (Westerlundin kuorokokoelma seka-kuorolle, sarja II, nro 2)
Lisäjulkaisu *Koulun koraalikirja* 1924
Sovitukset Lauluääni ja urut *Jeesus, johdata!* 2008 Edition Tilli; *Omat koraalit* 2013

Kahdesta tunnetusta käsikirjoituksesta ensimmäinen on tarkoitettu *Koulun koraalikirjaan*, jälkimäinen on osa Merikannon kaavailemaa kokonaisuutta *Uusia koraaleja*, jonka kustantaja Westerlund kuitenkin julkaisi erillisinä sekakuoronuotteina.

NIKOLAUS LUDWIG VON ZINZENDORF (26.5.1700–9.5.1760) oli saksalainen piispa. Tämä teksti on nykyisessä virsikirjassa numerolla 388 (sävellys ADAM DRESE, 1698). Teksti poikkeaa hiukan Merikannon käyttämästä, kuten seuraavasta vertailusta voi nähdä.

Merikannon teksti

Jeesus, johdata tiemme kulkua
Niin me kyllä kiiruhdamme,
jälkiäsi noudatamme.
Kätes meille suo, vie meit' Isäs luo.

Virren 388 teksti

Jeesus, johdata tiemme kulkua.
Auta, että kiiruhdamme,
jälkiäsi noudatamme.
Kätes meille suo, ohjaa Isän luo

Jesu, elon autuuteni, OM072

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Lisäjulkaisu *Jesu, elon autuuteni I-II – Jesu meine Lebens Leben* 2017 Edition Tilli ET1524–1525
(sovitus uruille)

Sovitukset Urut (Johann Tilli 2017)

Merikannon Leipzigin opiskeluajoilta säilyneessä nuottivihkossa III on viisi tekstiä, joiden alkuun on merkitty oletettavasti pohjana olleen virren nimi. Tämä *Jesu, elon autuuteni* on 23+23 tahdin pituinen sävellys, jonka sävellaji on Es-duuri.

Joen takana punanen talo, OM073

Joen takana punanen talo ja valkea ikkunalaute

Mieskuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Kansanlaulu

Sovitusaika 22.8.1902 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on maininta, että kyseessä on suomalainen kansanlaulu, jonka Merikanto on sovittanut. Päiväyksenä on ”Kantola 22/VIII 02”. Lyijykynällä on kustantamossa lisätty kommentti ”Kaunis, mutta askel alemmaksi”. Mahdollisesti ensimmäisen kerran tämä laulu esitettiin julkisesti Suutarien Laulukunnan konsertissa Ylioppilastalolla 29.3.1903.

Johdantovuorolauluja, OM074

Liturgi ja neliääninen sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

1. Tehkää portit avaroiksi ja ovet maailman korkeiksi (ensimmäisenä adventtina) – 2. Minä ilmoitan teille suuren ilon (ensimmäisenä joulupäivänä) – 3. Jeesus Kristus on sama eilen ja tänä päivänä – Ja myös iankaikkisesti (uudenvuodenpäivänä) – 4. Kaikki kuninkaat häntä kumartakoot – Kaikki kansat häntä palvelkoot (loppiaisenä) – 5. Herra on minun paimeneni – Ei minulta mitään puutu (palmusunnuntaina) – 6. Niin Jumala on rakastanut maailmaa – Jotta kuka ikinä häneen uskoo (pitkäperjantaina) – 7. Kristus on ylösnoussut – Herra on totisesti ylösnoussut, halleluja, halleluja (pääsiäispäivänä) – 8. Herra on kuningas, siitä maa iloitkoon – Taivaat julistavat hänen hurskauttansa

(helatorstaina) – 9. Herra sanoo: Minä tahdon vuodattaa Henkeäni kaiken lihan päälle – Ja pelastuva on jokainen, joka Herran nimeä avuksensa huutaa (helluntaipäivänä) – 10. Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Sebaot, koko maa on täynnä hänen kunniaansa (kolminaisuuden päivänä).

Teksti Perinteinen liturginen
Sävellysaika 1920-luku?
Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Nämä *Johdantovuorolaulut* tunnetaan vain kanttori Simo Tuomen jäämistöstä löytyneestä käsikirjoitusaineistosta. Sävellysjasta ei tiedetä mitään, 1920-luku on vain oletus.

Jos tietäisit, OM075

Aune – Oi, Aune, jos tietäisit – Surun käärme pisti, mun lempeni surmasi suru

Mieskuoro (bassosoolo)
Moderato

Teksti Yrjö Veijola
Sävellysaika ennen maaliskuuta 1897
Käsikirjoitus KK Coll. 734.2 (YL)
Ensijulkaisu *M. M. IX* 1912–1919?
Lisäjulkaisut *Jos tietäisit* 19–? (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); *Laulu-Miesten lauluja* 1923
Sovitukset Salonkiorkesteri (Kalle Tiger) *Jos tietäisit (Oi, Aune)* 1929 Westerlund REW1590
Westerlundin Salonkiorkesterikirjasto
Sekakuoro (Heikki Klemetti) *Jos tietäisit* 193–? Suomen Laulun ohjelmistoa No 92

Käsikirjoituksessa on kolme valmista nuottisivua. Signeeraus on ”Sforzato”, oikea signeeraus on lisätty lyijykynällä. Merikanto osallistui laululla Ylioppilaskunnan Laulajien sävellyskilpailuun ”vaihtonimellä” Sforzato. Kilpailumenestystä ei Merikannolle kuitenkaan tullut tällä eikä toisella kilpailukappaleellaan *Lohdutus*, op. 42, nro 2. Laulun ensiesitys lienee ollut Ylioppilaskunnan Laulajien konsertissa Yliopiston juhlasalissa 6.4.1898. Laulua on esitetty myös nimellä ”Oi, Aune, Aune”. KALLE TIGER (28.11.1890–11.5.1943) oli suomalainen muusikko (huilisti) ja sovittaja.

Jos voisin laulaa kuin lintu voi, OM076

Om röst jag hade, som fågeln har – Ach könnt' ich singen wie's Vöglein sang

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset	Kantele <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle</i> 5 1998

Joulu tullut on!, OM077

Taas sykkivi sydämet kuusen ympärillä – Julen är äntligen här

Lauluääni ja piano

Moderato

Teksti	Vilkku Joukahainen, Barbara Helsingius (ruotsinnos)
Sävellysaika	1903
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Joulupukki</i> 1903
Lisäjulkaisut	<i>Kuusen ympärillä</i> 1911; <i>Joulun toivelaulukirja</i> 1984; <i>Suuri toivelaulukirja</i> 7 1988; <i>Kauneimmat joululaulumme</i> 1990; <i>Suuri toivelaulukirja : Joululauluja</i> 1998; <i>Suomalainen joul</i> 2006
Sovitukset	Lauluääni <i>Joulu on taas</i> 19–? (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoja, samassa painatteessa myös Samppa Luoman <i>Joululaulu</i> , Raalan <i>Ne soivat</i> ja Maasalon <i>Oon vieras muukalainen</i>); <i>Joulu on taas</i> 1992; <i>Laulumatti</i> 2004 Lauluääni ja kamariorkesteri (Ilkka Kuusisto) <i>24 suomalaista joululaulua</i> 1990 Mieskuoro (Juha Holma) <i>Joululauluja mieskuoroille</i> 1 2001 Piano (Olli Heikkilä) <i>Julens önskesångbok</i> 1993 (pianonuottinnos ja ruotsinkieliset sanat) Sekakuoro (Ilkka Kuusisto) <i>Joulun aikaan</i> 1998; <i>Chorus ecclesiae</i> 3 2016

Merikanto sävelsi laulun Valistuksen joululehteen vuonna 1903. On mahdollista, että myös runo on kirjoitettu tätä julkaisua varten. Joululehteä mainostaneet lehdet käyttivät usein ilmaisua ”Oskar Merikannon sävellys Vilppu Joukahaisen lauluun ’Joulu tullut on’”.

VILKKU JOUKAHAINEN (aiemmin Seppä, 19.4.1879–27.3.1929) oli opettaja, toimittaja ja poliitikko. JUHA HOLMA (25.2.1960–) on kuoronjohtaja ja säveltäjä.

Joulukuusi, OM078

Tuo tumma vuorten valtija mun oli isänäni – Kuusen juhlahetki

Lauluääni ja urkuharmoni tai piano

Eloisasti, kertomalla

Teksti Zacharias Topelius (*Trollsländan* 6/1869), Immi Hellén (suomennos)
Sävellysaika 1910 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Joulukuusi* 1910 Valistus
Lisäjulkaisut *Joulukuusi* 2017 Bells; *Sukelluksia karjalaistytön elämään* 1943- 2008

Laulu tunnetaan vain Valistuksen kustantaman ”Joulupukki” -lehden lahjaliitteestä vuonna 1910, mutta se on voitu säveltää aikaisemminkin. Topeliuksen alkuperäinen runo *Julgranen* julkaistiin jo vuonna 1869. Laulua on esitetty myös nimellä ”Kuusen juhlahetki”. Tekstin suomentajaa ei varmuudella tiedetä, mutta joissakin lähteissä mainitaan Immi Hellén.

INGEBORG (IMMI) HELLÉN (14.1.1861–20.1.1937) oli suomalainen runoilija, joka kirjoitti lukuisia suosituksi tulleita lastenlaulujen tekstejä kuten *Suojelusenkeli*, *Pieni nokikolari*, *Joulukirkkoon*, *Oravan pesä* ja *Peipon pesä*.

Joutuos!, OM079

Oi, joutuos, joutuos, joutsenlintu

Sekakuoro

Moderato

Teksti J. H. Erkko (*Ilmojen laulu* 1904)
Sävellysaika 6.1.1905
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu *Sekäänisiä lauluja. 18 vihko* 1905
Lisäjulkaisu *Joutuos* 2017 Edition Tilli ET908

Käsikirjoituksen yläreunassa on teksti ”Joutuos! / (J. H. Erkko)” ja lopussa päiväys ”6/I 1905 / Oskar Merikanto”. Kustantamossa on esityskokoonpanoksi määritelty sekakuoro ja tehty merkintä ”ej tryckt”. Merkintä on yllättävä, koska kokoelma *Sekäänisiä lauluja 18* oli myynnissä jo maaliskuussa 1905.

Laulu on sävelletty Kansanvalistusseuran Turussa 14.–17.6.1905 järjestetyille laulu- ja soittojuhlille, missä se sisältyi viralliseen ohjelmaan, vaikka ei saanutkaan sävellyskilpailussa palkintoa eikä jälkiarvioissa erityisiä mainintoja. Kun nimimerkki ”S. P.” eli Selim Palmgren kirjoitti juhlilta ”jälkikatsauksen”, hän kehui palkittuja teoksia (Hjalmar Backmanin *Paimenen pyhä* ja Otto Kotilaisen *Jo versoo*), mutta ohitti Merikannon pelkällä maininnalla.” (Turun Sanomat 4.7.1905) Laulua esitettiin silloin tällöin juhlien jälkeenkin erityisesti maaseutukuorojen konserteissa ja yleensä sen nimi esiintyi muodossa ”Joutuos, joutuos, joutsenlintu”.

Juhannusnuoriso, OM080

Toukomme kukkii, nuoriso uhkee – Jokioisten nuorisoseuran marssi – Juhannustähkille

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti J. H. Erkko (*Liitto – Suomen kaunokirjailijaliiton albumi 4* 1905)
Sävellysaika 1905
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Jokioisten nuorisoseura
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Sovitukset Sekakuoro (Väinö Pesola) *Pyrkijä* 6-7/1951

Merikannon Jokioisten nuorisoseuralle säveltämän marssin syntyvaiheista on säilynyt jonkin verran muistitietoa. Seuraava liittyy Jokioisten asemapäällikkö HJALMAR ALLEENIN (k. 1918), Jokioisten Nuorisoseuran tuolloisen aktivistin kertomaan. ”*Alleen oli Oskari Merikannon hyvä ystävä; Merikanto mm. kävi Alleenia Jokioisissa tervehtimässä. Kerran Alleen pyysi Merikanto säveltämään Jokioisten Nuorisoseuralle marssin. Merikanto suostui pyyntöön ja v. 1905 syntyi edellä mainittu, Jokioisten Nuorisoseuralle omistettu marssi. Opettaja Helteen perustama ja johtama Jokioisten Sekakuoro lauloi sitten tätä laulua muutamien vuosien aikana eri tilaisuuksissa, juhlissa, iltamissa jne. Op. Helteen maininnan mukaan laulu oli helppo laulaa ja kauniisti soiva.*” (*Pyrkijä* 6-7/1951, s. 134, 153)

Merikannon sekakuorokäsikirjoitusta ei tunneta, mutta 1930-luvulla löytyivät sopraanon äänilehti ja kolmen säkeistön sanat, joiden perusteella Väinö Pesola vuonna 1944 rekonstruoi laulun ”Merikannon tyyliin”. Näköispainos tämän sovituksen käsikirjoituksesta on julkaistu professori Vilho A. Pesolan artikkelissa *Kaksi nuorisoseuramarssia* (*Pyrkijä* 6-7/1951, s. 134, 153), jossa hän selostaa sitä vähää, mitä Merikannon sävellyksestä tiedetään. Jokioisten Sekakuoro on sittemmin laulanut tätä sovitusta, jossa siis aitoa Merikantoa on vain sopraanon melodia.

Erkon runo on nimeltään *Juhannustähkille*. Jostain syystä tämän Pesolan sovituksen otsikkona on kuitenkin ”Juhannusnuoriso”.

VÄINÖ PESOLA (28.5.1886–20.4.1966) oli säveltäjä ja kuoronjohtaja. Edellisen pikkuveli VILHO A. PESOLA (20.11.1892–31.12.1983) oli kasvinjalostustieteen professori ja nuorisoseuraliikkeen toimihenkilö.

Kaanon, OM081, A-duuri

Canon in der Octave

Piano

Andantino

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoitus on keskeltä revennyt nuottisivu, jonka etupuolella on teksti ”1. Canon in der Octave”.
Signeeraus on tehty pienellä violetilla leimasimella.

Kaanon, OM082, As-duuri

Canon

Piano

Moderato

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kaanon As-duuri* 2017 Edition Tilli ET1498

Käsikirjoituksessa on kaksi ja puoli sivua valmista nuotinnosta pianolle. Tempomerkintä on ”Moderato” ja signeeraus on tehty pienellä violetilla leimasimella. Otsikkona on ”Canon.”

Kaanon, OM083, B-duuri

Canon in Oberquarte

Piano

Allegretto e poco scherzando

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kaanon B-duuri* 2017 Edition Tilli ET1492

Käsikirjoituksessa on puolitoista sivua valmista nuotinnosta pianolle. Otsikkona on ”Canon in Oberquarte”. Signeerausta ei ole. Vasemmassa ylänurkassa on lyijykynällä tehty merkintä ”ei painettu”.

Kaanon, OM084, C-duuri

Canon in der Octave

Piano

Allegro non troppo

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Canon in der Octave* 2017 Edition Tilli ET1497

Käsikirjoituksessa on puolitoista sivua valmista pianonuotinnosta. Molemmat sivut on viivattu yli. Otsikkona ”4. Canon in der Octave”. Signeerausta ei ole.

Kaanon, OM085, E-duuri

Canon in Unterquinte

Piano

Andante con espress

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kaanon E-duuri* 2017 Edition Tilli ET1520

Käsikirjoituksen nelisivuinen arkin ensimmäisellä sivulla on valmis pianonuotinnos, jonka otsikkona on ”Canon in Unterquinte”. Signeeraus on tehty pienellä violetilla leimasimella. Vasemmassa ylänurkassa on lyijykynällä tehty merkintä ”ei painettu”.

Kaanon, OM086, Es-duuri

Canon in Unterterz

Piano

Adagio

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kaanon Es-duuri* 2017 Edition Tilli ET1519

Käsikirjoituksessa on kaksi sivua valmista nuotinnosta pianolle. Signeeraus on tehty pienellä violetilla leimasimella. Otsikkona on ”Canon in Unterterz”. Vasemmassa ylänurkassa on lyijykynällä tehty merkintä ”ei painettu”.

Kaanon, OM087, Es-duuri

Canon in der Septime

Piano

Andante

Sävellysaika 1888, Leipzig (?)

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on sivu valmista nuotinnosta pianolle (kaksi viimeistä edellistä tahtia on viivattu yli). Tempomerkintä on ”Andante”. Otsikko on ”Canon in der Septime”. Signeerausta ei ole.

Kaanon, OM088, Es-duuri

Canon in der Septime

Piano

Moderato

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on puolitoista sivua valmista nuotinnosta pianolle. Otsikkona on ”Canon in der Septime”. Signeerausta ei ole. Vasemmassa ylänurkassa on lyijykynällä tehty merkintä ”ei painettu”.

Kaanon, OM089, F-duuri

Canon in Octave

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika syyskuu 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kaanon F-duuri* 2017 Edition Tilli

Käsikirjoituksessa on otsikkoteksti ”Canon. / 1) in Octav / Im September 1888”. Tempomerkintää ei ole. Käsikirjoitus on nelisivuinen nuottipaperin neljännellä sivulla, sivujen 1-3 nimetön ja otsikoimaton musiikki ei välttämättä liity mitenkään tähän kaanoniin.

Kaanon, OM090, G-duuri

Canon in der Quinte

Piano

Moderato molto

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Canon in der Quinte* 2017 Edition Tilli ET1499

Käsikirjoituksessa on puolitoista sivua valmista nuotinnosta pianolle. Signeeraus on tehty pienellä violetilla leimasimella. Otsikkona on ”Canon in der Quinte”.

Kaanon, OM091, G-duuri

Canon

Piano nelikäsisesti

Moderato

Sävellysaika 1904 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Tämä 18 tahdin pituinen *Canon* on julkaistu Merikannon toimittamassa Wohlfahrtin pianokoulussa harjoituksena nro 86. Kyseessä ei näyttäisi olevan mikään Leipzigin ajoilta syntyneistä kaanoneista, mutta on silti mahdollista, että teos on valmistunut jo paljon ennen kuin pianokoulu julkaistiin.

Kaikille synnit anteeks', OM092

Neliääninen sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Siionin Kanteleen Sävelmistö

Sovitus aika 1911?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Siionin Kanteleen Sävelmistö* 1912

Merikannon sovitus on Siionin Kanteleen Sävelmistössä numerolla 302. Kokoelman virallinen julkaisuvuosi on 1912, mutta se on painettu vuoden 1911 puolella.

Kaipaus, OM093

Piano

Moderato

Sävellysaika 1887 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Kaipaus* 2017 Edition Tilli ET1479

Käsikirjoituksessa on lyijykynällä viivattu nimi *Kaipaus* yli ja kirjoitettu ”ei painettu”. Merikanto esitti tämän sävellyksen konsertissaan 28.4.1887 Turun seurahuoneella ja 8.5.1887 Tampereen seurahuoneella. Jälkimmäisestä konsertista raportoi anonymi toimittaja näin: ”*Kuulijat olivat hra Merikannolle erittäin kiitollisia hänen soitannostansa, joka heidän joka numerolle annetut, vilkkaat käsientaputuksensa kylläksi osoittikin, ja erittäin näkyivät kappaleet ‘Reverie’ Schumannilta, ‘Ungarisch’ Scharwenkalta sekä hra Merikannon oma, ‘Kaipaus’-niminen sävellys yleisöä ihastuttavan.* (Tampereen Sanomat 9.5.1887)

Kaksi kosijaa, OM094

Perhonen ja mehiläinen kosimahan lähti

Sekakuoro

Molto moderato

Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881)

Sävellysaika 27.6.–3.7.1889 Uusikirkko ja Mikkeli

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer); KK Coll. 871.3 (Sulasol)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kansalliskirjaston kokoelmassa on kaksi käsikirjoitusta, joista vanhempi on nuotinnettu yhdelle lauluäänelle. Päiväyksenä on ”Uusikirkko 18 27/VI 89” ja signeerauksen kohdalle on lyijykynällä merkitty teksti ”Sävelsi Sfz”. Tätä nimimerkkiä Merikanto käytti myös vuonna 1890 osallistuessaan Kansanvalistusseuran sävellyskilpailuun laululla *Lapseni nukkuu*, joten ehkä myös *Kaksi kosijaa* oli mukana vuoden 1890 kilpailussa.

Toisessa käsikirjoituksessa, joka on tehty sekakuorolle, on seuraava teksti ”Kaksi kosijaa / humoreski sekaköörille / sävelletty Uudellakirkolla 27/VI 89 / Köörille valmistunut Mikkeliissä 3/VII 89”. Lyijykynällä on (kustantamossa?) tehty merkintä ”Keskinertainen”. Käsikirjoituksen kääntöpuolella on saman laulun toinen aloitus, jossa on teksti ”[...] lauluseuralle ystävyydellä omistanut O. M.”. Lauluseuran nimi on leikkautunut pois, kun säveltäjä on käyttänyt toisen puolen uudestaan. Mahdollisesti kyseessä on ollut Mikkelin lauluseura, jolle Merikanto oli jo paria vuotta aiemmin omistanut yhden laulun (*Suottako Suomi luottaa Luojahan*). Lyijykynällä on myös heikosti näkyvä merkintä ”J. H. Erkko”. Sulasolin käsikirjoitus on kaksisivuinen, siisti ja valmis nuotinnos, mutta jostain syystä ei mainintoja laulun esittämisestä ole löytynyt. Erkon runo on sävellystä selvästi vanhempi, se on ajoitettu vuosille 1878–1881.

Kalliolle, kukkulalle, OM095

Kalliolle, kukkulalle, rakennan minä majani – Högt på kullen, uppå åsen

Kolmiääninen naiskuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Kansanlaulu
Sovitus aika	1907?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kevätesikko III</i> 1907
Lisäjulkaisu	<i>Gullvivan III</i> 1907

Kyseessä on Merikannon tekemä kansanlaulusovitus, joka ei sisälly 50 laulun kokoelmaan *Suomalaisia kansanlauluja I-V*. Laulu julkaistiin samaan aikaan suomeksi ja ruotsiksi, mutta epäselvää on, kumpi versio ilmestyi todellisuudessa ensin. Tätä vanhaa suomalaista kansanlaulua on alkujaan esitetty piirilauluna. Sen merkitsi muistiin opettaja VÄINÖ VARMANEN vuonna 1908 Asikkalassa, mutta on ollut jo sitä ennen tuttu niin Merikannolle kuin hänen kuulijoilleenkin.

Kangasalan tunnelmaa, OM096

Piano

Moderato

Sävellysaika	26.8.1923 Kangasala
Käsikirjoitus	Yksityisomistuksessa
Ensijulkaisu	<i>Kangasalan joulu</i> 1964 (näköispainos käsikirjoituksesta)

Tämän 8 tahdin pituisen pianosävellyksen käsikirjoitus on Kangasalla Eva Tulenheimon perheen vieraskirjassa, päiväyksenä siinä on 26.8.1923. Merikanto oli tuolloin järjestämässä jäähyväiskonserttejaan mm. Kangasalla (täällä konsertti ei tosin toteutunut), ja vieraskirjan merkintä oli säveltäjän hyvästijättö paikkakunnalle.

Kansakoululaisten laulu, OM097

Yksinkielin kaikin lauluun yhtykää!

Lauluääni ja harmoni
[Ilman tempomerkintää]

Teksti J. V. Virkkala
Sävellysaika 1910 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Kansakoulun lauluja* 1910
Sovitukset *Lauluääni Valkovuokko* 1922

Laulu on syntynyt samoin kuin *Kansakoulun laulu*, OM098, Uno Cygnaeuksen satavuotisjuhlien tarpeisiin. Juhlaa varten tilatut laulut julkaistiin kokoelmassa *Kansakoulun lauluja*. Juhlakomitea oli tehnyt ratkaisun pyytää samasta tekstistä sävellys kahdelta eri säveltäjältä. Merikannon lisäksi samat tekstit sävelsi Otto Kotilainen, jonka versio *Kansakoululaisten laulusta* on kaksiaäninen. Kokoelmaa levitettiin kaikkiin Suomen kouluihin. Ainakin Oulun juhlassa 12.10.1910 esitettiin tämä Merikannon sävelitys.

Tekstin tekijä lienee opettaja JUHANI VILLIAM VIRKKALA, joka toimi opettajana ainakin Kaustisilla 1900-luvun alussa ja 1920-luvun lopulla Ulvilassa. UNO CYGNAEUS (12.10.1810–2.1.1888) oli suomalainen pappi, joka toimi kansakoulujen ylitarkastajana ja siinä toimessa keskittyi kehittämään Suomen koululaitosta saaden jälkipolvilta kunnianimen ”Suomen kansakoulun isä”.

Kansakoulun laulu, OM098

Me Suomi-äidin lapsoset

Lauluääni ja harmoni
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Olli Vuorinen
Sävellysaika 1910 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Kansakoulun lauluja* 1910

Tämä toinen Merikannon sävellys valtakunnallisiin Uno Cygnaeuksen satavuotisjuhliin esitettiin lehtitietojen mukaan ainakin Valkeakosken juhlassa lokuussa 1910 lapsikuoron laulaessa yksiaänisesti pianon säestyksellä. Laulu esitettiin myös Turussa 12.10.1911 uuden koulurakennuksen vihkiäisissä (Turun Sanomat 13.10.1911).

OLLI VUORINEN (oikea nimi Olof Berg, 28.2.1842–10.1.1917) oli runoilija ja kääntäjä. Hän käytti myös nimiä ”Olli Wuorinen” ja ”Olli A. Wuorinen” sekä nimimerkkiä ”O. Wrn”.

Kansan marssi, OM099

Väkivalta pois maasta ja turma – Kansalaismarssi – Kansanmarssi

Yksiaäninen laulu (unisonokuoro) ja piano tai ”torvet”

Jykevästi

Teksti J. H. Erkko (*Hulluuksia* 1903)

Sävellysaika 1903

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Helsingin Kaiku* 1906, nro 6, s. 70 (näköispainos käsikirjoituksesta)

Käsikirjoitus on tehty pianolle, jonka nuotinnoksen välissä on ensimmäisen säkeistön sanat (”Lauttava yksiaanisesti pianon tai torvien mukanasoitolla”). Kaikki kuusi säkeistöä on kirjoitettu käsikirjoituksen alaosaan. Oikeassa alanurkassa on merkintä ”Sanat ja sävellys v. 1903”.

Erkon 28.4.1903 kirjoittama teksti joutui sensuurin hampaisiin, minkä takia Eero Erkko julkaisi sen Yhdysvalloissa kokoelmassa *Hulluuksia*. Todennäköisesti samasta syystä laulun esityksistä on vaikea löytää varmaa tietoa aikakauden lehdistä. Mahdollisesti laulu oli ohjelmassa Viipurin Työväenyhdistyksen Musiikkivaliokunnan järjestämässä Soittajais-Laulajaisissa 8.4.1906. Ainakin tilaisuuden viimeisenä numerona oli ilman säveltäjän nimeä ”Kansalaismarssi”. Erkon runo on kirjoitettu 28.4.1903.

EERO ERKKO (18.5.1860–14.10.1927) oli sanomalehtimies ja poliitikko, joka Päivälehdessä ja Helsingin Sanomien päätoimittajana oli myös Oskar Merikannon monivuotinen työnantaja.

Kantaatti J. V. Snellmanin muistolle, OM100

Nyt kutsu kulkee halki maan – J. V. Snellmanin muistolle – In memoriam J. V. Snellman

Lausuja, seka- ja naiskuoro sekä orkesteri

Tempo di marcia

Teksti A. V. Koskimies

Sävellysaika kevät 1906

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 2

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Sovitukset Sekakuoro *Kantaatti J. V. Snellmanin muistolle* 1913 (kuoro-osuuden erillispainate, Kuopion Uusi Kirjapaino)

Kantaatin käsikirjoitus on kansiin sidottu partituuri, jossa on runsaasti Merikannon omakätisiä esitysohjeita ja korjauksia. Kansilehdellä on teksti ”Kantaatti / J. V. Snellmanin muistolle. / Esitetty 100-vuotisjuhlassa Kansallisteatterissa 12. p. Toukokuuta 1906”. Esityksestä vastasivat Oskar Merikannon johdolla Filharmonisen seuran orkesteri, sekakuoro ja lausujana näyttelijä AXEL AHLBERG (23.3.1855–4.2.1927). Uuden Suomettaren anonyymi selostus esityksestä oli lyhyt ja ytimekäs: ”*Kaunis ja innostuksella tehty kantaatti, jonka melodramaattisissa kohdissa hra Arel Ahlberg syvästi voimalla lausui, orkesterin ja köörin säestämänä, vaikutti innostavasti ja kohottavasti juhliwaan*

yleisöön ja herätti siinä juhlatunnelman.” (Uusi Suometar 13.5.1906) Ensiesityksen lisäksi kantaatti esitettiin ainakin 16. yleisillä laulu- ja soittojuhlilla Kuopion Väinölänniemessä 1916, jolloin Kansanvalistusseura vietti 40-vuotisjuhlaansa.

Koskimiehen runo, joka on todennäköisesti kirjoitettu juhlia varten, julkaistiin monissa lehdissä juhlallisuuksien selostamisen yhteydessä, samoin Kuopion laulujuhlien 1914 yhteydessä (mm. Savo 20.6.1914).

Eri hakuteoksissa mainitaan Merikannon kuvaelmamusiikki nimellä ”Nyt kutsu kulkee kautta maan”, joissakin Snellman-kantaatin lisäksi. Kyseessä lieenee kuitenkin juuri tämä Snellman-kantaatti, jonka alkusanoissa on vain pieni ero yhdessä sanassa. Aikakauden lehdistössä kantaatille ei yleensä mitään erityistä nimeä annettu, puhuttiin ”juhlakantaatista” tai ”kantaatista J. V. Snellmanin muistolle”.

JOHAN VILHELM SNELLMAN (12.5.1806–4.7.1881) oli suomalainen valtiomies, kirjailija ja merkittävä suomen kielen aseman edistäjä.

Karjalainen marssi, OM101

Kas kuinka laaja on Laatokan laine – Laatokan marssi – Karjalaisten marssi – Toverikunnan marssi

Mieskuoro

Pontevasti

Teksti	Ilmari Calamnius
Sävellysaika	1900-1901?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Omistus	Sortavalan Lyseon toverikunnalle
Ensijulkaisu	<i>Laulu-Miesten lauluja II</i> 1935
Lisäjulkaisu	<i>Sortavalan lyseo 1893–1944 : Muistojulkaisu</i> 1951 (käsikirjoituksen näköispainos)
Sovitukset	Orkesteri (Eero Koskimies) YLE Ms 3748 Piano (Aarre Merikanto) <i>Laatokan marssi</i> 1941 Westerlund REW1885, käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer) Puhallinorkesteri (sovittajaa ei tiedetä, mutta sovitusta on esitetty nimellä ”Laatokan marssi”)

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Karjalainen marssi. / (Ilm. Calamnius)” ja omistuksena ”Sortavalan Lyseon toverikunnalle”. Kustantaja on lisännyt kommentin ”Manskör / ej tryckt”. Merikannon yhteyksistä Sortavalan Lyseoon ei ole löytynyt tietoja, mutta myös toisessa käsikirjoituksessa, joka tunnetaan vain näköispainoksena, on sama omistus ja julkaisussa marssia kutsutaan nimellä ”Toverikunnan marssi”.

Laulu esitettiin todennäköisesti ensimmäisen kerran 20.4.1902 Helsingin lukkari- ja urkurikoulun mieskuoron konsertissa ja mainoksissa sen yhteydessä käytettiin ilmaisua ”uusi”. Kriitikot olivat myönteisiä: ”Säveltämänsä ‘Karjalainen marssi’ on onnistunut ja reipas laulu I. Calamniuksen sanoihin, omistettu Sortavalan lyseon toverikunnalle.” (Nimimerkki J. K., Päivälehti 22.4.1902) ”Karjalaisten marssi on reipas ja kiitollinen.” (Evert Katila, Uusi Suometar 22.4.1902).

Vuonna 1919 sävellys nimettiin Sortavalan suojeluskuntapiirin kunniamarssiksi nimellä ”Laatokan marssi”. Sovituksen tekijän nimi on kadonnut historiaan, mutta säveltäjä itse on tuskin ollut asialla, sitä varten olivat sotilassoittokuntien johtajat. Kun Westerlund julkaisi sävellyksen Aarre Merikannon pianosovitukseksi vuonna 1941, se käytti tätä sotilaspiireissä vakiintunutta nimeä *Laatokan marssi*. Pianosovitukseen liittyy violetilla musteella kirjoitettu saate: ”K. Herra Sjöblom. Kun tämä sovittaminen on niin vähäpätöinen juttu, senhän tekisi ukko kuin ukko, niin tuskinpa on syytä mainita sovittajasta mitään! ‘Pianosovitus’ riittänee selvitykseksi luulin! A. Mto”. Aarre Merikanto myi sovituksensa julkaisu-oikeudet Westerlundille 1.11.1941 solmitulla sopimuksella 10 % myyntirojalta vastaan. Jostain syystä kustannussopimuksessa ei ole mainintaa siitä, että kyseessä on Oskar Merikannon sävellys, vaan sopimuksessa puhutaan Aarresta säveltäjänä.

Tekstin lähde ei ole löytynyt, joten on mahdollista, että Ilmari Calamnius teki tekstin suoraan Merikannon sävellettäväksi. Mutta missä ja kenelle laulu on sävelletty? Evert Katila kertoi kesäkuussa 1922 amerikansuomalaisen mieskuoron Suomen Sävel konsertista Ylioppilastalolla. Uutiseen sisältyi maininta *Karjalaisen laulusta*: ”Kotimaisista oli uusi, täällä tähän asti tuntemattomaksi jäänyt Oskar Merikannon vilkas ‘Karjalainen marssi’, jonka säveltäjä on aikoinaan omistanut ja lähettänyt ‘Suomen Sävelelle’.” (Helsingin Sanomat 9.6.1922) Eikö Katila todellakaan tuntenut laulua (Merikannon aikaista julkaisua ei ainakaan ole löytynyt) vai olisiko Merikanto lähettänyt amerikansuomalaisille muuten tuntemattoman laulun, jolla on sama nimi kuin 1901 sävelletyllä mieskuorolaululla? Merikanto vieraili Yhdysvalloissa kesällä 1900, joten ehkä hän omisti *Karjalaisen marssin* sekä Sortavalan Lyseon toverikunnalle että Suomen Sävelelle. Säveltäjä LAURI IKONEN (10.8.1888–21.3.1966) innostui samaa konserttia arvioidessaan jopa arvelemaan, että sävellys olisi syntynyt Yhdysvalloissa: ”Merikannon ‘Karjalainen marssi’ lienee todella Amerikan mantereella kirjoitettu tervehdys yli Atlantin.” (Uusi Suomi 9.6.1922) Turussa mainostettiin laulua ilmaisulla ”säveltäjän vartavasten kuorolle säveltämä” (Turun Sanomat 10.6.1922). Vaasalainen nimimerkki ”K. K.” arveli suoraan, että ”Merikannon ‘Suomen Sävelelle’ omistamaa reipasta ‘Karjalaista marssia’ ei liene täällä ennen esitetty.” (Vaasa 19.6.1922) Asia jää nykytiedon valossa avoimeksi, koska lukuisat viittaukset lehdistössä eivät koskaan tarkenna, millä sanoilla sävellystä on esitetty.

Merikannon laulua ei tule sekoittaa Richard Faltinin perinnesävelmän sovitukseen *Karjalaisten marssi/Karjalaisten laulu*, jota on esitetty jo 1880-luvulta lähtien. Myös Ilmari Hannikaisella on sävellys *Karjalaisten marssi*, jota on esitetty ainakin vuodesta 1900 lähtien. Sävellykset menevät helposti sekaisin, koska Merikannon laulun nimi kirjoitettiin 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä usein virheellisessä muodossa ”Karjalaisten marssi”. Myös P. J. Hannikaisen *Karjalaisten laulu* on aivan eri sävellys. On myös vaikea tietää varmuudella, mitä musiikkia sotilassoittokunnat vuodesta 1919 lähtien soittivat, kun ohjelmassa mainitaan ”Karjalaisten marssi”, sillä usein mainitaan yleisön laulaneen mukana, mutta yleensä ei viitata säveltäjään tai sovittajaan.

Karjalan jääkärien marssi, OM102

Karjalan Jääkäri marssi – Karelska Jägäremarschen – Aamu- ja iltasoitto – Morgon och aftontapto

Piano

[Ilman tempomerkinää]

Sovitusaika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit I* 1919

Viitenä vihkona julkaistu sarja *Suomen Armeijan Kunniamarssit* oli kustantaja Westerlundin ajankohtaiseen tarpeeseen tekemä sovitustilaus. Merikanto teki kustannussopimuksen 31.5.1919 saaden 170 markkaa (71 euroa) vihkolta. Ensijulkaisu oli 500 kappaletta, mutta jokaisesta vihkosta otettiin neljän seuraavan vuoden aikana myös 200 kappaleen lisäpainos.

Marssin melodian alkuperästä on olemassa perimätieto, jonka mukaan kyseessä olisi kansansävelmä 1700-luvun lopun Pohjois-Karjalasta, mahdollisesti Liperistä. Melodia säilyi muistinvaraisesti Hällströmin suvun piirissä, kunnes kapellimestari LENNI LINNALA (1878–1947) sovitti melodian pianolle vuonna 1910. Elli Hällström kirjoitti marssiin ajankohtaiset sanat tammikuussa 1918. Näitä sanoja ei Merikannon sovituksen yhteydessä ole.

Merikannon ja Westerlundin välisessä kustannussopimuksessa on mainittu tässä viisiosaisessa sarjassa julkaistujen marssien lisäksi kaksi muutakin sovitusta, nimittäin Toivo Kuulan *Suojeluskuntien marssi* ja Otto Kotilaisen *Nuori sankari*. Kustannussopimuksessa tuskin olisi mainittu töitä, joita ei ole ollut tarkoitus tehdä. Sovitustyö oli mahdollisesti niin vähäinen, ettei sen paremmin kustantaja kuin Merikanto itsekään pitänyt nimen mainitsemista tarpeellisena. Kuulan laulun sovitus on julkaistu ja se on tässä luettelossa tulkittu Merikannon sovituksiksi. Otto Kotilaisen *Nuori sankari* on esitetty julkisesti ainakin Annikki Uimosen konsertissa 4.5.1918. Myös Alpo Noposen teksti julkaistiin Savottaren numerossa 12.5.1918, mutta nuottia siitä ei ole julkaistu, ei siis myöskään Merikannon pianosovitusta.

Kaunis on neito, OM103

Sekakuoro

Teksti Kansanlaulu

Sovitusaika 1892

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Helsingin Työväenyhdistyksen kuorojen konsertissa 22.5.1892 oli ohjelmassa kolme kansanlaulusovitusta, ilmoituksen mukaan ”Huojuvan metsän helmassa, Vanhan kullan hellu, Kaunis on neito” (Uusi Suometar 22.5.1892). Ilmoituksessa ei ole mainittu sovittajan nimeä, mutta koska Merikanto oli tuolloin kuoron johtaja, on hänen tekijyytensä varsin todennäköinen. Mitään aineellisia dokumentteja tästä sovituksesta ei ole löytynyt.

Ken lienet, elämän matkamies, OM104

Ken lienetkin, elämän matkamies – Ehdotus Koiton marssiksi

Sekakuoro

Pontevasti

Teksti	Yrjö Veijola (<i>Koitto</i> 1903)
Sävellysaika	1903
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Koitto : Juhlajulkaisu Raittiusyhdistys Koiton kaksikymmentävuotisen toiminnan muistoksi</i> 1903 (laajennettu laitos)
Sovitukset	Lauluääni <i>Kansan Laulukirjan Nuottipainos</i> 1908; <i>Kansanopiston laulukirja</i> Kansanvalistusseura 1909; <i>Pohjantähti</i> 1909; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1928 (painokset 1–6); <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>Laulun taika</i> 1951

Laulun teksti on Yrjö Veijolan salanimellä ”Säde” tekemä ehdotus suunnitellun Koiton marssin sanoiksi. Se julkaistiin juhlaulkaisussa *Koitto* vuonna 1903 eräiden muidenkin ehdotusten joukossa. Voiton vei lopulta Melartinin *Päivän laulu*. Juhlajulkaisusta tehtiin kaksi laitosta, joista vain jälkimmäisessä, laajennetussa versiossa on mukana myös Merikannon sävelmän nuotinnos. Otsikona on teksti ”Ehdotus / Koiton marssiksi”, mutta olen päättänyt käyttämään Veijolan runon alkusanoja, koska niitä on käytetty laulusta käytännössä kaikissa yksiaanisissa laulukirjaversioissa.

Ken Luojan töitä tarkastaa, OM105

Ken Luojan töitä tarkastaa ja niiden alkujuurta

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Simo Korpela
Sävellysaika	1903 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Hengellisiä Lauluja ja Wirsii II</i> 1903
Sovitukset	Lauluääni <i>Hengellisiä Lauluja ja Wirsii</i> 1906

Laulun esityksistä on muutamia mainintoja lehdissä, tosin yleensä ilman viittausta Merikannon nimen säveltäjänä. Juvalla lauloi nimetön kuoro tämän hymnin osana ”piispanlukuja” lokakuussa 1907 (Mikkelin Sanomat 22.10.1907) ja 5.4.1914 se oli Tampereen Kristillisen Työväenyhdistyksen Sekakuoron konsertin ohjelmassa. (Työkansa 3.4.1914) SIMO KORPELA (12.4.1863–14.6.1936) oli pappi ja virsirunoilija. Tekstin lähdettä ei ole toistaiseksi löytynyt, mutta ainakaan se ei sisälly Korpelan kokoelmaan *75 virttä* (WSOY 1904).

Ken tuntevi?, OM106

Mieskuoro (tenori- ja baritonisoolo)

Teksti Ei tunneta
Sävellysaika 1904
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Tämä Merikannon mieskuorolaulu tunnetaan vain lehtimainoksista ja konserttiarvosteluista. Laulun ensiesitys oli Ylioppilaskunnan Laulajien kevätkonsertissa 14.3.1904, jossa kuultiin myös Merikannon sävellyskilpailussakin pärjännyt *Tyttö parka*, molemmat ”uusina”. Todennäköisesti Merikannon itsensä nimimerkillä ”O” kirjoittamassa arviossa hän kommentoi kuoron ja solistien suoritusta näin (sävellyksestä hän ei ymmärrettävästi sano mitään): ”*Merikannon ‘Tyttö parka’ olisi voittanut hiukan rauhallisemmassa tempossa. Sensijaan ‘Ken tuntevi’ laulun alkuosa (sooloon asti) otettiin aivan liian harvaan. Tässä laulussa esitti hra A. Weckman barytonisoolon erittäin sointuisasti ja musikaalisella värityksellä. Hra Weckmanin ääni alkaa vetää yhä suurempaa huomiota puoleensa. Pienemmän tenorisoolon samassa laulussa esitti hra A. Frisk tyydyttävästi.*” (Päivälehti 15.3.1904)

Kaikki lauluun liittyvät dokumentit ovat kadoksissa, eikä edes sen tekstiä ole kyetty tunnistamaan, sillä aikakauden lehdet eivät mainitse tekstin tekijää. Joitain nuottikopioita on ainakin lehdille kuitenkin jaettu, sillä kriitikko Evert Katila (nimimerkillä ”E. K.”) saattoi jo etukäteen kuvailla teosta näin: ”*O. Merikannon tuotteliaasta kynästä on kaksi laulua. ‘Tyttö parka’ kuvailee lystillistä kosi-makohtausta, ‘Ken tuntevi’ taas sulavine sooloineen laulaa sydämen kaihosäveliä.*” (*Uusi Suometar* 12.4.1904) Vielä vuonna 1913 ovat laulun nuotit olleet tallessa, kun Kouvolan Mieskuoro esitti sen konsertissaan 6.1.1913. (Kouvolan Sanomat 1.1.1913)

Kesäistä elämää, OM107

Nyt uimarantaan kiiruhdamme ja kohta veteen pulskahdamme

Kolmiääninen naiskuoro
Allegretto – Hilpeästi

Teksti L. K.
Sävellysaika 1923 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Kevätesikko V* 1923

Laulu on julkaistu ainakin vuonna 1923, mutta todennäköisesti kyseessä on varhaisempi sävellys, koska Merikanto keskittyi noina aikoina hengellisten laulujen tekemiseen. Tekstin tekijän käyttämää nimimerkkiä ei ole toistaiseksi kyetty tunnistamaan.

Keväisten unien valkea Suomi, OM108

Keväisten unien valkea Suomi, auringonnousujen maa

Sekakuoro

Juhlallisesti ja pontevasti

Teksti L. Onerva (*Särjetyt jumalat* 1910)

Sävellysaika 5.8.1915 Kantola

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Sekäänisiä lauluja. 67 vihko* 1921

Käsikirjoituksessa on teksti ”Keväisten unien valkea Suomi. / (L. Onerva) / Käkisalmen laulujuhlia varten sävelsi Oskar Merikanto / Kantola 5.8.15”. Kustantaja on lyijykynällä viivannut yli maininnan Käkisalmen laulujuhlista ja sävellysajasta, ja antanut sitten ohjeita jatkotoimia varten: ”Ladottava tavalliseen KVSeuran vihon kokoon / 3 korreht. tästä laitettava mahd. pian”.

Käkisalmessa pidettiin laulujuhlat 1913, mutta vuodelle 1916 suunnitellut juhlat jouduttiin jo vuoden 1915 puolella perumaan, oletettavasti maailmansodan aiheuttamien ongelmien takia. Vuoden lopulla päätettiin juhlat järjestää 1918, mutta ilmeisesti näistäkin suunnitelmista jouduttiin luopumaan. Vuoden 1921 julkaisu tehtiin lopulta Helsingissä 23.–26.6.1921 järjestettyjä Kansanvalistusseuran XVIII:tta laulujuhlia varten. Juhlilla laulun esitti yhdistetty kuoro osana suomalaisvirolaista isänmaallista laulantaa. Laulua esitettiin myös muissa 1920-luvun laulujuhlatapahtumissa, mutta muuten se ei kuorojen ohjelmistoihin vakiintunut.

Onervan runo julkaistiin kokoelmassa *Särjetyt jumalat* vuonna 1910, mutta keväällä 1912 sen teksti painettiin tuntemattomista syistä nimellä ”Kevätlaulu” eräissä itäsuomalaisissa sanomalehdissä. Itä-Suomen Sanomien versiossa on otsikon alla myös täsmenne ”Hels. S:lle sepittänyt L. Onerva”. (Itä-Suomen Sanomat 16.4.1912) Onerva esitti runoaan esiintymisissään Leevi Madetojan kanssa 1913–1914 ennen kuin Merikanto sävelitti sen kesällä 1915.

Kevätvirrat, OM109

Soista, järvistä jäät on lähtennä

Sekakuoro

Kohtalaisen vilkkaasti ja keveästi

Teksti	J. H. Erkko (<i>Runoelmia ja ajatelmia</i> 1899)
Sävellysaika	1905
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Nuorten airut</i> 1905
Lisäjulkaisu	<i>Pyrkijä</i> nro 8–9/1910
Sovitukset	Lauluääni (Oskar Merikanto) <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911, 1921; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1922 (painokset 1–5); <i>Kevätvirrat</i> (erillispainate yhdessä Heikki Klemetin sävellyksen <i>Kotikansalleni</i> kanssa noin 1916–1920)

Käsikirjoituksessa on lyijykynällä tehty kustantajan kommentti ”Heikko”. Kaikkiaan kuusi säkeistöä on mahdutettu yhdelle nuottisivulle. Merikannon sävellys on ilmeisesti tehty Helsingin Nuorisoseuran kevätalbumia *Nuorten airut* varten. Julkaisua ennakkoon mainostaneessa lehdistössä kiertäneessä tekstissä todetaan: ”Oskar Merikanto säveltää sekaköörille J. H. Erkon runon ‘Kevätvirrat’, josta toivottavasti saadaan varsinainen nuorisoseuralaulu, jollaista ei ennestään ole olemassa.” (Uusimaa 17.2.1905) Tämä toive ei toteutunut, vaikka laulua vuoden 1909 yksiaänisen julkaisun jälkeen jonkin verran laulettiin. Nuorisoseurojen käyttöön laulu ei koskaan vakiintunut.

Mahdollisesti ensimmäisen kerran laulu esitettiin julkisesti Kotkan yhteiskoulun uuden talon vihkiäistilaisuudessa 14.1.1906. (Etelä-Suomi 16.1.1906) Se oli myös Pohjanmaan laulu- ja soittojuhlien ohjelmassa Haapavedellä 19.-20.6.1909. Erkon runo on kirjoitettu 30.4.1899 Sveitsin Veveyssä, Genevenjärven pohjoisrannalla.

Kiitos sulle, Jumalani, OM110

Kiitos sulle, Jumalani, armostasi kaikesta – Tack, min Gud, för vad som varit (Tack, min Gud, för vad som varit, tack för allt, vad du beskär) – Rohkenethan, minkä maksoi – Herra, eteen kasvojesi – Kodin rakkaan annoit meille

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	August Ludvig Storm (<i>Stridsropet</i> 5.10.1891), Kaarlo J. Rahikainen (suomennos <i>Hengellisiä lauluja ja virsiä</i> 1900), Mikko Kinnunen (<i>Herra, eteen kasvojesi</i> 2013), Raakel Inget (<i>Kodin rakkaan annoit meille</i> 1996)
Sävellysaika	1924 Tyynelän lepokoti
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer) & 163:6 (Fazer); KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu	<i>Kiitos sulle, Jumalani!</i> 7.7.1924 Westerlund REW1391 (Westerlundin kuorokokoelma sekakuorolle, sarja II, nro 1)
Lisäjulkaisut	<i>Koulun koraalikirja</i> 1924; <i>Stora sångboken</i> 2001 (vain ruotsinkielinen teksti); <i>Chorus ecclesiae 1</i> 2010; <i>Chorus ecclesiae 6</i> 2014; <i>Siionin laulut</i> 2016 (sovitukset Lauri-Kalle Kallunki, kaksi uutta tekstiversiota, joiden viimeistely Niilo Rauhala)
Sovitukset	Lauluääni <i>Virsihelmiä</i> 2006; <i>Laulun runsautta</i> 2016 Lauluääni ja piano <i>Kokoelma yksinlauluja nuorisolle</i> 3 192–?; <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 2 1977; <i>Suuri toivelaulukirja</i> 6 1985; <i>Ylistäkää Herraa</i> 1994; <i>Oskar Merikannon kauneimmat laulut</i> 1995; <i>Hartaisiin hetkiin</i> 2007 Lauluääni ja urut <i>Kiitos sulle, Jumalani</i> 2008 Edition Tilli; <i>Omat koraalit</i> 2013 Naiskuoro (Ahti Sonninen) <i>Hartaita lauluja naiskuorolle</i> 2004 Naiskuoro ja piano <i>Lauluja Martoilille I vihko</i> 1944 Piano <i>Hartaita toivelauluja</i> 1985 (pianonuotinnos ja sanat) Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483

Käsikirjoituksessa KK Ms Mus Oskar Merikanto 7 on otsikkona ”Koraali” ja päiväyksenä ”Tyynelässä 1924”. Yrjö Suomalainen kertoo Merikannon tehneen tämän viimeiseksi jääneen sävellyksensä ”matkaharmonion avulla” (Suomalainen 1949, s. 175–176). Kahdesta kustantajalle tarkoitettusta käsikirjoituksesta vanhempi on tarkoitettu *Koulun koraalikirjaan*, jälkimmäinen on osa Merikannon kaavailemaa kokonaisuutta *Uusia koraaleja*, jonka kustantaja Westerlund kuitenkin julkaisi erillisinä sekakuoronuotteina. Kustantajan arkistomerkintöjen mukaan jälkimmäisen ensipainos ilmestyi 7.7.1924.

Rahikaisen suomennosta on käytetty myös yhdysvaltalaisen säveltäjän GEORGE COLES STEBBINSIN (26.2.1846–6.10.1945) sävelmän suomenkielisenä tekstinä. Yleensä nimellä *Thank you, Lord* esiintyvää laulua ei Stebbinsin tuotannosta kuitenkaan ole löytynyt, eikä asiaa liene tarkemmin tutkittu. Suomenkielisen virsikirjan virtenä nro 411a on tähän Merikannon sävellykseen sovitettu teksti ”Rohkenethan, minkä maksoi”. Sen ovat kääntäneet Lina Sandellin 1858 tekemästä tekstistä Kauko Veikko Tamminen (1923) ja Anna-Maija Raittila (1962, 1984).

AUGUST LUDVIG STORM (23.10.1862–1.7.1914) oli ruotsalainen Pelastusarmeijan sihteeri ja yli-luutnantti. Hänen kirjoittamansa teksti *Tack min Gud för vad som varit* julkaistiin lehdessä *Stridsropet* 5.10.1891. KAARLO JOHANNES RAHIKAINEN (17.3.1848–16.1.1909) oli suomalainen opettaja ja maallikkosaarnaaja, jonka suomennos on tehty Evankeliumiyhdistyksen lehdessä *Sändebudet*

1.11.1897 otsikolla *Tack till Herren* olleesta Stormin tekstistä, joka tosin julkaistiin anonyyminä. Monissa julkaisussa laulun ruotsinkielisen tekstin tekijänä mainitaan virheellisesti LINA SANDELL (oikea nimi Carolina Wilhelmina Berg, 3.10.1832–26.7.1903), Ruotsin ehkä tunnetuin virsirunoilija. ANNA-MAIJA RAITTILA (vuodesta 1961 Nieminen, 23.7.1928–25.8.2012) oli kirjailija ja virsirunoilija. LAURI-KALLE KALLUNKI (1977–) on oululainen kanttori, NILO RAUHALA (10.7.1936–) oululainen pappi ja runoilija. MIKKO KINNUNEN ja RAAKEL INGET ovat nuoremman polven kääntäjiä.

Kiitosvirsi, OM111

Hilarion kiitosvirsi – Hilariuksen kiitosvirsi – Laudamus-hymni – Me kiitämme Sinua, me Sinua rukoilemme – Tacksägelsepsalm (Vi lova Dig, vi tillbedja Dig)

Sekakuoro

Maestoso

Teksti	Perinteinen liturginen teksti, Olaus Petri (ruotsinnos)
Sävellysaika	1920-luku?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kiitosvirsi</i> (tai <i>Hilarius</i>) (erillispainate ilman aika- tai julkaisijatietoa); <i>Tacksägelsepsalm</i> (eller <i>Hilarius</i>) (erillispainate ilman aika- tai julkaisijatietoa)

Merikanto sävelsi 1920-luvulla runsaasti hengellistä musiikkia, virsiä ja koraalialkusoittoja. Todennäköisesti myös tämä *Kiitosvirsi* ja sen ruotsinkielinen vastine ovat peräisin samalta ajalta, mutta molemmista tunnetaan vain erillispainate ilman lisätietoja. Vaikka kyseessä on selvästi sama sävellys, ruotsinkielisen version nuottikuvassa on jonkin verran kieleen liittyviä muunnoksia, joiden takia nuotit eivät ole identtisiä.

Alkuperäinen teksti on peräisin todennäköisesti 300-luvulta (*Laudamus te, benedicimus te*), mutta nykyisin sen kirjoittajana ei enää pidetä Poitiers'n piispa HILARIUSTA (k. 367) jonka mukaan tekstiä on kutsuttu ”Hilariuksen kiitosvirreksi”. Latinankielisen tekstin käänsi ruotsiksi OLAUS PETRI (alkujaan Olof Persson, 6.1.1493–9.4.1552) vuonna 1531. Suomenkielisen tekstin on kääntänyt ilmeisesti MIKAEL AGRICOLA (1510–9.4.1557) vuonna 1549, mahdollisesti Rauman kappalaisen MATHIAS WESTHIN (k. 1549) käsikirjoituksen pohjalta. Suomalaiseen virsikirjaan teksti tuli Richard Faltinin säveltämänä vuonna 1938.

Kiitä sieluni Herraa, OM112

Kiitä sieluni Herraa ja mi minuss' on Hänen ain' pyhää nimeänsä

Sekakuoro

[Ilman tempomerkitä]

Teksti Sionin Kanteleen Sävelistö 1892 (nro 102)
Sävellysaika 1924
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu *Koulun koraalikirja* 1924
Sovitukset Lauluääni ja urut *Kiitä sieluni Herraa* 2008 Edition Tilli; *Omat koraalit* 2013

Tekstiä ei löydy nykyisestä virsikirjasta, mutta se on sisältänyt Ilmari Krohnin vuonna 1892 toimitamaan kokoelmaan *Sionin Kanteleen Sävelistö*.

Kiitävi aatos kaipuun siivin, OM113

Kaunis on aamu ja tuores on ilma – Tanken bäres på längtans vingar (Härlig är morgonen, daggfrisk är luften)

Lauluääni ja piano

Juhlallisesti

Teksti Rafael Engelberg (*Kotona käymässä* 1906), Joel Rundt (ruotsinnos)
Sävellysaika 1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus SibA Mer 1:20
Ensijulkaisu *Det Sjungande Finland – Suomen sävelistö. IV* 1907
Lisäjulkaisut *Kotimaisia yksinlauluja II* 1948; *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985 *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Kiitä aatos kaipuun siivin* 2015 Edition Tilli ET1950

Käsikirjoitus on sinisellä musteella tehty valmis nuotinnos. Tietoja laulun julkisista esityksistä ei ole ennen vuotta 1922, jolloin Oiva Soini lauloi sitä loppuvuoden konserteissaan. Yrjö Suomalaisen mukaan tekstin on ruotsintanut Nino Runeberg (Suomalainen 1949, s. 179), mutta tieto on virheellinen. RAFAEL ENGELBERG (31.1.1882– 9.10.1962) oli suomalainen kirjailija ja yhteiskunnallinen toimihenkilö. Myös HEINO KASKI (21.6.1885–20.9.1957) on säveltänyt saman runon.

Kilven marssi, OM114

Nyt taisteluun sa nuoriso, aseisiin siskot, veikot!

Sekakuoro

Marssin tapaan, pontevasti

Teksti Kaarlo Hammar

Sävellysaika 1900

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Kilven marssi* 1935

Sovitukset Sekakuoro (Väinö Pesola) *Kilven marssi* 1935? (erillispainate ilman julkaisijatietoa)

Käsikirjoituksen otsikkona on ”Kilven marssi / säveltänyt / Oskar Merikanto”. Kustantaja on kommentoinut laulua merkinnällä ”Sovinn. / sekakuoro”. Laulu on sävelletty Raittiusyhdistys Kilven laulu- ja soittokunnalle, joka syntyi vuonna 1885 AURORA KARAMZININ (os. Stjernvall, 1.8.1808–13.5.1902) tekemän lahjoituksen turvin. Wilho Siukosen tultua johtajaksi vuonna 1913 syntyi ”Kilven Kuoro”. Kuoron ohjelmistossa olivat Merikannolta tämä *Kilven marssi*, *Kultaansa kaipaava* (kansanlaulusovitus), *Oma tupa*, *Lohdutus* (Kun leivot ne lenteli), *Laulajan marssi*, *Kymmenen virran maa* sekä *Tanssilaulu* oopperasta *Elinan surma* (Minä kuljen ja etsin) (ks. tarkemmin Kilven kuoro 1913–1938, Helsinki 1938).

Marssin ensimmäinen julkinen esitys lienee tapahtunut Kilven 15-vuotisjuhlassa Ylioppilastalolla 18.3.1900: ”*Uusi, aistikkaasti valmistettu lippu vihittiin ja sen yhteydessä esitettiin juhlan huomauihin uutuus, ‘Kilven marssi’, jonka Kaarlo Hammar on sepittänyt ja taiteilija O. Merikanto säveltänyt. Myrskyisillä suosionosoituksilla palkittiin se Kilven, noin 50 jäsenen kööri esittämänä.*” (Päivälehti 22.3.1900) Laulu jäi elämään lähinnä Kilven omissa tilaisuuksissa, mutta Hammarin runoa esitettiin 1900-luvun alkuvuosina myös lausuntatilaisuuksissa. KAARLO (KARL) AUGUST TERHI (aikaisemmin Hammar, 25.3.1872–21.3.1921) oli kuoronjohtaja, toimittaja ja kirjailija.

Kirkkokaikana, OM115

Kirkko-aikana

Piano nelikätisesti

Andante religioso

Sävellysaika 27.6.1897 Juvan Piikkilä

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8 (valokopio, alkuperäisen olinpaikka on tuntematon)

Omistus Ada Paunonen

Ensijulkaisu *Kirkkokaikana* 2017 Edition Tilli ET1489

Sovitukset Urut (Johann Tilli) *Kirkko-aikana* 2013 Edition Tilli ET178, 979-0-55014-058-5

Käsikirjoituksessa on otsikkoteksti ”Kirkko-aikana / Vakava pätkä, nelikätisesti pianolla / soitettavaksi säveltänyt eräänä / pilvisenä sunnuntaipäivänä 27/6 97 / Juvan Piikkilässä, sekä talon tyttäreille / Ada Paunoselle veljellisellä rakkaudella ja välttämättömäksi kehoitukseksi soittotaidetta harrastamaan / kaikessa vaatimattomuudessa / omistanut / Oskar Merikanto”.

Klubbhöfdingen, OM116

Klubbehöfdingen – Klubbhövdingen

Näytelmämusiikkia (lauluja)

Teksti Gabriel Lagus (*Klubbhöfdingen* 1869)

Sävellysaika 1899

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Päivälehti tiesi maaliskuussa 1899 kertoa, että helsinkiläinen Folkteatern esittää ”ensi kerran Gabriel Laguksen historiallisen näytelmän ‘Klubbehöfdingen’”. Näytelmään kuuluvat laulut on hra. O. Merikanto säveltänyt.” (Päivälehti 29.3.1899) Vuonna 1869 kirjoitettu ja julkaistu viisinäytöksinen näytelmä oli kyllä saanut ensi-iltansa jo paljon aiemmin, mutta vuosisadan päättyessä sitä tuskin enää muistettiin. Lehtien arviot (Hufvudstadsbladet ja Vårt Land) olivat perusteelliset ja aika kriittiset sekä suhteessa näytelmään että pienen teatterin suorituskykyyn. Valitettavasti Merikannon musiikista ei mainita mitään. Mitään dokumentteja tästä musiikista ei ole säilynyt, joten emme tiedä, mitä musiikkia Merikanto sävelsi. Näytelmätekstissä ei ainakaan ole ilmeisiä, kirjailijankin laulettavaksi tarkoittamia osia. WILHELM GABRIEL LAGUS (7.4.1837–8.6.1896) oli suomenruotsalainen kirjailija ja opettaja.

Koko maailman polska, OM117

Tän kylän miehet ja siukut ja veikot – Koko maailman polska

Mieskuoro

Reippaasti

Teksti Larin-Kyösti (*Nyky aika* nro 19/1898)

Sävellysaika 1902?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on otsikko ”Koko maailman polska / (Kyösti Larson)”. Teos on valmis, mutta siinä ei ole päiväystä. Kustantaja on lisännyt lyijykynällä ”Menee”. Myös Larin-Kyöstin runon otsikko on muodossa ”Koko maailman polska”, vaikka nimi usein kirjoitetaan modernissa kirjoitusasussa ”Koko maailman polska”.

Laulu esitettiin 20.4.1902 Helsingin lukkar- ja urkurikoulun mieskuoron konsertissa useiden muiden uusien mieskuorolaulujen kera. Evert Katila oli suopeana: ”*Koko maailman polskassa* [on] pääaihe mainio; jos viime mainitusta löytyisi välillä leveämpi, tynnempi sivuteema, olisi sävellys perin miellyttävä.” (Uusi Suometar 22.4.1902), ja myös nimimerkki ”J. K.” piti laulua onnistuneena: ”... *hauska muovailu ja hyvin esitettyinä vaikuttaa miellyttävästi.*” (Päivälehti 22.4.1902)

Kolja-vals, OM118

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1906

Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa

Omistus Vännen Kolja Dementjeff tillegnad

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Sovitukset Kamariorkesteri (Eero Koskimies) ”Serenaadivalssi” YLE8710

Käsikirjoituksen nimiösivulla on teksti ”Kolja-Vals För Piano komponerad och vännen Kolja Dementjeff tillegnad af Oskar Merikanto Nikolai-dagen år 1906”. Nuottisivulla on otsikkona yksinkertaisesti ”Kolja-Vals. / Oskar Merikanto”. Nikolain nimipäivää on perinteisesti vietetty 6. joulukuuta. Yleisradion äänilevystössä on tästä muuten julkaisemattomasta valssista kaksi äänitystä, George de Godzinskyn 1971 ja RITVA VIITALA-AALTION 1990 (kantanauha V-13873).

NIKOLAI GRIGORINPOIKA DEMENTJEFF (2.12.1856–18.2.1907) oli kauppaneuvos Grigori Dementjeffin poika, joka toimi kuollessaan Pietarissa telakan toimihenkilönä. Ei tiedetä, miten Dementjeff ja yli 10 vuotta nuorempi Merikanto olivat tutustuneet, mutta edellinen ehti vierailla Merikantojen kesäpaikassa Kantolassa ja jättää tervehdyksensä vieraskirjaan ennen kuolemaansa. Huhtikuussa 1902 Merikanto majoittui Dementjeffien kotiin konserttimatkallaan Pietarissa. 28.4.1902 päivätyssä kirjeessä Liisalle hän kuvailee vierailuaan eloisesti: ”*Koljalla kun on oma issikkansa, lähdettiin sitten harjoituksesta ajelemaan kaupunkia katselemaan. Pitihän sitä pistäytyä kuuluisimmissa ravintoloissa, niinkuin Palkinilla, Leyderillä ja Koljan stammipaikassa, ”kultaisessa ankkurissa”. Kaikkiällä mies tunnettiin ja kovasti passattiin. 4 mkn sikaria poltettiin ja viinejä juotiin. Kukkia käytiin sitten ostamassa. Minä ostin löysiä ruusuja Marille ja karamellia lapsille.*” (Merikanto 2015, s. 133) Merikanto oli Dementjeffin kuollessa Roomassa, mutta sai tiedon sinne ja lähetti saman tien osanottonsa. Nikolai Grigorinpoika Dementjeff on tämän teosluettelon tekijän isoisän isä.

Kom!, OM119

Jag kommer ifrån främmande land, där solen mäktigt glöder

Sopraano ja piano

Allegro espressivo / Agitato

Teksti Tuntematon

Sävellysaika 15.11.1892 Helsinki

Käsikirjoitus KK Ms Mus 168:8 (Fazer, Erkki Melartin)

Ensijulkaisu *Kom!* 2019 Bells

Lisäjulkaisu *Kom!* 2019 Edition Tilli ET1951

Ei tiedetä, miten tämä vuonna 1892 (”Hfors 18 15/11 92”) valmistunut käsikirjoitus on joutunut Melartinin haltuun. Tekstin lähdettä ei ole saatu selville. Käsikirjoituksessa on lauluosuuden alussa merkintä ”Sopran!”.

Konserttietydit, OM120

Konsertti-etydyt – Konsert-etyder – Konzert-Etüden

Urut

Nro 1, *Moderato energico*

Nro 2, *Moderato*

Nro 3, *Lento – Moderato con moto*

Nro 4, *Moderato (alla Barcarola)*

Nro 5, *Allegretto (quasi veloce)*

Sävellysaika 1908 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Pedaali-koulu, op. 72* 1908 Helsingfors Nya Musikhandel HNM672

Lisäjulkaisu *Konserttietydjä OM 120* 2016 Edition Tilli ET1729, ISMN 979-0-55014-151.3

Merikannon urkujen jalkioiden soitonoppaan osassa B on viisi konserttietydiä. Niiden säveltäjää ei ole julkaisussa mainittu, mutta tässä on oletettu, että kysymys on Merikannon sävellyksistä. Vaikka ne on sävelletty pelkästään jalkioilla soitettavaksi, ovat ne suhteellisen laajoja ja tarkkaan harkittuja harjoituskappaleita. Ainakin yksi julkinen jonkin etydin esitys tiedetään vuodelta 1914, kun Merikannon oppilas, urkuri Aarne Wegelius esitti konsertissaan Viipurin kirkossa ”Merikannon Konserttietydin soolopedaalille” (Karjalatar 19.9.1914).

Konserttifantasia, OM121

Choralvariationen – Concert fantasia – Oi Herra, ilo suuri

Urut

Andantino – Moderato – Andante molto – Allegro – Allegro – Andantino (Maestoso)

Sävellysaika 6.6.1890

Käsikirjoitus SibA Mer 1:18; [toisesta, kadonneesta tunnetaan valokopio]

Ensijulkaisu *Neue größere und kleinere Orgelstücke* 1924

Lisäjulkaisu *Konserttifantasia* 2009 Edition Tilli ET011 ISMN 979-0-803352-03-1; *Kootut urkuteokset* 2018

Käsikirjoituksessa on otsikkoteksti ”Konserttifantasia / uruilla. / eräästä koraalisäveleestä.” ja lopussa päiväys ”6/p. kesäkuuta 1890”. Käsikirjoituksessa on Merikannon rekisteröintimerkintöjä. Toisesta, nykyään kadoksissa olevasta käsikirjoituksesta tunnetaan valokopioita. Tämä käsikirjoitus on vähemmän luonnosmainen kuin Sibelius-Akatemian kirjastossa oleva versio, mutta merkittäviä eroja ei ole. Jan Lehtolan mukaan ”ensipainoksen editio on käsikirjoituksia rikkaampi ja on mahdollista, että Merikanto laati ne painettua versiota varten.” (Lehtola 2018, s. 5)

Urkuri Aarne Wegeliuksen artikkelissa Merikannon soitosta Tampereen Johanneksen kirkossa 18.11.1923 on seuraava maininta: ”Loistavasti hän ne esitti, kuten uudemmatkin urkunumerot (Guilmantin ja Massenet’n) sekä oman koraalifantasiansa ynnä pienen, herttaisen ‘Rukous’ nimi-

sen urkukappaleensa, jotka viimeksimainitut hän soitti käsikirjoituksista.” (Suomen Musiikkilehti, 3/1924, s. 42). Käsikirjoituksessa olevista rekisteröintimerkinnöistä on Folke Forsman todennut, ettei niitä ”voida pitää suoranaisine rekisteröintiohjeina, vaan ne ovat muistiinmerkinthöjää jostakin esitystilanteesta.” (Forsman 1985, s. 83) Tämän voisi tulkita tueksi oletukselle, että Wegelius kuuli Merikannon soittavan juuri tämän *Konserttifantasian*.

Helsingin Sanomat uutisoi 21.9.1969 seuraavasti: ”Oskar Merikannon tähän asti tuntematon koraalifantasia uruille on löydetty Hämeenlinnan lähettyviltä Tyrvännöstä professori Urmas Runolinan huvilasta. Sävellys on ollut käärittynä rullalle ja sanomalehtipaperiin. Sävellyksen partituuri on lähetetty dir. mus. Tauno Äikäälle tutustumista varten. Lokakuussa partituuri luovutetaan Hämeenlinnan Sibeliusmuseon kokoelmiin. – ‘Sävellys pohjautuu tunnettuun koraaliin Oi, Herra, ilo suuri ja se sisältää johdannon koraaliin sekä viisi muunnelmaa siitä’, kertoi dir. mus. Äikää. – Hän on nyt soittanut sävellyksen ensi kerran nauhalle ja se esitetään lokakuussa radiossa.”

Hannele Ketomäki esittelee teoksen näin: ”Konserttifantasia on viisiosainen muunnelmasarja Melchior Vulpiuksen (1560–1615) virsimelodiasta vuodelta 1609. Suomen evankelisluterilaisen kirkon virsikirjassa tämä sävelmä esiintyy mm. virressä nro 362, Oi Herra, ilo suuri. Teos alkaa rauhallisella johdannolla, mutta itse muunnelmissa virsimelodian taustalla on nopeita sävelkulkuja ja -kuvioita, joissa Merikanto arvatenkin esitteli loisteliasta tekniikkaansa.” (Ketomäki 2012, s. 62) Yleisradion kokoelmissa on kaksi TAUNO ÄIKÄÄN (9.12.1917–24.6.2008) soittamaa nauhoitetta, ”Fantasia uruille” (kantanauha V-07915, 7 minuutin 33 sekunnin pituinen 4.9.1969 tehty tallenne) sekä ”Oi Herra ilo suuri, koraalimuunnelmia uruille” (kantanauha V-16005, 8 minuutin 30 sekunnin pituinen vuonna 1990 tehty tallenne). Kummassakin tallenteessa on kyse tästä Merikannon *Konserttifantasiasta*. Professori Äikään kertoman mukaan vuonna 1969 tehty äänitys on hyvin uskollinen nuottikuvalle, tuoreempi äänitys on koristelujen osalta hieman vapaampi.

Koskenlaskijan laulu, OM122

Ne rahat, jotka vaskesta valetaan, ne annetaan vaivaisille

Lauluääni ja piano

Molto moderato

Teksti	Johannes Linnankoski (<i>Laulu tulipunaisesta kukasta</i> 1905)
Sovitus aika	1921 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Koskenlaskijan laulu</i> 1921 Westerlund REW397
Lisäjulkaisu	<i>Koskenlaskijan laulu</i> 2016 Edition Tilli ET1952
Sovitukset	Puhallinyhtye (Valle Strandman) <i>Koskenlaskijan laulu</i> 1922 Westerlund REW551 (Westerlund’in Partituuri kokoelma Torviseitsikolle N:o 2) (tässä sovitus 2 klarinetille, 2 kornetille, 2 alttotorvelle, 2 tenoritorvelle, baritonitorvelle, bassolle ja lyömäsoittimille ad. lib.)

Käsikirjoituksessa ja painetussa nuotissa on teksti ”Koskenlaskijan laulu / Linnankosken teoksesta ‘Laulu tulipunaisesta kukasta’ / Kansansävel, yksinlaululle pianon säestyksellä sovittanut Oskar Merikanto”. Sovituksen tekoaikaa tai -motiivia ei tarkemmin tunneta. Laulun teksti on Linnankosken romaanin luvusta nro 11 (*Laulu tulipunaisesta kukasta*). Merikannon käyttämä perinnesävelmä

on todennäköisesti sama, jonka LEO KAUPPI (oikea nimi Kauppinen, 4.2.1900–1938) levytti vuonna 1929 nimellä *Amalia*. JOHANNES LINNANKOSKI (oikea nimi Vihtori Johan Peltonen, 18.10.1869–10.8.1913) oli suomalainen kirjailija. VALLE STRANDMAN oli puhallinorkestereiden kapellimestari ja musiikkiväpeli.

Kotiranta, OM123

On lapsosen rinnassa riemuisaa

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	Reino Ranta
Sävellysaika	1900
Sovitusaika	1935? (Aarre Merikanto)
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Jälkeenjääneitä käsikirjoituksia = Efterlämnade manuskript. Lauluja : N:o 1: Kotiranta</i> 1935 Westerlund REW1755
Lisäjulkaisut	<i>Kotiranta</i> 2016 Edition Tilli ET1953

Käsikirjoitus on Aarre Merikannon tekemä ja se liittyy laajempaan hankkeeseen hyödyntää Oskar Merikannon aiemmin julkaisemattomia sävellyksiä. 18.9.1935 allekirjoitetussa kustannussopimuksessa on teksti ”Oskar Merikanto, Kaksi laulua / Metsänneidot (tryckt under namnet Kotiranta) / Lydian laulu (tryckt under namnet Lemmenlaulu)”. *Kotiranta* on uusi sanoitus näytelmämusiikin *Päivän tyttö* lauluun *Metsänneitojen laulu*. Yksinlaulusovituksen teki Aarre Merikanto. ”Reino Ranta” on laulaja ja sanoittaja R. R. Ryynäsen salanimi.

Koululasten laulu, OM124

Päivä paistaa korkealta, tuuli lämmin läikähtää

Lauluääni

Reippaasti marssintahdissa

Teksti	Eino Leino
Sävellysaika	1903?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Murtuneita</i> 1903

Helmikuussa 1903 näyttelijä ja kirjailija KAARLE HALME (sukunimi vuoteen 1888 Sundgren, etunimi joskus myös Kaarlo, 4.12.1864–20.9.1946) jätti Kansallisteatteriin uuden näytelmänsä *Murtuneita*. Otava julkaisi näytelmän vielä samana vuonna. Näytelmän ensimmäisessä näytöksessä on kohta, jossa kuullaan Eino Leinon kirjoittama runo *Koululasten laulu*, painetussa laitoksessa sivulla 26. Näytelmä myös päättyy tämän laulun kuuluessa taustalla.

Painetun näytelmän liitteenä on yksiääninen nuotinnos Merikannon tähän tekstiin tekemästä laulusta. Kansallisteatteri ei ollut näytelmästä kiinnostunut, mutta Työväen teatteri esitti sitä 5.4.1903 lähtien ympäri eteläistä Suomea hyvällä menestyksellä ainakin 1930-luvulle asti. Mitään viitettä Merikannon musiikkiin ei arvioissa ole, joten emme tiedä, esitettiinkö sitä säännöllisesti.

Koveron sävel, OM125

Piano
Grave

Sävellysaika 30.6.1908 Koverojärvi, Ruovesi
Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa
Ensijulkaisu *Ruoveden joulu* 1962 (näköispainos käsikirjoituksesta)

Koveron sävel on neljän tahdin pituinen ”Grave”, jonka Merikanto sävelsi Ruovedellä Koverojärven Kuivajärven talon vieraskirjaan kesäkuun 30. päivänä 1908 retkellä sattuneen ankaran ukonilman innoittamana. Vieraskirjan käsikirjoituksessa ei ole otsikkoa, *Koveron sävel* on nimitys, jolla Aarre Merikanto myöhemmin antoi ruoveteläisille oikeuden käyttää sävelmää juhlaanfaarina. Vieraskirjan ao. sivusta on kopio julkaisun *Ruoveden joulu* 1962 sivulla 22.

Kristuksen ristin juurella, OM126

Kristuksen ristin juurella saa rinta riemut taivaan – Vid Jesu helga kors (Vid Jesu helga kors jag står och fäller bittra tårar)

Sekakuoro
[Ilman tempomerkintää]

Teksti *Hengellisiä lauluja ja virsiä* (nro 369)
Sävellysaika 1923
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu *Koulun koraalikirja* 1924
Lisäjulkaisut *Skolans och hemmets koralbok* 1925; *Kirkkokuorolauluja VI* 1946; *Chorus ecclesiae 1* 2010
Sovitukset Lauluääni ja urut *Kristuksen ristin juurella* 2008 Edition Tilli; *Omat koraalit* 2013

Kullan luona, OM127

Vaikk' on ilta noin synkkä, valotoin

Baritonisoolo ja mieskuoro

Poco Allegretto

Teksti J. H. Erkko (*Runoelmia II* 1872)

Sävellysaika 1908

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Kullan luona* 1933 (erillispainate ilman julkaisijatietoa, paino Wikstedt)

Lisäjulkaisut *Kullan luona* 19-? (erillispainate ilman aikaa, mutta todennäköisesti Akademiska Sångföreningenin painattama)

Käsikirjoituksessa on ilmeisesti kustantajan edustajan lyijykynällä tekemä kommentti ”Eritt. hyvä, mutta alennettava”. Tämä Erkon tekstiin tehty laulu on ilmestynyt ainakin erillispainatteena, jossa ei ole kustantaja- tai julkaisuviitetoja. Kansallisbibliografian mukaan painate on tehty helsinkiläisessä J. Wikstedtin kirjapainossa 1933. Erkon runo on syntynyt jo vuosina 1870-1872.

Laulu lienee syntynyt vuonna 1908, sillä se esiintyi lisämääreellä ”ny” mainoksissa Akademiska Sångföreningenin konserttiin Yliopiston juhlasalissa 8.4.1908. Myöhemmin myös mieskuoro Sirkat otti laulun ohjelmistonsa.

Kultaansa kaipaava, OM128

Huojuvan metsän helmassa minä illoin istuskelin

Sekakuoro

Andante

Teksti Kansanlaulu

Sovitusaika 1892

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sävelistö 4. Vihko* 1898

Tämä kansanlaulusovitus, joka ei sisälly kokoelmaan *Suomalaisia kansanlauluja I-V*, on mahdollisesti peräisin jo vuodelta 1892. Helsingin Työväenyhdistyksen kuorojen konsertissa 22.5.1892 oli ohjelmassa kolme kansanlaulusovitusta, ilmoituksen mukaan ”Huojuvan metsän helmassa, Vanhan kullan hellu, Kaunis on neito” (Uusi Suometar 22.5.1892). Ilmoituksessa ei ole mainittu sovittajan nimeä, mutta koska Merikanto oli tuolloin kuoron johtaja, on hänen tekijyytensä varsin todennäköinen. Julkaisussa sovitus sai nimen ”Kultaansa kaipaava”, jota sitten kuorotkin rupesivat käyttämään.

Kun ensi kerran silmäs näin, OM129

Den första gång jag såg ditt öga – Als du mit erstem Blick mich ansahst

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko* 1907

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Kun ystävä jätti, OM130

Se'n hjärtevännen mig lämnat har – Mein Freund hat gelassen mich ganz allein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko* 1907

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Kuningas David tanssii arkin edessä, OM131

David tanssii arkin edessä

Baritoni, kuoro ja orkesteri

Andante maestoso

Teksti Perinteinen heprealainen liturginen teksti, suomennoksen tekijää ei tiedetä

Sävellysaika 17.3.1906 Helsinki

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 2

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on kansilehdellä seuraava teksti (lyijykynällä) ”Konserttitalin arpajaisiin / 24/III 1906 / sävelletty. / Orkesterinuotit ovat varmaankin jääneet / filh. orkesterin huostaan.” ja punaisella liidulla ja isolla käsialalla ”Tablåmusik”. Ensimmäisellä nuottisivulla on mustalla tussilla teksti ”Kuningas David tanssii arkin edessä / (kuvaelma) / Oskar Merikanto”. Päiväyksenä on viimeisellä sivulla ”Helsinki 17. p. maalisk. 1906”. Merikannon kaipaamat orkesterin äänilehdet ovat kadonneet.

Käsikirjoitus on 14 sivun ja 62 tahdin pituinen orkesteripartituuri, johon sisältyy 22 tahdin pituinen osa [E] *Andantino*, joka on soitinnettu baritonisoololle, kuorolle ja harpulle. Tekstinä on heprean-kielinen teksti ”Lamnazeah sehir mismö” [modernilla translitteroinnilla ”lamnatzeach shir mizmor” eli suunnilleen ”psalmilaulu”]. Tämä osa on säilynyt myös erillisenä käsikirjoituksena, jossa ei ole Merikannon signeerausta tai merkintää sovittajana. Esittäjinä ovat esilaulaja (”Presten”) sekä tarkemmin määrittämätön kuoro eli seurakunta. Tässä erilliskäsikirjoituksessa ei ole harpun osuutta eli se on tehty laulajille.

Tilaisuus, johon Merikanto tämän kuvaelmamusiikin sävelsi – arpajaiset ”taidepalatsin konserttisalin hyväksi” eli Helsingin konserttitalon rakentamiseksi –, sisälsi myös Sibeliukselta, Palmgrenilta ja Melartinilta tilattua musiikkia. Ennakkomainoksissa ei yllättävää kyllä käytetty hyväksi tunnettu-
jen säveltäjien nimiä, vaikka olisi voinut kuvitella juuri niiden vetävän väkeä tähän Kajanuksen järjestämään tapahtumaan. Selityksenä voi olla Kajanuksen ja orkesteri johtokunnan välille syntynyt kiista valinnasta Palmgrenin ja Melartinin välillä (kuvaelmamusiikki oli tilattu Melartinilta, mutta Kajanus tilasi varmuuden vuoksi musiikin myös Palmgrenilta). Kajanus olisi halunnut suosia Palmgrenia, mutta johtokunta oli Melartinin puolella. Kompromissina molemmat soitettiin, mutta ilmeisesti Kajanus pyrki kaikin keinoin häivyttämään Melartinin nimen mainoksista. Helsingin päälehtien isokokoiset, mutta vähän kertovat ilmoitukset saattoivat olla osa tätä Kajanuksen kiukutte-
lua.

Tapahtumasta kertoneessa artikkelissa kerrotaan Merikannon kuvaelman olleen Werner von Hause-
nin järjestämä eli lavastama ja että ”*Tähän on hra O. Merikanto kirjoittanut erittäin hauskan musiikin, jossa sisältyi oikeita juutalaisia alkuperäisiä sävelmiä. Davidin tanssin suoritti sulavasti hra A. Niska.*” (Uusi Suometar 23.3.1906)

PAUL BERNHARD WERNER VON HAUSEN (29.10.1870–12.7.1951) oli suomalainen piirtäjä ja taide-
maalari.

Kunnia olkoon, OM132

Kunnia olkoon Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, niin kuin alusta ollut on

Esilaulaja, kuoro ja urut
[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Perinteinen liturginen
Sävellysaika	Ei tiedetä
Käsikirjoitus	KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Käsikirjoitus on säilynyt Merikannon kymmenosaisen johdantovuorolaulunuotinnoksen yhteydessä. Siinä ei ole signeerausta, joten on myös mahdollista, ettei kyseessä ole Merikannon sävellys.

Kussa istuit, maa iloitsi, OM133

Kussa istuit, maa iloitsi, kun kävit, käki kukahti

Sekakuoro

Vilkaasti

Teksti	Kansanlaulu
Sävellysaika	1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Kussa istuit, maa iloitsi</i> 2016 Edition Tilli ET899

Laulu on ilmeisesti sävelletty käytettäväksi Pohjois-Hämeen Nuorisoseurain Liiton laulu-, soitto- ja urheilujuhille Kangasalla 28.–29.7.1908, mutta se sisältyi jo Pohjois-Savon Nuorisoseurain Liiton kesäjuhlan ohjelmaan 7.6.1908 Kuopiossa.

Kuules mun kulta äitini, OM134

Käraste moder, hör min röst – Hör’ doch mein liebstes Mütterlein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Adagietto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I</i> 1954; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Käki kukkuu kultarinta, OM135

Gök med gullbröst gal i skogen – Kuckuck ruft aus Waldesferne

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Käsitysten!, OM136

Nytpä on kiihkeä pellon työ!

Lauluääni

Marssin tahtiin. Pontevasti

Teksti J. H. Erkko (*Pimeään tullen* 1900)

Sävellysaika 1909 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kansanopiston laulukirja* 1909

Lisäjulkaisut *Suomen nuorison laulukirja* 1909, 1911, 1921; *Kansanopiston Laulukirja* 1911–1922 (painokset 2-5)

Tekstistä on ensijulkaisussa mainittu ”Pellervon päiviksi kirjoitti J. H. Erkko”. Runo on kirjoitettu Viipurissa. Erkon runon painetussa versiossa on maininta ”Lausuttu Pellervon päiviä avattaessa 29/1 1900”. Laulun julkisista esityksistä ei ole löytynyt mainintoja.

Laaksossa, OM137

Kun leivot ne lenteli taivasta kohti

Naiskuoro

Moderato

Teksti Yrjö Veijola

Sovittaja P. J. Hannikainen

Sovitusaika 1899 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Naisäänisiä lauluja* 1899

Lisäjulkaisut *Laaksossa* 1927 (erillispainate, Liikepaino, Turku)

Kyseessä on mieskuorolaulun *Lohdutus*, op. 42, nro 2 sovitus naiskuorolle (eri sävellaji ja muutoksia äänissä), jonka on tehnyt PEKKA JUHANI HANNIKAINEN (9.12.1854–13.9.1924), säveltäjä, sanoittaja ja kuoromies. Todennäköisesti Merikannolla ei tämän sovituksen ja julkaisemisen kanssa ole ollut suurempaa tekemistä, sillä ensijulkaisun kaksi muutakin laulua ovat Hannikaisen käsialaa (sovitus ja sävellys). Miksi Hannikainen poimi Merikannon sävellyksen, mutta otsikoi sen uudelleen? Ilmeisesti *Lohdutus* oli niin onnistunut sävellys, että kelpasi muunneltuna Jyväskylän laulujuhlille.

Lakkapäillä lainehilla, OM138

Nouse, nouse, nouse aalto!

Mieskuoro

Allegretto

Teksti Vilppu Kaukonen (*Syksyisiä vesoja* 1904)
Sävellysaika 1906
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Sällskapet Muntra Musikanter – M. M. Seuralle omistettu
Ensijulkaisu *M. M. VII* 1908
Lisäjulkaisu *Lakkapäillä lainehilla* (erillispainate ilman julkaisijaa ja aikaa, näköispainate kopistin tekemästä käsikirjoituksesta)

Muntra Musikanter esitti laulun konsertissaan 29.4.1906. Esitys ei kuitenkaan tehnyt suurta vaikutusta kriitikkoon ”K.”: ”*I tredje afdelningen af programmet mötte en ny sång af Merikanto, ‘Lakka-päillä lainehilla’. Men lyckan svek denna gång tonsättaren. Sången kvarlämnade intet intryck, isynnerhet som endast den första versen sjöngs.*” (Nya Pressen 30.4.1906, s. 2)

Laulu on julkaistu vuonna 1908 painetussa kokoelmassa, jonka kannessa on teksti ”M. M. VII, 56” numerona 17. Painopaikkana on ollut sama Tidnings- & Tryckeriaktiebolagets tryckeri, kuin *Aamu-laulun* sisältävälläkin kokoelmalla. Muntra Musikanter julkaisi laulun sanat vuonna 1906 vihkosessa ”M. M. 1906” (Lilius & Herzberg).

Lapseni nukkuu, OM139

Lapseni nukkuu, nukkuu – iäksi nukkukoon!

Naiskuoro

Moderato molto

Teksti J. H. Erkko (*Uusia runoelmia* 1885)
Sävellysaika 1888 Leipzig?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on otsikko ”Lapseni nukkuu / (Erkko) / Oskar M.”. Käsikirjoituksen sijainnista päätellen teos on sävelletty Leipzigin kaupungissa vuonna 1888. Erkon runo on kirjoitettu 13.7.1884. Merikanto osallistui tällä laululla Kansanvalistusseuran sävellyskilpailuun kesällä 1890 nimimerkillä ”Sfz”, huonolla menestyksellä: ”*Ett annat af de täflande styckena, ‘Lapseni nukkuu’ af Sfz saknar icke förtjenster män är alttför inveckladt och krystadt för att erhålla pris.*” (Finland 18.6.1890) Merikanto laittoikin sävellyksen takaisin pöytälaatikkoon melkein kymmeneksi vuodeksi, kunnes se esitettiin Alexandra Ahnegerin johtaman ”Jatko-opiston kööriin” konsertissa 25.4.1899, ennakkomainoksen mukaan ”ensi kerran”. (Päivälehti 25.4.1899)

Lasten joulu, OM140

Ja nyt on taas jouluku – Barnens jul (Och åter kommer julen)

Lauluääni ja piano tai urkuharmoni

Moderato molto

Teksti	Larin-Kyösti, L. Saxén (ruotsinnos), Barbara Helsingius (ruotsinnos)
Sävellysaika	23.10.1898
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu	<i>Joulukontti</i> 1898
Lisäjulkaisut	<i>Joululauluja VI</i> 1911 AEL438; <i>Julsånger IV</i> 1911?; <i>Lasten joulu</i> 1977 Edition Fazer FM06125-9; <i>Joulun toivelaulukirja</i> 1984; <i>Joulu on taas</i> 1992; <i>Suuri toivelaulukirja 13</i> 1996; <i>Laulumatti</i> 2004; <i>Suomalainen joulu</i> 2006; <i>Kultaiset koululaulut 70-luvulta nykypäivään</i> 2009; <i>Joulupukin laulukirja</i> 2012
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto 1915–1916) <i>Urkuharmonialbumi II</i> 1924 (”Joululaulu”) Lauluääni <i>Ikivihreät laulut</i> 1981 Piano <i>Oi jouluyö</i> 1996 (myös sanat); (Olli Heikkilä) <i>Julens önskesångbok</i> 1993 (vain ruotsinkielinen teksti, Barbara Helsingius) Sekakuoro ja piano (Urpo Jokinen 1960) <i>Sekäänisiä lauluja. 160. vihko</i> 1960

Tämän Merikannon harvoista joululaulusta ehkä suosituimman käsikirjoituksessa on päiväys ”23/X 98”. Käsikirjoituksen oikeasta yläkulmasta on leikattu pois pala, jossa on ollut säveltäjän nimi. Leikatun kohdan vasemmalla puolella on jäljellä teksti ”Pikku tovereille sävels...”. Käsikirjoitus on hyvin lyhyt, eikä siinä ole erillistä lauluäänimelodiaa. Laulun julkisista esityksistä ei ole löytynyt tietoa. URPO JOKINEN (6.2.1920–21.10.2007) oli säveltäjä, sovittaja ja musiikkipedagogi.

Laula, laula, veitoseni, OM141

Laula, laula, veitoseni, kuku, kuku, kultaseni

Mieskuoro

Allegretto

Teksti	Kanteletar, Miesten lauluja
Sävellysaika	1922 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Viipurin Laulu-Veikot
Ensijulkaisu	<i>Uusia kotimaisia mieskuorosävellyksiä</i> 1922

Merikanto omisti tämän laulun vuonna 1922 25-vuotistaivaltaan juhlivalle kuorolle Viipurin Laulu-Veikot. Ensijulkaisussa on mainittu, että kyseessä oli ”omistus”, ei ”lahjoitus”, jollaisena asia joissakin muissa lähteissä on ilmaistu. Viipurin Laulu-Veikot kutsui Merikannon taiteilijajäsenekseen 10. helmikuuta 1921 päivätyllä kirjeellä (KK Coll. 148), joten tässä ja toisessa samanaikaisessa kuorolle tehdyssä sävellyksessä (*Nyt on kaikki kallistunna*, OM183) saattaa olla kyse Merikannon kiitoksesta. Sävelletty teksti on Kantelettaren toisessa kirjassa ryhmässä ”Miesten lauluja” numerolla 272.

Laulajain marssi, OM142

On voima, mi mielet nuorentaa

Sekakuoro

Marssin tahtiin, pontevasti

Teksti	Alpo Noponen
Sävellysaika	30.5.1901 Helsinki
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Kirvun lauluseuralle omistettu
Ensijulkaisu	<i>Kirvun lauluseura 1881–1901</i> 1902
Lisäjulkaisut	<i>Sekäänisiä lauluja 17</i> 1904; <i>Kirvun lauluseura 16.X.1881–1991</i> 1993; <i>Laulajain marssi</i> 2017 Edition Tilli ET907
Sovitukset	Lauluääni <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1–8); <i>Suomen partioväen laulukirja</i> 1917; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1921; <i>Valkovuokko</i> 1922; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>Laulun taika</i> 1951; <i>111 kitaralaulua</i> 1963; <i>Lehti puusta variseepi</i> 1999; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008; <i>Laulun runsautta</i> 2016 Lauluääni ja orkesteri (Aito Leppänen) <i>Laulajain marssi</i> HKO (HKA) 23/3287 Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja 10</i> 1993 Mieskuoro (A. E. Taipale) <i>Uusia kotimaisia lauluja ja sovituksia</i> 1915

Teksti on kirjoitettu ja laulu sävelletty Kirvun lauluseuran 20-vuotisjuhlille, jotka järjestettiin Kirvussa, Inkilän aseman lähellä juhannuksena 24.6.1901. Laulun ensiesitys oli juhlassa.

Kirvun lauluseura oli NESTOR EMANUEL HUOPOSEN (10.1.1861–16.5.1916) johtama pieni, mutta aktiivinen laulajajoukko, joka menestyi erinomaisesti vuosisadan vaihteen laulukilpailuissa. Esimerkiksi Viipurin laulujuhlla 1889 kuoro voitti ensimmäisen palkinnon sekakuorojen, mieskuorojen ja naiskuorojen ryhmissä. Oskar Merikanto kuului laulujuhlien tuomaristoon. (Ks. tarkemmin Smeds 1984, s. 124–125). Huoponen toimitti myös muutamia Kansanvalistusseuran sekakuorokoelmia. ALPO NOPONEN (10.12.1862–21.2.1927) oli suomalainen kirjailija ja runoilija.

Laulajan kiitos, OM143

Ja kiitospa vihdoin viimeinen, kun laulun lahjan Sa annoit

Kaksi lauluääntä

Raikkaasti

Teksti	Eino Leino (<i>Sata ja yksi laulua</i> 1898)
Sävellysaika	Ei tiedetä
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1938
Lisäjulkaisu	<i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1966

Laulun synnystä ja taustoista ei ole löytynyt taustatietoa, se putkahti nuottina maailmaan vasta vuonna 1938. Myöskään mainintoja laulun esittämisestä ei ole löytynyt. Laulun musiikkia ei ole tutkittu siitä näkökulmasta, että se voisi olla jokin Merikannon sävellys, johon osakuntalaiset olisivat sovittaneet uuden tekstin. Tempomerkintää ”Raikkaasti” ei ainakaan esiinny missään muussa Merikannon tunnetussa laulussa. Eino Leinon teksti on peräisin kolmiosaisen *Hymnin* viimeisestä osasta *Hymyilevä Apollo*. Laulun tekstinä on käytetty runon säettä numero 31.

Laulajan laulu, OM144

En, enhän muuta ma tahdokaan

Sekakuoro

Ripeästi

Teksti	Eino Leino (<i>Sata ja yksi laulua</i> 1898)
Sävellysaika	1903
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Laulajan laulu</i> 1903 (erillismoniste, toistaiseksi löytämättä)
Sovitukset	Lauluääni <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1903, 1905, 1909, 1911, 1921; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1–8); <i>Suomen partioväen laulukirja</i> 1917; <i>Valkovuokko</i> 1922 Mieskuoro (Oskar Merikanto 1903)

Merikanto sävelsi laulun Mikkelin sittemmin peruttuja laulujuhlia varten 1903. Laulu mainitaan tulevien juhlien ohjelmassa maaliskuussa 1903 ja järjestelytoimikunta saattoi luvata, että ”Laulut on monistettu koneella ja lähetetään niitä, kuten ennemmin jo ilmoitettu, maksutta nuoriso- ja lauluseuroille, kun tilaus lähetetään Suur-Savon n. s. keskusseuran johtokunnalle Mikkeliin.” (Päivälehti 22.3.1903) Keväällä 1907 Suur-Savon nuorisoseurojen keskusseura yritti järjestää juhlia 27.–28.7.1907, mutta nytkään hankkeesta ei tullut mitään. Nimimerkki ”-s” osasi kertoa vuonna 1908: ”Nuorisoseuran sekakööri (...) esitti Merikannon aikoinaan Mikkelin paikallista laulujuhlaa varten säveltämän *Laulajan laulun*, mikä nyt vasta ensi kerran julkisesti esitettiin, laulujuhla kun sortoajan tähden jäi silloin pitämättä.” (Mikkelin Sanomat 19.12.1908)

Merikanto sävelsi laulun sekakuorolle, mutta koska käsikirjoitusaineistoa ei tunneta, vain yksiääninen versio on olemassa. Merikanto on ilmeisesti tehnyt laulusta myös mieskuoroversion, jonka Helsingin yhdistetyt miesköörit esittivät konsertissa ”hätää kärsivien hyväksi” Palokunnantalolla 25.3.1903. Konserttimainoksessa mainitaan, että laulu on ”uusi”. Merikanto oli itse mukana konsertissa säestäjänä, kuoroa johti E. Eklund. Nimimerkki ” – ng” pani uutuuden merkille: ”*Laulajan laulu, en ny, kraftig och stämningsfull komposition.*” (Helsingfors-Posten 26.3.1903) Laulu oli konsertissa uusittava: ”*Merikantos Helluntai och samme tonsättares nya, praktiga sång Laulajan laulu, hvilka samtliga måste bisseras.*” (Hufvudstadsbladet 28.3.1903) Myös suomenkieliset mieskuorot ottivat sovituksen nopeasti käyttöön, kun Suutarien Laulukunta esitti laulun konsertissaan Ylioppilastalolla 29.3.1903. Mainoksissa laulun nimi oli muodossa ”Laulajien laulu”.

Leinon 11-säkeistöisestä runosta on Merikannon lauluun otettu neljä ensimmäistä siten, että 1 ja 3 muodostavat ensimmäisen säkeistön, 2 ja 4 toisen.

Lauloipa mullekin laakson lintu, OM145

Lauloipa mullekin laakson lintu, taivahan kaunihill’ äänellänsä

Sekakuoro

Moderato

Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881)

Sävellysaika 1904 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sekäänisiä lauluja* 16 1904

Lisäjulkaisu *Lauloipa mullekin laakson lintu* 2017 Edition Tilli ET906

Laulun ehkä ensimmäinen julkinen esitys oli Lomakurssilaisköörin laulajaisissa Yliopiston juhlasalissa 19.8.1904 N. E. Huoposen toimiessa kuoron johtajana. Konsertin arvioinut Evert Katila piti tästä laulusta: ”*Näistä oli tunnelmarikkain ‘Lauloipa mullekin laakson lintu’, joka olisi voittanut hieman leveämmin otettuna.*” (Uusi Suometar 20.8.1904) Laulu oli mukana myös Pohjois-Savon kansanopiston kymmenvuotisjuhlassa 11.6.1905 Koivumäen kansanopistolla ja Satakunnan nuori-oseurain liiton kesäjuhlilla Suodenniemellä kesällä 1908.

Erkon runo kuuluu kokonaisuuteen *Paimenelta*, jossa se on otsikoton runo nro 4. Runo on kirjoitettu vuosina 1870-1872.

Lemmen laulu, OM146

Oi, ystävä, jos mua lempinet – Lemmenlaulu

Lauluääni ja piano

Andantino

Teksti	Reino Ranta
Sävellysaika	1912-1913
Sovittaja	Aarre Merikanto (1935?)
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Jälkeenjääneitä käsikirjoituksia : Lauluja : N:o 2 Lemmen laulu</i> 1935 Westerlund REW1756

Kyseessä on Aarre Merikannon ja sanoittaja R. R. Ryynäsen rakentama ”uusi” Oskar Merikannon yksinlaulu. Sovituksen kohteena on ollut näytelmämusiikista *Carinus*, OM017 peräisin oleva *Lydian laulu* Eino Leinon tekstiin. Käsikirjoituksen otsikko on ollut ”Lydian laulu / (Eino Leino) / (Carinus-näyttämömusiikista)”, mutta se on korvattu oletettavasti vasta kustantamossa nimellä ”Lemmen laulu / Reino Ranta”. Signeeraus, alkuperäinen otsikko ja tempomerkintä on tehty violetilla musteella. Violetilla musteella on tehty myös alkuperäinen, yliviiivattu teksti, joka alkaa sanoilla ”Ah Callidus, jos mua huokailet”.

Lemminkäisen äiti, OM147

Tuima on tuuli ja pimeä on taivas

Naiskuoro

Kohtuullisen harvaan

Teksti	Eino Leino (<i>Yökehrääjä</i> 1897)
Sävellysaika	1900 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Naisäänisiä lauluja</i> 7 1900
Lisäjulkaisu	<i>Lemminkäisen äiti</i> 2017 Bells
Sovitukset	Kantele (Ulla Katajavuori) <i>Kanteleohjelmistoa I</i> 1963 Lauluääni <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1903, 1905, 1909, 1911, 1921; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1–8); <i>Suomen partioväen laulukirja</i> 1917; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936: <i>Teemu Teekkari</i> 1936 (tekstillä ”Ulkona ulapalla”); <i>Laulun taika</i> 1951; <i>Opistojen laulukirja</i> 1961; <i>111 kitaralaulua</i> 1963; <i>Iki-vihreät laulut</i> 1981; <i>Tarhapöytä</i> 2005 (tekstillä ”Ulkona ulapalla”); <i>Perinnemaisemia</i> 2006; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008 Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja</i> 10 1993; <i>VirkistysVerson Laulukirja</i> 2008 Puhallinorkesteri (Väinö Tuominen) MF10679

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Lemminkäisen äiti. / (Eino Leino) / Oskar Merikanto” ja kustantajan lyijykynällä merkitsemä kommentti ”Sievä ja helppo”. Laulu on sävelletty Kansanvalistusseuran laulujuhlille Helsingissä kesäkuulle 1900. Laulu esitettiin julkisesti viimeistään 27.5.1900 Viipuris-

sa, kun Helsinkiin lähdössä olleet karjalaiset järjestivät harjoituskonsertin. Juhlilla laulun esitti suuri naiskuoro: ”Niistäkin oli Merikannon laulu ‘Lemminkäisen äiti’ laulettava kahdesti. Naiskööri oli toisiin verraten pieni, siihen kuului vain 158 laulajaa.” (Itä-Suomen Sanomat 23.6.1900) *Lemminkäisen äidistä* tuli suosittu naiskuorojen ohjelmanumero.

Teekkareiden anonyymi juomalauluteksti ”Ulkona ulapalla” on rakennettu laulun kolmannesta säkeistöstä, jonka kaksi riviä ovat alkuperäistä Leinoa, kaksi seuraavaa ”Poli on poikien luvattu maa / Polilla ei ole lupa murjottaa” teekkariperinnettä 1930-luvulta.

Liebesfeier, OM148

An ihren bunten Liedern klettert die Lerche selig in der Luft

Sopraano ja piano

Allegretto

Teksti Nikolaus Lenau (*Gedichte. Erstes Buch* 1834)
Sävellysaika 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; Ms. Mus. 163:5 (Fazer) (kopistin tekemä)
Omistus Fräulein Alma Buschmann gewidmet
Ensijulkaisu *Neljä järeille jäänyttä laulua N:o 1 Liebesfeier* 1925
Lisäjulkaisu *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Liebesfeier* 2015 Edition Tilli ET1954

Opiskeluaikaisessa nuottivihkossa I olevassa käsikirjoituksessa on esityskokoonpanoksi täsmennetty sopraano ja piano. Tekstin tekijä on mainittu vain kustantajalle toimitetussa käsikirjoituksessa. Lенаun teksti on vuodelta 1832.

Liebestraum, OM149

Piano

Sävellysaika 1891?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Oskar Merikanto järjesti Tampereen Seurahuoneella 16.5.1891 konsertin yhdessä Kansanteatterin Miesköörin kanssa. Ennakkomainoksen perusteella ohjelmassa oli myös pianokappale nimeltä ”Liebestraum” (Tampereen Sanomat 15.5.1891). Valitettavasti konsertin lyhyessä jälkiarviossa ei ole ohjelmistoa tarkemmin eritelty. Mainoksen teksti on Merikannon itsensä laatima, joten kirjoitusvirheestä tuskin on kyse. Viululle ja pianolle sävelletty *Liebestraum*, op. 9 valmistui ilmeisesti vasta vuonna 1898, joten kyseessä tuskin on saman teoksen varhaisversio. Dokumenttien puutteessa jää tämä teos toistaiseksi arvoitukseksi.

Lied ohne Worte, OM150

Piano

Andantino

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Fräulein Antonia Schrödel gewidmet

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on lyijykynällä lisätty tieto ”ei painettu”. Kyseessä ei ole sama sävellys kuin *Lied ohne Worte*, op. 37:2. Omistuksen kohteen tarkempaa henkilöllisyyttä ei tiedetä.

Kriitikko Bis tapasi Merikannon keväällä 1889 tämän palattua kotimaahan Saksasta ja kirjoitti pitkän raportin ”urkuri Oskar Merikannon” kuulumisista mainiten myös tämän teoksen: ”*Undertecknad har i går varit i tillfälle få höra af dessa flere, nemligen några af de ofvannända* [fem Canonische Klaveretude], *samt ytterligare en Menuett, Lied ohne Worte, Konsertvals och ett Fantasietyde. I alla dessa spårar man en frisk från ljusliga effekter fri inspiration, stämning, en vacker anläggning och oftast god utarbetning.*” (Hufvudstadsbladet 1.5.1889)

Todennäköisesti sävellyksen ensimmäinen julkinen esitys oli Merikannon konsertissa Viipurissa 16.6.1889.

Liitto, OM151

Siskot, liittoon liittäkäämme pienoisetkin voimamme – Förbundet (Systrar, knutom trohetsbandet)

Naiskuoro

A la Marcia

Teksti ”Aallotar”, ruotsinkielinen käännös L. Saxén

Sävellysaika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus SmP6496

Ensijulkaisu *Skolflickornas Sångbok* 1919 (Teksti suomeksi ja ruotsiksi)

Lisäjulkaisu *Kuusen kuiskehia* 1919 (Teksti vain suomeksi)

Käsikirjoituksessa on otsikko ”Liitto. / Oskar Merikanto” ja Merikannon huomautus ”Huom! Poikakuoroissa lauletaan laulun ensimmäinen sana: ‘Veikot’”. Suomenkielinen julkaisu on tehty tunnetun käsikirjoituksen pohjalta, jossa siinäkään ei mainita tekstin tekijää. Merikannon sävellys saattaa olla tilaustyö jompaakumpaa julkaisua varten ja teksti toimittajien valitsema.

Runo *Liitto* julkaistiin jo vuonna 1885 (Lasten kuvalehti nro 7, s. 93) ja tuolloin tekijäksi oli merkitty nimimerkki ”Aallotar”, jolta on samalla sivulla toinenkin runo *Koivu*. Saman nimimerkin runo julkaistiin myös lapsille ja nuorille suunnatun lehden *Tilhi* numerossa 25/1884. Nimimerkin käyttäjä ei ole tunnistettu.

Litania, OM152

Liturgi ja neliääninen sekakuoro
[Ilman tempomerkintää]

1. Herra, kuule rukouksemme! – 2. Auta meitä laupias Herra Jumala! – 3. Varjele meitä laupias Herra Jumala – 4. Varjele meitä laupias Herra Jumala! – 5. Auta meitä laupias Herra Jumala! – 6. Kuule meitä, laupias Herra Jumala! – 7. Kuule meitä, laupias Herra Jumala! – 8. Kuule meitä, laupias Herra Jumala! – Oi Jumalan karitsa, joka poistat maailman synnit (liturgi) – Armahda meitä! (kuoro) – Oi Jumalan karitsa, joka poistat maailman synnit (liturgi) – Armahda meitä! (kuoro) – Oi Jumalan karitsa, joka poistat maailman synnit (liturgi) – Anna meille, anna meille rauhasi ja siunauksesi (kuoro)

Teksti	Perinteinen liturginen
Sävellysaika	1920-luku?
Käsikirjoitus	KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Oskar Merikannon *Litania* tunnetaan vain kanttori Simo Tuomen jäämistöstä löytyneestä käsikirjoitustaineistosta. Kokonaisuudessa on kahdeksan numeroitua osaa, kaikki lyhyitä. Käsikirjoituksissa on liturgin osuutta vain viimeisessä osiossa.

Lyhempi litania, OM153

Liturgi ja neliääninen sekakuoro
[Ilman tempomerkintää]

1. Kiitos ja ylistys olkoon siitä Sinulle, Jumalamme (liturgi ja kuoro peräkkäin sama teksti)–2. Herra kuule meitä – Kuule meitä laupias Herra Jumala – 3. Herra, älä hylkää vaan auta meitä! – Auta meitä laupias Herra Jumala – 4. Herra Jumala, Sinä sen voit ja tahdot – Amen, amen, amen

Teksti	Perinteinen liturginen
Sävellysaika	1920-luku?
Käsikirjoitus	KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Myös *Lyhempi litania* tunnetaan vain kanttori Simo Tuomen jäämistöstä löytyneestä käsikirjoitustaineistosta. Kokonaisuudessa on neljä numeroitua liturgin ja kuoron vuoropuhelua, kaikki lyhyitä.

Lypsäjän hyräilyä, OM154

Huomenna taas kun on lauvantai hoi

Sopraanosoolo ja sekakuoro

Andantino

Teksti	Larin-Kyösti (1898)
Sävellysaika	1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä I. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisu	<i>Lypsäjän hyräilyä</i> 2017 Edition Tilli ET905
Sovitukset	Lauluääni ja piano (Emil Kauppi 1927) <i>Oskar Merikannon lauluja No. 1 Lypsäjän hyräilyä</i> 1927 Westerlund REW1512

Laulusta ei tullut suosittua kuorojen ohjelmanumeroa, vaikka muutamia esityksiä 1910-luvulla on ilmeisesti ollutkin, kuten Kotkan Työväenyhdistyksen lauluköörin konsertissa 25.4.1915. Niinpä kun laulu oli Tuomaalan Lottien iltamien ohjelmassa, siitä uutisoitiin melkoisena erikoisuutena: ”(...) *eräs kuoroillemme yleensä jotenkin tuntemattomaksi jäänyt sangen pirteä ja omaperäinen Merikannon sävellys ‘Lypsäjän hyräily’, johon rouva [Ester] Paloheimo lauloi soolo-osan ja jota yleisö suurella mielenkiinnolla kuunteli.*” (Keski-Uusimaa 10.2.1923)

Yksinlaulusovituksessa alkusanat ovat muodossa ”Huomenna taas kun on sunnuntai hoi”.

Lypsäjän laulu, OM155

Mjölkningsvisa – Melk lied – Tuoltapa kuuluu karjan kellot – Klockorna klinga, hjorden kommer – Hier bei der Herde Glockenklang – Milking song

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos), Alex Bryan (englanninnos)
Sovitusaika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); <i>54 suomalaista kansanlaulua</i> 1979

Kansanlaulujen alkuperää ei yleensä tunneta tarkasti, ei tässäkään tapauksessa. Todennäköisesti laulu tuli kuitenkin ensimmäisen kerran laajemmin tunnetuksi, kun sitä esitettiin Emil Sivorin sovituksena Suomen neljänsillä laulu- ja soittojuhlilla Viipurissa kesäkuussa 1889. Kansanlaululle annettu nimikin saattaa olla Sivorin käsialaa.

Läksin minä kesäyönä käymään, OM156

Ej jag slumra kan i sommarnatten – Sommers helle Nacht raubt mir den Schlummer

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko* 1907
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Maa, suuri ja avara, OM157

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888 Leipzig?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Lisäjulkaisu *Maa, suuri ja avara* 2017 Edition Tilli ET 1521-1522 (sovitus uruille)
Sovitukset Urut (Johann Tilli 2017)

Merikannon Leipzigin opiskeluajoilta säilyneessä nuottivihkossa III on viisi tekstitöntä pianosävellystä, joiden alkuun on merkitty oletettavasti pohjana olleen virren nimi. Tämä *Maa, suuri ja avara* on 23+23 tahdin pituinen sävellys, jonka sävellaji on e-molli.

Maammopa valvoi marjuttansa, OM158

Elämän laulu – Elämän kevät – Modern vakar över barnet – Sången om livet (Värna vill mor sin vita duva)

Lauluääni

Kohtalaisesti / Moderato molto

Teksti	Kasimir Leino (<i>Väljemmillä vesillä</i> 1893), Nino Runeberg (ruotsinnos, yksinlaulu)
Sävellysaika	1894
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1903
Lisäjulkaisut	<i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1905, 1909, 1911, 1921; <i>Kevätesikko I</i> 1906; <i>Gullvivan I</i> 1906 (ruotsinkielinen käännös otsikolla ”Sången om livet”); <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1-8); <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>Laulun taika</i> 1951
Sovitukset	Lauluääni ja piano (Oskar Merikanto) <i>Maammopa valvoi marjuttansa – Modern vakar över barnet</i> Westerlund 1920 REW402, käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer); <i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Maammopa valvoi marjuttansa</i> 2016 Edition Tilli ET1956

Laulu on sopraanon esittämä soolo kantaatissa *Elämän laulu*. Koska kantaatin käsikirjoitusaineistoa ei ole säilynyt, ei tiedetä, ovatko julkaistut versiot identtisiä kantaattiversion kanssa. Laulu julkaistiin ensin vain versiona lauluäänelle ja se oli lukuisissa laulukokoelmissa mukana nimellä ”Elämän laulu”. Maailmansodan päätyttyä Merikanto ja Westerlund päättivät julkaista laulusta myös yksinlauluversion, josta tehtiin kustannussopimus 25.9.1918. Merikannon palkkio oli 100 markkaa (37 euroa). Kustantamon merkintöjen mukaan nuotti julkaistiin kuitenkin vasta 5.1.1920.

Yksinlaulusovituksen käsikirjoitus on selkeästi tätä myöhäistä julkaisua varten tehty, mutta Merikanto on merkinnyt kustantamossa ylivivatun viitteen kantaattiin sekä sävellysvuoden 1894. Ruotsinkieliset tekstit on lisätty käsikirjoitukseen lyijykynällä. Laulukirjaversioiden tempomerkintä ”Kohtalaisesti” on painetussa yksinlaulunuoissa ”Moderato molto”. Kokoelmaan *Gullvivan I* tehdyn ruotsinkielisen käännöksen tekijää ei tiedetä.

Marjatan kehtolaulu, OM159

Tuuvin mie tätä tytärtä

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti Kanteletar ja Oskar Merikanto?

Sävellysaika 28.5.1921

Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa

Omistus Anja Marjatta Merikanto

Ensijulkaisu *Säveltaide* 1921

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Marjatan kehtolaulu* 2015 Edition Tilli ET1957

Tämän kehtolaulun käsikirjoituksen nykyinen olinpaikka ei ole tiedossa, mutta siitä tunnetaan valokopio ja sen alusta on olemassa kuva (Pesola 1945, s. 296). Koristeelliselle paperille tehdyssä käsikirjoituksessa on kansilehti ja kaksi sivua. Kansilehdessä on teksti ”Pikku Anja Marjatalle / Marjatan kehtolaulu / Sävelsi iso-isä, / kun Anja Marjatta oli kahden kuukauden vanha 28.V.1921”. Ensipainos on ollut irrallinen liite, joka on kadonnut useimmista *Säveltaiteen* ainoaksi jääneen näytenuumeron kappaleista.

Laulun ensimmäinen säe (”Tuuvin mie tätä tytärtä, tätä lasta liekuttelen, souan pienisormistani, vaalin lastani vakaista”) on Kantelettaren runosta *Rahat raskuen tulevat* kokonaisuudesta ”Lasta tuuvittaissa”. Sen sijaan toisen säkeen (”Nuku, nuku äidin silmä”) alkuperää ei tiedetä. Todennäköisesti Merikanto on itse kirjoittanut Kantelettaren tekstiin sopivan jatkon.

Me sinua, Jesu, ylistämme, OM160

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Lisäjulkaisu *Me sinua, Jesu, ylistämm’ I-II* 2019 Edition Tilli ET1736-1737 (sovitus uruille)

Sovitukset Urut (Johann Tilli 2019)

Merikannon Leipzigin opiskeluaajoilta säilyneessä nuottivihkossa III on viisi tekstitöntä pianosävellystä. *Me sinua, Jesu, ylistämme* on 34 tahdin pituinen sävellys, jonka sävellaji on D-duuri.

Merellä olen minä syntynyt, OM161

Född är jag uppå havets vilda våg – Kam zur Welt am Schiffesbord

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Merellä olen minä syntynyt, OM162

Merellä olen minä syntynyt ja laivalla olen minä luotu

Tenori ja mieskuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Kansanlaulu Kiteeltä
Sovitusaika	1890-luku?
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Omistus	Y.L.:lle omistettu
Ensijulkaisu	<i>Merellä olen minä syntynyt</i> 19–? Ylioppilaskunnan Laulajat (erillispainate)
Lisäjulkaisut	<i>Uusia kotimaisia lauluja ja sovituksia</i> 1915

Tämä sovitusta tenorisoololle ja mieskuorolle on säilynyt kahtena käsikirjoituksena, joista toisessa on lyijykynällä otsikko ”Merellä olen minä syntynyt / Suomal. kansanl. sov. O. M.” ja toisessa vain ”Suomal. kansanl. / sovitti O. M.”. Vanhempi käsikirjoitus näyttää ulkonaisesti 1890-luvulla tehdyltä. Ylioppilaskunnan Laulajien julkaisemassa erillispainatteessa on omistus ”Y.L.:lle omistettu”. Tietoa laulun esittämisestä konsertissa ei ole löytynyt. Säveltäjä Filip von Schantz taltioi sävelmän Kiteellä.

Merimiehet, OM163

Merimiehiä – Meripoikia – Laulunsekainen näytelmä kolmessa näytöksessä

Näytelmämusiikkia

Teksti	Väinö Andelin (<i>Merimiehet</i> 1901)
Sävellysaika	1901
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu
Sovitukset	Sekakuoro (Oskar Merikanto) <i>Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko</i> 1907 (vain laulu <i>Laiva se rannalta lähti pois</i>); <i>Laivas se lähti rannalta pois</i> 2016 Edition Tilli ET898

Syyskuussa 1901 Oskar Merikanto lähetti kirjailija Väinö Andelinille postikortin: ”Koska Suom. Teatt. on allekirjoittaneelta tilannut musiikin laulukappaleeseen *‘Merimiehet’* ja olen ollut tilaisuudessa vaan kaksi näytöstä lukemaan, pyytäisin Teidän hyväntahtoisesti ensi tilassa lähettämään minulle kolmannessa näytöksessä olevien laulujen sanat. Samalla olisin kiitollinen, jos Te, joka tunnette merimies-elämää paremmin kuin minä, lähettäisitte minulle muutamia merimieslaulujen säveleitä, jotta niistä saisin oikean karaktäärin uusiin sävellyksiin.” (SKS 1069:16:1)

Merikanto lieenee saanut pyytämänsä, sillä lehdet tiesivät kertoa näytelmän valmistumisesta joulukuussa: ”Toimittaja Väinö Andelin on valmistanut 3-näytöksisen laulunsekaisen näytelmä *‘Merimiehet’*, johon laulut on säveltänyt hra O. Merikanto. Kappale on harjoitettavana suomalaisessa teatterissa ja tulee esitettäväksi ensi vuoden alulla.” (Uusi Suometar 16.12.1901) Ensi-ilta olikin suomalaisessa teatterissa 17.1.1902. Mainokset olivat vaatimattomia, mutta yleisön suosio riittävää: ”Uuden vuoden ensimmäinen uusi kappale oli kotimainen alkuteos, Väinö Andelinin kirjoittama 3-näytöksinen näytelmä *Merimiehet* (ensi-ilta 17/1), jonka monet yksityis- ja yhteislaulut O. Merikanto oli säveltänyt. (...) Etenkin laulujen ansioksi on luettava, että se kumminkin meni 7 kertaa.” (Aspelin-Haapkylä 1910, s. 179)

Näytelmän vastaanotto oli kriitikoiden keskuudessa varsin kielteinen. Suomen Kansan nimimerkki ”P. A-i” totesi sinänsä perusteellisen esittelynsä alkuun, että *Merimiehet* ”on kovin heikko teos (...) pääkaupungin suomalaisella kansallisteatterilla pitäisi olla parempaakin tehtävää kuin tällaisten sepustusten esittäminen.” Nimimerkki irvailee myös sillä, että muuten toistaitoisella näytelmän väällä on kuitenkin ”sangen pitkälle kehittynyt laulutaito. *‘Suomen Vaakuna’*-nimisen laivan miehistö pystyy milloin tahansa muodostamaan neliäänisen kööriin. Vähemmän ihmetyttää se, että kylän neitoset osaavat laulaa kööriissä, sillä voihan esimerkiksi otaksua, että paikkakunnalla on jo kauvan vaikuttanut nuorisoseura, jolle otaksumiselle antaa tukea sekin kehitys, jonka alaisena *Leenan* ravintola on, se kun olutkapakasta muuttuu raittiusravintolaksi.” (Suomen Kansa 18.1.1902) Myöskään Työmiehen nimimerkki ”-s” ei paljon hyvää näytelmästä löytänyt, mutta kehuu sentään musiikkia: ”Runsaat laulut on säveltänyt hra O. Merikanto, tehden muutamista kansanomaisia helmiä.” (Työmies 18.1.1902) Päivälehdessä ”E. L.” eli Eino Leino oli hitusen suopeampi ja pyrki ymmärtämään ensikertalaisen vaikeuksia. Karu oli silti hänenkin päätelmänsä: ”Ilman näppäriä lauluaan, tekijän omia, sangen suurella sormitottumuksella sepittämiä, jotka Merikanto on yhtä näppärästi säveltänyt, olisi eilinen premiääri epäilemättä muodostunut sangen noloksi.” (Päivälehti 18.1.1902)

Oskar Merikanto ei ollut ensi-illassa kumartamassa tyytyväisen yleisön aplodeille, vaan kirjoitti puolisolleen Lahdesta 18.1.1902: ”Eipä Eino Leino paljonkaan näy pitävän ‘Merimiehistä’. Pääasia että lauluista pidetään.” (Merikanto 2015, s. 132) Tässä olisi huumorilehti Velikullan ”Esalla” ollut vastalauseen paikka: ”Näytelmässä on paljon Oskar Merikannon säveltämiä kauniita lauluja, joka minusta oli synty. Kyllä tämä näytelmä olisi ilman laulujakin tehnyt vaikutuksensa, ja Merikanto olisi voinut jättää kauniit sävellyksensä kappaleeseen, jossa niitä todella olisi tarvittu.” (Velikulta 2/1902, s. 6). Niin harvinaisia olivat kuitenkin kotimaiset uutuusnäytelmät vuosisadan vaihteessa, että jopa suomenruotsalainen runoilija Bertel Gripenberg vaivautui kirjoittamaan näytelmästä laajemman arvion Euterpe-lehteen. Ei Gripenbergkään järin vaikuttunut ollut, mutta toteaa kauniiksi lopuksi: ”Äfven skall det räknas finska teatern till förtjänst att det lämnar våra unga författare tillfälle att få sina skapelser framförda på scenen.” (Euterpe 25.1.1902) Merikannon musiikista ei kriitikko mainitse mitään.

Näytelmän musiikkiin liittyvää käsikirjoitusaineistoa ei ole löytynyt, mutta näytelmän käsikirjoitus on säilynyt Teatterimuseon kokoelmissa (TeaMA1535:374). Sen perusteella voidaan rekonstruoida näytelmän musiikin koostuneen todennäköisesti seuraavista säestyksettömistä yksin- ja yhteislauluista: *Hurei me nuoret meriläiset – Kapteeni, kokki, perämies, oon Toivo-laivan uus – Ma Toivo-laivaan mynsträttiin, ol’ Kiinaan matka sen – Hei hei! kuinka paljon on rattoa kuin laivaan lähtee mies – Jumala varjele ihmisen lasta ulapan poikia suutelemasta – Ja laiva se rannalta lähti pois ja neitoset huiveilla huiski – On kaiken maailman kautta yks ainoa veljeskunta – Hurei me nuoret meriläiset – Kaikkia muita nyt mielitellään vaan ei minua enää – Vastapa kummia kuulla on saatu kun Laavermannin Leenaa kosi meripoika Aatu! – Sumfati riti ralla, murjovan myrskyn alla, käännä sä aina laivan purjeet tuulehen päin! – Olin impenä kyläni kaunehin, sievä ja sorja kuin kukka – On monta vuottanut ja toiset miehen jo nai! – Sua heilani kaihoten kaipasin kun meriä aavoja kynnin – Surun särkemään syämmeen ei lohtu suo se että se sääliksi käy – Oi maailma – näät monet kerrat sen – se kerjuussa, kerjuus’ on ratki – On paljon juomia totta vie, ja niillä hyvät on puolet – Tralla-la lei kun kuoli rouvalta rakkahin mies – Ken uljaina tietänsä astelee? Se on merimies!*

Näytelmän käsikirjoitukseen liittyy irrallinen liuska, joka näyttää sisältävän numeroituja laulujen tekstejä. Kaksipuolisen paperin tekstit ovat temaattisesti näytelmään *Merimiehet* sopivia, mutta ne eivät näytä sisältyvän ainakaan varsinaiseen näytelmätekstiin. Mahdollisesti kysymys on Andelinin hahmottamista ylimääräisistä lauluista, hylätyistä suunnitelmista tai näytelmään kuulumattomasta aineistosta. Vain Merikannon nuottikäsikirjoitusten löytyminen voisi tuoda valoa tähän kysymyseen. Seuraavassa on mainittu tuon irrallisen tekstiliuskan sisältämät kokonaisuudet (laulut on numeroitu, sanoin säkeistöt, mutta otsikoita ei ole, paitsi että joissakin on laulajiksi merkitty ”Tytöt”, ”Pojat” tai ”Kaikki”): N 1 *Täänlainen meripoik’ on aina* – N 4 *On maailma laaja ja nuori on saaja* – N 5 *Ma pyysin: oi sääli sä tuulikin* – N 7 *Sinilaineen läikkyvän alla on määrätön, ääretön rauha* – N 8 *Ja karkelon luokse nyt käymähän hei!* – N 14 *Toki nuori jos oot, käy se hetkeksi pois – Olet merellä eksynyt matkamies.*

Näytelmän musiikista on säilynyt kaksi osaa. Laulu *Ja laiva se rannalta lähti pois* esitettiin Helsingin Työväenyhdistyksen kuoron konsertissa 16.2.1902 Merikannon itsensä johdolla. Ennakkomainoksessa on erikseen mainittu laulun lähde ”(näytelmäkappaleesta ‘Merimiehet’)”. (Päivälehti 16.2.1902) Se julkaistiin 1907 kokoelmassa *Sekakööri-Sävellyksiä II* ilman viitettä näytelmään. Laulu *On paljon juomia, totta vie* on toinen musiikin osalta tunnettu osa. Iivari Kainulainen levytti sen nimellä *Lienan kahvilaulu* marraskuun 7. päivänä vuonna 1915 Tukholmassa Gramophone -yhtiön levymerkillä 2-282954 (matriisinumero 19762b) (Liliedahl 1977, s. 249). Levymerkillä Victor 78420-B julkaistussa painoksessa on etiketissä teksti ”Lienan kahvilaulu / (Lena’s Coffee Song)

/ Näyt. 'Merimiehiä' / (from the play 'Seamen') / (Sanat V. Andelin – Sävelt Oskar Merikanto) / Iivari Kainulainen / (Recorded in Europe).” Säestäjää ei ole mainittu. Levy tuli Suomessa kauppoihin marraskuussa 1917. Merikannon nimeä ei näy mainoksissa, vain Iivari Kainulaisen.

VÄINÖ HÄMEEN-ANTTILA (sukunimi vuoteen 1906 Andelin, 24.7.1878–27.1.1942) oli suomalainen toimittaja, kääntäjä ja kirjailija.

Miehen kylkiluu, OM164

Näytelmämusiikkia laulusolisteille

- I. Niinkuin narri minä nain (*Moderato*)
- II. Pässille Luoja sarvet loi (*Allegro*)
- III. Jos oisin pääsky pieni (*Andantino*)
- IV. Ei ne kysyneet toisiltansa (*Allegretto*)
- V. Ei sydän ole puusta veistetty (*Andantino*)
- VI. Kukkuipa käkeä kaksi kahen puolen korpinotkon (*Moderato*)
- VII. Tule tänne kultaseni (*Allegretto*)
- VIII. Kaks' oli meistä kaunokaista (*Andantino*)

Teksti Maria Jotuni (*Miehen kylkiluu* 1914)
Sävellysaika 1914
Käsikirjoitus Teatterimuseo TeaMA1344; KK Coll. 630.29 (Kansallisteatteri) (vajaa, kopistin tekemä käsikirjoitus)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Molemmat säilyneet käsikirjoitusaineistot tähän näytelmämusiikkiin koostuvat melodianuotinnokista, joissa on vain järjestysnumero ilman tarkempaa otsikkoa. Vaikuttaa siltä, että laulut on esitetty ilman säestystä. Wiipurin Näyttämön nuotiston käsikirjoitus, joka lienee ollut Suomalaisen Maaseututeatterin käytössä, on täydellinen ja siisti kokonaisuus, jonka Merikanto on signeerannut ja jonka viimeiselle nuottisivulla hän on kirjoittanut kaksi huomautusta: ”Huom! Muut kappaleessa esiintyvät laulut ovat tavallisia kansanlauluja. Huom! Laulujen kopioiminen tai lainaaminen muiden näytelmäseurojen esitettäväksi on kielletty. Oskar Merikanto”. Mahdollisesti säveltäjä on arvellut riskin olevan tavallista suurempi, koska näissä ei tarvittu säestystä.

Käsikirjoitus on tehty nuottipaperille, jossa on valmiit viivastot lauluäänelle ja pianolle. Merikanto ei ole tehnyt pianoviiivastoille mitään merkintöjä, mikä tukee oletusta säestyksettömästä laulusta. Laulun numero 7 tekstiä on ollut niin paljon, että säveltäjä on joutunut kirjoittamaan pianoviiivaston päälle, joten tarkoituskaan ei ole ollut lisätä säestystä myöhemmin. Laulujen alisteista asemaa kuvastaa myös käsikirjoituksen otsikko ”Laulut näytelmäkappaleeseen Miehen kylkiluu. / Säveltänyt Oskar Merikanto”.

Kansallisteatterin kokoelmissa ollut käsikirjoitus on kopistin tekemä, vaillinainen ja hajanainen. On vaikea tietää, oliko Merikannon oma käsikirjoitus myös näytännöt aloittaneen Kansallisteatterin käytössä, mutta ainakin pienissä yksityiskohdissa käsikirjoitukset eroavat toisistaan. Näytelmän ensi-ilta Kansallisteatterissa oli 3.4.1914. Virallisissa mainoksissa ei Merikantoa mainittu, mutta

ennakkotiedoissa kerrottiin hänen säveltäneen näytelmään joukon lauluja. Helsingin esitystä arvio-
nut turkulainen nimimerkki ”M. A.” mainitsee, että ”*Muutamit kappaleeseen kuuluvat laulut oli
säveltänyt Oskar Merikanto.*” (Uusi Aura 10.4.1914) Mahdollisesti lauluja pidettiin niin vähämerki-
tyksisinä, että ne jätettiin arvioissa mainitsematta. Laulujen esittämisen puolesta puhuu se, että kä-
sikirjoitusaineistossa on selkeitä esitysmerkintöjä.

Näytelmää esitettiin Kansallisteatterissa koko kevään ajan hyvällä menestyksellä. Elokuussa se oli
Oulun Työväen Näyttämön ohjelmistossa ja mainoksissa kerrotaan Merikannon säveltäneen näy-
telmän laulut. Syyskuussa näytelmää esitti Joensuun Näytelmäseura Lieksan työväentalolla ja Joen-
suussa Ilosaaren teatteritalolla. Näytelmä palasi Kansallisteatteriin lokakuussa 1914. Suomalainen
Maaseututeatteri aloitti näytelmän esitykset Viipurissa 14.10.1914 ja mainoksissa puhuttiin sekä
”kotimaisesta ensi-illasta” että Merikannon säveltämistä lauluista. Tampereen Teatteri esitti näytel-
män 17.10.1914 Tampereella, myöhemmin myös Porissa ja Turussa. Pietarsaareissa näytelmästä
esitettiin 21.10.1914 versio, jossa laulut oli säveltänyt Martti Nisonen. Vaasan Työväen Teatteri
esitti oman tulkintansa näytelmästä 15.11.1914 ja mainoksissa myös Merikanto oli mainittuna.

Teatterikeskuksen esityskortiston mukaan näytelmää esittivät vuosina 1914–1915 Suomalainen
Maaseututeatteri (13 kertaa) ja Tampereen Teatteri (15 kertaa) ja vuosina 1915–1916 Maaseutu-
teatteri vielä kolme kertaa. Kortistossa ei ole mainintaa Merikannon musiikista. Maaseututeatterin
historiikin näytelmäluettelossa on kuitenkin maininta ”Miehen kylkiluu / 3-n. hn. / Maria Jotuni /
Oskar Merikanto (1914–15: V[iipu]ri 9, Kuopio 2, Mikkeli 1, Uuras 1 = 13 k. 1915–16: Vri 3 k. /
Yht. 16 k.” (Veistäjä 1957, s. 320).

MARIA JOTUNI (vuoteen 1906 Haggrén, vuodesta 1911 Jotuni-Tarkiainen, 9.4.1880–30.8.1943) oli
kirjailija. Jotunin näytelmä julkaistiin marraskuussa 1914, todennäköisesti hyvän näyttämömenes-
tyksen innoittamana (Kustannusosakeyhtiö Kirja). Kaikki Merikannon säveltäviksi tiedetyt laulut
löytyvät näytelmän tekstiversiosta. Lisäksi tekstissä on yksi lauluksi tarkoitettu osa, *Ei huolta ei
murhetta rahtuakaan* (kolmas näytös, 15. kohtaus, Elli, s. 218), jota ei ole kummassakaan käsikir-
joituksessa.

Minun kultani kaukana kukkuu, OM165

Sorgegök i fjärran suckar – Fern mein Liebchen höre ich rufen

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 1. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I</i> 1954; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Minun kultani kaunis on, OM166

Vänner min är ljuv att se – Liebchen, o wie schön du bist – Minun kultani kaunis on, sen suu kuin aurankukka

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti	Kansanlaulu, Joel Rundt (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II</i> 1959; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Merikanto sovitti kaksi eri kansansävelmää, jotka molemmat alkavat sanoilla ”Minun kultani kaunis on”. Ne erotetaan tässä luettelossa toisistaan vain OM-numerolla.

Minun kultani kaunis on, OM167A

Vacker är min hjärtanskär – Schön mein Liebchen dennoch ist – Minun kultani kaunis on, vaikk’ on kaitaluinen

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Allegretto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Minä ilmoitan teille suuren ilon, OM167B

Joulupäivänä

Esilaulaja, kuoro ja urut
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Perinteinen liturginen (Raamattu, Luukkaan evankeliumi)
Sävellysaika 1920-luku?
Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu *Messusävelmistö* 1951

Nuotinnos on tehty siten, että samaa nuottia voivat käyttää esilaulaja, kuoro ja urut. Nuotinnos on osittain neliääninen, osittain viisiääninen.

Minä olen yksin, OM168

Den ensamma – Fühl' mich so allein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)
Moderato con moto

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko* 1907
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto) *Urkuharmoonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 130) on identtinen pianosovituksen kanssa.

Minä seisoin korkealla vuorella, OM169

Från det höga berget – Ich stand auf freier Felsenhöh'

Piano (sanat nuotin yläpuolella)
Tempo di marcia

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Minäpä olen laulajapoika, OM170

Jag är en fattig sångargosse – Bin ja der lust'ge Sängerknabe – Laulajapoika – The singing boy

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Poco Allegretto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); <i>54 suomalaista kansanlaulua</i> 1979; <i>Finnish Folk Song Favourites</i> 1992

Mistäs tulet, kustas tulet, OM171

Den blodige sonen – Brudermörder – Velisurmaaja

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andante

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Mitäpä tuosta huolisin, OM172

Fattig hon är, min hjärtevän – Führ' ich heim gleich arme Maid

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Mokoma lokomotiivi!, OM173

Hiilonen hehkuu nyt!

Altto ja sekakuoro

Allegro molto

Teksti J. H. Erkko (*Uusia runoelmia* 1885)
Sävellysaika 1894 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer); KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Sovitukset Altto, sekakuoro ja piano (Oskar Merikanto)

Käsikirjoituksista ensimmäinen on tehty musteella. Tekstin tekijää ei ole mainittu, ei myöskään päiväystä ole merkitty. Otsikkona on ”Mokoma lokomotiivi! / Humoreski sekaköörille ja alttosoololle.” Käsikirjoituksessa on jätetty tyhjiä nuottirivejä pianosäestystä varten, mutta tässä versiossa sitä ei ole. Käsikirjoitus on valmis. Toisessa tunnetussa, kokonaan lyijykynällä kirjoitetussa käsikirjoituksessa on otsikkoteksti ”Mokoma lokomotiivi! / (J. H. Erkko) / Humoreski / Naisköörille pianon / säestyksellä / sävelsi Oskar Merikanto”. Sävellys on keskeneräinen. Teoksessa on useampia sooloja altolle. Merikanto on lisännyt musteella seuraavanlaisia esitysohjeita: ”ivallisella osanotolla; teeskennellyllä ihamielisyydellä; suruisesti; ivaa tehden; huoaten; vihalla”. Molemmat versiot ovat päätyneet kustantajalle, mutta teos jäi kustantamatta.

Erkon runo on kirjoitettu jo 9.5.1884, joten Merikanto on tarttunut siihen joskus myöhemmin tuntemattomista syistä. Viimeistään kesällä 1894 laulua on kuitenkin esitetty Merikannon johtaman Helsingin Työväen sekakuoron konserteissa, joten todennäköisesti Merikanto kirjoitti laulun valmiiksi heti kesä alussa. Tätä oletusta tukee uutinen Helsingin Työväenyhdistyksen Sekakuoron tulevasta konsertista 16.3.1924: ”Konsertin ohjelma on arvokas, sisältäen mm. äskettäin kuolleen säveltäjämestarin Oskar Merikannon sävellyksen ‘Mokoma lokomotiivi!’, joka on vielä käsikirjoituksena.” (Suomen Sosialidemokraatti 12.3.1924) Myös konsertin mainoksissa teoksen laulaminen käsikirjoituksesta on mainittu.

Molto Allegro Scherzando, OM174

Piano

Molto Allegro Scherzando

Sävellysaika 13.3.1888
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on vain tempomerkintä ”Molto Allegro Scherzando” ja lyijykynällä tehty päiväys ”13 III 88”. Kappale on 16 tahdin pituinen sävellysharjoitus nro ”X”.

Mullin mallin, OM175

No, väitelkää min väittelette – Syrjähdys

Naiskuoro

Allegretto – Hilpeästi

Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881)

Sävellysaika 1906

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus Turun ”Tiuku”-käärille omistettu

Ensijulkaisu *Naiskuoro-sävellyksiä I* 1909

Erkon runokokoelmassa runon otsikkona on ”Syrjähdys”, mutta joko Merikanto tai kustantaja on vaihtanut tilalle runon kaksi viimeistä sanaa. Laulua myös esitettiin yleisesti nimellä ”Syrjähdys” sekä ennen että jälkeen laulun julkaisemisen. Todennäköisesti varhaisin esitys oli Tampereella 9.12.1906, jolloin laulun esitti ”Liiton naiskööri”. (Aamulehti 12.12.1906) Kustantajan arkistomerkintöjen mukaan laulun sisältävä kokoelma *Naiskuoro-sävellyksiä I* julkaistiin 7.12.1909.

Mun tehtäväni halpa on, OM176

Mun tehtäväni halpa on ja suurten silmiss’ arvoton – Vaikk’ tehtäväni halpa on

Sekakuoro

Moderato – Yksinkertaisesti

Teksti Kaarlo Hammar (*Kannel ja risti* 1898)

Sävellysaika 1903 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol) (ilman tekstiä)

Ensijulkaisu *Hengellisiä Lauluja ja Wirsii II* 1903

Lisäjulkaisut *Mun tehtäväni* 1906 (erillispainate ilman julkaisijatietoa); *Hengellisiä lauluja ja virsiä* 1953 (useita lisäpainoksia)

Sovitukset *Hengellisiä Lauluja ja Wirsii* 1906

Ainoa tunnettu käsikirjoitus on sanaton, sen tempomerkintä on ”Yksinkertaisesti” ja sävellaji on D-duuri, kun se muuten on E-duuri. Laulun numerona julkaisussa *Hengellisiä Lauluja ja Wirsii* on 289. Vuoden 1953 uudistetussa laitoksessa laulun numerona on 382, se on sovitettu neljälle lauluäänelle ja teksti on hieman muuttunut.

Erillispainate on julkaistu ilman kustantaja- tai vuosilukutietoa pienenä laulukokoelmana, jolla ei ole otsikkoa. Merikannon laulu on numerolla 4 ja numeron perässä on viite kokoelmaan *Hengellisiä Lauluja ja Wirsii* merkinnällä ”(H.L. 289)”. Tässä painatteessa laulun tempomerkintänä on *Moderato* ja sävellaji on E-duuri. Samassa kokonaisuudessa on numerolla 18 Merikannon laulu *Nyt on helluntai*. Kansalliskirjaston kokoelmassa olevaan kappaleeseen on ensimmäisen sivun alareunaan kirjoitettu lyijykynällä ”20/4–1906 / Krist. Arb. föreningen / 100 st.” Hammarin runon otsikkona on ”Palvelijattaren virsi”, joka ei jostain syystä ole kelvannut Merikannolle tai kustantajalle. Runo on myös omistettu Helsingin Palvelijataryhdistykselle.

Mä matkamies oon kulkeva, OM177

Mä matkamies oon kulkeva, käyn kohden kotiani

Sekakuoro

[Ilman tempomerkitä]

Teksti Wilhelm Malmivaara (1893)

Sävellysaika 1924

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Koulun koraalikirja* 1924

Lisäjulkaisu *Kirkkokuorolauluja VI* 1946

Sovitukset Lauluääni ja urut *Mä matkamies oon kulkeva* 2008 Edition Tilli; *Omat koraalit* 2013

Tekstinä on Siionin virsi, joka nykyään tunnetaan muodossa *Kuin matkamies nyt vaellan, käyn kohden kotiani*. Vanhimman suomenkielisen version on tehnyt A. G. WALLENIUS. Tekstin uudisti kirkkoherra WILHELM MALMIVAARA (13.2.1854–12.1.1922), jonka hautajaisissa Lapualla tämä virsi laulettiin samalla tekstillä, jota Merikanto on käyttänyt. Lehtiuutinen kertoo, että ”*Klo 12 alkoivat vainajan omat säkeet Sioninvirsistä N:o 157 lainehtia yli pappilan pihan sankan väkijoukon laulamina.*” (Ilkka 25.1.1922) Tekstiä ovat myöhemmin muokanneet Jaakko Haavio vuonna 1971 ja TYTTI ISSAKAINEN (os. Jäppinen, 1949–) vuonna 2015.

Neidon mielet, OM178

Uljas on Suomelan kankahan koivu, kaunis ja uljas on harjulla mänty

Sekakuoro

Moderato molto – Reippaasti

Teksti Kasimir Leino (*Runokokeita* 1886)

Sävellysaika 1898 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:10 (Fennica Gehrman, anonymi kaksiaäninen käsikirjoitus)

Ensijulkaisu *Sekakööri-Sävellyksiä I. Vihko* 1907

Laulun ensiesitys oli todennäköisesti Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan kansankonsertissa Ylioppilastalolla 6.2.1898. Kasimir Leinon runo on kirjoitettu 1883. Myös Emil Kauppi on säveltänyt tämän tekstin vuonna 1916.

Niin minä neitonen sinulle laulan, OM179

Så vill jag sjunga, som vor' du min egen – Lass dir, o Mädchen, ein Lied nun singen

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko* 1907

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Tämän nykypäivänäkin suositun kansanlaulun taustaa ei ole tutkittu. Sanomalehdistön mainintojen perusteella se näyttää ilmestyneen julkisuuteen vasta 1890-luvun alkupuolella, mutta tällöinkin siihen viitattiin kaikille tuttuna lauluna. Robert Kajanus teki laulusta sovituksen tenorille ja mieskuorolle vuonna 1910.

Nocturne, OM180

Linnut oksillansa vaikenevat, päivä vielä hetken viipyy poissa

Lauluääni ja piano

Tranquillo

Teksti V. A. Koskenniemi (*Runoja* 1906)

Sävellysaika 1906?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Det Sjungande Finland – Suomen sävelistö. IV* 1907

Lisäjulkaisut *Kauneimmat yksinlaulut 3* 1985; *Kootut yksinlaulut Vol. 1* 2010; *Nocturne* 2015
Edition Tilli ET1958

Sävellys lienee syntynyt aikaisintaan 1906, koska Koskenniemen runo (nro 7 sarjassa ”Lakeus”) julkaistiin ensimmäisen tuonna vuonna. Laulun todennäköisesti varhaisin julkinen esitys oli Eino Rautavaaran konsertissa Savonlinnan Olavinjuhilla 29.7.1908. Rautavaara esitti laulua myös myöhemmissä konserteissaan 1909-1910.

Nuoriso!, OM181

Nuoriso reipas! Suomea suojelemaan joka sormi – Nouse, nuoriso

Sekakuoro

Pontevasti ja innostuksella (mutta ei liian nopeasti)

Teksti J. H. Erkko (*Pimeän tullen* 1900)

Sävellysaika 1909?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Omistus Päivölän Laulajille omistettu

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on teksti, jossa osa kirjaimista on leikkautunut paperin ulkopuolelle ”Nuoriso! / J. H. Erkko / Erkon hautapatsaan [paljas]tamisjuhlaan sävelsi / Oskar Mer[ikanto] / Päivölän laulajille omistettu”. Lyijykynällä on lisätty kustantajan kommentti ”Ikävä rytmi”.

Yrjö Suomalainen kertoo tämän ”pienoiskantaatin” (sävellys on melkein 80 tahdin pituinen) ensi-esityksestä seuraavasti: ”Sävellys oli valmiiksi harjoitettu ja Artur Siebergin piti se johtaa mainitussa tilaisuudessa. Sattui kuitenkin niin, että kuoron johtaja pienestä esiintymisarkuudesta tai hajamielisyydestä tuli puhaltaneeksi äänenantopilliinsä väärästä päästä, joka antoi a:n sijasta c:n. Laulu näin terssiä korkeammalta alettuna nousi niin ylös, että se kohta alkupuolella sammui mahdottomuuteensa. Tuon onnettoman yrityksen jälkeen ei sävellystä tiettävästi ole esitetty.” (Suomalainen 1949, s. 132) J. H. Erkon hautapatsaan paljastustilaisuus oli 25.10.1909. Helsingin Sanomien uutinen juhlallisuuksista ei kerro mistään epäonnistumisesta: ”Päivölän Laulajat esittivät lopuksi maist. Siebergin johdolla Merikannon uuden, Erkon sanoihin ’Nuoriso reipas, Suomea suojelemaan’ säveltämän kauniin kantaatin.” ”Vilkailla suosionosoituksilla otettiin vastaan Päivölän köörin maist. A. Siebergin johdolla ansiokkaasti esittämä Oskari Merikannon juhlapäivää varten säveltämä kantaatti J. H. Erkon sanoihin.” (Helsingin Sanomat 26.10.1909) Samainen uutinen mainitsee muistomerkin suunnittelijaksi ”arkkitehti Kallion” ja Erkon profiilikuvan tekijäksi ”taiteilija Haapasalon”. Erkon runo on kirjoitettu 25.8.1900. Alun perin se oli tarkoitettu Mäntän nuorisoseuran vuosijuhlaan nimellä *Ole valpas*, mutta Erkko otsikoi runon uudelleen julkaistessaan sen kokoomassaan *Pimeän tullen*.

Terijoen laulu- ja soittojuhlilla kesäkuussa 1910 laulu oli sekakuorojen kilpailuohjelmassa jostain syystä nimellä ”Nouse, nuoriso”, mutta ainakin Karjala-lehden anonymi toimittaja tunsi laulun alkuperän: ”Mainittakoon, että sekakuorot tulevat esittämään Oskar Merikannon säveltämän ’Nouse, nuoriso’, jonka säveltäjä valmisti J. H. Erkon hautapatsaan paljastamistilaisuuteen. Tämä laulu nyt ensi kertaa esitetään yleisessä laulujuhlassa ja tulee se varmaan tekemään valtavan vaikutuksen.” (Karjala 23.6.1910)

ARTHUR SIEBERG (1.6.1862–17.6.1948) oli suomalainen lehtori ja kuoromies, joka käytti myös nimimerkkiä *Alku Siikaniemi*. PÄIVÖLÄN LAULAJAT oli ilmeisesti nuorsuomalaista liikettä lähellä ollut helsinkiläinen sekakuoro, joka toimi ainakin vuosina 1908–1922.

Nyt on helluntai, OM182

Ja nythän on taasen helluntai – Pingst (Det är strålande vår, det är värmande sol)

Mieskuoro

Reippaasti ja ripeästi

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Kylän lauluja</i> 1898)
Sävellysaika	1900 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Miesäänisiä lauluja. Neljästoista vihko</i> 1900
Lisäjulkaisu	<i>Miesäänisiä lauluja. 24. vihko</i> 1924
Sovitukset	Kolmeääninen lapsikuoro (Dagmar von Nandelstadh) <i>Kevätesikko IV</i> 1916; <i>Gullvivan IV</i> 1916 (nimellä ”Pingst”); <i>Suuri kevät- ja kesälaulukirja</i> 1984 Lauluääni <i>Kansan Laulukirjan Nuottipainos</i> 1908; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911, 1921; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1-8); <i>Suomen partioväen laulukirja</i> 1917; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>101 kitaralaulua</i> 1950; <i>Kodin juhlien laulukirja</i> 1998; <i>Lehti puusta variseepi</i> 1999; <i>Kultaiset koulu-laulut vanhoilta ajoilta</i> 2008 Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja</i> 7 1988; <i>VirkistysVersion Laulukirja</i> 2008 Naiskuoro (Dagmar von Nandelstadh) <i>Lauluiloa nuorisolle</i> 5 1955 Piano (Oskar Merikanto) KK Ms Mus Oskar Merikanto 7 Sekakuoro (Oskar Merikanto?) <i>Nyt on helluntai</i> 1906 (erillispainate ilman julkaisijatietoa)

Ainoa tunnettu käsikirjoitus on otsikoitu ”Ja nythän on taasen helluntai”, eikä siinä ole erillistä lauluäänen melodiasa, vaan ainoastaan pianon osuus. Larin-Kyöstin runo on vuodelta 1898, joten Merikanto lienee säveltänyt laulun vuosien 1898-1900 välillä. Laulu mainittiin jo maaliskuussa 1900 kahden muun Merikannon laulun (*Lemminkäisen äiti* ja *Oma tupa*) tavoin Kansanvalistusseuran yleisen laulu- ja soittojuhlan tulevassa ohjelmistossa (Päivälehti 14.3.1900, s. 3) ja esitettiin viimeistään 27.5.1900 Viipurin Tervaniemellä (Wiipuri 20.5.1900). Laulujuhlien anonymi toimittaja antoi laulun esityksestä ja vastaanotosta näin innostuneen kuvauksen: ”Merikanto, joka on jo pitkän aikaa ollut laulua harrastavan yleisön suosiossa, sai nytkin uudella laulullaan yleisön aivan haltioihinsa. Hänen säveltämänsä laulu ‘Nyt on helluntai’ on kaunis ja raikas sävellys ja samalla niin helppotajuinen, että se varmaan tulee raivaamaan tien itselleen kaikkialla. Esitys tässä niinkuin ylipäänsä muissakin lauluissa, oli erittäin hyvä ja suosionosoitukset hyvähuutoineen aivan myrskyiset. Viimeksi mainittu laulu oli toistettava.” (Päivälehti 21.6.1900) Uuden Suomettaren kriitikko kertoi esityksestä mielenkiintoisia lisätietoja: ”Ne esittää mieskööri, jossa on liki kuusisataa jäsentä. Johtajana on hra Merikanto, joka lyö tahtia voimakkaasti, varmasti, niin että hiki poskille virtailee.” (Uusi Suometar 21.6.1900)

Samalle sävellelle löytyi parin vuoden kuluttua uudestaan käyttöä näytelmän *Juhannustulilla, op. 14* musiikkia tehtäessä, sillä sen aloitusosa *Nyt on juhannus* on hiukan sovitettu ja uusilla sanoilla varustettu versio laulusta *Nyt on helluntai*.

DAGMAR VON NANDELSTADH (6.11.1864–1943) oli suomalainen pianisti, laulun- ja soitonopettaja ja laulukirjojen toimittaja.

Nyt on kaikki kallistunna, OM183

Kun olin miessä nuorempana, hersyin heinäkarvaisena

Mieskuoro

Allegro (ma non troppo)

Teksti Kanteletar (Miesten lauluja)
Sävellysaika 1922 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Viipurin Laulu-Veikot
Ensijulkaisu *Uusia kotimaisia mieskuorosävellyksiä* 1922

Merikanto omisti laulunsa 25-vuotistaivaltaan juhliville Viipurin Lauluveikoille ja kuoro julkaisi nuotit kokoelmassa *Uusia kotimaisia mieskuorosävellyksiä*. Kuoro esitti laulun ”uutena” konsertissaan 22.4.1923 Viipurissa Kansakoulun juhlasalissa. Konserttia arvioineet lehdet (Karjala ja Wi-borgs Nyheter) eivät maininneet Merikannon laulua.

Nyt on mun mielestäni, OM184

I sorg och smärta – Nun ist mein armes Herze

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Sabine Reinicke (saksannos)
Sovitusaika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto) *Urkuharmoonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 132) on identtinen pianosovituksen kanssa. SABINE REINICKEN tarkempia henkilötietoja ei ole löytynyt.

Nyårshymn, OM185

Var helsadt nya år – Nyårs-hymn

Sekakuoro

Andante

Teksti Arthur Sjöblom (*I nyårsnatt*)

Sävellysaika 1901

Käsikirjoitus Svenska Litteratursällskapet SLSA1270

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoitusaineisto sisältää Merikannon omakätisen sekakuoropartituurin sekä kopistin tekemät äänilehdet. Partituurin lopussa on ohje ”Andra gången sjungs sången alldeles pp, som accompagnement till deklamation. Då deklamation slutar, stämms ‘Vårt land’ i samma tonart.”

Alkuvuodesta 1902 esitettiin Svenska Teaternissa kuvaelma ”I nyårsnatt – Nyårsbild i en tablå af Arthur Sjöblom”. Kuvaelman lopussa kuultiin Merikannon säveltämä hymni uudelle vuodelle ja heti perään *Vårt land*. Esityksiä oli vain viisi ja katsojille tarjottiin aina myös jokin toinen näytelmä, kuten Fritz Reuterin *Lifvet på landet* tai Otto Benzonin *Måttligt skämt*. Ensi-ilta oli 1.1.1902. Nimimerkki ”Se” kuvaili ensiesityksen musiikkiosuutta näin: ”*Tablån slöts med en för tillfället af O. Merikanto komponerad kantat, hvilken utmynnade i Vårt land, vid hvars toner publiken reste sig.*” (Hufvudstadsbladet 3.1.1902) Ennakkomainoksissa ei puhuttu sentään ”kantaatista”: ”*Tablån afslutas med en af herr O. Merikanto för tillfället komponerad nyårshymn för blandad kör.*” (Hufvudstadsbladet 31.12.1901)

ARTHUR SJÖBLOM (30.4.1870–9.1.1933) oli suomalainen toimittaja ja ruotsin kielellä kirjoittanut kirjailija. FRITZ REUTER (7.11.1810–12.7.1874) oli saksalainen kirjailija. Tanskalainen OTTO BENZON (17.1.1856–16.5.1927) oli kirjailija ja runoilija.

Nälkämaan laulu, OM186

Kuulkaa korkeimme kuiskintaa! – Kainuun laulu – Kainuun marssi – Korpi-Kainuun marssi – Karjalan poikain marssilaulu (Karjalan mailla me ollaan vaan)

Sekakuoro

Marssin tahtiin

Teksti	Ilmari Kianto ja Huugo Linna
Sävellysaika	1911 Italia?
Käsikirjoitus	Kainuun Museon arkisto, mappi 108; KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu	"Nälkämaan" laulu 1912 Kajaanin maanviljelysseura (erillispainate)
Lisäjulkaisu	<i>Sekäänisiä lauluja</i> . 67 vihko 1921
Sovitukset	Jousiorkesteri (Sven Sandberg 16.2.1964) YLE10625B; (Ahti Sonninen) YLE10625B Lauluääni <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1913–1947 (painokset 3-8); <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1921; <i>Maamiehen laulukirja</i> 1923; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1938; <i>Kaikki laulamaan II</i> 1939; <i>Laulun taika</i> 1951; <i>Opistojen laulukirja</i> 1961; <i>Ikivihreät laulut</i> 1981; <i>Maakuntalaulumme</i> 1987; <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>Lauluvakka</i> 1991; <i>Kultainen laulukirja</i> 1997; <i>Honkain keskellä</i> 1999; <i>Lehti puusta variseepi</i> 1999; <i>Uusi kultainen laulukirja</i> 2000; <i>Perinne- maisemia</i> 2006; <i>Suomen toivelaulut</i> 2007; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008; <i>Suomalaisia lauluja</i> 2012; <i>Kansanopiston uusi laulukirja</i> 2016 Lauluäänät (3) <i>Laulukerho II</i> 1945 Lauluääni ja piano (Ilmari Hannikainen) <i>Suomen maakuntalaulut</i> 1928; <i>Suuri toive- laulukirja</i> 4 1982; (Einari Marvia) <i>Suomen laulut ja niiden tekijät</i> 2007; <i>VirkistysVer- son Laulukirja</i> 2008; <i>Sagoland eller Paradis</i> 2017; <i>100 laulua Suomesta</i> 2017 Mieskuoro <i>Isänmaallisia lauluja</i> 1915 Piano (Jukka Nykänen) <i>Ihanuuksien ihmemaa</i> 2017 Puhallinorkesteri (Artturi Rope) MF10179 Sekakuoro ja jousiorkesteri (Sven Sandberg 1964?) YLE10625A Sekakuoro ja puhallinorkesteri (Martti Parantainen) CD-levyllä <i>Juuret Suomessa</i> (Kainuun Sotilassoittokunta SAMCD-17, p2000) Soitinyhtye (Martti Parantainen) <i>Runkokvartetti I</i> 1957 Soitinäänät (4) ja piano (Arvo Kuikka) <i>Soitamme ryhmässä</i> 1965

Kainuun Museossa oleva Merikannon alkuperäinen käsikirjoitus on tehty sekakuorolle, mutta säveltäjä on tehnyt merkinnän "Esitettävä joko yksiaanisesti tahi sekaköörillä". Myös Kiannon tekstin käsikirjoitus on säilynyt samassa paikassa. Kansalliskirjaston käsikirjoitus on otsikoitu "Nälkämaan laulu. / (Ilmari Kianto) / Oskar Merikanto" ja se sisältää kolmen säkeistön sanat. Käsikirjoitus on todennäköisesti tehty Kansanvalistusseuran julkaisua vuonna 1921 varten.

Kainuun maakuntalaulu syntyi Kajaanin maanviljelysseuran tilauksesta. Laulun sanat pyydettiin Ilmari Kiannolta ja sävelmä Oskar Merikannolta. Musiikin synnystä kertoi nimimerkki "S.V." artikkelissa "Kuinka Nälkämaan laulu syntyi" (Kansan Kuvalehti 22/1950) näin: "Agronomi E. Hynnen Kajaanin maanviljelyskoulusta tunsu hyvin Oskar Merikannon ja pyysi tätä säveltäjäksi. Merikanto lupasi, mutta siihenkin meni vuosi. Lopulta sävellys syntyi Merikannon Italiassa ollessa. Aurinkoisessa Italiassa, hymyilevän ja rikkaan luonnon keskellä, on siis korpi-Kainuun sävel syntynyt."

Ensiesitys oli seuran vuosikokouksessa Seppälän maamieskoululla 21.12.1911. Sanat oli kokoukseen monistettu, mutta kokous teki päätöksen painattaa sanat ja nuotti jaettavaksi ympäri Kainuuta. Näin tapahtuikin ja Merikannon käsikirjoituksesta tehty erillispainate painettiin Kajaani Sanomalehti- ja Kirjapainossa alkuvuodesta 1912. Sen levittämistavoista ei ole tarkempaa tietoa, mutta ainakin se jaettiin Kajaanin maanviljelysseuran vuosikirjan 1912 välissä irrallisena liitteenä, joka on sisällysluettelossa mainittu. Jo 5.12.1911 sanomalehti Liitto julkaisi Kiannon runon, jonka alkusanat tässä vaiheessa olivat ”Ankara, ankara täällä on työ! Pitkä on talvi ja valju on yö.” Lopullisessa muodossaan sanat julkaistiin Kajaanin Lehdessä 29.12.1911. Tekstin yhteydessä oli selitys, että se julkaistaan uudelleen muutaman ”sanamuutoksen” takia.

Laulun lopullinen teksti ei siis ole aivan puhdasta Kiantoa, jolle tekstin tekeminen oli kaikkea muuta kuin helppo tehtävä. Saatekirjeessään seuran sihteeri HUUGO LINNALLE Kianto haukkuu ”Kajaanin takaliston ‘kulttuuria’” ja jatkaa: ”*Ja mieskohtaisesti olen viime vuosien kuluessa yhä synkennyt Kainuun kansan siveellisen arvon ja asteen suhteen. Mistä siis inspiratsiooni? Mutta täytyyhän jotakin toivoa tästä kurjasta kansasta. Täytyyhän sitä edes keinotekoisesti sytyttää, salatun toivotonmuuden uhallakin koettaa innostaa. Ja laulun luominen on valtava keino. Luulin ehkä saavani paremmankin...*” (Pajamo 1987, s. 69-70). Kiannon luvalla Linna muokkasi alkuperäistä runoa, josta Kianto ei ollut kaikkiiin Linnan ratkaisuihin tyytyväinen. Erityisesti Kiannon alkuperäinen säe ”Nosta rintaasi uskonto uus” oli muuttunut kirjailijaa ärsyttävästi muotoon ”Nouskoon vastaamme maahenki uus”. Kianto ehdotti muotoa ”Nouskoon rintaamme uskallus uus” ja sitten ”Nouskoon rintaamme maausko uus”, joka onkin vakiintunut käyttöön. (Pajamo 1987, s. 70). Kianto ei halunnut olla tekstin kanssa sen laajemmin tekemisissä; näin hän totesi saatesanoissaan maanviljelyseuralle: ”*Muuten on laulu nyt teidän. Tehkää mitä haluatte, älkääkä minulle mainitko.*” (Uusi Suomi, 30.4.1985).

Laulun nimi on vaihdellut julkaisuissa, ainakin muodot ”Kainuun marssi” ja ”Korpi-Kainuun marssi” ovat olleet käytössä, jälkimmäinen niinkin myöhään kuin *Sotilaan laulukirjan* tekstipainoksessa 1947. Myös ”Kainuun laulusta” on joskus puhuttu. Mikään näistä ei ole alkuperäisten tekijöiden muotoilema.

Aapo Similä levytti vuonna 1929 laulun kokonaan uusilla sanoilla ja otsikolla ”Karjalan poikain marssilaulu” (Karjalan mailla me ollaan vaan). Levyllä (Odeon A228074) Similää säestävät mieskuoro sekä jäseniä Suomen Valkoisen Kaartin ja Laivaston Soittokunnista, johtajana LAURI NÄRE (alkujaan Nyman, 31.7.1877–23.5.1959). Uusien sanojen tekijäksi on levytystiedoissa merkitty nimimerkki ”Sotilaspojat”. Similä lauloi laulua näillä sanoilla jo vuoden 1928 puolella, siis ennen levytystä. *Nälkämaan laulu* on julkaistu myös sovituksena sähkökitarayhtyeelle nimellä ”Call of the wilderness” (The Spectre, p2003, Twangsville Productions TWGS1466). OLLI KIVISTÖ on sovittanut ja levyttänyt 1995 laulun beat-rytmisenä nimellä ”Nälkämaa twist” (Polydor 851832-7). Teoston teostietokannassa esiintyy laulusta myös tarkemmin tunnistamaton version nimellä ”Praise of the Kainuu land”.

JUKKA NYKÄNEN (1976–) on pianisti, säveltäjä ja sovittaja. MARTTI PARANTAINEN (1.10.1903–25.11.1975) oli sotilaskapellimestari.

O Herra, kuinka sulle, OM187

Oi Herra, kuinka sulle kaikk' armos maksanen

Urut

Sävellysaika 1900 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Helsingin laulujuhlilla kesäkuussa 1900 oli ohjelmassa myös erillinen kirkkokonsertti Uudessa kirkossa eli nykyisessä Johanneksen kirkossa. Ohjelmisto koostui pelkästään suomalaisten säveltäjien tuotannosta, mikä oli poikkeuksellista. Ennakkouutinen kertoi Merikannon soittavan kuulijoille tutun ja ”suositun fantasiansa ‘Oi Herra siunaa Suomen kansa’.” (Päivälehti 17.6.1900) Saman lehden uutinen konsertista puolestaan kertoo, että ”Oskar Merikanto soitti mestarin mähdilla aikaisemmin säveltämänsä variatsioonit koraaliin ‘O, herra, kuinka sulle’.” (Päivälehti 20.6.1900) Uusi Suometar kertoi samasta näin: ”Merikannolta oli mahtava ‘Kun saapuu Herra Zebaoth’ (...) sekä ‘Variatsiooneja uruille’, jossa hra Merikannon loistava teknika on tilaisuudessa kaikin puolin ilmenemään.” (Uusi Suometar 19.6.1900) Samoilla linjoilla oli Alarik Uggla: ”Herr O. Merikanto (...) utförde med konstnärlig rutin och glans Variationer för orgel af egen komposition.” (Hufvudstadsbladet 19.6.1900)

Lehtimainintojen perusteella on vaikea tietää, soittiko Merikanto teoksensa *Fantasia ja koraali*, kuten ennakkotieto antaa ymmärtää. Ajallisesti se olisi mahdollinen, mutta teos ei rakennu muunnelmien varaan ja siinä siteerattu virsi on aivan toinen. Vanhassa vuoden 1886 virsikirjassa on virtenä nro 282 Davidin 116. psalmi, jonka yhdeksäs jae alkaa tekstillä ”O Herra, kuinka sulle kaikk' armos maksanen?”. Jos Merikanto soitti tämän virren pohjalta jo aikaisemmin tekemänsä muunnelmat, uutisten antama kuva tuntuisi jotenkin järkevältä. Koska mitään dokumentteja tästä muunnelmateoksesta ei tunneta, asia jää avoimeksi.

O pauvre mère malheureuse, OM188

Voi äiti parka ja raukka

Lauluääni ja piano

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Kansanlaulu, Aino Ackté (ranskannos)

Sovitus aika 1900 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Chant populaire Finlandais* 1900 Le Figaro

Sovitus julkaistiin Le Figaro-lehden numerossa 28.7.1900 otsikolla ”Chant populaire Finlandais / Transcrit par O. Merikanto / Qui sera chanté par Mlle Ackté / au concert Finlandais du trocadero le 30 juillet 1900”. Näin on Ackté itse kuvannut tämän erikoisen julkaisemisen taustaa: ”... pakosta täytyi minun nyt siis, kiireestä huolimatta, hommata Trocadéron sali, juosta erikoisesti rukoilemassa harjoitusaikoja, pitää huolta kaiken reklaamisesta, m.m. kääntämällä ja painattamalla Figaron kansanlaulun ‘Voi äiti parka ja raukka’, jonka esitin konsertissa (...)” (Ackté 1925, s. 111). Suomalaiset lehdet kertoivat tapahtumasta varsin pian, joskin todennäköisesti Acktén itsensä anta-

mien tietojen pohjalta, joista ei käy ilmi taiteilijan oma utteruus asiassa: ”*Le Figaro julkaisi heti ensimmäisen suomalaisten Pariisissa antaman konsertin jälkeisenä päivänä kansanlaulun ‘Voi äiti parka ja raukka’ ranskankielisenä, varustettun hra O. Merikannon sovittamalla pianosäestyksellä, jonka mukaan nti Aino Ackté oli laulun esittänyt mainitussa konsertissa.*” (Kaleva 1.9.1900)

Ackté esitti laulun Pariisissa myös kolme vuotta myöhemmin, kun hän esiintyi hyväntekeväisyyskonsertissa, jonka Union chrétienne de de Jeunes Gens de Paris (Pariisin nuorten miesten kristillinen yhdistys) järjesti 12.2.1903. Konsertista kertovassa uutisessa todetaan kiertelemättä, että käännös oli Acktén oma. ”*Erinomaisen liikuttavan vaikutuksen teki tuo yksinkertainen ja surumielinen kansanlaulu, johon Aino Ackté pani niin paljon syvää ja todellista tunnetta.*” (Nimimerkki ”J. H-l”, Päivälehti 21.2.1903) Ilmeisesti Ackté esitti tätä sovitusta myös suomenkielisenä. Näin arvioi Oulussa 14.10.1905 pidettyä konserttia nimimerkki ”-c-”: ”*Yli ohjelman lauloi Aino Ackté Merikannon ‘Pai, pai, paitaressun’ ja kansanlaulun ‘Voi äiti parka ja raukka’.*” (Kaleva 16.10.1905)

Oh Phantasie, du süßes Träumen!, OM189

Wie ist’s so schön in stillen Stunden – Oi haaveet, te ihanat unelmat

Lauluääni ja piano
Moderato molto

Teksti ”Edy” (Endre Ady?)
Sävellysaika kesä 1914
Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa
Ensijulkaisu *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010
Lisäjulkaisu *Oh Phantasie, du süßes Träumen* 2016 Edition Tilli ET1959

Käsikirjoitus on yksityisomistuksessa, mutta siitä tehdystä valokopiosta voi päätellä, että kyseessä on Merikannon omakätinen käsikirjoitus. Siinä on otsikkoteksti ”Oh Phantasie, du süßes Träumen! / (Edy.) / Oskar Merikanto / Op. 83, no 5”. Käsikirjoituksessa on jonkin verran korjauksia. Tempomerkinnän ”Moderato molto” perässä on ollut suluisia ”quasi Andantino”, joka on viivattu kynällä yli. Käsikirjoituksen sai aikoinaan haltuunsa toimittaja Seppo Heikinheimo Aarre Merikannon tyttäreltä (kirje Heikiheimolta tekijälle 9.2.1993).

Laulun synnystä ei ole löytynyt täsmällisempää tietoa, mutta opusnumerointi (joka ei siis ole koskaan toteutunut) viittaa siihen, että laulu olisi syntynyt kesällä 1914, kuten opus 83:een päätyneet laulut. Merikanto teki kustannussopimuksen opuksen 83 lauluista syyskuussa 1914, mutta laulut julkaistiin vasta vuonna 1920. Sopimusvaiheessa tämä ”nro 5” ei ollut enää mukana, joten Merikanto luopui sen julkaisemisesta joko oman harkinnan perusteella tai sitten kustantajan kanssa neuvoteltuaan. Opus 83:een todennäköisesti liittyvät säveltäjän kirjeet kustantajalle viittaavat kuitenkin siihen, että Merikanto itse laittoi laulun sivuun, ehkä sen saksankielisyyden takia.

Edy-nimistä runoilijaa ei ole löytynyt (saksankielisessä maailmassa se on miehen etunimi). Merikannolla on voinut olla mielessä unkarilainen runoilija ENDRE ADY (22.11.1877–27.1.1919). Tois-
taiseksi on selvittämättä, mistä lähteestä tämä saksankielinen teksti on peräisin ja missä kokoelmas-
sa se on mahdollisesti julkaistu. Ainakaan Adyn yli tuhannesta unkarinkielisestä runosta minkään
otsikko suoraan saksaksi käännettynä ei vastaa tätä otsikkotekstiä. Yleisradion äänilevystössä (kan-
tanauha V-11734) on PÄIVI HEIKINHEIMON (1.7.1938–) ja PENTTI KOTIRANNAN (28.7.1951–11.5.
2011) 16.7.1985 tekemä nauhoitus tästä laulusta.

Oi Herra ilo suuri, OM190

Oi Herra ilo suuri mull' on, että huutoni ain' kuulet armiaast' juuri mun rukoillessani – Choral mit Vorspiel und Zwischenspiel

Lauluääni ja piano (tai urut)
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Haquin Spegel (alkuteksti), Carl Gustaf von Essen (suomennos)
Sävellysaika 1888 Leipzig?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Sovitukset Urut (Johann Tilli) *Choral mit Vorspiel und Zwischenspiel I-III* 2017 Edition Tilli ET1740-1742, 979-0-803363-77-8

Tämä koraali on opiskeluaikaisessa nuottivihkossa III ainoa, jossa on mukana myös teksti. Käsikirjoituksen otsikkona on ”Choral mit Vorspiel und Zwischenspiel”. Lauluosuudet on kirjoitettu pianon korkeimman äänen tilalle puoli- ja kokonuotein. Käsikirjoituksessa ei ole selkeää viitettä urkuihin soittimena, mutta Johann Tillin sovituksessa se on pääsoitin. Tilli on jakanut sävellyksen kolmeen osaan, joista viimeisimmän alkuun hän on merkinnyt ”Enkeli taivaan lausui näin”, koska ensimmäiset kaksi tahtia lainaavat siitä melodian.

Tekstinä on ”Oi Herra ilo suuri / mull' on että huutoni / ain kuulet armiaast juuri / mun rukoillessani”. Kyseessä on vuoden 1938 virsikirjassa numerolla 338 ja nykyisessä numerolla 362 oleva teksti, jonka ruotsalainen arkkipiispa ja runoilija HAQUIN SPEGEL (14.6.1645–17.4.1714) kirjoitti psalmin 116 pohjalta. Spegelin tekstin suomensi suomalainen pappi CARL GUSTAF VON ESSEN (20.3.1815–22.7.1895). Virsikirjojen version musiikin on säveltänyt Melchior Vulpus noin vuonna 1609.

Oi, jos ilta joutuisi, OM191

Ack, om kvällen vore här – O, dass Abend bräch' herein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)
Moderato

Teksti Kansanlaulu, Joel Rundt (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset Klarinetti ja jousiorkesteri (Eero Koskimies) YLE5852

Oi Jumalan karitsa, OM192

Oi Jumalan karitsa, joka pois otat maailman synnit

Esilaulaja, kuoro ja urut

[Ilman tempomerkitä]

Teksti	Nikolaus Decius, Mikael Agricola (suomennos 1549), Jacobus Finno (suomennos 1583)
Sävellysaika	1920-luku?
Käsikirjoitus	KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

On epäselvää, miltä vuodelta Merikannon käyttämä tekstiversio on, mutta todennäköisesti hän on käyttänyt uudistuskomitean ehdotusta vuodelta 1886. Nykyisessä virsikirjassa numerolla 65 oleva teksti alkaa säkeistöllä ”Oi Jumalan Karitsa, piinattu ristin päällä! Armahtaa meitä tahdoit, vaikka sait pilkkaa täällä. Syntimme sinä kannoit, elämän meille annoit. Armahda meitä, Jeesus!”. Virren pohjana on katolisen messun osa *Agnus Dei*, jonka pohjalta pappi NICOLAUS DECIUS (1485–1546) kirjoitti teksti *O Lamm Gotter, unschuldig*. Mikael Agricola suomensi – todennäköisesti Olaus Petrin ruotsinnoksen 1536 pohjalta – ensimmäisen säkeistön jo 1549 (”O Puhdas Jumalan Caritza / quin ombi Ristis pinattu / ia meille armos taritzet / ehckes olitt couan crunattu / Meiden synnit sine nin cannoit / ia meille elemen annoit / Armadha meiden pälen o Jesu”). JACOBUS FINNO (myös Jaakko Finno tai Jaakko Suomalainen, 1540–1588) muokkasi Agricolan tekstiä julkaistessaan sen virsikirjassaan 1583 ja sepitti kaksi säkeistöä lisää. Virsikirjan uudistuskomiteat 1867 ja 1886 ovat muokanneet tekstiä, mutta ilmeisesti 1900-luvun puolella tekstiin ei ole enää puututtu.

Oi, sinä korkia kuningasten kuningas, OM193

Herre allsväldige, konungarnas konung – Allmächt’ger Vater – Hyljätty – Why

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andante

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos), Alex Bryan (englanninnos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II</i> 1959; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); <i>54 suomalaista kansanlaulua</i> 1979 (teksti suomeksi ja englanniksi)
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto) <i>Urkuharmoonikoulu aloitteleville</i> 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 124) on identtinen pianosovituksen kanssa.

Olen jäänyttä kullastain, OM194

Niin oon jäänyttä kullastain, kuin kukka ahon laitaan

Lauluääni ja sekakuoro

Ei vitkastellen

Teksti Kansanlaulu Rantasalmelta

Sovitus aika 1891

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Nuori Suomi* 1891

Tämä käytännössä lähes tuntemattomaksi jäänyt sovitus julkaistiin Päivälehden näyttävän joulualbumin *Nuori Suomi* ensimmäisessä numerossa 1891. Sen nuottiliitteessä sovituksen nimenä on vain ”Suomalainen kansanlaulu”. Sovitus esitettiin ainakin kerran julkisesti Kansallisen laulukunnan konsertissa 27.3.1892 Ylioppilastalolla. Sävelmän on kerännyt Rantasalmelta L. Soini.

Oma tupa, OM195

Sinisen järven rannalla on tupa, pieni tupa

Sekakuoro

Moderato con moto

Teksti J. H. Erkko (*Runoelmia ja ajatelmia* 1899)

Sävellysaika 1900

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Sekäänisiä lauluja. Yhdestoista vihko* 1900

Lisäjulkaisu *Sävelistö 6* 1901

Sovitukset Jousiorkesteri (Nils-Eric Fougstedt) YLE9645

Lauluääni *Suomen nuorison laulukirja* 1903, 1905, 1909, 1911, 1921; *Kansan Laulukirjan Nuottipainos* 1908; *Kansanopiston Laulukirja* 1909–1947 (painokset 1–8); *Maamiehen laulukirja* 1923; *Työväenopiston laulukirja* 1928; *Laulukirja* 1936; *Laulun taika* 1951; *Opistojen laulukirja* 1961

Käsikirjoituksessa on otsikkoteksti ”Oma tupa (J. H. Erkko)” ja signeeraus, mutta ei päiväystä. Laulun olemassaolo julkistettiin maaliskuussa 1900, kun lehdet kertoivat tulevan kesän laulujuhlien ohjelmasta (ks. esimerkiksi Päivälehti 14.3.1900). Mahdollisesti ensimmäisen kerran laulu esitettiin julkisesti Tampereen Nuorisoseuran arpajaisiltamissa 25.3.1900. Nuorisoseuran kuoro lauloi ERNESTI LINDROOTHIN johdolla. (Tampereen Sanomat 27.3.1900) Myös eräät muut kuorot käyttivät tilaisuuden hyväksi ja esittivät laulun ennen Kansanvalistusseuran laulujuhlia 18-20.6.1900 Helsingissä, missä Merikanto esiintyi kolmella uudella laululla (*Lemminkäisen äiti* ja *Nyt on helluntai*).

Merikanto johti juhlilla noin 1500 hengen jättimäistä sekakuoroa ja menestys oli hyvä niin kuoronjohtajana kuin säveltäjänäkin: ”Merikannon viehkeä ‘Oma tupa’, joka myrskyisten taputusten johdosta oli toistettava...” (Päivälehti 21.6.1900). Nimimerkki ”K” arvioi sävellystä vähän enemmänkin: ”Hr. Merikantos ‘Oma tupa’ var enkel och melodios, så att kompositionen genast förstods och bisserades; hvarför den slutade på dominanten – orden på det stället inneburo ej någon fråga – veta vi ej.” (Nya Pressen 21.6.1900) ”Merikannon ‘Oma tupa’ oli taas niitä uusia sujuvia, kansan-

*lauluntapaisia sävellyksiä, joita säveltäjä ikään kuin hihastaan puistelee, jotka sointuvina, kaikuvi-
na, mukavina laulaa ennen pitkää tulevat suosituiksi ja rakastetuiksi ympäri koko Suomen niemen.”*
(Uusi Suometar 21.6.1900) Tämä ennustus piti laulun *Oma tupa* kohdalla hyvin paikkansa.

Oma tupa, oma lupa, OM196

Ma lasna astelin näillä mailla

Lauluääni

Kohtalaisesti

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Kylän lauluja</i> 1898)
Sävellysaika	1909 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu	<i>Kansanopiston laulukirja</i> 1909
Lisäjulkaisut	<i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1909, 1911; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1–8); <i>Oma tupa, oma lupa</i> 1921 (Vakka-Suomen X:en laulujuhlan ohjelmis- toa); <i>Valkovuokko</i> 1922; <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936
Sovitukset	Lauluääni ja piano <i>Kodin ja nuorison laulukirja I</i> 1914 Lauluääni (unisonokuoro) ja puhallinorkesteri (1921?)

Käsikirjoituksessa on laulusta vain pianonuotinnos, jonka yläpuolelle on kirjoitettu laulun sanat. Käsikirjoituksessa on tempomerkintä, jota painetuissa nuoteissa ei ole merkitty. Laulun sävellysaikaa ei tiedetä, eikä laulun varhaisista esityksistä ole löytynyt tietoa. Vakka-Suomen kymmenensillä laulu- ja soittojuhlilla Uudessakaupungissa 8.–10.7.1921 Merikannon laulu esitettiin yksiaänisen kuoron ja puhallinorkesterin säestyksellä. Sovituksen tekijästä ei ole mitään tietoa, eikä dokumentteja ole löytynyt. Juhlilla esityksen johti kanttori J. K. LEHTOVAARA.

Onpa tietty tiettyssäni, OM197

Onpa tietty tiettyssäni, mesimarja mielessäni – Ompa tietty tiettyssäni

Naiskuoro

Moderato – Yksinkertaisesti

Teksti	Kanteletar (Tyttöjen lauluja nro 31)
Sävellysaika	30.1.1905
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:4 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Naisäänisiä lauluja</i> 9 1905

Käsikirjoituksessa on päiväyksenä ”30/I 1905”. Kustantaja on lisännyt lyijykynällä merkinnän ”Alto liian kork. ja matala / ej tryckt”. Laulu oli Turun yleisen laulu-, soitto- ja urheilujuhlan ohjelmassa 15.-17.6.1905. Laulu esitettiin päättäjäisjuhlassa ja se, kuten muutkin Heikki Klemetin johtaman naiskuoron esitykset oli yleisön vaatimuksesta toistettava. (Uusi Aura 18.6.1905) Naiskuoro Tiuku esitti laulun arpajaiskonsertissa Turussa 29.9.1906 ja Vuokkoset Helsingissä 16.12.1906. Laulu oli mukana myös Vilppulassa laulu- ja soittojuhlilla 23.6.1907 Merikannon toimiessa laulun ja soiton johtana. Laulu kelpasi juhlaohjelmaan myös Toijalassa 1907, Tampereella 1908, Orimattilassa 1909, Kangasalla 1911, Karjalohjalla 1912 ja Terijoella 1913.

Orvon kyneleet, OM198

Tuuli on tuima ja taloton on tieni

Tenori ja mieskuoro

Andantino

Teksti Larin-Kyösti (*Kylän lauluja* 1898)

Sävellysaika 1902?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on kustantajan lyijykynällä tehty kommentti ”Liian korkea / Liian korkea ja vaikea”. Mahdollisesti tämän arvion takia laulua ei koskaan julkaistu.

Laulu esitettiin 20.4.1902 Helsingin lukkari- ja urkurikoulun mieskuoron konsertissa useiden muiden uusien mieskuorolaulujen kera. Evert Katilan mielestä laulun tenorisoolo on ”*sulava, kaunis melodia*” (Uusi Suometar 22.4.1902), kun nimimerkki J. K. oli kahden vaiheilla: ”*Orvon kyneleet (Larin Kyöstin sanoihin) on rakennettu yksinkertaiselle tenorisoololle, joka on vapaa kaikesta itkevästä imelyydestä; hiukan enemmän sydämmellisyyttä olisi laulu kuitenkin ehken kaivannut.*” (Päivälehti 22.4.1902)

Paimenen laulu, OM199

Täällä koira karjoineen, täällä karja kelloineen – Herdesång (Bete för min hjord här är) – Vallarelåt (Hör, det klingar i vall lock)

Sekakuoro

Reippaasti ja iloisesti / Vilkaasti

Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881)

Sävellysaika 1904?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sävelistö* 8. *Vihko* 1907 (suomen- ja ruotsinkielinen teksti ”Vallarelåt”)

Lisäjulkaisut *Kevätesikko III* 1907 (kolmiääninen sovitus); *Gullvivan III* 1907 (kolmiääninen sovitus, anonyymi ruotsinkielinen käännös otsikolla ”Herdesång”)

Laulun sävellysaikaa ei tiedetä, mutta se esitettiin Ylioppilas-Sekaköörin voimin 26.4.1904 Yliopiston juhlasalissa. Julkaisemisen jälkeen sitä ruvettiin esittämään enemmän ja laulu oli mm. Tampereen laulujuhlien ohjelmassa 1908. Runo on kokonaisuudessa *Paimenelta* numerolla 3.

Panu, OM200

Näytelmämusiikkia solisteille, mies- ja naiskuorolle ja kahdelle kanteleelle

Sanomiks' on saukko saatu, virsiksi Jumalan vilja (*Pontevasti*) – Miesääni ja 2 kanteletta
Jopa on kulta kulkemassa, hopea vaeltamassa – Naisääni ja 2 kanteletta
Tule nyt tästä kuin tuletkin (*Juhlallisesti*) – Miesääni ja mieskuoro
Terve otso tultuasi, mesikämmen käytyäsi (*Iloisesti*) – Naisääni ja naiskuoro
Vuorolaulua (Minne vienen vierahani) – Mies- ja naisääni ja 2 kanteletta
Sinne on saukko saatettuna, vietyä Jumalan vilja (*Vilkkaasti*) – Naiskuoro
Karkelo alkaa (Yks' on ystävä minulla) (*Harvanlaiseen polkan tahtiin*) – Miesääni ja 2 kanteletta
Vaan on vaiva vuottaessa – Naisääni ja 2 kanteletta
Vihan voitan, virran kierrän – Yksiääninen kuoro ja 2 kanteletta
Karkeloa (Kun sa istuit, maa iloitsi) (*Vilkkaasti*) – Naisääni ja 2 kanteletta
Korpi kuutta kukkeampi, lehto viittä lempeämpi – Kaikki kaksiaäänisenä kuorona
Kun sa istuit, maa iloitsi (*Vilkkaasti*) – Kuoro ja 2 kanteletta unisonona

Teksti Juhani Aho (*Panu* 1903)
Sävellysaika 1903-1904?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 2
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on itse nuotinnos todennäköisesti Oskar Merikannon käsialaa, sen sijaan kansilehdellä oleva teksti ”Panu. / Partitur. / Oskar Merikanto” lienee Aarre Merikannon tekemä, samoin kuin Oskar Merikannon nimi nuottisivujen alussa. Signeerauksen puuttuminen valmiista partituurista on Oskar Merikannolle erittäin poikkeuksellinen ratkaisu. Aarre Merikanto lienee jossain vaiheessa suunnitellut käsikirjoituksen hyödyntämistä ja ehkä arvellut, että ilman isän nimeä asia ei etene. Musiikki on sovitettu Ahon runomuotoisen näytelmän toisen näytöksen sivuilla 61-71 oleviin teksteihin, mutta niin, että tekstit eivät etene kuten näytelmässä ja näytelmässä olevia miesten laulua on sovitettu naisäänelle ja päinvastoin.

Panun ensi-ilta Suomen kansallisteatterissa oli 6.3.1903. Aho oli muokannut vuonna 1897 ilmestyneestä samannimisestä romaanistaan nelinäytöksisen historiallisen näytelmän, jota odotettiin jännityksellä, lehdet jopa uutisoivat näytelmän osajaon tapahtumisesta ja harjoitusten alkamisesta. Myös tarkka roolitus julkaistiin ensi-illan alla. Mielenkiintoista on, että Merikannon musiikissa keskeiseen Annikin rooliin oli pestattu laulaja HANNA GRANFELT (2.6.1884–3.11.1952) ja vastaavaan Karin miesrooliin myös laulajana tunnettu näyttelijä EVERT SUONIO (vuoteen 1892 Sutinen, 26.10.1871–23.3.1934). Vastaanotto oli ristiriitainen, eikä dramatisointia pidetty erityisen onnistuneena. Mitään mainintoja näytelmässä mahdollisesti olleesta musiikista ei lehdissä ollut. Näytelmä ilmestyi painetuna kauppoihin pian ensimmäisten esitysten jälkeen.

Merikanto ei ainakaan kirjoittanut partituuriaan näytelmän sijasta alkuperäisen romaanin sisältämien laulujen pohjalta, sillä vain osa löytyy romaanista, mutta kaikki löytyvät näytelmätekstistä. Mahdollisesti kyseessä on ollut johonkin erityiseen tilaisuuteen tehty näyte Panusta musiikin säestyksellä, sillä tässä muodossaan se ei olisi mitenkään sopinut itse näytelmän yhteyteen. Erityiskäyttöön viittaa myös tekstien valinta niin, että äänessä on vain kaksi näytelmän henkilöä (Annikki ja Kari) ja säestys on kaksi kannelta. Säestys voisi viitata ajallisesti vuoteen 1904, jolloin Merikanto kirjoitti Pasi Jääskeläiselle sävellyksen *Helkähdyksiä* myös kahdelle kanteleelle. Ilman uusia dokumentteja Merikannon *Panu*-musiikin syntyä ja käyttötarkoitus jäävät avoimiksi.

Parikkalan suojeluskunnan marssi, OM201

Eestä kauniin kotikuntaan vartioina valvotaan – Tulkaa kaikki miehet yhteen, valkoiseen vartioon
– Marssi Parikkalan suojeluskunnalle

Lauluääni ja piano ad. lib.

Pontevasti

Teksti	Mikko Uotinen (Laatokka 3.1.1920)
Sävellysaika	Ennen 20.6.1920
Käsikirjoitus	Yksityisomistuksessa (kaikki versiot)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu
Sovitukset	Kaksi lauluääntä (Oskar Merikanto? 1920?) Puhallinseitsikko ja lyömäsoittimet (Oskar Merikanto 1920)

Sävellyksen tunnetut käsikirjoitukset ovat päiväämättömiä, mutta puhallinversiossa on Suojeluskunnan piiriesikunnan (Sortavala) piiripäällikön merkintä ”Hyväksyn Parikkalan Suojeluskunnan marssiksi / Sortavala 15.12.1920”. Juhani Komulaisen hallussa oleva käsikirjoitus yhdelle lauluäänelle on todennäköisesti tehty ensiesityksen unisonokuoron käyttöön ja Merikanto on säestänyt ilman nuottia. Toisen lauluversion käsikirjoitus on erikoinen, sillä siinä on kirjoitettu melodia yläriiville, sanat alemmalle riiville ja molempien alapuolelle on lisätty erillinen nuottirivi äänelle, joka on täsmällisesti määritelty tenoriksi. Pianon osuutta ei ole.

Marssin todennäköisestä ensiesityksestä Merikannon konsertissa Parikkalan yhteiskoululla 20.6.1920 kertoo nimetön toimittaja näin: ”Konsertin lopussa esitti yksiääninen kuoro professori Merikannon pianolla säestäessä Merikannon (ei Kotilaisen, kuten viime numerossa väärin mainittiin) säveltämän Parikkalan suojeluskunnan marssin.” (Parikkalan Sanomat 23.6.1920) Marssin esityksistä puhallinorkesterilla ei ole löytynyt tietoja. Yrjö Suomalaisen mukaan Merikanto ihastui Parikkalan luontoon vieraillessaan paikkakunnan uusia urkuja tarkastamassa vuonna 1908. ”Sittemmin Merikanto yksin tai puolisonsa kera useinkin kesäisin viivähti lepäämässä Parikkalassa asuen ystäviensä luona Liuharannassa tai Miihkalniemen Metsolassa. V. 1921 hän sävelsi Parikkalan suojeluskunnalle marssinkin (Mikko Uotisen sanat).” (Suomalainen 1949, s. 103).

Parolan marssi, OM202

Tampereen rykmentin marssi – Tammerfors regementes marsch – Parola marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitusaika	1919 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomen Armeijan Kunniamarssit IV</i> 1919
Lisäjulkaisu	<i>Parolan marssi – Parola marsch</i> 1941 Westerlund REW295a

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ”Tampereen rykmentin marssi”. *Parolan marssin* musiikin alkuperää ei tiedetä, mutta mahdollisesti sitä on soitettu jo 1700-luvulla. Toisen maailmansodan aikana REINO PALMROTH (2.4.1906–2.5.1992) kirjoitti marssiin sanat salanimellään Reino Hirvi-seppä (”Tappara sinulla ken syntynyt on, taiston on tantereilla taipumaton”).

Peippo pesii puuhun, OM203

Lauluääni ja piano

Teksti J. H. Erkko (*Valikoima runoelmia* 1881)

Sävellysaika 1894?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Elokuussa 1894 monet suomalaiset sanomalehdet julkaisivat uutisen, jonka mukaan Oskar Merikanto on säveltänyt kaksi uutta laulua J. H. Erkon runoihin. Ensimmäinen oli *Miksi laulan?*, op. 20, nro 2, toinen samasta runoelmasta *Paimenelta* peräisin oleva teksti ”Peippo pesii puuhun”. Mitään dokumentteja tällaisen laulun olemassaolosta ei ole löytynyt, eikä myöskään aikakauden lehdistössä ole mainintoja laulun esittämisestä. Kyseessä on saattanut olla Merikannon antama, sittemmin katteettomaksi osoittautunut vihje tai toimittajan väärinkäsitys.

Phantasiestück, OM204

Fantasi-stycke

Piano

Moderato (quasi Allegretto)

Sävellysaika maaliskuu 1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Phantasiestück* 2017 Edition Tilli ET1491

Opiskeluaikaisessa nuottivihkossa II olevassa käsikirjoituksessa on otsikon lisäksi päiväys ”27 [21?] III 88”. Sävellyksen todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys oli Merikannon omassa konsertissa Viipurissa 16.6.1889. Teoksen nimen geneeristä luonnetta kuvastaa se, että ruotsinkielisissä lehdistä sitä mainostettiin nimellä ”Fantasi-stycke”.

Pianokappale, OM205

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1905 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Tämä lyhyt, vain 8 tahdin pituinen, yksinkertainen ja nimetön sävellys on Wohlfahrtin pianokoulun harjoituksissa numerolla 49. Merikanto on kirjoittanut molempien käsien osuudet G-klaaviin.

Pohjan neiti, OM206

Pohjan neito

Kolminäytöksinen ooppera

I näytös

Alkusoitto (*Andantino*) – Voi mua poloinen poika (*Andantino un poco quasi Moderato*) – Joku haaksi on ajanut Pohjan santaan (*Allegro*) – Väinön kertomus (Olen vanha Väinämöinen) (*Maestoso*) – Älä itke Väinämöinen (*Poco Allegretto*) – Takoa en taia sulle, Sampoa tenhokalua suurta (*Moderato*) – Käy sisään, Väinö suuri (*Moderato*) – Luota Karjalan koskien sauhun – Toisen kuvelman alkusoitto (*Molto lento*) – Ah mikä ihana lehto (*Ihastuksella ja hämmästyksellä*) – Heleiaa, helei (*Moderato con vivo*) – Neiti Pohjan, nuori, norja, neiti kultakutri sorja (*Maestoso*) – Vapahana taivasalla, keikuin keltakankahalla (*Un poco più vivo*) – Pohjan neidon ja Väinön duetto (Kyntörastas mulle vastas: Nuoku nuorra impi rukka)

Intermezzo (*Moderato con vivo*)

II näytös

Miehet, orjat, lausukaa, mitä kallioista saa? (*Moderato con moto*) – Meri mylvivä minua, ärjyen ja innostuin (*Allegretto*) – Näin mä lehdon, kultalehdon (*Allegro molto*) – Kumma lehto! Siihen varmaan pajan laitan paasiloina (*Moderato*) – Hyvästi jää nyt veljyt armaiset (*Andantino*) – Väinö syntyjä syviä etsimässä (Mutta mistä löydän uudet synnyt syvät) (*Moderato*) – Ei oo mulle suotu noita Luojan suuren taitoloita (*Jylhästi*) – Mansikki hoi, Mustikki hoi, Heluna hoi ja Hertta hoi – Sinun tähtes, mies mokoma – Väinön hymni (Hallitsija maan ja veen, pauhoavan pauanteen) (*Andantino meno Moderato*)

III näytös

Alkusoitto (Sammon taonta) (*Andantino*) – Varmaa tuhoa ja turmaa tää kaikki ennustaa (*Andantino*) – Äiti, äiti, miksi noin kerrotkaan (*Moderato*) – Mitä? Mitä merkitsee tää pelko, kummat katsehenne? (*Allegretto meno*) – Nähty on kyllä vierahia täällä Pohjan perillä (*Andantino*) – Ilmarin kertomus (Eilen päivän laskiessa purjehdimme Pohjan rantaan) (*Moderato quasi Allegretto*) – Olen Pohjolan emäntä, tässä on tyyni tyttäreni (*Allegretto*) – Sampo Pohjolalle suokoon, rikkauudet, riistat, jyvät (*Moderato con vivo*) – Niin ihana, niin kaunoinen (*Un poco Allegretto quasi Moderato*) – Kirkkahalla aamusäällä, lähden poukun pesentään (*Moderato con moto*) – Rintani jo riemastutti Pohjan impi ylväs, hellä (*Molto quasi Allegretto*) – Mitäs noista kiitoksista, tässä on sulle vielä vakka – Suur’ on seppo Ilmarinen, suur’ on takojan taitava työ (*Alla marcia un poco vivo*) – Soreana niinkuin sotka, vedet vellovat se viiltää (*Moderato con moto*) – Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta (Muista, muista, suur’ on Väinö, kuulu, mahtava, mainehikas) (*Andantino quasi Andante*) – Kaikki polon Pohjan rannat riemua nyt raikukoot! (*Maestoso*) – Terve, terve Väinämöinen, terve tänne tultuas – Venho kyllä on korea, soutaja ylen sorea (*Andantino*) – Terve, terve Väinämöinen, joko taas jätit kotosi (*Moderato con molto vivo*) – Äiti ääntä rintani kuulen / Väinämöistä, joka tähtes’ läksi / Rintani jo riemastutti / Saanut on seppo rautakoura / Nuori vanhan viisahan voittaa – Puhut pelkkiä tosia (*Allegretto*) – Maan piiriä rakkaus vallitsee (*Allegretto*) – Ällös surko Louhi vanha, emo nuoren neitokaisen (*Moderato*) – Louhen hyvästijättö tyttärelleen (Jo menet oma kanani, vaalittuni valkeainen) (*Andante*) – Kaunis on Pohjan päivän koitto (*Moderato con moto*) – Aina onnessa eläös kansa kylmän Pohjolan (*Andantino*) – Hyvästi jää sä Pohjan kukkanen (*Moderato*) – Finale (*Moderato con moto*)

Teksti	Antti Rytönen (Lorenz Nikolai Achtén libreton <i>Ilmarinen</i> pohjalta)
Sävellysaika	1898 Orjainniemi
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 2-4 (partituuri, äänilehdet ja yksittäisiä osia); KK Ms Mus 163:1 (Fazer) (pianopartituuri ja hajanaisia osia); SKO (pianopartituuri); HKO1176 (<i>Väinön kertomus</i> , orkesteripartituuri)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu
Sovitukset	Harmonikka Air 2018 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Jousisekstetti (Eero Koskimies) YLE4079 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Kantele <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle</i> 4 1998 (<i>Louhen hyvästijättö tyttärelleen</i>); <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle</i> 4 1998 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Kanteleet (2) (Helli Syrjäniemi) <i>Sovituksia kanteleelle</i> 1989; <i>Soipa kieli</i> 2008 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Lauluääni Väinön hymni 1910? (erillispainate ilman julkaisijatietoa); <i>103 kitaralaulua</i> 1950; <i>Laulun taika</i> 1951 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>); <i>Lehti puusta variseepi</i> 1999; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Lauluääni ja kantele (Emil Kauppi 1911) <i>Lauluja kanteleen säestyksellä</i> 1911 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>); <i>Kanteleohjelmistoa I</i> 1963 (<i>Louhen hyvästijättö tyttärelleen</i>) Lauluääni ja piano <i>Palasia oopperasta Pohjan neito</i> 1908 Helsingin Uusi Musiikkikauppa; (Pohjolan emäntä ylistää Väinön suuruutta) <i>Marriage song</i> 1938 (vain englanninkielinen teksti); <i>Louhen aaria</i> (Uno Muraja 6.11.1958, SmP käsikirjoitus, jossa tekijän leima) ; <i>Kauneimmat yksinlaulut</i> 2 1977; <i>Suuri toivelaulukirja</i> 3 1979 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>); <i>Canto didattico IA</i> 1987 (<i>Louhen hyvästijättö tyttärelleen</i>); <i>Laulutunti</i> 1993 (<i>Louhen hyvästijättö tyttärelleen ja Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Lauluäänät (2) ja piano <i>Palasia oopperasta Pohjan neito</i> 1908 Helsingin Uusi Musiikkikauppa Piano <i>Uusi alkeispianokoulu</i> 1904 (katkelma tempomerkinnällä <i>Moderato e maestoso</i>); <i>Säveleitä I-II</i> 1908; <i>Alkusoitto</i> 1908 Helsingin Uusi Musiikkikauppa HNM607 Piano ja jousiorkesteri (Arthur Fuhrmann) HKO3844 (”Romanssi” eli <i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Piano nelikätisesti <i>Intermezzo – Loppukohtaus</i> 1908 Helsingin Uusi Musiikkikauppa; <i>Sammon taonta</i> KK Ms Mus Oskar Merikanto 2 Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) <i>Alkusoitto oopperaan Pohjan neito – Intermezzo – Romanssi</i> SmP; (Pentti Lasanen 1982) <i>Romanssi oopperasta Pohjan neiti</i> 1982 Elvis, Elvis209 Sello ja piano (Ossian Fohström) <i>Romanssi oopperasta Pohjan neito</i> 1908 Fazerin Musiikkikauppa FM669 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>) Viulu ja piano (Ossian Fohström) <i>Romanssi oopperasta Pohjan neito</i> 1908 Fazerin Musiikkikauppa FM669 (<i>Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta</i>)

Merikannon ja ylipäätään suomenkielisten säveltäjien ensimmäisen oopperan käsikirjoitusaineistoa on säilynyt erittäin runsaasti: 540-sivuinen nahkakansiin sidottu orkesteripartituuri, jossa on lopussa päiväys ”20. Jouluk. 1898”, 147-sivuinen pianopartituuri, III näytöksen alkusoitto ”Sammon taonta” sovitettuna pianolle nelikätisesti, solistien, kuoron ja orkesterin äänilehdet jne. Joidenkin roolien käsikirjoituksissa on ensimmäisten esittäjien muistiinpanoja. Muut käsikirjoitukset kuin partituuri ovat ilmeisesti AUGUST ÖSTERBERGIN tekemiä. (Heikinheimo 1995, s. 339)

Pohjan neiti oli Merikannon panos Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran jo marraskuussa 1891 julistamaan suomenkielisen oopperan sävellyskilpailuun, joka oli tullut mahdolliseksi kauppias JOHAN DANIEL STENBERGIN (16.7.1809–12.8.1880) testamenttilahjoituksen ansiosta. Kilpailun ja itse oopperan ja erityisesti sen libreton vaiheita on Hannele Ketomäki selvittänyt perusteellisesti tutkimuksessaan *Oskar Merikannon kansalliset aatteet* (Ketomäki 2012), joten seuraavassa on vain tiivistelmä monivaiheisesta prosessista.

Libreton pohjaksi Merikanto sai L. N. Achtén oopperalibreton käsikirjoituksen *Ilmarinen* (Achte saattoi myös olla ratkaisevassa asemassa rohkaistessaan Merikantoa osallistumaan kilpailuun). Merikanto kysyi muokkaajaksi Eino Leinoa ja Otto Mannista, mutta molemmat kieltäytyivät. Samoin teki kirjakauppias ja kääntäjä ENOK RYTKÖNEN (5.3.1874–1.6.1960), joka kuitenkin kehotti kääntymään veljensä, tuolloin Ilmolan kansanopiston johtajana toimineen Antti Rytkösen puoleen. Tämä otti tehtävän vastaan kesäkuussa 1898 ja ooppera tehtiin käytännössä niin, että Merikanto sävelsi sitä mukaa kun sai tekstiä Rytköseltä.

Merikanto oli loppujen lopuksi kilpailun ainoa osallistuja ja sai sen myötä ensimmäisen palkinnon, vaikka kilpailulautakunnan enemmistö suhtautui *Pohjan neitiin* vähemmän innostuneesti, kuten Ketomäki on osoittanut. Lautakunnan jäsenet Richard Faltin, Kaarlo Bergbom, Robert Kajanus, Jean Sibelius ja Arvid Genetz saivat kuitenkin aikaan seuraavan perustelutekstin: ”*Oopperan musiikki on ennen kaikkea yksinkertainen ja sävelmikäs. Tuskin saattoi odottaa, että kukaan tämän vuosisadan lopulla olisi voinut kirjoittaa niin viatonta, luonnollista ja helppoa musiikkia. Sillä mainittavia musikaalisia vaikeuksia ei tässä partituurissa tapaa. Ja kaikessa yksinkertaisuudessaan tämä musiikki ei suinkaan – muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta – ole triviaali, kiitos olkoon sille kansalliselle sävyille, joka on koko teokselle luonteenomainen. Sopivissa paikoin on suomalaisia runosävelmiä, alkuperäisiä tai hyvin mukailtuja, käytetty. – Musikaalista karakteristiikkaa ei tosin sanottavasti löydy muuta kuin Väinön ja Vipusen haamun osissa, vaan useimmat henkilöt laulavat jotenkin yhtäläisesti, mutta sävelmät ovat luonteivia ja miellyttäviä. – Kööri ovat huomattavat suuresta reippaudestaan ja ovat helppoja esittää. – Instrumentaatio, joka alussa on aivan homofooninen, käypi vähitellen polyfoonisemmaksi ja osoittaa, että tekijä työn kestäessä on yhä enemmän tottunut orkesterisoittimiin.*” (siteerattu Ketomäki 2012, s. 161)

Palkinnosta huolimatta oli oopperan kantaesitystä odotettava kymmenen vuotta. Suomalaisen musiikkielämän johtohenkilöt eivät olleet innostuneita päästämään liian kansanomaisena pitämänsä Merikantoa juhlimaan ensimmäistä suomalaista oopperaa, vaikka oopperan arvostelut olivat yleisesti ottaen myönteisiä, paitsi Karl Flodinin jo ennen kilpailun ratkaisemista julkaisema tyly arvio. Merikannolla itsellään oli vielä tammikuussa 1899 korkeat odotukset, kuten käy ilmi kirjeestä 21.1.1899 P. J. Hannikaiselle, joka oli ilmeisesti pyytänyt Merikannolta uusia lauluja laulujuhlille (Kansanvalistusseuran seuraavat laulu- ja soittojuhlat olivat Helsingissä 1900): ”*Hyvä veli! Kiitos kaunis ystävällisestä kirjeestäsi! Ei minulla nyt satu olemaan sopivampia lauluja eikä myöskään enemmän isänmaallista laatua, kuin nämä mitkä Sinulle jo aikaisemmin lupasin. Anna anteeksi, etten niitä ennen ole lähettänyt. Mutta loppupuoli viime vuonna meni siihen oopperahommaan ja niin muut asiat unohtuivat. Jos voit näitä käyttää juhlaohjelmassa, niin on hyvä, jollei, niin pidä omina hyvinäsi. Oopperani tulee varmaankin ensi syyspuolella talvea annettavaksi. Kaikki tuttavani, kuten Sinäkin ovat tulossa premiääriin. Kun vaan vanha Arkadia saataisiin sinä iltana laajenemaan joka taholle! Palkintolautakunnassa on puolueellisia herroja enkä senvuoksi paljoa välitä heidän lausunnostaan. Joka tapauksessa toimitan oopperan esitettäväksi ja itsekin jännityksellä odotan sitä iltaa, jolloin tuota ensimmäistä oopperata olen johtamassa. Voios hyvin ja onnea tuleville juhlille siellä!*” (Malisto 1980, s. 334).

Todenäköisesti ulkopuoliset kuulivat oopperan musiikkia ensimmäisen kerran Suomen kaunokirjailijaliiton kokouksessa Kaisaniemessä 2.2.1899: ”*Hra Merikanto soitti pari erittäin kaunista kappaletta jouluksi valmistuneesta oopperasävellyksestään, ensimmäisestä suomalaisesta. Myrskyten hänelle siitä kiitosta osotettiin.*” (Päivälehti 3.2.1899) Vielä kesällä 1899 säveltäjällä oli optimistisia odotuksia, sillä lehdistä oli elokuussa seuraava uutinen: ”*Sitä paitsi on hra Merikanto saanut valmiiksi paaanosovituksen oopperastaan ‘Pohjan neiti’, joka myöskin ilmestyy painosta siksi, kun ooppera esitetään Helsingissä. Teos tulee käsittämään noin 200 sivua, orkesteripartituurissa on 586 sivua.*” (Uusi Suometar 30.8.1899) Näin tarkkoja tietoja on vain säveltäjä itse voinut antaa ja myös kustantajan suuntaan asia oli mitä ilmeisimmin jo sovittu, vaikka pianosovituksen kustannussopimus on päivätty vasta 31.12.1899. Sävellyspalkkio oli muhkea 850 markkaa (3942 euroa).

Kun oopperan esityksistä tuoreeltaan Suomessa ei lopulta tullut mitään, Merikanto harkitsi ulkomaitakin: ”*Merikanto oli jo ehtinyt ajatella sitäkin, että hän lähtisi tilapäisseurueen kanssa Saksaan saadakseen esikoisteoksensa esitetyksi* (Päivälehti 16.2.1901). *Pitäen yritystään epävarmana ja liian paljon kustannuksia vaativana hän kuitenkin luopui siitä ja jäi kärsivällisesti odottamaan kotimaisia mahdollisuuksia.*” (Suomalainen 1949, s. 92-93)

Ja odottaa Merikanto saikin. Ensiesitys oli vasta Viipurin 14. yleisillä laulujuhilla 19.6.1908 eli kaukana Helsingin juonitteluista. Ensimmäinen esitys Helsingissä saatiin Merikannon suurin ponnistuksin järjestetyksi saman vuoden lopulle eli marraskuun 21 päiväksi. Tärkeänä apuna tämän esityksen järjestämisessä oli Edvard Fazer, jolle Merikanto kirjoitti elokuun 16. päivänä 1908 Kantolasta asiaa pohjustaneen kirjeen (Sibelius-museo, Edvard Fazerin kirjekokoelma). Savonlinnan oopperajuhlilla ooppera esitettiin ensi kerran 2.7.1913.

Koko oopperan partituurin julkaisemiseen olisi tuskin missään olosuhteissa ollut mahdollisuutta, eikä sellainen ollut Merikannon elinvuosina tavanomaista muutenkaan. K. G. Fazer oli kuitenkin halukas julkaisemaan osia oopperasta vuonna 1908, kun se saatiin lopultakin esitetyksi. Yhteisellä otsikolla ”*Palasia oopperasta Pohjan neiti*” julkaistiin kuusi yksinlaulua ja yksi duetto pianon säestyksellä, pianosovitus alkusoitosta, kaksi pianolle sovitettu sikermää nimillä ”*Säveleitä I*” ja ”*Säveleitä II*” ja pianolle nelikätisesti sovitettut *Intermezzo* ja oopperan loppukohtaus *Finale*.

Oopperassa on ensimmäisen näytöksen alkusoiton lisäksi myös laaja alkusoitto kolmannen näytöksen alussa. Tällä alkusoitolla on myös erisnimi, *Sammon taonta*, mistä lienee aiheutunut julkaisuudessa joskus esiintynyt käsitys, että kyseessä olisi erillinen orkesterialkusoitto. Vaikka oopperan käsikirjoituspartituurissa ei tätä alkusoittoa olekaan nimetty, ilmenee asian todellinen laita mm. seuraavasta kirjeestä, jossa Merikanto kuvaa sävellystyötään Liisalle 11.11.1898 Mäntyharjulta: ”*Hyvin olen täällä voinut ja hyvin on työ sujunut. Sammon taonta on nyt valmis. Partituuri on 44 sivua. Se on aika mahtava kappale. Ilse on kovasti ihastunut siihen. Se kun on melkein koko ajan täydelle orkesterille kirjoitettu, on siinä ollut kolmeksi päiväksi aika lailla työtä. Nyt on siis itse kolmas näytös alettava.*” (Merikanto 2015, s. 93)

Nimi *Sammon taonta* esiintyy lisäksi erillisessä sovituksessa pianolle nelikätisesti (KK Ms Mus Oskar Merikanto 2), jonka kansilehdellä on seuraava teksti ”Sammon taonta. / Alkusoitto III:een näytökseen ooppeasta ‘Pohjan neiti’ / säveltänyt / Oskar Merikanto. / Sovitus pianolle 4-kätisesti soitettavaksi.” Kantolan vieraskirjassa 23.8.1903–10.6.1924 (KK Coll. 148) on 29.8.1917 Liisan ja Oskarin hopeahääpäiväjuhliin liittyvä lause ”(...) Sulhaspoika ja Aarre esittivät nelikäteisesti ‘Sammon taonnan’”. Kyseessä oli epäilemättä juuri tämä sovitus.

Pohjan ”neiti” vai ”neito”? Aikalaislähteet käyttävät muotoa ”neiti” (tai jopa ”Neiti”), muoto ”neito” näyttää esiintyvän ensi kerran vasta kustantaja Fazerin vuonna 1908 julkaisemien ”Palasten”

yhteydessä. Viimeksimainitun muodon jonkinasteinen vakiintuminen omana aikanamme saattaa johtua myös makuasioista; ehkä hiukan vanhahtava ”neiti” ei ole istunut myöhempinä vuosikymmeninä ihmisten puheeseen kuten ”neito”. Historiallisesti katsoen oopperan nimi on kuitenkin kiistatta *Pohjan neiti*.

Sibelius ja kustantaja Lienaar kävivät *Pohjolan tyttären* nimestä kiistaa, joka sivuaa mielenkiintoisella tavalla myös *Pohjan neitiä*. Sibelius oli ehdottanut alun perin nimeksi ”Väinämöistä”, kustantaja torjui sen sopimattomana mannermaalle ja ehdotti ”Pohjolan tytärtä” (Pohjolas Tochter). Sibelius ei olisi halunnut tätä nimeä vedoten siihen, että Merikanto oli jo säveltänyt oopperan, jolla oli melkein sama nimi. Lienaar piti kuitenkin päänsä, eikä Sibeliuksen toinenkaan ehdotus ”L’aventure d’un héros” toteutunut. (Tawaststjerna 1989, s. 62)

ANTTI RYTKÖNEN (17.7.1870–19.12.1930) oli suomalainen kirjailija. LORENZ NIKOLAI ACHTÉ (25.5.1835–18.4.1900) oli suomalainen laulaja, säveltäjä, orkesterinjohtaja ja musiikinopettaja. EDVARD FAZER (29.8.1861–26.6.1943) oli pianisti, impressaari ja oopperanjohtaja.

Pohjolan hymni, OM207

On pohjola meille se mieluisin maa – Pohjalaisten marssi – Pohjalaisten hymni

Sekakuoro

Maestoso

Teksti	Ilmari Calamnius (<i>Isänmaallisia runoelmia</i> 1906)
Sävellysaika	1909
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kansanopiston laulukirja</i> 1918 (4. painos)
Lisäjulkaisut	<i>Laulun ja soiton Suomi I</i> 1928 (piano ja sanat); <i>Nuorisosekakuorolauluja 10</i> 1934
Sovitukset	Lauluääni <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1918; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1922; <i>Kaikki laulamaan II</i> 1939; <i>Lauluääni Maakuntalaulumme</i> 1987 Lauluääni ja piano (Ilmari Hannikainen) <i>Suomen maakuntalaulut</i> 1928

Merikanto sävelsi tämän laulun Pohjanmaan laulu- ja soittojuhlille 1909, mutta teksti julkaisiin ensimmäisen kerran jo 1906 kokoelmassa *Isänmaallisia runoelmia* (Otava) nimellä ”Pohjalaisten marssi” ja alaotsikolla ”(Pasi Jääskeläisen kehoituksesta sepitetty Merikannon sävellettäväksi)”. Myös Haapaveden juhlilla 19.–20.6.1909 Merikannon laulun otsikkona oli ”Pohjalaisten marssi” tai ”Pohjalaisten hymni”: ”Sitten esittivät kaikki sekaköörin yhteisesti taiteilija O. Merikannon säveltämän ‘Pohjalaisten hymnin’, jonka laulettua sen sen säveltäjälle hra Merikannolle kohotettiin kolminkertainen eläköön.” (Kaleva 23.6.1909)

Nimetön toimittaja esitteli laulua keväällä 1909 näin: ”Pohjalaisten hymnin on säveltäjä O. Merikanto säveltänyt Haapaveden ensi kesäisiä laulu- ja soittojuhlia varten runoilija Ilmari Kiannon sanoihin. Sävellys on hra Merikannon tunnettuun tapaan melodiansa puolesta kaunis, soinnutukseltaan yksinkertainen ja vaikuttava, kohoten loppusäestyksessä erittäinkin oikein komeaksi. Kaikesta päättäen ja erittäin juuri yksinkertaisuutensa ja helppotajuisuutensa vuoksi voi pitää varmana, että hymnistä Pohjanmaa saa suosituksen, kansanomaisen marssin. Haapaveden juhlilla se kuuluaan.” (Vaasa 6.3.1909) WegelöiusSävellykset varhainen julkaisuhistoria on toistaiseksi selvittä-mättä, sillä mitään oletetun sävellyksajan läheistä julkaisua ei ole löytynyt. Myöhemmissä julkaisuissa laulun nimenä on aina *Pohjolan hymni*, jota taas ei käytetty laulun ensiesitysten aikaan.

Porilaisten marssi, OM208

Suomen Armeijan kunnia- ja paraatimarssi – Finska Arméns Honnörs- och paradmarsch – Porin marssi – Björneborgarnes marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit I* 1919

Julkaisussa on sovituksen päänimenä ”Suomen Armeijan kunnia- ja paraatimarssi”.

Porilaisten marssin musiikin alkuperä on edelleen epäselvä. Todennäköisesti melodia on peräisin 1700-luvulta ja kapellimestari CHRISTIAN FREDRIC KRESS (1767–1812) on sitä muokannut tai täydentänyt ja antanut sille nimen *March maestoso*. Myös nimiä *Napoleonin marssi*, *Bonaparten marssi* ja *Bonaparte Egyptissä* on käytetty 1800-luvulla. Sotilasmusiikkikäyttöön se tuli vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen, kun kapellimestari CONRAD GREVE (8.7.1820–30.7.1851) sovitti sen puhallinorkesterille ja sijoitti sen Lapuan taistelua kuvanneeseen kohtaukseen FREDRIK BERNDTSONIN (1820–1881) musiikinäytelmässä *Ur livets strid* vuonna 1851. Ilmeisesti myös nykyisin käytetty nimi syntyi tässä yhteydessä, kun Döbelniä esittänyt näyttelijä astui lavalle pukeutuneena Porin rykmentin univormuun. Merikannon lisäksi sävelmää ovat sovittaneet monet muutkin säveltäjät kuten Fredrik Pacius, MARTIN WEGELIUS (10.11.1846–22.3.1906), Robert Kajanus ja Jean Sibelius. Marssin yhteydessä yleensä laulettu sanat ovat peräisin JOHAN LUDVIG RNEBERGIN (5.2.1804 – 6.5.1877) runoteoksesta *Fänrik Ståhls Sägner* (Vänrikki Stoolin tarinat) vuodelta 1860. Vuonna 1889 ilmestynyt suomennos on Paavo Cajanderin käsialaa.

Porin rykmentin marssi, OM209

Björneborgs regementes marsch – Entisen Porin rykmentin marssi – Entisen Uudenmaan pataljoonan marssi – Gamla Björneborgska regementes marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit II* 1919

Marssin alkuperä on tuntematon, mutta viimeistään 1880-luvulla se on ollut Porin rykmentin kunniamarssina. Mahdollisena säveltäjänimenä on mainittu sveitsiläissyntyinen, mutta Tanskassa ja Ruotsissa elämäntyönsä tehnyt Édouard Du Puy, mutta varsinaisia todisteita ei tutkimuksen vähyyden takia ole olemassa. (Laine 1987, s. 182)

Postcommunio, OM210

Herra olkoon teidän kanssanne! – Niin myös sinun henkesi kanssa!

Neliääninen sekakuoro
[Ilman tempomerkinä]

Teksti Perinteinen liturginen teksti
Sävellysaika 1920-luku?
Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Sävellys koostuu viidestä liturgin tahdistasta ja neljästä seurakunnan vastauksen tahdistasta.

På skridskor, OM211

Lauluääni ja piano

Teksti Perinteinen?
Sovitus aika 1893?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Aino Ackté antoi vuodenvaihteessa 1893–1894 – tuolloin vielä nimellä Achte – joukon konsertteja, joiden ohjelmassa oli Merikannon *Kullan murusen* jälkeen konsertin viimeisenä numerona laulu *På skridsko*. Useimmissa konserttimainoksissa tekijän nimen kohdalla on ilmaisu ”Sgd.”, jolla yleensä on tarkoitettu lyhennettä sanasta ”signed”, allekirjoitettu. Tampereen Uutisissa kirjoitti anonymi toimittaja Acktén ja Merikannon konsertista 18.12.1893 näin: ”*Enintä ihastusta herättivät kuitenkin (...) hra Oskar Merikannon sovittamat kauniit kansanlaulut: ‘Kullan murunen’, ‘Pai, pai, paitaressu’ ja ‘På skridskor’, jotka kaikki herättivät myrskyisiä mieltymyksen osoituksia.*” (Tampereen Uutiset 19.12.1893) Viipurissa 25.2.1894 pidetyssä konsertissa tämä *På skridskor* kuultiin ylimääräisenä: ”(...) *af fröken Achte på ett förtjusande sätt urförda visorna, såsom ‘Solsken’, ‘Pai, pai, paitaressu’ och de utföver programmet gifna ‘Klara stjärnor’, ‘På skridskor’ m. fl.*” (Wiborgsbladet 27.2.1893)

Vaikka mitään dokumentteja ei tunneta, kyseessä saattaa olla Merikannon jostain perinnesävelmästä tekemä sovitus. Tätä vastaan todistaa se, ettei vuoden 1894 lehti-ilmoituksissa mainita Merikantoa sovittajana vaan käytetään lyhennettä ”Sgn”. Nykytiedoilla Merikannon tekijyys jää avoimeksi.

Päivän tyttö, OM212

Satunäytelmä 3:ssa näytöksessä

Lausuja, lauluäänet, nais- ja mieskuorot, harmoni ja kamariorkesteri

I näytös

1. Metsänneitojen tanssi ja laulu (Liehuos liina, huiskios huntu) Lauluääni ja orkesteri *Andantino con grazia*
2. Ilman impien tanssi ja laulu (Kuka taitavi lempeä vastustaa) Naiskuoro ja orkesteri *Tempo di valse*
3. Metsän soittoa – Metsänneitojen laulu (Oi ilmassa miksi on ilkeyttä) *Andantino con moto*
4. Terhenetär (Annan nähdä aurinkoisen) Lausuja ja orkesteri *Moderato*
5. Päivän tyttö (Olet tenho kuin suljettu nuppu vain) Lausuja ja orkesteri *Andantino (quasi Valse lente)*
6. Metsänneidot (sama kuin osa 3, paitsi että Metsänneidot laulavat ”Oi onnellinen, joka herättää niitä voimia hyviä voisi!” *Andantino con moto*
7. Metsänneidot (sama kuin osa 2) *Tempo di valse*

II näytös

8. Tanssi kuuluu linnan salista – Linnan neiti (Sinä metsän tähteä rakastat) Orkesteri (kerran läpi ilman lausujaa) ja lausuja ja orkesteri Poco *Allegretto e molto grazioso*
9. Päivän tyttö ja metsänneidot (Unta, unta, unta syvää uinumaan) Lauluääni ja orkesteri *Largo*
10. Ritari (Neitsyt Maria emoni, pyhä äiti armollinen) Lauluääni ja orkesteri *Andantino*
11. Orjain rukous (Nyt jo syntyi Luojan lapsi) Mieskuoro ja orkesteri *Andante*
12. Metsänneidot (Kas ylläpä mustien murheiden on) Naiskuoro ja orkesteri *Andantino*
13. Linnan neiti (Rukous – Neitsyt Maria emonen, rakas äiti armollinen) Lauluääni ja orkesteri *Andantino*

III näytös

14. Metsänneidot (sama kuin nro 1) Lauluääni ja orkesteri *Andantino con grazia*
15. Tenhenetär (Hämäräisen huntu inehmon elintiloilla puolin peitä) Lausuja ja orkesteri (johdannossa myös harmoni) *Andantino con moto*
16. Ilmattaren laulu (Jo haihtuvi pilvet ja koittaa koi) Lauluääni ja orkesteri *Moderato con moto*
17. Peikkojen tanssi Orkesteri *Moderato / Jönkötellen*

Teksti Juhani Sjöström (1900)

Sävellysaika 1900

Käsikirjoitus Teatterimuseo TeaMA1344 (partituuri, 2 pianopartituuria, orkesterin äänilehdet); KK Ms Mus Oskar Merikanto 2 (pianopartituuri, ei täydellinen); KK Coll. 609.9 (Muntra Musikanter) (kopistin tekemiä äänilehtiä osaan *Orjain rukous*); YLE1913 (*Peikkojen tanssi*, orkesteripartituuri); Concis (*Peikkojen tanssi*, partituuri ja 29 äänilehteä)

Ensijulkaisu *Peikkojen tanssi* 2017 Edition Tilli ET1246

Sovitukset Kamariorkesteri (Aarre Merikanto 1931?) YLE2302 (osat 1, 5, 12 ja 8 nimellä ”Satunäytelmämusiikkia”) Lauluääni ja piano (Oskar Merikanto) *Rukous* 1902 (ks. op. 40, nro 2); (Aarre Merikanto) *Kotiranta* 1935 Westerlund (ks. *Kotiranta*, OM123)

Teatterimuseossa oleva käsikirjoitusaineisto sisältää 71-sivuisen partituurin, kaksi pianopartituuria (ainakin toinen on kopistin tekemä) sekä orkesterin äänilehdet. Kansalliskirjastossa oleva pianopartituuri on näitä suppeampi. Partituurissa osana 17 oleva *Peikkojen tanssi* näyttää olleen viime hetken lisäys, joka pianopartituureissa on sijoitettu kolmannen näytöksen alkuun, partituurissa loppuun. Kansalliskirjaston käsikirjoituksen kansilehdellä on teksti ”Päivän tyttö. / Satunäytelmä 3:ssa näytöksessä? / Kirj. Juhani Sjöström. / Musiikin säveltänyt / Oskar Merikanto / Pianosovitus.” Osa 13 *Linnan neiti* kohdalla on suluissa ”(Rukous)” ja punaisella kynällä merkintö ”(Painettu)”. Osa onkin julkaistu opuksen 40 toisena lauluna vuonna 1902 nimellä *Rukous* (Ave Maria). Teatterimuseon partituurissa tätä myöhemmin toteutunutta julkaisua ei ole mainittu.

Yleisradion nuotistossa on anonyymi käsikirjoituspartituuri osasta *Peikkojen tanssi*. Partituurikäsikirjoitus on 16 sivun pituinen. Tempomerkintä on *Moderato molto*. Aineistoon liittyy George de Godzinskyn sovittama sellon äänilehti, jossa tempomerkintä on *Moderato quasi allegretto*. Yleisradion nuotistossa on myös Aarre Merikannon tekemä neliosainen orkesterisarja, jonka nimiösivulla on teksti ”Satunäytelmä / musiikkia / Oskar Merikanto / (Radioorkesterille sovitettu) / I Preludi [= 1. *Metsänneitojen tanssi ja laulu*] / II Valse lente [= nro 5 *Päivän tyttö*] / III Laulu [= nro 12 *Metsänneidot*] / IV Menuetto [= nro 8 *Linnan neiti*].” Sovitusta on esitetty radiossa ainakin vuonna 1931, mihin perustuu arvio sen sovitusajasta.

Suomalainen Maaseututeatteri esitti satunäytelmän *Päivän tyttö* ilmeisesti 16 kertaa näytäntökaudella 1900-1901 (Viipurissa, Kuopiossa, Porissa, Tampereella ja Turussa). Ensiesitys oli 19.12.1900 Viipurissa Oskar Merikannon toimiessa itse kapellimestarina. Näytelmän tekstiä pidettiin yleisesti epäonnistuneena, sekavana ja tylsanä. Sen sijaan sekä esitysten lavastus että Merikannon musiikki saivat kiitosta kriitikoilta: ”O. Merikannon näytelmään sovittama musiikki, jota säveltäjä itse johti, oli alusta loppuun sangen etevää ja miellyttävää, ja sen yhteydessä onkin näytelmä kelvollinen näyttäväksi. Musiikki sopi hyvin kaikkiin eri tiloihin, ja vaikka kohta balettimusiikki ei ollut tavallisuudesta poikkeavaa, olivat köörit sitä paremmin onnistuneita (orjien kööri) ja melodraamamusiikki myös luonteen omaista. *Peikkojen tanssi* oli hyvin originelli, ja ylipäänsä hiveli musiikki korvaa hienoudellaan.” (Wiipuri 21.12.1900) ”Stycket beledsagas af en mycket vacker och delvis originell musik af O. Merikanto, hvilken jämväl kom till sin fulla rätt. (...) Bäst gjorde sig kören, då luftandarne bära in den i första akten döende trälen i riddarens borg. Sången var gripande allvarlig. Än mer mäktigt värkade de manliga trälarnes sång i andra akten, präglad af djupa basröster.” (Hufvudstadsbladet 15.3.1901)

Vaikka itse näytelmä vaipui saman tien unohduksiin, sen musiikista esitettiin seuraavina vuosina menestyksellä osia *Keijukaisten tanssi*, *Peikkojen tanssi* ja *Orjain rukous*. Vaikka monissa lehdissä näitten osien yhteys näytelmään kerrottiin, olivat ne erillisinä ohjelmanumeroina kuitenkin useimmiten ”uusia” sekä kriitikoille että kuuliijoille: ”Af programmet (...) spelades en intressant nyhet ‘*Peikkojen tanssi*’ – spökenas dans – af Merikanto.” (Tammerfors Nyheter 28.12.1903). ”Ohjelman uudet numerot ansaitsevat erityistä mainitsemista. Merikannon *Peikkojen tanssi* on pieni kuvaava sävelmaalaus. Muutama viikko sitte esitettiin niinkään helppotajuisessa konsertissa Merikannon ‘*Keijukaisten tanssi*’. Molemmat tanssit ovat Eino Leinon [sic!] näytelmäkappaleesta ‘*Päivän tyttö*’.” (Satakunta 24.3.1904) ”Uusista olisi mainittava hra Merikannon omat sävellykset ‘*Orjain rukous*’ J. Sjöströmin satunäytelmästä ‘*Päivän tyttö*’ sekä yksi Kantelettaren laulu ‘*Enkö minäki toivoisi*’.” (Päivälehti 23.2.1901) ”(...) sekä ‘*Orjain rukous*’ näytelmästä ‘*Päivän tyttö*’. Tämä viimeksi mainittu oli ohjelman loistonumero, joka orkesterin säestyksellä teki mahtavan vaikutuksen ja jonka sangen mielellään olisi kuullut toistamiseen.” (Nimimerkki ”J. K.” Suomen Kansa 25.2.1901) ”Jo ensi kuulemalla se [Orjain kuoro] tenhosi mielet. Se on kerrassaan kaunis ja korvia hivelevä kotoinen sävellys, joka loppupuolellaan yhä paranee. Sen olisi halunnut kuulla uudelleen.” (Nimimerkki ”Y” Päivälehti 26.2.1901)

Varsinkin *Keijukaisten tanssin* suosio jatkui ainakin 1910-luvun lopulle, joskin usein voi olla vaikea varmuudella tietää, viitataanko lehdissä tähän orkesterisävellykseen vai samannimisiin pianokappaleisiin (opus 50, nro 3 ja opus 63). Näytelmän partituurissa ei myöskään ole tämännimistä osaa, mutta todennäköisesti kyseessä on osa 2, *Ilman impien tanssi ja laulu* pelkästään orkesterin esittämänä.

Sjöströmin näytelmä valmistui lehtiutusten perusteella keväällä 1900: ”*Suomalainen maaseututeatteri on hankkinut itselleen yksinoikeuden ensi vuonna näytellä useita uusia kotimaisia näytelmiä. Niinpä on äsken tehty sopimus Larin Kyöstin kanssa näytelmästä ‘Juhannustulilla’ ja Juhani Sjöströmin kanssa hänen juuri valmistuneesta 3-näytöksisestä satunäytelmästä ‘Päivän tyttö’.*” (Wiipuri 19.5.1900) Sjöströmin näytelmää ei ole painettu, eikä käsikirjoituksen olinpaikkaa tiedetä.

Pääskyselle, OM213

Et silloin pieni pääsky, sä laula riemuiten

Sekakuoro

Moderato molto

Teksti Jooseppi Mustakallio (*Pulmusparvi* 1886)

Sävellysaika 1887–1889 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Coll. 148

Ensijulkaisu *Oras* 1892

Lisäjulkaisut *Sekäänisiä lauluja* 1894; *Sekäänisiä lauluja. Kymmenes vihko* 1896; *Pääskyselle* 1896? (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); *Sävelistö* 6 1901; *Valikoima sekäänisiä lauluja* 1 1914; *Pääskyselle* 2016 Edition Tili ET904

Käsikirjoituksessa ei ole päiväystä, mutta sävellys lienee syntynyt vuosina 1887–1889 Leipzigissa. Käsikirjoitukseen on jälkikäteen tehty punaisella kynällä merkintä ”Sopraanolle ja pianolle” ja sinisellä kynällä ”Onko painettu?”. Tekstin tekijä on merkitty nuotinnoksen loppuun, kuten Merikannolla tässä vaiheessa oli tapana tehdä. Toinen käsikirjoitus on tehty postikortin kokoiselle kartongin palaselle, joka on liimattu leikekirjan ”Sanomalehtileikkeitä” sivulle 84. Tässä käsikirjoituksessa on tempomerkintä lyhyesti ”Moderato”.

Laulu julkaistiin ensimmäisen kerran Mikkeliissä vuonna 1892 painetun Oras-nimisen kahdeksansivuisen kristilliskirjallisen lehtisen väliin sijoitettuna käsikirjoituksen näköispainoksena. Samassa painatteessa on myös Ilmari Krohnin *Tuutulaulu*. Mitään tietoa siitä, miksi tällainen liite julkaistiin, ei ole löytynyt. Myöskään itse julkaisussa ei ole tähän liitteeseen mitään viitettä. Se on kuitenkin julkaisuhistoriallisista syistä päätelty tähän yhteyteen kuuluvaksi.

Ajoittamaton erillispainate poikkeaa muista tunnetuista julkaistuista siten, että sen otsikon viereen on kirjoitettu alkuperäiseen käsikirjoitukseen, josta painate on tehty, sana ”Kilpalaulu”. Tekstin tekijän nimeä ei sen sijaan ole merkittynä. Kyseessä lienee Kansanvalistusseuran Mikkelin laulu- ja soittojuhille 1897 teetetty painate, koska laulu oli juhlien sekaäänisten laulujen ohjelmassa.

Ilmeisesti vasta 1896 ilmestynyt Kansanvalistusseuran nuottijulkaisu, jolla oli iso levikki, toi laulun kuorojen tietoisuuteen. Varhaisin löytämäni laulun julkinen esitys oli Mikkelin Lauluseuran konsertissa 25.1.1896 Palokunnan talolla. Pian seurasi muitakin laulun esityksiä, kuten Kansallisnaisköörin konserteissa 2.2.1896 Viipurissa ja muilla paikkakunnilla sen jälkeen. Kun Helsingin Työväen-

yhdistyksen Laulukunta esitti laulun Mikkelin laulujuhlilla 1897, anonyymi kriitikko innostui kehu-
maan sekä esitystä että sävellystä: ”*Mutta annas kun ne visertävät ‘Pääskyselle’ niin sitä kelpaa
kuunnella. Se on vasta laulua, se on sydämen laulua, sielun elämän oikeaa tulkitsemista, joka
vaan yksin voipi vaikuttaa sydämeen, tunteeseen; ja tuo erinomainen sointu, tuo ihmeteltävän vieno
pianissimo, joka oli kuin hento tuulen hengähdys, ne ne kerrassaan hurmasivat kuulijan. Kaikesta
näkyi, että lauluntekijä hra Merikanto on ikään kuin valanut laulajien henkiseksi omaisuudeksi sen,
miten juuri t ä m ä l a u l u on tulkittava, ja sentähden muiden, tässä laulussa kilpailevien esitystä
ei voi tähän verrata.*” (Wiipuri 30.6.1897)

Pöytälaulu, OM214

Kiitos ja kunnia vatsamme hyvän, aiomme ottaa nyt naukun syvän

Mieskuoro

Reippaassa marssitahdissa

Teksti Eino Leino (*Elämän koreus* 1915)
Sävellysaika marraskuu 1915
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus ”Laulu-Miehille” omistanut säveltäjä
Ensijulkaisu *Laulu-Miesten lauluja* 1923

Merikanto sävelsi ja omisti tämän laulun Laulu-Miehille loppuvuodesta 1915, mahdollisesti kuoron tilauksesta. Uuden Suomettaren toimittaja osasi kertoa laulun ensimmäisestä esityksestä seuraavasti: ”*Laulumiesten suuri kuoro kokoontui eilen mieslukuisena toiseen kokoukseensa. (...) Iltaa jatkettiin hupaisesti laulun ja puheitten vaihdellessa. Erityistä ihastusta herätti (...) illan kuluessa saapunut säveltäjä Oskari Merikannon kuorolle omistama ‘Pöytälaulu’.*” (Uusi Suometar 21.11.1915)

On mahdollista, että Laulu-Miehet on teettänyt laulusta jonkinlaisen erillispainatteen jo ennen vuoden 1923 kokoelmaa, mutta toistaiseksi sellaista ei ole löytynyt.

Rakkaudelle, OM215

Olin niin kauan Sinua odottanut

Melodraama lausujalle ja pianolle

Teksti Pekka Ervast (*Tietäjä* 5-6/1910, s. 198-199)
Sävellysaika 1910
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Teos esitettiin Suomen Teosofisen Seuran vuosikokouksessa 16.5.1910. Kokouksesta kertonut artikkeli (todennäköisesti Pekka Ervastin itsensä kirjoittama) kuvailee esitystä näin: ”*Rakkaudelle, melodraama, kirj. Pekka Ervast, säveltänyt Oskar Merikanto; rouva T. Vuorenjuuri ja Oskar Merikanto. (...) Melodraaman musiikki oli erittäin tunnelmikas ja viehättävä; sen sanat luetaan tässä Tietäjän numerossa.*” (*Tietäjä* 5-6/1910, s. 178).

Musiikista ei ole säilynyt mitään dokumentteja, mitä myös Pekka Ervast muistosanoissaan murehti: ”(...) *tunnelmikas melodraama ‘Rakkaudelle’ (P. E:n sanat), joka valitettavasti esitettiin vain yhden kerran Helsingissä teosofisessa vuosijuhlassa toukokuun 16 p:nä 1910, koska säveltäjä ei liene kirjoittanut ‘puhtaaksi’ musikaalista, perin vaillinaista konseptiaan.*” (Ruusu-Risti 3/1924, s. 83)

Rakkaus, OM216

Isäni rikast’, äitini rakast’, itse mä tahdoin kaunist’ – Pettynyt

Sekakuoro

Harvanlaisesti

Teksti	Kansanlaulu
Sovitus aika	1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko 1907</i>
Lisäjulkaisut	<i>Rakkaus</i> (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); <i>Nuorisosekakuorolauluja IX</i> 1932 (otsikolla ”Pettynyt”); <i>Rakkaus</i> 2016 Edition Tilli ET902
Sovitukset	Lauluääni ja piano (Emil Kauppi 1927) <i>Oskar Merikannon lauluja No. 2 Rakkaus</i> 1927 Westerlund REW1513

Kokoelmassa *Nuorisosekakuorolauluja IX* on sovituksen otsikkona ”Pettynyt” ja nuottiin on tehty merkintä ”Sovituksen Porin Kansalliskuurorolle lahjoittanut tekijä”. Tempomerkintänä tässä julkaisussa on ”Rauhallisesti”.

Rannalla istuja, OM217

Kuljin ma illalla kotikylän rantaa, piirtelin kultani hellän nimen santaan

Sekakuoro

Ripeänpuoleisesti, kansanlaulun tapaan

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Tän pojan kevättrallatuksia</i> 1897)
Sävellysaika	1907 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko 1907</i>
Lisäjulkaisut	<i>Rannalla istuja</i> 2016 Edition Tilli ET900

Merikannon laulu ei näytä herättäneen minkäänlaista kiinnostusta kuoroissa, kun taas samanniminen kansanlaulu ja Ilmari Hannikaisen samaan Larin-Kyöstin tekstiin vuonna 1914 tekemä yksinlaulu olivat varsin suosittuja.

Regina von Emmeritz, OM218

Viisinäytöksinen ooppera

Eino Leinon suomennoksessa (1899) on seuraavat laulettavaksi tarkoitettut osat:

I näytös

1. Kehruulaulu (Dorthe, s. 205) (Torquemada oli mies)
2. Kätchenin kupletteja (Kätchen s. 206) (Niin kaunista on metsässä – Ja jospa lehdon varjossa)

II näytös

3. Melodraama (Regina s. 223) (Hiljaist' on, viileää)
4. Katoolilainen messu (s. 232-233) (Sancta Maria, libera nos!)

III näytös

5. Sotilaslaulu kööriin (Larsson s. 244) (Kas, Suomessa puuroa söimme me vaan)

IV näytös

- [6. Puuttuu tekstistä]

V näytös

7. Duetтино (Kätchen ja Berteil, s. 278-279) (Uljas herra sotamies – Mahdotonta, mahdotonta, kaunis neitonen)

- [8. Puuttuu tekstistä]

9. Suomen ratsuväen marssi kolmenkymmenen vuotisessa sodassa (s. 307) (Meill' Pohjolan luminen on kotimaan)

Teksti	Oskar Merikanto (muokattu Väinö Solan Zacharias Topeliuksen näytelmän pohjalta tekemästä versiosta)
Sävellysaika	1918-1919 Kantola (valmistunut 8.10.1919 Helsingissä)
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 5–7 (partituuri); SKO Ms Mus 4154 (orkesterin äänilehdet); Teatterimuseo TeaMA1344 (kopistin tekemiä hajanaisia sivuja muutamiin osiin); MF10739 (pianopartituurin valokopio)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu
Sovitukset	Lauluääni ja piano (Merikanto) SibA Mer 1:19 (<i>Reginan aaria</i>)

Oopperan käsikirjoituksen päiväykset kertovat oopperan partituurin valmistuneen seuraavasti: I näytös Kantola 18.6.1919, II näytös Kantola 11.7.1919, III näytös Kantola 26.7.1919, IV näytös Kantola 15.8.1919 ja V näytös Helsinki 8.10.1919. Partituurin missään osassa ei ole varsinaista nimiosivua eikä oopperan nimeä tai opusnumeroa. Suomen kansallisoopperan nuotistossa olevassa 224-sivuisessa pianopartituurissa on teksti ”Regina von Emmeritz / Ooppera 5:ssä näytöksessä / Libretto muodostettu Z. Topeliuksen samannimisestä, Eino Leinon suomentamasta draamasta. / Säveltänyt / Oskar Merikanto / Op. 100.”. Tekstit ovat pianopartituurin käsikirjoituksessa ensin ruotsiksi, sitten suomeksi (partituuri on kauttaaltaan vain suomenkielinen). Merikanto on omakätisesti korjaillut tätä käsikirjoituskappaletta.

Nuotistossa on myös runsaasti solistien ja orkesterin äänilehtiä (nrot 1414–1420, 1942, 3873), sekä erikseen Reginan aarian materiaali (nro 3117). Sibelius-Akatemiassa oleva käsikirjoitus on yhdeksänsivuinen nuotinnos lauluäänelle ja pianolle II näytöksen alussa olevasta Reginan aariasta, joka alkaa sanoilla ”Hiljaist' on, viileää”. Tempomerkintä on ”Andantino”. Joku on kirjoittanut vasemman marginaaliin ”käsikirjoitus?”. Käsiala on kyllä Merikannon, tai sitten kopisti on matkinut sitä onnistuneesti. Teatterimuseossa on kopistin tekemiä aineistoja osiin ”Koraali (Meidän linnamm' on Jumal' / Jehova omi linnamme)”, ”Soldat visa” ja ”Suomalaisten marssi 30 vuoden sodassa” puhallinorkestereille sekä irrallisia sivuja täydelle orkesterille osista ”Kehruulaulu” ja ”Käthehen”.

Väinö Solan kertoman mukaan hän oli ehdottanut jo vuonna 1916 Topeliuksen näytelmän säveltämistä oopperaksi. Lehdissä oli jo elokuussa 1916 ennenaikainen uutinen, joka perustuneen Väinö Solan antamiin tietoihin: ”Säveltäjä Oskar Merikanto, joka kesän kuluessa on ahkerasti tehnyt sävellystyötä, on vastikään saanut valmiiksi ensimmäisen näytöksen uuteen oopperaansa (...) *Regina von Emmeritz*.” (Uusi Suometar 13.8.1916) Merikanto aloitti oopperan tekemisen viimeistään vuonna 1918. Elokussa kirjoitti nimimerkki Bis näin: ”*Som bäst är Merikanto sysselsatt med sin tredje opera ‘Regina von Emmeritz’, en uppgift som låter oss förmoda att komponisten vid femtio år med denna musikdrama skall sätta ett nytt vägmärke för sin verksamhet på operans område.*” (Hufvudstadsbladet 4.8.1918) Uutiset jatkuivat syyskuussa: ”*Oskar Merikanto har nyligen fullbordat pianopartituret till en ny opera, hvilken som libretto har Topelius’ skådespel ‘Regina von Emmeritz’. Orkestreringen verkställas i nästa sommar af kompositören, och i nästa höst inträffar väl premier. Verkets opusnummer är 100.*” (Tammerfors Aftonblad 16.9.1918) Näin täsmälliset tiedot eivät voi olla peräisin muualta kuin säveltäjältä itseltään, joten on ilmeistä, että oopperan musiikki valmistui jo kesällä 1918, mutta orkestrointi vasta 1919.

Merikanto toi valittuja osia oopperasta kuultavaksi jo marraskuussa 19.11.1918 järjestettyyn suureen 50-vuotisjuhlakonserttiin Yliopiston juhlasalissa. Aino Ackté lauloi konsertissa Reginan aarian, käsiohjelmankin mukaan ”(För första gången)”. Uuden Päivän 16.11.1918 julkaisemassa uutisessa on myös maininta, että Reginan osa olisi sävelletty Aino Acktéille. Laulaja esitti aariaa myös muilla paikkakunnilla. Väinö Sola lauloi Helsingin Yliopiston juhlasalissa 29.11.1918 järjestetyssä Merikannon konsertissa kaksi oopperasta irrotettua Hieronymuksen aariaa (”Laps’ hurskas” ja ”Hyvin kuoltu”) jotka esitettiin ”ensi kerran käsikirjoituksista” (Uusi Suometar 26.11.1918).

Väinö Solan ohjaama kantaesitys oli Suomalaisessa Oopperassa 30.1.1920, mutta onni ei ollut myötä. Ensimmäisenä iltana sairastui Dorthen osan esittäjä, sitten myös itse Merikanto, ja esitykset jäivät viiteen kertaan. (Sola 1951, s. 341) Ensi-ilta pantiin kyllä merkille, mutta suomalainen Ooppera ei ollut tuhlaillut rahaa mainoksiin, jotka olivat vaatimattomia eivätkä edes maininneet Merikannon nimeä. Hufvudstadsbladet julkaisi tosin etukäteen C. Waseniuksen kirjoittaman perusteellisen juoniselosteen (25.1.1920), mutta arviot olivat ristiriitaisia: ”*Tekijä on muovaillut musiikin tunnetulla taituruudellaan sulavaksi kokonaisuudeksi, josta eräät yksityiset, reippaat laulukappaleet erillisinäkin laulelmina tulevat varmaan hyvin suosituiksi. Musikaalisesti arvokkainta säveltäjä on kuitenkin luonut eräissä ooppera lyrillisissä kohdissa, joista erityisesti jäi mieleen Reginan kaunistunnelmainen melodraama.*” (Nimimerkki ”M”, Helsingin Sanomat 1.2.1920) ”*Mitä muuten teoksen musikaaliseen yleistyyliin tulee, tuntuu kuin tavoittelisi hra Merikanto siinä täällä Puccinista tuttua uusitalialaista sanontatapaa. Orkesterilla on vaihtelevia tilanteita kuvaava tehtävä, mikä sävellyksellisesti usein muuttuu hieman hajanaiseksi työksi. (...) Kaiken kaikkiaan on ‘Regina von Emmeritz’ oikein hyvä ooppera ja meikäläisissä oloissa kiitettävä saavutus.*” (Nimimerkki ”L. L.”, Ilta-lehti 31.1.1920)

Uuden Suomen nimimerkki ”H. K.” eli oletettavasti Heikki Klemetti ei löytänyt oopperasta oikeastaan mitään muuta kehuttavaa kuin muutamat hyvät roolisuoritukset. Merikannon uudesta musiikillisesta tyylistä hän ei innostunut: ”*Regina von Emmeritz on nimittäin lauluosien käsittelyyn nähden lausunnallinen, orkesterin kuvaillessa ja värittäessä tilanteita. Merikannon tuotannossa on se uutta, mutta uskallan epäillä onko se aivan eittämättä eduksi kappaleen kokonaisvaikutukselle. Merikannon vahva puolihan on juuri melodian vapaa vuolaus. Moni olisi epäilemättä mieluummin kuullut hänen myös lauluosia sillä lahjallaan hoitelevan. Nyt, tekstisisältöön tutustumattomana, en oikein uskalla sanoa sitä en tätä musiikin karakterisointiluontevuudesta lauluääniin nähden. Orkesterissa on paljon lyrillistä viehkeyttä, nimenomaan kappaleen alkupuolella, soitinmyötäily elää omaa elämäänsä kinnittäen yleensä mieltä. Mutta sain kuitenkin sen vaikutuksen kuin puuttuisi siitä voimakkaampia tehoja ja ehkä myös laajapiirteisempi muodollinen keskitys.*” (Uusi Suomi 31.1.1920)

Täysin vastakkaista näkemystä edusti nimimerkki ”A”, jonka pitkä ja perusteellinen esittely yltyy paikoitellen hurmioituneeseen liioitteluun: ”*Kun sain kertakuulemalla tilaisuuden tutustua tähän uuteen, suuremmopiseen suomalaiskansalliseen sävelluomaan, tahdon sen johdosta tuntemaani iloa toittotaa kauvemmaksikin. Näillä valtavilla ajan aineellisuuden markkinoilla on todellakin ulon arvoista, etteivät kaikki henkisten arvojen palvelijat ja työmiehet ole polvistuneet kultaisen vasikan äärelle, vaan uskollisina kutsumukselleen ja luottavaisina jolloinkin jälleen, tämän raakuuden jälkeen koittavaan uuteen valistuselämän aamuun, osoittavat uupumatonta, joustavaa luomusiloa. Voimakasta luomusiloa ja työn innoitusta julistaa Oskar Merikannon tämäkin ooppera. (...) Merikanto on siinä nähdäkseni puolittain poikennut kansalliselta pohjalta niin sanoakseni avarampaan, yleisinhimillisempään lentoon. Ja tehnyt sen teknillisen mestarin tavalla. Erinomaisen onnistuneesti keskitettyyn tekstiin on mestari mehevin ja suurpiirteisien sävelkudoksin luonut säveldraaman, joka eheänä ja täysin verevänä, valmiina taideluomana juonen ja sanonnankin puolesta syövyttää samat kuvat kuin Topeliuksen alkuperäinen runodraama.*” (Karjalan Maa 10.2.1920)

Monella tavalla oopperan syntymistä auttanut Väinö Sola arvioi oopperan musiikkia näin: ”*Musiikina tämä opera on sulavaa ja melodista laulettavaa, aitoa Merikantoa. Orkesterin osuus luotaa uusia puolia. Tekijä on pitänyt esikuvanaan Wagneria, mutta vain rakenteellisessa mielessä. Merikannon omaperäinen melodiarikkaus esiintyy loistossaan, se hersyy vuolaana ja sykehdyttävänä.*” (Sola 1951, s. 341).

Oopperaa ei ole koskaan julkaistu, ei edes sen osia, eikä levytetty, kuten ei muitakaan Merikannon oopperoita. Käsikirjoituksessa oleva opusnumero 100 annettiin kustantamossa pianokappaleelle *Kesäaamu*. Oopperan opusnumerointi viittaa Merikannon puolelta julkaisusuunnitelmiin tai ainakin -toiveisiin.

Topeliuksen näytelmään ehti ennen Merikantoa säveltää musiikkia JOHAN AUGUST SÖDERMAN (17.7.1832–10.2.1876), ruotsalainen säveltäjä, kapellimestari ja kuvataiteilija. Topeliuksen ruotsinkielinen näytelmä valmistui 1852, Södermanin musiikin kera se esitettiin jo 1853. Eino Leinon suomennos näytelmästä valmistui vasta vuonna 1899.

Reinin vahti, OM219

Oi Saksanmaa, sun Golgatasi yössä on ihmiskurjuus käynyt liittohon

Lauluääni ja piano?

Teksti	V. A. Koskenniemi (1920)
Sävellysaika	1920?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Verein »Finnlandkämpfer» gewidmet
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

V. A. Koskenniemi kirjoitti alkuvuodesta 1920 runon *Reinin Vahti*, jonka teksti julkaistiin ensimmäisen kerran Uuden Suomen rinnakkaisjulkaisussa Iltalehti 23.2.1920. Virallisemmin runo julkaistiin Koskenniemen päätoimittamassa lehdessä Aika (2/1920). WSOY teetätti ja painatti runosta nopeasti erillispainatteen, jossa on myös E. J. Hukkasen tekemä saksannos *Die Wacht am Rhein*. Painatteen viimeisellä sivulla on teksti ”Dieses Blatt wird verkauft zu Gunsten der Schmückung der deutschen Heldengräber vom Frühjahr 1918” eli painatettiin vuoden 1918 taisteluissa Suomeen jääneiden saksalaisten sotilaiden hautamuistomerkin koristelemiseksi. Vuonna 1920 julkaistiin

myös kauttaaltaan saksankielinen nelisivuinen painate *Die Wacht am Rhein*, jonka toisella sivulla on ensimmäisen kerran viittaus Merikantoon sekä laulun säveltämiseen ja omistukseen ” Als Lied komponiert und dem Verein ‘Finnlandkämpfer’ gewidmet von Oskar Merikanto, Helsingfors, Finnland, 1920”. Lempinimellä ”Finnland-Kämpfer” tunnettu ”Deutsch-finnische Vereinigung von 1918” oli Berliinissä toiminut, Saksan joukkoja Suomessa vuonna 1918 johtaneen RÜDIGER VON DER GOLTZIN (8.12.1865–4.11.1946) perustama järjestö. Koskenniemen runo käännettiin pikaisesti myös ruotsiksi (Jarl Hemmer) ja julkaistiin lehden Nya Argus numerossa 16.3.1920 nimellä *Vakten vid Rhen*. Todenäköisesti saksalaisten rahoilla painatettiin vuoden 1920 puolella myös julkaisu, jossa runon teksti oli kolmella kielellä. Tässä julkaisussa on saateteksti ”Erinnerungsblatt an der ersten geselligen Abend des Vereins ‘Finnlandkämpfer’ zu Helsingfors am 30. III. 1920 im schwed. Mädchenlyceum. Dieses Blatt wird verkauft zu Gunsten der Schmückung der deutschen und finnischen Heldengräber vom Frühjahr 1918.”

Loppuvuodesta jotkut suomalaiset lehdet uutisoivat, että laulu Merikannon säveltämänä ”kohdakkoin esitetään Berliinissä jälleen toimintansa alkavan Scalan avauskonsertissa” (Iltalehti 1.11.1920). Mahdollisesti toteutuneista esityksistä ei ole löytynyt tietoja.

Merikannon ei tiedetä olleen politikointiin taipuvainen, joten tämä sävellys lienee ollut tilaustyö, ehkä omistusta myöten. Mitään käsikirjoitusaineistoa ei kuitenkaan tunneta, eikä myöskään ole löytynyt todisteita sen puolesta, että laulu olisi julkaistu tekstin lisäksi myös nuottina. Sellaista ei löydy sen paremmin Suomen kuin Saksankaan kansalliskirjastoista. Ilman uusia dokumenttilöytöjä jää avoimeksi, sävelsikö Merikanto loppujen lopuksi tämän tekstin vai oliko kyseessä saksalaismielisten suomalaisten yli-innokas toiveajattelu.

Romance, OM220

Viulu ja piano
Andantino

Sävellysaika elokuu 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Seinem Freunde Max Dick aus Minnesota gewidmet
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Opiskeluaikaisessa nuottivihkossa I olevassa käsikirjoituksessa on otsikko ”16. Romance. Für Violin mit / Pianoforte-Begleitung / componirt / und / seinem Freunde / Max Dick (aus Minnesota) / gewidmet / von Oskar M-o.”. Lyijykynällä on lisätty ”ei painettu”. Omistuksen kohteesta ei ole löytynyt lisätietoja.

Merikanto mainitsee tämän sävellyksen J. H. Erkolle Leipzigissa 25.8.1888 kirjoittamassaan kirjeessä: ”*Pari päivää sitten olen säveltänyt erään Romanssin viululle ja pianolle.*” (KK Coll 148:6)

Romanssi ilman sanoja, OM221

Lauluääni ja luuttu
Moderato

Sävellysaika 1906?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010
Lisäjulkaisu *Romanssi ilman sanoja* 2016 Edition Tilli ET1960

Tämän 16 tahdin pituisen sanattoman laulun käsikirjoituksessa on otsikkona ”Romanssi ilman sanoja”. Itse nuotinnos on kirjoitettu mustalla musteella, samoin Merikannon signeeraus, mutta sana ”Kansallisteatterin” lyijykynällä. Esityskokoonpano on ilmaistu tarkasti.

Käsikirjoitus on ollut taitettuna kirjeeksi, jonka kääntöpuolella on seuraava Merikannon viesti:
”*Binnemann / Boulevard N. 28 / H. V.! / Kun en tietänyt, missä tilaisuudessa ja mitä kuvaavana tämä romanssi esitetään, täytyi minun vaan umpimähkään laatia jonkinlainen sepustus. En siis voi tietää, kelvanneeko se tarkoitukseensa. Ensi tilassa valmistan latinalaisen messun. Velj. Oskar Merikanto*”.

Toistaiseksi ei ole selvinnyt, mihin näytelmään Merikannolta oli romanssi pyydetty – ja kirjeen perusteella myöskään säveltäjä itse ei sitä tuolloin tiennyt. Kirjeessä oleva maininta ”latinalaiseen messuun” tarkoittaa arvatenkin sävellystä *Veni creator spiritus*, OM308, jonka Merikanto sävelsi näytelmään *Luostariveljet*. Eräs mahdollisuus on Kansallisteatterin ohjelmistossa samaan aikaan *Luostariveljien* kanssa alkuvuodesta 1906 ollut Johan Ludvig Runebergin teoksen *Kuningas Fjalar* näytelmäversio, jonka Eino Leino oli sovittanut. Missään lehtiartikkelissa ei puhuta näytelmän mahdollisesta musiikista, mutta tiedetään Josef Binnemannin säveltäneen siihen muutamia osia, joiden käsikirjoitukset ovat Kansalliskirjastossa. Ilman uusia arkistolähteitä Merikannon sävellyksen yhteys tähän näytelmään jää avoimeksi, sillä ainakaan Runebergin runomuotoinen teksti ei sisällä mitään ilmeistä kohtaa sanattomalle romanssille.

Rukous, OM222

Gebet – Preludi – Praeludium – Alkusoitto ennen alttaritoimitusta – Bön

Urut
Andantino

Sävellysaika 1917?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu *Rukous* 1924 Suomen Musiikkilehti
Lisäjulkaisut *Lux aeterna* 1991; *Rukous* 2008 Edition Tilli ET180; *Rukous* 2013 Sulasol S1991 979-0-55010-991-9; *Kootut urkuteokset* (2018)
Sovitukset Kamariorkesteri (Sven Sandberg 23.10.1954) YLE5448

Kansalliskirjaston käsikirjoituksessa on otsikkona ”Praeludium”, lyijykynällä on otsikon yläpuolelle lisätty sana (”Gebet.”). Lyijykynällä on Merikanto myös lisännyt runsaasti rekisteröintimerkintöjä. Aarne Wegelius on kuvannut Merikannon soittoa Tampereen Johanneksenkirkossa 18.11.1923 näin: ”*Loistavasti hän ne esitti, kuten uudemmatkin urkunumerot (Guilmantin ja Massenet’n) sekä*

oman koraalifantasiansa ynnä pienen, herttaisen 'Rukous' nimisen urkukappaleensa, jotka viimeksimainitut hän soitti käsikirjoituksista. 'Rukous', joka seuraa tämän numeron nuottiliitteenä, oli koko illan kiitollisin urkusoolo ja yksi kauneimpia sävellyksiä mitä voi ajatella. Siinä soitti prof. Merikanto soolon Tampereen Johanneksenkirjon urkujen hienolla (läpilyöväällä) englannintorvella (Cor anglais 8'), johon hän oli varsin ihastunut." (Suomen Musiikkilehti, 3/1924, s. 42).

Toinen tunnettu käsikirjoitus on otsikoitu "Alkusoitto / ennen alttaritoimitusta" ja sanat "(Rukous. Gebet.)" on lisätty lyijykynällä. Merikanto onkin voinut säveltää teoksen alun perin liturgisiin tarkoituksiin. Käsikirjoitus on peräisin Merikannon oppilaan, kanttori Simo Tuomen jäämistöstä ja siihen liittyy painetun nuotin kappale, jonka kanteen Tuomi on kirjoittanut seuraavan tekstin: "*Käsikirjoituksesta v. 1917 O. Merikannon oppilaana H:gin Musiikkiopistossa ensimmäisenä säveltäjää huomioimatta. Tutkinto kappaleena esitti Simo Tuomi. V. 1923 Joutsenon kirkossa urkujen viikkäispäivänä Merikanto urkukonsertissaan itse jäsenteli Joutsenon urkujen äänivarojen mukaan.*" Tämän tiedon perusteella sävellys on ollut olemassa jo vuonna 1917. Käsikirjoitus on samalla arkillainen kuin sävellys *Fantasia chromatica*, OM038. Jan Lehtola on tekijälle arvellut, että kyseessä voisi olla *Rukouksen* varhaisversio, koska se ei ole aivan identtinen julkaistun kanssa.

Sävellys julkaistiin ensimmäisen Suomen Musiikkilehden kansiliitteenä numerossa 3/1924. Sibelius-Akatemian kirjaston kokoelmissa on nuotista kappale, jossa on Merikannon omakätiseltä vaikuttavia rekisteröintimerkintöjä. Ilmeisesti Suomen Musiikkilehden kustannusoikeus koski vain tätä lehden kansiliitettä, koska Aarre Merikanto myi 8.5.1946 päivätyllä sopimuksella *Rukouksen* julkaisuoikeudet Westerlundille 10 %:n myyntirojaltia vastaan. Westerlund ei kuitenkaan koskaan hyödyntänyt oikeuksiaan.

Runnin marssi, OM223

Ei ihmeenpää kuin lähde tää, se terveysvoiman sisältää – General Mannerheims marsch

Sekakuoro
Ryhdykkäästi

Teksti	Josef Daniel Stenbäck
Sävellysaika	kesä-heinäkuu 1920 Runnin terveyskylpylä
Käsikirjoitus	KK Ms Mus Oskar Merikanto 7; KK Ms Mus 163:6 (Fazer); SmP6499
Ensijulkaisu	<i>Runnin marssi</i> Mainostaja 2-3/1938
Sovitukset	Orkesteri (Sven Sandberg 1961) YLE10023

Laulu on sävelletty kesällä 1920 Iisalmen Runnin terveyskylpylässä arkkitehti Josef Stenbäckin humoristisiin sanoihin erääseen kylvettäjäiden juhlaan. Käsikirjoituksessa KK Ms Mus OM:31 on melodia lyijykynällä kirjoitettuna ja päiväyksenä on "15/7 20". Toisessa käsikirjoituksessa (KK Ms Mus 163:6) on käytetty mustetta, ja siinä on teksti "Runnin marssi. / (J. Stenbäck) / sekakuorolle / Runnilla 29/6 1920 / Oskar Merikanto" ja kustantajan merkintä "Ikävä". Sivun alareunassa on ilmeisesti kustantajalle tarkoitettu Merikannon viesti "(*Om denna kommer i fråga, finns det nog mera verser till den*)".

Sibelius-museossa on laulusta sopraanon äänilehti, sekä Richard Hagestin 28.4.1936 päiväämä ruotsinkielinen saate, jossa marssista puhutaan nimellä "General Mannerheims marsch" ja mainitaan, että nuotti on ainoa löydetty osa. Hagest jatkaa: "*Texten är författad av arkitekten Jakob Stenbäck (avliden) i Runni, sommaren 1920 med anledning av general Ms väntade ankommit till kurorten (...)*

Noterna till Runnin marssi äro egenhändigt komponerat och nedskrivna av professor Oskar Merikanto (...) Marschen inövade å kuranstalter i Runni av samtliga då därvarande kurgästen för att hylla den ”vita generalen” vid hans ankomst i Juli 1920 till kuranstaltning.” Kenraali CARL GUSTAF MANNERHEIM (4.6.1867–27.1.1957) kyllä vieraili Runnissa heinäkuussa 1920, mutta mistään juhlista eivät lehdet tiedä kertoa. Hagest erehtyy myös tekstin tekijän etunimessä.

Kumpi perimätieto laulun syntyhistoriasta – kylvettäjäien juhlaan vai Mannerheimin tulon kunniaksi – on todempi, jää toistaiseksi ratkaisematta. Mahdollista on sekin, että kylvettäjäien juhlalla on tarkoitettu juuri tällaisia Mannerheimin tervetuliaisia. Laulua lienee joka tapauksessa laulettu ilman suurempaa julkisuutta, ainakaan mainintoja ei aikakauden lehdistä löydy.

JOSEF DANIEL STENBÄCK (2.5.1854–26.3.1929) oli suomalainen arkkitehti, joka erikoistui kirkkojen suunnittelijaksi.

Ruoveden laulu, OM224

Ruovedellä koti mull’ on rannikolla viehättävä

Lauluääni ja piano
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Hanna Schönberg
Sävellysaika 22.6.1902 Ruovesi
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu *Ruoveden laulu* 2016 Edition Tilli ET895, ET1961

Käsikirjoituksessa on otsikko ”Ruoveden laulu / (Schönberg) / O. M. / Saarilahdessa / 22/VI 1902”. Käsikirjoitus on tehty lyijykynällä, ilmeisesti lahjaksi paikallisille isännille ja emännille. Tekstin tekijä lienee HANNA IRENE SCHÖNBERG (25.8.1884–6.6.1974), tuolloin ruoveteläinen nuori neiti, sittemmin piispatar Heliövaara. Kuusi vuotta myöhemmin syntyi samoissa maisemissa *Koveron sävel*.

Ruusu, OM225

Mä hälle ruusun annoin

Mieskuoro
Moderato

Teksti Tuntematon
Sävellysaika 1890 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Miesäänisiä lauluja* 8 1890
Lisäjulkaisut *Ylioppilaslauluja* 5 1891; *M. M. IV* 1898; *Qvartett Sångar* 1901; *Työväen laulukirja* 1915; *Laulu-Miesten lauluja II* 1935
Sovitukset Sekakuoro (Nestor Emanuel Huoponen) *Sekäänisiä lauluja* 17 1904; (Fredrik Forsberg) SmP3752

Merikanto sävelsi tämän laulun leipzigilaisen mieskuoron tilauksesta, kuten Uusi Suometar tiesi kertoa maaliskuussa 1891: ”*Eräs draamallinen seura Leipzigistä on pyytännyt hra Merikantoa säveltämään seuralle ‘liittolaulun’ (Bundeslied), sittenkuin hän jo sitä ennen tilauksesta on säveltänyt eräälle mieskäärille Leipzigistä neliäänisen laulun ‘Ruusu’, joka on myöskin otettu ensikesäisen Kuopion laulujuhlan kilpalaulujen joukkoon.*” (Uusi Suometar 19.3.1891) Utisen ajoitus on erikoinen, koska *Ruusu* oli julkaistu jo vuoden 1890 puolella ja mainittu ”liittolaulu” eli *Sängers Morgenlied*, OM266 puolestaan sävelletty nykyisen tiedon mukaan 1888. Kyseessä saattaa olla toimittajan väärinymmärrys, joskin kuulostaa yllättävältä, että Merikanto olisi säveltänyt saksalaiselle mieskuorolle suomenkielisen laulun. Tuntemamme tekstiversio saattaa kuitenkin olla käännös jostain saksankielisestä runosta.

Laulu oli Kuopion laulu- ja soittojuhlilla kesäkuussa 1891 mieskuorojen ensimmäisen sarjan kilpailuohjelmassa. Laulua esitettiin 1910- ja 1920-luvulla myös alkusanojensa mukaisella nimellä. Sävellys oli valmis jo vuoden 1890 puolella, jolloin lehdet julkaisivat juhlien lauluohjelmiston. Sekakuorosovitus kuultiin todennäköisesti ensimmäisen kerran julkisessa konsertissa 9.4.1891 Sortavalan seminaarin juhlasalissa. Juhlissa esitettiin myös toinen Kuopion juhlille sävelletty Merikannon laulu eli naiskuorolle sovitettu *Voi, jos ilta joutuisi!*

Ruusu, OM226

Operantapainen ilokappale piaanolla

Piano

Allegro

Sävellysaika touko-kesäkuu 1884

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Ruusu* 2017 Edition Tilli ET1493

Käsikirjoituksessa on tussilla tehty koristeellinen kansiteksti ”*Ruusu. / Operantapainen ilokappale / Piaanolla / (Opus 3.) / Säveltänyt / F. O. Merikanto / (Touko- ja Kesäkuussa v. 1884)*”. Merikannon päivätyistä ja säilyneistä sävellyksistä tämä *Ruusu* näyttää olevan varhaisin. Säveltäjä oli vasta 15-vuotias. Koska opusnumerona kuitenkin on 3 (Merikannon oma varhainen numerointi), säveltäjä lienee tehnyt myös opukset 1 ja 2 tätä ennen. Näistä ei ole säilynyt mitään tietoa.

Teoksen rakenne on seuraava (sävellajina C-duuri, ellei toisin mainittu): Introdution. Allegro (8 tahtia, 2/4); Tempo di marcia (25 tahtia, 4/4); Moderato (34 tahtia, 3/4); Ruusu. (laulu, jonka sanat on tehnyt A. Dahlberg). Andante (12 tahtia, 6/8); Moderato (joka värssyn väliin, sekä viimeisen jälkeen!) (9 tahtia, 3/4); Allegretto (17 tahtia, c-molli, 4/4); Finale. Prestissimo (6 tahtia, 4/4); Allegro. (Operasta Zampa) (68 tahtia). Tämä Allegro on ilmeisesti Merikannon kopio FERDINAND HÉROLDIN (28.1.1791–19.1.1833) oopperasta *Zampa, ou La fiancée de marbre* vuodelta 1831.

Melodraama (lausunta ja piano)

Teksti Oskar Merikanto
Sävellysaika 1906 tai aikaisemmin?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kyseessä on Merikannon lasten huvittamiseksi tekemä ohjelmanumero, josta on vain välillisiä mainintoja. Eva Tulenheimo on kertonut seuraavaa: ”*Ukko Nooa muunnelmineen oli tavattoman suosittu ja varsin usein säveltäjä sai yhä uudestaan ja uudestaan esittää lapsille laatimansa humoristisen melodraaman Saharan erämaa.*” (Tyrkkö 1968) Tarkemmin on teosta kuvaillut Armi Klemetti, joka vuonna 1973 oli toimittaja OKE JOKISEN (13.3.1918–12.3.1998) haastateltavana ohjelmassa ”Kummisetäni Oskar Merikanto”. Tässä haastattelussa Klemetti kertoo, että *Saharan erämaa* koostui tarinasta pienestä ja suuresta kamelistä ja näitten touhujen kuvailusta pianon koskettimilla. Haastattelussa Klemetti esittää lyhyen rekonstruktion tästä tarinasta pianolla ja tuntuu muistavan oikein hyvin, mitä ääniä Merikanto lyhyen tarinan eri vaiheissa soitti.

Yrjö Suomalainen on kuvannut samaa sävellystä musiikkipakinassaan ”Merikanto vieraisilla”:
”*Kunnianarvoisa vieras istuu pianon ääreen ja soittaa isäntäväen pyytämiä lempikappaleita. Ei yhtä tai kahta, vaan tuttuja säveliä tulee toinen toisensa jälkeen. Kaikki on niin kotoisen välitöntä. – Osansa saavat myös ulkoa leikkimästä ovensuuhun tulleet hieman ujostelevat lapset. Taiteilijasetä pyytää heitä vain rohkeasti tulemaan lähemmäksi ja lupaa soittaa heille jotakin. – Lapsista pienin tuntuu olevan rohkein. Hymyilevä soittajasetä on heti voittanut hänen luottamuksensa ja keskustelu syntyy aivan itsestään. – Mitä sinä meille soitat? – Jospa minä soittaisin teille nuoresta ja vanhasta kamelistä, vai mitä? Soitan miten ne menevät keitaalle juomaan. – Mikä se on se keitaa? – No se keidas on sellainen paikka, mistä erämaassa saa vettä. Ei muualta saakaan. – Onko se suuri se kameli? – Kyllä se on. – Onko se niin suuri kuin tämä talo? – (...) Katsokaas, täältä oikealta ja diskantin korkeimmista äänistä sormet alkavat vilistä. Samalla kerrotaan, miten virkeä nuori kameli juoksee keitaalle juomaan. Se juo näin – ja trillisävelin setä näyttää senkin. Vastakkaiselta suunnalta koikkii raskain askelin vanha kameli samalle lähteelle, juo sekin, juovat yhdessä – kaksoistrilli kuvaa sellaista elävästi. Nuori kameli lähtee sitten sinne mistä on tullutkin ja vanha kameli – pyylevä soittaja nousee tässä pianotuoliltaan ja lähtee kävelemään pois – lähtee sekin matkoihinsa. Tämä improvisaatio on kovasti huvittanut lapsia. – Vielä, vielä se vanha kameli! – Ja kameli-idylli on kerrattava. No, Merikanto oli tottunut lukemattomiin kertauksiin konserttisaleissakin.*” (Toistaiseksi tunnistamaton lehtileike)

Mahdollisen karkea ajoituksen tälle musiikkisadulle tarjoaa Alma Kuula, jonka päiväkirjassa on 10.11.1906 seuraava merkintä: ”*Teetä juotuamme pyysimme Merikantoa soittamaan. Hän tekikin sen aivan mielellään. Ihanaa oli kuulla hänen Mä oksalla ylimmällä. Sitten hän soitti Ukko Noansa ja erään sadun, jota soittaessaan hän selitti eri kohdat.*” (Kuula 1968, s. 140) On kuitenkin mahdollista, että Merikanto aloitti lasten viihdyttämisen tällä ”kamelilaululla” jo vuosia aikaisemmin.

ARMIELINA KLEMETTI (os. Hämäläinen, 12.4.1885–11.11.1979) oli Merikannon opettajan, Lauri Hämäläisen tytär ja säveltäjä Heikki Klemetin puoliso. Oskar Merikanto oli Armi Klemetin kummi. ALMA KUULA (os. Silventoinen, 5.2.1884 – 8.10.1941) oli suomalainen laulaja.

Satakunnan laulu, OM228

Virtamme vilpas voittoisasti, rinnasta Suomen syöksyen

Sekakuoro

Pontevasti, marssin tapaan

Teksti	Kustaa Killinen
Sävellysaika	1898
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Porin kansalliskööri
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä I. Vihko</i> 1907
Sovitukset	Lauluääni <i>Maakuntalaulumme</i> 1987

Satakunnan laulu oli Satakunnan ensimmäinen maakuntalaulu, jonka Merikanto sävelsi kirjailija ja opettaja KUSTAA KILLISEN (7.9.1849–5.1.1922) sanoihin Satakunnan laulujuhlille 22.6.1898. Tästä Porin kansallisköörille omistetusta laulusta ei kuitenkaan tullut riittävän suosittua, jotta se olisi vaikiintunut maakuntalauluksi. Killisen runo julkaistiin useissa juhlista kertoneissa sanomalehdissä (mm. Uusi Suometar ja Tampereen Uutiset 23.6.1898). Killinen valmisti juhlille myös laajan juhlarunon, joka sisältää *Satakunnan lauluun* usein sekoitettavan tekstin *Satakuntalaisten laulu* (Maita muita muhkeampi) runoelman toisena osana.

Se rakkaus, OM229

Onpa se rakkaus sukkela tauti

Lauluääni ja piano

Allegretto

Teksti	Larin-Kyösti
Sävellysaika	1897/1917
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:1 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Neljä jällelle jäänyttä laulua N:o 3 Se rakkaus</i> 1925
Lisäjulkaisut	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010; <i>Kootut yksinlaulut 1</i> 2016; <i>Se rakkaus</i> 2016 Edition Tilli ET1810
Sovitukset	Lauluääni <i>102 kitaralaulua</i> 1950

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Se rakkaus / näytelmästä Tukkijoella” ja vuosiluku 1917. Kyseessä on yksinlaulusovitus näytelmämusiikin osasta nro 11, joka on sävelletty alkujaan neliääniselle mieskvartetille. Ei tiedetä, mihin tarkoitukseen sovitus vuonna 1917 tehtiin, mutta se julkaistiin vasta Merikannon kuoleman jälkeen. Laulu on tässä luettelossa käsitelty itsenäisenä teoksena, koska kyseessä on säveltäjän itsensä tekemä sovitus uudella nimellä uudelle kokoonpanolle.

Seminarilaisten laulu, OM230

Veikot! Siskot! katsokaa, Pohjan taivas leimuaa! – Kyyneleitä et sä saa, Suomi, kallis, vuodattaa –
Pois siis murhe musta sulta – Seminaarilaisten laulu

Basso ja mieskvartetti

Allegretto

Teksti Edvard Hämäläinen nimimerkillä ”Lohipoika”
Sävellysaika 1887 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Seminarilaisten laulu* 1887 (erillispainate ilman julkaisijatietoa)

Laulu julkaistiin vuonna 1887 yhdessä Lauri Hämäläisen ”Jyväskylän Seminarilaisten marssin” kanssa eripainoksena otsikolla ”Seminarilaisten laulu. / (Mies-kvartetilla). / Oskar Merikanto”. Hämäläisen laulu on ensimmäisellä sivulla, Merikannon laulu vie sivut 2-4. Ensimmäisellä sivulla on painettu teksti ”(Seuraa Seminarilaisten Albumia III)”. Kansalliskirjaston kahdesta kappaleesta toiseen on tehty kolme lyijykynämerkintää. Ensimmäisellä sivulla on ilmeisesti kirjastossa lisätty julkaisuaika ”1887”, ja toisella käsialalla on Hämäläisen teoksen nimen alle lisätty (sanoittaja?) ”E. Hämäläinen”. Merikannon laulun loppuun on kirjoitettu puolestaan ”(Lohipoika.)”. Tietomme Merikannon säveltämän tekstin alkuperästä ovat kokonaan peräisin näistä aikoinaan kirjastossa tehdyistä merkinnöistä, painatteessa tietoa ei ole ollut.

Merikannon sävellys ja julkaisu lienevät syntyneet Lauri Hämäläisen aloitteesta, olihan tämä toiminut jo vuosia Merikannon musiikillisena opastajana. Yhteisjulkaisulla Hämäläinen on oletettavasti halunnut helpottaa oppilaansa tietä.

EDVARD ”EETU” HÄMÄLÄINEN (18.1.1864–4.9.1908) oli suomalainen kansakoulunopettaja ja runoilija, joka valmistui Jyväskylän seminaarista vuonna 1887 ja on todennäköisesti tehnyt tekstin tätä sävellystä varten.

Sen ihanaisen virran reunall’, OM231

Ack här vi sutto invid stranden – Hier an des Baches grünem Rande

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato (quasi Andantio)

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Sovituksen kohteena olevan kansanlaulun on kerännyt WILHELM POPPIUS (30.8.1831–4.4.1889) Karjalankannaksen Muolaasta, todennäköisesti vuonna 1854 järjestetyn retken aikana.

Serenaadi, OM232

Romansi

Viulu ja piano

Moderato quasi Andantino

Sävellysaika joulukuu 1886

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Rakkaalle opettajallensa Tirehtööri Lauri Hämäläiselle

Ensijulkaisu *Serenaadi* 1994 (näköispainos julkaisussa *Oskar Merikannon sävellykset*)

Käsikirjoituksessa on otsikkona ”Serenaadi / viululla ja pianolla / säveltänyt Oskar Merikanto / (Op. [?]) / Jouluna 1886” sekä omistus ”Rakkaalle opettajallensa Tirehtööri Lauri Hämäläiselle”. Myöhemmin on nimi ”Serenadi” laitettu lyijykynällä kaarisulkeisiin ja kirjoitettu viereen ”Romansi”. Käsikirjoitus on osittain tuhoutunut niin että nuottikuvaa on hävinnyt (käsikirjoitus on muuten restauroitu vuonna 1980). Säveltäjän nimen alla on ollut merkintä opusnumerosta, mutta se on viivattu yli. Numero saattaisi olla ”15”, joskaan mitään muita kaksinumeroisia varhaisia opusnumeroita ei tunneta.

Merikanto ja nimeämätön viulisti esittivät teoksen Tampereen seurahuoneella 8.5.1887 järjestetyssä konsertissa, jolla Merikanto keräsi rahaa ulkomaisia opintoja varten. Merikantoa avusti Georg Schnéevoigtin johtama orkesteri, mutta toimiko sellistinä paremmin tunnettu Schnéevoigt myös viulusolistina, on selvittämättä. Konsertin arvioineet paikallislehdet kyllä kehuivat Merikantoa, mutta jättivät ohjelman tarkemmin analysoimatta.

GEORG LENNART SCHNÉEVOIGT (8.11.1872–28.11.1947) oli suomalainen kapellimestari ja sellisti.

Serenade, OM233

Piano

Moderato

Sävellysaika 1888 Leipzig?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Fräulein Elisabeth Ahrens gewidmet

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on kaksi ja puoli valmista sivua pianolle ilman signeerausta. Otsikkona on ”Serenade / Fräulein Elisabeth Ahrens / gewidmet”. Otsikon viereen on tehty merkintä ”ei painettu”. Kyseessä on eri teos kuin *Serenaadi*, OM232 vuodelta 1886. Omistuksen kohteesta ei ole löytynyt lisätietoja.

Sinisilmä, OM234

Sinisilmä herttainen ja kaunis katsanto

Mieskuoro

Andantino

Teksti Kansanlaulu Rautalammilta
Sovitusaika 1902?
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kustantajalle toimitetussa käsikirjoituksessa on merkintä ”mieskuoro / kaunis ja [epäselvä sana]”. Arviosta huolimatta sovitusta ei koskaan julkaistu. Se esitettiin 20.4.1902 Helsingin lukkari- ja urkurikoulun konsertissa. Nimimerkki J. K. oli kriittinen: ”... *somasta sovituksestaan huolimatta ei tehnyt yhtä suurta vaikutusta kuin useat muut kansanlaulumme.*” (Päivälehti 22.4.1902)

Sinisilmä, OM235

Sinisilmä herttainen ja kaunis katsanto

Sekakuoro

Andantino

Teksti Kansanlaulu Rautalammilta
Sovitusaika 1921 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer)
Ensijulkaisu *Sekäänisiä lauluja. 67 vihko* 1921

Kyseessä on sama kansanlaulu, jonka Merikanto sovitti mieskuorolle 1902 (*Sinisilmä*, OM234). Sekakuoroversio julkaistiin 1921, mutta sovitus voi olla varhaisempikin.

Sinisilmä herttainen, OM236

Vackra, ljuva hjärtevän – Blaue Augen sind gar schön

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Sabine Reinecke (saksannos)
Sovitusaika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko* 1907
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V*, 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto) *Urkuharmonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 125) on identtinen tämän pianosovituksen kanssa.

Sista April, OM237

Nu kommer jag, sad' Våren – Huhtikuun viimeinen päivä (Nyt, Kevät lausui, ennän, jo voitin ahdingot)

Naiskuoro tai -tertsetti
Allegretto molto

Teksti Zacharias Topelius (*Trollsländan* 18/1869), suomennoksen tekijää ei tiedetä
Sävellysaika 1919 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus SmP6500
Ensijulkaisu *Kuusen kuiskehia* 1919 (vain suomenkielinen teksti)

Käsikirjoituksessa on otsikko ”Sista April. / Zacharias Topelius. / Oskar Merikanto” ja esityskoonpanona kaksi sopraanoa ja yksi altto. Laulu on kolmen säkeistön pituinen. Kolmas säkeistö on nuottilehden kääntöpuolella lyijykynällä. Laulun julkisista esityksistä on löytynyt niukasti tietoa. Ekenäs seminariumin päättäjaisissä oppilaskuoro esitti laulun 9.6.1928, jota lehden anonyymi toimittaja kuvasi sanoin ”*Merikantos vackra tondikt Sista april*”. (Västra Nyland 12.6.1928) Julkinen esitys viittaa siihen, että myös ruotsinkielisin sanoin varustettu nuotti on ollut käytettävissä. Tällaista painatetta ei ole kuitenkaan löydetty.

Den sjunkna klockan, OM238

Soitinyhtye
Poco Allegretto

Teksti Gerhart Hauptmann (*Die versunkene Glocke*), Frans Hedberg (ruotsinnos)
Sävellysaika 1903
Käsikirjoitus Svenska Litteratursällskapet SLSA1270 (partituuri ja kopistin tekemiä äänilehtiä)
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoitusaineisto sisältää musiikkia sekä Karl Flodinilta että Oskar Merikannolta. Merikannon osuus on 38 tahdin pituinen *Poco Allegretto* piccololle, käyrätorvelle, kahdelle viululle ja sellolle. Partituurin toiselle sivulle on tehty lyijykynällä merkintä ”Musik af Oskar Merikanto till ‘Den sjunkna klockan’ 11 Sept 1903”. SLS:n arkistossa on myös kaksi Karl Flodinin käsikirjoitusta tempomerkinnällä *Allegro moderato* ja päiväyksellä 24.9.1903.

Näytelmän ensi-ilta oli Åbo Teaterissa jo 8.11.1899. Esityksestä vastasi Svenska Inhemskas Teatern, ohjaajana oli Ernst Ahlbom. Folkteaternin ensi-ilta oli 17.9.1903 Arkadia-teatterissa. Mainoksissa ei puhuta mitään musiikista, ei myöskään arvioissa. Nimimerkki ”K. S-n” kirjoitti pitkän esittelyn, jossa hän moitti näytelmän käännöstä ja alkutekstiäkin turhan raskaaksi, mutta kehui esitystä. On vaikea tietää, esitettiinkö näytännöissä mitään musiikkia, koska siitä ei puhuta. Käsikirjoitusten päilykset ovat kuitenkin sellaiset, ettei ainakaan Flodinin musiikki liene ehtinyt ensi-iltaan. Äänilehdet viittaavat joka tapauksessa siihen, että Merikannon sävellys on esitetty. GERHART HAUPTMANN (15.11.1862–6.6.1946) oli Nobel-palkittu (1912) saksalainen näytelmäkirjailija. ERNST AHLBOM (18.3.1866–15.8.1934) oli ruotsalais-suomalainen näyttelijä ja ohjaaja. Aikakauden lehdissä mainitaan ruotsinkielisen käännöksen tekijäksi ALGOT SANDBERG (3.3.1865–24.6.1922), virallisissa historiikeissa FRANS HEDBERG (2.3.1828–8.6.1908), molemmat ruotsalaisia kirjailijoita.

Skymning, OM239

När engång solen har sjunkit

Tenori ja mieskuoro

Moderato

Teksti Nino Runeberg nimimerkillä ”Alceste”

Sävellysaika 1903?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu [*Sånger för manskör*] 1903

Laulu esitettiin ensimmäisen kerran julkisesti Akademiska Sångföreningenin konsertissa 30.4.1903 Helsingissä ja konsertin mainoksessa korostetaan, että laulu on eräiden muiden lailla kuorolle sävellettyjä. Merikanto arvioi konsertin itse nimimerkillään ”O” ja keskittyi esityksiin: ”*Merikannon laulussa ‘Skymning’ lauloi tenorisoolon hra O. Hj. Laurent musikaalisella lämmöllä ja hienoudella.*” (Päivälehti 1.5.1903)

Laulun ainoa tunnettu julkaisu on Akademiska Sångföreningenin nimetön kokoelmapainate [*Sånger för manskör*], jossa se on lauluna nro 29 sivuilla 60-62.

Släktvisan, OM240

Rosarö och lilja – Musikaliskt skämt – Sukulaulu (Lilja, ruusunkukka on synti taittaa rukka) – Musikaalinen pila

Lauluääni ja piano

I valstempo

Teksti Gustaf Fröding (*Stänk och flikar* 1896), Jussi Snellman (suomennos)

Sävellysaika 28.2.1907 München

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer); SmP6501

Omistus Signe Liljequist tillägnad

Ensijulkaisu *Släktvisan – Sukulaulu* 1924 Westerlund REW1358

Lisäjulkaisut *Kootut yksinlaulut vol. 3* 2010; *Släktvisan* 2016 Edition Tilli ET1962

Vuoden 1907 matka Euroopassa tuotti ainakin yhden sävellyksen jo matkan kestäessä. Münchenissä 28. helmikuuta pidettyjen kahvikestien aikana Merikanto sävelsi nimittäin laulun *Släktvisan* Gustaf Frödingin tekstiin. Kansalliskirjaston käsikirjoituksessa on ruotsinkielinen teksti ”Musikaliskt skämt / komponerat vid ett kafferep i München år 1907 / av Oskar Merikanto / Signe Liljequist tillägnad”. Käsikirjoituksen yhteydessä on säilynyt myös müncheniläisen Mandruck-painon koevedoksia.

Sibelius-museossa oleva käsikirjoitus on kokonaan lyijykynällä nopeasti tehdyn näköinen, Merikannon käsikirjoitukseksi suorastaan poikkeuksellisen vauhdikkaan näköisellä käsialalla, mistä päätellen kyseessä voisi olla ensimmäinen, ehkä juuri se kahvipöydän äärellä syntynyt käsikirjoitus. Etusivulla on teksti ”Släktvisan. / (Gustav Fröding) / Signe Liljequist tillegnad. / Oskar Merikanto / München 28/II 07”.

Oskar Merikannon kirje 3.1.1924 kustantaja Westerlundin toimitusjohtaja Herman Kochille käsittelee myös tätä laulua: ”*Släktvisan, till Frödings trevlig ord, kommer hoppas jag att bli en mycket populär valssång in den lättare och glada stilen. Jag tänker, det är skäl att ge ut den i två olika tonarter, högre och lägre, för den skulle få större sprifning.*” (Fennica Gehrmanin arkisto) Laulu julkaistiinkin Merikannon tahdon mukaisesti, mutta säveltäjä ei ehtinyt sitä koskaan nähdä. Liisa Merikanto allekirjoitti valtakirjalla julkaisua koskevan sopimuksen 3.1.1924 eli säveltäjän vielä eläessä. Palkkio oli 500 markkaa (166 euroa).

Laulu julkaistiin kahtena versiona, sopraanolle tai tenorille ja mezzosopraanolle tai baritonille. Kriitikot kuittasivat sen melko lyhyesti, ilmestyi se hieman hankalasti keskelle Merikannon kuoleman jälkeistä muisteluaikaa. Nimimerkki ”A. W.” innostui kuitenkin vertaamaan Merikantoa Pucciniin: ”*Laulu on sangen hauska ja melodisesti ylen kiitollinen. Se sopii mainiosti esim. kodeissa esitettäväksi vakavamman musiikin lomassa. Tässäkin on todistus prof. Merikannon melodisesta kyvystä, sillä hän on todellakin meillä samaa kuin esim. Puccini Italiassa, tai Gounod ja Massenet Ranskassa. Kaikki laulaa ja soi, olkoon sitten kysymyksessä vaikka tällainen humoristinen pikkupala.*” (Maaseudun Sanomat 3.6.1924) Tietoa laulun julkisista esityksistä ei ole löytynyt.

Laulussa alkuperäisen runon kolmas säkeistö on nostettu ensimmäiseksi ja ensimmäinen toiseksi, keskimäinen säkeistö on jätetty kokonaan pois. Runo sisältyy kokonaisuuteen ”Hemvers och vardagsvers”. GUSTAF FRÖDING (22.8.1860–8.2.1911) oli ruotsalainen kirjailija ja runoilija.

Soita somer, helkä hiekka, OM241

Suvi-illan suussa impi astui virran vieremää

Naiskuoro

Poco Allegretto e grazioso

Teksti	Eino Leino (Yökehräjä 1897)
Sävellysaika	1909 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Helsingin ”Vuokkosille” omistettu
Ensijulkaisu	<i>Naiskuoro-sävellyksiä I</i> 1909
Lisäjulkaisut	<i>Soita somer, helkä hiekka</i> 1993 Fazer Musiikki F08478-0, M-042-08478-6 (useita lisäpainoksia)
Sovitukset	Lauluääni ja piano (Emil Kauppi 1927) <i>Oskar Merikannon lauluja No. 4 Soita somer, helkä hiekka</i> 1927 Westerlund REW1515

Laulun todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys on Vuokkosten konsertissa 1.5.1910 Turussa Anna Sarlinin johdolla. Myös naiskuoro Tiuku esitti sen lehtitietojen mukaan Turussa samaisena vapunpäivänä 1910. Se oli myös Lempäälässä kesällä 1912 järjestettyjen laulujuhlien ohjelmassa.

Spastaras död, OM242

Lausuja ja piano

Teksti Bengt Lidner (*Grevinnan Spastaras död* 1786)
Sävellysaika ennen 2.2.1902
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Teos esitettiin todennäköisesti ensimmäisen kerran helmikuun 2. päivänä 1902 Siri von Essenin konsertissa. Alarik Uggla kirjoitti seuraavan arvion: ”*Herr O. Merikantos melodram-musik är buren af kraftig realism och illustrerar lyckligt den gripande texten. I kompositörens egen tolkning gjorde sig klaverpartiet förträffligt och kan hr M. tillräkna sig en icke ringa del i de lifliga applåder, som följde melodramen.*” (Hufvudstadsbladet 3.2.1902) Karl Flodin kirjoitti teoksesta perusteellisen analyysin, jossa hän totesi mm. seuraavaa: ”*Hr Merikantos musik bar väl den fragmentariska prägel, som gifvetvis hör till melodramagenen, men måste icke dess mindre betecknas såsom någonting af det bästa, som tonsättaren under den senaste tiden åstadkommit. (...) Många vackra och vältaliga motiv stucko upp, omväxlande med realistiska episoder. Det hela skulle ha vunnit i plastisk afrundning, om mot slutet ett ellet annat hufvudmotiv skulle ha utvecklats till en helgjuten musikalisk bild, ungefär såsom i Griegs ‘Bergliot’ sorgmarschen stiger fram. Nu åtnöjde sig tonsättaren med en kort, hymnartad afslutning på en diatonisk basgång, hvilken antagligen imiterade klockornas försonande klang. Hr Merikantos musik till ‘Spastaras död’ skulle helt visst förtjäna att af sin tonsättare iklädas orkesterdräkt, i hvilket fall tonmålningen än mer effektivt kunde göra sig gällande.*” (Euterpe 6/1902 (8.2.1902, s. 13)

Anonyymi kriitikko kuvaili sävellystä 15.3.1902 Turussa pidetyn toisen Siri von Essenin konsertin perusteella näin: ”*Till Spastarad död har hr M. satt en målande musik, som synnerligen väl anslöt sig till dikten, hvars framsägning härigenom än mer förhöjdes.*” (Åbo Underrättelser 13.3.1902) Mitään aineellisia dokumentteja tästä sävellyksestä ei ole löytynyt.

BENGT LIDNER (16.3.1757–4.1.1793) oli ruotsalainen runoilija. Vuonna 1783 ilmestynyt *Grevinnan Spastaras död* ei tyydyttänyt runoilijaa, vaan hän muokkasi ja pidensi tekstiä, joka ilmestyi vuonna 1786. Merikanto lienee säveltänyt runoelmasta vain osan, koska melodraaman yhteydessä on käytetty ilmaisua ”Ur Spastaras död”. SIRI VON ESSEN (17.8.1850–21.4.1912) oli suomenruotsalainen näyttelijä.

Stenen i grönan dal, OM243

Det stiger en suckan ur fosterjorden – Vaan Suomi sorru ei kuitenkaan (Maa huokaa ja taivaan pilvet peittää)

Sekakuoro

Moderato e marcato

Teksti Alexander Slotte, Alpo Noponen (suomennos)

Sävellysaika 15.7.1923 Vesala

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7 (kaksi eri käsikirjoitusta)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Samalla nuottiarkilla on tästä neljälle lauluäänelle tehdystä käsikirjoituksesta kaksi versiota. Ensimmäisessä ei ole tempomerkintää, mutta myös suomenkielinen teksti (Vaan Suomi sorru ei kuitenkaan). Signeeraus on ”O. M.” ja lopussa on päiväys ”Vesala 15.7.23”. Sivun alareunaan on liimattu tekstiliuska ruotsiksi ja suomeksi. Toisessa käsikirjoituksessa on vain ruotsinkielinen teksti ja signeeraus on ”Oskar Merikanto”. Tässä on tempomerkintä ”Moderato e marcato”. Sävellyksen käyttötarkoituksesta ei ole löytynyt tietoja, eikä myöskään sen julkisista esityksistä. On vaikea kuvitella, miksi Merikanto olisi tällaiseen sävellysurakkaan ryhtynyt ilman ulkopuolista tilausta tai pyyntöä. Sävellyspaikka ”Vesala” viittaa Aarre Merikannon kesämökkiin Kantolan läheisyydessä.

ALEXANDER SLOTTÉ (7.4.1861–3.4.1927) oli suomenruotsalainen opettaja, kirjailija, sanoittaja ja teatterikriitikko. Hänen keskiaikaiseen ruotsalaiseen perinnetekstiin perustuva runonsa julkaisiin 1923 ruotsinkielisessä suojeluskuntalehdessä ilman viitettä Merikannon musiikkiin. (Nyländska skyddskåristen 28.2.1923, s. 14). Slotte myös lausui runoaan isänmaallisissa ruotsinkielisissä piireissä ja ainakin ruotsinkielisen ylioppilaslehden toimittaja määritteli runon olevan ”en symbol för svenskheten” (Studentbladet 23.3.1923).

Sua ajatellessani, OM244

Sua ajatellessani sydän sykkii rinnassani – Min tankes tanke (Var jag än i världens vankar, söka mina bästa tankar)

Naiskuoro

Andantino

Teksti J. H. Erkko (*Pimeän tullen* 1900), ”W. K-n” (vapaa ruotsinnos)

Sävellysaika 1909 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus ”Liiton” naiskuorolle Tampereella omistettu

Ensijulkaisu *Naiskuoro-sävellyksiä I* 1909

Lisäjulkaisut *Sånger för blandad kör, maskör och kvinnokör* 1910; *Sånger för dam-kör* 1922; *Sua ajatellessani* 1993 Fazer Musiikki F08477-2; *Sua ajatellessani* 2016 Edition Tilli

Sovitukset Naistertsetti ja jousiorkesteri (Sven Sandberg) YLE10583

Sekakuoro (Alfred Lybäck) *Sånger för blandad kör : Trettonde häftet* 1911; *Min tankes tanke* 1927 (erillispainate ilman julkaisijaa, Affärstryckeriet, Åbo, ainakin kaksi versiota)

Merikanto sävelsi laulun Loviisan laulu- ja soittojuhlille 1910. Varhaisin maininta laulusta on juhlien ohjelman ennakkomainoksessa, jossa sen nimen perässä on ilmaisu ”(Ny komp.)”. (Helsingfors Tidning 18.12.1909) Laulu esitettiin juhlilla 26.6.1910 menestyksellä: ”*Damkören, hvars prestationer mottogos med ihållande och välförtjänt bifall, tvangs att bissera tvenne nummer, Skärgårds-flickan samt Min tankes tanke af O. Merikanto, af hvilka i synnerhet den senare kompositionen framfördes musikaliskt vinnande och säkert.*” (Nya Pressen 27.6.1910) Laulun suomenkielinen versio oli naiskuorojen ohjelmassa Lempäälässä 6.-7.7.1912 järjestetyillä Pohjois-Hämeen Nuorisoseuraliiton kuudensilla kesäjuhlilla. Juhlaa selostaneet lehdet eivät valitettavasti kerro mitään Merikannon laulujen esityksistä. Alfred Lybäckin sovitusta on tehty Kokkolassa 13.1.1911 järjestettyä Kokkolan Lauluseuran konserttia varten. (Keski-Pohjalainen 14.1.1911) Sovitusta käytettiin myös Svenska Folkskolans Vännerin vuoden 1912 laulujuhlilla Vaasassa ja monissa muissa konserteissa. JOHAN ALFRED LYBÄCK (10.10.1872–2.10.1945) oli suomenruotsalainen kanttori ja sovittaja. Nimi-merkinnän ”W. K-n” henkilöllisyys ei ole toistaiseksi selvinnyt.

Sun haltuus, rakas Isäni, OM245

Piano (neljä ääntä)
[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Lisäjulkaisu *Sun haltuus, rakas Isäni I-II – Vor deinen Thron tret ich hiermit* 2019 Edition Tilli ET1747-1748
Sovitukset Urut (Johann Tilli 2019)

Merikannon Leipzigin opiskelua ajoilta säilyneessä nuottivihkossa III on viisi tekstiä pianosävellystä, joiden alkuun on merkitty oletettavasti pohjana olleen virren nimi. *Sun haltuus, rakas Isäni* on 34 tahdin pituinen sävellys, jonka sävellaji on G-duuri.

Sun kätes, Herra, voimakkaan, OM246

Koraalialkusoitto

Urut
[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1920-luku?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Koraalikirja* 1943

Alkusoitto on julkaistu vuoden 1938 virsikirjan virren numero 462 alkusoittona. Nykyisessä virsikirjassa teksti *Sun kätes, Herra, voimakkaan* on virtenä 577. Alkusoiton sävellysaika ei ole selvillä, mutta todennäköisimmin se on syntynyt 1920-luvulla. On todennäköistä, että *Koraalikirjan* toimitajat ovat saaneet alkusoiton jostain vanhemmasta lähteestä, mutta se ei sisälly Merikannon omaan 100 alkusoiton kokoelmaan (op. 59), *Koulun koraalikirjaan* eikä myöskään *Urkuharmonikoulussa* oleviin alkusoihtoihin.

Suomalainen huoneentaulu, OM247

Säveleet J. H. Erkon Suomalaiseen huoneentauluun – Huoneentaulu – Suomalaisen huoneentaulu

1. Uskontosi kehitä sydämesi syvyydestä (*Koraalin tahdissa*) – 2. Kyntäös oma vakosi (*Kohtalaisesti*) – 3. Niinkuin metsän muuriainen (*Hieman vilkkaasti*) – 4. Oikeutta tehdä koita (*Ryhdykkäästi*) – 5. Suosi Suomesi lakia (*Marssin tahdissa*) – 6. Omatuntos ohjausta nouda notkoissa elämän (*Verkalleen*) – 7. Pidä puhtaus pyhänä / Rakastaos raittiutta (*Kohtalaisesti*) – 8. Opin ahjoja sytytä (*Runolaulun tahtiin*) – 9. Suomalaista itseäsi sinä säilytä lujassa (Nouse muita sortamatta) (*Pontevassa marssintahdissa*) – 10. Äidinkieltäsi rakasta (*Verkalleen*) – 11. Kotisi ja maasi muista (*Eloisasti*) – 12. Sydämesi päivä päästä (*Marssin tahdissa*) – 13. Voita valta oikeudelle (*Innokkaassa marssintahdissa*)

Lauluääni ja urkuharmoni tai piano

Tekstit J. H. Erkko (*Suomalainen huoneentaulu* 1900)

Sävellysaika 1903 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Säveleet J. H. Erkon Suomalaiseen huoneentauluun Suomen kansan laulettavaksi* 1903 Yrjö Weilin

Lisäjulkaisu *Säveleet J. H. Erkon huoneentauluun, OM247* 2019 Edition Tilli ET1963

Sovitukset *Lauluääni Säveleet J. H. Erkon Suomalaiseen huoneentauluun Suomen kansan laulettavaksi* 1903 Yrjö Weilin (yksiääninen versio); *Suomen nuorison laulukirja* 1909, 1911, 1922; *Kansanopiston Laulukirja* 1909–1947 (painokset 1–8); *Maamiehen laulukirja* 1923 (2, 3); *Työväenopiston laulukirja* 1928 (4, 8–10); *Laulukirja* 1936 (4, 8, 9, 10); *Laulava Toivonliitto* 1939 (osa nro 7 nimellä ”Rakastaos raittiutta”); *Laulun taika* 1951 (osat nro 6 ja 7, jälkimmäinen nimellä ”Rakastaos raittiutta”) *Sekakuoro Laulava kansa* 1961

J. H. Erkko julkaisi joulukuksi 1900 erikoislaatuiseen kantaattimaisen runoelman *Suomalainen huoneentaulu*. Se syntyi sortovuosien paineessa ohjeeksi ja kannustukseksi suomalaisille. Erkko halusi vaikeina aikoina rohkaista kansaa säilyttämään ”sisäisen itsenäisyytensä” ja kansallisen moraalin. Runoelma julkaistiin pienenä vihkosena, jossa oli AXEL GALLÉNIN (vuodesta 1907 Akseli Gallen-Kallela, 26.4.1865 – 7.3.1931) vinjetit ja hieno painoasu. Ensimmäiseen painokseen oli vielä liitetty erillinen lappu, jossa toivotettiin ”Hywää uutta vuosisataa”. *Suomalaisesta huoneentaulusta* painettiin vuonna 1901 myös Louis Sparren kuvittama versio.

Kustantaja Yrjö Weilin julkaisi vuonna 1903 Merikannon sävellykset Erkon tekemiin ”huoneentauluihin” suomalaisille kahtena versiona. Ensimmäisessä on vain melodianuotinnokset ja sanat, toisessa kosketinsoitinsäestys. Jälkimmäistä mainostettiin myös ”neliäänisenä” eli että pianon osuudet voi korvata lauluäänillä. Kummassakin versiossa on seuraava teksti ”Säveleet / J. H. Erkon / Suomalaiseen huoneentauluun / Suomen kansan laulettavaksi / sävelsi / Oskar Merikanto.” Toisessa versiossa on lisäksi säestys ilmaistu ”Urkuharmonin tai pianon mukanasoitolla”. Monissa laulukokoelmissa sarjan nimenä on yksinkertaisesti ”Huoneentaulut”. Tässä luettelossa on päädytty käyttämään Erkon alkuperäisen runoelman otsikkoa.

Erkon runoelmassa on kymmenen säkeistöä, Merikannon sävellyksessä osia on 13. Merikannon versiosta on jätetty pois säkeitä ja niiden osia, vaihdettu yksittäisiä sanoja, todennäköisesti sensuurin hampaisiin joutumisen välttämiseksi ja jakamalla kolme pidempää säettä kahdeksi ”tauluksi”.

Todennäköisesti ensimmäinen julkinen esitys tapahtui Porthan-juhlassa Etelä-Pohjanmaan suomalaisella kansanopistolla 15.3.1904: ”Tavanmukaisen illanvieton ohjelmaan kuului m.m. ‘Suomalaisen huoneentaulujen’ laulaminen Merikannon hiljattain sepittämällä sävelillä.” (Vaasa 17.3.1904) Lahden kansanopiston vihkiäisissä 5.5.1905 teos esitettiin kuvaelmana: ”Ihmeen kaunis oli kuvaelmasarja J. H. Erkon runosikermään ‘Huoneentaulu’. Prologin jälkeen nähtiin näyttämöllä haltijoita ja haltijattaria, jotka vuorotellen lausuivat Huoneentaulun värssyjä ja kunkin värssyn jälkeen lauloi sen erityinen säestyskööri Merikannon sävelmien mukaan. Kuvaelmat täytyi esittää kahteen eri kertaan yleisen suuren paljouden takia.” (Helsingin Sanomat 7.2.1905)

Suomalainen kansanlaulu, OM248

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1905 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Sovitus toistaiseksi tunnistamattomasta kansanlaulusta on Wohlfahrtin pianokoulun harjoituksissa numerolla 64. Merikanto on kirjoittanut molempien käsien osuudet G-klaaviin. Tempomerkintä on 2/4, sävellaji on C-duuri.

Suomalainen kansanlaulu, OM249

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1905 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Sovitus toistaiseksi tunnistamattomasta kansanlaulusta on Wohlfahrtin pianokoulun harjoituksissa numerolla 257. Merikanto on kirjoittanut molempien käsien osuudet G-klaaviin. Tempomerkintä on 6/8, sävellaji on G-duuri.

Suomalainen kansanlaulu, OM250

Piano

Andantino

Sovitus aika 1905 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Uusi Alkeis-Piano-koulu* 1905

Sovitus toistaiseksi tunnistamattomasta kansanlaulusta on Wohlfahrtin pianokoulun harjoituksissa numerolla 270. Tempomerkintä on 4/4, sävellaji on h-molli.

Suomen Eläinsuojelusyhdistyksen marssi, OM251

Ken tahtoo aikaa armaampaa, saa paljon pahaa kaataa – Uudenmaan Eläinsuojelusyhdistyksen marssi

Sekakuoro

Marssin tahtiin

Teksti Aukusti Simelius

Sävellysaika 1907 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Smp6503; Smp6504

Ensijulkaisu *Sekakööri-Sävellyksiä I. Vihko* 1907 (nimellä ”Uudenmaan Eläinsuojelusyhdistyksen Marssi”)

Sovitukset Naiskuoro (Oskar Merikanto) *Vuokkosten lauluja* 1911
Sekakuoro ja puhallinorkesteri 1909

Sinisellä musteella A. Apostolin nuottipaperille tehdyssä käsikirjoituksessa on otsikko ”Suomen Eläinsuojelusyhdistyksen / Marssi. / (Aukusti Simelius)”. Vuokkoset esitti naiskuoroversion viimeistään 2.4.1911 Helsingissä Anna Sarlinin johdolla. Merikanto on tehnyt laulun ensin Uudenmaan Eläinsuojelusyhdistykselle, mutta todennäköisesti on jossain vaiheessa yhteistuumin sovittu, että marssista tehdään saman tien valtakunnallinen.

AUKUSTI SIMELIUS (myöhemmin Simojoki, 17.8.1882–8.6.1959) oli opettaja, kirjailija, kääntäjä ja sanoittaja. Simelius kuului Suomen eläinsuojelusyhdistyksen hallitukseen 1910–1918. Merikannon säveltämä runo on kuitenkin ollut olemassa paljon aikaisemmin. Sen teksti julkaistiin jo 1904 Rauman eläinsuojelusyhdistyksen kokousuutisen yhteydessä tosin kirjoittajan nimeä mainitsematta (Rauman lehti 19.5.1904). Kun uutisessa viitataan ”erään toisen eläinsuojeluyhdistyksen marssiin”, lienee kyseessä vuoden 1907 julkaisussa mainittu Uudenmaan Eläinsuojeluyhdistys, jolloin tunnettu käsikirjoitus olisi uudempi, samoin nimen muutos koko Suomea koskeväksi. Ainakin Eläinsuojelupäivillä Kangasalla 26–27.6.1909 marssi esitettiin jo uudella nimellä: ”*Alkajaisjuhlatilaisuuden päätti ylentävästi Aukusti Simeliuksen sepittämä ja Oskar Merikannon säveltämä erittäin runollinen ja tavallisia seuramarsseja musikaalisempi ‘Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen marssi’, joka laulettiin torvien säestyksellä ja oli sekä uutuus että iloinen yllätys useimmille, ainakin tämän kirjoittajalle.*” (nimimerkki ”Piste”, Eläinten Ystävä 8-9/1909, s. 142–143) Tästä sovituksesta puhallinorkesterin tai -yhtyeen säestyksellä ei ole säilynyt dokumentteja.

Suomen kansa, OM252

Pieni kansa, kallis kansa, paljo, paljo kokenut

Mieskuoro

Tempo di Marcia

Teksti Jooseppi Mustakallio (*Satakunta* nro 14 1886)

Sävellysaika 1887–1889?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on alaotsikkona yliviihattu teksti ”Mustakallion runosta Suom. Seuran vuosipäivänä 17.2.1886”. Päiväys viittaa runon syntyyn, musiikki on syntynyt opiskeluvuosina Leipzigissa. Mustakallion pitkä runo julkaistiin ensimmäisen kerran Suomalaisen Seuran Porissa pidettyä kokousta selostaneen uutisen yhteydessä (*Satakunta* 20.2.1886). Sen perusteella Merikanto on poiminut lauluunsa säkeistöt 1, 6 ja 10. Lehtiutuksen sanamuodosta voi myös päätellä, että runo on tehty vuosijuhlaa varten. Mustakallio julkaisi runoelman myös kokoelmassaan *Pulmusparvi*, siinäkin ilman varsinaista otsikkoa.

Helsingin räätilien laulukunnan konsertissa Palokunnantalolla 2.12.1900 tämä laulu oli ohjelmassa ensimmäisenä. Kuoroa johti K. AIRELA. Tietoa muista julkisista esityksistä ei ole löytynyt.

Suomen laulu, OM253

Tule, laulamme laulua Suomenmaan, tule, laulamme raikkahin rinnoin

Sekakuoro

Pontevasti ja innoin

Teksti Severi Nyman (*Runoja. Uusi sarja* 1900)

Sävellysaika 1904 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sekäänisiä lauluja* 16 1904

Lisäjulkaisut *Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko* 1907; *Suomen laulu* 2016 Edition Tilli ET901

Sovitukset *Lauluääni Suomen nuorison laulukirja* 1903, 1905, 1909, 1911, 1921; *Maamiehen laulukirja* 1923

Laulun ehkä ensimmäinen julkinen esitys oli Lomakurssilaisköörin laulajaisissa Yliopiston juhlassa 19.8.1904 N. E. Huoposen toimiessa kuoron johtajana. Konsertin arvioinut Evert Katila kritisoi konsertin ohjelmistoa, jossa ei ollut mitään Sibeliukselta tai Järnefeltiltä, mutta Merikannolta kolme: ”Näistä oli tunnelmarikkain ‘Lauloipa mullekin laakson lintu’, joka olisi voittanut hieman leveämmin otettuna. ‘Laulajain marssi’ (A. Noposen sanat) on myöskin reipas sävellys, ‘Suomen laulu’ sitä vastoin vähempiarvoinen.” (*Uusi Suometar* 20.8.1904)

Suomen neito, OM254

Fantasia kansanlaulusta Suomen neito

Puhallinorkesteri?

Sovitus aika Ei tiedetä

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Turun työväenyhdistyksen soittokunnan 60-vuotisjuhlakonsertissa Akatemiatalon juhlasalissa 3.12.1948 oli ohjelmassa myös Oskar Merikannon säveltämäksi merkitty ”Fantasia kansanl. ‘Suomen neito’”. Mitään dokumentteja ei tunneta, eikä mitään Merikannon aikaisia viitteitä tällaisesta sävellyksestä tai sovituksesta ole löytynyt.

Turun Kirjaltajayhdistyksen vuosijuhlassa 10.12.1911 oli ohjelmassa ”Fantasia ‘Suomen neito’”, sovittajana ”Lundén”. Pursiseura Mainingin arpajaisjuhlassa 8.3.1914 oli ohjelmassa ”Fant. kansanl. ‘Suomen neito’” ja säveltäjäksi tai sovittajaksi merkitty ”Lehtovaara”. Emil Sivorin sovitusta tästä kansanlaulusta esitti Maikki Järnefelt ainakin vuodesta 1917 alkaen.

Kansanlaulu nimeltä ”Suomen neito” löytyy kokoelmasta *Reisaavaisen laulu Ameriikkaan* (Kansanmusiikki-instituutti 1983). Ilman lisätietoja jää avoimeksi, onko kyseessä sama sävelmä kuin 1910-luvulla esiintynyt ”Suomen neito” ja tekikö myös Merikanto kadonneen sovituksen samasta sävelmästä.

Suomen soiton synty, OM255

Mieskuoro ja solistit

Sovitus aika 1893

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Helsingin ylioppilastalolla järjestettiin 6.4.1893 Ylioppilaskunnan Laulajien 10-vuotisjuhlailamat, joiden ohjelmassa oli lehtimainoksen perusteella ”Suomen soiton synty, 2-osainen laulu-kuvaelma Kalevalan mukaan. (Järjestäneet taiteilijat E. Vikström ja P. Halonen. Musiikin sov. O. Merikanto)” (Uusi Suometar 28.3.1893)

Kuvataiteilijat EMIL WIKSTRÖM (13.4.1864–26.9.1942) ja PEKKA HALONEN (23.9.1865–1.12.1933) olivat maallanneet lavasteita ja Halonen myös esiintyi Väinämöisen roolissa. Näin kuvasi esitystä Päivälehdessä anonyymi toimittaja: ”*Sen jälkeen seurasi taiteilija E. Wikströmin ja P. Halosen Kalevalan mukaan valmistama 2-osainen kuvaelma ‘Suomen soiton synty’, johon erittäin onnistuneeseen kansalliseen kuvaelmaan oli musiikin sovittanut tait. O. Merikanto. Ensi osa kuvasi Kalevalan uroiden lepopaikkaa Pohjolan matkan varrella kosken rannalla silloin kun Väinämöinen suuren hauen luista tyynenä valmistaa kanteleen, seuralaistensa, varsinkin Ilmarisen vakuuttaessa, ettei tyhjästä tule mitään, kalan luusta kanteletta. Taustana kuvaelmassa oli mahtava koskimaisema, jonka takana jylhänä kohoaa korkea tunturi; se oli maalattu Venäjän Karjalassa Oulangan joessa olevasta Kivakan koskesta otetun valokuvan mukaan ja somisti lopun iltaa juhlasalin selustaa. –*

Toisessa osassa väkijoukko koettelee soittaa pirtin pöydällä olevaa kanteletta, mutta kukaan ei saa muuta kuin pahoja rämiseviä ääniä (...). Kun kovaosaista kanteletta lähdetään viemään, tuleekin siihen Väinämöinen Ilmarisen ja Lemminkäisen seurassa, ottaa kanteleen ja soittaa sulosäveliä kaiken kansan kuulla, ihailla ja ihastua. Kun vanha Väinämöinen (tait. P. Halonen) on vähän aikaa soitellut, innostuu kuulijajoukko laulamaan: Siitpä nyt tie menevi, ura uusi urkenevi laajemmille laulajille, runsahammille runoille.” (Päivälehti 7.4.1893)

Valitettavasti tapahtumaa selostaneet toimittajat eivät pitäneet musiikin tämän tarkempaa yksilöimistä tarpeellisena. Hufvudstadsbladetin anonymi reportteri toteaa, että naisille kohdistetun juhlapuheen jälkeen ”urfördes af medlemmar af Y. L. ett skådespel i två akter, benämndt ‘Suomen soiton synty’.” (Hufvudstadsbladet 7.4.1893) Uuden Suomen selostuksen perusteella kuvaelmassa ainakin ”Ilmarinen” ja ”Lemminkäinen” lauloivat ja Väinämöistä esittänyt Pekka Halonen ”taidolla ja tunteikkaasti helkytteli kannelta” (Uusi Suometar 7.4.1893). Kun mitään nuottidokumentteja ei ole löytynyt, voi vain olettaa Merikannon sovittaneen Kalevalan tapahtumiin istuvia kansansävelmiä laulajille ja ehkä kanteleelle.

Suomen valta, OM256

Nouse, riennä, suomen kieli

Sekakuoro ja orkesteri

Maestoso

Teksti A. Oksanen (*Säkeniä I* 1860)
Sävellysaika kevät 1902
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 7
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoitus sisältää nelisivuisen partituurin sekakuorolle ja sinfoniaorkesterille. *Suomen valta* oli tarkkaan harkittu tilaus Suomen kansallisteatterin uuden rakennuksen vihkiäisjuhlaan 9.4.1902: ”Johtokunta oli pyrkinyt sisällyttämään päivän ohjelmaan mahdollisimman runsaasti kansallisten suurmiesten nimiä. Kenties E. N. Setälän, johtokunnan silloisen pöytäkirjurin, ansiosta O. Merikannolta tilattiin sävellys Oksanen runoon ‘Nouse, riennä suomen kieli’, jotta tämänkin kansallisen runoilijan nimi olisi ollut arvokkaasti edustettuna.” (Koskimies 1953, s. 52)

Lehtiutisissa laulua käsiteltiin sen alkusanojen mukaisella nimellä ”Nouse, riennä, Suomen kieli”, vaikka käsikirjoituksessa on selkeästi otsikkona Oksasen alkuperäisen runon tsikko ”Suomen valta”. ”En blandad dam- och manskör utförde nu finalen ur ‘Kung Carls jakt’, ‘Nouse, riennä, suomen kieli’ (Ahlqvist-Merikanto), som bisserades.” (Hufvudstadsbladet 10.4.1902) Myös Päivälehtien nimetön toimittaja ohitti Merikannon sävellyksen pelkällä maininnalla ”Nouse, riennä, suomen kieli, Oksasen sanat ja Merikannon uudelleen säveltämä...”. (Päivälehti 10.4.1902)

AUGUST AHLQVIST (7.8.1826–20.11.1889) oli suomalainen runoilija, tutkija ja professori, joka käytti kirjailijanimeä A. Oksanen.

Suomesta lähtiessä, OM257

Kylmää henkivän pilven alle

Kuoro

Teksti Yrjö Veijola
Sävellysaika 1897?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Aino Ackté matkusti 9.9.1897 Helsingistä Wiipuriin jatkaakseen sieltä junalla Pariisiin. Ajan tavan mukaan tähteä oltiin saattamassa: ”Laulajaa saattamaan oli kerääntynyt suuri joukko sukulaisia ja ystäviä. Neiti Achté sai vastaanottaa joukon kauniita kukkaisvihkoja, joiden joukossa erään sinival-koisilla nauhoilla, jota seurasi Yrjö Weijolan sepittämä ja Oskar Merikannon säveltämä näin kuu-luva jäähyväislaulu – Suomesta lähtiessä / Aino Achtälle.” (Tampereen Sanomat 11.9.1897) Ackté on itsekin muistellut tätä tapahtumaa: ”Lähtöhetkellä ylioppilaat asemasillalla virittivät laulun. Nuori runoilija Yrjö Weijola lahjoitti minulle seuraavan sepittämänsä kauniin ja tunteellisen runon, johon Merikanto oli laatinut sävelen.” (Ackté 1925, s. 28)

Mitään käsikirjoitusdokumentteja itse musiikista ei ole löytynyt, vaikka runo on säilynyt. Merikanto omisti joitakin yksinlaulujaan (mm. op. 49 ja 71) Acktéille, mutta tässä ei voi olla kysymys niistä. Koska laulu esitettiin kokonaisen kuoron voimin, on sävellys täytynyt monistaa laulajille, mutta myöskään tätä aineistoa ei tunneta.

Suottako Suomi luottaa Luojahansa, OM258

Kun kaikkivaltias loi ihmisensä

Sekakuoro (tenorisoolo, mieskuoro, naiskuoro ja sekakuoro)
Juhlallisesti

Teksti Jooseppi Mustakallio (*Pulmusparvi* 1886)
Sävellysaika 1897
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Mikkelin lauluseura
Ensijulkaisu *Sävelistö 4. Vihko* 1898

Merikanto voitti tällä laululla jaetun kolmannen palkinnon Mikkelin lauluseuran sävellyskilpailussa kesäkuussa 1897. Kilpailun voitti Armas Järnefelt sävellyksellään *Orpo ja lintu*, Merikannon kanssa kolmannen sijan jakoivat Melartinin *Darthulas gravsång* ja *Kullan luo* sekä P. J. Hannikaisen *Lau-loi ennen laulukunnat*. Mikkelin lauluseura esitti sekä Järnefeltin että Merikannon laulut tuoreel-taan: ”Molemmat kappaleet otettiin vastaan innokkailla mieltymyksen osoituksilla ja niiden laulujen säveltäjät huudettiin esille. Ensikuulemisesta ei voi tässä tarkempi arvostelu tulla kysymykseen, mutta sanottakoon kuitenkin heti, että nämä laulut ovat varsin arvokkaana lisänä kotimaisten sävel-lysten joukossa, ja tulevat varmaan moni lauluseura näitä mielihyvällä harjoittelemaan.”

Kilpailuun liittyi erikoinen ja Merikannon itsensä kannalta nolo sivuepisodi, kun säveltäjä meni nimimerkillään ”O” moittimaan raadin työtä osana laajaa juhlaselostusta ja ihmetteli, ettei Merikan-

non laululle annettu toista palkintoa, joka jätettiin siis kokonaan jakamatta. Raadin puheenjohtaja EMIL FORSSTRÖM (12.2.1866–18.5.1927) kirjoitti Päivälehteen vastineen, jossa kiisti Merikannon väitteet erimielisestä raadista ja varsinkin yleisön tyytymättömyydestä ja muistutti, että Merikannon ”erittäin kaunis” sävellys oli toisin kuin muut kolmannen palkinnon saaneet kuitenkin esitetty juhlilla. (Päivälehti 26.6.1897) Kun lukee yllä olevaa välitöntä kertomusta ensiesityksestä, voi vain todeta Merikannon ammatillisen harkintakyvyn tässä tapauksessa jääneen henkilökohtaisen pettymyksen jalkoihin.

Laulun käsikirjoitus on kadonnut, mutta omistus on merkitty painettuun nuottiin. Laulun rakenne on epätavallinen, sillä se alkaa sekakuorona (Kun kaikkivaltias...), jatkuu sekakuoron säestämänä tenorisoolona (Kasva, kärsi...), pelkkä mieskuoro (Vei vilu viljan...), pelkkä naiskuoro (Hyrskystä sodan...) ja lopuksi enimmillään seitsenääninen sekakuoro (Pohjan maita... Ja kansa kasvoi... Suottako Suomi...). Mikkelin lauluseura esitti laulun konsertissaan 21.11.1897 ja sen jälkeenkin useita kertoja. Laulun teksti julkaistiin paria vuotta myöhemmin Mikkeli-lehdessä, oletettavasti Mikkelin lauluseuran konsertin innostamana (Mikkeli 19.7.1900). Mustakallion runoa on esitetty myös sellaisenaan, esimerkiksi ELIN HOLLMÉN lausui sen Vihdin kansanopistolla Lönnroth-juhlilla 9.4.1902. Laulua esittivät 1900-luvun alussa muutkin kuorot, mutta kuten kriitikot muistuttivat, laulu on vaativa esitettävä pienille amatöörikuoroille. Yleisössä se herätti kuitenkin aina suurta liikutusta ja innostusta isänmaallisen tekstinsä ja tehokkaan musiikkinsa ansiosta. Sortokauden päätettyä laulu katosi vähitellen ohjelmistosta.

Surumarssi, OM259

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888?

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8 (ei sisällä nuotteja)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kansalliskirjastossa on kaksi päiväämätöntä käsikirjoitusta (KK Ms Mus Oskar Merikanto 8, Nuotikirja I, s. 26-28 ja 54), jotka lienevät aloitusyrityksiä surumarssiksi Lauri Hämääläisen 29.9.1888 tapahtuneen kuoleman johdosta. Kummassakaan aloituksessa ei Merikanto ole päässyt nuottiviivastoja pidemmälle, mutta jälkimmäisessä on myös kohdehenkilö mainittu otsikossa ”Surumarssi. Rakkaan opettajansa Lauri Hämääläisen kuoleman johdosta säveltänyt Oskar Merikanto”. Toisessa on otsikkona vain ”Surumarssi” ilman täsmennystä. Molempien etumerkistö on sama Es-duuri/c-molli. Sama etumerkistö on myös sävellyksessä ”Trauermarsch”, jonka päiväys on kuitenkin paljon varhaisempi kuin Hämääläisen kuolinpäivä, joten kyseessä on vain sattuma. Vaikuttaa siltä, että joko Merikanto ei saanut aikomaansa sävellystä aikaiseksi tai sitten hän toteutti sen jossain muussa muodossa, jota ei voida enää yhdistää Lauri Hämääläiseen. Teos on mukana luettelona siltä varalta, että siitä löytyy uutta aineistoa.

Sydämeistäni rakastan, OM260

Piano

Sävellysaika 1892 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Konsertissa 8.11.1892 Porin teatterisalongissa Merikannolla oli ohjelmassa muunnelmateos ”Sydämeistäni rakastan (variatiooneilla)”. Mitään dokumentteja itse teoksesta ei ole löytynyt. Kyseessä ei liene sama teos kuin 1906–1907 valmistunut samannimisen kansanlaulun sovitus.

Sydämeistäni rakastan, OM261

I alla mina levnadsdagar – Lieb’ hab’ ich Dich von Herzen

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Susanne Anttila (saksannos)

Sovitusaika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Syntymäpäivämarssi, OM262

Piano

Tempo di Marcia – Maestoso

Sävellysaika 5.8.1884

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Syntymäpäivämarssi* 2017 Edition Tilli ET1494

Marssi on sävelonnittelu 16-vuotiaalle Merikannolle itselleen. Käsikirjoituksessa on koristeellisesti ruskealla tussilla tehty teksti ”Syntymäpäivä- / Marssi / Elokuun 5. päivänä v. 1884 / (Opus 6)”. Nuotin alussa on myös motto ”Mihinkä mä ikinä / maailmassa / kuljen / Jumalani käsihin / onneni mä / suljen!”. Käsikirjoitus on osittain tuhoutunut. Nimen ensimmäisen S-kirjaimen takana puoliksi peitossa on numero 16, joka viittaa päivänsankarin ikään. *Syntymäpäivämarssi* on vanhimpia tunnettuja Merikannon sävellyksiä.

Syntymäpäiväpoloneesi, OM263

Syntymäpäivä-Poloneesi

Piano

[Ilman tempomerkinää]

Sävellysaika 5.8.1901 Ruovesi

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Syntymäpäiväpoloneesi* 2017 Edition Tilli ET1495

Käsikirjoituksen otsikkona on yksinkertaisesti ”Syntymäpäivä-Poloneesi. / Oskar Merikanto (säv. 1901)”. Päiväys on nelisivuisen nuotinnoksen lopussa. Tämä poloneesi lienee sisarteos 15 vuotta aiemmin syntyneelle *Syntymäpäivämarssille*, sillä päiväyksestä päätellen juhlinnan kohteena on ollut jälleen Oskar Merikanto itse. Käsikirjoitukseen liittyy valokopio onnittelukortista Aarre Merikannolle ”Aarrelle / täyttäissään / 30 / vuotta / 29.VI. 1923”. Ilmeisesti Oskar-isä on antanut vuonna 1901 syntyneen sävellyksen pojalleen lahjaksi 22 vuotta myöhemmin.

Sä kasvoit neito, OM264

Piano

Sävellysaika 1889?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Tämä muunnelmateos tunnetaan vain konserttimainoksesta, joista varhaisin liittyy Merikannon Mikkelissä 8.8.1889 tohtori Hällströmin huoneistossa pitämään konserttiin. Mainoksessa teoksen nimi on muodossa ”3 variationia suomal. kansanlaulussa ‘Sä kasvoit neito’”. Todennäköisesti samoihin muunnelmiin viittaa myös uutinen konsertista Jyväskylässä 25.11.1889: ”*Hra Merikanto esitti ohjelmassa neljä omaa sävellystään, joista Menuetto oli erittäin onnistunut, sekä yli ohjelman vielä sävellyksensä, jossa on johdanto ja kolme varjatsionia kansanlauluun ‘Kasvatti tyttö’.*” (Keski-Suomi 26.11.1889) Mitään aineellisia dokumentteja teoksesta ei tunneta.

Sä kasvoit neito kaunoinen, OM265

Du växte upp så vän och skär – Du blühtest, Mädchen, schön und rein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti P. J. Hannikainen, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I* 1954; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Laulun melodian on P. J. Hannikainen perimätiedon mukaan kuullut ja muistiin merkinnyt. Nykyään tunnettu tekstiversio lieenee ainakin Hannikaisen itsensä muotoilema. Runo tunnetaan alkusanojensa lisäksi nimillä ”Lapsuuden ystävälle” ja ”Lapsuuden toverille”. Laulu on julkaistu Richard Faltinin sovituksena ainakin jo kokoelmassa *Minne från finska sångarchören ”M.M.s” student-konserter i Stockholm 1886* (Abraham Lundquist, 1886, AbrL2329). Tätä sovitusta myös esitettiin 1880-luvun lopun konserteissa.

Sängers Morgenlied, OM266

Süßes Licht! Aus goldnen Pforten, brichst du singend durch die Nacht

Baritoni, miesääninen kvartetti ja mieskuoro

Moderato

Teksti Theodor Körner (*Knospen* 1810)
Sävellysaika syksy 1888 Leipzig
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Omistus Männergesangverein Sängerkreis zu Leipzig gewidmet
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksessa on viisi ja puoli valmista sivua ja omistuksena otsikkoteksti ”Sängers Morgenlied / Gedicht von Körner / Für Männerchor, Soloquartett und Baryton solo / Componirt und dem / Männergesangverein ‘Sängerkreis zu Leipzig’ / gewidmet / von / Oskar Merikanto“. Merikanto kertoo sävellyksestä kirjeessään J. H. Erkolle 22.11.1888: ”Viimeinen työni on miesquartetille sävelletty laulu ‘Sängers Morgenlied’ (Körner), sen olen ‘Sängerkreis’-nimiselle seuralle täällä omistanut ja on se mielestäni hyvin onnistunut teos.”

CARL THEODOR KÖRNER (23.9.1791–26.8.1813) oli saksalainen runoilija.

Taikavoide, OM267

Kolme kertaa kolme koston rauhoittaa

Naiskuoro

Moderato con moto

Teksti J. H. Erkko (*Runoelmia III* 1876)
Sävellysaika 1909 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Viipurin Kansanlauluopiston naiskuorolle omistettu
Ensijulkaisu *Naiskuoro-sävellyksiä I* 1909

Laulun ensimmäinen esitys tapahtui naiskuoro Tiukun vappulaulajaisissa 1.5.1910 Turun Akatemi-antalossa: ”Yleisöä tuntuivat eniten miellyttävän Merikannon ‘Taikavoide’, Katilan ‘Pellavankitki-jä’, Otto Kotilaisen ‘Varjo vaan’ sekä tuntemattoman säveltäjän ‘Pienet tähdet’, jotka kuoro hyvän-tahtoisesti lauloi kahteen kertaan.” (Uusi Aura 3.5.1910) Erkon runo on syntynyt 1872–1878.

Taivaasta ilosanoman, OM268

Piano (tai neljä ääntä)
[Ilman tempomerkintää]

Sävellysaika 1888 Leipzig?
Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Lisäjulkaisu *Taivaasta ilosanoman – Von Himmel hoch, da komm ich her* 2019 Edition Tilli
ET1738-1739 (sovitus uruille)
Sovitukset Urut (Johann Tilli 2019)

34 tahdin pituinen sävellys, joka on Merikannon Leipzigin opiskeluaikojen nuottivihkossa III.

Taivas on sininen ja valkoinen, OM269

Se, mellan skyar himlen är blå – Weisse Wolken im Himmelsblau – Der Himmel ist blau (Blau und weiss ist das Himmelszelt) – Blue and white

Piano (sanat nuotin yläpuolella)
Con moto

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Karl Wetterhoff & Ernst Högman (ruotsinnos 1952), Elisabeth Kurkiala (saksannos), Friedrich Ege (saksannos 1952), Alex Bryan (englanninnos 1952)
Sovitusaika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); *54 suomalaista kansanlaulua* 1979; *Finnish Folk Song Favourites* 1992
Sovitukset Lauluääni ja piano (Oskar Merikanto?) *Finland sjunger* 1952

Talkoopolska, OM270

Tän kylän pojat tanssimahan, Lassi ja Aku ja Taavi

Sekakuoro

Reimatahdissa

Teksti	Larin-Kyösti (<i>Kylän lauluja</i> 1898)
Sävellysaika	1902
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekakööri-Sävellyksiä II. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Talkoopolska</i> (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); <i>Talkoopolska</i> 2016 Edition Tilli ET896
Sovitukset	Kantele <i>Kauneimpia kansanlaulusovituksia ja sävellyksiä kanteleelle</i> 2 1998 Piano (Oskar Merikanto) <i>Uusi Alkeis-Piano-koulu</i> 1905 Salonkiorkesteri (Emil Kauppi 1923) <i>Albumi II</i> 1923

Olen tulkinut tämän sävellyksen sekakuorolle tehdyksi, vaikka Merikannon oma sovitus pianolle (tempomerkintänä Allegretto) julkaistiin pari vuotta aikaisemmin Wohlfahrtin pianokoulun harjoituksena 273. Sovitus ei ole täysin identtinen sekakuoroversion kanssa.

Sävellys on kuitenkin ollut olemassa jo vuonna 1902, jolloin se ainakin ennakkomainoksen mukaan esitettiin Helsingin Työväenyhdistyksen kuoron konsertissa 16.2.1902 Palokunnan talolla Merikannon johdolla. Konserttia selostaneet jutut eivät juuri tätä laulua mainitse, mutta yleensäkin poimitiin laajemmista ohjelmista vain joitakin esimerkkejä.

Talkoot, OM271

Soi pellolla nauru ja touhu ja työ

Sekakuoro

Kansantanssin tapaan

Teksti	Eino Tikkanen
Sävellysaika	13.8.1915 Kantola
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:6 (Fazer) (kaksi käsikirjoitusta)
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Kahdesta käsikirjoituksesta ensimmäisessä on teksti ”Talkoot / Eino Tikkanen / Kansantanssin tapaan / Kantola 13.8.15” sekä kustantajan lyijykynällä tekemä kommentti ”Hauska ja sujuva”. Toisessa käsikirjoituksessa on maininta ”Käkisalmen laulujuhlia varten sävelsi Oskar Merikanto” (kääntöpuolella on ilman otsikkoa oleva *Kehräjä-äidin*, op. 89 käsikirjoitusluonnos).

Kuten aiemmin on jo todettu, Käkisalmen juhlat lykkääntyivät vuoteen 1921 asti. Nimimerkki ”Y” tiesi kuitenkin kertoa näitten molempien samoille juhlille tarkoitettujen laulujen valmistumisesta syyskuussa 1915 (Uusi Suometar 9.9.1915). *Talkoot* jäi kuitenkin painamatta ja unohdettiin.

Tapanien tanssi, OM272

Piano

Poco Allegretto

Sävellysaika 1902

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Velikullan joulunumero* 1902

Lisäjulkaisut *Uusia sävellyksiä* 1902

Tapanien tanssi on suhteellisen laaja pianosävellys, jonka taustasta ei ole löytynyt mitään lisätietoa. Todennäköisesti kyseessä on ollut tilaustyö aatteellisesti Merikannon Päivälehteä lähellä olleelta Velikullalta. Näin tulevaa nuottia mainostettiin hyvissä ajoin: ”Erityisenä nuottiliitteenä tulee Velikullan joulunumeroa seuraamaan kaksi uutta ja asiantuntijain lausunnon mukaan erittäin onnistunutta sävellystä, nimi. Oskari Merikannon pianokappale ‘Tapanien tanssi’ ja Otto Kotilaisen pianon säestykselle laitettu laulu ‘Tälläpä pojall’ on’ (sanat Eino Leinon). Tämä nuottiliite voidaan erikseen ostaa 40 pennillä.” (Päivälehti 22.11.1902) Mainintoja siitä, että *Tapanien tanssi* olisi julkisesti esitetty, ei ole löytynyt.

Teema 10:llä variationilla, OM273

Piano

Sävellysaika 1886?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Mahdollisesti varhaisin tämän muunnelmateoksen esitys on ollut konsertissa 27.4.1886 Tampereen seurahuoneella. Samassa konsertissa Merikanto esitti Tammerfors Aftonbladissa 24.4.1886 olleen ilmoituksen mukaan myös teokset *Elokuun ilta* (*Augusti afton*) ja *Valse brillante*. Sävellys oli mukana myös konsertissa, jonka Merikanto antoi 27.8.1886 Jyväskylässä Naisseminaarin juhlasalissa Anna Länkelän ja Lauri Hämäläisen avustuksella. Sävellys oli mukana myös Merikannon Turussa 28.4.1887 pitämässä konsertissa matkarahaston kartuttamiseksi.

Sävellyksestä ei ole löytynyt mitään nuottidokumentteja. Sen yhteys tunnettuihin Merikannon muunnelmateoksiin on epätodennäköinen muunnelmien suuren lukumäärän takia.

Tempo di Polonaise, OM274

Piano

Tempo di Polonaise

Sävellysaika 8.9.1887 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Tempo di Polonaise* 2017 Edition Tilli ET1481

Käsikirjoituksessa ei ole varsinaista otsikkoa, ainoastaan tempomerkintä sekä päiväys ”8 IX 87”. Sävellajina on A-duuri, ja kyseessä on sävellysharjoitus nro ”II”. Lyijykynällä on merkitty ”ei painettu”.

Terve!, OM275

Eläköön, eläköön kaksikymmenvuotias!

Lauluääni ja piano

Maestoso

Teksti Oskar Merikanto?

Sävellysaika kesäkuu 1913

Käsikirjoitus KK Coll 148:2

Ensijulkaisu *Oskar Merikannon kirjeitä Liisalle 1889–1922* 2015 (valokuva kortista)

Kyseessä on Oskar Merikannon pojalleen Aarre Merikannolle tekemä lyhyt sävelmä, joka on kirjoitettu postikortin osoitepuolelle. Sävelmä on kahden tahdin pituinen, neljä-viisiääninen onnittelulaulu 20-vuotissyntymäpäivän kunniaksi. Allekirjoituksena on ”Pappa M.”. Sen alapuolella on Liisa Merikannon viesti ”Kolminkertainen eläköön 20 vuotijalle pojulleni!”. Kortti on lähetty Leipzigiin osoitteeseen Münzgasse 22 III, missä Aarre Merikanto on asunut jonkun Lehmann-nimisen henkilön luona (Oskar Merikanto tunsikin Leipzigissa sekä Reinhold että Willy Lehmannin). Nuotinnoksesta oleva päiväys 29.6.1913 viittaa Aarren syntymäpäivään, kortti on tehty ja lähetetty jo aikaisemmin (kortin postileimaus on tehty 26.6.1913). Kortista on valokuva Merikannon kirjeistä kootussa kirjassa sivulla 232.

Tervehdys-hymni höyrylaiva Pohjolalle!, OM276

Terve, terve Pohjola! Liikenteemme uusi välittäjä, vaurastuksen kaunis kartuttaja

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Oskar Merikanto?

Sävellysaika 1905

Käsikirjoitus Yksityisomistuksessa?

Ensijulkaisu *Matka entisyyteen* 2008 (faksimile-kuva käsikirjoituksesta)

Laulun synnystä ei ole säilynyt tarkempaa tietoa, mutta se lieenee syntynyt laivayhtiön tilauksesta tai Merikannon spontaani lahjana, olihan hän kesähuvilansa myötä ”paikkakuntalaisia” ja laivojen pitkän reitin (Tampere – Virrat) varrella. Aikakauden lehdet kertovat itse asiasta eli uuden laivareitin avaamisesta ja sitä varten hankitun uuden Pohjola-laivan ominaisuuksista, mutta eivät onnittelulaulun laulamisesta. Suomenkielisen käsikirjoituksen marginaaliin on kuitenkin tehty seuraava merkinä ”Pohjolas första resa till Ruovesi 1905 emottags af stor folkssångareskara. Albert Sandels.”

Käsikirjoituksessa ei laulua ole täsmennetty sekakuorolle sävelletyksi, mutta koska se on tarkoitettu isolla joukolla laulettavaksi, sekakuoro lieene todennäköisin. Tekstin tekijää ei käsikirjoituksessa ole mainittu, mitä voi pitää viitteenä siitä, että kyseessä on Merikannon oma tilapäisruno. Tosin myöskään säveltäjää ei käsikirjoituksessa ole merkittynä, vaan kyse on perimätiedosta.

Toivo, OM277

Piano

Moderato

Sävellysaika 1.11.1887 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus A. B.:lle omistettu

Ensijulkaisu *Toivo* 2017 Edition Tilli ET1480

Käsikirjoituksessa on päiväys ja omistus ”1/XI 87 A.B.:lle omistettu”. Lyijykynällä on lisäksi merkitty ”ei painettu”. ”A. B.” tarkoittanee Anna Baumgartenia.

Trasten i höstkvällen, OM278

Var tyst, du trast som klagar – Rastas syysiltana (Oi vait' sä rastas armas)

Sekakuoro

Moderato con espressivo

Teksti Gunnar Wennerberg

Sävellysaika 1897

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus Alexander Schröder

Ensijulkaisu *Trasten i höstkvällen* 1898 E.T.K. -kuoro

Lisäjulkaisut *Sävelistö 8. vihko* 1907 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

Teos on sävelletty viipurilaisen kuoron Sångföreningen E. T. K. tilauksesta ja painettu Viipurin Sanomien kirjapainossa vuonna 1898. Kansilehdellä on teksti ”På uppdrag af kören F. T. K / komponerad till / Alexander Schröders / minne / Trasten i höstkvällen / för blandad kör / af / Oskar Merikanto”. ALEXANDER SCHRÖDER (29.10.1861–17.8.1897) oli varatuomari ja kuoronjohtaja, joka oli mm. perustamassa kuoroa Wiborgs Sångarbröder (WSB) ja toimi myös E.T.K:n johtajana. Schröder kuoli vain 36 vuoden ikäisenä. GUNNAR WENNERBERG (2.10.1817–24.8.1901) oli ruotsalainen runoilija, säveltäjä ja poliitikko. Runon *Trasten i höstkvällen* syntyaikaa tai edes varhaista julkaisua ei tiedetä.

Trauermarsch, OM279

Piano

Largo

Sävellysaika 15.4.1888 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Trauermarsch* 2017 Edition Tilli ET1496

Käsikirjoituksessa on päiväys ”15/IV [II?] 88 Oskar M-o”. Sävellys on 61 tahdin pituinen. Kyseessä ei voi olla versio surumarssista Lauri Hämäläisen kuoleman johdosta, sillä Hämäläinen kuoli vasta 29. syyskuuta 1888. Luultavasti kyseessä ei ole mihinkään todelliseen tarkoitukseen sävelletty teos, vaan harjoitussävellys muiden kaltaistensa joukossa. Poikkeuksellisesti käsikirjoitus on kuitenkin erillisellä nuottipaperilla, ei Merikannon nuottivihkossa muiden kaltaistensa joukossa.

Träumerei, OM280

Piano

Andantino (quasi Moderato)

Sävellysaika 29.11.1887 Leipzig

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Omistus Fräulein Anna Baumgarten gewidmet

Ensijulkaisu *Träumerei I* 2017 Edition Tilli ET1484

Käsikirjoituksessa on omistus ”Fräulein Anna Baumgarten gewidmet” sekä päiväys ”29 XI 87”. Kyseessä on sävellysharjoitus nro ”V”, johon on merkitty lyijykynällä ”ei painettu”.

Tukkipoika se lautallansa, OM281

Flötargossen på sin flotte – Flösserjunge auf seinem Flosse – Tukkipojan laulu – The lumber-jack’s song

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos), Alex Bryan (englanninnos)

Sovitusaika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko* 1907

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); *54 suomalaista kansanlaulua* 1979; *Finnish Folk Song Favourites* 1992

Tuoll’ on mun kultani, OM282

Tuoll’ on mun kultani ain’ yhä tuolla – Fjärran han dröjer

Kolme lauluääntä

Moderato

Teksti Kanteletar (Uudempia lauluja)

Sovitusaika 1907?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kevätesikko III* 1907

Lisäjulkaisut *Gullvivan III* 1907 (ruotsinkielinen käännös nimellä ”Fjärran han dröjer”)

Samassa kokoelmassa on kaksi sovitusta tästä samasta Kantelettaren tekstistä, jotka eivät juuri muuten eroa toisistaan kuin jälkimmäisessä olevan neljännen äänen osalta. Päädyin kahteen kirjaukseen, koska on vaikea tietää, kumpaa tulisi pitää ensisijaisena.

Tuoll' on mun kultani, OM283

Tuoll' on mun kultani ain' yhä tuolla

Neljä lauluääntä

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Kanteletar (Uudempia lauluja)

Sovitus aika 1907?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Kevätesikko III* 1907

Tuoll' on mun kultani, OM284

Fjärran han dröjer – Weit in der Ferne

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andante

Teksti Kanteletar (Uudempia lauluja), Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos) (käännökset vain lisäpainoksessa)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 1. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I* 1954; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto) *Urkuharmoonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 123) on identtinen tämän pianosovituksen kanssa.

Tuomi on virran reunalla, OM285

Tätt invid floden står en hägg – Wo am Strom der Faulbeer blüht

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto) *Urkuharmoonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 131) on identtinen tämän pianosovituksen kanssa.

Tuonne taakse metsämaan, OM286

Bortom skogens gröna snår – Immer steht mein Herz nach Dir

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato con moto

Teksti Kansanlaulu, Joel Rundt (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906-1907?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Sovitukset Klarinetti ja jousiorkesteri (Eero Koskimies) YLE5852

Tuuti lasta tuonelahan, OM287

Sov, du lilla, under mullen – Darfst, mein Kindchen, ruhig schlafen

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sävellysaika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus SmP21746

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Sovitukset Harmoni (Oskar Merikanto) *Urkuharmoonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 133) on identtinen tämän pianosovituksen kanssa. Si-belius-museon käsikirjoituksessa on päiväys ”Kuopiossa 24/VII 1910” eli se on myöhäinen.

Tuutilaulu, OM288

Tuutuu lullaa, tuutuu lullaa, tuutuu tuutilulla, lämpöiset on vällyt sulla – Tuutulaulu (Tuu, tuu tuuti-lullaa, lämpöiset on vällyt sulla)

Naiskuoro
Verkalleen

Teksti Samppa Luoma (*Kansan toveri* nro 8/1900)
Sävellysaika 1909 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus Ei tunneta
Omistus Haapaveden naiskuorolle omistettu
Ensijulkaisu *Naiskuoro-sävellyksiä* I 1909
Sovitukset Lauluääni ja piano (Emil Kauppi 1927) *Oskar Merikannon lauluja. Nro 3, Tuutulaulu* 1927 Westerlund REW1514
Puhallinkvartetti (2 trumpettia, pasuuna ja käyrätorvi) (Emil Kauppi) MF5483

Emil Kaupin yksinlauluversiossa laulun nimi on muodossa ”Tuutulaulu” ja alkusanat poikkeavat hiukan naiskuoroversiosta. SAMPPA LUOMA (3.6.1877–24.12.1940) oli suomalainen opettaja ja runoilija. Alkuperäinen runoteksti on toteutunutta laulua yksinkertaisempi ”Tuu tuu tuutilulla, lämpöiset on vällyt sulla”

Tyttö parka, OM289

Kil kalkat, kil kat – Tyttöparka – The poor little girl (Ding tingaling)

Mieskuoro
Moderato

Teksti J. H. Erkko (*Runoelmia* 1870), Jane Taylor, Deems Taylor ja Kurt Schindler (englanninos)
Sävellysaika 1904
Käsikirjoitus KK Coll. 734.2 (YL)
Ensijulkaisu *Suomalaisia ylioppilaslauluja* 2 1905
Lisäjulkaisut *Ten Student Songs of Finland Book II* 1915 (vain englanninkielinen teksti); *Tyttö parka* 1940 Lahden mieslaulajat; *Tyttö parka* 1940 YL (YL:n ohjelmistoa n:o 95)

Käsikirjoitus on yhden sivun pituinen valmis nuotinnos, jonka kääntöpuolella on yliiviivattu aloitus samaan lauluun. Ylioppilaskunnan Laulajien leima on nuotin ylä- ja alareunassa. Yläreunassa on myös lyijykynällä tehty merkintä ”125 kpl Torstaiksi klo 7”. Todennäköisesti laulun ensiesitys olikin juuri Ylioppilaskunnan Laulajien kevätkonsertissa torstaina 14.3.1904, jossa kuultiin myös Merikannon kadonnut laulu *Ken tuntevi?*. Tampereella 3.7.1904 järjestetyn Pohjanköörin konsertin mainoksissa sävellyksen nimi on muodossa ”Tyttöparka”.

Laulun teksti on otettu runosta *Marjatyttö*, mutta sitä on muuteltu ja käytetty vain muutamaa säettä runon keskeltä.

Työväen marssi, OM290

Käy eespäin väki voimakas – Helsingin Työväenyhdistyksen marssi – Arbetarnas marsch (Gå fram, du starka, sega folk) – Suomen työväenluokan marssi (Sä luokka kauan kärsinyt)

Sekakuoro

Pontevasti

Teksti	Tuokko, Ture Jansson (ruotsintaja), Jalmari Virtanen (<i>Suomen työväenluokan marssi</i>)
Sävellysaika	1894 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Omistus	Helsingin Työväen sekakuoro
Ensijulkaisu	<i>Sekäänisiä lauluja. Kymmenes vihko</i> 1896
Lisäjulkaisu	<i>Työväen Marssi sekaköörille</i> 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM517 (Fazerin sekakuorosarja N:o 5); <i>Sekäänisiä lauluja 1:en vihko</i> 1921
Sovitukset	Lauluäänet (3) <i>Laulukerho II</i> 1945 Lauluääni <i>Yksiäänisiä laulu. Kuudes vihko</i> 1903; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1903, 1905, 1909, 1911, 1921; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1947 (painokset 1–8); <i>Työväenopiston laulukirja</i> 1928; <i>Laulukirja</i> 1936; <i>Työväen marssi</i> 1940 Suomen Työväen Musiikkiliitto; <i>Laulun taika</i> 1951; <i>Opistojen laulukirja</i> 1961; <i>Laulukirja</i> 1973; <i>Edestä aatteen</i> 1978 (”Suomen työväenluokan marssi”); <i>Lauluja</i> 1978; <i>Ikivihreät laulut</i> 1981; <i>Sjung ut</i> 1985 (ruotsinkielinen käännösteksti); <i>Serpens musicus</i> 1990; <i>Lehti puusta variseepi</i> 1999; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008; <i>Juhlien toivelaulut</i> 2009; <i>Juhlalaulut</i> 2017 Lauluääni ja piano <i>Suuri toivelaulukirja 2</i> 1977; <i>Työväen lauluja</i> 1977; <i>Pieni toivelaulukirja 2</i> 2013 Mieskuoro (Emil Kauppi) <i>Työväen marssi</i> 19–? Tampereen työväen kirjapaino; <i>Työväen marssi</i> (erillispainate ilman julkaisua ja aikaa, mutta kyseessä on kuoron Arbetets Vänner i Åbo painate, jossa laulu on nro 167) Orkesteri (Eero Koskimies 1936?) YLE3728; (Antero Hytinkoski 22.2.1949) SmP9291 Piano (Oskar Merikanto 1906) <i>Työväen Marssi Pianolle</i> 1906 Helsingfors Nya Musikhandel HNM518; <i>Työväen marssi</i> 19–? Fazerin musiikkikauppa FM518; (Urpo Jokinen 1961) <i>Opistojen laulukirja</i> 1961 Puhallinorkesteri (Juhani Leinonen) <i>Työkansan säweliä</i> 2013

Merikanto valittiin keväällä 1892 Helsingin Työväen sekakuoron johtajaksi. *Työväen marssi* on omistettu kuorolle, jota Merikanto johti kolme vuotta, ja sen ensiesitys oli kuoron 10-vuotisjuhlissa 27.3.1894. Tässä vaiheessa sävellyksen nimenä oli vielä ”Helsingin Työväenyhdistyksen marssi”. Ilmeisesti myös laulun teksti on syntynyt tätä tarkoitusta varten ja se julkaistiin lehdistä. Helsingin työväenyhdistyksen kuoron konsertin mainoksessa 25.4.1897 Ylioppilastalolla laulu oli lyhentynyt muotoon ”Työväen yhdistyksen marssi”, vaikka Kansanvalistusseuran ensipainoksessa 1896 oli jo käytetty muotoa ”Työväen marssi”. Merikanto allekirjoitti sopimuksen pianosovituksesta vasta 20.9.1906.

ANTTI TÖRNEROOS (2.3.1835–8.2.1896) oli suomalainen runoilija ja suomentaja, joka kirjailijana käytti nimeä TUOKKO. JALMARI VIRTANEN (8.1.1889–1939) oli suomalaissyntyinen runoilija ja työmies, joka toimi Venäjällä ja Neuvostoliitossa. Häntä pidetään todennäköisesti runon ”Suomen työväenluokan marssi” tekijänä. Runo julkaistiin nimimerkillä ”J” 20.3.1920 neuvostokarjalaisessa lehdessä ”Vapaus”.

Tääll' päivät verkkaan vierivi, OM291

Hur långsamt går min tunga dag – Hier gehn die Tage langsam hin

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Sabine Reinicke (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 4. Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko IV</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto) <i>Urkuharmoonikoulu aloitteleville</i> 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 127) on identtinen tämän pianosovituksen kanssa.

Tääll' yksinäni laulelen, OM292

Så ensam kväder jag min sång – In stiller Abendstund

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto) <i>Urkuharmoonikoulu aloitteleville</i> 1910

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 129) on identtinen tämän pianosovituksen kanssa.

Ukko Noak, OM293

Ukko Noak variatsiooneilla – Gubben Noak med variationer – Ukko Nooa – Musikaalista leikinlaskua pianon ääressä – Musikaliskt skämt vid piano

Piano

Moderato

Sävellysaika 1907 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Ukko Noak variatsiooneilla* 1907 Helsingfors Nya Musikhandel HNM589

Lisäjulkaisut *Ukko Noak muunnelmin – Gubben Noak med variationer* 1951 FM589 (useita lisäpainoksia); *Suosittuja pianosävellyksiä* 1996

Sovitukset Jousiorkesteri (Jorma Panula) MF6351, MF8422

Kamariorkesteri (Eero Koskimies 17.2.1936) YLE3043A; (Teppo Lindholm) MF3372

Piano (Viljo Henrik Kotila, mukaillen) Smp6005

Merikannon Carl Michael Bellmanin laulusta *Gubben Noach* (Fredmans sång nro 35) tekemien 13 muunnelman ensipainoksen alanimkkeenä on teksti ”Variatsiooneilla. Musikaalista leikinlaskua pianon ääressä”. Merikannon palkkio oli 150 markkaa (615 euroa). Nuotti tuli kauppoihin loka-kuussa 1907, mutta jostain syystä kustannussopimus allekirjoitettiin vasta 23.3.1908. Ensijulkaisu oli varovaisesti 300 kappaletta, mutta seuraavina vuosina sitä jouduttiin painamaan tuhansia kappaleita lisää.

Yrjö Suomalainen on kertonut muunnelmien kustantamisesta seuraavaa kaskua: ”*Kun säveltäjä tarjosi tätä varsinkin sen syntymäaikana suosittua sepitettään kustantaja Lindgrenille, tämä, silmäiltyään nuottisivuja, virkkoi: ‘Ai, ai, tämä sovitus on liian musta. Nuotteja on aivan liian paljon. Ei sitä kukaan pysty soittamaan.’ – Fazer & Westerlundilla kai arveltiin, ettei Ukko Noa ollut liian musta, koska se sen enemmittä hyväksyttiin julkaistavaksi.*” (Suomalainen 1949, s. 162)

Merikanto lienee improvisoinut Ukko Noakin teemasta pitkäänkin, ennen kuin kirjoitti muunnelmia nuottipaperille, joskaan konserttiesityksistä ei ole löytynyt tietoa. Emme kuitenkaan tiedä kirjoitusvaiheesta mitään tarkempaa. *Ukko Noak* kuuluu niihin sävellyksiin, joilla voisi olla opusnumero, mutta joka tuntemattomasta syystä jäi ilman sitä. Mahdollinen syy on julkaiseminen juuri siinä taitekohdassa, jolloin Merikannon varhaistuotanto numeroitiin jälkikäteen.

Kriitikko Bis arvioi teosta tuoreeltaan näin: ”*När människan ler och än mer när hon skrattar, lägger hon något till å sin lifslängd, heter det. Merikantos ‘Gubben Noach’ är sålunda ren hälsomusik.*” (Hufvudstadsbladet 1.12.1907) Tämän jälkeen Bis kuvailee eloisasti ja perusteellisesti, kuinka kokonainen musikaalinen perhe voi soittaa muunnelmat helpoimmasta vaikeimpaan. Tässä näyte muunnelmasta nro 8 eteenpäin: ”*Dödsklockorna ringa och gubben Noach stackare får en liflig erinran om att en herr Chopin tusende år efteråt och litet till skulle komponera en sorgmarsch, som i nämnda variation kastar sitt mörka dok öfver gubbens från Ararat trefna familjemelodi. Dock, tempot växlar; den strausska andan vill i en tyvärr roligt mager valsvariation äfven göra sig gällande. I variation n:o 9 dansar gubben Noach polka med sin fru i glädjen öfver dufvan med olivkvisten. Men nu blir det musik af på ramaste allvar. Fader Bach tar upp temat och visar att utan en fugerad behandling är musiken bara skräp. Efter denna högre behandling aftågar familjen Noach stolt under en marsch nära nog lika ståtlig som den, finnarne bestodo i trettioåriga kriget.*” (Hufvudstadsbladet 1.12.1907)

Urkuharmonikoulun kansanlaulusovitukset, OM294

Harmoni

123 *Andantino* (Tuoll' on mun kultani) c-molli – 124 *Andante* C-duuri – 125 *Andantino* Es-duuri – 126 *Moderato* D-duuri – 127 *Andantino* g-molli – 128 *Andantino* A-duuri – 129 *Andantino* h-molli – 130 *Moderato con moto* Es-duuri – 131 *Moderato* Es-duuri – 132 *Andantino* c-molli – 133 *Andantino* d-molli

Sovitus aika 1910 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Urkuharmonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon vuonna 1910 julkaisema harmoninsoiton opas sisältää nimeltä mainittujen lisäksi 11 nimetöntä kansanlaulusovitusta. Julkaisussa ei ole sovitusten tekijää nimetty, mutta kun Merikanto ei ole kenenkään muunkaan nimeä sovitukseen liittänyt, on todennäköistä, että ne ovat hänen omia sovituksiaan. Sovituksen kohteina olleita sävelmiä ei ole toistaiseksi tutkittu ja tunnistettu, itse julkaisussa ei mitään sanallisia vihjeitä ole.

Urkuharmonikoulun koraalit alkusoittoineen, OM295

Harmoni

109 *Moderato* – 110 *Andantino* Alkusoitto on nro 16 opuksessa 59 – 111 (Ilman tempomerkintää) – 112 *Adagietto* Alkusoitto on nro 72 opuksessa 59 – 113 (Ilman tempomerkintää) – 114 *Moderato* – 115 *Andantino* – 116 *Moderato* – 117 *Lento* Alkusoitto on nro 96 opuksessa 59 – 118 *Con moto* – 119 (Ilman tempomerkintää) – 120 *Andantino* – 121 *Moderato* – 122 *Maestoso*

Sävellysaika 1910 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Urkuharmonikoulu aloitteleville* 1910

Merikannon vuonna 1910 julkaisema harmoninsoiton opas sisältää 14 koraalia alkusoittoineen. Kolme alkusoittoa on peräisin opuksen 59 sadan alkusoiton kokoelmasta, mutta useimmat Merikanto lienee säveltänyt tätä soitonopasta varten.

Merikannon ensimmäinen yritys urkumusiikin alalla, kolmiosainen sonaatti, valmistui todennäköisesti talvella 1887. Se oli päätösnumerona hengellisessä konsertissa 1.4.1887 Nikolain kirkossa eli Helsingin tuomiokirkossa, jossa esiintyivät myös Abraham Ojanperä sekä Merikannon opettajan, Lauri Hämäläisen johtama soitinyhtye. Mitään käsikirjoitusaineistoa tästä sonaatista ei ole löytynyt. Erkki Tuppurainen on olettanut Merikannon hävittäneen teoksen (Tuppurainen 1977, s. 32). Onkin mahdollista, että Merikanto hävitti sonaattinsa, joka ei saanut kritikoilta myönteistä vastaanottoa. On myös mahdollista, että se on vain kadonnut lukuisten muiden käsikirjoitusten tavoin inhimillisen huolimattomuuden tai välinpitämättömyyden seurauksena. Jan Lehtola on esittänyt ajatuksen, että sonaatin ensimmäinen osa olisi sama kuin myöhemmin nimellä *Konserttifantasia* tunnettu urkusävellys (Lehtola 2018, s. 5) Tätä voi pitää mahdollisena, joskin todennäköisesti Merikanto tässä tapauksessa muokkasi sävellystä kovan kritiikin takia, eikä tuntemamme *Konserttifantasia* ole identtinen urkusonaatin osan kanssa.

Kriitikko Bis suhtautui Merikannon ensiyritykseen kohteliaan armottomasti: ”*En sonate för orgel, komponerad af konsertgivaren, afslutade konserten. Af ett förstlingsarbete man kan naturligtvis ej fordra någon formfulländning och möntergill utarbetning, dock förekommo i sonate moment, som i annat afseende icke voro alldeles oäfna.*” (Helsingfors Dagblad 2.4.1887) Vielä suorasanaisempi oli nimimerkki K: ”*Herr Merikantos egen orgelsonate (...) var ej annat än ett blygsamt kompositions-försök ‘i den högre stilen’. Tonstycket saknade form och innehåll och lämpar sig alltså ej till föremål för allvarsamt bedömande. Emellertid vore det orätt att fränkänna hr Merikantos kompositions-begåfning. Det gäller för honom endast att grundligt ta i tu med form- och kontrapunktsläran och flitigt studera de klassiska mästarnes värk i deras musikaliska byggnad.*” (Nya Pressen 4.2.1887).

Finland-lehden anonyymi kriitikko ei myöskään antanut juuri arvoa Merikannon säveltäjänkyvyille tässä vaiheessa, vaikka innostui laajahkoon analyysiin: ”*Hr. M. besitter stor talang äfven för orgelspel. Som kompositör kunde han dock ej väcka intresse. Orgelsonaten vittnade ju visserligen om, att det hos honom flyter en melodisk åder, men då man vill uppträda som kompositör, skall man dock ha några musikaliska tankar att uppvisa. Den första satsen, Koral med variationer, var så till vida, tycke vi, den bästa, att der fanns en ledande tråd, som genomgick det hela, om ej heller variationerna utmärkte sig för någon uppfinningsförmåga. Den andra satsen var någorlunda löst sammanfogad, så att åhöraren hade svårt att uppfatta hvad kompositören verkligen menade, uton det att de använda temata ingalunda hade någon kyrklig prägel. Den sista satsen hade visserligen några krafteffekter, men var för öfrigt af ringa betydighet.*” (Finland 2.4.1887) Ainoan poikkeuksen teki nimimerkki ”-a-”: ”*Erittäinkin onnistui hra Merikanto Töpferin sepittämässä ‘Konserttifantasiassa’ ja omatekemässään kappaleessa, jossa tekijä osoitti suurta tietoaan musikiteorian kaikissa sokke-loissa. Johtona tässä ‘Urku-sonaatissa’ oli eräs tunnettu koraali.*” (Uusi Suometar 2.4.1887)

Uusmaan marssi, OM297

Täynn' ihanuutta Suomi on – Uusimaa

Sekakuoro

Marssintahdissa, reippaasti

Teksti	J. H. Erkko (<i>Ajan varrelta</i> 1896)
Sävellysaika	1897
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Uusmaan marssi</i> Uusimaa 25.6.1897
Lisäjulkaisut	<i>Uusmaan marssi</i> 1901 Uusimaa-lehti (erillispainate)
Sovitukset	Lauluääni <i>Kansanopistokurssien nuottikirja</i> 1899; <i>Suomen nuorison laulukirja</i> 1901, 1903, 1905, 1909, 1911; <i>Kansan Laulukirjan Nuottipainos</i> 1908; <i>Kansanopiston Laulukirja</i> 1909–1928 (painokset 1–6); <i>Kaikki laulamaan II</i> 1939; <i>Lauluääni Maakuntalaulumme</i> 1987 Lauluääni ja piano (Ilmari Hannikainen) <i>Suomen maakuntalaulut</i> 1928 Mieskuoro <i>Isänmaallisia lauluja</i> 1915 Piano (Ilmari Hannikainen) <i>Laulun ja soiton Suomi I</i> 1928 (piano ja sanat) Puhallinorkesteri (Karl Johan Wasama) SmP (nimellä ”Uusimaa”)

Merikanto sävelsi laulun uusmaalaisten kevätjuhlaan Porvoossa 27.5.1897: ”Juhlapuheen jälkeen esitti Porvoon tilapäisesti kokoonpantu sekakööri ryhdikkäästi O. Merikannon juhlaa varten säveltämän ‘Uusmaan marssin’ säveltäjän johdolla. Sävellyksessä on reippautta, ryhtiä ja voimaa ja kuuluu se suuremman köörin esittämänä kerrassaan jyhkeältä. Hyvä-huudoilla otettiin se vastaan ja esitettiin yleisön pyynnöstä kahdesti sekä myöhemmin illalla satamassa kolmannenkin kerran.” (Uusimaa 28.5.1897) Yleisön pyynnöstä Uusimaa-lehti myös julkaisi laulun koko tekstin saatesanojen kera numerossaan 25.6.1897. Erikseen mainitaan, että säveltäjä itse on suositellut laulettavaksi ensimmäinen ja kaksi viimeistä säkeistöä (nro 5 ja 6), mutta lehti painatti varmuuden vuoksi kaikki. Nuotinnoksessa on muutamissa soinnuissa viisi ääntä siten, että diskanttiääniä on kolme. Uusimaa-lehti teetti nuotista ilmeisesti myös eripainoksen, jota se mainosti ainakin alkuvuodesta 1901 aktiivisesti yhdessä laulun *Viirimme* julkaisun kanssa, joka oli tehty jo 1899.

Ensijulkaisuun reagoitiin ruotsinkielisten puolella ärtyneesti, koska lehti oli korostanut viimeisessä säkeistössä olevaa sanaa ”suomalaisina” todeten, että ”*Laulettaessa on tämän sanan joka tavulle pantava erityinen paino.*” Wasa Nyheterin toimittaja piti tätä propagandana: ”*Tidningen Uusimaas fennomanska propaganda går numera ‘efter noter’, publicerade i tidningens fredagsnummer i form af en ‘Uusmaan marssi’ med musik af O. Merikanto och ord af J. H. Erkko. I en ‘not’ till noterna upplyser det i en hast så musikaliskt vordna bladet att order ‘suomalaisina’ i sista värsen bör sjungas med särskild tonvikt på hvarje stafvelse. En ljufvelig musik...*” (Wasa Nyheter 29.6.1897) Fredrikshamns Tidning julkaisi saman teksti seuraavana päivänä.

Vuonna 1905 perustettu Eteläsuomalainen Osakunta päätti syksyllä 1911 ryhtyä hankkimaan omaa maakuntalaulua. Myös Oskar Merikanto tarjosi omaa *Uusmaan marssiaan*, mutta se ei miellyttänyt tilaajaa, joka kääntyi Sibeliuksen puoleen. Nyt ei kelpannut Erkon teksti, vaan Sibelius sävelsi Uudenmaan maakuntalaulun Kaarlo Terhin tekstiin tammikuussa 1912. (Pajamo 1987, s. 76, 83). Ehkä Merikannon laulun ikä osaltaan selittää, ettei tarjous kelpannut.

Erkon 16.4.1896 kirjoitetun runon otsikkona on *Uusimaa*. Ei tiedetä, miksi nimi on Merikannon jäljiltä muodossa *Uusmaan marssi*.

Vad fattas mig än?, OM298

Vad fattas mig än: är du ej min vän

Lauluääni ja piano
Moderato con moto

Teksti	Tuntematon
Sävellysaika	14.11.1921
Käsikirjoitus	SmP6506
Omistus	Tillegnadt Friherrinnan Fanny Wrede
Ensijulkaisu	<i>Kootut yksinlaulut vol. 3</i> 2010
Lisäjulkaisu	<i>Vad fattas mig än?</i> 2015 Edition Tilli ET1964

Laulun käsikirjoituksessa on otsikkona ”Vad fattas mig än? / Oskar Merikanto / Tillegnadt Friherrinnan Fanny Wrede / 11/III 1839–19/IX 1920” ja päiväys 14.11.1921. Lyijykynällä on arkistossa tehty merkintä ”Ur Wredes saml. juni 1949”. Laulun otsikko on tehty eri käsialalla kuin signeeraus, itse nuotinnos ja siinä olevat sanat. Tekstin tekijää ei tiedetä. Se ei ole ainakaan Raamatun Matteuksen evankeliumin 19 luvun kohta, jonka teksti ruotsinkielisessä muodossa on ”Vad fattas mig ännu?”. Eräässä vuodelta 1920 peräisin olevassa kuolinilmoituksessa (Pedersöre 31.7.1920, s. 1) on hyvin samankaltainen runo ”Vad fattas mig än? Du är ju min vän! Du helige, härlige Gud!”, mutta senkään lähdettä ei tiedetä.

Miten Merikanto oli alun perin tutustunut tähän lähinnä evankelisissa lähetystyöpiireissä vaikuttaneeseen vapaaherrattareen, on selvittämättä. FRANSISKA GUSTAVA WREDE AF ELIMÄ (os. Sjögren, 9.3.1839–19.9.1920) kuoli Helsingissä. Ei tiedetä, miksi tai kenelle Merikanto tämän laulun yli vuosi Wreden kuoleman jälkeen tarkoitti. Käsikirjoituksen vasempaan ylänurkkaan on kirjoitettu eri käsialalla ”Tillhör fru E[epäselvä kirjain] Wrede”. Wredellä oli kolme tytärtä, Fanny Johanna, Matilda Sofia ja Elin Fredrika.

Vaikka aika rientää kurjan maan, OM299

Vaikka aika rientää kurjan maan, Kristus sentään elää ainiaan

Sekakuoro
[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Lars Stenbäck (alkuperäinen ruotsinkielinen teksti), Yrjö Veijola (suomennos)
Sävellysaika	1923
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Koulun koraalikirja</i> 1924
Sovitukset	Lauluääni ja urut (Johann Tilli?) <i>Vaikka aika rientää kurjan maan</i> 2007 Edition Tilli; <i>Omat koraalit</i> 2013

Virsi on *Koulun koraalikirjassa* numerolla 161. Siihen liittyy kolmen tahdin loppusoitto uruille. Alkusoittoa Merikanto ei ole merkinnyt omaksi sävellykseksensä. Tieto tekstin lähteestä on peräisin MAUNO ROSENDAHLIN (8.9.1848–21.10.1917) tutkimuksesta *Suomen herännäisyyden historia XIX:llä vuosisadalla II : 1836–1844* (Oulu : Herättäjä, 1905). Suomenkielinen teksti on myös kokonaisuudessaan *Hengellisiä lauluja ja virsiä* numerolla 107.

Valkoisen kaartin marssi, OM300

Vita gardets marsch – Entisen Suomen Kaartin pataljoonan marssi – Finska Gardets bataljons marsch – Suomen Valkoisen Kaartin kunniamarssi – Vanhan Suomen Kaartin marssi – Suomen Kaartin kunniamarssi – Helsingin opetustarkk'ampuja-pataljoonan kunniamarssi – Kaartin Jääkäri-rykmentin kunniamarssi

Piano

Allegro

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit II* 1919

Marssin säveltäjäksi on usein mainittu Kaartin soittokunnan ensimmäinen kapellimestari, latvialais-syntyinen JOSEF THADDEUS TWARJANSKY (27.3.1783–7.9.1852), mutta tieto ei todennäköisesti pidä paikkaansa. Nykyään sävelmän arvellaan olevan peräisin Ranskasta. Teuvo Laine on kertonut sävelmästä vaihtoehtoisen kertomuksen: ”Pariisissa toimineen venäläisen emigranttisoittokunnan levyllä on aivan toinen marssi Suomen Kaartin marssina. Tämä marssi esiintyy E. W. Floesselin partituurikirjassa vuosilta 1866–68 hänen sovittamanaan. Säveltäjää ei mainita. Marssin nimenä on siinä ’Honneur-Marsch’. Floessel, joka toimi Josef Tvarschanskyn jälkeen Suomen Kaartin kapellimestarina vuosina 1853–74, oli myös säveltäjä ja tuottelias sovittaja. Marssista tuli itsenäisyyden alkuvuosina Suomen Valkoisen kaartin ja sittemmin Kaartin pataljoonan kunniamarssi.” (Laine 1987, s. 184) Marssi on joka tapauksessa Suomen vanhin yhtäjaksoisesti käytetty kunniamarssi. Suomen itsenäistyttyä 1918 siitä tuli Suomen valkoisen kaartin kunniamarssi.

Valkonauhan tunnuslause, OM301

Ees, eestä Luojan, kodin – Nyt eestä Luojan, kodin, synnyinmaan – Vita Bandets valspråk (För Gud, för hemmet, för vårt fosterland) – Hvita Bandets valspråk

Naiskuoro

Andante

Teksti Maria Durling (*Hvita Bandets valspråk*), Immi Hellén (suomennos)

Sävellysaika 1906

Käsikirjoitus Ei tunneta

Omistus Suomen Valkonauhaliitto

Ensijulkaisu *Vita Bandets sångbok* 1915 (ruotsinkielinen teksti)

Lisäjulkaisut *Valkonauha* 1/1918; *Hvita Bandet* 1/1918 (ruotsinkielinen teksti); *Valkonauhan tunnuslause* 1935? (erillispainate ilman julkaisijatietoja); *Valkonauha* 6/1964

Laulu on todennäköisesti sävelletty Suomen Valkonauhaliiton ensimmäiseen vuosijuhlaan Helsingissä 9–11.6.1906. Juhlalta kertoneessa uutisessa on seuraava maininta: ”Kahteen Valkonauhalle omistettuun runoon olivat sävellyksen laatineet herrat O. Merikanto ja Ilmari Krohn.” (Helsingin Sanomat 21.6.1906) Myös ruotsinkieliset lehdet kertoivat saman asian: ”Musik till tvenne Hv. B. tillegnade dikter hade för konferensen komponerats af hrr. O. Merikanto och Ilmari Krohn.” (Hemvänner 15.7.1906)

Vaikka runojen nimiä ei uutisissa mainita, on todennäköistä, että kyse on Merikannon osalta juuri tästä *Valkonauhan tunnuslauseesta*. Sitä emme käsikirjoitusaineiston puuttuessa kuitenkaan tiedä, sävelsikö Merikanto Durlingin alkuperäisen tekstin, josta Immi Hellén sitten myöhemmin, ehkä vasta vuoden 1918 julkaisuun teki suomennoksen. Varhaisin löytynyt julkaisu on tehty Ruotsissa, joten siinä on vain ruotsinkielinen alkuperäisteksti.

Suomen Valkonauhaliiton vuosijuhlasta 1921 kertoneessa lehtiutisessa on tällainen maininta: ”*Kuoro esitti sitte O. Merikannon säveltämän erikoislaulun ‘Valkonauhan tunnuslause’.*” (Uusi Aura 27.3.1921) Laulun teksti julkaistiin joissakin lehdissä Merikannon nimi mainiten (mm. Kotimaa 20.10.1922 ja Etelä-Suomi 7.11.1922). Näissä uutisissa ei kuitenkaan mainita, että kyseessä olisi ollut uusi laulu. Vuoden 1964 julkaisussa laulun suomenkieliset alkusanat on tarkistettu muotoon ”Nyt eestä Luojan, kodin, synnyinmaan”.

Suomen Valkonauhaliitto (Förbundet Vita Bandet i Finland) perustettiin vuonna 1905 vakinaistamaan Yhdysvalloissa 1870-luvulla alkanut kristillisyhteiskunnallinen ennalta ehkäisevä päihteiden vastainen toiminta, joka 1896 oli käynnistynyt Turussa. Järjestö oli kaksikielinen ja julkaisi vuoden 1909 alusta lähtien lehteä molemmilla kielillä. Oskar Merikanto ehti olla yhteyksissä järjestöön jo 1890-luvun puolella, kun hän soitti joissakin tilaisuuksissa pianoa. Tätä kautta lienee tullut myös tilaus säveltää järjestön tunnuslaulu.

MARIA ELISABETH DURLING (28.11.1867–24.6.1950) oli ruotsalainen kirjailija ja runoilija. Nimi on useimmissa suomalaisissa lähteissä väärin kirjoitettuna ”Maria Darling”.

Valse brillante, OM302

Piano

Sävellysaika 1886?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu
Sovitukset Orkesteri (Nils-Erik Fougstedt) YLE7763

Tämä sävellys esiintyi Oskar Merikannon omissa konserteissa 1886-1887, mutta sen käsikirjoitusta ei ole löytynyt. Todennäköisesti valssin ensiesitys oli konsertissa 27.4.1886 Tampereen Seurahuoneella. Helsingissä sävellys kuultiin viimeistään 30.1.1887 Merikannon virallisessa ensikonsertissa Ylioppilastalolla. Konsertin arvioinut nimimerkki ”h” oli tuomiossaan sekä murskaava että pedagogisesti perusteellinen: ”*Mutta konsertinpitäjän oma ‘Valse brillante’, joka kyllä oli sekä ‘valse’ että ‘brillante’, oli musiikillisesti köyhä ja laiha, ja muistutti liian paljon Tekla Badarczewskaa ja senkin semmoisia sävelseppoja. Panemme jyrkän vastalauseen sitä vastaan, että niin hyvillä soitannollisilla lahjoilla varustettu nuorukainen tuhlaa aikaansa semmoisiin sepustuksiin. Ne vaan häiritsevät vakavaa ahkeroimista todellisen taiteen piiriin pääsemään. Toivomme, ettei se aika ole kaukana, jolloin puheenalainen taiteenharjoittaja itsekin huomaa tällaisten teosten oikean arvon sekä näiden sanojen totuuden, – sanojen, jotka ovat mitä ystävällisimmässä mielessä lausutut. Toivotamme hänelle paljon onnea ja menestystä alkamallansa retkellä.*” (Uusi Suometar 1.2.1887) Ilmeisesti Merikanto otti kritiikin vakavasti; *Valse brillante* katosi hänen ohjelmistostaan ja säveltäjä korosti aina-kin sanoissa, jos ei aina musiikissaan, vakavia, taiteellisia tavoitteitaan.

Jokin käsikirjoitus sävellyksestä on kuitenkin täytynyt olla Nils-Eric Fougstedtin hallussa, kun hän teki orkesterisovituksensa todennäköisesti 1960-luvulla. Yleisradion äänilevystössä on myös Kari Tikan johtaman Radion sinfoniaorkesterin 6.6.1973 tekemä nauhoite tästä Fougstedtin sovituksesta (kantanauha V-09004). *Valse brillante* kuultiin kahtenakin versiona ”George de Godzinskyn sävelkansio” -nimisen televisio-ohjelman osassa ”Merikanto-Albumi III”, joka nauhoitettiin 8.12.1963. Ensimmäinen versio on ollut minuutin pituinen sovitus naistertsetille ja toinen kahden minuutin pituinen orkesteriversio, mitä todennäköisimmin em. Fougstedtin sovitus. Fougstedtin sovituksen perusteella *Valse brillante* on aidossa Strauss-hengessä sävellettyä melodisesti kekseliästä, mutta muuten hyvin sovinnasta tanssimusiikkia. Todennäköisesti se on kelvannut kuulijoille paremmin kuin kriitikoille, mutta vain jälkimmäisten näkemyksestä on jäänyt dokumentoitu jälki.

TEKLA BĄDARZEWSKA-BARANOWSKA (1829/1834–29.9.1861) oli puolalainen salonkimusiikin säveltäjä, joka saavutti suuren suosion vuonna 1856 julkaistulla pianokappaleellaan *Modlitwa dziewicy*, op. 4 (Neidon rukous).

Vanhan kullan hellu, OM303

Vanhan kullan hellu, tanssia pritkutellu niinkuin isänäidin puolarukki

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1893 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Sekäänisiä lauluja</i> 1894

Tämä Merikannon kansanlaulusovitus julkaistiin Bertha Relanderin kokoelmassa ”Sekäänisiä lauluja” nimellä ”Suomalainen kansanlaulu”. Yrjö Suomalainen viittaa tähän sovitukseen moralisoidessaan elämäkerrassaan Merikannon valmiutta yleisönkosiskeluun: ”*Suuren yleisön mielisuosion helpolla saavuttaminen houkuttelee joskus säveltäjiä tekemään jonkin vähempiarvoisenkin, helppohintaisen seipitteen. Nuori Merikanto ei kuorotoiminnassaankaan kokonaan säästynyt tältä houkutukselta, ja silloin saattoi syntyä seipite, jonka pääansio oli se, että tuo laulu ‘meni kansaan’.* Eräs Bertha Relanderin laulukokoelmassaan julkaisema Merikannon laulu siinä suhteessa on kai kuvaavinta. Teksti on tällainen: Vanhan kullan hellu / tanssia pritkutellu / niinkuin isänäidin puolarukki. / On niitä likkoja ollu / Aina kun on tullu, / Pihamaalla niit’ on rakastellu. – Kyllä sellaisella yleisö temmattiin mukaan.” (Suomalainen 1949, s. 48-49). Merikanto itse ei ehkä olisi ymmärtänyt Suomalaisen moitteita, sillä laulun teksti ei mitenkään olennaisesti poikkea monista muista, myöhemmistä sovituksista, joita Merikanto teki kustantajille suomalaista kansanlauluista.

Sovitus esitettiin Hämeenlinnassa 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina. Konsertin mainoksessa nimi on muodossa ”Wanhan kullan hellu, kansanlaulu”.

Vanhanpiian valitus, OM304

Voi minua likkaa, että olen vanhaksi ja hyljätynsi jäänyt

Sekakuoro

Verkalleen

Teksti Kansanlaulu

Sovitus aika Ei tiedetä, ehkä 1906–1907?

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:5 (Fazer)

Ensijulkaisu *Vanhanpiian valitus* 2014 Edition Tilli ET894, ET1965

Käsikirjoituksen otsikon ”Vanhanpiian valitus” eteen on kirjoitettu eri kynällä ”4.”, joten Merikanto tai kustantaja lienee ajatellut sovituksen johonkin laulukirjaan. Sovituksen esityskokoonpanoa ei ole erikseen merkitty, mutta kyseessä lienee sekakuoroteos. Merikanto teki kansanlaulujen sovituksia sekä 1890-luvulla että 1900-luvun alkuvuosina. Poikkeuksellisesti tässä kustantajalle toimitetussa käsikirjoituksessa ei ole kustantajan merkintöjä, vaan se on jätetty hyödyntämättä ilman selittävää kommenttia. Alkuperäisen sävelmän on kerännyt Padasjoelta K. J. BÖÖK, todennäköisesti 1850-luvulla.

Vapaa preluudi, OM305

Urut

Sävellysaika 1922

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Merikannon Viipurissa 1.11.1922 pitämän ”Jäähyväis-konsertin” aloitusnumeron paikallinen kriitikko esitteli näin: ”*Ohjelma alkoi taiteilijan omalla sävellyksellä ‘Wapaa preluudi’, jossa melodia alkaa ikäänkuin kaukana etäisyydessä, hienona säveljuovana, vähitellen se kasvaa kasvamistaan ja viimein paisuu mahtavaksi voimaksi, joka täytti avaran kirkon. (...) Loppunumerona oli taiteilijan juhlallinen ‘Fantasia ja koraali’.*” (Laatokka 21.11.1922)

Kyseessä on todennäköisesti ollut Merikannon improvisaatio, josta ei ole jäänyt aineellisia dokumentteja. Kriitikon puhe sävellyksestä ja erisimen mainitseminen viittaavat kuitenkin siihen, että asiasta on ollut puhetta Merikannon kanssa. Konsertin mainoksissa ei ohjelmistoa ole valitettavasti eritelty.

Vapaussoturin laulu, OM306

Kauvan on kärsitty sortajan valtaa – Vapaussoturin valloituslaulu

Lauluääni

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Ilmari Kianto (*Hakkaa päälle!* 1918) Heikki Klemetin muotoilemana

Sävellysaika 1918?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sotilaan laulukirja* 1918

Oskar Merikannon sävellyksestä tähän Kiannon tekstiin ei ole säilynyt mitään käsikirjoitusaineistoa, mutta kun ainoa laulun tunnettu julkaisu on Merikannon ystävän Heikki Klemetin toimittama, ei ole todennäköistä, että siinä olisi käytetty jotain Merikannon vanhaa sävelmää asiaa ilmaisematta. Klemetin julkaisusta oli ennakkomainos Helsingin Sanomissa jo 14.5.1918, mutta vasta 23.8.1918 saattoivat lehdet kertoa laulukirjan ilmestymisestä. Merikannon sävellykseen viitattiin alkusanoilla ”Kauvan on kärsitty”, Kiannosta tekstin tekijänä ei puhuta. Klemetti tunnetaan suorapuheisena ja kiivasluonteisena persoonana, mutta tässä tapauksessa hän on joutunut siistimään Kiannon sotakiirkoista ja brutaalin väkivaltaista tekstiä otsikkoa myöten vastaamaan paremmin rauhanajan olosuhteita. Klemetti on ottanut alkuperäisestä runosta mukaan vain kolme säkeistöä, numerot 1, 2 ja 9. Ehkä kustantamossa on kesän aikana punnittu sisä- ja ulkopoliittisia näkökohtia, minkä lisäksi Klemetti on kuoromiehen ammattitaidolla varmaan pyrkinyt parantamaan tekstin laulettavuutta.

Kiannon runo on kirjoitettu sisällissodan vielä riehussa ja esimerkiksi ennen kuin saksalaiset olivat vallanneet Helsingin. Runosta julkaistiin jo 9.4.1918 ainakin Suupohjan Kaiku -nimisessä lehdessä seitsemän säkeistöä. Toukokuussa julkaistussa Kiannon omakustanteisessa ”sotarunokirjassa” *Hakkaa päälle!* on yhdeksän säkeistöä ja lisäksi kahdeksan Karjalan rintamalle tarkoitettua lisäsäkeistöä, joissa Kianto mm. uhkaa näyttelijä AARNE ORJATSALOA (vuoteen 1906 Riddelin, 13.10.1883–1.1.1941) lauseella ”Orjatsalon knuppikin se nuljahtakoon”. Julkaisussa runo kehoitetaan laulamaan nuotilla ”Paljon on kärsitty vilua ja nälkää” eli Merikannon sävelitystä ei ainakaan tuolloin vielä ollut, vaan se on syntynyt joskus touko-kesäkuun aikana. Ehkä Klemetti on tiedustellut, voisiko Merikanto sävelittää Kiannon runon ja yksinkertaisen säkeistömarssin tekemiseen ei säveltäjältä varmaan montaa tuntia mennyt.

Alkuperäinen runo on nimeltään *Vapaussoturin valloituslaulu* ja sen teksti on seuraava (Klemetin siistimät versiot on merkitty kursiivilla ja huhtikuussa julkaistun esiversion poikkeamat on merkitty asteriskeilla):

Kauvan on kärsitty ryssien valtaa Suomen kansan vapautta suojellessa.

Kauvan on kärsitty sortajan valtaa Suomen kansan vapautta suojellessa

Ylös pojat Pohjanmaan! Urhot kalliin Karjalan! Jäämit ja Savon jussit* rintamahan!

Pystyyn pojat Pohjanmaan, urhot kalliin Karjalan! Jäämit ja Savon joukot rintamahan!

* miehet

Sotahan nyt marssimme – kotikulta jääköön Jääkäriveri tässä velvoittaa.

Sotahan me marssimme, kotikallis jääköön, syntymämaa meitä velvoittaa.

Ylös veljet valkoiset! Alas ryssät punaiset! Ei nyt auta vihamiestä armahtaa!

Eespäin veljet voittoisat, maahan lyömme vainoojat! Ei nyt auta vihamiestä armahtaa!

Voittoja väkeviä saatu jo monta Meillä on Valkoisessa Suomessa:
Oulu olkoon omamme! Vaasa varsin varmamme! Viipuria vastahan nyt vierimme!

Veriset on taistelut takanamme käyty Kuka heitä kaikkia muistaakaan!
Vaskivesi – Varkaus – Mäntyharjun harppaus – Karjalan kaikkivoipa varjelemus!

Tampere tallukka – Viipuri villikko – Pori, Porvoo – Turkukin tuonnempaa!
Pahat paikat parsitaan! Konnat kaikki karsitaan! Helsinkiä kohti nyt helskytetään!**
** Tämä säkeistö puuttuu huhtikuisesta versiosta kokonaan.

Hannilan harjuilla pommit ne paukkuu! Raudussa shrapnellit räiskähtelee!
Ahvola se ankarin! Suninmäki sankarin! Pullilankin punikit viel' rangaistaan!

Tulkohon ryssiä tuhannen tuhatta! Sisua se armeijassa kasvattaa! ***
Aika on jo ahdistaa! Punakaartit puhdistaa! Venäläisen verikoiran karkoittaa!
*** Jälkiosa ”Karjalan armeija kestää sen”

Kuolema korkea – sankarin palkka! Urhojen haudoilla hurratahan.
Ruumis saakoon haavan vaan! Kuulat käykööt kulkuaan! Sielu jääpi perinnöksi syntymämaan.

Viaporin linnahan leijonalippu Jukoliste, poijat, me nostetahan!
Viaporin linnahan siniristilippu noussut on vapautta hulmuamaan.
Suomen voimat näytetään! Keinot karskit käytetään! Jääkäriveri tässä velvoittaa!
Suomen voimaa näyttämään, työtä urhoin täyttämään, kalliilla verellä se ostettu on.

Venehessä, OM307

Venehessä soutelen

Sekakuoro

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1893?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Tämä kansanlaulun sovitus sekakuorolle esitettiin ainakin 1.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina sekä Merikannon omassa sävellyskonsertissa 14.3.1894 (ohjelmassa nimi on pidemmässä muodossa ”Venehessä soutelen”. Mitään aineellisia dokumentteja tästä sovituksesta ei tunneta, joten varmuutta siitä, mistä sävelmästä on ollut kyse, ei ole.

Veni creator spiritus, OM308

Sekakuoro ja alkusoitossa urut

Moderato con moto – Con moto (ma non troppo)

Teksti Rabanus Maurus

Sävellysaika 1906

Käsikirjoitus KK Coll. 630.29 (Kansallisteatteri)

Ensijulkaisu *Veni, creator spiritus, OM 308* 2018 Edition Tilli ET933

Urkualkusoiton käsikirjoitus on Merikannon tekemä, itse sekakuoroteos on kopistin versiosta tehty moniste, joita on säilynyt kahdeksan kappaletta. Kyseessä on näytelmään *Luostariveljet* sävelletty ”messu”, johon liittyy urkualkusoitto. Suomen Kansallisteatteri esitti helmikuussa 1906 Anton Ohornin viisinäytöksinen näytelmä *Luostariveljet* (Die Brüder von St. Bernhard)”. Helsingin Sanomien arvostelussa 1.2.1906 (Eino Leino) näytelmä haukutaan, mutta arvion lopussa on lause ”Viimeiseen näytökseen on kirkkomusiikin laatinut Oskar Merikanto”. Viite tähän sävellykseen on mainittu sävellyksen *Romanssi ilman sanoja* saatekirjeessä, jossa Merikanto lupaa Josef Binnemannille ”Ensi tilassa valmistan latinalaisen messun”.

Sävellys oli Teosofisen Sekakuoron iltamien ohjelmassa 10.4.1910 Helsingin työväentalolla. Oskar Merikanto on ollut mukana tilaisuudessa, jossa hän esitti ohjelman mukaan ”pianonsoittoa”. (Työmies 9.4.1910)

RABANUS MAURUS (n. 780–2.4.856) oli saksalainen teologi, Mainzin arkkipiispa ja virsirunoilija. Häntä pidetään yleisesti hymnitekstin *Veni creator spiritus* kirjoittajana. ANTON JOSEPH OHORN (22.7.1846–30.6.1924) oli böömiläissyntyinen saksalainen runoilija, kirjailija ja opettaja.

Vi vänta, OM309

Vi vänta, vi vänta dag som skall gry – Me laulamme (Me laulamme nuorten laulua näin)

Sekakuoro

I marschtakt

Teksti Johan Bergman (*Dikter : Ny samling* 1899), M. K-hti (suomennos)

Sävellysaika 1907

Käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer)

Ensijulkaisu *Vi vänta* 1907 (erillispainate kuorovihkossa ilman aika- ja julkaisijatietoa)

Lisäjulkaisut *Me laulamme* (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); *Sånger för blandad kör* 1926

Sovitukset Mieskuoro (Oskar Merikanto 1907)

Käsikirjoituksessa on kustantajan lyijykynämerkintä ”manskör”, mutta nuotinnoksessa ei ole vihjetä siitä, mille kokoonpanolle se on tehty. Kustantamossa on myös tehty merkintä ”Tryckt! Svenska Folk. 1907”. Merkintä viitanee erillispainatteeseen, jonka voidaan päätellä valmistuneen 1907 ja jossa laulu on sivuilla 24-25. Teos on sävelletty 9.6.1907 Helsingin Kaisaniemessä järjestettyyn juhlakonserttiin (Svenska Folkskolans Vänners fjärde sång- och musikfest). Koska laulua esitettiin jo keväällä 1907 eri puolilla Suomea, on siitä jokin julkaisu täytynyt olla olemassa. Esimerkiksi

Arbetets Vänners Sångkör esitti laulun konsertissaan 14.4. Helsingissä ja 19.5.1907 Vaasassa. Virallisessa juhlaulkaisussa ei ole nuotteja eikä laulujen tekstejä.

Merikanto sovitti loppuvuodesta laulun miesäänille Akademiska Sångföreningenin pyynnöstä: ”*O. Merikantos till sång- och musikfesten i Helsingfors senaste sommar nykomponerade 'Vi vänta', hvilken sång för Akademiska sångföreningens räkning af kompositören arrangerats för manskvartett.*” (Åbo Underrättelser 8.12.1907) Kuoro esitti sovituksen Yliopiston juhlasalissa 13.12.1907 pidetyssä konsertissa. Molemmat versiot olivat seuraavina vuosina vakituisesti kuorojen ohjelmistossa.

JOHAN BERGMAN (6.2.1864–18.8.1951) oli ruotsalainen arkeologi, poliitikko ja harrastajarunoilija. Suomennoksen tehneen nimimerkin henkilöllisyys ei ole selvinyt, ei myöskään suomennoksen teko aika.

Vienankarjalaisen laulu, OM310

Karjalan termäsill’ lapsena leikin, kyykkiä keiloja kisaellen – Karjalan termäsill’ – Vienan-Karjalaisen laulu

Sekakuoro

Pontevasti

Teksti	Matti Väisänen ja Iivo Marttinen
Sävellysaika	kesä 1919
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:6 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Vienan-Karjalaisen laulu</i> 1919 Suomen Kuvalehti N:o 32
Lisäjulkaisut	<i>Sekäänisiä lauluja</i> 124. vihko 1933 (nimenä <i>Vienankarjalaisen laulu</i>); <i>Vienan-Karjalaisen laulu</i> 1942 Viena-Aunus N:o 12; <i>Neljätoista Karjalan laulua</i> 1943
Sovitukset	<i>Lauluääni Kansanopiston Laulukirja</i> 1928–1947 (painokset 6-8); <i>Kansanopiston laulukirja</i> 1928 (”Karjalan termäsill”); <i>Kansanopiston laulukirja</i> 1939 (”Vienan-Karjalaisen laulu”); <i>Hämäläis-Osakunnan laulukirja</i> 1938; <i>Opistojen laulukirja</i> 1961; <i>Wiipurilaisen Osakunnan laulukirja</i> 2003; <i>Hummani hoi!</i> 2007; <i>Kultaiset koululaulut vanhoilta ajoilta</i> 2008 (”Karjalan termäsill”); <i>Laulun runsautta</i> 2016 (”Karjalan termäsill”) Piano (Olli Heikkilä) <i>Suuri kansanlaulukirja</i> 1996 (”Karjalan termäsill”, pianonuo- tinnos ja sanat)

Käsikirjoituksessa, joka ei välttämättä ole Merikannon itsensä tekemä, on laulun otsikkotekstinä ”Vienan-Karjalaisen laulu. (Matti Väisänen I. Marttinen) / a) sekakuoro / b) yksiaänisesti / pianon tai torvien säestyksellä / Oskar Merikanto”. Kustantaja on merkinnyt lyijykynällä ”Sangen kaunis ja käyttökelpoinen (hitusen sentimentaalinen)” ja vasempaan ylänurkkaan ”Suomen Kuvalehti 32 1919”. Sekakuoroversion pituus on kolme nuottisivua ja sen perään on tehty lyhyt sovitus pianolle ilman sanoja otsikkolla ”b Yksiaänisesti pianon tai torvien säestyksellä”.

Laulun valmistumisesta tiesi Uusi Suomi kertoa näin: ”*Prof. Oskar Merikanto on säveltänyt Vienan-Karjalaisten laulun, jonka sanat ovat sepittäneet Matti Väisänen ja I. Marttinen. (...) Pian saataneen sitä kuulla kansallisissa juhlissamme ympäri maan.*” (Uuden Suomen Ilta-lehti 9.8.1919)

Laulun otsikko oli ulkopoliittisesti niin tulenarka, että jo ennen toista maailmansotaa sen sijasta käytettiin usein alkusanojen mukaista otsikkoa ”Karjalan termäsill”. Toisen maailmansodan jälkeen se vakiintui yksinomaiseen käyttöön, mutta alkuperäisen nimen välttelemiseen ei ole enää mitään tarvetta tai syytä.

Tekstin tekijöistä IIVO MARTTINEN (alkujaan Ivan Martinoff, myöhemmin Iivana Marttini, 1870–1934) oli kansanrunouden keräilijä. MATTI VÄISÄSEN henkilöllisyyttä ei ole toistaiseksi selvitetty, mutta todennäköisesti hänkin on ollut vienankarjalaista syntyperää.

Vienan rannall’ koivun alla, OM311

Under björken invid stranden – An der Dvina unter Birken

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andante

Teksti	Kansanlaulun pohjalta Antero Warelius, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V</i> 1951; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Tämä perinteinen laulu tunnetaan parhaiten ANTERO WARELIUKSEN (14.7.1821–6.1.1904) tekstimukaelmana. Laulusta on mainintoja ainakin vuodelta 1888, mutta se voi olla paljon vanhempi.

Vienan rannalla, OM312

Vienan rannall’ koivun alla kuulin laulun kaunihiin – På Dvinas stränder

Kolme lauluääntä

Andantino

Teksti	Kansanlaulun pohjalta Antero Warelius
Sovitus aika	1907?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Kevätesikko III</i> 1907
Lisäjulkaisut	<i>Gullvivan III</i> 1907 (ruotsinkielinen käännös nimellä ”På Dvinas stränder”)

Sovituksen taustoista ei ole löytynyt mitään tietoa. Todennäköisesti Merikanto on tehnyt sen *Kevätesikon* toimittajien pyynnöstä, kuten eräät muutkin kokoelman sovitukset.

Vihkiäismessut, OM313

Herra olkoon teidän kanssanne! – Niin myös sinun henkesi kanssa

Liturgi ja mieskuoro
[Ilman tempomerkintää]

Teksti Perinteinen liturginen teksti
Sovitus aika 1917?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Hautaus- ja häälauluja* 1917

Merikannon vastuullisuutta sovitukselta mieskuorolle ei ole nuottiin merkitty, mutta julkaisun hakemistossa teoksen nimen kohdalla on Merikannon sukunimi. Sovitustyö on ollut vähäinen.

Viihdy täällä impi kukka, OM314

Viihdy täällä, impi kukka, helmisilmä, tummatukka

Lauluääni ja piano
Andantino

Teksti J. H. Erkko
Sovitus aika 1906
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Paimenlauluja argentiinalaisiin paimensävelmiin I* Helsingin Kaiku nro 11/1906

Helsingin Kaiku julkaisi näköispainoksena käsikirjoituksen, joka voi olla Merikannon käsialaa. Nuotinnoksen alapuolella on merkintä ”Säveleet koonnut Arthur G-m, säestyksen pianolle laatinut O. M.”. Erkko julkaisi viisi runoa otsikolla ”Paimenlauluja” jo vuonna 1905 Helsingin Kaiun numerossa 50: I Viihdy täällä impi kukka, II Tupa kylmä; honkametsä ympärillä tohisee, IIIa Taimi pieni nosti päänsä, IIIb Elämää ja kuolemaa se armas aika aaltoaa ja IV Riennä, riemu, täällä vuotellaan.

Viirimme, OM315

Mik’ onkaan meidän viirimme, jonk’ ympäri me yhdymme?

Sekakuoro
Reippaassa marssintahdissa

Teksti J. H. Erkko (*Runoelmia ja ajatelmia* 1899)
Sävellysaika 1899
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Viirimme* 1899 (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa)
Lisäjulkaisu *Sekakööri-Sävellyksiä I. Vihko* 1907
Sovitukset *Lauluääni Kansanopistokurssien nuottikirja* 1899; *Suomen nuorison laulukirja* 1901, 1903, 1905, 1909, 1911; *Kansan Laulukirjan Nuottipainos* 1908; *Kansanopiston Laulukirja* 1909–1947 (painokset 1–8)

Laulu on kirjoitettu Uudenmaan suomalaisille Laulu- ja soittojuhlille Hyvinkäällä 5.6.1899. Juhlan ohjelmassa laulun erityismääränä oli ”Juhlasävellys”. (Päivälehti 28.5.1899) Erkolta oli pyydetty juhlaan runo ja hän kääntyi kirjeitse Merikannon puoleen 3.2.1899: *”Nyt minulla on pieni – suuri asia sinulle. Eilen Vihtori Peltosen pyynnöstä, kehoituksesta, kirjoitin Hyvinkään juhlaa varten ”Viirimme”-nimisen laulun, jota onnittelen Sinun säveltääksesi, sillä Sinä olet aina osannut säveltää kansan sydämmelle niinkuin tässä tarvitaan. Erittäin tällä kertaa toivon Sinun sielusi paisuvan innostuksesta korkealle, sillä meidän pitää laulaa ja laulattaa perustuslakimme Suomenkansan sydänvereen, josta se ei silpomallakaan lähde. (...) Tällä kirjeellä kutsun Sinun sydämeesi sekä nykyisen että tulevaisuuden polvien isänmaan rakkauden ja ihmisoikeuksien tunnon luodaksesi voimakkaan säveleen raakalaisuuden karkeata viimaa vastaan.”* (KK Coll. 148.6). Yrjö Suomalainen erehtyi elämäkerrassaan pitämään kirjettä Heikki Klemetin laatimana, koska allekirjoituksena on ”Veli Heikki”. Virhe siirtyi myös vuoden 1994 teosluetteloon.

Laulusta tunnetaan erillispainate, joka on sen mukana säilyneen painetun saatekirjeen perusteella tehty em. Hyvinkään juhlaa varten ja on siten laulun ensijulkaisu. Siinä anonyymi ”Juhlatoimikunta” lähestyy juhlille tulevia sekakuoroja seuraavalla toiveella: *”Lähetäten ylläolevan juhlasävellyksen ‘Viirimme’ pyydämme teitä harjoittelemaan sen laulujuhlaamme entisten lisäksi. Ajatus oli alkuaan että sen esittäisi eräs suurempi kööri yksinään, mutta sävellys voittaa sikäli kuta suurempi kööri sen esittää. Yhdeksäntoista laulujuhlaamme ilmoittautuneen sekaköörin yhteisesti esittämänä se varmaan tulee jollakin kuulumaan.”* Todennäköisesti tätä samaa painatettiin ja mainostettiin elokuussa Uusimaa-lehden mainoksessa: *”Laulukunnat huom! Lukuisten kysymysten johdosta saamme ilmoittaa, että uusi huomiota herättänyt marssi ‘Viirimme’ (J. H. Erkon sanat, säveltänyt Oskar Merikanto) on meiltä saatavissa painettuna. Hinta 25 p. kappaleelta. Uusimaan konttori, Porvoo.”* (Uusimaa 16.8.1899) Lehti mainosti nuottia myös 1901 yhdessä Uusmaan marssin erillispainatteen kanssa.

Laulun esitys juhlilla olikin ilmeisesti mitä innostavin hetki: *”Tämän jälkeen esittivät sekaköörin mahtavan laulun ‘Viirimme’, jonka hra O. Merikanto oli säveltänyt erityisesti tätä tilaisuutta varten J. H. Erkon tekemiin sanoihin. Laulun loputtua huusi yleisö runoilijan esille ja kohotti hänelle raikuaan eläköönhuudon. Hra Erkko kohotti eläköönhuudon Suomen kansalle.”* (Työmies 6.6.1899) *”Syvän vaikutuksen teki tämä mahtava henkinen laulu. Myrskyisiin kättentaputuksiin puhkesi juhlayleisön suosion ja kiitollisuuden osoitus, eikä ne lakanneet, ennen kuin laulu toistettiin, entistä valtavammin, innokkaammin.”* (Uusimaa 7.6.1899) Merikanto ei itse ollut paikalla ottamassa vastaan onnitteluja, koska oli matkustanut Saksaan puolisonsa kanssa. Erkon runo on kirjoitettu Ranskan matkalla Cannesissa 2.2.1899. Päivälehti julkaisi sen tuoreeltaan numerossaan 18.2.1899.

Voi, jos ilta joutuisi!, OM316

Voi, jos ilta joutuisi, vaivat vaimentuisi – Oi, jos ilta joutuisi!

Naiskuoro

[Ilman tempomerkintää]

eksti Kansanlaulu
Sovitusaika 1890?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Naisäänisiä lauluja* 4 1891
Lisäjulkaisut *Woi, jos ilta joutuisi!* (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa)

Merikanto teki sovituksen Kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlille Kuopiossa 1891, missä laulu toimi toisena kilpailukappaleena. Sovitus oli ehkä valmis jo vuoden 1890 puolella, jolloin lehdet julkaisivat juhlien lauluohjelmiston. Erillispainate saattaa olla juhlia varten tehty moniste.

Sovitus kuultiin todennäköisesti ensimmäisen kerran julkisessa konsertissa 9.4.1891 Sortavalan seminaarin juhlasalissa. Juhlassa esitettiin myös toinen Kuopion juhlille sävelletty Merikannon laulu eli mieskuorolle sovitettu *Ruusu*. Myös ruotsinkielinen Helsingfors Dam-qvartett ehti esittää laulun konsertissaan Tammisaaressa 3.6.1891 ennen virallisia laulujuhlia, samoin Kotkan työväenyhdistyksen naiskuoro 7.6.1891.

Itse Kuopion laulujuhlilla sovitusta ei todennäköisesti sitten kuultu ollenkaan, sillä lehti uutisen mukaan sarjaan, johon laulu kuului, ei ilmoittautunut ainuttakaan kuoroa. (Finland 22.6.1891)

Voi minua poika raukkaa, OM317

Jag stackars liten gosse – Weh mir, ich armer Knabe

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Moderato

Teksti Kansanlaulu, Joel Rundt (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 2. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko II* 1959; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Voi, voi kun kullallein, OM318

Ack att vägen är så vid – Weh, o weh, der Weg ist weit

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika 1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko* 1906
Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Voi äiti parka ja raukka, OM319

Variatiooneja suomalaiseen kansanlauluun Voi äiti parka

Piano

Sävellysaika 1893?
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Hämeenlinnassa 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina, hän soitti myös muutamia pianosooloja, joista toinen oli tämä ”Variatiooneja suomalaiseen kansanl. ‘Voi äiti parka’”. Mainoksessa ei ole sanaa ”sovittanut” eli kyseessä on muunnelmateos kansanlaulun teemasta, ei sovitus, jollaisen Merikanto teki myöhemmin kansanlaulujen sovitussarjaan. Merikanto soitti muunnelmateoksen myös Mikkelissä 18.6.1897. Teoksesta ei ole löytynyt aineellisia dokumentteja.

Voi äiti parka ja raukka, OM320

Voi, äiti parka ja raukka, kun minun synnytit maailman orjaks' tänne kurjuutta kärsimään!

Lauluääni ja piano

Andante

Teksti Kansanlaulu Liperistä
Sovitusaika 1910?
Käsikirjoitus SmP21747
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Sovituksesta tunnetaan anonymi käsikirjoitus, jossa on päiväyksenä ”Kuopiossa 18 p. heinäk. 1910”. Sovituksessa ei ole signeerausta, mutta käsiala on sama kuin Merikannon laulun *Soipa kieli!* käsikirjoituksessa samalta ajalta. Tässä versiossa on tempomerkintä *Andante*, nuotinnos on vain pianolle, jonka osuuden yläpuolelle sanat on kirjoitettu. Sovitus ei ole identtinen Merikannon Aino Acktälle 1900 tekemän version kanssa, vaikka melodia on käytännössä sama.

On mahdollista, että Eino Rautavaara lauloi juuri tämän sovituksen Terijoen laulujuhlla 25.6.1910 Merikannon säestyksellä. Näin kuvasi anonyymi toimittaja tapahtumaa: ”*Kun suosionosoitukset eivät ottaneet sittekään loppuakseen, lauloi taiteilija vielä kansanlaulun ‘Voi äiti parka ja raukka’. Yhä olisi juhlayleisö tahtonut vielä kuulla hra Rautavaaran laulua, siitä olivat merkinä ne valtavat kättentaputukset ja hyvähuudot, jotka kaikuivat kaikkialta. Varsinkin venäläiset näkyivät olevan kovin ihastuneita siihen samoin kuin hra Merikantonkin, joka tämän jälkeen esitti kolme suomalaista kansanlaulua variatsioneilla kiitolliselle yleisölle.*” (Suomalainen Kansa 29.6.1910)

Kansanlaulun *Voi äiti parka ja raukka* keräsi Filip von Schantz Liperistä.

Voi äiti parka ja raukka, OM321

Ack du stackars fattiga moder – Ach Mutter, arme Mutter

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andante

Teksti	Kansanlaulu Liperistä, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitusaika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 1. Vihko</i> 1906
Lisäjulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I</i> 1954; <i>Suomalaisia kansanlauluja</i> 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Vuor’ on korkea, OM322

Vuor’ on korkea, nousu vaivalloista – Vuori korkea

Sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Tuntematon
Sävellysaika	1923
Käsikirjoitus	KK Ms Mus 163:5 (Fazer)
Ensijulkaisu	<i>Koulun koraalikirja</i> 1924
Lisäjulkaisu	<i>Kirkkokuorolauluja VI</i> 1946
Sovitukset	Lauluääni ja urut <i>Vuor’ on korkea</i> 2008 Edition Tilli; <i>Omat koraalit</i> 2013

Merikannon virsi on *Koulun koraalikirjassa* numerolla 160. Siinä on lyhyt loppusoitto ja alkusoitto, jota Merikanto ei ole merkinnyt säveltämäkseen. Merikannon käyttämää tekstiä ei ole löytynyt perinteisistä virsien ja hengellisten laulujen kokoelmista.

Die weiblichen Waffen, OM323

Sopraano ja piano

Teksti Ei tunneta
Sävellysaika 1887-1888 Leipzig
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Merikanto lähetti tammikuun 30. päivänä 1888 Leipzigista kirjeen Ristiinaan kauppias Juho Tikalle. Kirjeessä on eloisaa kuvausta opiskeluajan ikävyyksistä ja valoisammista puolista. Kertoillessaan naissuhteistaan Merikanto tulee kertoneeksi myös yhdestä sävellyksestään, josta ei ole säilynyt varsinaisia dokumentteja: ”Minäkin olen yhteen keskinkertaiseen kaunottareen kynteni iskenyt, en häntä rakastaakseni (sehän olisi kunnianloukkaus Suomen impiä kohtaan), vaan joskus hauskuuttaakseni häntä ja itseäni juoden tai syöden ja vitsaten. Hän on eräs laulajatar, siivo ja puhdas tyttö. Olin kuullut hänen kaunista sopraaniaan ja mieltynyt siihen niin että päätin, ‘tuon tytön kanssa pitää minun tulla tutuksi’. Piti siis keksiä keino, mutta mikä? Tiedät jo ennestään, veli kulta, että tuollaisissa asioissa minulla muodostuu aina sievä romaani! Minä löysin erään hauskan runon ‘Die weiblichen Waffen’ (Naisen aseet). Siitä laitoin laulun sopraanille piano-säestyksellä, annoin sitten omakätisesti tuon lahjan hänelle eräänä iltana esittäen, kuka ja mistä minä olen, sekä että olin kovin mielistynyt hänen kauniiseen ääneensä. Maljiteltiin sitten ja jonkun ajan perästä olimme ‘sinät’. Tämä kaikki tapahtui ennen Joulua.” (siteerattu Helsingin Sanomat 2.10.1961)

Mitään aineellisia dokumentteja tästä laulusta ei ole löytynyt. Merikannon kirjeen perusteella käsikirjoitus onkin mitä todennäköisimmin jäänyt Saksaan.

Velikullan Joululaulu, OM324

Suomalainen panoraama täkstin ja musiikin kanssa – Päivälehdessä ilmestys on aina merkki seikka

Mieskuoro

Hurtti humöörillä

Teksti Oskar Merikanto
Sävellysaika 1901
Käsikirjoitus Ei tunneta
Ensijulkaisu *Velikulta* 1901 (joulunumero 12)

Kyseessä on huumorilehti Velikullan joulunumeroon 1901 tehty pieni hupailu mieskuorolle. Myös teksti lienee Merikannon käsialaa, ainakaan kenenkään muun nimeä ei ole mainittu.

Yhden mä tiedän, OM325

Yhden mä tiedän, sorean ja sievän, josta mä hiukan tykkään

Naiskuoro

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1891?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Sokea kanteleensoittaja ADOLF OCKENSTRÖM (26.10.1867–6.7.1898) piti Helsingin ylioppilastalolla 15.11.1891 konsertin, jossa ”rouva Bonnevien naiskööri” esitti Merikannon sovittaman kansanlaulun *Yhden mä tiedän*. Saman sovituksen esitti naiskuoro Vuokkoset raittiusyhdistys konsertissa 20.10.1907 ja myöhemmin. Mitään dokumentteja tästä sovituksesta ei ole löytynyt. Myös Emil Siviö on sovittanut saman kansanlaulun ja tämä sovitus on säilynyt. SOFIE BONNEVIE (7.5.1853–6.5.1944) oli suomalainen ruotsin kielellä kirjoittanut lastenkirjailija ja laulaja (altto).

Yksi ruusu on kasvanut laaksossa, OM326

Röda rosen den växer i dalens grund – Ein Wanderbursch’ ein Röslein fand – En vildros så fager (En vildros så fager upp vuxit) – Die Rose im Tal (Eine Rose im Tal) – Ruusu laaksossa – The rose in the vale

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos), Friedrich Ege (yksinlauluversion <i>Die Rose im Tal</i> saksannos), Alex Bryan (englanninnos)
Sovitusaika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko 1906</i>
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I 1954; Suomalaisia kansanlauluja 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); 54 suomalaista kansanlaulua 1979; Finnish Folk Song Favourites 1992</i>
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto) <i>Urkuharmoonikoulu aloitteleville</i> 1910 Lauluääni ja piano (Oskar Merikanto) <i>Finland sjunger</i> 1952; <i>Soiva laulutunti</i> 1997

Merikannon harmonisovitus (julkaisussa nro 128) on identtinen pianosovituksen kanssa.

Yksin istun ja lauleskelen, OM327

Ensam sitter jag här och sjunger – Einsam sitz' ich und einsam sing' ich – By the water's edge

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andantino

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Johannes Öhquist (saksannos), Alex Bryan (englanninnos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko 1906</i>
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I 1954; Suomalaisia kansanlauluja 1979</i> (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna); <i>54 suomalaista kansanlaulua 1979</i>
Sovitukset	Harmoni (Oskar Merikanto 1915–1916) <i>Urkuharmonialbumi II 1924; Kansanlaulu 2017 Edition Tili</i>

Yleinen kirkkorukous, OM328

Kiitos ja ylistys olkoon siitä Sinulle, Jumalamme!

Liturgi, kuoro ja urut

[Ilman tempomerkintää]

Teksti	Perinteinen liturginen
Sävellysaika	1920-luku?
Käsikirjoitus	KK Coll. 871.3 (Sulasol)
Ensijulkaisu	<i>Messusävelmistö 1951</i>

Yleinen kirkkorukous *Kiitos ja ylistys olkoon siitä Sinulle, Jumalamme!* on nuotinnettu siten, että samaa nuottia voivat käyttää esilaulaja, kuoro ja urut. Nuotinnos on osittain neliääninen, osittain viisiääninen. Teksti ja musiikki ovat myös *Lyhemmän litanian* ensimmäisenä osana.

Älä itke äitini, OM329

Grät ej, kära moder min! – Wein' nicht, liebe Mutter mein

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Andante

Teksti	Kansanlaulu, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)
Sovitus aika	1906–1907 Kantola
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle. I. Vihko 1906</i>
Lisäjulkaisut	<i>Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko I 1954; Suomalaisia kansanlauluja 1979</i> (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Älä sinä kultani, OM330

Älä sinä kultani kaivoon mene

Mieskuoro

Surullisesti, mutta ei vitkastellen

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1891 tai aikaisemmin
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	<i>Ylioppilaslauluja 5</i> 1891
Lisäjulkaisu	<i>Laulu-Miesten lauluja II</i> 1935

Ylioppilaskunnan Laulajien konserttia 28.11.1894 arvioinut Richard Faltin ei ollut sovituksesta erityisen innostunut: ”Mitä tulee Merikannon sovittamaan ‘Älä sinä kultani kaivoon mene’ oli se jotenkin tyhjä. Sovittelu ei ole omiaan poistamaan sitä kuivuutta, joka itse melodiassa on. Sekin tois-tettiin yleisön pyynnöstä.” (Uusi Suometar 29.11.1894)

Älä sinä mammani, OM331

Sekakuoro

Teksti	Kansanlaulu
Sovitusaika	1893?
Käsikirjoitus	Ei tunneta
Ensijulkaisu	Ei ole julkaistu

Tällainen kansanlaulun sovitus sekakuorolle esitettiin Hämeenlinnassa 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianis-tina (Hämäläinen 21.10.1893) sekä Merikannon sävellyskonsertissa 14.3.1894 Helsingissä. Aineel-lisia dokumentteja tästä sovituksesta ei tunneta, joten varmuutta siitä, mistä sävelmästä on ollut ky-se, ei ole.

Lipullemme, OM332

Vaate sinivalkoinen nouse korkealle

Lauluääni ja piano

Teksti Arvily

Sävellysaika 1918

Käsikirjoitus Ei tunneta (ensijulkaisu on näköispainos käsikirjoituksesta)

Ensijulkaisu *Pääskysen joulukontti* 1918

Laulun synnystä ja tulevasta julkaisemisesta kerrottiin jo Pääskysen numerossa 9/1918, jossa julkaistiin seuraava Merikannon kirje: *”Kiitän teitä lämpimästi onnitteluistanne. Erityisen ilon tuotti minulle ’Pääskynen’. Olen aina ollut lasten suuri ystävä ja lapset pitävät minusta. Oli senvuoksi hauskaa tällaisessa lastenlehdessä tulla omalla lapsuudellaan heitä lähemmä. – Samassa numerossa herätti huomiotani alkuruno ’Lipullemme’ – oikein sopiva nuorten lippulaulu. Tuossa tuokiossa oli se sävelletty ja seuraa tässä tervehdyksellä nuorille ystäväilleni Pääskysen lukijoissa. / Oskar Merikanto.”* Toimitus lupasi puolestaan, että *”Joulukontissa julkaistaan tämä sävellys, jonka setä Merikanto on omistanut Pääskysen ystäville. Ystävälliselle säveltäjälle lähettävät sydämellisen tervehdyksensä Pääskynen ja kaikki sen ystävät.”* (Pääskynen 9/1918, s. 168)

Arvilyn runo julkaistiin ensimmäisen kerran Pääskysen numerossa 8/1918, jossa oli myös Helmi Krohnin kirjoittama lyhyt elämäkerta Merikannon 50-vuotispäivän kunniaksi.

Oskar Merikannon sovituksia muiden säveltäjien teoksista

Oskar Merikanto sovitti runsaasti perinnesävelmiä, mutta jonkin verran myös muiden säveltäjien teoksia. Edelliset on tässä luettelossa käsitelty Merikannon teoksina, tähän osastoon on kerätty ne muiden säveltäjien sovitukset, jotka tunnetaan käsikirjoituksesta, julkaisusta tai josta on uskottava viitteellinen tieto olemassa. On todennäköistä, että Merikanto on tehnyt useampiakin sovituksia esimerkiksi uruille, mutta tietoa on saatavana vähän ja esimerkiksi aikakauden lehdissä olevat tiedot ovat usein suppeita. Onkin odotettavissa, että sovituksia löytyy vielä lisää.

Julkaistuista sovituksista merkittävimmän ryhmän muodostavat Merikannon sarjaan *Suomen Armeijan Kunniamarssit* tekemät pianosovitukset, joista osa on perinnesävelmiä, osa ei. Myös joitakin uruille tehtyjä sovituksia julkaistiin Merikannon elinaikana.

Bach, Johann Sebastian

Chromatische Fantasie und Fuge, BWV903

Urut

Sovitusaika 1903

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Jan Lehtola on esittänyt konserttiarvioihin ja kirjeisiin viitaten, että Merikanto olisi tehnyt sovituksen myös tästä JOHANN SEBASTIAN BACHIN (21.3.1685–28.7.1750) cembalosävellyksestä (Lehtola 2009, s. 44). Koska mitään käsikirjoitusaineistoa ei tunneta, ei tiedetä, missä määrin on ollut kysymys vain teoksen esittämisestä uruilla, missä määrin itsenäisistä sovituksellisista ratkaisuista.

Lehtien mainokset ja arviot joka tapauksessa todistavat, että Merikanto soitti tätä teosta uruilla ilman viittaustakaan siihen, että kyse olisi ollut jonkun toisen sovituksesta. Nimimerkki ”X” kuvaili esitystä vuodelta 1905 näin: ”Konserttia avusti hra O. Merikanto, soittaen Bachin kromaattisen fantasian ja fuugan värikkäästi ja vaihtelevia voimakeinoja käyttäen, saaden siten suuren, vaikuttavan nousun aikaan.” (Uusi Suometar 3.5.1905) Jo pari vuotta aikaisemmin Päivälehti siteerasi Westmanlands länstidningenin arviota, jonka mukaan ”Hämmästyä täytyy, että Bachin kromaattisen fantasian luikerruksetkin hra Merikannon taiteellisessa esityksessä kuuluvat kauniilta ja melodisilta.” (Päivälehti 1.2.1903)

Bach, Johann Sebastian

Englische Suiten, BWV806-811. BWV807, a-molli. Prelude

Urut

Allegro vivace

Sovitusaika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Prelude BWV 807* 2017 Edition Tilli ET1475

Lisäjulkaisu *Collected Transcriptions for Organ* 2017

Heinäkuussa 1915 Helsingin johtavat sanomalehdet julkaisivat yksityiskohtaisen uutisen, jossa kerrottiin Oskar ja Aarre Merikannon sävellyshankkeista. Urkusovituksista oli seuraava maininta: ”Säveltäjä Oskar Merikanto on kesäaikana valmistanut useita huomattavia sävelteoksia. (...) urkureita varten seuraavat sovitukset: J. S. Bach: 2 preludia englantilaisesta sarjasta; 2 sarabandea englantilaisesta ja ranskalaisesta sarjasta; b-molli-preludio ja fuga; Schumann: Iltalaulu ja Mendelssohn: e-molli-preludio ja fuga.” (Uusi Suometar 18.7.1915) Näyttävästä uutisoinnista huolimatta vain osa urkusovituksista julkaistiin (molemmat Bachin Sarabandet ja Schumann). Myöskään uutisessa mainitusta kolmiosaisesta oppaasta ”Äänentapaamis- ja sävelpuhtausharjoituksia kuoroille” ei tunneta mitään dokumentteja.

Bach, Johann Sebastian

Englische Suiten, BWV806-811. BWV808, g-molli. Prelude

Urut

Allegro

Sovitusaika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Prelude BWV 808* 2017 Edition Tilli ET1476

Lisäjulkaisu *Collected Transcriptions for Organ* 2017

Bach, Johann Sebastian

Englische Suiten, BWV806-811. BWV810, e-molli. Sarabande

Urut

Andante

Sovitusaika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Urkusovituksia* 1915

Lisäjulkaisu *Sarabande BWV 810* 2017 Edition Tilli ET1477; *Collected Transcriptions for Organ* 2017

Bach, Johann Sebastian

Französische Suiten, BWV812-817. BWV812, d-molli. Sarabande

Urut

Andantino

Sovitus aika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Urkusovituksia* 1915 Lindgren AEL516

Lisäjulkaisu *Sarabande BWV 812* 2007 Edition Tilli ET181; *Collected Transcriptions for Organ* 2017

Kustannussopimus on päivätty elokuussa 1915, ja sen mukaan nämä ”3 transkriptioner för orgel” tuottivat Merikannolle 120 markan (403 euroa) palkkion.

Bach, Johann Sebastian

Das Wohltemperierte Klavier, BWV846-893. BWV867, b-molli

Urut

Andante sostenuto

Sovitus aika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Prelude and Fuge B minor* 2007 Edition Tilli ET1478

Lisäjulkaisu *Collected Transcriptions for Organ* 2017

Borenius, Ernst

Merimiäste läksilaul

Ulos maailmaha viä meijä jäljetön diä

Lauluääni ja piano

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Hjalmar Nortamo (*Rojohoppe viimene reis* 1921)

Sovitus aika 1921 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Rojohoppe viimene reis* 1921

Lisäjulkaisu *Laulajapoika* 1925

Tämän laulun julkaisuissa, jossa Merikannon nimi mainitaan, on selkeästi ilmaistu, että ”säestyksen laati Oskar Merikanto”. Mitään dokumentteja ei sovitukselta tunneta, ei myöskään sovitus aikaa. Teksti ja sovitukset julkaistiin ensimmäisen kerran 1921. HJALMAR NORTAMO (alkujaan Nordling, 13.6.1860–30.11.1931) oli raumalainen murrekirjailija, professori ja lääkäri. ERNST BORENIUS (14.5.1858–23.2.1925) oli pankinjohtaja ja harrastajasäveltäjä, joka teki yhteistyötä Nortamon kanssa usean muunkin laulun säveltäjänä.

Borenius, Henrik

Nylänningarnas marsch

Uudenmaan rykmentin marssi – Uudenmaan marssi – Nylands regementes marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit II* 1919

Julkaisussa sovituksen nimenä on ”Uudenmaan rykmentin marssi”. HENRIK GUSTAF BORENIUS (11.2.1840–22.5.1909) oli suomalainen säveltäjä. *Nylänningarnas marsch* on sävelletty THEODOR LINDHIN (1833–1904) tekstiin (”Det stormande havets mäktiga sång”) todennäköisesti vuonna 1867. Westerlundin julkaisussa säveltäjän nimi on virhellisessä muodossa ”N. Borenius”.

Bull, Ole

Eensomme stunder

Sekakuoro

Teksti Marcus Jacob Monrad

Sovitus aika 1893

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Tällainen sovitus sekakuorolle esitettiin Hämeenlinnassa 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina. Mitään nuot-tidokumentteja sovituksesta ei ole löytynyt.

OLE BORNEMAN BULL (5.2.1810–17.8.1880) oli norjalainen säveltäjä. Laulu perustuu perinnesävel-mään *Klage*, josta Bull teki sovituksen viululle ja pianolle (*Eensomhed*) jo vuonna 1850. Yksinlau-luversio MARCUS JACOB MONRADIN (19.1.1816–30.12.1897) tekstiin on vuodelta 1863.

Collan, Karl

Savolaisten laulu

Pohjois-Savon rykmentin marssi – Norra Savolax regementes marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit IV* 1919

Suomen Armeijan Kunniamarssit oli kustantaja Westerlundin ajankohtaiseen tarpeeseen tekemä sovitustilaus, josta Merikanto teki kustannussopimuksen 31.5.1919 saaden 170 markkaa (71 euroa) vihkolta (sovitukset julkaistiin viitenä vihkona). Ensijulkaisu oli 500 kappaletta, mutta jokaisesta vihkosta otettiin neljän seuraavan vuoden aikana myös 200 kappaleen lisäpainos. Julkaisussa sovituksen päänimenä on ” Pohjois-Savon rykmentin marssi”.

KARL COLLAN (3.1.1828–12.9.1871) oli suomalainen säveltäjä ja kirjailija. Suomen ensimmäinen maakuntalaulu *Savolaisten laulu* on sävelletty vuonna 1852 August Ahlqvistin tekstiin.

Collan, Karl

Vaasan marssi

Jääkäriprikaatin marssi – Jägarbrigadens marsch – Waasan marssi – Wasa Marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit V* 1919

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ” Jääkäriprikaatin marssi”. Collanin maakuntalaulun *Vasa marsch* alkuperäiset sanat ovat Zacharias Topeliuksen käsialaa, suomennoksen teki Alpo Noponen.

Du Puy, Édouard

Marche de Bonaparte

Karjalan Kaartin rykmentin marssi – Karelska gardesregementes marsch – Bonaparten marssi – Édouard Du Puy'n suomalainen armeijamarssi – Entisen 8. Viipurin tarkk'ampujapataljoonan kunniamarssi – Entisen Viipurin pataljoonan marssi – Entisen Viipurin tarkka-ampujapataljoonan kunniamarssi – Finska armeens marsch – Karjalan kaartin rykmentin kunniamarssi – Karjalan priikaatin kunniamarssi – Oravaisten marssi – Suomen armeijan marssi – Viipurin pataljoonan marssi – Viipurin pataljoonan kunniamarssi

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit III* 1919

Kuten marssin monista nimityksistä voi päätellä, tätä vuodelta 1809 peräisin olevaa marssia on käytetty moneen tarkoitukseen. Merikannon sovituksen otsikkona on ”Karjalan Kaartin rykmentin marssi”.

JEAN BAPTISTE ÉDOUARD LOUIS CAMILLE DU PUY (1700–3.4.1822) oli sveitsiläissyntyinen säveltäjä, joka toimi Tanskan ja Ruotsin hoveissa kuollen Tukholmassa. *Marche de Bonaparte* levisi Suomeen ilmeisesti jo tuoreeltaan.

Ennola, Juhana

Suomen salossa

Honkaen keskellä mökkini seisoo – Honkain keskellä mökkini seisoo – Borta i skogen min hydda sig höjer – In Finnlands Walde, da steht meine Hütte

Piano (sanat nuotin yläpuolella)

Tempo di marcia

Teksti Yrjö Koskinen, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 3. Vihko* 1906

Lisäjulkaisut *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko III* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Laulua on perinteisesti pidetty kansanlauluna, mutta todellisuudessa sekä sävellyksen että tekstin tekijät sekä vaiheet tiedetään nykyään hyvin. Säveltäjä JUHANA ENNOLA (sukunimi vuoteen 1906 Enlund, 29.6.1836–15.5.1914) oli kamreeri ja amatööri-suomentaja, tekstin tekijä Yrjö Koskinen eli YRJÖ SAKARI YRJÖ-KOSKINEN (vuoteen 1882 Georg Zacharias Forsman, 10.12.1830–13.11.1903) oli professori ja vanhasuomalainen poliitikko. Runo *Suomen salossa* on julkaistu ensimmäisen kerran 18.4.1856 Suomettaren numerossa 16. Kieliasu poikkeaa yksityiskohdissa myöhemmin vakiintuneesta muodosta ja allekirjoituksena on vain ”Y”.

Ennola toimi Turun pataljoonassa 1854-1860 ja Porin pataljoonassa vääpelinä 1860-1868. Laulu lienee siis syntynyt vuosien 1856-1867 välillä. Todennäköisesti se julkaistiin ensimmäisen kerran FREDRIK VILHELM ILLBERGIN toimittamassa kokoelmassa *Suomalaisia kansan-lauluja ja soitelmia* (F. Liewendal) vuonna 1867 (toinen painos 1868). Illberg näyttää olleen siinä käsityksessä, että kyseessä on kansanlaulu. Hänen yksinlaulusovituksensa (tempomerkintä Allegretto) ylärivillä on merkintä ”Juva ja Mikkelin pitäjistä”. Mitään viittausta säveltäjään tai sanoittajaan ei ole. Teksti on kuten vuoden 1856 alkuperäisversiossa, paitsi että ”Hoi laari laa!” on Illbergillä muodossa ”Hoi la la la la laa, hoi la la la la laa”.

Ainakin laulaja BROR BERNDT BROMS esitti laulua vuosina 1867-1869 kapellimestari ERNST SCHNÉEVOIGTIN (1835–1905) säestyksellä, tosin ilman viittausta Ennolaan. Konsertin 15.10.1867 mainoksessa laulun nimen perässä oli maininta ”ny”. Säveltäjä Ennolan 70-vuotisjutuissa, joita kierrätettiin maakuntalehdissä, kerrottiin näin: ”Säveltäjänäkin on Ennola esiintynyt. Sotilaana ollessaan sävelsi hän ‘Suomen salossa’ (Honkain keskellä mökkini seisoo) nimisen laulun, jonka sanat olivat Yrjö-Koskis-vainajan tekemät ja joka sotaväen kautta nopeasti levisi kaikkialle maassamme. Sitä vieläkin yleisesti lauletaan; moni luulee sitä kansanlauluksi. Muitakin sävelmiä on Ennola sepittänyt, mutta ne julkaisematta jättänyt.” (Uusmaalainen 2.7.1906, s. 2) Sama tarina toistui myös vuonna 1914 maakuntalehtien julkaisemissa Ennolan nekrologeissa. Vielä 1922 palasi laulun syntyyn valtioneuvos ALMUS HAGMAN (3.7.1855–1.1.1934) julkaisemassaan kirjassa *Georg Strömberg ja muita Suomen rautatieläisiä* (Otava): ”Sotaväessä ollessaan Ennola huomasi eräässä turkulaisessa sanomalehdessä Yrjö Koskisen runon ja hyräili sille sävelen, joka sopisi sotamiestenkin laulettavaksi. Kaikki ihastuivat sekä lauluun että sävellykseen ja pian levisi tuo meille rakkaaksi käynyt laulu ympäri Suomen saloja.” (Siteerattu Satakunnan Kansa 2.4.1922, s. 2)

Genetz, Emil
Herää Suomi!

Piano nelikätisesti
Maestoso

Sovitusaika 14.1.1890

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8; KK Ms Mus 163:4 (Fazer); KK Coll 803

Ensijulkaisu *Herää Suomi!* 1924 Westerlund REW1356

Käsikirjoituksessa on päiväyksenä 14.1.1890. Ensipainoksessa on nuottisivulla maininta ”Oskar Merikanto (1890)”. Kustannussopimus allekirjoitettiin 3.1.1924, palkkio julkaisuoikeuksista oli 700 markkaa (210 euroa).

Oskar Merikannon kirje 3.1.1924 kustantaja Westerlundin toimitusjohtaja Herman Kochille selventää sovituksen julkaisemista ja osoittaa, että kyseessä oli kokonaan Merikannon oma idea: ”Genetz’ bekannta ”Herää Suomi!” – ståtlig manskör – har jag tidigare redan arrangerat för piano 4 händer och hoppas, att i synnerhet den finska publiken kommer gärna att spela denna fosterländska komposition på piano.” (Fennica Gehrmanin arkisto; KK Coll 148:6) Tämä julkaisuratkaisu selitynee Merikantojen rahantarpeella, johon kustantaja säveltäjän vakavan sairaudentilan takia lienee suostunut suuremmin vastustelematta. Mitään ajankohtaista syytä sovituksen julkaisemiseen on vaikea keksiä huolimatta Merikannon suomalaisten isänmaallisuuteen vetoavista sanoista. EMIL GENETZ (24.10.1852–1.5.1930) oli suomalainen säveltäjä. *Herää Suomi!* on sävelletty vuonna 1881 säveltäjän veljen Arvid Genetzin tekstiin.

Genetz, Emil

Terve, Suomeni maa!

Keski-Suomen rykmentin marssi – Mellersta Finlands regementes marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit II* 1919

Julkaisussa sovituksen nimenä on ” Keski-Suomen rykmentin marssi”. Alkuperäinen mieskuorolaulu julkaistiin 1887-1888. Alkuperäisen laulun teksti on P. J. Hannikaisen käsialaa.

Hannikainen, P. J.

Karjalaisten laulu

Karelen (Hyser väl vårt finska rike) – Karelien (Ist doch keins von Finnlands Landen) – Suloisessa Suomessamme, oisko maata armaampaa

Piano (ja sanat)

Tempo di Marcia

Teksti P. J. Hannikainen, Nino Runeberg (ruotsinnos), Elisabeth Kurkiala (saksannos)

Sovitus aika 1906–1907 Kantola

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle. 5:s Vihko* 1907

Lisäjulkaisu *Suomalaisia kansanlauluja pianolle (sanoineen). Vihko V* 1951; *Suomalaisia kansanlauluja* 1979 (kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna)

Karjalaisten maakuntalaulun tekstin ensimmäinen versio syntyi jo vuonna 1881, jolloin se julkaistiin kokoelmassa *Uusi kannel Karjalasta, soitto sointuva Savosta* Richard Faltinin valitsemaan lipe-
riläiseen kansansävelmään, joka on tullut paremmin tunnetuksi joululauluna *No onkos tullut kesä*.
Hannikainen ei ollut tyytyväinen, vaan palasi asiaan kesällä 1899. Hän kirjoitti tekstin uusiksi ja sävelsi sen myös itse. Kun uudistettu laulu julkaistiin *Kansanopiston laulukirjassa*, se levisi nopeasti ja ensimmäinen versio voitiin unohtaa. Merikannon sovituksen otsikkona ovat laulun alkusanat, mutta tässä on pitäydytty laulun vakiintuneeseen nimeen. Karjalaisten maakuntalaulu *Karjalaisten laulu* syntyi nykyisessä muodossaan vuonna 1899.

Hannikainen, P. J.

Karjalaisten laulu

Viipurin rykmentin marssi – Viborgs regementes marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit III* 1919

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ”Viipurin rykmentin marssi”. Näyttää siltä, että Merikanto ei tätä sovitus tehdessään ole hyödyntänyt kymmenisen vuotta aikaisemmin tekemään sovitus koelmaan *Suomalaisia kansanlauluja*. Sävellajina on G-duuri, kun se varhaisemmassa sovituksessa on A-duuri. Sovitusratkaisut poikkeavat yksityiskohdissaan muutenkin. Mahdollisesti Merikanto on tavoitellut selkeämmin sotilasmusiikkikäyttöön soveltuvaa sointikuvaa.

Händel, Georg Friedrich

Konsertto uruille ja kamariorkesterille, HWV 309, d-molli

Urut

Sovitus aika 1901

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Oskar Merikannon ja Abraham Ojanperän pääsiäiskonsertissa 7.4.1901 oli ohjelmassa myös sovitus GEORG FRIEDRICH HÄNDELIN (23.2.1685–14.4.1759) urkukonsertosta: ”*Herra Merikanto alkoi konsertin Händelin d-mollikonsertilla, alkuansa kirjoitettu uruille ja orkesterille, jonka hra M. tilaisuutta varten oli sovittanut uruille, kekseliäällä tavalla sovituksessa korvaten orkesteriosan urkujen rikkaammalla käyttämisellä. Konsertti teki erittäin hyvän vaikutuksen.*” (Uusi Suometar 10.4.1901) Päivälehden toimittaja ”J. K.” oli vielä täsmällisempi teoksen määrittelyssä: ”*Hra Merikanto soitti Händelin konserton n:o IV (d-moll), jonka hän on urkusoloksi onnistuneesti sovittanut.*” (Päivälehti 10.4.1901)

Voidaan perustellusti olettaa, että sovituksen kohteena on ollut konsertto HWV 309, joka on vuonna 1761 säveltäjän kuoleman jälkeen julkaistun opuksen 7 konsertto nro 4. Konsertto on kolmiosainen (Adagio – Allegro così così – Allegro) ja se esitettiin ensimmäisen kerran 1746. Aineellisia dokumentteja tästä sovituksesta ei ole löytynyt.

Kajanus, Robert

Hymni

Hymn – Nouskaa aatteet murheiden alta – Nu Herrens lov vi sjunga

Piano (ja sanat)

Simplice e maestoso

Teksti Eino Leino (*Hiihtäjän virsiä* 1900), ruotsinon tekijää ei tiedetä

Sovitusaika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit I* 1919

Julkaisussa sovitus on ensin suomenkielisellä nimellä. Poikkeuksellisesti alkuperäisen laulun sanat on lisätty nuotinnoksen yläpuolelle suomeksi ja ruotsiksi. Alkuperäisen laulun sävellysvuodeksi mainitaan yleensä 1898, joten Kajanus lienee saanut tekstin Leinolta käsikirjoituksena.

Kajanus, Robert

Sotamarssi

Savon Jääkärirykmentin marssi – Savolaks Jägare regementes marsch – Krigsmarsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitusaika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit IV* 1919

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ”Savon Jääkärirykmentin marssi”. Kajanuksen marssi on nykyään myös useiden Ilmavoimien joukko-osastojen kunniamarssi. Tässä sovituksessa ei ole A. Oksasen tekstiä ”Syttynyt on sota julma”.

Kjerulf, Halfdan

Længsel, op. 1, nro 4 (Kaipaus)

Kaipaus (En unta saada voinut, visersi lintunen) – Serenaadi (En silmään unta mä saanut, kun lauloi lintunen) – Laengsel

Naiskuoro

Andantino (con moto)

Teksti Christian Winther, Aune Krohn (suomennos)

Sovitus aika 8.6.1893

Käsikirjoitus SmP6509

Omistus Finska Damkvartetten

Ensijulkaisu *Neliäänisiä lauluja naiskuoroille* 1912

Lisäjulkaisu *Naisäänisiä lauluja* 24 1925

Sovituksen käsikirjoituksessa on teksti ”Laengsel. / Kjerulf – arr. Merikan / Arrangementet til-
legnadt Finska Damkvartetten 8/6 93 / Oskar Merikanto”. Vuoden 1912 ja 1924 julkaisuissa suo-
mennos poikkeaa hieman toisistaan. Jälkimmäisen eli *Serenaadin* tekstin suomentajaa ei tiedetä.

HALFDAN KJERULF (17.9.1815–11.8.1868) oli norjalainen säveltäjä ja pianisti. Laulu *Længsel* on
nro 4 yksinlauluja sisältävässä opuksessa 1 (*6 Sange*, julkaistu 1841). CHRISTIAN WINTHER
(29.7.1796–30.12.1876) oli tanskalainen runoilija. AUNE KROHN (6.3.1881–16.1.1967) oli suoma-
lainen kirjailija ja uskonnollisen kirjallisuuden suomentaja. Krohn käytti nimimerkkiä ”Kolmisoin-
tu”.

Kjerulf, Halfdan

Nøkken, op. 1, nro 1

Piano nelikätisesti

Andantino

Sovitus aika syyskuu 1886

Käsikirjoitus Ari-Pekka Sarjanto, Hämeenlinna

Omistus Jyväskylän Naisseminaarin ‘pikku kööriille’ omistettu

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoitus on kolmisivuinen, huolellisesti ja koristeellisesti tehty valmis nuotinnos otsikolla *Aal-
tonen*, jossa on erillinen kansilehti. Sovituksen kohteena on ollut ”H. Kjerulfin tekemä laulu”, joka
on Tero Tommilan tutkimusten perusteella opuksen 1, *6 Sange* ensimmäinen laulu Nøkken (Jeg
lagde mit Øre til Kildens Bred) Johan S. Welhavenin tekstiin. Kjerulf sävelsi yksinlaulunsa jo
vuonna 1835 ja se julkaistiin vuonna 1841 (Cappelens Forlag).

P. J. Hannikaisen sovitus ja Maria Jotunin mukailema teksti ”Jo aaltonen rantahan raukeaa” on jul-
kaistu Hannikaisen toimittaman kuukausilehden *Säveleitä* numeron 5A/1890 nuottiliitteessä. Han-
nikaisen sovitus on silti voinut olla Merikannon tiedossa jo aikaisemmin, sillä ainakin jo vuonna
1884 on naiskuoro Kipinä laulanut tämännimisen Kjerulfin laulun konsertissaan 22.2.1894 Viipurin
raatihuoneella (Wiipuri 22.2.1894). Myös Toivo Kuula sovitti laulun kolmiääniselle sekakuorolle
nimellä *Jo aaltonen rantahan raukeaa*.

Kothen, Axel von

Bevare Gud vårt fosterland

Rukous – Bön – Suo Herra hoivass’ voimakkaan – Kothenin hymni – Sinua, Kristus, kiitämme

Piano

Maestoso

Teksti Nicolaus Selnecker (alkuperäinen teksti), käännösten tekijöitä ei tiedetä

Sovitusaika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit I* 1919

Julkaisussa sovitus on ensin suomenkielisellä nimellä. Poikkeuksellisesti alkuperäisen laulun sanat on lisätty nuotinnoksen yläpuolelle suomeksi ja ruotsiksi. CARL AXEL VON KOTHEN (15.8.1871–7.7.1927) oli suomalainen säveltäjä. Merikannon sovituksen kohteena on ollut rukousmusiikki, jonka von Kothen sävelsi vuonna 1918 Suomen armeijan julistamaan kilpailuun (*Suomen armeijan rukous*). Sävellys lunastettiin Suomen puolustusvoimien omaisuudeksi ja sitä käytetään edelleen armeijan hartaustilaisuuksissa ja kenttähartauksissa. Sävelmä on otettu myös Suomen evankelisluterilaisen kirkon virsikirjaan numerolla 551 (”Sinua, Kristus, kiitämme”). NICOLAUS SELNECKER (6.12.1530 – 24.5.1592) oli saksalainen teologi ja runoilija. Ruotsinkielinen käännös tehtiin viimeistään 1640 ja suomalaiseen virsikirjaan teksti otettiin anonyyminä käännöksenä 1701.

Kotilainen, Otto

Nuoret sankarit, op. 32, nro 2

Saimaan seutujen veljet

Piano (ja lauluääni)

Pomposo

Teksti Alpo Noponen

Sovitusaika 1919?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Nuoret sankarit* 1919 Westerlund REW365

Julkaisussa on laulusta pianosovitus ja sanat. Sanat on sijoitettu nuotinnoksen yläpuolelle. Julkaisussa ei ole mainintaa sovituksen tekijästä, mutta teos on mainittu sopimuksessa, jonka Merikanto ja Westerlund tekivät viisiosaisesta armeijan marssikokoelmasta. Tässä on lähdetty siitä oletuksesta, että Merikanto on todennäköisin perustein sovituksen tekijä.

Kuula, Toivo

Suojeluskuntien marssi, op. 34a, nro 7

Skyddskårernas marsch – Joka mies, joka mies nyt risti ties – Varje man, varje man ryck an

Piano (ja sanat)

Pomposo

Teksti Eero Eerola

Sovitusaika 1919

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suojeluskuntien marssi – Skyddskårernas marsch* 1919 Westerlund REW384

Julkaisussa on laulusta pianosovitus ja sanat suomeksi ja ruotsiksi. Sanat on sijoitettu nuotinnoksen yläpuolelle. Julkaisussa ei ole mainintaa sovituksen tekijästä, mutta teos on mainittu sopimuksessa, jonka Merikanto ja Westerlund tekivät viisiosaisesta armeijan marssikokoelmasta. Tässä on lähdetty siitä oletuksesta, että Merikanto on todennäköisin perustein sovituksen tekijä.

EERO EEROLA (10.5.1884 – 20.1.1939) oli lehtimies, kirjailija ja agrologi.

Lagi, Rudolf

Jo vaietkoon vaikerrus, itku

Jo vaietkoon vaikerrus, itku, ei surra nyt, ystävät, auta

Mieskuoro

[Ilman tempomerkitä]

Teksti Aurelius Prudentius, Hemminki Maskulainen ja Knut Legat Lindström (suomennos)

Sovitusaika Ei tiedetä

Käsikirjoitus KK Coll. 871.3 (Sulasol)

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Käsikirjoituksen mukaan kyseessä on virsikirjan virsi numero 257, nykyisessä virsikirjassa se on numerolla 242. Alkuperäisen tekstin *Jam moesta quiesce querela* kirjoitti AURELIUS PRUDENTIUS (348–410), espanjalainen kristillinen runoilija. HEMMINKI MASKULAINEN (myös Hollo ja Hemmingius Henrici ja Maskun Hemminkin, noin 1550–1619) teki ja julkaisi ensimmäisen suomennoksen 1605, opettaja ja virsirunoilija KNUT LEGAT LINDSTRÖM (21.5.1809–21.10.1879) uudisti käännöksen 1858. Viimeisin tekstiversio on vuodelta 1937. RUDOLF LAGI (27.2.1823–30.12.1868) oli suomalainen säveltäjä ja kirkkomuusikko. Sävellys on peräisin vuodelta 1868.

Linsén, Gabriel

En sommardag i Kangasala (Kesäpäivä Kangasalla)

Ma oksalla ylimmällä oon Harjulan seljänteen – Sylvias visa no 3

Naiskuoro

Andantino sostenuto

Teksti Zacharias Topelius (*Ljungblommor III* 1854), P. J. Hannikainen (suomennos)

Sovitusaika 1912?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Neliäänisiä lauluja naiskuoroille* 1912

Topeliuksen vuonna 1853 kirjoittama runo oli alkujaan nimeltään *Sylvia har sett Sicilien och Egypten och finner dock Finland så skönt*, mutta ilmestyessään kokoelmassa *Sånger I* vuonna 1860 runoilija oli muuttanut sen otsikon muotoon *En sommardag i Kangasala*. Linsén on epäilemättä käyttänyt juuri tätä versiota, kun sävelsi laulun vuonna 1864. Merikannon sovituksessa ovat mukana vain säkeistöt 1 ja 6. Merikannon sovituksesta ei tunneta dokumentteja, mutta todennäköisesti hän on tehnyt sovitukset Anna Sarlinin naiskuorokokoelmaan tilauksesta.

Liszt, Franz

Christus ist geboren, S32c

Julsång (Änglar Gud nu lov hembära) – Joululaulu (Oi, kuin selvään soipi meille enkeläät taivahasta)

Lauluääni ja piano

Andante pietoso

Teksti Theophil Landmesser, Immi Hellén (suomennos), ruotsinkielisen käännöksen tekijää ei tiedetä

Sovitusaika 1911 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Julsånger II* 1911 (ruotsinkielinen versio)

Lisäjulkaisut *Joululauluja III* 190–? (suomenkielinen versio); *Joululauluja* 2013

Julsång/Joululaulu julkaistiin alkuperäisissä Anna Sarlinin toimittamissa kokoelmissa anonyyminä sävelmänä, mutta vuoden 2013 julkaisussa on viitattu Franz Lisztin sävellykseen vuodelta 1863. THEOPHIL LANDMESSER oli saksankielinen runoilija.

Lithenius, Sofie

Vaggvisa

Slumra min älskade lilla, slumra så stilla – Kehtolaulu (Uinuos armahin hiljaa)

Sekakuoro

Ej för fort

Teksti Edith Forssman (*För barnens julbord* 1882)

Sovitus aika 1893?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Sovitus sekakuorolle on esitetty Hämeenlinnassa 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa, jossa Merikanto toimi sekä kuoron johtajana että pianistina (Hämäläinen 21.10.1893). Ohjelmassa laulun otsikkona oli vain ”Kehtolaulu”. Tässä on oletettu sovituksen kohteeksi Litheniuksen *Vaggvisa* (Slumra min älskade lilla) lähinnä sillä perusteella, että se julkaistiin vuotta aikaisemmin sekä ruotsiksi että suomeksi kokoelmissa *Små sånger och lekar för folkskolor och barnträdgårdar I* (Otava 1892) ja *Pieniä Lauluja ja Leikkejä Kansakouluja ja Lastentarjoja varten* (Otava 1892). Kyseessä ei ainakaan ole ollut Litheniuksen tunnetuimpiin kuuluva *Levolle lasken Luojani*, joka on sävelletty vasta 1895. Mitään sovitukseen liittyviä dokumentteja ei ole löytynyt. EDITH FORSSMANIN (1856–1928) salanimellä ”Aina” vuonna 1882 julkaiseman runon alkuperäinen otsikko on ollut *Hélènes vaggvisa*. SOFIE LITHENIUS (24.4.1847–11.3.1926) oli suomalainen säveltäjä, ruotsin kielellä kirjoittanut lastenkirjailija ja opettaja.

Lully, Jean-Baptiste

Concert donné au souper du roy. Nro 6, Premier rigaudon

Urut

Sovitus aika 1890-luku?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Merikanto esitti tätä soitinsävellystä urkusovituksena ainakin vuosina 1895, 1899 ja 1903. Mainoksista ja lehtiartikkelista ei voi päätellä, oliko kyseessä oma sovitus vai käyttikö Merikanto nykyäänkin käytössä olevaa WILLIAM THOMAS BESTIN (13.8.1826–10.5.1897) sovitusta vuosilta 1884–1885, joka epäilemättä oli tuttu nuorelle urkurille. Mitään dokumentteja tästä sovituksesta ei ole löytynyt, asia on mukana tässä luettelossa varmuuden vuoksi.

Concert de violons et hautbois Donné au souper Du Roy julkaistiin Pariisissa vuonna 1707 eli säveltäjän kuoleman jälkeen. Nimi on moderneissa lähteissä usein muodossa ”... au souper du roy”.

Matthison Hansen, Hans

Fra Isefjorden det bruser (Väinölän lapset)

Kas Suomen lahdella hyrskyt ja laajat Laatokan veet

Baritonisoolo ja sekakuoro

[Ilman tempomerkintää]

Teksti Arvi Jännes (1882)

Sovitusaika 1892?

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Sävelistö 4. Vihko* 1898

Lisäjulkaisut *Väinölän lapset* 19–? (erillispainate ilman aika- ja julkaisijatietoa); *Sekäänisiä lauluja. Kolmastoista vihko* 1903; *Valikoima sekäänisiä lauluja. Vihko 2* 1914

Sovitukset Mieskuoro *Väinölän lapset* (erillispainate ilman aika- ja julkaisutietoa, kuoron Arbetets Vänner i Åbo painate, jossa laulu on nro 17)

Sovitusaikaa ei varmuudella tiedetä, mutta sovitus esitettiin Helsingissä Ylioppilastalolla 2.10.1892 järjestetyssä Kansankonsertissa sekä Hämeenlinnassa 22.10.1893 Helsingin Työväenyhdistyksen laulukunnan konsertissa. Suomenkielisen tekstin syntyaikaa ei varmuudella tiedetä, mutta ainakin sen teksti julkaistiin vuonna 1882 (Hämeen Sanomat 25.4.1882). Runon tekijäksi on merkitty ”A. G.” eli Arvid Genetz, myöhemmin tekstin yhteydessä on aina esiintynyt kirjailijanimi Arvi Jännes. Runo julkaistiin myös Kansanvalistusseuran kalenterissa 1883. ARVID GENETZ (kirjailijanimi Arvi Jännes, 1.7.1848–3.5.1915) oli suomalainen runoilija ja kielentutkija sekä senaattori 1901–1905.

Sävellyksen alkuperä on vertailuin varmistamatta, mutta säveltäjä on tanskalainen HANS MATT-HISON-HANSEN (6.2.1807–7.1.1890), jonka sukunimi on merkitty tunnettuun erillispainatteeseen muodossa ”Matthisen-Hansen”, kun monet lähteet puhuvat vain ”tanskalaisesta kansanlaulusta”. Vuoden 1892 esitystä arvioinut kriitikko ”K” tuntui olevan laulun alkuperästä varma: ”*Under namnet ‘Väinölän lapset’ hade den gamla bekanta manskvartetten ‘Fra Isselfjorden’ arrangerats af hr Merikanto för blandad kör med många nya modulationer, soloinfall m.m. (...) Numret var därjämte alldeles för svårt för körens resurser och många voro de oklarheter och orenheter man fick hålla till godo med.*” (Nya Pressen 3.10.1892) Uutisessa Jyväskylässä 1885 järjestettävien laulujuhlien ohjelmasta on yhtenä numerona ”Hansen Väinölän lapset”. (Aamulehti 24.3.1884) Vahvistamattomien lähteiden mukaan Matthison-Hansenilta tunnetaan laulu *Fra Isefjorden det bruser*, joka on tässä oletettu sovituksen kohteeksi.

Mendelssohn Bartholdy, Felix

Praeludium und Fuga, op. 35. Nro 1, e-molli

Urut

Allegro con fuoco

Sovitus aika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Prelude and Fugue E minor* 2017 ET1479 Edition Tilli ISNM 979-0-55014-150-6

Lisäjulkaisu *Collected Transcriptions for Organ* 2017

FELIX MENDELSSOHN BARTHOLDY (3.2.1809–4.11.1847) sävelsi opuksen 35 pianolle tehdyt preludit ja fuugat vuosina 1832–1837.

Pacius, Fredrik

Soldatgossen

Pohjanmaan Jääkäripataljoonan marssi – Sotilaspoika – Österbottens Jägarbataljons marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit V* 1919

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ”Pohjanmaan Jääkäripataljoonan marssi”. FREDRIK PACIUS (19.3.1809–8.1.1891) oli saksalaissyntyinen säveltäjä, joka toimi melkein koko elämänsä Suomes-
sa. Yksinlaulu *Soldatgossen* on vuodelta 1858. Alkuperäisen laulun teksti on Runebergin runoelman *Fänrik Ståls sägner* toisen osan aloittava runo.

Schumann, Robert

Abendlied, op. 85, nro 12

Urut

Tunteellisesti ja hyvin verkalleen

Sovitus aika 1915

Käsikirjoitus KK Ms Mus Oskar Merikanto 8

Ensijulkaisu *Urkusovituksia* 1915 Lindgren AEL517

Lisäjulkaisu *Ilta laulu* 2009 Edition Tilli ET177, ISNM 978-0-803352-05-5; *Collected Transcriptions for Organ* 2017

Sovituksen otsikkona painetussa nuotissa on ”Ilta laulu – Aftonsång – Abendlied”. ROBERT SCHU-
MANNIN (8.6.1810–29.7.1856) vuonna 1849 julkaistun kokoelman op. 85 nimi on *Zwölf Klavier-
stücke zu vier Händen für kleine und grosse Kinder*.

Sibelius, Jean

Jääkärien marssi, op. 91a

Kaartin jääkäripataljoonan marssi – Jägare Marschen – Jääkärimarssi – Gardesjägarbataljons marsch

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitus aika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit V* 1919

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ”Kaartin jääkäripataljoonan marssi”. Lempinimellä ”Jääkärimarssi” tunnettu sävellys syntyi vuonna 1917 mieskuorolle ja pianolle HEIKKI NURMION (29.10.1887–22.7.1947) tekstiin, mutta Sibelius sovitti sen myös mieskuorolle ja orkesterille.

Szentirmay, Elemér

Csak egy szép lány van a világon

Mustalainen, op. 22, nro 1 – Mustalaiseks’ olen syntynyt – Miksi kuljen? (Miksi kuljen kierrän maailmaa) – Zigenaren (Rolös främling vandrar jag min stig) – Zigeuner Sang (Ensom vandred’ jeg bestandig om) – Sov du drömmesvangre jord (Jorden sover stjernerne er tendt)

Piano (sanat nuotinnoksen yhteydessä)

[Ilman tempomerkintää]

Teksti tekstin ”Mustalaiseks’ olen syntynyt” tekijää ei tiedetä, tekstin ”Miksi kuljen” on tehnyt Sauvo Puhtila salanimellä ”Tikka”, Nils Alwe (ruotsinnos), Staugaard Therkildsen (tanskannos), Rolf Høvre (norjankielinen käännös)

Sovitus aika 1897 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Mustalainen – Äiti ja tytär* 1897 Lindgren AEL165

Lisäjulkaisut *Mustalainen, Op. 22 N:o 1* 19–? Lindgren AEL883a; *Mustalainen, Op. 22 N:o 1* 19–? Westerlund REW1144; *Mustalainen, Op. 22 N:o 1* 19–? Skandinavisk Musikforlag CR628 (tästä on myös laitos, jossa on ruotsin- ja tanskankieliset tekstit ja säveltäjäksi vaihdettu Szentirmay); *Mustalainen, Op. 22 N:o 1* 19–? Skandinavisk Musikforlag R1144/H&R1144; *Mustalainen, Op. 22 N:o 1* 19–? Nordiska Musikförlaget NMS767 (Edition Musicalia N:r 242); *Mustalainen, Op. 22 N:o 1* 19–? Norsk Musikforlag NMO6454; *Miksi kuljen? Op. 22* 1960 Westerlund REW3212

Sovitukset Lauluääni ja piano *Suuri toivelaulukirja 1* 1976; *Suuri toivelaulukirja 1-3* 2002 Salonkiorkesteri (Martti Similä) *Mustalainen* 19–? Westerlund REW1574 (Westerlundin Salonkiorkesteri-kirjasto), käsikirjoitus KK Ms Mus 163:6 (Fazer) Viulu ja piano *Mustalainen – Zigeunerlied* 1908? Lindgren AEL459; *Mustalainen – Zigeunerlied, Op. 22 N:o 1* 19–? Lindgren AEL1144; *Mustalainen – Zigeunerlied, Op. 22 N:o 1* 19–? Westerlund REW1144

Elemér Szentirmayn laulu *Csak egy szép lány van a világon* (Maailmassa on vain yksi kaunis tyttö) on vuodelta 1874. Melodiasta tuli niin suosittu, että esimerkiksi säveltäjä PABLO DE SARASATE

(10.3.1844 – 20.9.1908) poimi sen sävellyksensä *Zigeunerweise* kolmanteen osaan. Muuallakin kuin Suomessa sävelmää pidettiin kansansävelmänä. Ehkä Merikantokaan ei olisi halunnut antaa opusnumeroa tälle sovitukselle, jos olisi tiennyt melodian alkuperän. Merikannon sovitus on syntynyt 1897 tai aikaisemmin. Vanhemmissa nuottilaitoksissa ollut merkintä kansanlaulusta korjattiin vasta 1960-luvulla.

Sovituksen painettu nuotti ilmestyi myyntiin syyskuussa 1897 ja siitä tuli ajan myötä erittäin suosittu myös muissa Pohjoismaissa. Vaikka Merikanto sovitti vain alkuperäisen melodian, niihin yhdistettiin alusta alkaen myös perinteiset suomenkieliset sanat, joitten tekijää ei tiedetä.

ELEMÉR SZENTIRMAY (vuoteen 1871 asti János Németh, 9.11.1836–3.10.1908) oli unkarilainen säveltäjä, jonka musiikki kiinnosti muitakin taidemusiikin säveltäjiä kuin Sarasatea. Esimerkiksi JOHANNES BRAHMS (7.5.1833–3.4.1879) käytti Szentirmayn melodioita kokoelmassaan *Ungarische Tänze*. SAUVO PUHTILA (27.4.1928–2.11.2014) oli sanoittaja, säveltäjä ja toimittaja. Salanimeä ”Rolf Høvre” käytti norjalainen runoilija ROLF JACOBSEN (8.3.1907–20.2.1994). NILS ALWE ja STAUGAARD THERKILDSEN ovat kääntäjiä, joiden tarkempia henkilötietoja ei ole löytynyt.

Söderman, August

Regina von Emmeritz. Soldatvisa

Kajaanin Sissipataljoonan marssi – Kajana partigångarbataljons marsch – Soldatsång ur Regina von Emmeritz – Sotamiehen laulu

Piano

[Ilman tempomerkintää]

Sovitusaika 1919 tai aikaisemmin

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu *Suomen Armeijan Kunniamarssit V* 1919

Julkaisussa sovituksen päänimenä on ”Kajaanin Sissipataljoonan marssi”. Musiikki Zacharias Topeliuksen näytelmään *Regina von Emmeritz* on vuodelta 1853.

Wagner, Richard
Parsifal, WWV111. Alkusoitto

Urut

Sovitusaika 1921

Käsikirjoitus Ei tunneta

Ensijulkaisu Ei ole julkaistu

Kamarilaulaja Adolf Lussmann esiintyi Oskar Merikannon kanssa keväällä 1921. Johanneksenkir-
kossa 25.3.1921 järjestetyssä konsertissa kuultiin osia Wagnerin ”uskonnollisesta musiikkidraamas-
ta” *Parsifal*. Merikanto säesti aariat ja soitti oopperan alkusoiton uruilla. Sama toistui konsertissa
24.4.1921 ja tästä tunnetaan konserttiohjelma, jossa on merkintä ”(Uruille sov. prof. Merikanto)”.
On mahdollista, että Merikanto oli sovittanut myös konserteissa kuullut *Parsifalin* laulettu osat,
mutta mitään dokumentteja ei tunneta.

RICHARD WAGNER (22.5.1813–13.2.1883) oli saksalainen säveltäjä, musiikkiteoreetikko, libretisti
ja esseisti.

Virheellisesti Oskar Merikannon nimiin merkittyjä sävelmiä, toteutumattomia hankkeita ja epämääräisiä viitteitä

Kedon kukkien laulu

Helli Syrjäniemen kokoelmissa *Sovituksia kanteleelle* (1989) ja *Sovituksia kanteleelle III* (1999) on kolmelle kanteleelle tehty sovitus perinteisestä laulusta *Kedon kukkien laulu*, jota lauletaan yleensä Zacharias Topeliuksen sanoilla ”Me kainoja oomme ja pieniä vain”. Syrjäniemen nuotinnoksissa on merkintä ”Merikannon muk.”. Sävelmä ei ole Merikannon, vaan saksalainen tai böömiläinen perinnesävelmä *Im Märzen der Bauer die Rösslein einspannt*. Ei tiedetä, että Merikanto olisi tätä sävelmää sovittanut, joten Syrjäniemen merkintää on vaikea tulkita.

Koivujen varjossa

Oopperalaulaja GUSTAV NIEMINEN levytti vuonna 1929 Homocord-orkesterin säestyksellä tämän nimisen laulun, jonka säveltäjäksi on merkitty Oskar Merikanto (Homocord o. 4-23057). Levytys julkaistiin samana vuonna. Tällaista Merikannon sävellystä ei tunneta mistään muualta, joten todennäköisesti kyseessä on virheellinen merkintä.

Loppiaisaatto

Helsingin Sanomat julkaisi 17.3.1911 uutisen, jonka mukaan ”Shakespearen tunnetusta näytelmästä ‘Loppiaisaatto’ laittavat Jalmari Finne ja Oskari Merikanto viisinäytöksistä koomillista oopperaa. Hra Finne muovailee paraikaa tekstiä ja hra Merikanto aikoo Italian-matkallaan, jolle hän lähtee ensi toukokuussa, säveltää oopperan. Mahdollisesti siis jo ensi syksyksi on ooppera valmistunut.”

Vielä tarkemmin kertoo asiasta sanomalehti Vaasan nimetön toimittaja: ”Oskar Merikannon kolmas ooppera – Shakespearen ‘Loppiaisaatto’ / Kirjailija Jalmari Finne muodostelee parhaillaan oopperalibretoksi Shakespearen ‘Loppiaisaattoa’. Musiikin kirjoittaa Oskari Merikanto. Keväällä kuuluu libretto valmistuvan, jonka jälkeen säveltäjä alkaa työnsä Italian aurinkoisen taivaan alla. Siellä hän on varmaankin löytävä oikeat ilmaisumuodot sille vilpittömälle elämänilolle ja huumorille, joita tämä kappale henkii. Tehtävä on erittäin kiitollinen hra Merikannon säveltäjäluonteelle, joten taasen voimme jo ennakolta iloita uuden, hyvän oopperan syntymisestä. Libretton kirjoittamiseen omistaa herra Finne paljon työtä ja on sen vuoksi erittäin tutkinut uudenaikaisen koomillisen oopperan rakennetta.” (Vaasa 21.3.1911)

Vielä toukokuussa lehdet kirjoittelivat Italiaan lähtevästä Merikannosta ja tästä oopperasuunnitelmasta hyvinkin totena asiana. Jostain syystä ei Merikanto näytä uutisiin reagoineen ennen matkalle lähtöään. Hän torjui uutisen, joka levisi Helsingin Sanomista myös muihin lehtiin, vasta heinäkuussa Italiasta palattuaan antamassaan haastattelussa: ”No terve, terve! Onko ‘Loppiaisaatto’ valmis? – Ehei, enhän minä nyt sinne säveltäkseni mennyt, vaikka ‘Biss’ sen väärän tiedon levitti sanomalehdillemme. Ymmärräthän; olisi täytynyt vetäytyä jonkun kaupungin ulkopuolella olevaan rauhaan kylään säveltämistä varten. Paljon hyödyllisempää oli kuunnella kirkkomusiikkia, Italian intomielistä, harrasta musiikkia, kerätä vaikutelmia ja nähdä oopperoita. Olimme Roomassa m.m. New Yorkissa suuremmoisen suosion saavuttaneen Puccinin viimeisen oopperan ‘Lännen tyttö’ ensi-illassa.” (Nimimerkki ”-nta”, Tampereen Sanomat 9.7.1911)

Todennäköisesti syyllinen tähän uutisankkaan on ollut Jalmari Finne, joka on selostanut K. F. Wasseniukselle innokkaasti omia hankkeitaan ja tullut antaneeksi väärän kuvan Merikannon osuudesta. On mahdollista, että Finnellä ja Merikannolla on ollut alustavia keskusteluja, mutta dokumentteja idean toteutumisesta ei ole löytynyt. Loppusyksyllä 1911 Teatteri Aarne Orjatsalo esitti *Loppiaisaton* Turussa, mutta musiikin oli säveltänyt kapellimestari ILMARI UOTILA (1.3.1889–16.9.1948).

Mazurka

Heikinheimon mukaan Merikanto sävelsi 1888 Leipzigissa jotain, jonka Richard Metz otti omiin nimiinsä ja julkaisi hiukan muutettuna nimellä *Mazurka*. Myös eräässä lehtiarvostelussa samana vuonna mainitaan Merikannon soittaneen säveltämänsä masurkan. (Heikinheimo 1995, s. 86-87, 100). Olen pitänyt tätä informaatiota sen verran epämääräisenä erityisesti teoksen nimen osalta, että olen jättänyt sen pois varsinaisesta luettelosta.

Myrsky riehuu – päivä paistaa

Yleisradio esitti ohjelmatietojen mukaan 16.12.1941 uusintaesityksenä (aiempaa ei ole löytynyt) tämännimisen ”suomalaisen intermezzon”, jonka oli Oskar Merikannon musiikkiin ”sommitellut” Martti Similä. Tietoja siitä, mitä musiikkia Similä käytti, ei ole säilynyt. Esiintyjinä ovat olleet Piippa Heliö, Anna Mutanen, Hemming Eklund, Jorma Huttunen, Eero Salola ja Martti Similä. Kyseessä on joka tapauksessa radio-ohjelman, ei minkään Merikannon sävellyksen nimi.

Pium paum

Pasi Jääskeläinen esitti tätä Kustaa Killisen säveltämää ja sanoittamaa kehtolaulua (”Pium, paum, kehto heilahtaa”) 1900-luvun alkupuolen konserteissaan. Kokkolassa ilmestynvä Keski-Pohjalainen julkaisi 24.3.1908 konserttimainoksen, jossa laulu on merkitty Merikannon sävellykseksi. On myös mahdollista, että Jääskeläisen ohjelmistossa oli perinnesävelmä *Pium paum paukkaa*.

Stiipeli, staapeli, stom, pom, pom

Pasi Jääskeläinen levytti tällaisen laulun Gramophone-yhtiön levyille 2-82466 (72309) (matriisinumero 47481) Helsingissä syksyllä 1906. (Liliedahl 1977, s. 63). Suomen äänitearkiston levyn (V 72309) etiketissä on teksti ”Stiipeli staapeli stom pom pom / Sjungen af Pasi Jääskeläinen / med piano ackompagnement. HELSINGFORS”. Viola-tietokannassa säveltäjäksi on merkitty Oskar Merikanto. Äänitearkiston tietokannassa laulua pidetään perinnesävelmänä. Lehden *Lukutupa* numerossa 9/1903 julkaistiin melodianuotinnos ja sanat. Tässä ”kansan laulun” nimenä on *Myllärin tytön kosinta*. Teksti alkaa sanoilla ”Kaksi poikaa keskustel” ja jokaisessa säkeessä kerrattava teksti on ”Tula stiipeli, staapeli, stom, pom, pom”. Jääskeläisen esityksissä nimenä näyttää olleen *Stiipeli staapeli*, mutta myös sanoja ”Sun stiipeli, staapeli” on käytetty. Pasi Jääskeläinen esitti laulua ainakin 1906 ja 1908-1909. Lehti-ilmoituksissa ja konserttiarvioissa laulua ei yhdistetty Merikantoon. On mahdollista, että Merikanto teki Jääskeläiselle sovituksia, joista ei ole jäänyt selviä todisteita.

Tulkaa riemuiten Herran temppeliin!

Merikanto kirjoitti J. H. Erkolle Kantolan huvilaltaan 22.8.1908 kortin, jossa mainitsee säveltäneensä laulut *Ma elän!* ja *Talvikukkia*. Sitten Merikanto jatkaa: ”Hymni on myöskin sävellettävä, samoin Psalmi 100, mutta en niitä nyt vielä jouda valmistaa.” Psalmin nro 100 (Tulkaa riemuiten Herran temppeliin!) säveltämisestä ei ole löytynyt mitään dokumentteja. Mihin Merikanto viittaa nimellä ”Hymni”? Ainoa ajallisesti jotenkin osuva on teosofikantaatti *Kuoleman kunniaksi*, op. 77, jonka alanimeke on hymni.

Arkistolähteet

- ↗ Fennica Gehrmanin arkisto (sisältää Fazerin ja muiden vanhempien kustantamoiden arkistoja)
- ↗ Helsingin kaupunginarkisto
- ↗ Kansalliskirjaston sävellyskäsikirjoitusarkisto
- ↗ Det Kongelige Bibliotek (Tanskan kansalliskirjasto)
- ↗ Music Finland (entisen Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen nuotisto ja arkisto)
- ↗ Sibelius-Akatemian käsikirjoitusarkisto
- ↗ Sibelius-museon arkisto
- ↗ Suomen kansallisopperan nuotisto ja arkisto
- ↗ Svenska Litteratursällskapet (sisältää Svenska Teaternin arkiston)
- ↗ Teatterimuseon arkisto
- ↗ Työväenarkisto
- ↗ Yleisradion nuotisto

Haastattelut

- ↗ Hellemaa, Lyyli (äiti ruustinna Anna Cleve, os. Länkelä; keskusteluja joulukuussa 1993)
- ↗ Laosmaa, Marjatta (puhelinkeskustelu 25.11.1993)
- ↗ Pokela, Martti (puhelinkeskustelu 21.2.1994)
- ↗ Äikää, Tauno (puhelinkeskustelu 2.3.1994)

Painetut lähteet

Painetuissa lähteissä ei ole runokokoelmia, joissa on Merikannon käyttämien runoilijoiden tekstejä. Myöskään siteerattuja aikakaus- ja sanomalehtiä ei ole mainittu täällä, vaan pelkästään itse luettelossa.

Ackté, Aino

Muistojeni kirja / Aino Ackté. – Helsinki : Otava, 1925 (Ackté 1925)

Aspelin-Haapkylä, Eliel

Suomalaisen teatterin historia. IV / Eliel Aspelin-Haapkylä. – Helsinki : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1910 (Aspelin-Haapkylä 1920)

Finne, Jalmari

Ihmeellinen seikkailu : Ihmisiä, elämyksiä, mietteitä / jälkeenjääneistä papereista painoon toimittanut Yrjö Kivimies. – Jyväskylä : Gummerus, 1939 (Finne 1939)

Forsman, Folke

Suomalaiset urkusävellykset ja suomalainen urkujenrakennus : Suomalaisen urkumusiikin kartoitus : Analyysejä ja sävellysluettelo / Folke Forsman. – Helsinki : Organum-Seura, 1985. – ISBN 951-99663-7-4 (Forsman 1985)

Hagelberg-Raekallio, Dagmar

Kaiu Suomen laulu : laulajattaren muistelmia / Dagmar Hagelberg-Raekallio. – Helsinki : Otava, 1934 (Hagelberg-Raekallio 1934)

Heikinheimo, Seppo

ᳵ Aarre Merikanto : Säveltäjäkohtalo itsenäisessä Suomessa / Seppo Heikinheimo. – Porvoo : WSOY, 1985. – ISBN 951-0-13319-1 (Heikinheimo 1985)

ᳵ Oskar Merikanto ja hänen aikansa. – Helsinki : Otava, 1995. – ISBN 951-1-13778-6 (Heikinheimo 1995)

Jalkanen, Kaarlo

Lukkarin- ja urkurinvirka Suomessa 1870-1918 / Kaarlo Jalkanen. – Helsinki : Suomen kirkkohistoriallinen seura, 1978. – ISBN 951-9021-26-4 (Jalkanen 1978)

Ketomäki, Hannele

Oskar Merikannon kansalliset aatteet : Merikannon musiikkijuhlatoiminta sekä ooppera Pohjan neiti ja kuorolaulut venäläistämiskauden laulu- ja soittojuhlien ohjelmissa. – Helsinki : Sibelius-Akatemia, 2012. – ISBN 978-952-5959-27-7 (Ketomäki 2012)

Koskimies, Rafael

Suomen kansallisteatteri 1902-1917. – Helsinki : Otava, 1953. (Koskimies 1953)

Kuula, Alma

Virta venhettä vie : Päiväkirja vuosilta 1901-1919 / Alma Kuula. – 3. p. – Porvoo : WSOY, 1968 (Kuula 1968)

Kuula, Marjo

Sydämeen luettavaksi : J. H. Erkon elämäkerta / Toim. Marjo Kuula. – Tuusula : Tuusulan museo, 2018. – ISBN 978-951-98613-5-7 (Kuula 2018)

Lagerman, Birger

Dyrgripär i M.M:s notbibliotek. – Julkaisussa: Vi äro Muntra musikanter : Festskrift i anledning av Sällskapet M.M:s 70-årsjubileum. – Helsingfors : Sällskapet Muntra Musikanter, 1948 (Lagerman 1948)

Laine, Teuvo

Jalkaväkijoukko-osastojen kunniamarssit. – Julkaisussa: Jalkaväen vuosikirja XVII. – Helsinki : Jalkaväen Säätiö, 1987. – ISBN 951-99811-1-X (Laine 1987)

Lehtola, Jan

ᳵ Oskar Merikannon perintö suomalaiselle urkutaiteelle. – Helsinki : Sibelius-Akatemia, 2000. – ISBN 978-952-5531-52-7 (Lehtola 2000)

ᳵ Oskar Merikannon urkuteokset. – Julkaisussa: Kootut urkuteokset. – Helsinki : Fennica Gehrman, 2018 (Lehtola 2018)

ᳵ Oskar Merikanto: *Fantasia chromatica* ja *Rukous*. – Julkaisussa: Organum 2/2019 (Lehtola 2019)

ᳵ Oskar Merikanto as a Developer of Liturgical Organ music. – Julkaisussa: Liturgical organ music in the long nineteenth century : preconditions, repertoires and border-crossings / edited by Peter Peitsalo, Sverker Jullander and Markus Kuikka. – Helsinki : Sibelius Academy, University of the Arts, 2017. – ISBN 978-952-329-091-4. (Lehtola 2017)

Liliedahl, Karleric

The Gramophone Co. : Acoustic recordings in Scandinavia and for the Scandinavian market / Karleric Liliedahl. – Helsinki : Suomen äänitearkisto, 1977. – ISBN 951-9222-08-1 (Liliedahl 1977)

Locher, Carl

Selitys urkuäänikerroista ja niiden äänivärytyksestä / Carl Locher ; 2:sta saksal. painoksesta tekijän luvalla mukailemalla suom. ja valaisevilla selityksillä varustanut Oskari Merikanto. – Helsinki : Eero Erkko, 1902. – Alkuteos: *Erklärung der Orgelregister und ihrer Klangfarben* 1887

Lüchou, Marianne

Svenska Teatern i Helsingfors 1860-1975 / Marianne Lüchou. – Helsingfors : Söderströms, 1977. – ISBN 951-52-0387-2 (Lüchou 1977)

Malisto, Kyllikki

P. J. Hannikainen aikaisten parissa / Kyllikki Malisto. – Joensuu : SULASOLin Pohjois-Karjalan piiri, 1980. – ISBN 951-99247-6-0 (Malisto 1980)

Merikanto, Oskar

↗ Katekes i musiklärans grunder / Oskar Merikanto. – Helsingfors : R. E. Westerlund, 1923

↗ Moduloimisoppi : käytännöllinen oppikirja urkureiksi aikoville = Modulationslära : praktisk lärobok för orgelnistelever I-II / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1923

↗ Oskar Merikannon kirjeitä Liisalle 1889-1922 : ”Rakas, kaivattu muoriseni!” / Toimittanut Jan Lehtola. – Helsinki : Kulttuuriosuuskunta Partuuna, 2015. – ISBN 978-952-67777-4-0 (Merikanto 2015)

↗ Registreeraustaito. – Julkaisussa: *Urut : niiden rakenne ja hoito* / Martti Tulenheimo. – Porvoo : WSOY, 1916

↗ Suomalainen ja ruotsalainen messu uuden kirkkokäsikirjan mukaan / toimittanut Oskar Merikanto. – Porvoo : WSOY, 1916

↗ Svenska och finska mässan enligt den nya kyrkohandboken / utgifven af Oskar Merikanto. – Borgå : WSOY, 1916

↗ Urkuharmoonikoulu aloitteleville = Orgelharmoniumskola för nybegynnare / Toimittanut Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa, 1910. – HNM695. – Oppaasta otettiin uusia painoksia ainakin 1945, 1954 ja 1960 (FM695).

↗ Uusi Alkeis-Piano-koulu : Koetun opetussuunnitelman mukaan toimittanut R. Wohlfahrt op. 222 = Ny elementar-piano-skola efter bepröfvad metod af R. Wohlfahrt op. 222 / Kääntänyt ja täydentänyt Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa, 1905. – HNM407

Alkuteos: *Neue-Elementar-Klavierschule*, op. 222. – Opas julkaistiin neljänä vihkona, joissa kaikissa on sama kustannusnumero. Fazerin Musiikkikauppa julkaisi oppaasta uudella kannella varustetun laitoksen 1935, 1937, 1939 ja 1948. – Merikanto lisäsi Wohlfahrtin harjoitusten joukkoon omia ja muiden suomalaisten säveltäjien teoksia pianosovituksina. Koska Merikanto ei ole muiden suomalaisten säveltäjien teoksiin merkinnyt itseään sovittajaksi, nämä sovitukset on jätetty teosluettelon ulkopuolelle.

↗ Uusia sormiharjoituksia pitemmälle kehittyneille piano-oppilaille = Nya fingerövningar för längre försigkomna pianoelever / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1923.

Merikanto-symposium / toimittanut Jan Lehtola. – Kuopio : Sibelius-Akatemia, Kuopion osasto 2011. – Kirkkomusiikin osaston julkaisuja, 0787-7838 ; 35. – ISBN 978-952-5959-06-2

Merkel, Gustav

Gustav Merkelin urkukoulu op. 177 : Käytännölliset ohjeet kirkollisen urkusoiton perinpohjaiseen oppimiseen = Gustav Merkels orgelskola op. 177 : Praktisk anvisning till grundligt studium af kyrkligt orgelspel / Suomentanut ja lisäyksellä varustanut Oskar Merikanto. – Helsinki : A. Apostol, 1909. – Nro 123, Westerlund 2123

Alkuteos: *Orgelschule*, op. 177. – Leipzig : J. Rieter-Biedermann, 1884. – Oppaasta julkaistiin uusi painos ainakin 1920, jolloin nimi oli kannessa muodossa ”Merikanto – Merkel / Urkukoulu” ja nimiosivulla ”Gustav Merkel / Urkukoulu Op. 177”.

Nivanka, Leena

Lea Piltti / Lea Nivanka. – Porvoo : WSOY, 1992. – ISBN 951-0-18311-3 (Nivanka 1992)

Pajamo, Reijo

Maakuntalaulumme / Reijo Pajamo. – Helsinki : WSOY, 1987. – ISBN 951-0-13326-4 (Pajamo 1987)

Pakkanen, Outi

Aino Ackté, Pariisin primadonna / Outi Pakkanen. – Helsinki : WSOY, 1988. – ISBN 951-0-15224-2 (Pakkanen 1988)

Pesola, Väinö

Oskar Merikanto. – Julkaisussa: *Suomen säveltäjiä : puolentoista vuosisadan ajalta* / toimittanut Sulho Ranta. – Porvoo : WSOY, 1945 (Pesola 1945)

Poroila, Heikki

Oskar Merikannon sävellykset / Heikki Poroila. – Helsinki : Suomen musiikkikirjastoyhdistys, 1994. – ISBN 951-8903-37-9 (Poroila 1994)

Roudasmaa, Stig

Helsingin Suojeluskuntapiirin historia 1918-1944. – Helsinki : Helsingin Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -piirien perinnekilta, 1997. – ISBN 952-9872-04-6 (Roudasmaa 1997)

Rytkönen, Antti

Pohjan neito : ooppera 3:ssa näytöksessä (4 kuvaelmaa) / Juonen keksinyt ja sommitellut L. N. Achte ; libreton sepittänyt A. Rytkönen ; musiikin säveltänyt Oskar Merikanto. – Viipuri : Fazer, 1908

Smeds, Kerstin & Mäkinen, Timo

Kaiu, kaiu lauluni : Laulu- ja soittojuhlien historia / Kerstin Smeds, Timo Mäkinen. – Helsinki : Otava, 1984. – ISBN 951-1-07886-0 (Smeds 1984)

Sola, Väinö

Wäinö Sola kertoo. – Porvoo : WSOY, 1951 (Sola 1951)

Wäinö Sola kertoo II. – Porvoo : WSOY, 1952 (Sola 1952)

Suomalainen, Yrjö

↗ Oskar Merikanto : Suomen kotien säveltäjä / Yrjö Suomalainen. – Helsingissä : Otava, 1949 (Suomalainen 1949)

↗ Robert Kajanus : Hänen elämänsä ja toimintansa / Yrjö Suomalainen. – Helsingissä : Otava, 1952 (Suomalainen 1952)

Tawaststjerna, Erik

Jean Sibelius 3 / Erik Tawaststjerna. – 2. p. – Helsinki : Otava, 1989. – ISBN 951-1-10416-0 (Tawaststjerna 1989)

Tulenheimo, Eva

Oskar Merikanto ja Kangasalan tunnelmat. – Julkaisussa: Kangasalan jouluku 1964 (Tulenheimo 1964)

Tuppurainen, Erkki

ᳵ Suomalaisia urkusäveltäjiä Merikannosta nykyaikaan. – Julkaisussa: Tauno Äikään juhlakirja 9.12.1977. – Helsinki : Organum-seura, 1977. – ISBN 951-99144-8-X (Tuppurainen 1977)

ᳵ Suomen urkumusiikin kehitysvaiheita vuoteen 1939 saakka. – Pro gradu tutkielma. – Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitos, 1975 (Tuppurainen 1975)

Tyrkkö, Marjatta

”Älkää vain pyytäkö minua soittamaan Sommarkvälleniä”, sanoi Oskar Merikanto. – Julkaisussa: Eeva 8/1968 (Tyrkkö 1968)

Veistäjä, Verner

Viipurin ja muun Suomen teatteri : Suomalaisen Maaseututeatterin, Viipurin Näyttämön ja Viipurin Kaupunginteatterin historia näyttämötaiteen vakiintumisen ja kehityksen kuvastajana / Verner Veistäjä. – Helsinki : Tammi, 1957 (Veistäjä 1957)

Oskar Merikannon sävellyksiä sisältäviä nuottikokoelmia

Seuraava luettelo kattaa pääosan niistä Merikannon sävellyksiä sisältävistä nuottikokoelmista, jotka teosluettelon julkaisuhetkellä olivat olemassa. Koska Merikantoa julkaistaan edelleen, luettelo vanhenee nopeasti ja sitä on uusien julkaisujen osalta täydennettävä kansallisbibliografian avulla. Luettelon tarkoituksena on antaa yleiskuva siitä, miten Oskar Merikannon musiikkia on nuottimuodossa julkaistu. Yksittäisen teoksen julkaisut löytyvät teoksen tiedoista.

AIR : Nuottikokoelma harmonikalle / toimittanut Anna-Maija Palmén. – Helsinki : Tmi Linwarg, 2018.

■ *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta (sovitus harmonikalle)

ALBUMI I = ALBUM I / Oskar Merikanto ; sov. Emil Kauppi. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1923. – REW619. – Westerlundin Salonkiorkesteri-kirjasto – Westerlunds Salongorkester-bibliotek

↗ Salonkiorkesterin kokoonpanossa on tässä sovituksessa piano, viulu I, viulu obligato, sello, kontrabasso, huilu, klarinetti, pasuuna, trumpetti, harmoni ja lyömäsoittimet. Jokainen sovitus on itsenäinen, kyseessä ei ole sikermäsoitus.

■ *Marssi vanhoilta ajoilta*, op. 16, nro 1

■ *Kullan murunen*, op. 20, nro 2

■ *Juhla-Poloneesi*, op. 23, nro 8

■ *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2

■ *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3

■ *Vanha polska*, op. 41, nro 1

■ *Keijukaisten tanssi*, op. 50, nro 3 (julkaisussa otsikolla ”Keijukaisten karkelo”)

ALBUMI II = ALBUM II / Oskar Merikanto ; sov. Emil Kauppi. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1923. – REW620. – Westerlundin Salonkiorkesteri-kirjasto – Westerlunds Salongorkester-bibliotek

↗ Salonkiorkesterin kokoonpanossa on tässä sovituksessa piano, viulu I, viulu obligato, sello, kontrabasso, huilu, klarinetti, pasuuna, trumpetti, harmoni ja lyömäsoittimet. Jokainen sovitus on itsenäinen, kyseessä ei ole sikermäsoitus.

■ *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1

■ *Haave*, op. 18, nro 3

■ *Liknelse*, op. 20, nro 3

■ *Tule!*, op. 30, nro 3 (julkaisussa nimellä ”Tule tyttöni”)

■ *Bygatan utför*, op. 32, nro 4

■ *Kottarainen*, op. 36, nro 2

■ *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2

■ *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Talkoopolska*, OM270

ALBUMI III = ALBUM III / Oskar Merikanto ; sov. Herman Sjöblom. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1937. – REW1783. – Westerlundin Salonkiorkesterikirjasto – Westerlunds Salongsorkesterbibliotek
↗ Salonkiorkesterin kokoonpanossa on tässä sovituksessa piano, harmonikka, 2 viulua, klarinetti, basso, lyömäsoittimet, huilu, pasuuna, sello ja trumpetti. Nuotin kannessa nimi on muodossa ”Albumi III”, nuottisivuilla ”Merikanto-Albumi III”.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro
- *Scherzo*, op. 6, nro 2
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2
- *Älä itke äitini*, op. 21
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1
- *Mä oksalla ylimmällä*, op. 26
- *Unkarilainen marssi*, op. 46

ALBUMI NO 1 / Oskar Merikanto ; Puhallinorkesterille sovittanut Yrjö Oksala. – Tampere : Suomen Työväen Musiikkiliitto, 1986

↗ Kyseessä on puhallinorkesterille tehty sikermäsovitus (potpuri), joka sisältää osia seuraavista sävellyksistä: *Marssi vanhoilta ajoilta*, op. 16, nro 1, *Kullan murunen*, op. 20, nro 1, *Keijukaisten tanssi*, op. 50, nro 3, *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3, *Vanha polska*, op. 41, nro 1, *Valinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 ja *Juhla-poloneesi*, op. 23, nro 4.

ALBUMI NO 2 / Oskar Merikanto ; Torvisovitus Toivo Pyörre. – Tampere : Suomen Työväen Musiikkiliitto, 1986

↗ Kyseessä on puhallinorkesterille tehty sikermäsovitus (potpuri), joka sisältää osia seuraavista sävellyksistä: *Bygatan utför*, op. 32, nro 4, *Kottarainen*, op. 36, nro 2, *Tule!*, op. 30, nro 3, *Haave*, op. 18, nro 3, *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4, *Talkoopolska*, OM270, *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2, *Liknelse*, op. 20, nro 3 ja *Kymmenen virran maa*, op. 57.

THE AKSEL SCHIØTZ ANTHOLOGY OF NORDIC SOLO SONGS. 3, FINLAND / edited by Gerd Schiøtz. – Denmark : Egtved, 1986. – ISBN 87-7484-023-1, MF433

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Ma elän!*, op. 71, nro 1

AUNUKSEN ASEMIESTEN LAULUJA / toimittanut: V. Marttila ja U. Peltoniemi. – Kemi : Atrain Kustannus, 2012. – ISBN 978-952-67711-3-7.

↗ Näköispainos vuonna 1942 julkaistusta vihkosta.

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle ja pianolle tekstiin ”Kunnian kentät”, Oke Peltonen, alkusanat ”Sotatorvien ääni kun maan yli soi”)

BLAND TROLLEN : Sånglekar = Tonttujen seurassa : Laululeikkejä / av Ellen Nervander. – Helsingfors : Fazers musikhandel, 1923. – FM1848

- *Irrblossen*, OM064 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

BORGÅ OMNEJDS SÅNG- O. MUSIKFÖRBUND 1925-26. – [Borgå 1926?] (erillispainate)

- *De fallna*, op. 98, nro 2

CANTO DIDATTICO 1A : Suomalaisia yksinlauluja laulutunneille – Keskikorkea / toimittaneet Pentti Koskimies, Matti Tuloisela. – Helsinki : Fazer Musiikki, 1987. – FM07818-8 (lisäpainos 1989)

- *Tuulan tei*, op.13, nro 5
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhen hyvästijättö tyttärelleen (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

CANTUS 1 : Nuottikokoelma laulun perusopetukseen / toimittanut Juha Hakulinen. – Oulu : Bells Publishing, 2008.

↗ Kokoelma on julkaistu neljälle äänialalle (korkea ISMN M-706348-06-3, 979-0-706348-06-3, keskikorkea M-706348-07-0, 979-0-706348-07-0, matala M-706348-08-7, 979-0-706348-08-7 ja erittäin matala M-706348-09-4, 979-0-706348-09-4) ja siitä on julkaistu lisäpainoksia (5. p. 2014)

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Laula, tyttö*, op. 30, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1

CANTUS 2 : Nuottikokoelma laulun perusopetukseen / toimittanut Juha Hakulinen. – Oulu : Bells Publishing, 2012.

↗ Kokoelma on julkaistu neljälle äänialalle (korkea ISMN 979-0-706348-10-0, keskikorkea 979-0-706348-11-7, matala 979-0-706348-12-4 ja erittäin matala 979-0-706348-13-1) ja siitä on julkaistu lisäpainoksia (5. p. 2014)

- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3
- *Jag välsignar*, op. 84, nro 1

CHAMBER MUSIC FOR YOUNG STRING PLAYERS. 3 / Lázló Rossa ; Géza Szilvay. – Helsinki : Fennica Gehrman, 2008. – ISMN 979-0-55009-553-3

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lauluäänelle ja kolmelle viululle, Lázló Rossa)

CHORUS ECCLESIAE 1 : Kolmiäänisiä hengellisiä sekakuorolauluja a cappella. – Oulu : Bells Publishing, 2010. – ISMN 979-0-706348-30-8 (3. painos 2015)

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus sekakuorolle)
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110
- *Kristuksen ristin juurella*, OM126

CHORUS ECCLESIAE 3 : Hartaita joululauluja sekakuorolle a cappella. – Oulu : Bells Publishing, 2016. – ISMN 979-0-706348-49-0

- *Joulu tullut on*, OM077 (Ilkka Kuusiston sovitus sekakuorolle)

CHORUS ECCLESIAE 6 : Kolmiäänisiä hengellisiä sekakuorolauluja a cappella. – Oulu : Bells Publishing, 2014. – ISMN 979-0-706348-38-4

- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110

COLLECTED TRANSCRIPTIONS FOR ORGAN / Oskar Merikanto ; Johann Tilli. – Edition Tilli, 2019. – ET1474, ISMN 979-0-55014-173-5

Julkaisu sisältää erikseen julkaistut Merikannon urkusovitukset Bachin, Mendelssohn ja Schumanin sävellyksistä.

CONCERT SOLOS FOR ACCORDION = Konserttiohjelmistoa harmonikalle / Sovittanut Veikko Ahvenainen. – Helsinki : Fazer Music, 1977.

- *Kesäilta*, op. 1 (sovitus harmonikalle)

EDESTÄ AATTEHEN : Suomalaisia työväenlauluja 1890–1938 / Ilpo Saunio, Timo Tuovinen. – Helsinki : Tammi, 1978. – ISBN 951-30-4214-6

☞ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (nimellä ja tekstillä ”Pontevat mahat”)
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (nimellä ja tekstillä ”Pikku punikkien laulu”)
- *Työväen marssi*, OM290 (nimellä ja tekstillä ”Suomen työväenluokan marssi”)

ELÄMÄN MATKALAULUT / Kari-Pekka Kinnunen ja Erkki Rajamäki. – Helsinki: Lasten Keskus, 2010. – ISBN 978-951-627-833-2

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle)

EXCELSIOR! 1 : 32 hengellistä yksinlaulua pianon tai urkujen (harmonin) säestyksellä. – Helsinki : Westerlund, 1940. – REW1850, W1850, W11850-5 (useita lisäpainoksia, 1967, 1979)

- *Elämän laulu*, op.61

FINLAND I TONER = Suomi sävelissä : kompositioner af finska tonsättare : suomalaisten säveltäjien sävellyksiä. – Helsinki : Helsingfors Nya Musikhandel, Fazer & Westerlund, 1898

- *Valse mélancolique*, op. 6, nro 3
- *Onnelliset*, op. 15

FINLAND SJUNGER = Finnland singt : Finland i ton och bild = Finnland in Ton und Bild. – Helsinki : Edition Fazer, 1952. – FM3195

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (teksti myös saksaksi)
- *Ainoa olen talon tyttö*, OM008 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)
- *Taivas on sininen ja valkoinen*, OM269 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)
- *Yksi ruusu on kasvanut laaksossa*, OM326 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

FINLANDIA I : Pianokappaleita suomalaisilta säveltäjiltä = Pianostycken av finska tonsättare. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1922. – REW571

- *Scherzo*, op. 6, nro 4
- *Valse à la Chopin*, op. 6, nro 5
- *Romanssi*, op. 12

FINLANDIA II : Pianokappaleita suomalaisilta säveltäjiltä = Pianostycken av finska tonsättare. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1925. – REW1474

- *Albumblad*, op. 3
- *Improvisation*, op. 76, nro 3

FINLANDIA III : Pianokappaleita suomalaisilta säveltäjiltä = Pianostycken av finska tonsättare. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1927. – REW1297; Fazer W11297-9

- *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2
- *Laulu*, op. 92, nro 1

FINLANDIA IV : Pianokappaleita suomalaisilta säveltäjiltä = Pianostycken av finska tonsättare. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1928. – REW1561; Fazer W11561-8

- *Merellä*, op. 47, nro 4 (pianosovitus)

FINLANDIA VI : Suomalaisia sävelmiä = Finska melodier = Finnish melodies = Finnische Melodien / Sovittanut Väinö Hannikainen. – Helsinki : R. E. Westerlund, 194-?. – Fazer W12729-0

↗ Julkaistu myös vuonna 1952 nimellä *Finlandia 1952* : Suomalaisia sävelmiä / Sovittanut Väinö Hannikainen (REW2729).

- *Pai, pai paitaressu*, op. 2, nro 1 (pianosovitus ja sanat nuotinnoksen yllä)
- *Kuin hiipuva hiilloso tummentuu*, op. 47, nro 2 (pianosovitus ja sanat nuotinnoksen yllä)

FINLANDIA VII : Pianokappaleita suomalaisilta säveltäjiltä = Pianostycken av finska tonsättare. – Helsinki : Fazer, 1939. – Fazer FM2562, FM02562-7 (useita lisäpainoksia)

- *Valse lente*, op. 33
- *Idylli*, op. 73, nro 1

FINLANDIA : Suomalaisia pianokappaleita. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 1998. – ISMN M-042-07876-1, ISBN 951-757-614-5

- *Scherzo*, op. 6, nro 4
- *Valse lente*, op. 33
- *Idylli*, op. 73, nro 1

FINNISH COMPOSERS: ALBUM OF TEN PIECES / edited by H. Clough-Leigher. – Boston : Boston Music Company, 1919. – BM6224-6234

- *Menuetto*, op. 4 (julkaisussa nimellä ”Minuet”)

FINNISH FOLK SONG FAVOURITES = Die schönsten finnischen Volkslieder = Kauneimmat kansanlaulumme / English by Alex Bryan, revised by Philip Binham ; Deutsch von Elisabeth Kurkiala. – Espoo : Fazer Music, 1992. – ISBN 951-757-224-7, F08285-9 (kaikissa teksti suomeksi, ruotsiksi, saksaksi ja englanniksi)

- *Minäpä olen laulajapoika*, OM170 (julkaisussa nimellä ”Laulajapoika”)
- *Taivas on sininen ja valkoinen*, OM269 (julkaisussa nimellä ”Taivas on sininen”)
- *Tukkipoika se lautallansa*, OM281 (julkaisussa nimellä ”Tukkipojan laulu”)
- *Yksi ruusu on kasvanut laaksossa*, OM326 (julkaisussa nimellä ”Ruusu laaksossa”)

FINNISH WORKS FOR PIANO TRIO = Suomalaisia sävelmiä pianotriolle / toimittanut Josef Móró. – Helsinki : Fennica Gehrman, 2005. – ISMN M-55009-321-8

↗ Kaikki Josef Mórón sovituksena pianolle, viululle ja sellolle.

- *Kesäilta*, op. 1
- *Scherzo*, op. 6, nro 4
- *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2
- *Lasten maailma*, op. 31. Nro 2, Nuku nukkisein
- *Valse lente*, op. 33
- *Soipa kieli*, op. 62, nro 1

GREENSLEEVES : Nuottikokoelma harmonikalle / toimittanut Anna-Maija Palmén. – Helsinki : Tmi Linwarg, 2017.

- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus harmonikalle)

GULLVIVAN : sånger för skolungdom. Första häften / Samlade och utgifna af D. v. Dandelstadh och M. Vehanen. – Helsingfors : Yrjö Weilins förlag, 1906. – AEL1082

↗ Varhaisissa laitoksissa kokoelman nimi kirjoitetaan ”Gullvifvan”. Tässä luettelossa on käytetty muotoa ”Gullvivan”.

■ *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158 (sovitus yhdelle lauluäänelle ruotsinkielisenä käännöksenä nimellä ”Sången om livet”)

GULLVIVAN : sånger för skolungdom. Andra häftet / Samlade och utgifna af D. v. Dandelstadh och M. Vehanen. – Helsingfors : Yrjö Weilins förlag, 1907

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus yhdelle lauluäänelle, anonymi ruotsinkielinen käännös)

GULLVIVAN : sånger för skolungdom. Andra häftet. Andra upplaget / Samlade och utgifna af D. v. Dandelstadh och M. Vehanen. – Helsingfors : Yrjö Weilins förlag, 1910

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus yhdelle lauluäänelle ruotsinkielisenä käännöksenä)

■ *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2 (sovitus yhdelle lauluäänelle anonymi ruotsinkielinen käännös nimellä ”I gungan”)

GULLVIVAN : sånger för skolungdom. Tredje häftet : Trestämmiga sånger / Samlade och utgifna af D. v. Dandelstadh och M. Vehanen. – Helsingfors : Yrjö Weilins förlag, 1907

↗ Kaikki sovituksia kolmelle lauluäänelle.

■ *Kalliolle, kukkulalle*, OM095 (ruotsinkielinen käännös nimellä ”Högt på kullen, uppå åsen”)

■ *Paimenen laulu*, OM199 (anonymi ruotsinkielinen käännös nimellä ”Herdesång”)

■ *Tuoll’ on mun kultani*, OM282 (teksti vain suomeksi)

■ *Vienan rannalla*, OM312 (anonymi ruotsinkielinen käännös nimellä ”På Dvinas stränder”)

GULLVIVAN : sånger för skolungdom. Fjärde häftet : Trestämmiga sånger / Samlade och utgivna av D. v. Dandelstadh och M. Vehanen. – Helsingfors : Axel E. Lindgrens musikhandel, 1916. – AEL1084

■ *Nyt on helluntai*, OM182 (sovitus kolmelle lauluäänelle, anonymi ruotsinkielinen käännös nimellä ”Pingst”)

HARMONIKAN PARHAAT. – Helsinki : Fazer, 1982. – FM06720-7 (lisäpainos 1990)

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus harmonikalle)

HARTAIISIIN HETKIIN : hengellisiä yksinlauluja korkealle äänelle / Toimittanut Juha Hakulinen. – Oulu : Bells Publishing, 2007. – M-706348-03-2

■ *Kun saapuu Herra Zebaoth*, op. 17

■ *Rukous*, op. 40, nro 2

■ *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3

■ *Haudoilta*, op. 74

■ *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

HARTAITA LAULUJA 2 / toimittaja Aino Herranen. – Helsinki : Mieskuoroliitto, 2015. – ISMN 979-0-9001714-0-5

■ *Hautauslaulu*, op. 42, nro 5

HARTAITA LAULUJA NAISKUOROLLE. – Joensuu : Suomen Naiskuuroliitto ry, 2004. – ISMN M-55005-479-0

■ *Oi, kiitos sä Luojaani armollinen*, op. 62, nro 2 (sovitus naiskuorolle, Pauli Helkiö)

■ *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus naiskuorolle, Ahti Sonninen)

HARTAITA TOIVELAULUJA / toimittanut Ilkka Kuusisto, Ari Nieminen. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1985. – ISBN 951-757-133-X, FM06980-7 (lisäpainoksia)

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Oi, kiitos sä Luojani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus pianolle ja sanat)

HAUTAUS- JA HÄÄLAULUJA / Kokoelman toimittanut A. E. Taipale. – Helsinki : Tietosanakirja, 1917. – Miesäänisten laulukuntien ohjelmistoa. VI vihko

- *Vihkiäismessut*, OM313 (sovitus liturgille ja mieskuorolle)

HELMIPÖLLÖ : Teekkarilaulun yläjuoksulla / toimitus: Ilkka Aaltonen. – Helsinki : Tekniikan Akaateemisten Liitto, 2008. – ISBN 978-952-5633-18-4

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle sanoilla ”Emme selviä konsana ei”, Heli Naskali)

HENGELLISIÄ LAULUJA JA WIRSIÄ : Yksiääninen nuottip. – Helsinki : Suomen Lähetysseura, 1906
‡ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle. Julkaisussa lauluilla ei ole otsikoita. Kokoelmasta julkaistiin sotien jälkeen useita lisäpainoksia, joissa oli kahdesta Merikannon laulusta vain *Mun tehtäväni halpa on* (numerolla 382)

- *Ken Luojan töitä tarkastaa*, OM105
- *Mun tehtäväni halpa on*, OM176

HENGELLISIÄ LAULUJA JA WIRSIÄ II : NUOTTIPAINOS. – Helsinki : Suomen Lähetysseura, 1903

‡ Kaikki nuotinnokset on tehty neljälle lauluäänelle. Julkaisussa lauluilla ei ole otsikoita. Julkaisusta on tehty lukuisia lisäpainoksia.

- *Ken Luojan töitä tarkastaa*, OM105 (numero 260)
- *Mun tehtäväni halpa on*, OM176 (numero 289)

HENGELLISIÄ MIESKUOROLAULUJA / toimittanut Ossi Elokas. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1967. – W13702-6

- *Kun saapuu Herra Zebaoth*, op. 17 (sovitus mieskuorolle)

HILPEÄ HUILU 2 : Suomalaisia sävellyksiä huilulle ja pianolle / sovittanut Aino Pietiläinen. – Hämeenlinna : Aino Pietiläinen, 1989

- *Valse lente*, op. 33 (sovitus huilulle ja pianolle)

HONKAIN KESKELLÄ : Seura- ja erälaulukirja. – Helsinki : Ajatus, 1999. – ISBN 951-566-004-1

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle)

HOPEINEN LAULUKIRJA : 180 suosikkilaulua / toimitus Virpi Kari, Heikki Uusitalo. – Helsinki : F-Kustannus, 2010. – ISBN 978-952-461-201-2, ISMN 979-0-55008-225-0

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)

HUMMANI HOI! : Ypäjäläisiä lauluja. – Ypäjä : Hyrsynseudun kyläyhdistys, 2007.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle)
- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus lauluäänelle)
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (sovitus lauluäänelle, julkaisussa nimellä ”Karjalan termäsill”)

HYMNI RAKKAUDELLE : Sydämeni lauluja / toimittaja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2013.
– ISBN 978-952-461-257-9, ISMN 979-0-55008-281-6

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle)
- *Annina*, op. 51, nro 2 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

HÄMÄLÄIS-OSAKUNNAN LAULUKIRJA / toimituskunta Heikki Aaltoila et al. – [2. p.] – Porvoo : Hä-
mäläis-Osakunta, 1938

↗ Laulukirjan ensimmäisessä painoksessa 1931 ei Merikannon lauluja vielä ollut. Sovitus on yhdel-
le lauluäänelle, ellei toisin ole merkitty.

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro
- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus kahdelle lauluäänelle)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Laulajan kiitos*, OM143 (sovitus kahdelle lauluäänelle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (otsikkona julkaisussa ”Karjalan termäsillä”)

HÄMÄLÄIS-OSAKUNNAN LAULUKIRJA / toimituskunta Pekka Pirilä et al. – [4. p.] – Helsinki : Hämä-
läis-Osakunta, 1966

↗ Kaikki sovitukset on tehty kahdelle lauluäänelle.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (suomenkielinen käännös otsikolla ”Kansanlaulu”)
- *Laulajan kiitos*, OM143

IHANUUKSIEN IHMEMAA : Kotimaisia suosikkisävelmiä Jukka Nykäsen pianosovituksina. – Helsinki
: Fennica Gehrman, 2017. – ISMN 979-0-55011-352-7

- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus pianolle, Jukka Nykänen)

IKIVIHREÄT LAULUT / toimittanut Urpo Jokinen. – Helsinki : Otava, 1981. – ISBN 951-1-06189-5

- *Tukkijoella*, op. 13. Ikävissä (julkaisussa nimellä ”Kaikenlaisia kukkia”)
- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle)
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lauluäänelle)
- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus lauluäänelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3; sovitettu
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle)
- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)
- *Lasten joulu*, OM140 (sovitus lauluäänelle)
- *Lemminkäisen äiti*, OM146 (sovitus lauluäänelle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle)
- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle)

INHEMSKA TONER : Femton nya sånger vid Piano : Häft 1. – Helsingfors : Beuermanns Musikhandel
(Axel E. Lindgren), 1888

- *Kyynel*, op. 34, nro 3

ISÄNMAALLISIA LAULUJA / Toimittanut A. E. Taipale. – Helsinki : Otava, 1915. – Miesäänisten laulukuntien ohjelmistoa : 1. viikko

- *Kymmenen virran maa*, op57 (sovit. mieskuorolle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovit. mieskuorolle)
- *Uusmaan marssi*, OM297 (sovit. mieskuorolle)

ISÄNMAALLISIA LAULUJA / Toimittanut P. J. Hannikainen. – Helsinki : Otava, 1920. – Sekäänisten laulujen 58-60. viikko

- *Kymmenen virran maa*, op57 (sovit. sekakuorolle)

ITKEVÄ HUILU ; Soi vienosti murheeni soitto : orkesterisäestykset / Oskar Merikanto ; arr. A. Fuhrmann. – Helsinki : Elvis, 1985. – Elvis 301 (sovit. orkesterille, johtoääni ja äänilehdet)

- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4

JA POKASAHAI SOI : Metsävään lauluperinnettä. – Pieksämäki : Kustannusosakeyhtiö Metsälehti, 2003. – ISBN 952-5118-53-3

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle.

- *Tukkijoella*, op. 13. Ei meitä surulla ruokita
- *Tukkijoella*, op. 13. Ei meitä surulla ruokita (Kaarlo Aitamäen tekstillä ”Souvaripoikia kuusi”)
- *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee

JOULU ON TAAS : 120 kaikkien aikojen joululaulua / vastaava toimittaja Raimo Henriksson. – Espoo : Fazer, 1992. – ISBN 951-757-237-9 ja 951-8933-77-4, F07465-8

- *Joulu tullut on*, OM077 (sovit. lauluäänelle)
- *Lasten joulu*, OM140 (sovit. lauluäänelle)

JOULULAULUJA : Otteita Suomen Wanhimmasta joululaulukokoelmasta / Anna Sarlin. – Liminka : Juttuapaja, 2013. – ISBN 978-952-7037-00-3

- *Christus ist geboren*, S32c (Franz Lisztin naiskuorolaulun sovit. lauluäänelle ja pianolle suomenkielisellä nimellä tekstillä ”Oi, kuin selvään soi pi meille”)

JOULULAULUJA III / koonnut Anna Sarlin. – Helsinki : A. E. Lindgren, 191-?. – AEL943, REW943

- *Christus ist geboren*, S32c (Franz Lisztin naiskuorolaulun sovit. lauluäänelle ja pianolle suomenkielisellä nimellä tekstillä ”Oi, kuin selvään soi pi meille”)

JOULULAULUJA VI / koonnut Anna Sarlin. – Helsinki : Axel E. Lindgren, 1911?. – AEL438

- *Lasten joulu*, OM140 (sovit. lauluäänelle)

JOULULAULUJA MIESKUOROILLE. 1. – Helsinki : Mieskuoroliitto, 2001. – ISBN 951-9141-09-X

- *Joulu tullut on*, OM077 (sovit. mieskuorolle, Juha Holma)

JOULUN AIKAAN : 150 joululaulua sekakuorolle. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1998. – ISBN 951-757-540-8, ISMN M-042-08921-7

- *Joulu tullut on*, OM077 (sovit. sekakuorolle, Ilkka Kuusisto)

JOULUN TOIVELAULUKIRJA. – Espoo : Fazer Musiikki, 1984. – ISBN 951-757-112-7, F06837-9 (lisäpainokset 2003, 2004, 2011 ja 2016, ISBN 952-461-020-5, ISMN M-55008-040-9, 978-951-1-30389-3, ISMN 979-0-803361-02-6)

- *Joulu tullut on*, OM077 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)
- *Lasten joulu*, OM140 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

JOULUPUKIN LAULUKIRJA / Mauri Kunnas. – Helsinki : Otava, 2012. – ISBN 978-951-1-25365-5

- *Lasten joulu*, OM140 (sovitus lauluäänelle)

JOULUPUKKI. A. – Helsinki : Kansanopettajain Osakeyhtiö Valistus, 1903

- *Joulu tullut on!*, OM077

JUHLALAULUT / toimittanut Virpi Kari. – Helsinki : Otava, 2017. – ISBN 978-951-1-30910-9, ISMN 979-0-800361-20-0

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovitus lauluäänelle)
- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle)

JUHLASTA JUHLAAN : Tapojen tarinat kuvin, sanoin ja sävelin / Terhikki Hulkko-Haavisto. – Helsinki : Opetushallitus, 2006. – ISMN M-55001-108-3

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle)
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovitus lauluäänelle)

JUHLIEN TOIVELAULUT : Musiikkia elämän juhlahetkiin / toimittanut Virpi Kari. – Helsinki : F-Kustannus, 2009. – ISBN 978-952-461-174-9, ISMN 979-0-55008-198-7

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovitus lauluäänelle)
- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle)

JULENS ÖNSKESÅNGBOK / urval och sammanställning Gunlis Österberg. – Espoo : Fazer Musiikki, 1993. – ISBN 951-757-285-9, F08405-2

- *Joulu tullut on*, OM077 (Olli Heikkilän pianosovitus ja ruotsinkieliset sanat ”Julen är äntligen här”, ruotsinnos Barbara Helsingius)
- *Lasten joulu*, OM140 (Olli Heikkilän pianosovitus ja ruotsinkieliset sanat ”Barnens jul”, ruotsinnos Barbara Helsingius)

JULSÅNGER. HÄFT II / samlade av Anna Sarlin. Helsingfors : Axel E. Lindgren, 1911?

- *Christus ist geboren*, S32c (Franz Lisztin naiskuorolaulun sovitus lauluäänelle ja pianolle ruotsinkieliseen käännökseen)

JULSÅNGER. IV HÄFTE / samlade av Anna Sarlin. Helsingfors : Axel E. Lindgren, 1911? – AEL1052

- *Lasten joulu*, OM140 (lauluääni ja piano ruotsinkielisenä käännöksenä otsikolla ”Barnens jul”)

KAIKKI LAULAMAAN II : Maakuntalauluja kouluja ja yhteislaulutilaisuuksia varten / Toimittaneet Arvi Pöijärvi ja A. E. Taipale. – Helsinki : Otava, 1939. – Kansanvalistusseuran yhteislauluja ; 2. vihko

☞ Kaikki kokoelman laulut on sovitettu yhdelle lauluäänelle.

- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Pohjolan hymni*, OM207
- *Uusmaan marssi*, OM297

KAIKKIEEN LAULUKIRJA I : 50 suosittua laulua / Sovittanut V. Arti. – Helsinki : Otava, 1936

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitukset sekakuorolle ja pianolle)
- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitukset sekakuorolle ja pianolle)

KANGASALAN JOULU 1964. – Kangasala : Kangasala-Seura, 1964.

- *Kangasalan tunnelmaa*, OM096 (alkuperäisen käsikirjoituksen näköispainos)

KANSAKOULUN LAULUJA : Uno Cygnaeuksen 100-vuotispäiväksi seipitettyjä / Yleisen juhlahomitean toimesta julkaistu. – Helsinki : Raittiuskansan kirjapaino, 1910

- *Kansakoululaisten laulu*, OM097 (nuotinnos lauluäänelle ja harmonille ad. lib.)
- *Kansakoulun laulu*, OM098 (nuotinnos lauluäänelle ja harmonille ad. lib.)

KANSAN LAULUKIRJAN NUOTTIPAINOS : ”Kansan Laulukirjan” seitsemännen painoksen mukaan kokonaan uusittu. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1908

↗ Kyseessä on aikaisemmin nimellä ”Kansanopistokurssien laulukirja” julkaistun laulukokoelman toinen nuottipainos (ensimmäinen 1900), joka koostuu pelkästään melodianuotinnoksista. Kokoelmassa ei lauluilla ole nimiä, vaan otsikon paikalla on järjestysnumero.

- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Oma tupa*, OM195
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTOKURSSIEN NUOTTIKIRJA : Yksiaäniset nuotit ”Kansanopistokurssien laulukirjaan”. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1899

- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos / Kansanopistonopettajain yhdistyksen puolesta toimittaneet Dagmar Klemetti, Tilda Löthman, Juho Päiwiö. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1909

↗ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (julkaisussa nimellä ”Ihanneliiton laulu”)
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Käsitysten!*, OM136
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290

- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Toinen ja lisätty painos. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1911

↗ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (julkaisussa nimellä ”Ihanneliiton laulu”)
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Käsitysten!*, OM136
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Kolmas painos. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1913

↗ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (julkaisussa nimellä ”Ihanneliiton laulu”)
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Käsitysten!*, OM136
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Neljäs painos. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1918

☞ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Oi, kiitos sä Luojaani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (julkaisussa nimellä ”Ihanneliiton laulu”)
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Käsitysten!*, OM136
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM143
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Pohjolan hymni*, OM207
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Viides painos. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1922

☞ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Käsitysten!*, OM136
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Pohjolan hymni*, OM207
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Kuudes painos. – Helsinki : Otava, 1928

↯ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (julkaisussa otsikkona ”Karjalan termäsillä”)
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Seitsemäs painos. – Helsinki : Otava, 1939

↯ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Työväen marssi*, OM290
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Kahdeksas, uudistettu painos. – Helsinki : Otava, 1947.

↯ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM146

- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247
- *Työväen marssi*, OM290
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (julkaisussa otsikkona ”Karjalan termäsill”)
- *Viirimme*, OM315

KANSANOPISTON UUSI LAULUKIRJA : ”Mikä laulaen tulee, se laulajaan jää” / toimittaja: Jaakko Mäkinen. – Helsinki : Suomen Kansanopistoyhdistys, 2016. – ISBN 978-952-99505-7-7

- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle)

KANSANVALISTUS-SEURAN TORVISÄVELMIEN PARTITUURIKOKOELMA. TOINEN SARJA. V VIHKO / sov. Herman Berg. – Helsinki : Kansanvalistus-seura, 19–?

- *Kesäilta*, op. 1 (sovitus puhallinseitsikolle)
- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (sovitus puhallinseitsikolle)

KANTELEKOULU / Paul Salminen. – Helsinki : Fazerin musiikkikauppa, 1949. – FM2982, FM02982-7 (Lisäpainoksia 1955, 1959, 1966, 1977, 1979, 1982, 1983, 1986, 1989)

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle, vain suomenkielinen teksti)

KANTELEOHJELMISTOA I / toimittanut Ulla Katajavuori. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1963. – FM04179-8

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus kanteleelle)
- *Lemminkäisen äiti*, OM146 (sovitus kanteleelle)
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhen hyvästijättö tyttärelleen (sovitus kanteleelle)

KANTELEOHJELMISTOA 2 / toimittanut Ulla Katajavuori. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1964. – FM04243-2 (lisäpainos 1989)

- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovitus kanteleelle, Ulla Katajavuori)
- *Oi, muistatko vielä sen virren?*, op. 52, nro 3 (sovitus kanteleelle, Eero Koskimies)

KANTELEOHJELMISTOA 3 / toimittanut Ulla Katajavuori. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1987. – FM07743-8

- *Kullan murunen*, op. 11, nro 1 (sovitus kanteleelle, Väinö Hannikainen)

KAUNEIMMAT JOULULAULUMME = Våra vackraste julsånger. – Espoo : Fazer Musiikki, 1990. – ISBN 951-757-199-2, FM07942-6

- *Joulu tullut on*, OM077

KAUNEIMMAT LAULUT SOVITETTUNA SEKAKUOROLLE / Oskar Merikanto ; Lauri Nurkkala. – Oulu : Bells, 2011. – 979-0-706348-34-6

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Muistellessa*, op. 11, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2
- *Laulan lasta nukkumahan*, op. 30, nro 1
- *Skogsduvors toner*, op. 47, nro 1 (suomenkielinen versio nimellä ”Metsäkyyhkyset”)
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2
- *Venezianska visor*, op. 51. Nro 2, *Annina* (suomenkielinen versio)
- *Omenankukat*, op. 53, nro 1
- *Soipa kieli*, op. 62, nro 1
- *Oi, kiitos sä Luojani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Ma elän*, op. 71, nro 1
- *Tule kanssani*, op. 75, nro 3
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3 (suomenkielinen versio ”Lastentaru takkavalkealla”)
- *Hell dig, liv*, op. 93, nro 4 (suomenkielinen versio ”Elämälle”)

KAUNEIMMAT RAKKAUSLAULUT : Sata laulua rakkaudesta / toimittaja Ari Leskelä. – Espoo : Fazer Musiikki, 1993. – ISBN 951-757-273-5, F07616-6

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op.13, nro 5
- *Onnelliset*, op.15
- *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)

KAUNEIMMAT YKSINLAULUT 1 = DE VACKRASTE SOLOSÅNGERNA / Oskar Merikanto. – Helsinki : Edition Fazer, 1976. – FM05547-5 (lisäpainoksia 1980-1990)

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1 (teksti suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi)
- *Die Sprache des Waldes*, op. 7, nro 1 (teksti saksaksi ja suomeksi)
- *Stille Sicherheit*, op. 7, nro 2 (teksti saksaksi ja suomeksi)
- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Muistellessa*, op. 11, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Ilta tuntureilla*, op. 18, nro 2
- *Haave*, op. 18, nro 3
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Liknelse*, op. 20, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Laulan lasta nukkumahan*, op. 30, nro 1
- *Laula tyttö!*, op. 30, nro 2
- *Tule!*, op. 30, nro 3
- *Myrskylintu*, op. 30, nro 4
- *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Hän kulkevi kuin yli kukkien*, op. 32, nro 3
- *Bygatan utför*, op. 32, nro 4 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Ilmattaren laulu*, op. 40, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Rukous*, op. 40, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)

- *Skogsduvors toner*, op. 47, nro 1 (teksti ruotsiksi, suomeksi ja saksaksi)
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2 (teksti ruotsiksi, suomeksi ja saksaksi)
- *Merellä*, op. 47, nro 4 (teksti ruotsiksi, suomeksi ja saksaksi)

KAUNEIMMAT YKSINLAULUT 2 = DE VACKRASTE SOLOSÅNGERNA / Oskar Merikanto. – Helsinki : Edition Fazer, 1977. – FM05548-3 (lisäpainoksia 1985 ja 1988)

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Annina*, op. 51, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Omenankukat*, op. 53, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Somnar jag in med blicken fäst*, op. 54 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Ma elän!*, op. 71, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Laulaja taivaan portilla*, op. 74, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Käy kirkkomaata illoin mummot*, op. 74, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Päivännousu kultaa kirkkomaan*, op. 74, nro 4
- *Tule kanssani*, op. 75, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Sorgens makt*, op. 78, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Rote Blumen*, op. 81, nro 2 (teksti saksaksi ja suomeksi)
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3 (teksti ruotsiksi, suomeksi ja saksaksi)
- *Laatokka*, op. 83, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Päivä*, op. 83, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Jag välsignar*, op. 84, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Hell dig, liv!*, op. 93, nro 4 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Der unbegriffene Gott*, op. 109, nro 2 (teksti saksaksi, suomeksi ja ruotsiksi)
- *Ist es nicht sonderbar*, op. 109, nro 3 (teksti saksaksi, suomeksi ja ruotsiksi)
- Kiitos sulle, Jumalani, OM110 (sovitus lauluäänelle ja pianolle, teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Pohjan neiti. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta* (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

KAUNEIMMAT YKSINLAULUT 3 = DE VACKRASTE SOLOSÅNGERNA / Oskar Merikanto. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1985. – FM06973-2 (lisäpainos 1988)

- *Vanha mummo*, op. 2, nro 2
- *Onneton*, op. 2, nro 3
- *Yöllä*, op. 11, nro 3
- *Nyt ja sitten*, op. 34, nro 1 (teksti suomeksi ja saksaksi)
- *Kuolema kannelta löi*, op. 49, nro 2
- *Oi, minne emon lintunen lensi*, op. 53, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Lapselle*, op. 58, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Kevätlaulu*, op. 58, nro 4 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Ilialin laulu*, op. 69, nro 1
- *Illansuussa*, op. 69, nro 2
- *Nuoruuden ylistys*, op. 69, nro 3
- *Balladi*, op. 69, nro 4
- *Talvikukkia*, op. 71, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Hyvää yötä*, op. 75, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Lauantai-ilta*, op. 75, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Laula, laula, lapsonen*, op. 78, nro 1
- *Jag drömde en gång*, op. 78, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

- *Suvi-illan vieno tuuli*, op. 87, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Hyvästi!*, op. 87, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Agneta*, op. 93, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Hämärissä*, op. 96, nro 1 (teksti suomeksi ja saksaksi)
- *Iltakellot*, op. 106, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Laulelen pojalleni pikkuiselle*, op. 107, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Mummo*, op. 110, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Huolissaan huokaileva*, OM056
- *Kiitävi aatos kaipuun siivin*, OM113 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)

KAUNEIMPIA KANSANLAULUSOVITUKSIA JA SÄVELLYKSIÄ KANTELEELLE. 1 / Paul Salminen ; toimit-
tanut Annikki Smolander-Hauvonen. – Jyväskylä : Gummerus, 1998.

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle)

KAUNEIMPIA KANSANLAULUSOVITUKSIA JA SÄVELLYKSIÄ KANTELEELLE. 2 / Paul Salminen ; toimit-
tanut Annikki Smolander-Hauvonen. – Jyväskylä : Gummerus, 1998.

- *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2 (sovitus kanteleelle)
- *Talkoopolska*, OM270 (sovitus kanteleelle)

KAUNEIMPIA KANSANLAULUSOVITUKSIA JA SÄVELLYKSIÄ KANTELEELLE. 3 / Paul Salminen ; toimit-
tanut Annikki Smolander-Hauvonen. – Jyväskylä : Gummerus, 1998.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle)
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle)

KAUNEIMPIA KANSANLAULUSOVITUKSIA JA SÄVELLYKSIÄ KANTELEELLE. 4 / Paul Salminen ; toimit-
tanut Annikki Smolander-Hauvonen. – Jyväskylä : Gummerus, 1998.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1 (sovitus kanteleelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus lauluäänelle ja kanteleelle)
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhen hyvästijättö tyttärelleen (sovitus kanteleelle)
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta (sovitus kanteleelle)

KAUNEIMPIA KANSANLAULUSOVITUKSIA JA SÄVELLYKSIÄ KANTELEELLE. 5 / Paul Salminen ; toimit-
tanut Annikki Smolander-Hauvonen. – Jyväskylä : Gummerus, 1998.

- *Kullan murunen*, op20, nro 1 (sovitus kanteleelle)
- *Jos voisin laulaa kuin lintu voi*, OM075 (sovitus kanteleelle)

KEVÄTESIKKO : Lauluja koulunuorisolle. I Vihko / Kokoelman toimittivat D. v. Nandelstadh ja M.
Vehanen. – Helsinki : Yrjö Weilin & Kump., 1906

- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158 (sovitus yhdelle lauluäänelle, julkaisussa nimellä ”Elä-
män laulu”)

KEVÄTESIKKO : Lauluja koulunuorisolle. II. vihko / Kokoelman toimittivat D. v. Nandelstadh ja M.
Vehanen. – Helsinki : Yrjö Weilin, 1906

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus yhdelle lauluäänelle)
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovitus yhdelle lauluäänelle)

KEVÄTESIKKO : Lauluja koulunuorisolle. III. vihko : Kolmiäänisiä lauluja / Kokoelman toimittivat D. v. Nandelstadh ja M. Vehanen. – Helsinki : Yrjö Weilin, 1907

- *Kalliolle, kukkulalle*, OM095 (sovitus kolmelle lauluäänelle)
- *Paimenen laulu*, OM199 (sovitus kolmelle lauluäänelle, julkaisussa nimellä ”Paimenlaulu”)
- *Tuoll’ on mun kultani*, OM282 (sovitus kolmelle lauluäänelle)
- *Tuoll’ on mun kultani*, OM283 (sovitus neljälle lauluäänelle)
- *Vienan rannalla*, OM312 (sovitus kolmelle lauluäänelle)

KEVÄTESIKKO : Lauluja koulunuorisolle. III. vihko : Kolmiäänisiä lauluja. Neljäs painos / Kokoelman toimittivat D. v. Nandelstadh ja M. Vehanen. – Helsinki : Axel E. Lindgren, 1920

↗ Kaikki laulut on sovitettu kolmelle lauluäänelle

- *Kalliolle, kukkulalle*, OM095
- *Paimenen laulu*, OM199 (julkaisussa nimellä ”Paimenlaulu”)
- *Vienan rannalla*, OM312

KEVÄTESIKKO : Lauluja koulunuorisolle. IV. vihko : Kolmiäänisiä lauluja / Kokoelman toimittivat D. v. Nandelstadh ja M. Vehanen. – Helsinki : Axel E. Lindgren, 1916. – AEL1087

- *Nyt on helluntai*, OM182 (sovitus kolmelle lauluäänelle)

KEVÄTESIKKO : Lauluja koulunuorisolle. V. vihko : Kolmiäänisiä lauluja / Kokoelman toimittivat D. v. Nandelstadh ja M. Vehanen. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1923. – REW1233

- *Kesäistä elämää*, OM107

KIRKKOKUOROLAULUJA VI : Helsingin Johanneksenkirken kuoron ohjelmistosta / valinnut Alfred Hiilimies. – Helsinki : Otava, 1946. – Sekääänisiä lauluja. 149. vihko

↗ Myöhemmät painokset Fazer FM04835-5

- *Kristuksen ristin juurella*, OM126
- *Mä matkamies on kulkeva*, OM177
- *Vuor’ on korkea*, OM322 (julkaisussa otsikkona ”Vuori korkea”)

KIRVUN LAULUSEURA 1881–1901 : muistokirjoitelma julaistu seuran 20-vuotiseen juhlaan kesäkuun 24 päivänä 1901 Kirvun Inkilässä. – Viipuri : Viipurin uusi kirjapaino, 1902.

- *Laulajain marssi*, OM142

KIRVUN LAULUSEURA 16.X.1881–1991. – Imatra : Kirvu-säätiö, 1993. – ISBN 952-90-5097-6

- *Laulajain marssi*, OM142

KITARAKIRJA I : Kokoelma kitarasooloja / koonnut ja sovittanut Viljo Immonen. – Helsinki : Fazerin musiikkikauppa, 1953. – FM3366, FM03366-2 (lisäpainoksia, 4. p. 1980)

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus kitaralle)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus kitaralle)

KITARAKIRJA II : Kokoelma kitarasooloja / koonnut ja toimittanut Viljo Immonen. – Helsinki : Fazerin musiikkikauppa, 1963. – FM04155-8

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus kitaralle) *Kitarakirja II* 1963

KODIN JA NUORISON LAULUKIRJA I / Laulunopettajayhdistyksen toimittama valikoima yksittäin lauluja pianon säestyksellä. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1914

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Nyt on helluntai*, OM182

KODIN JUHLIEN LAULUKIRJA / valikoinut Laura Voipio. – Helsinki : Kirjapaja, 1998. – ISBN 951-625-497-7

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (vain suomenkielinen teksti ”Kansanlaulu”)
- *Nyt on helluntai*, OM182

KODIN KITARAKIRJA 2. VIHKO / Otto J. S. Ehrström. – S.l. : Kustannusosakeyhtiö Union, 1953.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovit. soitinäänelle)

KODIN MANDOLIINIKIRJA 2. VIHKO / Otto J. S. Ehrström. – S.l. : Kustannusosakeyhtiö Union, 1953.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovit. soitinäänelle)

KODIN MANDOLIINIKIRJA 6. VIHKO / Otto J. S. Ehrström. – S.l. : Kustannusosakeyhtiö Union, 1953.

- *Kylän pelimanni*, op. 31, nro 7 (sovit. kahdelle mandoliinille)

KOIRAMÄEN LAULUKIRJA / toimittanut: Katariina Heilala. – Helsinki : Kustannusosakeyhtiö Otava, 2010. – ISBN 978-951-1-24063-1

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovit. lauluäänelle)

KOITTO : Juhlajulkaisu Raittiusyhdistys Koiton kaksikymmentävuotisen toiminnan muistoksi / toim. Frans Oskar Wiitanen. – Helsinki : Yrjö Weilin, 1903

- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104 (alkuperäinen sekakuoroversio)

Kokoelma yksinlauluja → KOKOELMA YKSINLAULUJA NUORISOLLE I-III

KOKOELMA YKSINLAULUJA NUORISOLLE I = En samling solosånger för ungdom I. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1925. – REW1407.

↗ Julkaistu myöhemmin nimellä ”Kokoelma yksinlauluja I” (W11407-4). Kaikista lauluista on teksti suomeksi ja ruotsiksi.

- *Oi, muistatko vielä sen virren?*, op. 52, nro 3
- *Laulaja taivaan portilla*, op. 74, nro 2
- *Käy kirkkomaata illoin vanhat mummot*, op. 74, nro 3

KOKOELMA YKSINLAULUJA NUORISOLLE II = En samling solosånger för ungdom II. – Helsinki : R. E. Westerlund, 1927. – W2095

↗ Julkaistu myöhemmin nimellä ”Kokoelma yksinlauluja II” (W12095-6). Useita lisäpainoksia.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1 (teksti suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi)
- *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Merellä*, op. 47, nro 4 (teksti suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi)
- *Jag välsignar*, op. 84, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

KOKOELMA YKSINLAULUJA NUORISOLLE III = En samling solosånger för ungdom III. – Helsinki : R. E. Westerlund, 19-?. – W1674

↗ Julkaistu myöhemmin nimellä ”Kokoelma yksinlauluja III” (W11674-9). Useita lisäpainoksia.

- *Sorgens makt*, op. 78, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Hell dig, liv*, op. 93, nro 4 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus lauluäänenle ja pianolle, teksti suomeksi ja ruotsiksi)

KOLME YKSINLAULUA SOVITETTUNA SEKAKUOROLLE / Oskar Merikanto ; sovittanut Lauri Nurkkala. – Oulu : Bells Publishing, 2013. – ISMN 979-0-706348-37-7

- *Merellä*, op. 47, nro 4
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2
- *Laatokka*, op. 83, nro 1

KOOTUT DUETOT / Oskar Merikanto. – Oulu : Bells Publishing, 2008. – ISMN 979-0-706348-19-3

- *Onnelliset*, op. 15
- *Soipa kieli*, op. 62, nro 1
- *Oi, kiitos sa Luojani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Äiti ja kulkuripoika*, op. 62, nro 3
- *Leikitäänkö?*, op. 62, nro 4
- *Ihmisen elämä*, op. 85, nro 1
- *Sången*, op. 85, nro 2
- *Sävel*, op. 85, nro 3
- *Lycka*, op. 85, nro 4
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1
- *Säg, minns du?*, op. 95, nro 1
- *Mot helig ort*, op. 95, nro 2
- *Ro*, op. 95, nro 3
- *Det var en gång*, op. 95, nro 4

KOOTUT URKUTEOKSET = Collected works for organ / Toimittanut Jan Lehtola. – Helsinki : Fennica Gehrman, 2018. – ISMN 979-0-55011-409-8

- *Passacaglia*, op. 80
- *Kolme postludia*, op. 88
- *Fantasia ja koraali*, OM039
- *Häähymni*, OM057 (sovitus uruille)
- *Konserttifantasia*, OM121
- *Rukous*, OM222

KOOTUT YKSINLAULUT VOL. 1 / Oskar Merikanto. – Helsinki : Edition Tilli, 2016. – ET1090. – ISMN 979-0-803363-01-3

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Vanha mummo*, op. 2, nro 2
- *Onneton*, op. 2, nro 3
- *Sprache des Waldes*, op. 7, nro 1
- *Stille Sicherheit*, op. 7, nro 2
- *Scheideblick*, op. 7, nro 3
- *Ewige Treue*, op. 7, nro 4
- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Muistellessa*, op. 11, nro 2
- *Yöllä*, op. 11, nro 3

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Kun saapuu Herra Zebaoth*, op. 17
- *Hyljätty*, op. 18, nro 1
- *Ilta tuntureilla*, op. 18, nro 2
- *Haave*, op. 18, nro 3
- *Immen pelko*, op. 18, nro 4
- *Se kolmas*, op. 19
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2
- *Liknelse*, op. 20, nro 3
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Laulan lasta nukkumahan*, op. 30, nro 1
- *Laula tyttö!*, op. 30, nro 2
- *Tule!*, op. 30, nro 3
- *Myrskylintu*, op. 30, nro 4
- *Se rakkaus*, OM229

KOOTUT YKSINLAULUT VOL 2 / Oskar Merikanto. – Helsinki : Edition Tilli, 2016. – ET1091. –
 ISMN 979-0-803363-02-0

- *Mä lykkään purteni laineillen*, op. 32, nro 1
- *Se, kvisten skälfver*, op. 32, nro 2 (suomenkielinen teksti ”Kas, oksa värähtää”)
- *Hän kulkevi kuin yli kukkien*, op. 32, nro 3
- *Bygatan utför*, op. 32, nro 4
- *Nyt ja sitten*, op. 34, nro 1
- *Vallflickan*, op. 34, nro 2
- *Kyynel*, op. 34, nro 3
- *Den enda stunden*, op. 36, nro 1
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 1
- *An den Frühling*, op. 38, nro 1
- *Ström’ leise*, op. 38, nro 2
- *Wehmut*, op. 38, nro 3
- *Takt*, op. 38, nro 4
- *Ilmattaren laulu*, op. 40, nro 1
- *Rukous*, op. 40, nro 2
- *Skogsduvors toner*, op. 47, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2
- *Aftonstäming*, op. 47, nro 3
- *Merellä*, op. 47, nro 4 (sekä lyhyt että pitkä versio)
- *Tuonelan joutsen*, op. 48. Nro 1, Tuonen tytön laulu & Nro 2 Tuuti lulla mun kuopustani

KOOTUT YKSINLAULUT VOL 3 / Oskar Merikanto. – Helsinki : Edition Tilli, 2016. – ET1092. – ISMN 979-0-803363-03-7

- *Kun vaan laulaa saan*, op. 49, nro 1
- *Kuolema kannelta löi*, op. 49, nro 2
- *Jos olet mun!*, op. 49, nro 3
- *Vackra flicka, gift dig snart*, op. 51, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Annina*, op. 51, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *De gleda på kanalen*, op. 51, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Taas soivat ne suuret surut*, op. 52, nro 1
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4
- *Omenankukat*, op. 53, nro 1
- *Oi, minne emon lintunen lensi*, op. 53, nro 2
- *Illan kuutamossa*, op. 58, nro 1
- *Lapselle*, op. 58, nro 2
- *Yksin*, op. 58, nro 3
- *Kevätlaulu*, op. 58, nro 4
- *Elämän laulu*, op. 61
- *Ilialin laulu*, op. 69, nro 1
- *Illansuussa*, op. 69, nro 2
- *Nuoruuden ylistys*, op. 69, nro 3
- *Balladi*, op. 69, nro 4
- *Ma elän!*, op. 71, nro 1
- *Talvikukkia*, op. 71, nro 2
- *Haudoilta*, op. 74 (laulut 1-4)

KOOTUT YKSINLAULUT. VOL. 1 / Oskar Merikanto. – Oulu : Bells Publishing, 2010. – ISMN 979-0-706348-23-0

↗ Sarjan kaikki osat on julkaistu kolmelle eri äänialalle (korkea, keskikorkea ja matala).

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Vanha mummo*, op. 2, nro 2
- *Onneton*, op. 2, nro 3
- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Muistellessa*, op. 11, nro 2
- *Yöllä*, op. 11, nro 3
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2
- *Liknelse*, op. 20, nro 3
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Mä lykkään purteni laineillen*, op. 32, nro 1
- *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Hän kulkevi kuin yli kukkien*, op. 32, nro 3
- *Bygatan utför*, op. 32, nro 4 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Skogsduvors toner*, op. 47, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2
- *Aftonstäming*, op. 47, nro 3

- *Merellä*, op. 47, nro 4
- *Vackra flicka, gift dig snart*, op. 51, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Annina*, op. 51, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *De gledo på kanalen*, op. 51, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Omenankukat*, op. 53, nro 1
- *Oi, minne emon lintunen lensi*, op. 53, nro 2
- *Ilialin laulu*, op. 69, nro 1
- *Illansuussa*, op. 69, nro 2
- *Nuoruuden ylistys*, op. 69, nro 3
- *Balladi*, op. 69, nro 4
- *Sinulle*, op. 81, nro 1
- *Rote Blumen*, op. 81, nro 2
- *Niin sinua katsoin, neiti*, op. 81, nro 3
- *Gamla Maja*, op. 81, nro 4
- *Yö*, op. 82, nro 1
- *Aamulaulu*, op. 82, nro 2
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Enten – Eller*, op. 82, nro 4
- *Öiset tiuvut*, op. 87, nro 1
- *Suvi-illan vieno tuuli*, op. 87, nro 2
- *Hyvästi!*, op. 87, nro 3
- *Suvi-ilta*, op. 91, nro 1
- *Sommarmorgon i skogen*, op. 91, nro 2
- *Visa i väntan*, op. 91, nro 3
- *Kasakan kehtolaulu*, op. 91, nro 4
- *Hämärissä*, op. 96, nro 1
- *Vågen*, op. 96, nro 2
- *Min älskade*, op. 96, nro 3
- *Äitini silmät*, op. 99
- *Iltakellot*, op. 106, nro 1
- *Sinipiiat*, op. 106, nro 2
- *Minä laulan sun iltasi tähtihin*, op. 106, nro 3
- *Beherzigung*, op. 109, nro 1 (teksti saksaksi ja suomeksi)
- *Der unbegriffene Gott*, op. 109, nro 2 (teksti saksaksi ja suomeksi)
- *Ist es nicht sonderbar*, op. 109, nro 3 (teksti saksaksi ja suomeksi)
- *Huolissaan huokaileva*, OM056
- *Kiitävi aatos kaipuun siivin*, OM113
- *Nocturne*, OM180

KOOTUT YKSINLAULUT. VOL. 2 / Oskar Merikanto. – Oulu : Bells Publishing, 2010. – ISMN 979-0-706348-26-1.

- *Sprache des Waldes*, op. 7, nro 1
- *Stille Sicherheit*, op. 7, nro 2
- *Scheideblick*, op. 7, nro 3
- *Ewite Treue*, op. 7, nro 4
- *Hyljätty*, op. 18, nro 1
- *Ilta tuntureilla*, op. 18, nro 2
- *Haave*, op. 18, nro 3
- *Immen pelko*, op. 18, nro 4
- *Laulan lasta nukkumahan*, op. 30, nro 1

- *Laula tyttö!*, op. 30, nro 2
- *Tule!*, op. 30, nro 3
- *Myrskylintu*, op. 30, nro 4
- *Nyt ja sitten*, op. 34, nro 1
- *Vallflickan*, op. 34, nro 2
- *Kyynel*, op. 34, nro 3
- *Den enda stunden*, op. 36, nro 1
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 1
- *Kun vaan laulaa saan*, op. 49, nro 1
- *Kuolema kannelta löi*, op. 49, nro 2
- *Jos olet mun!*, op. 49, nro 3
- *Taas soivat ne suuret surut*, op. 52, nro 1
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4
- *Illan kuutamossa*, op. 58, nro 1
- *Lapselle*, op. 58, nro 2
- *Yksin*, op. 58, nro 3
- *Kevätlaulu*, op. 58, nro 4
- *Ma elän!*, op. 71, nro 1
- *Talvikukkia*, op. 71, nro 2
- *Hyvää yötä*, op. 75, nro 1
- *Lauantai-ilta*, op. 75, nro 2
- *Tule kanssani*, op. 75, nro 3
- *Laula, laula, lapsonen*, op. 78, nro 1
- *Jag drömde en gång*, op. 78, nro 2
- *Sorgens makt*, op. 78, nro 3 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Laatokka*, op. 83, nro 1
- *Vill du sjunga den bittra till ro?*, op. 83, nro 2
- *Päivä*, op. 83, nro 3
- *Vi ses igen!*, op. 83, nro 4
- *Jag välsignar*, op. 84, nro 1 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Vågornas vagga min vita båt*, op. 84, nro 2
- *Agneta*, op. 93, nro 1
- *Vid Genezaret*, op. 93, nro 2 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Bedövning*, op. 93, nro 3
- *Hell dig, liv!*, op. 93, nro 4 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Bacchanal*, op. 105, nro 1
- *Mot segern*, op. 105, nro 2
- *Allting glider mot döden*, op. 105, nro 3
- *Laulelen pojalleni pikkuiselle*, op. 107, nro 1
- *Maid, wo ist deiner Augen Glanz?*, op. 107, nro 2
- *Ainoa maan päällä*, op. 107, nro 3
- *Frisch gesungen!*, op. 108, nro 1
- *Mutter*, op. 108, nro 1
- *Hab' Sonne!*, op. 108, nro 3
- *Yö*, op. 110, nro 1
- *Syyslaulu*, op. 110, nro 2
- *Mummo*, op. 110, nro 3

KOOTUT YKSINLAULUT. VOL. 3 / Oskar Merikanto. – Oulu : Bells Publishing, 2010. – ISMN 979-0-706348-29-2.

- *Die Sprache des Waldes*, op. 7, nro 1
- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Kun saapuu Herra Zebaoth*, op. 17
- *An den Frühling*, op. 38, nro 1
- *Ström' leise*, op. 38, nro 2
- *Wehmut*, op. 38, nro 3
- *Takt*, op. 38, nro 4
- *Ilmattaren laulu*, op. 40, nro 1
- *Rukous*, op. 40, nro 2
- *Merellä*, op. 47, nro 4 (vuoden 1930 versio)
- *Tuonelan joutsen*, op. 48. Nro 1, Tuonen tytön laulu
- *Tuonelan joutsen*, op. 48. Nro 2 Tuuti lulla mun kuopustani
- *Tuuti, mun vauvani, nukkukaa!*, op. 67, nro 1
- *Tipu, tipu, kuulepas!*, op. 67, nro 2
- *Paimentyttö*, op. 67, nro 3
- *Matka maailman loppuun*, op. 67, nro 4
- *Haudoilta*, op. 74 (laulut 1-4)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1
- *En skymningsvisa*, op. 90, nro 2
- *Polska*, op. 103, nro 1
- *Fågelungarna flögo ur bo*, op. 103, nro 2
- *Aurinko laski*, op. 113, nro 1
- *Mistä – mihin?*, op. 113, nro 2
- *Aamun tuuli purtta vie*, OM004
- *Elon tiellä*, OM028
- *Ihmiselo*, OM061 (tässä nimellä ”Elon kulku”)
- *Im Waldgeheg'*, OM063
- *Liebesfeier*, OM148
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Marjatan kehtolaulu*, OM159
- *Oh Phantasie, du süßes Träumen!*, OM189
- *Romanssi ilman sanoja*, OM221
- *Se rakkaus*, OM229
- *Släktvisan*, OM240
- *Vad fattas mig än?*, OM298

KORAALIKIRJA / Armas Maasalo, Taneli Kuusisto ja Aleksi Lehtonen. – Porvoo : WSOY, 1943

- *Sun kätes, Herra, voimakkaan*, OM246

KORALBOK : Fyrstämmig sättning jämte förspel / Utgiven av John Sundberg. – Helsingfors : Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland, 1929. – Tillägg till Svensk psalmbok för de ev.-luth. församlingarna i Finland

- *Alku- ja loppusoitot Koulun koraalikirjaan*, OM010. Nro 31, Es-duuri (sovitettuna E-duuriin)

KOTIMAISIA YKSINLAULUJA 1 = Inhemska solosånger 1. – Helsinki : Edition Fazer, 1939. – FM2561, FM02561-9

- *Suvi-illan vieno tuuli*, op. 87, nro 2
- *Hyvästi*, op. 87, nro 3
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (ruotsiksi ja suomeksi)

KOTIMAISIA YKSINLAULUJA 2 = Inhemska solosånger 2. – Helsinki : Edition Fazer, 1948. – FM2988, FM02988-4

- *Kiitävi aatos kaipuun siivin*, OM113

KOULUN KORAALIKIRJA / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, c1924. –146 sivua. – REW1374

- *Ah, kuulkaa sielut*, OM006 (nro 36, 1923)
- *Ei hätää, kun kanssamme Jeesus on vaan*, OM023 (nro 44, 1924)
- *Jeesuksen silmään eteen*, OM070 (nro 159, 1923)
- *Jeesus, johdata*, OM071 (nro 5, 1923)
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (nro 79, 1924)
- *Kiitä sieluni Herraa*, OM112 (nro 81, 1924)
- *Kristuksen ristini juurella*, OM126 (nro 38, 1923)
- *Mä matkamies oon kulkeva*, OM177 (nro 97, 1924)
- *Vaikka aika rientää kurjan maan*, OM299 (nro 161, 1923)
- *Vuor' on korkea*, OM322 (nro 160, 1923)
- *Alku- ja loppusoitot Koulun koraalikirjaan*, OM010

KOULUJEN LAULUKIRJA / Paavo Halme, Väinö Paavola. – Porvoo : WSOY, 1927

↗ Julkaisun kannessa on nimenä ”Kansakoulun laulukirja”, josta kuitenkin luovuttiin. Nuotinnokset ovat pääosin yhdelle lauluäänelle tehtyjä.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Työväen marssi*, OM290

KULTAINEN LAULUKIRJA : 400 suosikkilaulua. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1997. – ISBN 951-757-178-X, ISMN M-042-07908-9

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Onnelliset*, op. 15
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (vain suomenkielinen teksti ”Kansanlaulu”)
- *Nälkämaan laulu*, OM186

KULTAINEN RAKKAUSLAULUKIRJA / toimittaja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2009. – ISBN 978-952-461-175-6, ISMN 979-0-55008-199-4

■ *Onnelliset*, op. 15 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

KULTAISET KOULULAULUT VANHOILTA AJOILTA / toimittanut Timo Leskelä. – Helsinki : Tammi, 2008. – ISBN 978-951-31-4407-4

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle. – Julkaisusta on tehty lisäpainoksia.

■ *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2

■ *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10

■ *Onnelliset*, op. 15

■ *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3

■ *Oi, muistatko vielä sen virran*, op. 52, nro 3

■ *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (vain suomenkielinen teksti ”Kansanlaulu”)

■ *Laulajain marssi*, OM142

■ *Lemminkäisen äiti*, OM146

■ *Nyt on helluntai*, OM182

■ *Nälkämaan laulu*, OM186

■ *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

■ *Työväen marssi*, OM290

■ *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (julkaisussa otsikolla ”Karjalan termäsil”)

KULTAISET KOULULAULUT 70-LUVULTA NYKYPÄIVÄÄN / toimittanut Timo Leskelä. – Helsinki : Tammi, 2009. – ISBN 978-951-31-4942-0

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus lauluäänelle tekstiin ”Oi lennä, lennä pääskynen”)

■ *Lasten joulu*, OM140 (sovitus lauluäänelle)

KUUSEN KUISKEHIA : Kokoelma uusia kotimaisia kolmiäänisiä lauluja / Toimittivat Anna Forstén ja Anna Sarlin. – Helsinki : Kustannustoimisto Tieto, 1919

↗ Julkaisussa ei ole esityskokoonpanoa määriteltä, mutta laulujen käsikirjoituksissa molemmat on määriteltä naiskuoroiksi tai -yhtyeiksi.

■ *Liitto*, OM151

■ *Sista April*, OM237 (suomenkielisellä tekstillä ”Huhtikuun viimeinen päivä”)

KUUSEN YMPÄRILLÄ : Uusia kuusilauluja ja leikkejä / koonnut Anna Sarlin. – Helsinki : Kansanopettajain osakeyhtiö Valistus, 1911

■ *Joulu tullut on*, OM077

LAPIKASTA LATTIAAN 2 : suosikkisävelmiä harmonikalle : Toppmelodier för dragspel = Klackarna i taket. 2 / Veikko Ahvenainen. – Helsinki : Fazer, 1978. – FM05706-7 (lisäpainoksia 1979 ja 1989)

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus harmonikalle)

LASTEN LAULUKIRJA / toimittanut Hilja Liinamaa-Pärssinen. – Astoria, Oregon : Lännen Työväen Kustannusyhtiö, 1914.

■ *Thanneliiton marssi*, OM060

LAUDATE DOMINUM IN ORGANO : Originalkompositionen Op. 105 / Herausgegeben von Johannes Diepold. – Regensburg : Verlag von Eugen Feuchtinger, 1910.

↗ Julkaisussa on opuksesta 59 8 osaa: Andantino, B-duuri – Andantino, As-duuri – Moderato, As-duuri – Con moto, Fryyginen – Adagietto, e-molli – Maestoso (Vom Himmel hoch), D-duuri – Andantino, Es-duuri – Larghetto, fis-molli

■ *100 koraalialkusoittoa*, op. 59 (osia)

LAULA KANSSAMME : 150 kaikkien aikojen suosituinta laulua / vastaava toimittaja Raimo Henriksson. – Helsinki : Fazer Musiikki, 1988. – ISBN 951-9079-85-8, FM07370-0 (lisäpainos 1993)

■ *Onnelliset*, op. 15 (sovitus pianolle ja sanat)

■ *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus pianolle ja sanat)

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus kahdelle lauluäänelle ja pianolle, teksti ruotsiksi ja suomeksi)

LAULAJAMERKKILAULUT / toimituskunta: Juuso Heinisuo, Toni Ihalainen, Antti Lindqvist. – Helsinki : Ylioppilaskunnan Laulajat, 2005. – ISMN M-706310-16-9

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitettu kahdelle lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

LAULAJAPOIKA : lauluja ja nuotteja / Hj. Nortamo. – Porvoo : WSOY, 1925

■ *Merimiäste läksilaul* (Ernst Boreniuksen sävellys, jossa on Merikannon tekemä säestys)

LAULAJAPOIKA : lauluja ja nuotteja I-II / Hj. Nortamo. – Rauma : Länsi-Suomi, 1987. – ISBN 951-99887-5-0

■ *Merimiäste läksilaul* (Ernst Boreniuksen sävellys, jossa on Merikannon tekemä säestys)

LAULAVA NUORISO : 51 laulua sopraano- ja alttoäänille / toimittaneet Pekka Perko, Tapani Tirilä, Jouko Törmälä. – Helsinki : SULASOL, 2002. – ISBN 951-9141-14-6, ISMN M-55005-774-6, Sulasol S774.

■ *Oi, kiitos sä Luojani armollinen*, op. 62, nro 2 (sovitus naiskuorolle, Pauli Helkiö)

LAULAVA TOIVONLIITTO / Toimittanut Jussi Ilvonen. – Helsinki : Suomen Opettajain Raittiusliitto, 1939

■ *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 7, Rakastaos raittiutta

LAULUAARTEITA VIHKO II = Sångpärlor Häft II. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1939. – FM2563, FM997

■ *Nyt ja sitten*, op. 34, nro 1

■ *Ma elän*, op. 71, nro 1

■ *Hyvästi!*, op. 87, nro 3

LAULUILOA NUORISOLLE 5 : NAISKUOROLAULUJA / toimittaneet Maija Hellqvist-Väänänen, Inkeri Keravuori, Aino Nurmio. – Helsinki : Otava, 1955.

■ *Nyt on helluntai*, OM182 (sovitus naiskuorolle, Dagmar von Nandelstadh, julkaisussa nimellä ”Ja nythän on taas helluntai”)

LAULUJA / kirjaksi koonneet Elina Jermolajeva ja Andro Lehmus, avustajinaan Vieno Levänen ja Kalevi Toppinen. – Petroskoi : Karjala kustantamo, 1978

■ *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle)

LAULUJA KANTELEEN SÄESTYKSELLÄ / Sovittanut Emil Kauppi. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa K. G. Fazer, 1911. – HNM739. – Kaikki ovat sovituksia lauluäänelle ja kanteleelle.

- *Ikävissä*, op. 13, nro 1
- *Voi minun nuorta sydäntäni*, op. 13, nro 3
- *Rakkaus*, op. 13, nro 4
- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Juhannustulilla*, op. 14, nro 6
- *Viulu-Sampan laulu*, op. 14, nro 3
- *Henna ja Manu*, op. 14, nro 5
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhen hyvästijättö tyttärelleen
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

LAULUJA MARTOILLE. I VIHKO. – Helsinki : Marttaliitto, 1944.

- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus kaksiaääniselle naiskuorolle ja pianolle)

LAULUJA RAKKAUDESTA / Virpi Kari & Kai Airinen. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 2002. – ISMN M-042-09118-0

- *Annina*, op. 51, nro 2 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

LAULUKANNEL : Opintoaineisto ikääntyvien kuorolaulua harjoitteleville opintokerhoille / Eero Polas et al. – Helsinki : Kansallinen sivistysliitto, 1987. – ISBN 951-96016-5-1

- *Lohdutus*, op. 42, nro 2 (sovitus sekakuorolle)

LAULUKERHO II / Väinö Hannikainen, L. Arvi P. Poijärvi, Arvo Vainio. – Helsinki : Otava, 1945.

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (yksinlauluversio)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (yksinlauluversio)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (yksinlauluversio)
- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus kolmelle äänelle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus kolmelle äänelle, julkaisussa nimi ”Korpi-Kainuun marssi”)
- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus kolmelle äänelle)

LAULUKERHO IV : MIESTEN LAULUKERHO / L. Arvi P. Poijärvi, Arvo Vainio. – Helsinki : Otava, 1959.

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus mieskuorolle, Jaakko Linjama, vain suomenkielinen teksti ”Kansanlaulu”)

LAULUKIRJA. – Helsinki : Kulutusosuuskuntien keskusliitto, 1936.

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10

↗ Ensimmäinen säe alkaa poikkeuksellisesti ”Valgean meren randamil”, kun ensimmäinen sana on yleensä ”Luadogan”.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060

- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 Nro 4, Oikeutta tehdä koita & Nro 8, Opin ahjoja sytytä & Nro 9. Suomalaista itseäsi sinä säilytä lujassa & Nro 10, Äidinkieltäsi rakasta
- *Työväen marssi*, OM290

LAULUKIRJA : Työväen lauluja kahdeksalta vuosikymmeneltä / koonnut Pekka Gronow. – Helsinki : Tammi, 1973. – ISBN 951-30-2719-8 (useita lisäpainoksia)

- *Työväen marssi*, OM290 (sovit. lauluäänelle)

LAULUMATTI : Lauluja arkeen ja juhlaan / toimittanut Paavo Alanne. – Helsinki : WSOY, 2004. – ISBN 951-0-28308-8

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovit. lauluäänelle)
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovit. lauluäänelle)
- *Annina*, op. 51, nro 2 (sovit. lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovit. lauluäänelle)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovit. lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)
- *Joulu tullut on*, OM077 (sovit. lauluäänelle)
- *Lasten joulu*, OM140 (sovit. lauluäänelle)

LAULU-MIESTEN LAULUJA / toimittanut Raimo Spolander. – Helsinki : Laulu-Miehet, 1923

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovit. baritonille ja mieskuorolle)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovit. tenorille ja mieskuorolle)
- *Lohdutus*, op. 42, nro 2
- *Hautauslaulu*, op. 42, nro 5
- *Heilani on kuin helluntai*, op. 42, nro 6
- *Heinään*, op. 42, nro 7
- *Jos tietäisit*, OM075
- *Pöytälaulu*, OM214

LAULU-MIESTEN LAULUJA II / toimittanut Raimo Spolander. – Helsinki : Laulu-Miehet, 1935

- *Se kolmas*, op. 19
- *Enkö minäki toivoisi*, OM033
- *Karjalainen marssi*, OM101
- *Ruusu*, OM225
- *Älä sinä kultani*, OM330

LAULUN JA SOITON SUOMI I : Suomen maakuntalaulut / toimittanut Jenny Elfving ; Sovittanut Ilmari Hannikainen. – Porvoo : WSOY, 1928

- ☞ Sovitus on tehty pianolle ja sanat on painettu nuotinnoksen yläpuolella.
- *Pohjolan hymni*, OM207
- *Uusmaan marssi*, OM297

LAULUN RUNSAUTTA : Karjalan Liiton yhteislaulukirja. – Helsinki : Karjalan Liitto ry, 2016. – ISBN 978-952-5248-26-5

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lauluäänelle)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovitus lauluäänelle)
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus lauluäänelle)
- *Laulajain marssi*, OM142 (sovitus lauluäänelle)
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (sovitus lauluäänelle, nimenä ”Karjalan termäsill”)

LAULUN TAIKA : Nuorison ja varttuneen väen laulu- ja leikkikirja / Toimittanut Jussi Ilvonen. – Helsinki : Rahtiuden Ystävät, 1951

☞ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle, ellei toisin ole mainittu.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (julkaisussa nimellä ”Heilu, keinuni, korkealle!”)
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (alkusanat ”Valgean meren randamill”)
- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus kahdelle lauluäänelle)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (mukana myös Juho Railion säkeistöt 2-4)
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus kahdelle lauluäänelle, ”Miss’ soutaen tuulessa”)
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Pohjan neiti. Louhi ylistää Väinön suuruutta*
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 6, Omantuntos ohjausta & Nro 7, Rakastaos raittiutta
- *Työväen marssi*, OM290

LAULUNLYÖMÄT 2 : Viihdelauluja sekakuorolle / Seppo Hovi. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1987. – FM07349-4

- *Rakkaus*, op. 13, nro 4
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1

LAULUOPPI KANSAKOULUJA VARTEN : siihen liitetyillä koraaleilla ja lauluilla kurssiin kuuluvissa äänilajeissa sekä kokoelma vanhoja ja uusia lauluja kotimaisilta säveltäjiltä ja runoilijoilta / Flora Helena Nervander ; suom. Ernst Lampén. – Helsinki : Otava, 1896

- *Heinäsiirikka ja sääski*, OM047

LAULUT JA VIRRET SOI : Helli Syrjäniemen sovituksia kanteleelle. – Kangasala : Helli Syrjäniemi, 2008

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus kanteleelle)

LAULUTUNTI : Suomalaisia yksinlauluja / toimittanut Matti Tuloisela. – Espoo : Fazer Musiikki, 1993. – ISBN 951-757-274-3, F08374-1 (keskikorkealle äänelle), ISBN 951-757-276-X, F08376-6 (matalalle äänelle). – Uudet laitokset Warner/Chappel Music Finland 2004, ISMN M-55009-252-5, M-55009-004-0, Fennica Gehrman 2011 ja 2008, ISMN 979-0-55099-252-5, 979-0-55009-004-0.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Kevätlaulu*, op. 58, nro 4
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhen hyvästijättö tyttärelleen
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

LAULUVAKKA. – Helsinki : Suomalaisen Kansantanssin Ystävät, 1991. – ISBN 951-95693-8-3

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Nälkämaan laulu*, OM186

LAURI TAKASEN PIENIMUOTOISIA KUOROSÄVELLYKSIÄ JA -SOVITUKSIA / Lauri Takanen. – Miehikkälä : Lauri Takanen, 2014. – ISMN 979-0-55001-318-6

■ *Soi vienosti murheeni soitto*, op36, nro 3 (sovitus sekakuorolle, Lauri Takanen)

LEHTI PUUSTA VARISEEPI : Suomalainen koululauluperinne / Reijo Pajamo. – Porvoo : WSOY, 1999. – ISBN 951-0-23447-8

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Laulajain marssi*, OM142

■ *Nyt on helluntai*, OM182

■ *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

■ *Nälkämaan laulu*, OM186

■ *Työväen marssi*, OM290

LJUDANDE STRÄNG 1 : Körsånger för sopran- och altröster / redigerad av Astrid Riska. – Helsinki : Fazer, 1980. – FM05545-9

■ *Soipa kieli*, op. 62, nro 1 (sovitus lapsikuorolle, teksti suomeksi ja ruotsiksi)

LOTTALAULUJA / Jouko Törmälä. – Kouvola : Jouko Törmälä, 2017. – ISBN 978-952-93-9010-6

■ *Venezianska visor*, op. 51, nro 2, Annina, suomi (uudella tekstillä ”Serenadi lotalle”)

LOVE : Kun katsoit minuun / Virpi Kari. – Helsinki : F-Kustannus, 2005. – ISBN 952-461-088-4, ISMN M-50008-116-1

■ *Annina*, op. 51, nro 2 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

LUX AETERNA : Orgelmusik för begravningsgudstjänst och meditation / redaktör Kjell Bengtson. – Stockholm : Gehrmans Musikförlag, 1991. – CG6713

■ *Rukous*, OM222

M. M. IV. – [Helsinki : Sällskapet Muntra Musikanter, 1898]

↗ Sällskapet Muntra Musikanter painatti 1890-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa ainakin 10 ns. mustakantista nuottivihkoa omalle jäsenkunnalleen. Kyse ei ollut julkiseen myyntiin tarkoitetuista nuoteista, joten painatteissa ei ole normaaleja julkaisumerkintöjä. Kaikissa osissa on eri vuosina painettuja nuotteja, joten yksiselitteisiä julkaisuvuosia ei voi antaa.

■ *Ruusu*, OM225

M. M. VI. – [Helsinki : Sällskapet Muntra Musikanter, 1899-1902]

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (mieskuorosovitus)

■ *Lohdutus*, op. 42, nro 2

M. M. VII. – [Helsinki : Sällskapet Muntra Musikanter, 1905-1908]

■ *Lakkapäillä lainehilla*, OM138

M. M. VIII. – [Helsinki : Sällskapet Muntra Musikanter, 1908-1912]

■ *Somnar jag in med blicken fäst*, op. 54 (sovitus mieskuorolle)

M. M. XI. – [Helsinki : Sällskapet Muntra Musikanter, 1912-1919?]

■ *Jos tietäisit*, OM075

MAAKUNTALAULUMME / Reijo Pajamo. – Porvoo : WSOY, 1987

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Nälkämaan laulu*, OM186

■ *Pohjolan hymni*, OM207

■ *Satakunnan laulu*, OM228

■ *Uusmaan marssi*, OM297

MAAMIEHEN LAULUKIRJA / Toimittanut Pekka Puhakka. – Helsinki : Osakeyhtiö Valistus, 1923. – Uusi painos 1929.

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5

■ *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Nälkämaan laulu*, OM186

■ *Oma tupa*, OM195

■ *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 2, Kyntäös oma vakosi &

■ *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 3, Niin kuin metsän muuriainen

MAANPUOLUSTAJAIN LAULUJA / toimittanut Martti Turunen. – Helsinki : Otava, 1942. – Miesäänisten laulukuntien ohjelmistoa. 15. vihko

■ *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2

MARSSIN TAHTIIN. – Vaasa : NoteLine, 2009. – ISBN 979-0-803351-32-4

↗ Partituurin lisäksi kaikki äänilehdet on julkaistu erillisinä omine ISBN-numeroineen.

■ *Kappeli*, op. 5 (anonyymi sovitus orkesterille)

MATKA ENTISYYTEEN : s/s Tarjanne 100 vuotta / Juhani Valanto. – Tampere : Runoilijan tie, 2008. – ISBN 978-952-92-3745-6

■ *Tervehdys-hymni höyrylaiva Pohjolalle!*, OM276

MERIKANTO-ALBUM : Suosittuja lauluja viululle ja pianolle / sovittanut Sulo Hurstinen. – Helsinki : Axel E. Lindgren, 1913. – AEL484

■ *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1

■ *Kullan murunen*, nro 20, nro 1

■ *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3

■ *Kun hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2

MERIMIES MERTA RAKASTAA 1 : Merellisiä lauluja / toimittaja Anneli Hongelin. – Helsinki : Fazer, 1978. – ISBN 951-757-066-X (lisäpainoksia 1979 ja 1982)

■ *Annina*, op. 51, nro 2 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

MESSUSÄVELMISTÖ : Suomen kirkon messusävelmät / Toimittaneet V. I. Forsman, Taneli Kuusisto, Aaro Siljamäki, Ossi Elokas. – Porvoo : WSOY, 1951 (toinen painos 1964)

☞ Kaikki nuotinnokset on tehty neljälle lauluäänelle ja uruille.

■ *Herra on kuningas*, OM050

■ *Minä ilmoitan teille suuren ilon*, OM167B

■ *Yleinen kirkkorukous*, OM328

MIESTEN LAULULIPAS 1 / Toimittanut Ahti Sonninen. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1953. – FM3340

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus sopraanolle, baritonille (tai pelkälle tenorille) ja mieskuorolle suomenkielisenä versiona)

MIESÄÄNISIÄ LAULUJA. KAHDEKSAS VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1890. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 17

■ *Ruusu*, OM225

MIESÄÄNISIÄ LAULUJA. NELJÄSTOISTA VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1900. – Toinen painos 1929, Otava – Kansanvalistusseuran nuottivarasto 816

■ *Nyt on helluntai*, OM182

MIESÄÄNISIÄ LAULUJA. 19 VIHKO : Toimitettu Jyväskylän laulu- ja soittojuhlaa varten v. 1899. – Jyväskylä : J. Länkelä, 1899. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto 40

■ *Pellavan kitkijä*, op. 42, nro 3

MIESÄÄNISIÄ LAULUJA. 24 VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1924. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto 132

■ *Nyt on helluntai*, OM182

LA MORENA / Antero Jakoila. – Helsinki : Love Kustannus, 1993.

■ *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (sovitus kitaralle)

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus kitaralle)

MUISTOJEN HARMONIKKA : Valssisovituksia 1-3 harmonikalle / Lasse Pihlajamaa. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1996. – ISBN 951-757-369-3, ISMN M-042-07333-9, Warner/Chappell 07333

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus kahdelle harmonikalle)

MURTUNEITA : NELINÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ / Kirjoittanut Kaarle Halme. – Helsinki : Otava, 1903

■ *Koululasten laulu*, OM124

MUSIIKKI NUORISOSEURALIIKKEEN 50-VUOTISJUHLIEN NAISVOIMISTELUN YHTEISESITYSOHJELMAAN. – Helsinki : Suomen Nuorison Liitto, 1931

■ *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2

■ *Tule!*, op. 30, nro 3

NAISKUORO-SÄVELLYKSIÄ I / säveltänyt Oskar Merikanto. – Helsinki : A. Apostol, 1909. – A. Apostolin kuorokirjasto N:o 19

- *Mullin mallin*, OM175
- *Soita somer, helka hiekka*, OM241
- *Sua ajatellessani*, OM244
- *Taikavoide*, OM267
- *Tuutilaulu*, OM288

NAISTEN YHTEISVOIMISTELUOHJELMAN SÄESTYS 1965 / sovittanut Urho Sipponen. – Helsinki : Suomen Nuorison Liitto, 1964

- *Kesäilta*, op. 1 (voimistelutarkoituksiin lyhentäen pianolle sovitettu, Urho Sipponen)

NAISÄÄNISIÄ LAULUJA : JYVÄSKYLÄN LAULU- JA SOITTOJUHLAA VARTEN V. 1899. – Jyväskylä : J. Länkelä, 1899

- *Laaksossa*, OM137

NAISÄÄNISIÄ LAULUJA. NELJÄS VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1891. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 18

- *Voi, jos ilta joutuisi!*, OM316

NAISÄÄNISIÄ LAULUJA. SEITSEMÄS VIHKO / Toimitettu Kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlaa varten Helsingissä 1900. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1900. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 39

- *Lemminkäisen äiti*, OM146

NAISÄÄNISIÄ LAULUJA. YHDEKSÄS VIHKO : Toimitettu Kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlaa varten Turussa 1905. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1905. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 54

- *Onpa tietty tiettyssäni*, OM197

NAISÄÄNISIÄ LAULUJA. KYMMENES VIHKO : SORTAVALAN LAULU- JA SOITTOJUHLAA VARTEN V. 1906. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1906. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 56

- *Kottarainen*, op. 36, nro 2 (sovitus naiskuorolle)

NAISÄÄNISIÄ LAULUJA. 24. VIHKO. – Helsinki : Otava, 1925. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 136

- *Serenaadi* (Merikannon sovitus Halfdan Kjerulfin laulusta *Laengsel*, op. 1, nro 4 suomenkielisenä versiona)

NEKTARI / Kalle Wähämaa, Sampsa Laine, Tuomas Silvola, Vuokko Ranki. – Helsinki : Addictio & Wiipurilaisen Osakunnan Laulajat, 2008

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus sekakuorolle, Erkki Pullinen)

NELIÄÄNISIÄ LAULUJA NAISKUOROILLE / koonnut Anna Sarlin. – Helsinki : A. Apostol, 1912. – A. Apostolin kuorokirjasto N:o 33

- *Kesäpäivä Kangasalla* (Merikannon sovitus Gabriel Linsénin laulusta)
- *Kaipaus* (Merikannon sovitus Halfdan Kjerulfin laulusta *Laengsel*, op. 1, nro 4 suomenkielisenä versiona)

NELJÄ JÄLELLE JÄÄNYTTÄ LAULUA. – Helsinki : Fazerin musiikkikauppa, 1925. – FM1915-1918

- *Liebesfeier*, OM148
- *Elon tiellä*, OM028
- *Se rakkaus*, OM229
- *Ihmis-elo*, OM061 (julkaisussa nimellä ”Elon kulku”)

NELJÄTOISTA KARJALAN LAULUA : Sekäänisten laulujen 146. vihko / Toimittanut Martti Turunen. – Helsinki : Otava, 1943. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 224

- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310

NEUE GRÖßERE UND KLEINERE ORGELSTÜCKE zur Übung sowie zum gottesdienstlichen und Konzertgebrauch. IV Band / herausgegeben von Johannes Diebold. – Leipzig : Otto Junne, 1924. – OJ5390

- *Konserttifantasia*, OM121 (julkaisussa nimellä ”Choralvariationen”)

NORDISKT ORGEL-ALBUM : Samling orgelkompositioner av nordiska tonsättare / utgiven av A. E. Anjou och N. E. Anjou. – Stockholm : Abr. Hirschs Förlag, 1903.–2704

- *Häähymni*, OM057 (sovitus uruille)

NUORI KUORO 5 : 20 laulua sopraano- ja alttoäänille / Jouko Törmälä. – Helsinki : Fazer, 1983. – FM06776-9 (lisäpainoksia 1985 ja 1989)

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lapsikuorolle)

NUORI SUOMI : ”PÄIVÄLEHDEN” JOULUALBUMI 1891. – Helsinki : Päivälehti, 1891

- *Olen jäänyttä kullastain*, OM194

NUORISOSEKAKUOROLAULUJA. 1. VIHKO / Toimittanut A. E. Taipale. – Helsinki : Tietosanakirja-Osakeyhtiö, 1921. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto (ilman järjestysnumeroa)

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus kahdelle lauluäänelle ja harmonille; ensimmäinen ääni on unisonona laulaville lapsille, toinen ääni unisonona laulaville naisille ja miehille)

NUORISOSEKAKUOROLAULUJA. IX. VIHKO / Toimittanut A. E. Taipale. – Helsinki : Otava, 1932. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 184

- *Rakkaus*, OM216 (julkaisussa nimellä ”Pettynyt”)

NUORISOSEKAKUOROLAULUJA. X. VIHKO / Toimittanut A. E. Taipale. – Helsinki : Otava, 1934. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 190

- *Pohjolan hymni*, OM207 (sovitus neliaäniselle sekakuorolle)

OI JOULUYÖ : kauneimmat joululaulut / toimittanut Einari Marvia ; kuvitus Rudolf Koivu. – Porvoo : WSOY, 1996. – ISBN 951-0-21228-8, WSOY1127 (lisäpainokset 1997, 2000, 2001, 2002, 2003 ja 2007)

- *Lasten joulu*, OM140 (sovitus pianolle, lisäksi sanat)

OMAT KORAALIT / Oskar Merikanto. – Hämeenlinna : Edition Tilli, 2013. – 979-0-803353-81-6. – ET623

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja uruille.

- *Ah, kuulkaa sielut*, OM006
- *Ei hätää, kun kanssamme Jeesus on vaan*, OM023
- *Jeesuksen silmään eteen*, OM070
- *Jeesus, johdata*, OM071
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110
- *Kiitä sieluni Herraa*, OM112
- *Kristuksen ristin juurella*, OM126
- *Mä matkamies on kulkeva*, OM177
- *Vaikka aika rientää kurjan maan*, OM299
- *Vuor' on korkea*, OM322

OPISTOJEN LAULUKIRJA / Toimittaneet Urpo Jokinen, Eino Korvenmaa. – Helsinki : Työväenopistojen liitto, 1961

☞ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle, ellei toisin ole merkitty.

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro
- *Onnelliset*, op. 15 (sovitukset kahdelle lauluäänelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitukset kahdelle lauluäänelle suomenkielisellä tekstillä)
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (julkaisussa otsikkona ”Korpi-Kainuun marssi”)
- *Oma tupa*, OM195
- *Työväen marssi*, OM290 (myös helpotettu sovitukset pianolle sanojen kanssa)
- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (julkaisussa laulu on merkitty kansanlauluksi)

ORAS : huhtikuun 19 päivänä 1892. – Mikkeli : Keski-Savon kansanopisto-seura, 1892

- *Pääskyselle*, OM213

ORGANUM FENNICUM 2 : Suomalaisia urkusävellyksiä / toimittanut Janne Raitio. – Helsinki : Fazer, 1977. – FM06000-4 (lisäpainos 1981)

- *Passacaglia*, op. 80

OSKAR MERIKANNON KAUNEIMMAT LAULUT. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 1995. – ISBN 951-757-302-2, ISSN M-042-08459-5 (muuttamaton lisäpainos 2000)

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Muistellessa*, op. 11, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Ilta tuntureilla*, op. 18, nro 2
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Laula, tyttö*, op. 30, nro 2
- *Myrskylintu*, op. 30, nro 4
- *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Bygatan utför*, op. 32, nro 4 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)

- *Kottarainen*, op. 36, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Merellä*, op. 47, nro 4 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Annina*, op. 51, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Kevätlaulu*, op. 58, nro 4 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Ma elän!*, op. 71, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Tule kanssani*, op. 75, nro 3 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Laatokka*, op. 83, nro 1 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Hell dig, liv!*, op. 93, nro 4 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)

OSKAR MERIKANNON SÄVELLYKSET / Heikki Poroila. – Helsinki : Suomen musiikkikirjastoyhdistys, 1994. – ISBN 951-8903-37-9. – Julkaisu sisältää näköispainoksen kahdesta Merikannon varhaisesta käsikirjoituksesta.

- *Grande valse*, OM044
- *Serenaadi*, OM232

PAIMENLAULUJA ARGENTIINALAISIIIN PAIMENSÄVELMIIN I. – Helsingin Kaiku nro 11/1906

- *Viihdy täällä impi kukka*, OM314

PALASIA OOPPERASTA ”POHJAN NEITI” / säveltänyt Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa (K. G. Fazer), 1908 HMN598-607

☞ Sovitukset on tehty lauluäänelle ja pianolle, ellei toisin ole merkitty.

- *Väinön kertomus* (Olen vanha Väinämöinen) HNM598
- *Duetti Pohjan neiti ja Väinö* (Nuoku nuora impirukka) HNM599 (sovitukset kahdelle lauluäänelle ja pianolle)
- *Väinö syntyi syviä etsimässä* (Mutta mistä löydän uudet Synnyt syvät) HNM600
- *Väinön hymni* (Hallitsija maan ja veen) HNM601 (sovitukset lauluäänelle, mieskuorolle ja pianolle)
- *Ilmarin kertomus* (Eilen päivän laskiessa) HNM602
- *Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta* (Muista, muista, suur’ on Väinö) HNM603
- *Louhen hyvästijättö tyttärelleen* (Jo menet oma kanani) HNM604
- *Intermezzo* HNM605 (sovitukset pianolle nelikätisesti)
- *Finale* HNM606 (sovitukset pianolle nelikätisesti)
- *Alkusoitto* HNM607 (sovitukset pianolle)

PARHAAT HENGELLISET LAULUT. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 2001. – ISBN 951-625-775-5, ISMN M-042-09092-3

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitukset lauluäänelle)
- *Oi, kiitos sä Luojaani armollinen*, op. 62, nro 2 (sovitukset lauluäänelle)

PARHAAT YHTEISLAULUT. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 2000. – ISBN 951-625-645-7, ISMN M-042-09030-5

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitukset lauluäänelle)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitukset lauluäänelle)

PEIJAKAS : Oulun yliopiston ylioppilaskunnan sekakuoro Cassiopeian laulukirja. – Oulu : Cassiopeia, 2009.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus mieskuorolle)
- *Kymmenen virran maa*, op. 57

PERINNEMÄISEMIA : lauluin / toimittanut Kalevi Heikkinen. – Lahti : Kalevi Heikkinen, 2006. – ISMN M-55001-132-8

☞ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virran*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Lemminkäisen äiti*, OM146
- *Nälkämaan laulu*, OM186

PIANO ALBUM / Oskar Merikanto ; edited by Izumi Tateno. – Tokyo : Zen-on Music, 1991. – ISBN 4-11-161650-X, Zen-on Y1030E

- *Kesäilta*, op. 1
- *Albumblad*, op. 3
- *Scherzo*, op. 6, nro 4
- *Valse à la Chopin*, op. 6, nro 5
- *Romanssi*, op. 12
- *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2
- *Mä oksalla ylimmällä*, op. 26
- *Valse lente*, op. 33
- *Lied ohne Worte*, op. 37, nro 2
- *Idylli*, op. 73, nro 1
- *Improvisation*, op. 76, nro 3
- *Nuorisolle*, op. 92. Nro 1, Laulu

PIENI TOIVELAUDUKIRJA. 2 / toimituskunta Virpi Kari, Ari Leskelä, Harri Laine. – Helsinki : F-Kustannus, 2013. – ISBN 978-952-461-253-1, ISMN 979-0-55008-277-9

- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

PIENI TOIVELAUDUKIRJA. 3 / toimitus Ari Leskelä. – Helsinki : Otava Kustannus Oy ; F-Kustannus, 2017. – ISBN 978-951-1-31445-5

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus lauluäänelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus lauluäänelle)

PIENTEN LAULUJA / Säveltänyt ja toimittanut Lauri Parviainen ; Kuvittanut Maija Karma. – Porvoo : WSOY, 1958 (useita lisäpainoksia, 5. painos 2002)

- *Lasten joulu*, OM140 (sovitus lauluäänelle)

POHJANTÄHTI nro 9/1909. – Helsinki : Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto, 1909

- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104 (sovitus lauluäänelle)

POHJOISPOHJALAISTEN LAULUKIRJA. 5 / Pohjois-Pohjalainen osakunta. – Helsinki : Pohjois-Pohjalainen osakunta, 2014. – ISBN 979-0-55001-331-5

☞ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

■ *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee

■ *Onnelliset*, op. 15

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

POHJOIS-POHJANMAAN KOTISEUTULAULUT. – Oulu : Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1997. – M-55001-014-7

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle)

PUHALLINMUSIIKKIA : GRADE 3. – Kuortane : 7ikko-kustannus, 2014.

■ *Romanssi*, op. 12 (sovitus puhallinorkesterille, Kari Karjalainen)

■ *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovitus vaskiseitsikolle, Kari Karjalainen)

QUARTETT SÅNGER. – [Sällskapet Muntra Musikanter, 1901]

Kuoron sisäiseen käyttöön tehty painate.

■ *Ruusu*, OM225

RAJAKARJALAISIA KUOROLAULUJA SALMIN JA SUOJÄRVEN MURTEELLA / toimittanut Simo Härkönen. – Joensuu : Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiö, 1991. – ISBN 951-9363-42-4

■ *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus sekakuorolle, nimenä ”Luadogan meren randamil”)

”ROJOHOPPE” VIIMENE REIS : Uussi raumlaissi jaarituksi / Kirjoittanut Hj. Nortamo. – Porvoo : WSOY, 1921

■ *Merimiäste läksilaul* (Ernst Boreniuksen sävellys, jossa on Merikannon tekemä säestys)

RUNKOKVARTETTI 1 : Asteikkoja ja ohjelmistoa eri soittimille yhteissoiton harjoittelua varten / toimittanut Martti Parantainen. – Helsinki : Westerlund, 1957. – W13131-8

■ *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus neliääniselle yhtyeelle tai orkesterille)

RUNKOKVARTETTI 2 : Asteikkoja ja ohjelmistoa eri soittimille yhteissoiton harjoittelua varten / toimittanut Martti Parantainen. – Helsinki : Westerlund, 1957. –

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus neliääniselle yhtyeelle tai orkesterille)

RUOVEDEN JOULU 1962. – Ruovesi : Ruoveden Kotiseutuyhdistys, 1962.

■ *Koveron sävel*, OM125 (alkuperäisen käsikirjoituksen näköispainos)

SAGOLAND ELLER PARADIS : Sångers från och om Finland. – Helsingfors : Edukustannus och Itla, 2017. – ISBN 978-952-288-817-4

■ *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

SEKAKUOROLAULUJA 2 = Sångers för blandad kör = Songs for mixed choir = Lieder für gemischter Chor / Toimituskunta Sakari Hildén et al. – Helsinki : Sulasol, 1989. – Sulasolin sekakuorolauluja II. – 951-9141-01-4

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5

■ *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10

SEKAKUORON LAULULIPAS 2 / Toimittanut Ahti Sonninen. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1953. – FM3382

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus sopraanolle, baritonille (tai pelkälle tenorille) ja sekakuorolle suomenkielisenä versiona)

SEKAKÖÖRI-SÄVELLYKSIÄ. I. VIHKO / Oskar Merikanto. – Helsinki : A. Apostol, 1907. – A. Apostolin kuorokirjasto 1

■ *Lyysäjän hyräilyä*, OM154

■ *Neidon mielet*, OM178

■ *Satakunnan laulu*, OM228

■ *Suomen Eläinsuojelusyhdistyksen marssi*, OM251 (julkaisussa nimellä ”Uudenmaan Eläinsuojeluyhdistyksen marssi”)

■ *Viirimme*, OM315

SEKAKÖÖRI-SÄVELLYKSIÄ. II. VIHKO / Oskar Merikanto. – Helsinki : A. Apostol, 1907. – A. Apostolin kuorokirjasto 2

■ *Enkä minä ryyppää paloviinaa*, OM032

■ *Kussa istuit, maa iloitsi*, OM133

■ *Merimiehet*, OM162. Laiva se rannalta lähti pois

■ *Rakkaus*, OM216

■ *Rannalla istuja*, OM217

■ *Suomen laulu*, OM253

■ *Talkoopolska*, OM270

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA = Sångar för blandad kör / koonnut Bertha Relander. – Helsinki : Otava, 1894

■ *Pääskyselle*, OM213

■ *Vanhan kullan hellu*, OM303

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA 1:EN VIHKO. – Tampere : Suomen Työväen Musiikkiliitto, 1921. – Suomen Työväen Musiikkiliiton Nuottivarasto

■ *Työväen marssi*, OM290

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. KYMMENES VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1896. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 33

ᳵ Kokoelma julkaistiin Mikkelissä 1897 järjestettyjä laulu- ja soittojuhlia varten. Yhteys on mainittu vain ensipainoksessa, toisessa painoksessa sitä ei enää ole.

■ *Pääskyselle*, OM213

■ *Työväen marssi*, OM290

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. YHDESTOISTA VIHKO / Toimittanut P. J. Hannikainen. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1900. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 38

■ *Oma tupa*, OM195

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. KOLMASTOISTA VIHKO / Toimittanut P. J. Hannikainen. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1903. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 47

■ *Väinölän lapset* (Fra Isefjorden det bruset / Hans Matthison Hansen) (sovitus baritonisoololle ja sekakuorolle)

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. KUUDESTOISTA VIHKO / Toimittanut N. E. Huoponen. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1904. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 51 (lisäpainoksia ainakin 1908 ja 1914)

- *Nyt on juhannus*, op. 13, nro 1
- *Lauloipa mullekin laakson lintu*, OM145
- *Suomen laulu*, OM253

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. SEITSEMÄSTOISTA VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1904. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 52

- *Laulajain marssi*, OM142
- *Ruusu*, OM225 (sovitus sekakuorolle)

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. KAHDEKSASTOISTA VIHKO. Kansanvalistus-seuran laulu- ja soittojuhlaa varten Turussa 1905. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1905. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 53

- *Joutuos!*, OM079

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. YHDEKSÄSTOISTA VIHKO. Sortavalan Laulu- ja Soittojuhlaa varten v. 1906. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1906. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 55

- *Itätuulella*, OM067

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. 67 viikko / Toimittanut Oskar Merikanto. – Helsinki : Tietosanakirja-Osakeyhtiö, 1921. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 111

- *Elinan surma*, OM026. *Tanssilaulu* (sovitus sekakuorolle)
- *Keväisten unien valkea Suomi*, OM108
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Sinisilmä*, OM235

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. 85. VIHKO / Toimittanut Wilho Siukonen. – Helsinki : Tietosanakirja, 1924. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 134. – Fazer FM05101-1

- *Kymmenen virran maa*, op. 57

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. 124. VIHKO. – Helsinki : Otava, 1933. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto ; 188

- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310

Sekäänisiä lauluja. 149. viikko → KIRKKOKUOROLAULUJA VI

SEKÄÄNISIÄ LAULUJA. 160. VIHKO : Ketju ylioppilas- ja joululauluja soololle ja sekakuorolle pianon säestyksellä / toimittanut Urpo Jokinen. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1960. – Fazer FM05502-0
ᳵ Julkaisu sisältää kaksi sikermää, joista jälkimmäiseen (”Juhla on verraton”) on upotettu myös Merikannon *Lasten joulu*.

- *Lasten joulu*, OM140 (sovitus sekakuorolle ja pianolle)

SEPTETTI-KOKOELMA : I VIHKO = SEPTETTALBUM I HÄFTE / sov. Th. Mannerström. – Helsinki : K. F. Wasenius, 1899. – KFW27

- *Taiteen vaellus*, op. 23. Nro 6. Taiteen riemukulku (sovitus puhallinseptetille nimellä ”Juhla-Poloneesi”)

SEPTETTI-KOKOELMA : IV VIHKO = SEPTETTALBUM IV HÄFTE / sov. Th. Mannerström. – Helsinki : K. F. Wasenius, 1900. – KFW50

- *Scherzo*, op. 6, nro 2 (sovitus puhallinseptetille)

SERENADI : Mieskuorolle a cappella ja säestyksen kanssa / Ylioppilaskunnan Laulajat. – Helsinki : YL, Ylioppilaskunnan Laulajat ry, 2010. – ISMN 979-0-706310-19-0

■ *Onnelliset*, op. 15 (sovitus mieskuorolle, Yrjö Hjelt)

■ *Annina*, op. 51, nro 2 (sovitus mieskuorolle, Matti Hyökki, vain suomenkielinen teksti)

SERPENS MUSICUS : Lääkäriliiton laulukirja 1. vol. 2. – Helsinki : Suomen Lääkäriliitto, 1990. – ISBN 951-9433-29-5

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

■ *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10

■ *Onnelliset*, op. 15

■ *Laula, tyttö!*, op. 30, nro 2

■ *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3

■ *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)

■ *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (vain suomenkielinen teksti)

■ *Nälkämaan laulu*, OM186

■ *Työväen marssi*, OM290

THE SIBELIUS CLUB. – Monessen, Penna : The Sibelius Club, 1916

↗ Kyseessä on oletettavasti laajempaan puhallinsoitinkokoonpanoon kuuluva kornetin äänilehti.

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus kornetille)

SIIONIN KANTELEEN SÄVELMISTÖ : Sekäänistä laulua varten sovitettu. – Helsinki : Suomen Lutherilainen Evankeliumiyhdistys, 1912 (painettu 1911)

■ *Kaikille synnit anteeks'*, OM092 (nro 302, uudistettu laitos)

SIIONIN KANTELEEN SÄVELMISTÖ. – Helsinki : Suomen Lutherilainen Evankeliumiyhdistys, 1923

■ *Kiitos sulle Jumalani*, OM109 (nro 296.1 yhdeksännessä painoksessa)

SIIONIN LAULUT : Säestyskirja. – Oulu : Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys ry, 2016. – ISMN 979-0-9001721-3-6

↗ Uudet sanoitukset Mikko Kinnunen ja Raakel Inget, viimeistelty versio Niilo Rauhala, sovitukset neljälle lauluäänelle Lauri-Kalle Kallunki.

■ *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (uudella nimellä ja tekstillä ”Herra, eteen kasvojesi tulee kaksi ystävää”, Siionin laulu nro 333)

■ *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (uudella nimellä ja tekstillä ”Kodin rakkaan annoit meille”, Siionin laulu nro 142)

SINIKELLO : Laulukirja kouluja varten / toimittanut Ellen Nervander. – Toinen painos. – Helsinki : Otava, 1912

■ *Heinäsiirikka ja sääski*, OM047

SINIKELLOT. 7 : Neliäänisiä lauluja lapsikuorolle. – Helsinki : Fazer, 1979. – FM06060-8

■ *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovitus lapsikuorolle)

SININEN JA VALKOINEN : Suomalaisten rakkaimmat sävelmät 1917-1992 / toimittanut Ilpo Hakasalo. – Espoo : Fazer Musiikki, 1992. – ISBN 951-757-225-5, F08287-5

■ *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (sovitus kosketinsoittimelle ja sanat)

SININEN LAULUKIRJA : 180 suosikkilaulua / Virpi Kari, Heikki Uusitalo. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1995. – ISBN 951-757-328-6, Warner/Chappell 07700-8 (kaikki sovituksia yhdelle lauluäänelle)

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)

SJUNG UT : Sångbok för den finlandssvenska arbetarrörelsen. – Helsingfors : Arbetarnas bildningsförbund, 1985. – ISBN 951-701-210-1

- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle, ruotsinkielisenä käännöksenä nimellä ”Arbetarnas marsch”)

DEN SJUNGANDE FINLAND IV = Suomen sävelistö : Inhemiska sånger vid pianoforte = Kotimaisia lauluja pianon säestyksellä. / arrangerade af K. Flodin. – Helsingfors : K. E. Holm, 1907. – Edition Fazer FM2038

- *Huolissaan huokaileva*, OM056
- *Kiitävi aatos kaipuun siivin*, OM113
- *Nocturne*, OM180

SKOLANS OCH HEMMETS KORALBOK / utarbetad av Artur Hedlund. – Helsingfors : R. E. Westerlund, 1925. – REW1236

- *Jeesuksen silmään eteen*, OM070 (ruotsinkielisenä tekstillä ”För Jesu milda ögon”)
- *Kristuksen ristin juurella*, OM126 (ruotsinkielisenä tekstillä ”Vid Jesu helga kors”)

SKOLFLICKORNAS SÅGBOK. TREDJE HÄFTEN : En samling sånger för 3 stämmor / samlade av Anna Forsten

- *Liitto*, OM151 (myös ruotsinkielinen teksti *Förbundet*)

SOI, KIITOS, SOI 1 : Hartaita yksinlauluja / toimittanut Juha Hakulinen. – Oulu : Bells Publishing, 2015

ᳵ Julkaistu kolmelle äänialalle (korkea, ISMN 979-706348-40-7, keskiääni 979-706348-41-4 ja matala 979-706348-42-1

- *Der unbegriffene Gott*, op. 109, nro 2 (teksti saksaksi ja suomeksi)

SOIPA KIELI : Helli Syrjäniemen sovituksia kanteleelle / toimittanut Helli Syrjäniemi. – Kangasala : Helli Syrjäniemi, 2008

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus kanteleelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus kanteleelle)
- *Soipa kieli*, op. 62, nro 1 (sovitus kahdelle kanteleelle)
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta (sovitus kahdelle kanteleelle)

SOITAMME YHDESSÄ : SARJA ERI SOITTIMILLE / sov. Arvo Kuikka. – Helsingfors : Westerlund, 1965. – REW3721-3722

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus neljälle soitinäänelle ja pianolle ilman sanoja)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus neljälle soitinäänelle ja pianolle ilman sanoja)

SOIVA LAULUTUNTI / Sini Rautavaara, Raija Lampila. – Helsinki : : Otava, 1997. – ISBN 951-1-14923-7

- *Laula, tyttö!*, op. 30, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3 (vain suomenkielinen teksti)
- *Yksi ruusu on kasvanut laaksossa*, OM326 (nimi julkaisussa ”Ruusu laaksossa”)

SONGS FINLAND SINGS / edited by Barbara Helsingius. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 2000. – ISMN M-042-09033-6 (kaikki englanninnokset Barbara Helsingius)

- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus lauluäänelle, teksti vain englanniksi ”Happiness”)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle, teksti vain englanniksi ”Remember the song we were singing”)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, teksti vain englanniksi ”Where birches are singing”)

SORTAVALAN LYSEO 1893–1944 : MUISTOJULKAISU. – Helsinki : Sortavalan Lyseoseura, 1951.

- *Karjalainen marssi*, OM101 (näköiskuva käsikirjoituksesta)

SOTILAAN LAULUKIRJA / toimittanut Heikki Klemetti. – Porvoo : Werner Söderström, 1918

- *Vapaussoturin laulu*, OM306

SOUVENIR : Finnish romantic miniatures for guitar = Suomalaista romantiikkaa kitaralle / arrangements by Seppo Siirala. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1999. – ISBN 951-757-639-0, ISMN M-042-08839-5

- *Scherzo*, op. 6, nro 4 (sovitus kitaralle)
- *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2 (sovitus kitaralle)
- *Valse lente*, op. 33 (sovitus kitaralle)

SOVITUKSIA KANTELEELLE / toimittanut ja sovittanut Helli Syrjäniemi. – Kangasala : Helli Syrjäniemi, 1989.

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovitus kanteleelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus kanteleelle)
- *Soipa kieli*, op. 62, nro 1 (sovitus kahdelle kanteleelle)
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta (sovitus kahdelle kanteleelle)

SOVITUKSIA KANTELEELLE. III / Helli Syrjäniemi. – Kangasala : Helli Syrjäniemi, 1999.

- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1 (sovitus kanteleelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus kanteleelle)

STORA SÅNGBOKEN : 250 finlandsvenska sånger och visor / Ann-Mari Häggman. – Helsingfors : Svenska folkskolans vänner : Finlands svenska folkmusikinstitut, 2001. – ISBN 951-9087-45-1

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (vain ruotsinkielinen teksti ”Tack, min Gud, för vad som varit”)

STORA ÖNSKEVISBOKEN. NR 1. – Espoo : Fazer Musiikki, 1993. – ISBN 951-757-284-0, F08404-6

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle)

SUKELLUKSIA KARJALAISTYTÖN ELÄMÄÄN 1943- / Aino Pöyhönen. – Espoo : Aino Pöyhönen, 2008. – ISBN 978-952-92-3748-7

- *Joulukuusi*, OM078

SUMMERNIGHT MOODS / Francis Goya. – Helsinki : Finnlevy Fazer, 1979. – FM04579-9

■ *Folkvisa*, op. 90 (sovitus kosketinsoittimelle, sanat suomeksi, otsikko myös englanniksi ”Where are you my love”)

SUOJASSA ENKELIN : Enkelilauluja lapsille ja aikuisille / toimittanut Sointu Annala. – Porvoo : WSOY, 1996. – ISBN 951-0-21229-6, WSOY1128

■ *Oi, muistatko vielä sen virren?*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle)

SUOMALAINEN JOULU = Finsk jul / toimittanut Juha Hakulinen. – Oulu : Bells Publishing, 2006

↗ Julkaistu kolmelle äänialalle (korkea, M-706348-00-1, 979-0-706348-00-1, keskiääni M-706348-01-8, 979-0-706348-01-8 ja matala M-706348-02-5, 979-0-706348-02-5)

■ *Joulu tullut on*, OM077

■ *Lasten joulu*, OM140

SUOMALAINEN KLARINETTIKOKOELMA 1900-60 : klarinetti & piano / toimittanut Mikko Raasakka. – Helsinki : Fennica Gehrman, 2017. – ISMN 979-0-55011-362-6

■ *Valse lente*, op. 33 (sovitus klarinetille ja pianolle)

SUOMALAINEN PIANOKOULU 3 / Ritva Lehtelä, Anja Saari, Eeva Sarmanto-Neuvonen. – Helsinki : WSOY, 1990. – ISBN 951-0-16230-2, WSOY1073

■ *Carinus*, OM017. Sophronian yksinpuhelu (sovitus pianolle nimellä ”Venhelaulu”)

SUOMALAINEN VIULUNIEKKA : Kokoelma suomalaisia viulusävellyksiä / toimittanut Anna-Maija Usma. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1985. – FM06954-2 (lisäpainos 1989)

■ *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1 (sovitus viululle ja pianolle)

■ *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2 (sovitus viululle ja pianolle)

SUOMALAISEN LAULUKIRJA. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1997. – ISBN 951-757-397-9, ISMN M-042-08775-6, Warner/Chappell 08775

■ *Annina*, op. 51, nro 2 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

SUOMALAISEN RAKKAUSLAULUT / Virpi Kari & Kai Airinen. – Helsinki : F-kustannus, 2001. – ISBN 952-461-000-0, ISMN M-55008-005-8

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA = FINSKA FOLKVISOR = FINNISCHE VOLKSLIEDER : PIANOLLE SANOINEEN / Oskar Merikanto. – Helsinki : Edition Fazer, 1979. – FM06163-0

↗ Kaikki 50 sovitusta yhtenä julkaisuna, ks. sisältö kunkin osan kohdalta.

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE. 1. Vihko / Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa K. G. Fazer, 1906. – HNM492-501

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE (SANOINEEN). Vihko I / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1954. – FM492-501

■ *Tuoll’ on mun kultani*, OM284

■ *Minun kultani kaukana kukkuu*, OM165

■ *Voi äiti parka ja raukka*, OM321

■ *En voi sua unhottaa poijes*, OM031

■ *Yksi ruusu on kasvanut laaksossa*, OM326

■ *Kuules mun kulta äitini*, OM134

■ *Aamulla varhain*, OM003

■ *Sä kasvoit neito kaunoinen*, OM265

- *Älä itke äitini*, OM329
- *Yksin istun ja lauleskelen*, OM327

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE. 2. Vihko / Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa K. G. Fazer, 1906. – HNM507-516

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE (SANOINEEN). Vihko II / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1959. – FM507-516

- *Oi, sinä korkia kuningasten kuningas*, OM193
- *Sydämeistäni rakastan*, OM261
- *Voi minua poika raukkaa*, OM317
- *Minun kultani kaunis on*, OM166
- *Sen ihanaisten virran reunall'*, OM231
- *Tuonne taakse metsämaan*, OM286
- *Ei taivahan alla*, OM024
- *Tuomi on virran reunalla*, OM285
- *Taivas on sininen ja valkoinen*, OM269
- *Oi, jos ilta joutuisi*, OM191

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE. 3. Vihko / Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa K. G. Fazer, 1906. – HNM519-528

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE (SANOINEEN). Vihko III / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1951. – FM519-528

- *Minä seisoin korkealla vuorella*, OM169
- *Honkain keskellä* = Juhana Ennola: *Suomen salossa*
- *Arvon mekin ansaitsemme*, OM012
- *Minäpä olen laulajapoika*, OM170
- *Voi, voi kun kullallein*, OM318
- *Merellä olen minä syntynyt*, OM161
- *Nyt on mun mielestäni*, OM184
- *Eikä ne pienet linjaalirattaat*, OM025
- *Minun kultani kaunis on*, OM167A
- *Tuuti lasta tuonelahan*, OM287

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE. 4. Vihko / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1907. – FM542-551

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE (SANOINEEN). Vihko IV / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1951. – FM542-551

- *Lypsäjän laulu*, OM155
- *Iso lintu, merikotka*, OM065
- *Täällä' päivät verkkaan vierivi*, OM291
- *Ainoa olen talon tyttö*, OM008
- *Jos vois laulaa kuin lintu voi*, OM076
- *Istun järven rannalla*, OM066
- *Minä olen yksin*, OM168
- *Mistäs tulet, kustas tulet*, OM171
- *Ah mikä taitaapi olla mun*, OM007
- *Tukkipoika se lautallansa*, OM281

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE. 5:s Vihko / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1907. – FM552-561

SUOMALAISIA KANSANLAULUJA PIANOLLE (SANOINEEN). Vihko V / Oskar Merikanto. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1951. – FM552-561

- *Niin minä neitonen sinulle laulan*, OM179
- *Tääll' yksinäni laulelen*, OM292
- *Kun ystävä jätti*, OM130
- *Käki kukkuu kultarinta*, OM135
- *Läksin minä kesäyönä käymään*, OM156
- *Mitäpä tuosta huolisin*, OM172
- *Suloisessa Suomessamme* (nro 47) = P. J. Hannikainen: *Karjalaisten laulu*
- *Vienan rannall' koivun alla*, OM311
- *Kun ensi kerran silmäs näin*, OM129
- *Sinisilmä herttainen*, OM236

SUOMALAISIA LAULUJA / toimittanut Ari Leskelä. – Helsinki : F Kustannus, 2012. – ISBN 978-952-461-245-6

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Onnelliset*, op. 15
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op.36, nro 3
- *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle)

SUOMALAISIA LAULUJA / Marja-Liisa Hilander. – Helsinki : Sulasol, 2016. – ISBN 979-0-55013-284-9, S2284

- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4 (sovitus sekakuorolle, Marja-Liisa Hilander)

SUOMALAISIA PIANOSÄVELLYKSIÄ NUORISOLLE = Finsk pianomusik för ungdom = Finnische Pianomusik für die Jugend. – Helsinki : Westerlund, 1928. – REW1734, W11734-1 (Edition Fazer)

- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (sovitus pianolle)
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2 (sovitus pianolle)

SUOMALAISIA VIULUSÄVELLYKSIÄ = Finsk violinmusik = Finnische Violinmusik = Finnish violin pieces / toimittanut Seppo Tukiainen. – Espoo : Fazer Music, 1983. – FM06777-7

↗ Lisäpainoksia 1984, 1988 ja 1994, joissa nimi on muodossa ”Finlandia : Suomalaisia viulusävellyksiä”.

- *Valse lente*, op. 33 (sovitus viululle ja pianolle, Willy Burmester)

SUOMALAISIA YKSINLAULUJA 1 : = Finska solosånger = Finnische Lieder = Finnish solo songs. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1984

↗ Julkaistu eri äänialoille seuraavasti: Fazer FM06820-5, Fennica Gehrman 979-0-55009-243-3 (sovitus sopraanolle/tenorille); Fazer FM06821-3, Fennica Gehrman 979-0-55009-244-0 (sovitus mezzosopraanolle/baritonille); Fazer FM06822-1, Fennica Gehrman 979-0-55009-245-7 (sovitus altolle/bassolle)

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1
- *Hell dig, liv!*, op. 93, nro 4

SUOMALAISIA YKSINLAULUJA 2 : = Finska solosånger = Finnische Lieder = Finnish solo songs. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1984

↗ Julkaistu eri äänialoille seuraavasti: Fazer FM07900-4, 951-757-172-0, Fennica Gehrman 979-0-55009-246-4 (sovitus sopraanolle/tenorille); Fazer FM07901-2, 951-757-174-7, Fennica Gehrman 979-0-55009-247-1 (sovitus mezzosopraanolle/baritonille); Fazer FM07902-0, 951-757-173-9, Fennica Gehrman 979-0-55009-248-8 (sovitus altolle/bassolle)

■ *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2

■ *Nuoruuden ylistys*, op. 69, nro 3

SUOMALAISIA YLIOPIILASLAULUJA = Finska studentsånger. Ensimmäinen vihko / kokoelman toimit-
tanut = samlingen utgifven af H. Klemetti. – Helsinki : Ylioppilaskunnan laulajat, 1901

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus baritonille ja neljälle miesäänelle)

SUOMALAISIA YLIOPIILASLAULUJA = Finska studentsånger. Toinen vihko / kokoelman toimittanut =
samlingen utgifven af H. Klemetti. – Helsinki : Ylioppilaskunnan laulajat, 1905

■ *Tyttö parka*, OM289

SUOMALAISTA TOIVEOHJELMISTOA PIANOLLE = Finnish favourites for piano. – Espoo : Warner
/Chappell Music Finland, 1996. – Warner/Chappell 08628, 951-757-361-8, M-042-08628-5

■ *Kesäilta*, op. 1

■ *Valse à la Chopin*, op. 6, nro 5

■ *Valse lente*, op. 33

SUOMALAISTA TOIVEOHJELMISTOA PIANOLLE 2 = Finnish favourites for piano. – Helsinki : Fennica
Gehrman, 2016. – 979-0-55011-289-6

■ *Romanssi*, op. 12

■ *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2

SUOMALAISTEN LEMPILAULUJA / toimittaneet Matti Korva, Petter Ohls, Soili Perkiö. – Porvoo :
WSOY, 1993. – ISBN 951-0-18948-0, WSOY1095 (lisäpainoksia 2001 ja 2002)

■ *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus pianolle ja sanat)

SUOMEN ARMEIJAN KUNNIAMARSSIT = Finska Arméns Honnörsmarscher. Vihko I : Helposti pianol-
le sovittanut / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, c1919. – REW292

■ *Hymni* / Robert Kajanus (nuottiin on painettu myös sanat ”Nouskaa aatteet murheiden alta / Nu
Herrens lov vi sjunga”)

■ *Bön* / Axel von Kothen (nuottiin on painettu myös sanat ”Bevara Gud vårt fosterland / Suo Herra
hoivass’ voimakkaan”)

■ *Porilaisten marssi*, OM208 (julkaisussa ”Suomen Armeijan kunnia- ja paraatimarssi, Finska
Arméns Honnör- och paradmarsch, Porin marssi, Björneborgarnes marsch”)

■ *Karjalan jääkärien marssi*, OM102 (julkaisussa ”Aamu- ja iltasoitto, Karjalan Jääkäri marssi,
Morgon och aftontapto, Karelska Jägäremarschen”)

SUOMEN ARMEIJAN KUNNIAMARSSIT = Finska Arméns Honnörsmarscher. Vihko II : Helposti pia-
nolle sovittanut / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, c1919. – REW293

■ *Valkoisen kaartin marssi*, OM300

■ *Porin rykmentin marssi*, OM209

■ *Terve Suomeni maa* / Emil Genetz (julkaisussa ”Keski-Suomen rykmentin marssi”)

SUOMEN ARMEIJAN KUNNIAMARSSIT = Finska Arméns Honnörsmarscher. Vihko III : Helposti pianolle sovittanut / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, c1919. – REW294

- *Nylänningarnas marsch* / Henrik Borenius (julkaisussa ”Uudenmaan rykmentin marssi, Uudenmaan marssi, Nylands regementes marsch”)
- *Karjalan Kaartin rykmentin marssi* (julkaisussa myös ”Karelska gardesregementes marsch”)
- *Karjalaisten laulu* / P. H. Hannikainen (julkaisussa ”Viipurin rykmentin marssi, Viborgs regementes marsch”)

SUOMEN ARMEIJAN KUNNIAMARSSIT = Finska Arméns Honnörsmarscher. Vihko IV : Helposti pianolle sovittanut / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, c1919. – REW295

- *Parolan marssi*, OM202 (julkaisussa ”Tampereen rykmentin marssi, Parolan marssi, Tammerfors regementes marsch, Parola marsch”)
- *Sotamarssi* / Robert Kajanus (julkaisussa ”Savon Jääkärirykmentin marssi, Sotamarssi, Savolaks Jägare regementes marsch, Krigsmarsch”)
- *Savolaisten laulu* / Karl Collan (julkaisussa ”Pohjois-Savon rykmentin marssi, Savolaisten laulu, Norra Savolax regementes marsch”)

SUOMEN ARMEIJAN KUNNIAMARSSIT = Finska Arméns Honnörsmarscher. Vihko V : Helposti pianolle sovittanut / Oskar Merikanto. – Helsinki : R. E. Westerlund, c1919. – REW296

- *Vaasan marssi* / Karl Collan (julkaisussa Jääkäriprikaatin marssi, Vaasan marssi, Jägarbrigadens marsch, Wasa Marsch)
- Jääkärien marssi, op. 91a / Jean Sibelius (julkaisussa ”Kaartin jääkäripataljoonan marssi, Jääkäri Marssi, Gardesjägarbataljons marsch, Jägare Marschen”)
- Soldatgossen / Fredrik Pacius (julkaisussa ”Pohjanmaan Jääkäripataljoonan marssi, Sotilaspoika, Österbottens Jägarbataljons marsch”)
- Soldatvisa / Johan August Söderman (julkaisussa ”Kajaanin Sissipataljoonan marssi, Sotamiehen laulu, Kajana partigångarbataljons marsch, Soldatsång ur Regina von Emmeritz”)

SUOMEN LAULUT JA NIIDEN TEKIJÄT / Markus Similä. – Helsinki : Gummerus, 2007. – ISBN 978-951-20-7295-8

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle ja pianolle, Einari Marvia)
- *Laatokka*, op83, nro 1 (sovitus sekakuorolle)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle ja pianolle, Einari Marvia)

SUOMEN MAAKUNTALAULUT / Toimittanut Jenny Elfving ; sovittanut Ilmari Hannikainen. – Porvoo : WSOY, 1928.

↗ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja pianolle.

- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Pohjolan hymni*, OM207
- *Uusmaan marssi*, OM297

SUOMEN NUORISON LAULUKIRJA / Toimittivat P. Puhakka, Johannes Laine, J. H. Hakulinen. – Porvoo : Werner Söderström, 1901

↗ Kaikki nuotinnokset on tehty yhdelle lauluäänelle. Tässä painoksessa on kolme Merikannon laulua. ■ *Se kolmas*, op. 19

- *Viirimme*, OM315
- *Uusmaan marssi*, OM297

SUOMEN NUORISON LAULUKIRJA / Toimittivat P. Puhakka, Johannes Laine, J. H. Hakulinen. – Toinen lisätty painos. – Porvoo : Werner Söderström, 1903

SUOMEN NUORISON LAULUKIRJA / Toimittivat P. Puhakka, Johannes Laine, J. H. Hakulinen. – Kolmas lisätty painos. – Porvoo : Werner Söderström, 1905

ᳵ Toinen ja kolmas painos ovat Merikannon osalta identtisiä. Näissä painoksissa on 10 Merikannon laulua. Nuotinnokset on kaikki tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Se kolmas*, op. 19
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Oma tupa*, OM195
- *Suomen laulu*, OM253
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297
- *Viirimme*, OM315

SUOMEN NUORISON LAULUKIRJA / Toimittivat P. Puhakka, Johannes Laine, J. H. Hakulinen. – Neljäs painos. – Porvoo : WSOY, 1909

SUOMEN NUORISON LAULUKIRJA / Toimittivat P. Puhakka, Johannes Laine, J. H. Hakulinen. – Viides uudistettu ja lisätty painos. – Porvoo : WSOY, 1911

ᳵ Nuotinnokset on kaikki tehty yhdelle lauluäänelle. Näissä painoksissa on 24 Merikannon laulua.

- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Onnelliset*, op. 15
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (julkaisussa nimellä ”Ihanneliiton laulu”)
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Käsitysten!*, OM136
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182 (julkaisussa otsikkona ”Ja nythän on taas helluntai”)
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”)
- *Suomen laulu*, OM253
- *Työväen marssi*, OM290
- *Uusmaan marssi*, OM297 (julkaisussa otsikkona ”Uudenmaan marssi”)
- *Viirimme*, OM315

SUOMEN NUORISON LAULUKIRJA / Toimittivat P. Puhakka, Johannes Laine, J. H. Hakulinen. – Kudes uudistettu painos. – Porvoo : WSOY, 1921

↗ Nuotinnokset on kaikki tehty yhdelle lauluäänelle. Tässä painoksessa on 19 Merikannon laulua.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Onnelliset*, op. 15
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Kevätvirrat*, OM109
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182 (julkaisussa otsikkona ”Ja nythän on taas helluntai”)
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (julkaisussa otsikkona ”Kuulkaa korkeimme kuiskintaa”)
- *Oma tupa*, OM195
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247 (julkaisussa otsikkona ”Huoneentaulu”, vain osia)
- *Suomen laulu*, OM253
- *Työväen marssi*, OM290

SUOMEN NUORISON LIITON NAISTEN YHTEISVOIMISTELUOHJELMAN ”PUNAISET KEILAT II” SÄESTYS 1961. – Helsinki : Suomen Nuorison Liitto, 1960.

- *Laula, tyttö!*, op. 30, nro 2 (voimistelutarkoituksiin lyhentäen pianolle sovitettu)

SUOMEN NUORISON LIITON NAISTEN YHTEISVOIMISTELUOHJELMAN SÄESTYS 1955 / sovittanut Urho Sipponen. – Helsinki : Suomen Nuorison Liitto, 1954.

- *Kesäilta*, op. 1 (voimistelutarkoituksiin lyhentäen pianolle sovitettu, Urho Sipponen)

SUOMEN PARTIOVÄEN LAULUKIRJA / Toimittanut Armas Launis. – Helsinki : Kustannus Oy Kirja, 1917

↗ Kokoelma ilmestyi lehti uutisten perusteella painovuodesta huolimatta kauppoihin vasta syksyllä 1918, todennäköisesti sisällissodan takia. Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Nyt on helluntai*, OM182

SUOMEN SÄVELTÄJÄT = Finska tonsättare : I sarja. – Helsinki : K. F. Wasenius, 1898. – KWF20

- *Romanssi*, op. 12

SUOMEN SÄVELTÄJÄT = Finska tonsättare : Toinen sarja. – Helsinki : K. F. Wasenius, 1899. – KWF [ilman numeroa]

■ *Marssi vanhoilta ajoilta*, op. 16, nro 1

■ *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2

SUOMEN TOIVELAULUT / Virpi Kari, Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2007. – ISBN 978-952-461-133-6, ISMN M-55008-159-8 (lisäpainos 2017, ISBN 978-951-1-30853-9, ISMN 979-0-803361-12-5

■ *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle)

■ *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle)

SUOSIKKISÄVELMÄT LP-LEVYLTÄ POHJOLAN YÖSSÄ / Francis Goya. – Helsinki : LeBaron Music, 1982. – LeBaron LeBa1002

■ *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus kosketinsoittimelle ilman sanoja)

SUOSITTUJA PIANOSÄVELLYKSIÄ / Oskar Merikanto. – Helsinki : Warner/Chappell Music, 1996. – 08640. – ISBN 951-757-363-4, ISSN M-042-08640-7

■ *Kesäilta*, op. 1

■ *Albumblad*, op. 3

■ *Scherzo*, op. 6, nro 4

■ *Valse à la Chopin*, op. 6, nro 5

■ *Romanssi*, op. 12

■ *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 2

■ *Valse lente*, op. 33

■ *Merellä*, op. 47, nro 4 (sovitus pianolle, sanat nuotinnoksen päällä)

■ *Idylle*, op. 73, nro 1

■ *Improvisation*, op. 76, nro 3

■ *Laulu*, op. 92, nro 1

■ *Ukko Noak*, OM293

SUURI HARMONIKKAKIRJA : 88 suosikkisävelmää. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1997. – ISBN 951-757-381-2, ISMN M-042-08703-9, Warner/Chappell 08703

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus harmonikalle, Lasse Pihlajamaa)

SUURI KANSANLAULUKIRJA : 500 suomalaista kansanlaulua / koonnut ja sovittanut Olli Heikkilä. – Espoo : Warner/Chappell Music Finland, 1996. – ISBN 951-757-357-X, ISMN M-042-08615-5, Warner/Chappell 08615

■ *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee (sovitus pianolle ja sanat)

■ *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (sovitus pianolle ja sanat, julkaisussa nimellä ”Karjalan termäsill”)

SUURI KEVÄT- JA KESÄLAULUKIRJA / toimittaja Elsa Kojo. – Porvoo : WSOY, 1984. – ISBN 951-0-12366-8

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitus naiskuorolle, Antti Jussila, tekstiin ”Oi lennä, lennä, pääskynen”)

■ *Onnelliset*, op. 15 (sovitus sekakuorolle, Olavi Pesonen)

■ *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4 (sovitus pianolle ja sanat)

■ *Nyt on helluntai*, OM182 (sovitus kolmiääniselle lapsikuorolle, Dagmar von Nandelstadh)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 1 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1976. – ISBN 951-643-614-5, FM05942-8 (lisäpainoksia)

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Csak egy szép lány* (suomenkielinen teksti ”Mustalainen”)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 2 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1977. – ISBN 951-643-618-6, FM06068-1 (lisäpainoksia)

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Työväen marssi*, OM290

SUURI TOIVELAULUKIRJA 3 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1979. – ISBN 951-643-642-0, FM05338-8 (lisäpainoksia)

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Tukkijoella*, op. 13. Ei meitä surulla ruokita
- *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee
- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

SUURI TOIVELAULUKIRJA 4 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1982. – ISBN 951-643-668-4, FM06597-9 (lisäpainoksia)

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Tukkijoella*, op. 13. Ikävissä
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Annina*, op. 51, nro 2
- *Nälkämaan laulu*, OM186

SUURI TOIVELAULUKIRJA 5 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1983. – ISBN 951-643-678-1, FM06797-5 (lisäpainoksia)

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2

SUURI TOIVELAULUKIRJA 6 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1985. – ISBN 951-643-661-1, 978-952-461-146-6, ISMN M-042-06962-2, M-55008-173-4, FM06962-5 (lisäpainoksia)

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Laula, tyttö!*, op. 30, nro 2
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3
- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110

SUURI TOIVELAULUKIRJA 7 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1988. – ISBN 951-643-710-9, 978-952-461-203-6, ISMN M-042-07849-5, 979-0-55008-227-4, FM07849-3 (lisäpainoksia)

‡ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Miksi laulan*, op. 20, nro 2
- *Joulu tullut on*, OM077
- *Nyt on helluntai*, OM182

SUURI TOIVELAULUKIRJA 8 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Espoo : Musiikki Fazer, 1990. – ISBN 951-643-714-1, 978-952-461-190-9, ISMN M-042-07931-7, 979-0-55008-214-4, FM07931-9 (lisäpainoksia)

- *Kevätlaulu*, op. 58, nro 4 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 9 / toimittaja Aapeli Vuoristo. – Espoo : Warner/Chappell Music, 1991. – ISBN 951-643-715-X, 978-952-461-156-5, ISMN M-042-08266-9, F08266-9 (lisäpainoksia)

- *Kesäilta*, op. 1 (Erkki Sipilän sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle suomenkielisiin sanoihin ”Oi, lennä, lennä, pääskynen”)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 10 / toimittaja Heikki Uusitalo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1993. – ISBN 951-643-719-2, 978-952-461-171-8, ISMN M-042-08307-9, 979-0-55008-194-9, F08307-1 (lisäpainoksia)

‡ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Oi, kiitos sä Luojani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM147

SUURI TOIVELAULUKIRJA 12 / toimittaja Heikki Uusitalo. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 1995. – ISBN 951-643-724-9, ISMN M-042-08407-6, M-55008-056-0, F08407-9 (lisäpainoksia)

- *Bygatan utför*, op. 32, nro 4 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 13 / toimittaja Heikki Uusitalo. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 1996. – ISBN 951-643-730-3, 978-952-461-170-1, ISMN M-042-08635-3, 979-0-55008-193-2, F08635 (lisäpainoksia)

‡ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Lasten joulu*, OM140

SUURI TOIVELAULUKIRJA 14 / toimittaja Heikki Uusitalo. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 1997. – ISBN 951-643-736-2, 978-952-461-068-X, ISMN M-042-08739-8, M-55008-092-8, F08739 (lisäpainoksia)

‡ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Liknelse*, op. 20, nro 3 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Kun päivä paistaa*, op. 24, nro 1

SUURI TOIVELAULUKIRJA 15 / toimittaneet Heikki Uusitalo ja Virpi Kari. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 1999. – ISBN 951-757-628-5, ISMN M-042-08960-6

↗ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

■ *Rukous*, op. 40, nro 2

■ *Laatokka*, op. 83, nro 1

SUURI TOIVELAULUKIRJA 16 / toimittaneet Raimo Henriksson ja Olli Heikkilä. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 2001. – ISBN 951-757-695-1, 978-951-757-695-6, ISMN M-042-09090-9, 9790042090909

■ *Lastenlauluja*, op. 67. Nro 2, Tipu, tipu, kuuleppas! (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 17 / toimittaneet Virpi Kari ja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2003. – ISBN 952-461-023-X, ISMN M-55008-039-3

■ *Valse lente*, op. 33 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle Kari Tuomisaaren tekstiin ” Aika rokokoon ja pitsiliinain”)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 19 / toimittaneet Virpi Kari ja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2008. – ISBN 978-952-461-161-9, ISMN M-55008-187-1

■ *Ilta tuntureilla*, op. 18, nro 2 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 20 / toimittaneet Virpi Kari ja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2010. – ISBN 978-952-461-205-0, ISMN M-55008-229-8

■ *Tule kanssani*, op. 75, nro 3 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 21 / toimittaneet Virpi Kari ja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2012. – ISBN 978-952-461-243-2, ISMN 979-0-55008-267-0

■ *Omenankukat*, op. 53, nro 1 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 22 / toimittaneet Virpi Kari, Ari Leskelä ja Harri Laine. – Helsinki : F-Kustannus, 2013. – ISBN 978-952-461-263-0, ISMN 979-0-55008-287-8

■ *Muistellessa*, op. 11, nro 2 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA 23 / toimittaneet Virpi Kari, Ari Leskelä ja Harri Laine. – Helsinki : F-Kustannus, 2014. – ISBN 978-952-461-282-1, ISMN 979-0-55008-306-6

■ *Juhannustulilla*, op. 14. Nro 9, Taavan hyräily (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA : HENGELLISIÄ LAULUJA / toimittaneet Virpi Kari ja Kai Airinen. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 2002. – ISBN 951-757-697-8, ISMN M-042-09116-6

↗ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

■ *Rukous*, op. 40, nro 2

■ *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3

■ *Oi, kiitos sä Luojani armollinen*, op. 62, nro 2

SUURI TOIVELAULUKIRJA : JOULULAULUJA / toimittaneet Virpi Kari ja Kai Airinen. – Helsinki : Warner/Chappel Music Finland, 1998. – ISBN 951-757-486-X, ISMN M-042-08891-3

■ *Joulu tullut on*, OM077 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

SUURI TOIVELAULUKIRJA : KOKOELMA 1-3 / toimittanut Raimo Henriksson. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 2002. – ISBN 951-757-696-X, ISMN M-042-09114-2

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee
- *Onnelliset*, op. 15
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- *Csak egy szép lány* (suomenkielinen teksti ”Mustalainen”)

SUURI TOIVELAULUKIRJA : TOIVOTUIMMAT / toimittanut Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2016. – ISBN 978-951-1-30064-9, ISMN 979-0-803361-06-4

☞ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja kosketinsoittimelle.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Annina*, op. 51, nro 2
- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4

SVENSKA SÅNGARE I. – [Helsingfors : Sällskapet Svenska Sångare, 1919?]

☞ Kuoron omaan käyttöönsä sitoma nuottikirja, ei virallinen julkaisu. Merikannon laulun kopioinnin on suorittanut helsinkiläinen K. G. Forssellin kirjapaino.

- *Somnar jag in med blicken fäst*, op. 54 (sovitus mieskuorolle)

SYDÄMENI LAULUT / Sini Rautavaara, Raija Lampila. – Helsinki : Otava, 2000. – ISBN 951-1-16114-8

- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Oi, kiitos sä Luojani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus kahdelle lauluäänelle ja pianolle, vain suomenkielinen teksti)

SYNTISEN VIRSIKIRJA / Jaakko Heinimäki. – Helsinki : Johnny Kniga, 2015. – ISBN 978-951-0-40993-0

- *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4 (sovitus lauluäänelle)

SÅNGBOK FÖR BLANDAD KÖR / redigerad av Alfred Anderssén. – Helsingfors : Svenska folkskolans vänner, 1926. – Svenska folkskolans vänners musikbibliotek. Serien A

- *I vårstormens tid*, OM058
- *Vi vänta*, OM309

SÅNGBOK FÖR BLANDAD KÖR / redigerad av Alfred Anderssén. Andra upplagan – Helsingfors : Svenska folkskolans vänner, 1945. – Svenska folkskolans vänners musikbibliotek. Serien A

☞ Vuonna 1948 julkaistussa kolmannessa painoksessa on samat Merikannon laulut kuin toisessa.

- *Lohdutus*, op. 42, nro 2 (sovitus sekakuorolle, ruotsinkielinen teksti ”Tröst”)
- *I vårstormens tid*, OM058

SÅNGER FÖR ALLA / Ann-Mari Häggman, Nina Stendahl. – Vaasa : Finlands svenska folkmusikinstitut, 2007. – ISMN M-706313-02-3 (lisäpainos 2008)

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle)

SÅNGER FÖR BLANDAD KÖR : Nionde häftet. – Helsingfors : Svenska folkskolans vänner, 1903. – Svenska folkskolans vänners musikbibliotek. Serien A

■ *Lohdutus*, op. 42, nro 2 (sovitus sekakuorolle, ruotsinkielinen teksti ”Tröst”)

SÅNGER FÖR BLANDAD KÖR : Trettonde häftet. – Helsingfors : Svenska folkskolans vänner, 1911. – Svenska folkskolans vänners musikbibliotek. Serien A

■ *Sua ajattellessani*, OM224 (Alfred Lybäckin sovitus sekakuorolle, teksti vain ruotsinkielisenä ”Min tankes tanke”)

SÅNGER FÖR BLANDAD KÖR, MANSKÖR OCH KVINNOKÖR : (Sång- och musikfesten i Lovisa den 25 och 26 Juni 1910). – Helsingfors : A. Apostol, 1910. – A. Apostols körbibliotek 21. – Nylands musik- och sångarförbunds körbibliotek N:o 2

■ *Sua ajattellessani*, OM224 (Alfred Lybäckin sovitus sekakuorolle, teksti vain ruotsinkielisenä ”Min tankes tanke”)

SÅNGER FÖR DAM-KÖR. Fjärde häftet. – Helsingfors : Svenska folkskolans vänner, 1922. – Svenska folkskolans vänners musikbibliotek. Serien D

■ *Sua ajattellessani*, OM224 (Alfred Lybäckin sovitus sekakuorolle, teksti vain ruotsinkielisenä ”Min tankes tanke”)

[SÅNGER FÖR MANSKÖR]. – Helsingfors : Akademiska Sångföreningen, 1903

↗ Kyseessä on kuoron omaan käyttöönsä tekemä otsikoton kokoelmapainate, joka sisältää vuosina 1902-1903 painettuja mieskuorolauluja. Nimi ”Sånger för manskör” on puhtaasti kuvaileva, se ei esiinny itse julkaisussa. Merikannon lisäksi kokoelmassa on lauluja seuraavilta suomalaisilta säveltäjiltä: Jean Sibelius, Armas Järnefelt, Richard Faltin, Fredrik Pacius, Axel Törnudd, Selim Palmgren, Erkki Melartin, Emil Genetz ja Robert Kajanus.

■ *Aamulaulu*, OM002

■ *Skymning*, OM239

SÅNGLÄRA FÖR FOLKSKOLAN : med bifogade koraler och sånger i till kursen hörande tonarter, jämte en samling gamla och nya sånger af inhemska tonsättare och skalder / utgifven af E. Nervander. – Helsingfors : Otava, 1896

■ *Heinäsiirikka ja sääski*, OM047 (ruotsinkielinen teksti otsikolla ”Gräshoppan och myggan”)

SÄHKÖISIÄ SÄVELIÄ 3 = EL-TONER : 20 laulelmaa eri maista. – Helsinki : Edition Fazer, 1977. – FM05700-0

■ *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, ruotsin- ja suomenkielinen teksti)

SÄVELEITÄ OOPPERASTA ”POHJAN NEITO” I-II / säveltänyt Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa (K. G. Fazer), 1908 HNM684-685

↗ Pianolle kaksikäteisesti sikermiksi sovitettuna seuraava sisältö:

Säveleitä I (HNM684): Andantino – Andantino – Moderato con moto (Kirkkahalla aamusäällä) – Moderato (Mihin jäät sä Ilmarinen) – Tranquillo quasi Moderato (Niin ihana, niin kaunoinen) – Con moto quasi Recitativo (Ennen surmasta sukesin) – Andantino (Nytpä surmahan sukesin) – Allegro molto (Otin varsan vaahtoharjan) – Andantino (Siitä nyt merehen suistuvin) – Moderato (Linnun laulut kaikkialla) – Grave (Ei oo mulle suotu noita) – Alla marcia (Suur’ on Seppo Ilmarinen) – Andantino quasi un poco Moderato (Hallitsija maan ja veen)

Säveleitä II (HNM685): Andantino (Sammon taonta) – Moderato quasi Allegretto (Eilen päivän laskiessa) – Moderato con vivo (Heleiaa, helei) – Molto lento (alkusoitto toiseen kuvaelmaan) – Moderato con moto (Soreana niinkuin sotka) – Moderato molto (Vaikka veikin impi kulta) – Più mosso (Sinun olen yksin vain) – Moderato (Älkää surko, Louhi vanha) – Moderato (Hyvästi jää sä Pohjan kukkanen)

SÄVELISTÖ : Kaikuja laulustamme. 4. vihko / Seka-äänisiä laulelmia Suomen nuorisolle toimittanut Eemil Forsström. – Helsinki : K. E. Holm, 1898

- *Aa, aa*, OM001
- *Kultaansa kaipaava*, OM128
- *Suottako Suomi luottaa Luojahansa*, OM258
- *Väinölän lapset* (Fra Isefjorden det bruset / Hans Matthison Hansen)

SÄVELISTÖ : Kaikuja laulustamme. 5. vihko / Seka-äänisiä laulelmia Suomen nuorisolle toimittanut Th. Hahl. – Helsinki : K. E. Holm, 1901

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Nyt on juhannus*, op. 14, nro 1
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2

SÄVELISTÖ : Kaikuja laulustamme. 6. vihko / Seka-äänisiä laulelmia Suomen nuorisolle toimittanut Th. Hahl. – Helsinki : K. E. Holm, 1901

- *Oma tupa*, OM195
- *Pääskyselle*, OM213

SÄVELISTÖ : kaikuja laulustamme. 8. vihko / Seka-äänisiä laulelmia Suomen nuorisolle / toimittanut Th. Hahl, 8. – Helsinki : K. E. Holm, 1907

- *Lohdutus*, op. 42, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi nimellä ”Tröst”)
- *Hautauslaulu*, op. 42, nro 5 (teksti suomeksi ja ruotsiksi nimellä ”Graftång”)
- *Paimenen laulu*, OM199 (teksti suomeksi ja ruotsiksi nimellä ”Vallarelåt”)
- *Trasten i höstkvällen*, OM278 (teksti ruotsiksi ja suomeksi nimellä ”Rastas syysiltana”)

SÄVELTAIDE : Säveltaidetta käsittelevä aikakauslehti / Carl Wasenius, Wilhelm Burjam. – Tampere : Säveltaide, 1921 (painettu A. B. Tammerfors Nyheter’in kirjapainossa)

- *Marjatan kehtolaulu*, OM159

TAHDON : suomalaista häämusiikkia uruille / toim. Jan Lehtola. – Helsinki : Sulasol, 2012. – S1750
ISMN 979-0-55010-750-2

- *Häähymni*, OM057 (sovitus uruille)

TARHAPÖLLÖ : teekkarilaulun alkulähteillä / Ilkka Aaltonen. – Helsinki : Tekniikan Akateemisten Liitto, 2005. – ISBN 952-5005-88-7

- *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee (sovitus lauluäänelle uudella tekstillä ”On sitä oltu ryöppäämättä”)
- *Lemminkäisen äiti*, OM147 (sovitus lauluäänelle osittain uudella tekstillä ”Ulkona ulapalla”)

TASKUMATTI : Juoma- ja pöytälauluja / toimittanut Paavo Alanne. – Porvoo : WSOY, 1991. – ISBN 951-0-17292-8 (lisäpainoksia 1992 ja 1996)

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle)
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2 (sovitus lauluäänelle)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

TEEMU TEEKKARI : y.m. hyvää. – S.l. : S.n., 1936.

- *Lemminkäisen äiti*, OM147 (sovitus lauluäänelle osittain uudella tekstillä ”Ulkona ulapalla”)

TEN STUDENT SONGS OF FINLAND BOOK II / Edited by Kurt Schindler. – New York : The H. W. Gray Company, 1915. – Kokoelma on julkaistu myös sekakuorolle.

- *Heinään*, op. 42, nro 7 (vain englanninkielinen teksti ”In harvest time”)
- *Tyttö parka*, OM289 (vain englanninkielinen teksti ”The poor little girl”)

TERVEISET ULAPALTA : Meren ja kesän lauluja / toimittanut Anneli Hongelin. – Espoo : Fazer Music, 1993. – ISBN 951-757-266-2, F07611-7

↯ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Kesäilta*, op. 1 (tekstillä ”Oi, lennä, lennä, pääskynen”)
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Annina*, op. 51, nro 1 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sanat ruotsiksi ja suomeksi)

TUKKIJOEELLA-SIKERMÄ : puhallinkvintetille / Oskar Merikanto ; sovittanut Jarmo Sermilä. – Hämeenlinna : Jasemusiikki, 1990. – ISMN M-706307-61-9

- *Tukkijoella*, op. 13. Sikermä (sovitettu huilulle, oboelle, klarinetille, käyrätorvelle ja fagotille, Jarmo Sermilä)

TYÖKANSAN SÄWELIÄ / Juhani Leinonen. – Tampere : STM-musiikki, 2013. – ISMN 979-0-55012-096-9, STM-Musiikki STM 1013a

- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus puhallinorkesterille, Juhani Leinonen)

TYÖVÄEN LAULUJA. – Helsinki : Scandia-musiikki, 1977

- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle ja kosketinsoittimelle)

TYÖVÄEN LAULUKIRJA : Nuottipainos. – Astoria (Oregon) : Lännen Työväen Kustannusyhtiö, 1915.

- *Kymmenen virran maa*, op. 57 (sovitus lauluäänelle ja pianolle, sovitus E-duuri, uusi teksti ”Isänmaa” (Isänmaasta en lausua, laulella voi), jonka tekijää ei ole mainittu)
- *Aate*, OM005 (sovitus lauluäänelle, teksti Eemeli Parras ”On aate mi rinnat innostaa”)
- *Ihanneliiton marssi*, OM060 (sovitus lauluäänelle, julkaisussa nimellä ”Ihanneliiton laulu”)
- *Lemminkäisen äiti*, OM147 (sovitus lauluäänelle, julkaisussa nimellä ”Tuima on tuuli”)
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Ruusu*, OM225
- *Työväen marssi*, OM290 (sovitus lauluäänelle)

TYÖVÄENOPISTON LAULUKIRJA : nuottipainos. – Helsinki : Otava, 1928

↯ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Heilu, keinuni, korkealle*, op. 14, nro 2
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (ensimmäinen säe alkaa ”Valgean meren randamil”)
- *Onnelliset*, op. 15
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060
- *Ken lienet, elämän matkamies*, OM104

- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Maammopa valvoi marjuttansa*, OM158
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186
- *Oma tupa*, OM195
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 4, Oikeutta tehdä koita
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 8, Opin ahjoja sytytä
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 9. *Suomalaista itseäsi sinä säilytä lujassa*
- *Suomalainen huoneentaulu*, OM247. Nro 10, Äidinkieltäsi rakasta
- *Työväen marssi*, OM290

UR M.A.S REPERTOIRE I / [Åbo : Musices amantes, 1925]

↗ Käsikirjoitusten näköispainoksista koottu lauluviikko kuoron omaan käyttöön. Ei virallisesti julkaistu.

- *Heilani on kuin helluntai*, op. 42, nro 6
- *Somnar jag in med blicken fäst*, op. 54 (sovitus mieskuorolle, teksti ruotsiksi ja suomeksi)

UR MMS KONSERTTPROGRAM : Sångar arrangerade för Piano af Armas Järnefelt, Karl Flodin, Erkki Melartin, Hans Aufrichtig, Karl Ekman. – Helsingfors : Fazer & Westerlund, 1902.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus pianolle Hans Aufrichtig, laulun sanat sovituksen yläpuolella)

URKUHARMONIALBUMI = Orgelharmoniumalbum. I / toimittanut Oskar Merikanto. – Helsinki : A. E. Lindgren, c1921. – AEL911, REW911

- *Yöllä*, op. 11, nro 3 (sovitus harmonille ilman sanoja)
- *Liknelse*, op. 20, nro 3 (sovitus harmonille ilman sanoja)

URKUHARMONIALBUMI = Orgelharmoniumalbum. II / toimittanut Oskar Merikanto. – Helsinki : A. E. Lindgren, c1924. – AEL912, REW912

↗ Kaikki sovitukset on tehty harmonille ilman sanoja.

- *Haave*, op. 18, nro 3
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2
- *Du är så vacker för mina ögon*, OM022 (julkaisussa otsikkona ”8. Kansanlaulu – Folksång”)
- *Lasten joulu*, OM140 (julkaisussa otsikkona ”12. Joululaulu – Julsång”)
- *Yksin istun ja lauleskelen*, OM327 (julkaisussa otsikkona vain ”3. Kansanlaulu – Folksång”)

URKUHARMONIALBUMI = Harmoniumalbum. Vihko I / toim. Armas Maasalo. – Helsinki : Fazerin musiikkikauppa, c1924. – FM1885

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus harmonille ilman sanoja)
- *100 koraalialkusoittoa*, op59. Nro 98, Lento

URKUHARMONIALBUMI = Harmoniumalbum. Vihko II / toim. Armas Maasalo. – Helsinki : Fazerin musiikkikauppa, c1924. – FM1886

- *100 koraalialkusoittoa*, op59. Nro 50, Larghetto

URKUHARMOONIKOULU ALOITTELEVILLE = Orgelharmoniumskola för nybegynnare / Toimittanut Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa, 1910. – HNM695, FM695.

- *Aamulla varhain*, OM003
- *Minä olen yksin*, OM168
- *Nyt on mun mielestäni*, OM184
- *Oi, sinä korkia kuningasten kuningas*, OM193
- *Sinisilmä herttainen*, OM236
- *Tuoll' on mun kultani*, OM284
- *Tuomi on virran reunalla*, OM285
- *Tuuti lasta tuonelahan*, OM287
- *Täällä' päivät verkkaan vierivi*, OM291
- *Täällä' yksinäni laulelen*, OM292
- *Urkuharmonikoulun kansanlaulusovitukset*, OM294
- *Urkuharmonikoulun koraalit alkusoittoineen*, OM295

URKUSOVITUKSIA / Oskar Merikanto. – Helsinki : A. E. Lindgren, 1915. – AEL515-517

- *Sarabande* (Johann Sebastian Bach: Englische Suiten, BWV806-811. BWV811, e-molli)
- *Sarabande* (Johann Sebastian Bach: Französische Suiten, BWV812-817. BWV812, d-molli)
- *Abendlied*, op. 85, nro 12 (Robert Schumann)

UUSI ALKEIS-PIANO-KOULU : Koetun opetussuunnitelman mukaan toimittanut R. Wohlfahrt op. 222 = Ny Elementar-Piano-skola efter bepröfvad metod af R. Wohlfahrt op. 222 / Kääntänyt ja täydentänyt Oskar Merikanto. – Helsinki : Helsingin Uusi Musiikkikauppa, 1905. – HNM407

↗ Julkaisu sisältää pari pianosävellystä, pianosovituksia Merikannon omista sävellyksistä sekä kolme kansanlaulusovitusta. ROBERT WOHLFAHRT (31.12.1826–1899?) oli saksalainen pianisti ja pedagogi.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovit. pianolle)
- *Juhannustulilla*, op. 14, nro 6 (sovit. pianolle)
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10 (sovit. pianolle)
- *Kaanon*, OM091
- *Pianokappale*, OM205
- *Pohjan neiti*, OM206. Moderato e maestoso (sovit. pianolle)
- *Suomalainen kansanlaulu*, OM248 (nro 64)
- *Suomalainen kansanlaulu*, OM249 (nro 257)
- *Suomalainen kansanlaulu*, OM250 (nro 270)
- *Talkoopolska*, OM270 (sovit. pianolle)

UUSI KULTAINEN LAULUKIRJA. – Helsinki : Warner/Chappell Music Finland, 2000. – ISBN 951-625-646-5, ISMN M-042-09027-5 (lisäpainoksia 2001 ja 2002)

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Annina*, op. 51, nro 2 (vain suomenkielinen teksti)
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (vain suomenkielinen teksti)
- *Nälkämaan laulu*, OM186

UUSIA KOTIMAISIA LAULUJA JA SOVITUKSIA / Toimittanut A. E. Taipale. – Helsinki : Otava, 1915. – Miesäänisten laulukuntien ohjelmistoa : II vihko (3. uusittu painos 1943)

- *Laulajain marssi*, OM142 (sovitus mieskuorolle)
- *Merellä olen minä syntynyt*, OM162

UUSIA KOTIMAISIA MIESKUOROSÄVELLYKSIÄ = Nya inhemska kompositioner för manskör : 25-vuotisen toimintansa muistoksi julkaissut Viipurin Laulu-Veikot (W.S.B.) / Kokoelman toimittaneet Allan Schulman, Arvo E. Korhonen. – Jyväskylä : K. J. Gummerus, 1922.

↗ Julkaisussa on myös kansilehti, jossa on teksti ”Viipurin Laulu-Veikkojen (W.S.B:n) laulusävellyksiä vv:lta 1897–1922”. Kaikki nuotinnokset ovat neljälle miesäänelle.

- *Laula, laula, veitoseni!*, OM142
- *Nyt on kaikki kallistunna*, OM183

UUSIA SÄVELLYKSIÄ. – Helsinki : Velikullan toimitus, 1902.

↗ Kyseessä on erillispainos Velikullan joulunumerosta 1902. Merikannon sävellyksen lisäksi painatteessa on Otto Kotilaisen laulu *Tälläpä pojall’ on*.

- *Tapanien tanssi*, OM272

VALIKOIMA SEKÄÄÄNISIÄ LAULUJA KOULU- Y.M. KUOROJA VARTEN. 1 VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1914

- *Pääskyselle*, OM213

VALIKOIMA SEKÄÄÄNISIÄ LAULUJA KOULU- Y.M. KUOROJA VARTEN. 2 VIHKO. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1914?

■ *Väänölän lapset* (Fra Isefjorden det bruset / Hans Matthison Hansen) (sovitus baritonisoololle ja sekakuorolle)

VALISTUKSEN LAULUKIRJA : koulujen ja nuorison tarpeeksi / toimittanut J. N. Vainio. – Viides painos. – Helsinki : Osakeyhtiö Valistus, 1912.

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Työväen marssi*, OM290

VALISTUKSEN LAULUKIRJA : koulujen ja nuorison tarpeeksi / toimittanut J. N. Vainio.–14. painos. – Helsinki : Osakeyhtiö Valistus, 1924.

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Työväen marssi*, OM290

VALISTUKSEN LAULUKIRJA : koulujen ja nuorison tarpeeksi / toimittanut J. N. Vainio. – 36. painos.
– Helsinki : Osakeyhtiö Valistus, 1950.

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
 - *Reppurin laulu*, op. 14, nro 10
 - *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
 - *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- ↗ Tätä laulua ei ole aiemmissa painoksissa.
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
 - *Laulajain marssi*, OM142
 - *Lemminkäisen äiti*, OM147
 - *Nyt on helluntai*, OM182
 - *Työväen marssi*, OM290

VALKOVUOKKO : Kokoelma kotimaisten säveltäjien lauluja 1-äänisinä / koonnut Anna Sarlin. –
Hämeenlinna : Kustannustoimisto Tieto, 1922

↗ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Ihanneliiton marssi*, OM060
- *Kansakoululaisten laulu*, OM097
- *Laulajain marssi*, OM142
- *Laulajan laulu*, OM144
- *Oma tupa, oma lupa*, OM196

VANHAA JA UUTTA : sovituksia ja sovitelmia / Ensio Kosta. – Helsinki : Westerlund, 1967. -
W13503-8 (uusi laitos Musiikki Fazer 1978)

- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (pianosovitus, jonka yhteydessä sanat)
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2 (pianosovitus, jonka yhteydessä sanat)

VEIKKO AHVENAINEN SOITTAA. – Hyvinkää : Veikko Ahvenainen, 1979

- *Kesäilta*, op. 1 (sovitukset harmonikalle)

VI SJUNGER TILLSAMMANS / redigerad av Magnus Lindholm. – Helsingfors : Musik Fazer, 1993. –
ISBN 951-757-106-2, FM06763-7

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitukset yhdelle lauluäänelle, vain ruotsinkielinen teksti)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitukset yhdelle lauluäänelle)

VIIHDEKUORO 3 : SEKAKUOROSOVITUKSIA / Jaakko Hulkkonen. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1977. –
FM06006-1

- *Tula tuulan tei*, op. 13, nro 5

WIIPURILAISEN OSAKUNNAN LAULUKIRJA. – Helsinki : Helsingin yliopiston Wiipurilainen Osakunta, 2003. – ISMN M-55001-072-7

- *Vienankarjalaisen laulu*, OM310 (sovitukset lauluäänelle, nimenä ”Karjalan termäsill”)

VIRKISTYVERSION LAULUKIRJA / toimittaja Fiona Tharmaratnam. – Helsinki : Musiikki- ja Kulttuurikeskus Verso, 2008. – ISMN 979-0-55001-179-3

☞ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Kesäilta*, op. 1 (sovitus sanoihin ”Oi lennä, lennä pääskynen”)
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Oi, muistatko vielä sen virran*, op. 52, nro 3
- *Kymmenen virran maa*, op. 57
- *Oi, kiitos sä Luojaani armollinen*, op. 62, nro 2
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (vain suomenkielinen teksti ”Kansanlaulu”)
- *Lemminkäisen äiti*, OM147
- *Nyt on helluntai*, OM182
- *Nälkämaan laulu*, OM186

VIRSIHELMIÄ / Liisa Aroheimo-Marvia, Sini Rautavaara. – Helsinki : WSOY, 2006. – ISBN 951-0-30874-9, 987-951-0-30874-5

- *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus lauluäänelle)

EN VISA VILL JAG SJUNGA : 192 finländska visor och sånger / Egil Cederlöf. – Helsinki : Fazer, 1978. – ISBN 951-757-064-3 (lisäpainokset 1979 ja 1982)

- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle)

VITA BANDETS SÅGBOK . – Stockholm : Evang. Fosterlands-stiftelsens förlags-expedition, 1915

- *Valkonauhan tunnuslause*, OM301 (vain ruotsinkielinen teksti ”För Gud, för hemmet”)

VUOKKOSTEN LAULUJA : Naiskuoro ”Vuokkosille” sävellettyjä ja sovitettuja neliäänisiä lauluja / Koonnut Anna Sarlin. – Helsinki : Kansanvalistusseura, 1911. – Naisäänisten laulujen 13-14 vihko; Kansanvalistusseuran nuottivarasto 77-78

- *Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen marssi*, OM251

VÄNRIKKI STÖOLIN TARINAT I = Fänrik Ståls sägner I / Johan Ludvig Runeberg / suomentanut Paavo Cajander. – Vammala : VPB Enterprises Marras Workshop, 2003. – ISBN 952-99050-1-7

- *Den enda stunden*, op. 36, nro 1 (teksti ruotsiksi ja suomeksi, Ilta Koskimies)

YHTEEN ÄÄNEEN : Suomalaisia hengellisiä lauluja / toimitus, soitinnus ja nuotinnus Säde Bartling. – Helsinki : Suomen Kirkkomusiikkiliitto ry, 2015. – ISBN 978-951-868-065-2, ISMN 979-0-55001-362-9

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle)

YHTEISLAULUJA 2005 / toimituskunta: Paavo Kiiski, Terttu Jauhiainen, Timo Kareoja, Antti Ojalehto. – Helsinki : Sulasol, 2013. – ISBN 951-9141-21-9

- *Onnelliset*, op. 15 (sovitus lauluäänelle)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus lauluäänelle, vain suomenkielinen teksti)

YHTEISLAULUVIHKO. 2 : Toiset laulut. – Helsinki : Naiskooroliitto, 1998. – M-55005-175-1

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus naiskuorolle, Lotte Lindblom)

YKSIÄÄNISIÄ LAULUJA. VIIDES VIHKO / toimittanut P. J. Hannikainen. – Helsinki : Kansanvalistus-seura, 1901. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto 41-42

■ *Tuulan tei*, op. 13, nro 5 (sovitus lauluäänelle)

■ *Nyt on juhannus*, op. 14, nro 1 (nimi julkaisussa ”Juhannus”, sovitus lauluäänelle)

YKSIÄÄNISIÄ LAULUJA. KUUDES VIHKO / toimittanut P. J. Hannikainen. – Helsinki : Kansanvalistus-seura, 1903. – Kansanvalistusseuran nuottivarasto 45-46

■ *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1 (sovitus lauluäänelle)

■ *Työväen marssi* (sovitus lauluäänelle)

YLIOPPILASLAULUJA = Studensånger. Viides vihko = Femte häftet / Kokoelman toimittanut = Samlingen utgifven av Emil Forsström. – Helsingfors : K. E. Holms förlag, 1891.

■ *Ruusu*, OM

■ *Älä sinä kultani*, OM330

YLIOPPILASLAULUJA = Studensånger. Kuudes vihko = Sjette häftet / Kokoelman toimittanut = Samlingen utgifven av Jalmari Hahl. – Helsingfors : K. E. Holms förlag, 1895.

■ *Se kolmas*, op. 19

YLISTÄKÄÄ HERRAA : Kotimaisia hartaita lauluja / toimittaneet Matti Tuloisela, Reijo Pajamo. – Porvoo : WSOY, 1994. – ISBN 951-0-19342-9, WSOY1104

■ *Rukous*, op. 40, nro 2 (teksti suomeksi ja ruotsiksi)

■ *Kiitos sulle, Jumalani*, OM110 (sovitus lauluäänelle ja pianolle, teksti suomeksi ja ruotsiksi)

YÖPÖLLÖ : Teekkarilaulun suvannossa / toimitus: Ilkka Aaltonen. – Helsinki : Tekniikan Akateemiset TEK, 2014. – ISBN 978-952-7098-04-2

■ *Kesäilta*, op. 1 (sovitettu lauluäänelle anonyymiin tekstiin ”Ensi kerran”)

8 MIESÄÄNISTÄ LAULUA / Säveltänyt Oskar Merikanto. – Helsingfors : Helsingfors Nya Musik-handel Fazer & Westerlund, 1899/1903. – HNM109-116

↯ Julkaisussa ei ole kustannusvuotta eikä kustantajan numerokoodeja, jotka on saatu kustantajan arkistotiedoista.

■ *Turvaton äiti*, op. 42, nro 1

■ *Lohdutus*, op. 42, nro 2

■ *Pellavan kitkijä*, op. 42, nro 3

■ *Huu! pani tuuli*, op. 42, nro 4

■ *Hautauslaulu*, op. 42, nro 5

■ *Heilani on kuin helluntai*, op. 42, nro 6

■ *Heinään*, op. 42, nro 7

■ *Tornin kello*, op. 42, nro 8

24 SUOMALAISTA JOULULAULUA : lauluäänelle ja pienelle orkesterille / sovittanut Ilkka Kuusisto. – Espoo : Fazer musiikki, 1990. – ISMN M-042-08200-3, FM08200-8

■ *Joulu tullut on*, OM077 (sovitus lauluäänelle ja kamariorkesterille)

54 SUOMALAISTA KANSANLAULUA = 54 Finnish Folk Songs / toimittanut Armas Maasalo ; English by Alex Bryan, revised by Philip Binham. – Helsinki : Fazer, 1979. – Fazer 06285-1 (lisäp. 1982)
‣ Kaikki sovitukset on tehty lauluäänelle ja pianolle ja julkaistu alun perin Merikannon kokoelmista *Suomalaisia kansanlauluja* I-V. Tässä julkaisussa on myös englanninkielinen käännösteksti kaikista lauluista.

- *Ainoa olen talon tyttö*, OM008 (julkaisussa nimellä ”Talon tyttö”)
- *Lypsäjän laulu*, OM155
- *Minäpä olen laulajapoika*, OM170 (julkaisussa nimenä ”Laulajapoika”)
- *Oi, sinä korkea kuningasten kuningas*, OM193 (julkaisussa nimenä ”Hyljätty”)
- *Taivas on sininen ja valkoinen*, OM269 (julkaisussa nimellä ”Taivas on sininen”)
- *Tukkipoika se lautallansa*, OM281 (julkaisussa nimellä ”Tukkipojan laulu”)
- *Yksin istun ja lauleskelen*, OM327 (julkaisussa nimenä ”Rannalla istuja”)

75 NAISKUOROLAULUA = sånger för damkör / Toimittanut Eino Linnala. – Helsinki : R. E. Westerland, 1954. – REW2813, W12813

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3 (sovitus naiskuorolle, teksti suomeksi ja ruotsiksi)

100 LAULUA SUOMESTA. – Helsinki : Kirjapaja, 2017. – ISBN 978-952-288-776-4

- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Nälkämaan laulu*, OM186 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

101 KITARALAULUA / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, c1950. – FM03019

‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Tuulan tei*, op. 13, nro 5
- *Hennan keinulaulu*, op. 14, nro 2
- *Onnelliset*, op. 15
- *Annina*, op. 51, nro 2
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1
- *Nyt on helluntai*, OM182

102 KITARALAULUA / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1950. – FM03064-6

- *Se rakkaus*, OM229 (sovitus lauluäänelle ja pianolle)

103 KITARALAULUA / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1950. – FM03144-3

‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Ikävissä*, op. 13, nro 1
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

104 KITARALAULUA / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1952. – FM03325-8

‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Liknelse*, op. 20, nro 3
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3

105 KITARALAULUA / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1953. – FM03358-9

‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Kevätlinnuille etelässä*, op. 11, nro 1
- *Rakkaus*, op. 13, nro 4
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2

- 106 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1954. – FM03345
‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2
■ *Itkevä huilu*, op. 52, nro 4
- 107 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1955. – FM03558-4
■ *Rote Blumen*, op. 81, nro 2 (sovitukset yhdelle lauluäänelle, teksti suomeksi ja saksaksi)
- 108 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1956. – FM03635-0
‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Tukkijoella*, op. 13. Moni on korpi kolkko vielä
■ *Tukkijoella*, op. 13. Vaikka ois maailma makea
■ *Tukkijoella*, op. 13. Vielä niitä honkia humisee
- 109 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, 1958. – FM03787
‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Juhannustulilla*, op. 14, nro 6
■ *Tukkijoella*, op. 13. Tukkilaiset
■ *Tukkijoella*, op. 13. Tuulen henki
- 110 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, c1959. – FM03849-7. – Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (teksti ruotsiksi ja suomeksi)
- 111 KITARALAU L U A / toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1963. – Fazer FM4242-4
‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Oi, muistatko vielä sen virran*, op. 52, nro 3
■ *Lemminkäisen äiti*, OM147
■ *Laulajain marssi*, OM142
- 112 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Fazerin Musiikkikauppa, c1964. – FM04313-3
■ *Nyt ja sitten*, op. 34, nro 1 (sovitukset yhdelle lauluäänelle)
- 113 KITARALAU L U A / Toimittanut Aapeli Vuoristo. – Helsinki : Musiikki Fazer, 1978. – FM06261-2
‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Juhannustulilla*, op. 14. Nro 4, Sampan ballaadi
■ *Juhannustulilla*, op. 14. Nro 9, Taavan hyräily
■ *Laula, tyttö!*, op. 30, nro 2
- 120 KITARALAU L U A / Toimitus Miika Snåre ja Ari Leskelä. – Helsinki : F-Kustannus, 2013. – ISMN 978-952-461-272-2, ISMN 979-0-55008-289-2
‣ Kaikki sovitukset on tehty yhdelle lauluäänelle.
■ *Onnelliset*, op. 15
■ *Laula, tyttö!*, op. 30, nro 2

Oskar Merikannon sävellyksistä tehtyjä sovituksia äänitteillä

Tässä teosluettelossa ei ole Merikannon sävellysten levytysten luetteloa eli diskografiaa, eikä myöskään mainittu kaikkia niitä sovituksellisia versioita, joita Merikannon musiikista on äänitteinä julkaistu ja julkaistaan edelleen koko ajan lisää. Seuraavaan luetteloon on kuitenkin koottu valikoima sellaisia äänitteitä, jotka historiallisista syistä tai erikoisen esityskokoonpanon takia ansaitsevat maininnan. Erityinen huomio on sellaisissa sovituksissa, joita ei ole julkaistu nuottina vaan pelkästään äänitteinä. Mukaan ei ole otettu sellaisia tavanomaisia ”viihdesovituksia”, joitten esityskokoonpano on täsmentämätön soitinyhtye tai -orkesteri.

FINNISH CELLO. – MILS Musiikki, p2003. – MILS0370 – Tuija Rantamäki, sello, Kalevi Kiviniemi, urut

↗ Sovitusten tekijää ei ole mainittu, mutta todennäköisesti asialla on ollut Kiviniemi.

- *Hyvää yötä*, op. 75, nro 1
- *Berceuse*, op. 86a, nro 1
- *Pohjan neiti*, OM206. Louhi ylistää tyttärelleen Väinön suuruutta

DIE KUNST DES ARRANGEMENTS. – Motette, p1997. – CD12331 – Kalevi Kiviniemi, urut

↗ Sovittaja on Kalevi Kiviniemi.

- *Stille Sicherheit*, op. 7, nro 2
- *Myrskylintu*, op. 30, nro 4
- *Merellä*, op. 47, nro 4

OSKAR MERIKANNON KAUNEIMMAT LAULUT. – Bluebird Music 1988, BBCD1061. – Tapani Kansa, baritoni, kaikki sovitukset ja kamariorkesterin johto Pekka Pohjola

↗ Kaikki sovitukset on tehty baritonille ja kamariorkesterille.

- *Pai, pai, paitaressu*, op. 2, nro 1
- *Reppurin laulu*, op. 14, nro 1
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1
- *Vallinkorvan laulu*, op. 24, nro 2
- *Laula tyttö!*, op. 30, nro 2
- *Se, kvisten skälver*, op. 32, nro 2 (Kas, oksa värähtää)
- *Bygatan utför*, op. 32, nro 4 (Kylän tiellä)
- *Kottarainen*, op. 36, nro 2
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3
- *Kuin hiipuva hiillos tummentuu*, op. 47, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Omenankukat*, op. 53, nro 1
- *Venezianska visor*, op. 51. Nro 2, Annina (suomenkielinen teksti)
- *Tule kanssani*, op. 75, nro 3
- *En barnsaga vid brasan*, op. 82, nro 3 (Lastentaru takkavalkealla)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (Kansanlaulu)

OSKAR MERIKANTO -ALBUMI I-III

↗ Yleisradio tuotti vuosina 1963-1964 kolmiosaisen sarjan *Oskar Merikanto -albumi I-III*. Musiikin sovitti George de Godzinsky, jonka *Sävelkansio*-sarjan osina 5, 6 ja 7 nämä Merikanto-ohjelmat julkaistiin. Ohjelmiin sisältyivät seuraavat alkuperäisestä poikkeavat sovitukset.

- *Kesäillan idylli*, op. 16, nro 1 – sovitus pianolle ja orkesterille
- *Oi, muistatko vielä sen virren?*, op. 52, nro 3 (sovitus lauluäänelle, uruille ja kuorolle)
- *Yli Atlantin*, op. 28 (sovitus orkesterille)
- *Folkvisa*, op. 90, nro 1 (sovitus kanteleelle)
- *Soi vienosti murheeni soitto*, op. 36, nro 3 (sovitus kanteleelle ja orkesterille)
- *Ukko Noak*, OM293 (sovitus pianolle ja orkesterille)
- *Hän kulkevi kuin yli kukkien*, op. 32, nro 3 (sovitus neliääniselle lauluyhtyeelle ja pianolle)
- *Kullan murunen*, op. 20, nro 1 (sovitus kanteleelle ja orkesterille)
- *Romanssi*, op. 12 (sovitus viululle, sellolle ja piano + sovitus viihdeorkesterille)
- *Merellä*, op. 47, nro 4 (sovitus lauluäänelle, kuorolle ja orkesterille)
- *Valse brillante*, OM302 (sovitus viululle, sellolle ja pianolle)
- *Valse lente*, op. 33 (sovitus saksofonille (Eino Linnala) ja orkesterille)
- *Keijukaisten tanssi*, op. 63 (sovitus orkesterille)

ROMANSSI MERELLÄ. – Jalasjärvi : Jalasjärven musiikkiopiston kannatusyhdistys, 2000. – JJCD-300

↗ Kaikki sovitukset on tehnyt uruille ja jousiorkesterille tai vain uruille Kalevi Kiviniemi 2000.

- *Romanssi*, op. 12
- *Lied ohne Worte*, op. 37, nro 2
- *Merellä*, op. 47, nro 4 – sovitus uruille
- *Linnulle kirkkomaalla*, op. 52, nro 2
- *Oi, muistatko vielä sen virren*, op. 52, nro 3
- *Idylli*, op. 73, nro 1
- *Haudoilta*, op. 74. Nro 3, *Käy kirkkomaata illoin vanhat mummot*
- *Hyvää yötä*, op. 75, nro 1
- *Improvisation*, op. 76, nro 3
- *Päivä*, op. 83, nro 3
- *Nuorisolle*, op. 92. Nro 8, *Lepo*
- *Air*, op. 102, nro 1
- *Der unbegriffene Gott*, op. 109, nro 2
- *Träumerei*, OM280

SAX AND ORGAN. – Non Troppo, p2009, TSCD7 – Tuomas Hoikkala, saksofoni, Kalevi Kiviniemi

↗ Sovitukset saksofonille ja uruille on tehnyt Kalevi Kiviniemi

- *Rukous*, op. 40, nro 1
- *Laatokka*, op. 83, nro 1
- *Jag välsignar*, op. 83, nro 1
- *Hell dig, liv!*, op. 93, nro 4
- *Aamulla varhain*, OM003

Oskar Merikannon sävellysten opusnumeroiden historiaa

Oskar Merikannon sävellyksistä monella on suhteellisen vakiintunut opusnumero. Painetuissa julkaisuissa on esiintynyt vain muutamia virheellisiä opusnumeroita, joskaan kaikkien teosten numeroa ei ole vakiintuneesti käytetty. Voisikin luulla, että Merikannon sävellysten opusnumeroinnin historia on yhtä ongelmaton kuin itse numerointi näyttää olevan. Todellisuudessa tiedämme tästä historiasta varsin vähän. Seuraava rekonstruktioyritys ei sekään perustu varsinaiseen tutkimukseen, vaan lähinnä luettelon tekemisen yhteydessä kerääntyneeseen tietoon. Tarkempi tutkimus tulee toivottavasti selittämään monia toistaiseksi arvoituksellisia vaiheita ja ratkaisuja.

1. Yrjö Suomalaisen teosluettelon opusnumerot

Ainoana yleisenä lähteenä opusnumeroiden selvittämisessä oli pitkään Yrjö Suomalaisen elämäkerrassa oleva ”Oskar Merikannon teosten luettelo”. Sen yhteydessä ei ole mitään tarkempaa tietoa luettelon kokoajasta, ainoastaan maininta, että luettelossa on otettu huomioon sävellykset alkuperäisessä asussaan, joten sovitukset eri soittimille ja kuorolle on jätetty pois. Luettelo sisältää ainoastaan kustannetut teokset, eikä aivan kaikkia niitäkään. On valitettavaa, ettemme tiedä Suomalaisen käyttämistä lähteistä ja siten luettelon rakennusperusteista yhtään mitään. Ilmeisesti hän on kuitenkin tukeutunut eri kustantajien luetteloihin ja tietoihin, koska nimenmuodot noudattelevat painetuissa laitoksissa olevia ratkaisuja.

Suomalaisen opusnumerotieto ei pääosin ole väärää, mutta se nojautuu niin vähäiseen aineistoon, että jää väkisinkin vajavaiseksi. Lähdetietojen puuttuminen haittaa myös sen arviointia, onko Suomalainen tehnyt minkäänlaista omaa tutkimusta. Todennäköisesti näin ei ole ollut, vaan hän on ollut kustantajien tietojen varassa. Suomalaisen opusnumeroluettelossa ovat tyhjinä numerot 10, 27, 64, 66, 68, 70, 77 ja 111, joista kolme viimeksi mainittua, jotka on opusnumeroitu Merikannon käsikirjoituksissa, puuttuvat myös opusnumerottomien luettelosta.

2. Oskar Merikannon omat nuoruusiän opusnumerot

Säilyneistä käsikirjoituksista voi päätellä, että Oskar Merikanto varusti nuorukaisena säveltämänsä teokset opusnumeroilla, joita ei kuitenkaan ole koskaan käytetty missään julkaisuissa. Nämä numerot ja niitä vastaavat teokset ovat seuraavat (numeroita 1, 2 ja 4 ei ole löytynyt): op. 3 *Ruusu* (touko-kesäkuu 1884), op. 5 *Hiljaa illan hämärässä* (1884), op. 6 *Syntymäpäivämarssi* (5.8.1884), op. 7 *Grande valse* (joulukuun 1885) ja op. ? *Serenaadi* (joulukuun 1886). *Serenaadin* opusnumero on käsikirjoituksessa viivattu yli niin, että siitä on vaikea päästä varmuuteen. Sen täytyisi olla isompi kuin ”Grande valsen”, mutta opusnumero ei näytä kaksinumeroiselta.

Teos, jossa Merikannon nuoruusvuosien opusnumerointia ei ole, mutta voisi olla, on pianofantasia ”Tuoll’ on mun kultani”, jonka käsikirjoituksessa on vuosi 1885. Kun opus 7 on valmistunut aivan loppuvuodesta 1886 ja opus 7 vuoden 1884 elokuussa, Merikanto ei joko ollut numeroinneissaan kovin johdonmukainen, tai sitten hän yksinkertaisesti jätti jotkin sävellykset opusnumeroa vaille, koska tälle ”Fantasialle” ei löydy myöskään luontevaa paikkaa.

3. Opusnumeroton kausi 1888–1906

Merikanto lopetti omien opusnumeroiden antamisen viimeistään siinä vaiheessa, kun hän lähti Leipzigiin opiskelemaan loppuvuodesta 1887. Vuoden 1887 aikana ja ennen Leipzigiin siirtymistä Merikanto sävelsi ainakin muutamia teoksia, joista täysin kadoksissa oleva urkusonaatti kuului ensikonsertin ohjelmistoon ja *Seminarilaisten laulu* puolestaan tuli ilmeisesti ensimmäisenä Merikannon sävellyksenä julkaistuksi (julkaisuaika on tosin epävarma, mutta julkaiseminen yhdessä Lauri Hämäläisen, Merikannon opettajan, kanssa yhdessä tukee käsitystä julkaisusta vuoden 1887 aikana).

Leipzigissa Merikanto sävelsi ahkerasti, mutta yhdessäkään käsikirjoituksessa ei ole jälkeäkään opusnumerosta. Itse asiassa opusnumerot hävisivät Merikannon yhteydestä pariksikymmeneksi vuodeksi, sillä vaikka esim. vuonna 1895 julkaistu *Kesäilta* tunnetaan opuksena 1, tämä numerointi ilmestyi painoksiin vasta vuoden 1907 tienoilla. Vuosien 1888-1906 välillä kustannettujen Merikannon sävellysten painatteissa ei ollut opusnumerointia. *Barcarole, op. 65*, joka julkaistiin 30.10.1907, on ensimmäinen opusnumeroa alusta alkaen kantanut sävellys, kaikkiin varhaisempiin se on liitetty vasta myöhemmissä painoksissa (jos sellaisia on otettu).

4. Takautuva opusnumerointi

Opusnumeroiden ilmestymiseen juuri vuonna 1907 en ole löytänyt selitystä. Oskar Merikanto itse ei näytä koskaan pitäneen tai ainakaan säilyttäneen minkäänlaista luetteloa omista sävellyksistään, tarakoista opusluetteloista puhumattakaan. On kuitenkin selvää, ettei takautuva opusnumerointi ole voineet olla kustantajien yksipuolista toimintaa. Merikannon sävellyksiä tarjosivat useammat kustantajat, joten jo ilmestyneiden sävellysten numerointi on varmaankin tehty jonkinlaisessa yhteistyössä säveltäjän ja kustantajien kesken. Tästä ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa.

Takautuvasti numeroitujen teosten lähempi tarkastelu viittaa siihen, että numeroita on kyllä annettu suunnilleen julkaisuaikaa vastaavasti, mutta myös huomattavia heittoja esiintyy. Mitään selkeätä loogiikkaa eri kustantajien käyttämien opusnumeroiden välillä ei näytä olevan. Seuraava taulukko kokoaa kustantajat, heidän opusnumeronsa ja käyttövuoden.

Lindgren	30 1901	Fazer &	16 1900
1 1895	36 1899	Westerlund	18 1898
2 1895	40 1902	7 1898	25 1898
3 1895	45 1902	14 1902	31 1899
4 1893	46 1902	15 1898	32 1898
5 1899	48 1904	28 1900	37 1901
6:1-2 1898	50 1903	33 1898	41 1903
8 1893	52 1905	34 1898	47 1902
11 1893	53 1905	38 1901	55 1905
17 1900	54 1905	42 1898	
19 1895	56 1906	43 1902	Fazer
20 1895	57 1906	49 1903	13 1899/1902
21 1896	58 1907	51 1903	44 1902
22 1897	60 1908		59 1906
23 1897	61 1909	Wasenius	62 1906
24 1897	69 1908	6:4-5 1899	65 1907
26 1898		9 1899	
29 1900		12 1898/1900	

Taulukon tiedoista voi ainakin tehdä sen johtopäätöksen, etteivät kustantajat ole edes pyrkineet opusnumeroilla ilmaisemaan sen paremmin sävellys- kuin julkaisukronologiaa. Lienee myös selvää, ettei Merikannolla itsellään ole ollut suurempaa tarvetta vaikuttaa numerointeihin esim. siten, että ne vastaisivat paremmin alkuperäisiä sävellysvuosia. Niin tai näin, prosessin seurauksena huomattava osa Oskar Merikannon julkaistuista teoksista (poikkeuksena kuoroteokset) sai, vaikkakin jälkikäteen, jonkinlaisen yksilöivän opusnumeroinnin. Näillä numeroinneilla ei kuitenkaan ole mitään suurempaa yhteyttä Merikannon sävellystyöhön, ei edes sen todelliseen kronologiaan. Niinpä näitä numeroita on käytettävä pyrkimättä tekemään niiden perusteella oletuksia esim. sävellys- tai edes julkaisuajan suhteen. Esimerkiksi kustantaja Lindgren antoi opusnumeron 17 vuonna 1900 julkaisemalleen teokselle samaan aikaan kun vuotta aikaisemmin julkaistu teos sai numeron 36. Kahdeksan mieskuorolaulun kokonaisuudella ei ole missään julkaisussa ollut opusnumeroa 42, vaan se on peräisin ilmeisesti joistain kustantajaluetteloista.

5. Käyttämättä jääneet opusnumerot

Kokonaan jäivät opusnumerot 10, 27, 35, 64, 66 ja 68. Kahden ensimmäisen osalta ei ole mitään lisätietoja, sen sijaan op. 35 on joskus esiintynyt *Valse à la Chopin* -teoksen opusnumerona (tässä luettelossa on pitäydytty kronologisesti ja julkaisuhistoriallisesti kestävämpään numeroon op. 6, nro 5).

Ei liene sattumaa, että tyhjiksi jääneet opukset 64, 66 ja 68 osuvat juuri siihen ajanjaksoon, jolloin kustantajat aloittivat taannehtivan numeroinnin. Todennäköisesti numeroita jäi käyttämättä huonon tiedonkulun ja ehkä väärinkäsitystenkin takia. Niistä teoksista, jotka olisivat voineet saada jonkin näistä opusnumeroista, voi mainita ennen muuta *Ukko Noak-muunnelmat* OM293 (julkaistu 1907) ja laulun *Släktvisan*, OM240 (sävelletty 1907, mutta julkaistu vasta 1924). A. Apostolin julkaisemat sekakuorokokoelmat ovat myös ehkä vahingossa jääneet opusnumerotta, joskin niiden sisältämien laulujen syntyhistoria lienee varsin vaihteleva.

Kustantamattomat teokset *Kohtaus Bhagavad-Gîtästä*, op. 70 ja *Kantaatti Lohjan kirkon kuusisataavuotisjuhlaan*, op. 111 ovat myös esiintyneet eri yhteyksissä ilman opusnumeroa, mutta nämä ovat yksiselitteisesti mukana käsikirjoituksissa.

6. Myötäsyttyiset opusnumerot 1907–1924

Opusnumerot alkoivat ilmestyä Merikannon kustannettuihin teoksiin systemaattisesti vuoden 1907 tienoilla. Pienin Merikannon omista käsikirjoituksista löydetty opusnumero on 70, joka on em. kustantamaton *Kohtaus Bhagavad-Gîtästä*. Seuraava tunnettu käsikirjoitus, jossa on jo Merikannon omakätinen opusnumero, on 73, jonka Fazer julkaisi vuonna 1910. Tästä eteenpäin on lähes sääntö, että opusnumero on jo Merikannon käsikirjoituksessa.

Eräistä käsikirjoitusten ja painettujen nuottien eroista voi kuitenkin päätellä, että vaikka Merikanto kirjoittikin opusnumeroita, hän ei suhtautunut asiaan omistavasti ja joustamattomasti, vaan pikemminkin ajatellen ensisijaisesti kustantajan toivomuksia. Eräissä tapauksissa Merikanto on jättänyt itse numerolle tilaa (esim. op. 95 ja 107), jolloin kustantaja on voinut käyttää sopivaa numeroa ilman suurempia ongelmia.

Vain poikkeustapauksissa näyttävät Merikannon ja kustantajan aikeet menneen jotenkin ristiin, ja näissäkin tapauksissa kyseessä on ollut luultavimmin vahinko. Opusnumeron 86 Merikanto antoi kahdelle eri teokselle, pianokappaleille *Berceuse* ja *Gondoliera* sekä melodraamalle *Under sykomo-*

ren. Valitettavasti vain edellisten käsikirjoitukseen liittyy selvä ajoitusmerkintä, joten emme tiedä, ovatko sävellykset samaan aikaan syntyneitä. Kustantaja Westerlund joka tapauksessa julkaisi opukset seitsemän vuoden väliajoin ja varustaen numerot poikkeuksellisesti pienin kirjaimin a ja b.

Oopperan *Regina von Emmeritz* käsikirjoituksessa on opusnumerointi 100. Partituuria tai edes sen osia ei kuitenkaan ole koskaan julkaistu, ja tämä saattaa olla selityksenä sille, että Westerlund käytti kyseisen numeron pianoteokseen *Kesäaamu*, joka todellisuudessa oli vanha pianokappale *Idyll*. Luultavimmin puhtaaksi muistivirheeksi Merikannon puolelta voitaneen arvioida se, että hän varusti kaksi viimeisintä opusnumeroitua teostaan samalla numerolla 112, joista kustantaja on korjannut jälkimmäisen käsikirjoituksessa numeroksi 113.

7. Teokset ilman opusnumeroa

Miksi vain osalle Merikannon teoksista on annettu opusnumero? Useista todennäköisistä selityksistä ensimmäinen on melko selvä; eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta vain julkaistut teokset ovat saaneet opusnumeron, joka Merikannon itsensä tahdosta tai sitten kustantajalta. Vasta noin vuoden 1907 tienoilla kustantajat alkoivat käyttää opusnumeroita Merikannon yhteydessä, joko puhtaasti omien kaupallisten etujensa takia tai sitten yhteistuumin säveltäjän kanssa. Tätä vanhemmat julkaisemattomat teokset jäivät ilman opusnumeroa.

Voisi myös ajatella, että opusnumerointi olisi yhteydessä teosten laajuuteen tai käyttötarkoitukseen siten, että vähäisemmät työt olisivat jääneet numerotta. Merikannon kohdalla ei kuitenkaan voi nähdä selkeää yhteyttä opusnumeroinnin ja sävellysten laajuuden tai merkittävyyden välillä. Opusnumeroitujen teosten joukossa on useita varsin pienimuotoisia (esim. *Elämän laulu*, op. 61) tai marginaaliseen käyttöön tarkoitettuja sävellyksiä (esim. teosofeille sävelletty *Viimeisenä päivänä*, op. 94), puhumattakaan siitä, että opusnumeron saivat myös eräät soitonoppaat (esim. *Pedaalikoulu*, op. 72), jollaisia meillä Suomessa on harvemmin tavattu ajatella opusnumeroitavina teoksina. Vastaavasti ilman opusnumeroa jäivät Merikannon kaksi ensimmäistä oopperaa, vaikka niistä julkaistiin varsin runsaasti osia, ja eräät muut laajamuotoiset teokset kuten näytelmämusiikit *Carinus* ja *Päivän tyttö* sekä isolle koonpanolle sävelletty Snellman-kantaatti.

Jos tarkastellaan opusnumeroituja ja -numeroimattomia sävellyksiä esityskokoonpanon näkökulmasta, voidaan hahmottaa joitakin yleislinjoja, joita kustantajat mahdollisesti yhteistyössä Merikannon kanssa näyttävät noudattaneen. Opusnumeron ovat saaneet ensinnäkin useimmat yksinlaulut, jotka on julkaistu enimmäkseen ryhminä, kaikki duetot ja useimmat pianokappaleet. Näyttämöteoksista on puolstaan vain muutama saanut oman numeron, samoin urkusävellyksistä ja melodraamoista.

Selvimmin opusnumeroinnin ulkopuolelle on kuitenkin jätetty kuoromusiikki, josta vain n. 10 % on varustettu numerolla. Monet kuorolaulut ilmestyivät laajoissa kokoelmissa, minkä lisäksi monia ei ole koskaan julkaistu. Kuoromusiikin opusnumerottomuus näyttää kuitenkin olleen yleisempikin käytäntö 1900-luvun alkupuolen kustannusmaailmassa, jossa toimi muitakin kuin suuria kaupallisia toimijoita. Merikanto ei tässä suhteessa ollut mikään poikkeus.

Kustantajien ratkaisut lienevät olleet ensisijaisesti käytännöllisiä. Merikanto puolestaan näyttää suhtautuneen niihin korkeintaan välttämättömänä pahana; aktiivisesta kiinnostuksesta tai suorastaan tiukuudesta ei ole säilynyt viitteitä. Käsikirjoitusten merkinnät kertovat korkeintaan säveltäjästä, joka kypsänä säveltäjänä hyväksyi kustantajan kaipaaman numeroinnin ilman suurempia ongelmia.

Merikanto saattoi suhtautua opusnumeroihin kustantajan kannalta ihanteellisen joustavasti ehkä myös siksi, että itse säveltäminen sujui yleensä aina aikataulussa. En ole löytänyt viitteitä siitä, että Merikanto olisi jättänyt lupaamansa sävellyksen tekemättä tai myöhästynyt merkittävästi lupauksensa toteuttamisessa. Tällä en tarkoita, etteikö säveltäminen olisi voinut Merikannollekin olla joskus erittäin työlästä ja vaativaa, mutta hän selvästikin tunsu kykynsä eikä sortunut lupaamaan sellaista mitä ei kyennyt pitämään.

Teosluettelon kokoamisen eräissä vaiheissa tunsin kiusausta ”täyttää” tyhjäksi jääneet opusnumerot opusnumerottomien joukosta. Valitettavasti en löytänyt erästä pientä poikkeusta lukuun ottamatta mitään vihjeitä siitä, mistä teoksista voisi perustellusti olla kysymys. Teokselle *Valse mélancolique* annoin opusnumeron 6:3 eräiden Merikantojen merkintöjen pohjalta, mutta esimerkiksi *Ukko Noakin* tueksi en löytänyt tosiasioita, vaikka sille ajallisesti sopisi joko numero 64 tai 66 (opuksella 65 julkaistu *Romanssi* pääsi julkisuuteen täsmälleen samana lokakuun 30. päivänä 1907 kuin *Ukko Noak*, molemmat Fazerin kustantamana).

On mahdollista, että tulevaisuudessa löytyy tietoja, joiden perusteella nämä viisi tyhjää numeroa voidaan täyttää, mutta tässä vaiheessa ne täytyy jättää käyttämättä. Tilannetta helpottanee se, että kaikille opusnumeroa vaille jääneille teoksille on tässä luettelossa annettu oma OM-koodi. Monen teoksen kohdalla se on vähemmän tarpeellinen, koska teosten sekoittumisen vaaraa ei juuri ole. Mutta Merikannollakin on samannimisiä teoksia, jotka OM-koodi yksilöi kunnolla. Jatkossa voi mieskuoroteokseen *Ruusu* viitata numerolla OM325 ja pianoteokseen *Ruusu* numerolla OM326.

Teosluettelon kokoamisen ongelmia ja ratkaisuja

Käsittelen seuraavassa eräitä haasteita, joihin jokainen teosluetteloita kokoava törmää. Tavoitteena on kuvata aiheesta kiinnostuneille tällaisen työn yleisiä olosuhteita ja nostaa esille sellaisia näkökohtia, joiden pohtiminen ehkä auttaa jatkossa muiden säveltäjien tuotannon tutkimista.

1. Alkuperäisaineisto

Oskar Merikannon sävellyksiin liittyvä alkuperäinen aineisto (musiikkikäsikirjoitukset, kirjeet, piirrokset jne.) on tunnetuilta osiltaan keskittynyt melko harvoin säilytyspaikkoihin, mikä on tutkijan kannalta aina myönteistä. Fazerin kustantamon ja myöhemmin Fennica Gehrmanin sekä Yleisradion nuotiston siirrettyä käsikirjoitusaineistonsa Helsingin yliopiston kirjaston kokoelmiin valtaosa Oskar Merikannon käsikirjoituksista on nyt Kansalliskirjastossa. Muista arkistoista, joissa on Merikannon omakätisiä käsikirjoituksia, ovat tärkeimmät Sibelius-museo Turussa ja Sibelius-Akatemian kirjasto.

Sävellyskäsikirjoitukset ovat monestakin syystä tutkijan kannalta tärkeintä aineistoa. Ne ovat usein ainoa suora yhteys säveltäjän luomistyöhön, mutta myös paljon arkisemmalla tavalla ainoa todiste esimerkiksi sävellysajasta, -paikasta tai -olosuhteista. Tässä suhteessa Oskar Merikannon käsikirjoitukset sisältävät toisaalta runsaasti tärkeää tietoa, toisaalta ovat hyvin neutraaleja. Merikanto varusti useimmat käsikirjoitukset otsikolla, mahdollisella omistuksella ja omalla nimellään, sekä varsin usein täsmällisessä päiväyksellä.

Merikannon käsiala on aina selkeää ja helposti luettavaa, mutta eräässä mielessä myös juuri tästä syystä melko persoonatonta. Minulla on ollut tilaisuus vertailla Merikannon käsialaa eräisiin muihin samaan aikaan eläneiden ihmisten käsialoihin, ja voin sanoa, että Merikannon käsialassa on varsin vähän tuonaikuisesta siististä ja asiallisesta käsialasta poikkeavia ominaisuuksia. Aikalaisten ei ollut ilmeisesti vaikea kopioida Merikannon käsialaa. Käsikirjoitusten aitouden tulkitsemisen kannalta vaikealukuisempi, mutta persoonallisempi käsiala olisi parempi. Tästä syystä olenkin joutunut varsin monien käsikirjoitusten kohdalla tyytymään karkeisiin arvioihin niiden aitoudesta. Haluan myös korostaa, etten pyri esiintymään Merikannon käsialan tai hänen käsikirjoitustensa asiantuntijana, siihen tarvitaan toisenlaista koulutusta ja ennen muuta perehtymistä käsikirjoitusaineistoon perusteellisesti.

Merikannon sävellyskäsikirjoituksia on säilynyt runsaasti, mutta niitä on myös runsaasti kadoksissa. Käsikirjoitusten yleistä historiaa ei ole kukaan tarkemmin tutkinut, mutta on todennäköistä, että valtaosa painetuista teoksista on säilynyt tai kadonnut riippuen siitä, miten kustantajat ovat aineistoa käsitelleet. Tässä suhteessa on ilmeisesti ollut suuriakin eroja. Merikanto ei itse ole ilmeisesti suhtautunut käsikirjoituksiinsa erityisen omistavasti tai suojelevasti, vaan pikemminkin on jaellut niitä auliisti ympäriinsä.

Joistakin sävellyksistä tunnetaan useampiakin aitoja käsikirjoituksia, ja onkin ilmeistä, että Merikanto teki varsinkin kustantajalle lähetetyistä sävellyksistään myös kopioita, joko omaan käyttöönsä tai lahjoina ystävilleen. Suomalaisissa yksityiskodeissa on tänä päivänäkin epäilemättä runsaasti Merikannon käsikirjoituksia, joiden merkitystä ei vain enää tunnisteta. Se lienee selvää, ettei Merikannon käsikirjoitusaineistoon ole suhtauduttu koskaan rahanarvoisena tavarana, kuten esimerkiksi

Sibeliuksen kohdalla. Tästä syystä osa käsikirjoituksista lienee lopullisesti tuhoutunut kuluneiden vuosikymmenien aikana.

Muu Merikantoon liittyvä alkuperäisaineisto koostuu joukosta säilyneitä kirjeitä sekä sekalaisesta lehtileikkeistä, piirroksista ja kirjeistä muodostuvasta kansiosta. Merikannon sävellystuotannon tutkimisen kannalta tässä aineistolla on vähäisempi merkitys, koska esim. kirjeissä puhutaan musiikista suhteellisen vähän. Liisa Merikanto ei ollut Oskarille ilmeisesti keskustelukumppani musiikkiasioissa, kirjeet ulkomailta koti-Suomeen käsittelevät enimmäkseen ihan muita asioita tai sitten puhuvat musiikista varsin yleisellä tasolla. Sävellystyöstään Merikanto ei säilyneissä ja tunnetuissa kirjeissä erityisen paljon puhu muutenkaan.

Sävellysten tutkimisen kannalta ensiarvoisen tärkeätä kirjeenvaihtoa kustantajien kanssa on säilynyt melko vähän. Sibelius-museossa on erittäin antoisia Merikannon kirjeitä Lindgrenin kustantamolle ja Kansalliskirjaston kokoelmassa on myös jonkin verran kustantajien kanssa käytyä kirjeenvaihtoa. Vastaavantasoina ensikäden tietoa on vain Fazerin kustantamon (nyt Fennica Gehrmanin) arkistossa säilytettävissä kustannussopimuksissa.

Suomalaisissa arkistoissa on Merikantoon liittyvä aineisto vaihtelevasti luetteloitu ja järjestetty. Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen nuotistossa (nykyään Music Finland) on kopioiden avulla pyritty keräämään muissa säilytyspaikoissa olevaa aineistoa ja nyttemmin myös Kansalliskirjastoon on pyritty saamaan kopioina omasta kokoelmasta puuttuvia käsikirjoituksia. Olen itse koonnut ja järjestänyt Merikanto-aineiston arkistoluettelot Yleisradion nuotistossa (siellä säilytetään edelleen muitten tekemiä sovituksia Merikannon teoksista), Sibelius-Akatemian kirjaston arkistossa sekä Kansalliskirjastossa. Suomessa ei valitettavasti ole kyetty rakentamaan yhtenäisiä luettelointisääntöjä musiikkikäsikirjoituksille.

Koska Merikantoon liittyvä aineisto ei ole vielä kovin vanhaa, eikä sitä ole arkistoissa pyritty erityisin menetelmin suojelemaan (Kansalliskirjastossa on tosin joitakin vanhimpia käsikirjoituksia jo ehditty restauroida, mikä luonnollisesti on tutkijan kannalta hieno asia). Valitettavasti myöskin uniikkiaineiston digitointi on suurimmaksi osaksi tekemättä, poikkeuksena Sibelius-Akatemian kirjaston suuri Melartin-arkisto, joka digitointiin taannoin Opetus- ja kulttuuriministeriön erityismäärärahan turvin. Tutkimuksen kannalta kaiken alkuperäisaineiston digitointi olisi todella arvokas asia.

Musiikkiarkistoissamme on suuret määrät toistaiseksi tutkimatonta ja osin järjestämätöntä aineistoa, joka vain odottaa kiinnostunutta tutkijaansa. Yksittäisen säveltäjän tutkiminen edellyttää kuitenkin varsin runsaasti penkomista ja matkustelua, koska alkuperäisaineistoa koskevat tiedot ovat vasta siirtymässä kattavasti verkkoon. Olen itse pyrkinyt tässä luettelossani tarkasti dokumentoimaan käyttämäni alkuperäisaineiston sijainnin ja arkistokoodit.

2. Kustannettu ja muuten painettu aineisto

Oskar Merikannon kustannettu ja muuten painettu sävellystuotanto löytyy pääosin Kansalliskirjastosta. Aivan täydellinen senkään kokoelma ei silti ole, eikä nuottikokoelmaa ole ehditty vielä luetteloida kunnolla. Tästä syystä on teosluettelon laatijan käytävä läpi manuaalisesti satoja kokoelmia ja vanhoja kortistoja, joitten kätköissä yksittäisiä sävellyksiä on. Lisätyötä aiheuttaa se, että historiallisista syistä osa nuottijulkaisuista ei löydykään Viola-tietokannasta, vaan kirjallisuuden Fennicasta. Siirtoja tehdään koko ajan, mutta työtä on vielä paljon. Musiikkia on kautta aikojen julkaistu niin monella tavalla, että Kansalliskirjaston lukuisia erikoiskokoelmia on osattava ja jaksettava penkoa henkilökunnan avustuksella.

Selaaminen voi olla hyvä tutkimusmenetelmä, koska siinä yhteydessä voi havaita asioita, joita ei ole tullut muuten ajatelleeksikaan tai joita ei perinteisesti kuvailla luetteloinnin yhteydessä. Selattavien kokoelmien löytäminen on kuitenkin ongelmallista mm. siksi, että dokumentointiperiaatteet ovat vaihdelleet vuosikymmenien aikana huomattavasti. Vuosisadan vaihteen nuottikokoelmilla oli melkein aina toimittaja, jota kohdeltiin kirjastojen luetteloinnissa useimmiten kuten kirjailijaa, toisin kuin nykyään. Siksi onkin edelleen järkevää lähteä liikkeelle painetun Suomen kansallisbibliografian tarkasta läpikäymisestä, kunnes koko nuottikokoelma on takautuvasti luuteloitu yksittäisten sävellysten tasolla.

Painettujen nuottien tunnistamisessa on myös omat ongelmansa. Kirjojen yksilölliset ISBN-numerot tulivat käyttöön vasta muutamia vuosikymmeniä sitten, Merikannon aikana ei tällaisia ollut edes kirjoilla, nuoteista puhumattakaan. Useimmat kustantajat käyttivät kuitenkin omaa numerointiaan, joka joissakin tapauksissa auttaa täsmentämään, mistä versiosta on kysymys. Myös ns. laattanumeroilla on voitu joskus yksilöidä muuten hankalia tapauksia. Olen pyrkinyt tämän informaation keräämään mahdollisimman perusteellisesti.

3. Sekundääriset lähteet

Säveltäjien tuotannon tutkimisessa ovat sekundääriset lähteet aina ongelmallinen ryhmä, koska sävellykset jo perusolemuksensa takia ovat suhteellisen epävakaasti olemassa ennenkuin ne on painettu ja kustannettu tai äänitetty kaupalliseen jakeluun. Tässä suhteessa varsinkin harrastajatutkijan mahdollisuudet ovat parantuneet dramaattisesti sen jälkeen, kun Kansalliskirjasto avasi digitoitujen lehtien tietokantansa kaikkien käytettäväksi. Käsillä olevan teosluettelon sadat yksityiskohtaiset tiedot ovat olleet mahdollisia löytää vain tämän tietokannan avulla. Digiarkisto on helpottanut sekä sävellysten vastaanoton että ilmestymisaikojen selvittämisessä ratkaisevalla tavalla, koska äärimmäisen hitaan lehtien selaamisen sijasta voi nyt hakuja tehdä suoraan tarkoilla hakusanoilla.

Aikaisemmin hyvin keskeisenä tiedonlähteenä olleiden konserttiohjelmien rinnalle ovat nyt tulleet lehdistä julkaistut mainokset, ennakko uutiset ja konsertteja seuranneet kritiikit, joiden avulla monen muuten huonosti tunnetun sävellyksen olemassaolo on ollut mahdollista todentaa, vaikka aineellisia nuottidokumentteja ei olisi löytynyt. Tyypillinen tällainen esimerkki on Merikannon sävellys *Epilogi*, OM035, jonka hän todistetusti teki ”Lapuan tappelun” muistojuhlille vuonna 1908, mutta joka on sittemmin kadonnut jäljettömiin. Ilman digiarkiston tarjoamia mahdollisuuksia tämä ja monet muut sittemmin kadoksiin joutuneet teokset olisivat jääneet kokonaan huomaamatta.

4. Yksittäiset laulut ja opuskokonaisuudet

Missä tahansa säveltäjän teosluettelossa joudutaan ottamaan kantaa kysymykseen yksittäisten sävellysten ja opuskokonaisuuksien keskinäissuhteesta. Valtaosa Merikannon lauluista ja pianokappaleista julkaistiin alun perin isompien opuskokonaisuuksien osina. Nämä kokonaisuudet eivät ole välttämättä kenellekään tuttuja, vaikka yksittäiset laulut ovatkin. Monikaan *Anninaa* radiosta kuunteleva tuskin tietää, että kyse on alun perin ruotsinkielisen laulusarjan *Venezianska visor* toisesta osasta, jolla ei ole edes omaa nimeä.

On selvää, että jotkin Merikannon opuskokonaisuudet ovat todellisia sävellyskokonaisuuksia, kuten laulusarja *Haudoilta*, op. 74, useimmat puhtaasti kaupallisista syistä kokoonpantuja. Ongelmallisempaa kuin näiden erottaminen toisistaan on se tosiasia, että Merikanto ja/tai kustantaja eivät mo-

nessakaan tapauksessa ole antaneet opuskokonaisuudelle mitään mielekästä nimeä vaan tyytyneet sellaisiin ilmaisuihin kuten ”Kolme laulua” tai ”Uusia duettoja”, jotka eivät yksilöi kokonaisuutta.

Toisaalta kustannettujen ja opusnumerolla varustettujen kokonaisuuksien olemassaolo on väistämätön tosiasia, jonka takia ei ole mielekästä rakentaa sävellysluetteloa pelkästään yksittäisten teosten luettelona. Olen kuitenkin pyrkinyt kaikissa tapauksissa selkeästi luettelemaan myös kokonaisuuden itsenäiset osat sekä tarjoamaan niihin liittyvää erillistä tietoa. Hakemistojen avulla pitäisi lisäksi jokaisen osan ja nimenmuodon avulla löytää oikea kohta luettelosta.

5. Alkuperäiset sävellykset ja sovitukset

Kaikilla sävellyksillä on säveltäjän tarkoittama alkuperäinen esityskokoonpano ja mahdollinen teksti. Kaikkia näistä poikkeavia versioita voidaan pitää sovituksina. Merikannon tapauksessa säveltäjä itse ja vielä useammat ulkopuoliset ovat sovittaneet alkuperäisteoksia uusille kokoonpanoille, joissakin tapauksissa vieläpä liittäen soitinsävellykseen sanoja. Tällaiset sovitukset ovat mukana tässä luettelossa alkuperäisen sävellyksen kohdalla mahdollisimman täydellisesti. Koska sovituksia kuitenkin tehdään edelleen, täydellistä tietoa ei ole mahdollista tarjota.

Toisen pohdittavan sovitusten ryhmän muodostavat Merikannon omat sovitukset muiden säveltäjien sävellyksistä sekä kansanlauluista. Olen ottanut tässä luettelossa sen linjan, että Merikannon omien sävellysten joukossa ovat kaikki hänen kansanlaulusovituksensa sekä tapaukset, joissa Merikanto on käyttänyt toisen sävellystä esim. muunnelmien pohjana tai tehnyt sovituksen tyystin toiselle kokoonpanolle kuin alkuperäinen teos on soitinnettu. On kiistanalaista, missä menee sovituksen ja uuden sävellyksen raja. Olen pyrkinyt kaikissa tapauksissa avaamaan Merikannon roolin mahdollisimman selkeästi.

6. Nimien alkuperä ja kieli

Merikanto pyrki tuotannossaan kansanomaisuuteen mm. säveltämällä paljon suomenkielisiä runoja, mutta se ei estänyt häntä käyttämästä myös ruotsin- ja saksankielisiä tekstejä. Monissa opuksissa esiintyy myös alkuperältään erikielisiä lauluja, mutta kokonaisuuksilla on melko johdonmukaisesti tietyn kielen mukainen nimi.

Emme kaikissa tapauksissa voi olla varmoja siitä, onko ensipainoksessa esiintyvä nimi tai kieliasu Merikannon vai kustantajan päättämä, koska vain osasta teoksia tunnetaan käsikirjoitus. On myös mahdollista, että kustantajan ja Merikannon välisissä keskusteluissa on etukäteen sovittu tämän-tyyppisistä asioista. Käsikirjoitukseen ei sinänsä välttämättä takaa, että idea on ollut juuri Merikannon. Emme tiedä, kuinka paljon kustantajien ruotsinkielisyys vaikutti alitajuisesti sinänsä suomenmielisen Merikannon ratkaisuihin, hän joka tapauksessa puhui ja kirjoitti sujuvasti ruotsia. On kuitenkin todennäköistä, että varsinkin varhaisempina vuosina kustantajat käyttivät melkoista valtaa sekä kieli- että nimikysymyksissä. Hyvänä esimerkkinä tästä on Merikannon *Grande valsen*, OM044 muuttuminen kustantamossa muotoon *I sommarkväll*, mahdollisesti säveltäjän lupaa pyytämättä.

Mahdollisesti Merikannon asenne hieman tiukentui samalla kun hänen asemansa vakiintuneena ja suosittuna säveltäjänä vakiintui. Ainakin 1910-luvulta lähtien Merikanto joka tapauksessa valmisti teoksiaan suoraan kustantajaa varten opuskokonaisuuksien kansilehtiä myöten. Monissa tapauksissa kustantaja onkin suoraan kopioinut Merikannon käsikirjoituksessa olevat tiedot.

Olen itse noudattanut nimenmuotojen valinnassa sitä selkeätä periaatetta, että jos Merikannon tahto on käsikirjoituksen muodossa ilmaistuna, olen pitänyt sitä ensisijaisena, muussa tapauksessa olen valinnut julkaisussa käytetyn muodon. Tässä suhteessa olen poikennut esim. kansallisbibliografian suomenmielisestä linjasta, jonka mukaan on käytetty aina suomenkielistä muotoa, jos sellainen vain julkaisusta on löydetty, vaikkakin vasta toisena kielenä.

Joitakin poikkeuksia olen tehnyt erittäin vakiintuneen käytännön vuoksi. Siten esimerkiksi opus 1 on *Kesäilta* eikä *I sommarkväll*, vaikka jälkimmäinen nimi olisi alkuperäisempi. Niin pitkälle en ole kuitenkaan mennyt, että olisin käyttänyt ensisijaisena nimenä lempinimiä, kuten esim. ”Kesäillan valssi”. Uskon että kaikki nämä löytyvät joka tapauksessa hakemiston avulla.

Oskar Merikannon kadoksissa olevat sävellykset

Teosluettelo sisältää 33 sävellystä ja viisi sovitusta, joiden säveltämistä voidaan pitää uskottavana, mutta joista ei tunneta käsikirjoitus- tai julkaistua nuottiaineistoa. Seuraavassa nämä teokset on koottu yhteen, jotta lukijalla on mahdollisuus yhdellä silmäyksellä nähdä, mitä edelleen etsitään ja minkä löytyminen olisi toivottavaa. Sävellykset ovat samassa järjestyksessä kuin itse luettelossa.

Canonische Klavieretude, OM016 – piano
Elokuun ilta, OM027 – piano
Elämän laulu, OM029 – kantaatti
Epilogi, OM035 – sekakuoro
Haltiat, OM046 – sekakuoro
Häähymni, OM057 – alkuperäisversio (sopraano, kuoro, urut ja orkesteri)
Ilman kuuta, OM062 – sekakuoro
Kaunis on neito, OM103 – sekakuoro
Ken tuntevi?, OM106 – mieskuoro
Klubbhögdingen, OM116 – näytelmämusiikkia
Liebestraum, OM149 – piano
Merimiehet, OM163 – näytelmämusiikkia
O Herra, kuinka sulla, OM187 – urut
Peippo pesii puuhun, OM203 – yksinlaulu
På skridskor, OM211 – yksinlaulu
Rakkaudelle, OM215 – melodraama
Reinin vahti, OM219 – yksinlaulu
Saharan erämaa, OM227 – melodraama
Spastaras död, OM242 – melodraama
Suomen neito, OM254 – puhallinorkesteri?
Suomen soiton synty, OM255 – mieskuoro ja solistit
Suomesta lähtiessä, OM257 – sekakuoro
Sydämestäni rakastan, OM260 – piano
Sä kasvoit neito, OM264 – piano
Teema 10:llä variationilla, OM273 – piano
Urkusonaatti, OM296 – urut
Valse brillante, OM302 – piano (orkesterisovitus tunnetaan)
Vapaa preluudi, OM305 – urut
Venehessä, OM307 – piano
Voi äiti parka ja raukka, OM319 – pianomuunnelmia
Die weiblichen Waffen, OM323 – yksinlaulu
Yhden mä tiedän, OM325 – naiskuoro
Älä sinä mammani, OM331 – sekakuoro

Bach, Johann Sebastian: *Chromatische Fantasie und Fuge*, BWV903
Bull, Ole: *I ensomme stunder*
Händel, Georg Friedrich: *Konsertto uruille ja kamariorkesterille*, HWV 309, d-molli
Lithenius, Sophie: *Vaggvisa* (Slumra min älskade lilla)
Wagner, Richard: *Parsifal*, WWV111. Alkusoitto

Oskar Merikannon kadoksissa olevat käsikirjoitukset

Merikannon omakätisiä käsikirjoituksia on kadoksissa paljon enemmän kuin teoksia, peräti noin 240 kappaletta. Osa on epäilemättä kadonnut pysyvästi tuhoutumalla tulipaloissa tai muulla tavalla. Huomiota herättävän paljon näyttää kadonneen käsikirjoituksia, jotka on toimitettu kustantajille ennen takautuvaa opusnumerointia. Havainto voi viitata siihen, etteivät kustantajat ole aina antaneet käsikirjoituksille sitä arvoa, jota nykyään pidetään itsestään selvänä.

Todennäköisesti käsikirjoituksia on edelleen varsinkin yksityisarkistojen kätöissä, mutta mahdollisesti myös sellaisissa julkisissa arkistoissa, joita ei ole voitu olettaa tällaisen aineiston säilytyspaikaksi. Kadonneitten lisäksi on mahdollista löytää käsikirjoituksina myös kokonaan uusia teoksia, kuten tapahtui useita kertoja tämän teosluettelon kokoamisen kuluessa.

Seuraavassa nämä kadoksissa olevat käsikirjoitukset on koottu yhteen, jotta lukijalla on mahdollisuus yhdellä silmäyksellä nähdä, mitä edelleen etsitään ja minkä löytyminen olisi mitä toivottavinta. Sävellykset ovat samassa järjestyksessä kuin itse luettelossa. Tässä ei kuitenkaan ole toistettu liitteessä 3 olevia kokonaan kadoksissa olevia teoksia, jotka tunnetaan vain välillisesti.

Kesäilta, op. 1
Onneton, op. 2, nro 3
Kappeli, op. 5
Valse à la Chopin, op. 6, nro 5
Gavotti, op. 8
Liebestraum, op. 9
Kevätlinnuille etelässä, op. 11, nro 1
Muistellessa, op. 11, nro 2
Romanssi, op. 12
Tukkijoella, op. 13 Laulut 1-4
Juhannustulilla, op. 14
Onnelliset, op. 15
Marssi vanhoilta ajoilta, op. 16, nro 1
Kesäillan idylli, op. 16, nro 2
Kun saapuu Herra Zebaoth, op. 17
Hyljätty, op. 18, nro 1
Ilta tuntureilla, op. 18, nro 2
Haave, op. 18, nro 3
Se kolmas, op. 19
Miksi laulan, op. 20, nro 2
Liknelse, op. 20, nro 3
Älä itke äitini, op. 21
Äiti ja tytär, op. 22, nro 2
Vallinkorvan laulu, op. 24, nro 2
Surumarssi Zachris Topeliuksen kuoleman johdosta, op. 25
Mä oksalla ylimmällä, op. 26
Laulan lasta nukkumahan, op. 30, nro 1

Laula, tyttö!, op. 30, nro 2
Tule!, op. 30, nro 3
Myrskylintu, op. 30, nro 4
Lasten maailmasta, op. 31 (3-8)
Mä lykkään purteni laineillen, op. 32, nro 1
Se, kvisten skälver, op. 32, nro 2 (ainoan tunnetun alkuperä on epävarma)
Hän kulkevi kuin yli kukkien, op. 32, nro 3
Bygatan utför, op. 32, nro 4
Valse lente, op. 33
Nyt ja sitten, op. 34, nro 1
Vallflickan, op. 34, nro 2
Den enda stunden, op. 36, nro 1
Kottarainen, op. 36, nro 2
Soi vienosti murheeni soitto, op. 36, nro 3
Fantasie-Mazurka, op. 37, nro 1
Lied ohne Worte, op. 37, nro 2
An den Frühling, op. 38, nro 1
Ström' leise, op. 38, nro 2
Wehmut, op. 38, nro 3
Takt, op. 38, nro 4
25 jokapäiväistä harjoitusta, op. 39
Ilmattaren laulu, op. 40, nro 1 (yksi ehkä aito)
Rukous, op. 40, nro 2
Kaksi vanhaa suomalaista polskaa, op. 41
Turvaton äiti, op. 42, nro 1
Lohdutus, op. 42, nro 2
Pellavan kitkijä, op. 42, nro 3

Huu! pani tuuli, op. 42, nro 4
Hautauslaulu, op. 42, nro 5
Heilani on kuin helluntai, op. 42, nro 6
Tornin kello, op. 42, nro 8
Uusia salonkitansseja, op. 43
Kaksi impromptua, op. 44
Merikanto-Albumi I, op. 45
Unkarilainen marssi, op. 46
Skogsduvors toner, op. 47, nro 1
Kuin hiipuva hiillos tummentuu, op. 47, nro 2
Aftonstämning, op. 47, nro 3
Tuonen tytön laulu, op. 48, nro 1
Tuuti lulla mun kuopustain, op. 48, nro 2
Lyyrillisiä kappaleita, op. 50
Venezianska visor, op. 51
Taas soivat ne suuret surut, op. 52, nro 1
Itkevä huilu, op. 52, nro 4
Oi, minne emon lintunen lensi?, op. 53, nro 2
Fennia rediviva, op. 55
Minä olen yksin, op. 56
Kymmenen virran maa, op. 57
Illan kuutamossa, op. 58, nro 1
Lapselle, op. 58, nro 2
Kevätlaulu, op. 58, nro 4
Oi, kiitos sä Luojani armollinen, op. 62, nro 2
Äiti ja kulkuripoika, op. 62, nro 3
Leikitääkö?, op. 62, nro 4
Tuuti, mun vauvani, nukkukaa, op. 67, nro 1
Tipu, tipu, kuulepas!, op. 67, nro 2
Paimentyttö, op. 67, nro 3
Matka maailman loppuun, op. 67, nro 4
Talvikukkia, op. 71, nro 2
Pedaalikoulu, op. 72
Idylli, op. 73, nro 1
Hyvää yötä, op. 75, nro 1
Lauantai-ilta, op. 75, nro 2
Tule kanssani, op. 75, nro 3
Humoreski, op. 76, nro 1
Lastu, op. 76, nro 2
Improvisation, op. 76, nro 3
Ihmisen elämä, op. 85, nro 1
Sången, op. 85, nro 2
Sävel, op. 85, nro 3
Lycka, op. 85, nro 4
Sommarmorgon i skogen, op. 91, nro 2
Visa i väntan, op. 91, nro 3
Kasakan kehtolaulu, op. 91, nro 4
Hämärissä, op. 96, nro 1
Vågen, op. 96, nro 2

Kesäaamu, op. 100 (käsikirjoitus julkaistu näköispainoksena)

Aa, aa, OM001
Aamulla varhain, OM003
Aate, OM005
Ah mikä taitaapi olla mun, OM007
Ainoa olen talon tyttö, OM008
Arvon mekin ansaitsemme, OM012
Du är så vacker för mina ögon, OM022
Ei taivahan alla, OM024
Eikä ne pienet linjaalirattaat, OM025
En voi sua unhottaa poijes, OM031
Enkä minä ryyppää paloviinaa, OM032
Heinäsiirikka ja sääski, OM047
Huolissaan huokaileva, OM056
I vårstormens tid, OM058
Ich gab Ihr eine Rose, OM059
Thanneliiton marssi, OM060
Irrblosser, OM064
Iso lintu, merikotka, OM065
Istun järven rannalla, OM066
Itäuulessa, OM067
Jos vois in laulaa kuin lintu voi, OM076
Joulu tullut on!, OM077
Joulukuusi, OM078
Juhannusnuoriso, OM080
Kaanon, OM091, G-duuri
Kaikille synnit anteeks', OM092
Kalliolle, kukkulalle, OM095
Kansakoululaisten laulu, OM097
Kansakoulun laulu, OM098
Kansan marssi, OM099
Karjalan jääkärien marssi, OM102
Ken lienet, elämän matkamies, OM104
Ken Luojan töitä tarkastaa, OM105
Kesäistä elämää, OM107
Kiitosvirsi, OM111
Konserttietydit, OM120
Koululasten laulu, OM124
Kultaansa kaipaava, OM128
Kun ensi kerran silmäs näin, OM129
Kun ystävä jätti, OM130
Kussa istuit, maa iloitsi, OM133
Kuules mun kulta äitini, OM134
Käki kukkuu kultarinta, OM135
Käsitysten!, OM136
Laaksossa, OM137
Lakkapäillä lainehilla, OM138

Laula, laula, veitoseni, OM141
Laulajan kiitos, OM143
Laulajan laulu, OM144
Lauloipa mullekin laakson lintu, OM145
Lypsäjän hyräilyä, OM154
Lypsäjän laulu, OM155
Läksin minä kesäyönä käymään, OM156
Merellä olen minä syntynyt, OM161
Minun kultani kaukana kukkuu, OM165
Minun kultani kaunis on, OM166
Minun kultani kaunis on, OM167A
Minä olen yksin, OM168
Minä seisoin korkealla vuorella, OM169
Minäpä olen laulajapoika, OM170
Mistäs tulet, kustas tulet, OM171
Mitäpä tuosta huolisin, OM172
Mullin mallin, OM175
Neidon mielet, OM178
Niin minä neitonen sinulle laulan, OM179
Nocturne, OM180
Nyt on helluntai, OM182
Nyt on kaikki kallistunna, OM183
Nyt on mun mielestäni, OM184
O pauvre mère malheureuse, OM188
Oi, jos ilta joutuisi, OM191
Oi, sinä korkia kuningasten kuningas, OM193
Olen jäänyttä kullastain, OM194
Paimenen laulu, OM199
Parolan marssi, OM202
Pianokappale, OM205
Pohjolan hymni, OM207
Porilaisten marssi, OM208
Porin rykmentin marssi, OM209
Pöytälaulu, OM214
Rakkaus, OM216
Rannalla istuja, OM217
Ruusu, OM225
Satakunnan laulu, OM228
Seminarilaisten laulu, OM230
Sen ihanaisen virran reunall', OM231
Sinisilmä herttainen, OM236
Skymning, OM239
Soita somer, helkä hiekka, OM241
Sua ajattellessani, OM244
Sun kätes, Herra, voimakkaan, OM246
Suomalainen huoneentaulu, OM247
Suomalainen kansanlaulu, OM248
Suomalainen kansanlaulu, OM249

Suomalainen kansanlaulu, OM250
Suomen laulu, OM253
Suottako Suomi luottaa Luojahansa, OM258
Sydämeistäni rakastan, OM261
Sä kasvoit neito kaunoinen, OM265
Taikavoide, OM267
Taivas on sininen ja valkoinen, OM269
Talkoopolska, OM270
Tapanien tanssi, OM272
Trasten i höstkvällen, OM278
Tukkipoika se lautallansa, OM281
Tuoll' on mun kultani, OM282
Tuoll' on mun kultani, OM283
Tuoll' on mun kultani, OM284
Tuomi on virran reunalla, OM285
Tuonne taakse metsämaan, OM286
Tuutilaulu, OM288
Työväen marssi, OM290
Tääll' päivät verkkaan vierivi, OM291
Tääll' yksinäni laulelen, OM292
Ukko Noak, OM293
Urkuharmonikoulun kansanlaulusovitukset, OM294 & *koraalit alkusoittoineen*, OM295
Uusmaan marssi, OM297
Valkoisen kaartin marssi, OM300
Valkonauhan tunnuslause, OM301
Vanhan kullan hellu, OM303
Vapaussoturin laulu, OM306
Vienan rannall' koivun alla, OM311
Vienan rannalla, OM312
Vihkiäismessut, OM313
Viihdy täällä impi kukka, OM314
Viirimme, OM315
Voi, jos ilta joutuisi!, OM316
Voi minua poika raukkaa, OM317
Voi, voi kun kullallein, OM318
Voi äiti parka ja raukka, OM321
Welikullan Joululaulu, OM324
Yksi ruusu on kasvanut laaksossa, OM326
Yksin istun ja lauleskelen, OM327
Älä itke äitini, OM329
Älä sinä kultani, OM330